

ספר במדבר

NUMBERS

Formatting by Nathan Kasimer

With the Targum, 1917 JPS Translation, and Rashi

©Nathan Kasimer, 2021 (5782). This text may be re-used under the terms of the Creative Commons Sharealike 2.0 license (CC-BY-SA), the terms of which are available here: <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/2.0/>. This book includes the following texts:

- Miqra According to the Masora
  - License: CC-BY-SA
  - Source: https://he.wikisource.org/wiki/מקרא_על_פי_מסורה
- Targum Onkelos, vocalized according to the Yemenite Taj
  - License: CC-BY-SA
  - Source: https://he.wikisource.org/wiki/תרגום_אונקלוס
- Rashi Chumash, Metsudah Publications, 2009
  - License: CC-BY

All these texts were retrieved from Sefaria. It was typeset and formatted using L^AT_EX, using the Shlomo font by Shlomo Orbach from <https://sites.google.com/site/orlaeinayim/download> and the EB Garamond font by Georg Duffner from <http://www.georgduffner.at/ebgaramond/index.html>. Both of these were used under the terms of the SIL Open Font License.

תוכן העניינים

v	Introduction
vi	Usage Guide
1	פרשת במדבר
19	פרשת נשא
44	פרשת בהעלתך
65	פרשת שלח לך
82	פרשת קורח
97	פרשת חקת
111	פרשת בלק
129	פרשת פינחס
151	פרשת מטות
166	פרשת מסעי
184	פרשת דברים למנחה בשבת מסעי
184	פרשת דברים
185	הפטורות
185	הפטרת במדבר
187	הפטרת נשא
189	הפטרת בהעלתך
191	הפטרת שלח לך
193	הפטרת קורח
196	הפטרת חקת

199	הפטרת בלק
200	הפטרת פינחס
203	הפטרת מטות
205	הפטרת מסעי
208	הפטרת שבת ראש חודש
210	הפטרת שבת מחר חודש

Introduction

This ḥumash is intended primarily for learning *Shnayim Mikra veEchad Targum*, but to be versatile enough to be usable in a synagogue. To that end, it includes multiple texts used as the “Targum”—Targum Onkelos itself, the commentary of Rashi, and a translation into English. For Haftarot, special Maftir portions, and Shabbat Minḥa readings, only Hebrew and English are printed, since these sections are included for ease of use in synagogues rather than for study use.

The text of the Torah itself is from the *Mikra al pi Masorah* project. The text was selected for its open licensing, extensive source documentation, and accuracy in presenting the masoretic text. The text of Targum is the Wikisource Targum, which is based on Yemenite texts (particularly the 1901 edition of the Taj). It was selected for its accurate vocalization. The English translation is the 1917 JPS translation, and text of Rashi is from the Metsudah edition. All these texts were retrieved from Sefaria. Data for aliya divisions, haftarot, and lengths of parshiyot was pulled from Hebcal. Information on which special *Maftir* and *Haftarot* can occur on which Sabbaths is from the Koren Shabbat Chumash. Sedarim data was pulled from *Mikra al pi Masorah*.

I hope this text will be helpful to those who use it.

Usage Guide

This text has minimal notations about various textual differences in the Masoretic text of the Torah. For information where this text varies from others, see the notes of the *Mikra al pi Masorah* project, or notes in *Minḥat Shai*. The *Mikra al pi Masorah* project also has information in its notes about variations in customs about where to divide aliyot. Only differences that affect the consonantal text as it appears in a Seder Torah are noted. Kamatz Katan is indicated with a special symbol for the text of the Torah, but not in the text of the Targum. *Paseq* is indicated with a vertical bar with a space on both sides, but the line indicating a *munah legarme* has no space between the line and the preceding word.

To reduce confusion, different numbering systems used for running verse references are numbered differently. Roman numerals are used for chapters, Hindu-Arabic numerals for verses, and Hebrew letters for Sedarim. In verse references in notes, however, chapters are listed in Hindu-Arabic numerals. Where there are attested seder divisions that are not included in the traditional 154-seder count, the number is printed with an asterisk, indicating that it is a seder break but the seder number has not increased. Instances where there are variations in tradition for the start of a seder are in brackets or parentheses.

Names of parshiyot, aliyot, and the number of verses in each parsha are noted in Rashi script. The weekday aliyot can be assumed to end where the second aliya begins. The ending is noted if that is not the case. לוי and ישראל indicate the weekday aliyot. Aliyot for doubled parshiyot are in parentheses.

Parsha breaks are indicated with a פ or ט in parentheses. A petuḥa is a paragraph break that ends a line, a setuma is a break where a blank space is left mid-line. Keri ukhetiv instances are noted with brackets and letters indicating which text is the kerī and which is the ketiv.

Large/small letters are printed in the text. Note that in an actual Seder Torah the large/small letters have the top of the letter aligned with the rest of the text. They are printed aligned with the bottom line here due to typesetting considerations. Other special letters are indicated with parenthetical notes.

I	AND THE LORD spoke unto Moses in the wilderness of Sinai, in the tent of meeting, on the first day of the second month, in the second year after the were come out of the land of Egypt, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה בְּמִדְבָּר סִינַי בְּאַהֲל מוֹעֵד בְּאַחַד לַחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי בַּשָּׁנָה הַשְּׁנִית לְצֵאתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לֵאמֹר:	צמד א
2	'Take ye the sum of all the congregation of the children of Israel, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, every male, by their polls;	שָׂאוּ אֶת-רֹאשׁ כָּל-עֵדֻת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת כָּל-זָכָר לְגֻלְגֻלָּתָם:	2
3	from twenty years old and upward, all that are able to go forth to war in Israel: ye shall number them by their hosts, even thou and Aaron.	מִבְּנֵי עֶשְׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה כָּל-יֵצֵא צֵבָא בְּיִשְׂרָאֵל תִּפְקְדוּ אֹתָם לְצִבְאוֹתָם אֹתָהּ וְאֶתְּךָ:	3
4	And with you there shall be a man of every tribe, every one head of his fathers' house.	וְאַתְּכֶם יִהְיוּ אִישׁ אִישׁ לְמִטָּה אִישׁ רֹאשׁ לְבֵית-אֲבֹתָיו הוּא:	4
5	And these are the names of the men that shall stand with you: of Reuben, Elizur the son of Shedeur.	וְאַלֵּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר יַעֲמְדוּ אִתְּכֶם לְרֹאשֵׁי בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל בְּנֵי-שִׁדְיָאוֹר:	ו
6	Of Simeon, Shelumiel the son of Zurishaddai.	לְשִׁמְעוֹן שְׁלֹמִיאֵל בֶּן-צֹוֹרִישָׁדַי:	6
7	Of Judah, Nahshon the son of Amminadab.	לְיְהוּדָה נַחֲשֹׁן בֶּן-עֲמִינָדָב:	7
8	Of Issachar, Nethanel the son of Zuar.	לְיִשָּׁשָׁכָר נֶתַנְאֵל בֶּן-צֹוֹעָר:	8
9	Of Zebulun, Eliab the son of Helon.	לְזִבְּלֹן אֱלִיאָב בֶּן-חֶלֶן:	9
10	Of the children of Joseph: of Ephraim, Elishama the son of Ammihud; of Manasseh, Gamaliel the son of Pedahzur.	לְבִנְיָמִן אֲבִידֹן בֶּן-גִּדְעֹנִי:	10
11	Of Benjamin, Abidan the son of Gideoni.	לְבִנְיָמִן אֲבִידֹן בֶּן-גִּדְעֹנִי:	11

- (1) וידבר. במדבר סיני באחד לחדש. מתוך חיצתן לפניו מונה אותם כל שעה כשיצאו ממזרים מנאן וכשנפלו בעגל מנאן לידע מנין הנומרים כשצא להשרות שכינתו עליהן מנאן. צאחד בניסן הוקם המשכן וצאחד צאייר מנאס:
- (2) למשפחתם. דע מנין כל שצט ושצט: לבית אבתם. מי שצצו משצט אחד ואמו משצט אחר יקום על שצט אציו (צ"צ קט, צ): לגלגלתם. על ידי שקלים צקע לגלגולת:
- (3) כל יצא צבא. מגיד שאין יוצא צבא פחות מנן עשרים:
- (4) ואתכם יהיו. כשתפקדו אותם יהיו עמכם נשיא כל שצט ושצט:

12	Of Dan, Ahiezer the son of Ammishaddai.	לְדָן אַחִיעֶזֶר בֶּן־עַמִּישַׁדַּי:	לְדָן אַחִיעֶזֶר בֶּן־עַמִּישַׁדַּי:	12
13	Of Asher, Pagiel the son of Ochran.	לְאַשֵׁר פַּגִּיעֵאל בֶּן־עֹכְרָן:	לְאַשֵׁר פַּגִּיעֵאל בֶּן־עֹכְרָן:	13
14	Of Gad, Eliasaph the son of Deuel.	לְגָד אֱלִיסָפָה בֶּן־דְּעוּאֵל:	לְגָד אֱלִיסָפָה בֶּן־דְּעוּאֵל:	14
15	Of Naphtali, Ahira the son of Enan.	לְנַפְתָּלִי אַחִירָה בֶּן־עֵינָן:	לְנַפְתָּלִי אַחִירָה בֶּן־עֵינָן:	15
16	These were the elect of the congregation, the princes of the tribes of their fathers; they were the heads of the thousands of Israel.	אֵלֶּיּוּ מְעֹרְעֵי כְנֻשָּׁתָא רִבְרֵי שְׁבֻטֵי אֲבֹתָהוֹן רִישֵׁי אֲלָפִיא דְיִשְׂרָאֵל אֲנִינִי:	אֵלֶּה (כ' קריאי) קְרוּאִין הָעֵדָה נְשִׂאֵי מִטּוֹת אֲבוֹתָם רִאשֵׁי אֲלָפֵי יִשְׂרָאֵל הֵם:	16
17	And Moses and Aaron took these men that are pointed out by name.	וַיִּקַּח מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֵת הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר נִקְּבוּ בְּשֵׁמֹתָם: (בספרי ספרד ואשכנז בשמות)	יִשְׂרָאֵל וַיִּקַּח מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֵת הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר נִקְּבוּ בְּשֵׁמֹתָם: (בספרי ספרד ואשכנז בשמות)	17
18	And they assembled all the congregation together on the first day of the second month, and they declared their pedigrees after their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, by their polls.	וְאֵת כָּל־הָעֵדָה הִקְהִילוּ בְּאַחַד לַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי וַיִּתְּנִלְדּוּ עַל־מִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְעַל־לִגְלֹלָתָם:	וְאֵת כָּל־הָעֵדָה הִקְהִילוּ בְּאַחַד לַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי וַיִּתְּנִלְדּוּ עַל־מִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְעַל־לִגְלֹלָתָם:	18
19	As the LORD commanded Moses, so did he number them in the wilderness of Sinai.	כַּמָּא דְּפִקִּיד יְיָ מֹשֶׁה וּמִנְּהוֹן בְּמִדְבָּרָא דְּסִינַי:	כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה וַיִּפְקְדֵם בְּמִדְבָּר סִינַי: (ס)	19
20	And the children of Reuben, Israel's first-born, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, by their polls, every male from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	וַהֲיוּ בְנֵי רְאוּבֵן בְּכֹרֵי יִשְׂרָאֵל תּוֹלְדֹתָהוֹן לְזִרְעֵיתָהוֹן לְבֵית אֲבֹתָהוֹן בְּמִנְּהוֹן שְׁמֵהוֹן לְגִילְגָּלְתָהוֹן כָּל דְּכוּרָא מִבֶּר עֶשְׂרִין שָׁנִין וְעַל־לִגְלֹלָתָם כָּל נָפִיק חֵילָא:	וַהֲיוּ בְנֵי־רְאוּבֵן בְּכֹרֵי יִשְׂרָאֵל תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת לְגִילְגָּלְתָּם כָּל־זָכָר מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְעַל־לִגְלֹלָתָם כָּל יָצֵא צָבָא:	20
21	those that were numbered of them, of the tribe of Reuben, were forty and six thousand and five hundred.	מִנִּינְיָהוֹן לְשִׁבְטָא דְּרְאוּבֵן אַרְבַּעִין וְשֵׁשָׁתָּא אֲלָפִין וְחֲמִישׁ מֵאָה:	פְּקֻדֵיהֶם לְמִטָּה רְאוּבֵן שֵׁשָׁה וָאַרְבַּעִים אֲלָף וְחֲמִשׁ מֵאוֹת: (פ)	21

(16) אלה קרואי העדה. הנקראים לכל דבר חשיבות שצנעה:
 (17) האנשים האלה. את שנים עשר נשיאים הללו: אשר נקבו. לו כאן צשמות:
 (18) ויתלדו על משפחותם. הציאו ספרי יחוסיהם ועידי חזקת לידתם כל אחד ואחד להתייחס על השצט:

22	Of the children of Simeon, their generations, by their families, by their fathers' houses, those that were numbered thereof, according to the number of names, by their polls, every male from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	לְבָנֵי שִׁמְעוֹן תּוֹלְדֹתָהוּן לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם פְּקֻדֵּי בְּמִסְפָּר שְׁמוֹת לְגִלְגָּלָתָם כָּל־ זָכָר מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְמוֹעֵלָה כָּל יֵצֵא צָבָא:	לְבָנֵי שִׁמְעוֹן תּוֹלְדֹתָהוּן לְמִשְׁפַּחְתָּהוּן לְבֵית אֲבֹתָהוּן מִנִּיגְוָהוּ בְּמִנְיֵן שְׁמֵהוּן לְגִלְגָּלְתָהוּן כָּל דְּכוּרָא מִבֶּר עֶשְׂרִין שָׁנִין וְלַעִילָא כָּל נָפִיק חֵילָא:
23	those that were numbered of them, of the tribe of Simeon, were fifty and nine thousand and three hundred.	פְּקֻדֵיהֶם לְמִטָּה שִׁמְעוֹן תִּשְׁעָה וַחֲמִשִּׁים אָלֶף וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת: (פ)	מִנִּיגְוָהוּן לְשִׁבְטָא דְּשִׁמְעוֹן חֲמִשִּׁין וְתִשְׁעָא אֶלְפִין וְתֵלַת מֵאָה:
24	Of the children of Gad, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	לְבָנֵי גָד תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפָּר שְׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְמוֹעֵלָה כָּל יֵצֵא צָבָא:	לְבָנֵי גָד תּוֹלְדֹתָהוּן לְמִשְׁפַּחְתָּהוּן לְבֵית אֲבֹתָהוּן בְּמִנְיֵן שְׁמֵהוּן מִבֶּר עֶשְׂרִין שָׁנִין וְלַעִילָא כָּל נָפִיק חֵילָא:
25	those that were numbered of them, of the tribe of Gad, were forty and five thousand six hundred and fifty.	פְּקֻדֵיהֶם לְמִטָּה גָד חֲמִשָּׁה וָאַרְבָּעִים אָלֶף וּשְׁשׁ מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים: (פ)	מִנִּיגְוָהוּן לְשִׁבְטָא דְּגָד אַרְבַּעִין וַחֲמִשָּׁא אֶלְפִין וְשִׁית מֵאָה וַחֲמִשִּׁין:
26	Of the children of Judah, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	לְבָנֵי יְהוּדָה תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפָּר שְׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְמוֹעֵלָה כָּל יֵצֵא צָבָא:	לְבָנֵי יְהוּדָה תּוֹלְדֹתָהוּן לְמִשְׁפַּחְתָּהוּן לְבֵית אֲבֹתָהוּן בְּמִנְיֵן שְׁמֵהוּן מִבֶּר עֶשְׂרִין שָׁנִין וְלַעִילָא כָּל נָפִיק חֵילָא:
27	those that were numbered of them, of the tribe of Judah, were threescore and fourteen thousand and six hundred.	פְּקֻדֵיהֶם לְמִטָּה יְהוּדָה אַרְבָּעָה וּשְׁבַעִים אָלֶף וּשְׁשׁ מֵאוֹת: (פ)	מִנִּיגְוָהוּן לְשִׁבְטָא דִּיהוּדָה שְׁבַעִין וָאַרְבָּעָא אֶלְפִין וְשִׁית מֵאָה:
28	Of the children of Issachar, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	לְבָנֵי יִשָּׁשְׁכָר תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפָּר שְׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְמוֹעֵלָה כָּל יֵצֵא צָבָא:	לְבָנֵי יִשָּׁשְׁכָר תּוֹלְדֹתָהוּן לְמִשְׁפַּחְתָּהוּן לְבֵית אֲבֹתָהוּן בְּמִנְיֵן שְׁמֵהוּן מִבֶּר עֶשְׂרִין שָׁנִין וְלַעִילָא כָּל נָפִיק חֵילָא:
29	those that were numbered of them, of the tribe of Issachar, were fifty and four thousand and four hundred.	פְּקֻדֵיהֶם לְמִטָּה יִשָּׁשְׁכָר אַרְבָּעָה וַחֲמִשִּׁים אָלֶף וָאַרְבָּע מֵאוֹת: (פ)	מִנִּיגְוָהוּן לְשִׁבְטָא דִּישָּׁשְׁכָר חֲמִשִּׁין וָאַרְבָּעָא אֶלְפִין וָאַרְבָּע מֵאָה:

30	Of the children of Zebulun, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	לְבִנֵי זְבוּלֹן תּוֹלְדֹתָם לְבִנֵי זְבוּלֹן תּוֹלְדֹתָהוֹן לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְלַעֲלָא כָּל נָפִיק חֵילָא: וְיֵצֵא צָבָא:	30
31	those that were numbered of them, of the tribe of Zebulun, were fifty and seven thousand and four hundred.	פְּקֻדֵיהֶם לְמִטָּה זְבוּלֹן מִנִּיחֵהוֹן לְשִׁבְטָא דְזְבוּלֹן חֲמִשִּׁין וּשְׁבַע אֲלָפִין וָאַרְבַּע מֵאוֹת: (פ)	31
32	Of the children of Joseph, namely, of the children of Ephraim, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	לְבִנֵי יוֹסֵף לְבִנֵי אֶפְרַיִם תּוֹלְדֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְלַעֲלָא כָּל נָפִיק חֵילָא: וְיֵצֵא צָבָא:	32
33	those that were numbered of them, of the tribe of Ephraim, were forty thousand and five hundred.	פְּקֻדֵיהֶם לְמִטָּה אֶפְרַיִם מִנִּיחֵהוֹן לְשִׁבְטָא דְאֶפְרַיִם אַרְבָּעִין וָחֲמִישׁ אֲלָפִין וָחֲמִישׁ מֵאוֹת: (פ)	33
34	Of the children of Manasseh, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	לְבִנֵי מְנַשֶּׁה תּוֹלְדֹתָם לְבִנֵי מְנַשֶּׁה תּוֹלְדֹתָהוֹן לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְלַעֲלָא כָּל נָפִיק חֵילָא: וְיֵצֵא צָבָא:	34
35	those that were numbered of them, of the tribe of Manasseh, were thirty and two thousand and two hundred.	פְּקֻדֵיהֶם לְמִטָּה מְנַשֶּׁה שְׁלֹשִׁים וּשְׁלֹשִׁים אֲלָפִין וָחֲמִישִׁים: (פ)	35
36	Of the children of Benjamin, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	לְבִנֵי בִנְיָמִן תּוֹלְדֹתָם לְבִנֵי בִנְיָמִן תּוֹלְדֹתָהוֹן לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְלַעֲלָא כָּל נָפִיק חֵילָא: וְיֵצֵא צָבָא:	36
37	those that were numbered of them, of the tribe of Benjamin, were thirty and five thousand and four hundred.	פְּקֻדֵיהֶם לְמִטָּה בִנְיָמִן מִנִּיחֵהוֹן לְשִׁבְטָא דְבִנְיָמִן חֲמִשָּׁה וּשְׁלֹשִׁים אֲלָפִין וָאַרְבַּע מֵאוֹת: (פ)	37

38	Of the children of Dan, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	לְבְנֵי דָן תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמֹת מִן עֲשָׂרִים שָׁנָה וְעַלֹּה כָּל יָצֵא צָבָא	לְבְנֵי דָן תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמֹת מִן עֲשָׂרִים שָׁנָה וְעַלֹּה כָּל יָצֵא צָבָא	38
39	those that were numbered of them, of the tribe of Dan, were threescore and two thousand and seven hundred.	מִנִּיחֵהוּן לְשִׁבְטָא דְדָן שְׁתִּין וְתַרְוֵין אֲלֵפִין וּשְׁבַע מֵאָה	פְּקָדֵיהֶם לְמִטָּה דָּן שְׁנַיִם וְשִׁשִּׁים אֲלָף וּשְׁבַע מֵאוֹת: (פ)	39
40	Of the children of Asher, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	לְבְנֵי אָשֶׁר תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמֹת מִן עֲשָׂרִים שָׁנָה וְעַלֹּה כָּל יָצֵא צָבָא	לְבְנֵי אָשֶׁר תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמֹת מִן עֲשָׂרִים שָׁנָה וְעַלֹּה כָּל יָצֵא צָבָא	40
41	those that were numbered of them, of the tribe of Asher, were forty and one thousand and five hundred.	מִנִּיחֵהוּן לְשִׁבְטָא דְאָשֶׁר אַרְבָּעִין וְחָד אֲלֵפִין וְחֲמִישׁ מֵאָה	פְּקָדֵיהֶם לְמִטָּה אָשֶׁר אַחַד וְאַרְבָּעִים אֲלָף וְחֲמִשׁ מֵאוֹת: (פ)	41
42	Of the children of Naphtali, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	בְּנֵי נַפְתָּלִי תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמֹת מִן עֲשָׂרִים שָׁנָה וְעַלֹּה כָּל יָצֵא צָבָא	בְּנֵי נַפְתָּלִי תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמֹת מִן עֲשָׂרִים שָׁנָה וְעַלֹּה כָּל יָצֵא צָבָא	42
43	those that were numbered of them, of the tribe of Naphtali, were fifty and three thousand and four hundred.	מִנִּיחֵהוּן לְשִׁבְטָא דְנַפְתָּלִי חֲמִשִּׁין וְתַלְתָּא אֲלֵפִין וְאַרְבַּע מֵאָה	פְּקָדֵיהֶם לְמִטָּה נַפְתָּלִי שְׁלֹשָׁה וְחֲמִשִּׁים אֲלָף וְאַרְבַּע מֵאוֹת: (פ)	43
44	These are those that were numbered, which Moses and Aaron numbered, and the princes of Israel, being twelve men; they were each one for his fathers' house.	אֵלֶּין מִנִּינְיָא דְמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּרְבֵרְבֵי יִשְׂרָאֵל תְּרֵי עֶשְׂרִי גּוֹבְרִין גּוֹבְרָא חֵד לְבֵית אֲבֹתָהוּי הוּוּ	אֵלֶּה הַפְּקָדִים אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּנְשִׂאֵי יִשְׂרָאֵל שְׁנַיִם עֶשְׂרִי אִישׁ אִישׁ-אֶחָד לְבֵית-אֲבֹתָיו הָיוּ	44
45	And all those that were numbered of the children of Israel by their fathers' houses, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war in Israel;	וְהוּוּ כָּל מִנִּינְי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְבֵית אֲבֹתָהוּן מִבְּרַע עֲשָׂרִין שָׁנִין וְעַלֹּה כָּל נָפִיק חִילָא בְּיִשְׂרָאֵל	וְהָיוּ כָּל-פְּקוּדֵי בְנֵי-יִשְׂרָאֵל לְבֵית אֲבֹתָם מִן עֲשָׂרִים שָׁנָה וְעַלֹּה כָּל-יָצֵא צָבָא בְּיִשְׂרָאֵל	45
46	even all those that were numbered were six hundred thousand and three thousand and five hundred and fifty.	וְהוּוּ כָּל מִנִּינְיָא שִׁית מֵאָה וְתַלְתָּא אֲלֵפִין וְחֲמִישׁ מֵאָה וְחֲמִשִּׁין	וְהָיוּ כָּל-הַפְּקָדִים שֵׁשׁ-מֵאוֹת אֲלָף וּשְׁלֹשָׁת אֲלָפִים וְחֲמִשׁ מֵאוֹת וְחֲמִשִּׁים	46

47	But the Levites after the tribe of their fathers were not numbered among them.	וְהַלְוִיִּם לְמִטָּה אֲבֹתָם לֹא וְלִיֻּאֵי לְשִׁבְטָא דְאַבְהֵתָהוֹן הִתְפַּקְדּוּ בְּתוֹכָם: (פ)
48	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימֶר:
49	'Howbeit the tribe of Levi thou shalt not number, neither shalt thou take the sum of them among the children of Israel;	אֲךָ אֶת-מִטָּה לְוִי לֹא תִפְקֹד בְּרֵם יֵת שִׁבְטָא דְלְוִי לֹא תִמְנֶי וְאֶת-רֹאשָׁם לֹא תִשָּׂא בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
50	but appoint thou the Levites over the tabernacle of the testimony, and over all the furniture thereof, and over all that belongeth to it; they shall bear the tabernacle, and all the furniture thereof; and they shall minister unto it, and shall encamp round about the tabernacle.	וְאֵתָה הַפִּקֵּד אֶת-הַלְוִיִּם עַל-מִשְׁכַּן הָעֵדֻת וְעַל כָּל-כְּלָיו וְעַל כָּל-אֲשֶׁר-לֹא חִמָּה יִשְׂאוּ אֶת-הַמִּשְׁכָּן וְאֶת-כָּל-כְּלָיו וְהֵם יִשְׁרְתֻהוּ וְסָבִיב לְמִשְׁכָּן יִחְנוּ:
51	And when the tabernacle setteth forward, the Levites shall take it down; and when the tabernacle is to be pitched, the Levites shall set it up; and the common man that draweth nigh shall be put to death.	וּבְמַטְל מִשְׁכָּנָא יִפְרֻקוּן יִתִּיָּה לִיֻּאֵי וּבְמִשְׁרֵי מִשְׁכָּנָא יְקִימוּן יִתִּיָּה לִיֻּאֵי וְחִילוּנֵי דִיקְרַב יִתְקַטִּיל:
52	And the children of Israel shall pitch their tents, every man with his own camp, and every man with his own standard, according to their hosts.	וַיִּחְנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ עַל-מַחֲנֵהוּ וְאִישׁ עַל-דָּגְלוֹ לְצַבָּאתָם:
53	But the Levites shall pitch round about the tabernacle of the testimony, that there be no wrath upon the congregation of the children of Israel; and the Levites shall keep the charge of the tabernacle of the testimony.'	וְהַלְוִיִּם יִחְנוּ סָבִיב לְמִשְׁכָּן הָעֵדֻת וְלֹא-יִהְיֶה קֶצֶף עַל-עַדֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְשָׁמְרוּ הַלְוִיִּם אֶת-מִשְׁמֶרֶת מִשְׁכָּן הָעֵדֻת:

(49) אך את מטה לוי לא תפקד. כדאי הוא לגיון של מלך להיות נמנה לצדו. דבר אחר נפח הקצ"ה שעתידה לעמוד גזירה על כל הנמנין מן עשרים שנה ומעלה שימותו במדבר אחר אל יהיו אלו בכלל לפי שהם שלי שלא טעו בעגל:
(50) ואתה הפקד את הלויים. כמרגומו מני לשון מוני שררה על דבר שהוא ממונה עליו כמו (אסתר ג, ב) ויפקד המלך פקידים:
(51) יורידו אותו. כמרגומו יפרקו כשצאין ליסע במדבר ממסע למסע היו מפרקין אותו מהקמתו ונושאים אותו עד מקום אשר ישכון שם הענין ויחננו שם ומקימין אותו: והזר הקרב. לעבודתם זו: יומת. בידי שמים (סנהדרין פד, א):
(52) ואיש על דגלו. כמו שהדגלים סדורים בספר זה שלשה שבטים לכל דגל:
(53) ולא יהיה קצף. אם תעשה כמנתי לא יהיה קצף ואם לאו שיכנסו זרים בעבודתם זו יהיה קצף כמו שמצינו במעשה קרח (במדבר יז, יא) כי יאל הקץ וגו':

54	Thus did the children of Israel; according to all that the LORD commanded Moses, so did they.	וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה בֶּן עֲשׂוֹ: (פ)	54
II	And the LORD spoke unto Moses and unto Aaron, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־ אַהֲרֹן לֵאמֹר:	שלישי ב
2	"The children of Israel shall pitch by their fathers' houses; every man with his own standard, according to the ensigns; a good way off shall they pitch round about the tent of meeting.	אִישׁ עַל־דִּגְלוֹ בְּאֵתֶת לְבֵית אָבִתָּם יַחְנֹוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִנֶּגֶד סָבִיב לְאַהֲל־מוֹעֵד יַחְנֹו:	2
3	Now those that pitch on the east side toward the sunrising shall be they of the standard of the camp of Judah, according to their hosts; the prince of the children of Judah being Nahshon the son of Amminadab,	וְהַחֲנִיִּים קִדְמָה מִזְרְחָה דִּגְלֵל מַחֲנֶה יְהוּדָה לְצַבָּאתָם וְנָשִׂא לְבָנִי יְהוּדָה נַחֲשֹׁן בֶּן־ עַמִּינָדָב:	3
4	and his host, and those that were numbered of them, threescore and fourteen thousand and six hundred;	וּצִבְאָו וּפְקֻדֵיהֶם אַרְבַּעַה וּשְׁבַעִים אֶלֶף וְשֵׁשׁ מֵאוֹת:	4
5	and those that pitch next unto him shall be the tribe of Issachar; the prince of the children of Issachar being Nethanel the son of Zuar,	וְהַחֲנִיִּים עָלָיו מִטֶּה יִשָּׁשְׁכָר וְנָשִׂא לְבָנִי יִשָּׁשְׁכָר נֹתָנָאֵל בֶּן־ צֹוֹעַר:	5
6	and his host, even those that were numbered thereof, fifty and four thousand and four hundred;	וּצִבְאָו וּפְקֻדָּיו אַרְבַּעַה וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת:	6
7	and the tribe of Zebulun; the prince of the children of Zebulun being Eliab the son of Helon,	מִטֶּה זְבוּלֹן וְנָשִׂא לְבָנִי זְבוּלֹן אֱלִיאָב בֶּן־חֵלֹן:	7
8	and his host, and those that were numbered thereof, fifty and seven thousand and four hundred;	וּצִבְאָו וּפְקֻדָּיו שְׁבַעַה וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת:	8

(2) באחת. כל דגל יהיה לו אות מפה צבועה חלוייה צו צבעו של זה לא כצבעו של זה צבע כל אחד כגוון אצו הקבועה צחן ומתוך כך יכיר כל אחד את דגלו (תנחומא במדבר יז). דבר אחר באותות לבית אבותם באות שמסר להם יעקב אביהם כשנשאוהו ממזרים שנאמר (בראשית ג, יז) ויעשו בניו לו כן כאשר צוה יהודה ויששכר וזבולן ישאוהו מן המזרח וראובן ושמעון וגד מן הדרום וכו' כדאיתא בתנחומא בפרשה זו: מנגד. מרחוק מיל כמו שנאמר ביהושע (יהושע ג, ד) אך רחוק יהיה צניכס וציניו כללפים אמה שיוכלו לצב צבנת משה ואהרן וצניו והלויים חוגים בצמון לו (תנחומא שם ט):

(3) קדמה. לפנים הקרויה קדם ואילו זו רוח מזרחית והמעבד קרוי אחר:

9	all that were numbered of the camp of Judah being a hundred thousand and fourscore thousand and six thousand and four hundred, according to their hosts; they shall set forth first.	כָּל־הַפְּקָדִים לַמַּחֲנֶה יְהוּדָה מֵאֵת אֶלֶף וּשְׁמֹנִים אֶלֶף וּשְׁשָׁת־אֲלָפִים וָאַרְבַּע־מֵאוֹת לְצַבָּאתָם רִאשֹׁנָה יֵסְעוּ: (ס)	כָּל מִנְיַנָּא לַמִּשְׁרִית יְהוּדָה מָאָה וְתַמְנִן וּשְׁתָּא אֲלָפִין וָאַרְבַּע מָאָה לְחִילִיהוֹן בְּקִדְמִיתָא נְטִלִין:
10	On the south side shall be the standard of the camp of Reuben according to their hosts; the prince of the children of Reuben being Elizur the son of Shedeur,	דָּגֹל מַחֲנֶה רְאוּבֵן תִּמְנָה לְצַבָּאתָם וְנָשִׂיא לִבְנֵי רְאוּבֵן אֱלִיזוּר בֶּן־שְׁדִיאוּר:	שִׁקֶּס מִשְׁרִית רְאוּבֵן דְּרוּמָא לְחִילִיהוֹן וְרִבָּא לִבְנֵי רְאוּבֵן אֱלִיזוּר בֶּר שְׁדִיאוּר:
11	and his host, and those that were numbered thereof, forty and six thousand and five hundred;	וּצָבָאוֹ וּפְקָדָיו שְׁשָׁה וָאַרְבַּעִים אֶלֶף וְחֲמִשׁ מֵאוֹת:	וְחִילִיָּהּ וּמִנְיַנְהִי אַרְבַּעִין וּשְׁתָּא אֲלָפִין וְחֲמִישׁ מָאָה:
12	and those that pitch next unto him shall be the tribe of Simeon; the prince of the children of Simeon being Shelumiel the son of Zurishaddai,	וְהַחֹנֶם עָלָיו מִטָּה שִׁמְעוֹן וְנָשִׂיא לִבְנֵי שִׁמְעוֹן שְׁלֹמִיאֵל בֶּן־צוּרִישָׁדָי:	וְדָשֶׁרֶן סְמִיכִין עֲלוּהִי שְׁבָטָא דְשִׁמְעוֹן וְרִבָּא לִבְנֵי שִׁמְעוֹן שְׁלֹמִיאֵל בֶּר צוּרִישָׁדָי:
13	and his host, and those that were numbered of them, fifty and nine thousand and three hundred;	וּצָבָאוֹ וּפְקָדֵיהֶם תִּשְׁעָה וְחֲמִשִּׁים אֶלֶף וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת:	וְחִילִיָּהּ וּמִנְיַנְהוֹן חֲמִשִּׁין וְתִשְׁעָא אֲלָפִין וְתֵלֶת מָאָה:
14	and the tribe of Gad; the prince of the children of Gad being Eliasaph the son of Reuel,	וּמִטָּה גָּד וְנָשִׂיא לִבְנֵי גָד אֱלִיסָפָה בֶּן־רְעוּאֵל:	וּשְׁבָטָא דְגָד וְרִבָּא לִבְנֵי גָד אֱלִיסָפָה בֶּר רְעוּאֵל:
15	and his host, even those that were numbered of them, forty and five thousand and six hundred and fifty;	וּצָבָאוֹ וּפְקָדֵיהֶם חֲמִשָּׁה וָאַרְבַּעִים אֶלֶף וּשְׁשׁ מֵאוֹת וְחֲמִשִּׁים:	וְחִילִיָּהּ וּמִנְיַנְהוֹן אַרְבַּעִין וְחֲמִשָּׁא אֲלָפִין וְשִׁית מָאָה וְחֲמִשִּׁין:
16	all that were numbered of the camp of Reuben being a hundred thousand and fifty and one thousand and four hundred and fifty, according to their hosts; and they shall set forth second.	כָּל־הַפְּקָדִים לַמַּחֲנֶה רְאוּבֵן מֵאֵת אֶלֶף וְאַחַד וְחֲמִשִּׁים אֶלֶף וָאַרְבַּע־מֵאוֹת וְחֲמִשִּׁים לְצַבָּאתָם וּשְׁנִיִּם יֵסְעוּ: (ס)	כָּל מִנְיַנָּא לַמִּשְׁרִית רְאוּבֵן מָאָה וְחֲמִשִּׁין וְאַחַד אֲלָפִין וָאַרְבַּע מָאָה וְחֲמִשִּׁין לְחִילִיהוֹן בְּתַנְיָתָא נְטִלִין:
17	Then the tent of meeting, with the camp of the Levites, shall set forward in the midst of the camps; as they encamp, so shall they set forward, every man in his place, by their standards.	וְנִסְעַ אֹהֶל־מוֹעֵד מַחֲנֶה הַלְוִיִּם בְּתוֹךְ הַמַּחֲנֶה כַּאֲשֶׁר יַחֲנּוּ כֵן יֵסְעוּ אִישׁ עַל־יָדוֹ לְדִגְלֵיהֶם: (ס)	וְנָטִיל מִשְׁכַּן זִמְנָא מִשְׁרִית הַלְוִיִּם בְּתוֹךְ הַמַּחֲנֶה כַּאֲשֶׁר יַחֲנּוּ כֵן יֵסְעוּ כֹּן נְטִלִין גְּבֵר עַל אֲתָרֵיהּ לְשִׁקְסִיהוֹן:

(9) ראשונה יסעו. כשרואין העין מסתלק תוקעין הכהנים צחצחות ונוסע מחנה יהודה תחלה וכשהולכין הולכין כדרך כנייתן הלוים והעגלות באמצע דגל יהודה במזרח ושל ראוין צדדו ושל אפרים במערב ושל דן בצפון:
(17) ונסע אהל מועד. לאחר שני דגלים הללו: כאשר יחנו כן יסעו. כמו שפירשתי הליכתן כחנייתן כל דגל מהלך

18	On the west side shall be the standard of the camp of Ephraim according to their hosts; the prince of the children of Ephraim being Elishama the son of Ammihud,	18	דָּגֵל מַחֲנֵה אֶפְרַיִם לְצַבָּאתָם יִמָּה וְנָשִׂיא לִבְנֵי אֶפְרַיִם אֶלִישָׁמָע בֶּן־עַמִּיהוּד:	מִשְׁרֵית אֶפְרַיִם לְחִילֵיהוֹן מַעֲרָבָא וְרָבָא לִבְנֵי אֶפְרַיִם אֶלִישָׁמָע בֶּר עַמִּיהוּד:
19	and his host, and those that were numbered of them, forty thousand and five hundred;	19	וַצָּבָאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם אַרְבָּעִים אֶלֶף וַחֲמִשׁ מֵאוֹת:	וְחִילֵיה וּמִנְיַיהוֹן אַרְבָּעִין אֶלְפִין וַחֲמִשׁ מֵאָה:
20	and next unto him shall be the tribe of Manasseh; the prince of the children of Manasseh being Gamaliel the son of Pedahzur,	20	וְעַלְיוֹ מַטֵּה מְנַשֶּׁה וְנָשִׂיא לִבְנֵי מְנַשֶּׁה גַּמְלִיאֵל בֶּן־פְּדָהצֹר:	וְדַסְמִיכִין עֲלוּהִי שִׁבְטֵא דְמְנַשֶּׁה וְרָבָא לִבְנֵי מְנַשֶּׁה גַּמְלִיאֵל בֶּר פְּדָהצֹר:
21	and his host, and those that were numbered of them, thirty and two thousand and two hundred;	21	וַצָּבָאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף וּמֵאוֹת:	וְחִילֵיה וּמִנְיַיהוֹן תִּלְתִּין וּתְרִין אֶלְפִין וּמֵאוֹת:
22	and the tribe of Benjamin; the prince of the children of Benjamin being Abidan the son of Gideoni,	22	וּמַטֵּה בִנְיָמִן וְנָשִׂיא לִבְנֵי בִנְיָמִן אַבִּידָן בֶּן־גִּדְעֹנִי:	וְשִׁבְטֵא דְבִנְיָמִן וְרָבָא לִבְנֵי בִנְיָמִן אַבִּידָן בֶּר גִּדְעֹנִי:
23	and his host, and those that were numbered of them, thirty and five thousand and four hundred;	23	וַצָּבָאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם חֲמִשָּׁה וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת:	וְחִילֵיה וּמִנְיַיהוֹן תִּלְתִּין וַחֲמִשָּׁא אֶלְפִין וְאַרְבַּע מֵאָה:
24	all that were numbered of the camp of Ephraim being a hundred thousand and eight thousand and a hundred, according to their hosts; and they shall set forth third.	24	כָּל־הַפְּקָדִים לְמַחֲנֵה אֶפְרַיִם מֵאוֹת אֶלֶף וּשְׁמֹנֶת־אֲלָפִים וּמֵאָה לְצַבָּאתָם וּשְׁלֹשִׁים יָסֻעוּ: (ס)	כָּל מְנִינְיָא לְמִשְׁרֵית אֶפְרַיִם מֵאָה וַחֲמִנְיָא אֶלְפִין וּמֵאָה לְחִילֵיהוֹן בְּתִלְתִּיתָא נָטְלִין:
25	On the north side shall be the standard of the camp of Dan according to their hosts; the prince of the children of Dan being Ahiezer the son of Ammishaddai,	25	דָּגֵל מַחֲנֵה דָן צָפֹנָה לְצַבָּאתָם וְנָשִׂיא לִבְנֵי דָן אַחִיעֶזֶר בֶּן־עַמִּישַׁדַּי:	מִשְׁרֵית דָּן צָפֹנָא לְחִילֵיהוֹן וְרָבָא לִבְנֵי דָן אַחִיעֶזֶר בֶּר עַמִּישַׁדַּי:
26	and his host, and those that were numbered of them, threescore and two thousand and seven hundred;	26	וַצָּבָאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם שְׁנַיִם וּשְׁשִׁים אֶלֶף וּשְׁבַע מֵאוֹת:	וְחִילֵיה וּמִנְיַיהוֹן שְׁתֵּין וּתְרִין אֶלְפִין וּשְׁבַע מֵאָה:
27	and those that pitch next unto him shall be the tribe of Asher; the prince of the children of Asher being Pagiel the son of Ochran,	27	וְהַחֲנִים עַלְיוֹ מַטֵּה אָשֶׁר וְנָשִׂיא לִבְנֵי אָשֶׁר פַּגִּיעַל בֶּן־עֲכָרָן:	וְדַשְׁרֹן סְמִיכִין עֲלוּהִי שִׁבְטֵא דְאָשֶׁר וְרָבָא לִבְנֵי אָשֶׁר פַּגִּיעַל בֶּר עֲכָרָן:
28	and his host, and those that were numbered of them, forty and one thousand and five hundred;	28	וַצָּבָאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם אַחַד וְאַרְבָּעִים אֶלֶף וַחֲמִשׁ מֵאוֹת:	וְחִילֵיה וּמִנְיַיהוֹן אַרְבָּעִין וְחַד אֶלְפִין וַחֲמִשׁ מֵאָה:

לְרוּחַ הַקְּדוּשָׁה לוֹ (שס יז): עַל יְדוֹ. עַל מְקוֹמוֹ וְאִין לִשׁוֹן יד וז מִמַּשְׁמַעוֹ רוּחַ שֶׁל 17 קְרוֹי עַל יְדוֹ הַסְּמוּכָה לוֹ לְכָל הַוַּשְׁטָה יְדוֹ. אִינְשׁוֹן אִישׁ"א צִלַּע"ז: (20) וְעַלְיוֹ. כְּתַרְגוּמוֹ וְדַסְמִיכִין עֲלוּהִי:

29	and the tribe of Naphtali; the prince of the children of Naphtali being Ahira the son of Enan,	ומטה נפתלי ונשיא לבני נפתלי אהירע בן-עינן: ושבטא דנפתלי ורפא לבני נפתלי אהירע בר עינן:	29
30	and his host, and those that were numbered of them, fifty and three thousand and four hundred;	וצבאו ופקדיהם שלשה וחמשים אלף וארבע מאות: וחיליה ומניניהון חמשין ותלתא אלפין וארבע מאה:	30
31	all that were numbered of the camp of Dan being a hundred thousand and fifty and seven thousand and six hundred; they shall set forth hindmost by their standards.'	כל-הפקדים למחנה דן מאת אלף ושבעה וחמשים אלף ושש מאות לאחרונה יסעו לדגליהם: (פ) כל מניניא למשרית דן מאה וחמשין ושבעא אלפין ושית מאה בבתריתא נטלון לטקסיהון:	31
32	These are they that were numbered of the children of Israel by their fathers' houses; all that were numbered of the camps according to their hosts were six hundred thousand and three thousand and five hundred and fifty.	אלה פקודי בני-ישראל לבית אבתם כל-פקודי המחנות לצבאתם שש-מאות אלף ושלשת אלפים וחמש מאות וחמשים: אלין מניני בני ישראל לבית אבהתהון כל מניני משריתא לחיליהון שית מאה ותלתא אלפין וחמיש מאה וחמשין:	32
33	But the Levites were not numbered among the children of Israel; as the LORD commanded Moses.	והלויים לא התפקדו בתוך בני ישראל כאשר צוה יהוה את-משה: ולינאי לא אתמניאו בגו בני ישראל כמא דפקיד יי ית משה:	33
34	Thus did the children of Israel: according to all that the LORD commanded Moses, so they pitched by their standards, and so they set forward, each one according to its families, and according to its fathers' houses.	ויעשו בני ישראל ככל אשר-צוה יהוה את-משה כן-חנו לדגליהם וכן נסעו איש למשפחתו על-בית אבתיו: (פ) ועבדו בני ישראל ככל דפקיד יי ית משה כן שרן לטקסיהון וכן נטלון גבר לזרעיתיה על בית אבהתוהי:	34
III	Now these are the generations of Aaron and Moses in the day that the LORD spoke with Moses in mount Sinai.	ואלה תולדת אהרן ומשה ביום דבר יהוה את-משה בהר סיני: ואלין תולדת אהרן ומשה ביומא דמליל יי ית משה בטורא דסיני:	ג
2	And these are the names of the sons of Aaron: Nadab the first-born, and Abihu, Eleazar, and Ithamar.	ואלה שמות בני-אהרן הבכר ונדב ואביהוא אלעזר ואיתמר: ואלין שמות בני אהרן בוכרא נדב ואביהוא אלעזר ואיתמר:	2
3	These are the names of the sons of Aaron, the priests that were anointed, whom he consecrated to minister in the priest's office.	אלה שמות בני אהרן הכהנים המשחים אשר-מלא ידם לכהן: אלין שמות בני אהרן כהניא דאתרביאו דאתקרב קורבנהון לשמשא:	3

(1) ואלה תולדת אהרן ומשה. ואינו מזכיר אלא בני אהרן ונקראו תולדות משה לפי שלמדן תורה מלמד שכל המלמד את בן חזירו תורה מעלה עליו הכתוב כאלו ילדו (סנהדרין יט, ז): ביום דבר ה' את משה. נעשו אלו התולדות שלו שלמדן מה שלמד מפי הגזורה:

- 4 And Nadab and Abihu died before the LORD, when they offered strange fire before the LORD, in the wilderness of Sinai, and they had no children; and Eleazar and Ithamar ministered in the priest's office in the presence of Aaron their father.
- 5 And the LORD spoke unto Moses, saying:
- 6 'Bring the tribe of Levi near, and set them before Aaron the priest, that they may minister unto him.
- 7 And they shall keep his charge, and the charge of the whole congregation before the tent of meeting, to do the service of the tabernacle.
- 8 And they shall keep all the furniture of the tent of meeting, and the charge of the children of Israel, to do the service of the tabernacle.
- 9 And thou shalt give the Levites unto Aaron and to his sons; they are wholly given unto him from the children of Israel.
- 10 And thou shalt appoint Aaron and his sons, that they may keep their priesthood; and the common man that draweth nigh shall be put to death.'
- 11 And the LORD spoke unto Moses, saying:
- וַיָּמָת נָדָב וַאֲבִיהוּא לִפְנֵי יְהוָה בְּהַקְרִיבָם אֵשׁ זָרָה לִפְנֵי יְהוָה בְּמִדְבָּר סִינַי וּבָנִים לֹא־הָיוּ לָהֶם וַיִּכְהֶן אֶלְעָזָר וַאֲיִתְמָר עַל־פְּנֵי אֶהֱרֹן אֲבִיהֶם: (פ)
- וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימָר:
- הַקְרֵב אֶת־מִטֵּה לְוִי וְהַעֲמַדְתָּ אוֹתוֹ לִפְנֵי אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן וְשָׂרְתוּ אִתּוֹ:
- וְשָׁמְרוּ אֶת־מִשְׁמֶרְתּוֹ וְאֶת־מִשְׁמֶרֶת כָּל־הָעֵדָה לִפְנֵי אֹהֶל מוֹעֵד לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת הַמִּשְׁכָּן:
- וְשָׁמְרוּ אֶת־כָּל־כְּלֵי אֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת־מִשְׁמֶרֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת הַמִּשְׁכָּן:
- וְנָתַתָּה אֶת־הַלְוִיִּם לְאֶהֱרֹן וּלְבָנָיו נְתוּנִים הַמָּזֶה לוֹ מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
- וְאֶת־אֶהֱרֹן וְאֶת־בָּנָיו תִּפְקֹד וְשָׁמְרוּ אֶת־כְּהֻנָּתָם וְהָגֵר הַקָּרֵב יוּמָת: (פ)
- וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימָר:

(4) על פני אהרן. צחייו (צמ"ר, כו):
 (6) ושרתו אתו. ומהו השירות ושמרו את משמרתו לפי ששמירת המקדש עליו שלא יקרב זר כמו שנאמר (במדבר יח, א) אתה ובניך ובית אבך אתך תשאו את עון המקדש והלוים הללו מסייעין אותם זו היא השירות:
 (7) ושמרו את משמרתו. כל מנוי שהאדם ממונה עליו ומוטל עליו לעשותו קרוי משמרת ככל המקרא ובלשון משנה כמו שאמרו בצנצן ותרש והלא אין משמרתו ומשמרתך שיה (מגילה יג, ז) וכן משמרות כהונה ולויה:
 (8) ואת משמרת בני ישראל. שכולן היו זקוקין לזרכי המקדש אלא שהלוים צאים תחתיהם צליחותם לפיכך לוקחים מהם המעשרות שזכרן שנאמר (להלן יח, לא) כי שר הוא לכם חלף עבודתכם:
 (9) נתונם המה לו. לעזרה: מאת בני ישראל. כמו מתוך בני ישראל כלומר משאר כל העדה נבדלו לכך צגורת המקום והוא נתנם לו שנאמר (שם ח, יט) ואמנה את הלוים נתונים וגו':
 (10) ואת אהרן ואת בניו תפקד. לשון פקידות ואינו לשון מניין: ושמרו את כהנתם. קבלת דמים וזריקה והקטרה ועבודות המסורות לכהנים:

12	‘And I, behold, I have taken the Levites from among the children of Israel instead of every first-born that openeth the womb among the children of Israel; and the Levites shall be Mine;	וְאֲנִי הִנֵּה לִקְחָתִי אֶת־הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תַּחַת כָּל־בְּכוֹר פֶּטֶר רֶחֶם מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיוּ לִי הַלְוִיִּם:	וְאֲנִי הִנֵּה לִקְחָתִי אֶת־הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תַּחַת כָּל־בְּכוֹר פֶּטֶר רֶחֶם מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיוּ לִי הַלְוִיִּם:
13	for all the first-born are Mine: on the day that I smote all the first-born in the land of Egypt I hallowed unto Me all the first-born in Israel, both man and beast, Mine they shall be: I am the LORD.’.	כִּי לִי כָל־בְּכוֹר בְּיוֹם הַפְּתִי כָל־בְּכוֹר בָּאָרֶץ מִצְרַיִם הַקִּדְשָׁתִי לִי כָל־בְּכוֹר בְּיִשְׂרָאֵל מֵאָדָם עַד־בְּהֵמָה לִי יִהְיוּ אֲנִי יְהוָה: (פ)	כִּי לִי כָל־בְּכוֹר בְּיוֹם הַפְּתִי כָל־בְּכוֹר בָּאָרֶץ מִצְרַיִם הַקִּדְשָׁתִי לִי כָל־בְּכוֹר בְּיִשְׂרָאֵל מֵאָדָם עַד־בְּהֵמָה לִי יִהְיוּ אֲנִי יְהוָה: (פ)
14	And the LORD spoke unto Moses in the wilderness of Sinai, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּמִדְבָּר סִינַי לֵאמֹר:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּמִדְבָּר סִינַי לֵאמֹר:
15	‘Number the children of Levi by their fathers’ houses, by their families; every male from a month old and upward shalt thou number them.’	פָּקֹד אֶת־בְּנֵי לְוִי לְבֵית אֲבֹתָם לְמִשְׁפַּחָתָם כָּל־זָכָר מִבֶּן־חֹדֶשׁ וְעֹלָה תִּפְקְדֵם:	פָּקֹד אֶת־בְּנֵי לְוִי לְבֵית אֲבֹתָם לְמִשְׁפַּחָתָם כָּל־זָכָר מִבֶּן־חֹדֶשׁ וְעֹלָה תִּפְקְדֵם:
16	And Moses numbered them according to the word of the LORD, as he was commanded.	וַיִּפְקֹד אֹתָם מֹשֶׁה עַל־פִּי יְהוָה כַּאֲשֶׁר צֻוָּה:	וַיִּפְקֹד אֹתָם מֹשֶׁה עַל־פִּי יְהוָה כַּאֲשֶׁר צֻוָּה:
17	And these were the sons of Levi by their names: Gershon, and Kohath, and Merari.	וַיְהִיו־אֵלֶּה בְּנֵי־לְוִי בְּשֵׁמֹתָם גֵּרְשֹׁן וְקָהַת וּמֶרָרִי:	וַיְהִיו־אֵלֶּה בְּנֵי־לְוִי בְּשֵׁמֹתָם גֵּרְשֹׁן וְקָהַת וּמֶרָרִי:
18	And these are the names of the sons of Gershon by their families: Libni and Shimei.	וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי־גֵרְשֹׁן לְמִשְׁפַּחָתָם לִבְנֵי וְשִׁמְעִי:	וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי־גֵרְשֹׁן לְמִשְׁפַּחָתָם לִבְנֵי וְשִׁמְעִי:
19	And the sons of Kohath by their families: Amram and Izhar, Hebron and Uzziel.	וּבְנֵי קָהַת לְמִשְׁפַּחָתָם עַמְרָם וִיצְחָר חֶבְרֹן וּזְזִיֵּל:	וּבְנֵי קָהַת לְמִשְׁפַּחָתָם עַמְרָם וִיצְחָר חֶבְרֹן וּזְזִיֵּל:

(12) ואני הנה לקחתי. ואני מהיכן זכיתי בהן: מתוך בני ישראל. שיהיו ישראל שוכרין אותן לשירות שלי על ידי הזכורות זכיתי בהם ולקחתים תמורתם לפי שהיתה העבודה בזכורות וכשחטאו בעגל נפסלו והלוים שלא עבדו עבודה אלילים נצחרו תחתיהם (מדרש אגדה):

(15) מבין חדש ומעלה. משינא מכלל נפלים הוא נמנה ליקרא שומר משמרת הקדש. אמר רבי יהודה ברבי שלום למוד הוא אותו השבט להיות נמנה מן הבטן שנאמר (להלן כו, נט) אשר ילדה אותה ללוי במצרים עם כניסתה צפתח מצרים ילדה אותה ונמנית בשבעים נפשות שכשאתה מונה חשבונם לא תמצאם אלא שבעים חסר אחת והיא השלימה את המנין (תנחומא במדבר טז):

(16) על פי ה'. אמר משה לפני הקב"ה היאך אני נכנס לתוך אהליהם לדעת מנין יונקיהם אמר לו הקב"ה עשה אתה שלך ואני אעשה שלי הלך משה ועמד על פתח האהל והשכינה מקדמת לפניו וצת קול יוצאת מן האהל ואומרת כך וכך תינוקות יש צאהל זה לךך נאמר על פי ה' (שם):

20	And the sons of Merari by their families: Mahli and Mushi. These are the families of the Levites according to their fathers' houses.	וּבְנֵי מֵרָרִי לְמִשְׁפַּחְתָּם מַחְלִי וּמוּשִׁי אֵלֶּה הֵם מִשְׁפַּחַת הַלֵּוִי לְבֵית אֲבֹתָם:	20
21	Of Gershon was the family of the Libnites, and the family of the Shimeites; these are the families of the Gershonites.	לְגֵרְשֹׁן מִשְׁפַּחַת הַלִּבְנִי וּמִשְׁפַּחַת הַשִּׁמְעִי אֵלֶּה הֵם מִשְׁפַּחַת הַגֵּרְשֹׁנִי:	21
22	Those that were numbered of them, according to the number of all the males, from a month old and upward, even those that were numbered of them were seven thousand and five hundred.	פָּקְדֵיהֶם בַּמִּסְפָּר כָּל-זָכָר מִבֶּן-חֹדֶשׁ וּמַעְלָה פָּקְדֵיהֶם שִׁבְעַת אֲלָפִים וַחֲמִשׁ מֵאוֹת:	22
23	The families of the Gershonites were to pitch behind the tabernacle westward;	מִשְׁפַּחַת הַגֵּרְשֹׁנִי אַחֲרֵי הַמִּשְׁכָּן יַחְנוּ יָמָה:	23
24	the prince of the fathers' house of the Gershonites being Eliasaph the son of Lael,	וְנָשִׂיא בֵּית-אָב לַגֵּרְשֹׁנִי אֱלִיָּסָפ בֶּן-לֹאֵל:	24
25	and the charge of the sons of Gershon in the tent of meeting the tabernacle, and the Tent, the covering thereof, and the screen for the door of the tent of meeting,	וּמִשְׁמֶרֶת בְּנֵי-גֵרְשֹׁן בְּאֹהֶל מוֹעֵד הַמִּשְׁכָּן וְהָאֹהֶל מְכֻסָּהוּ וּמִסְךְ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:	25
26	and the hangings of the court, and the screen for the door of the court—which is by the tabernacle, and by the altar, round about—and the cords of it, even whatsoever pertaineth to the service thereof.	וּקְלָעֵי הַחֹצֵר וְאֶת-מִסְךְ פֶּתַח הַחֹצֵר אֲשֶׁר עַל-הַמִּשְׁכָּן וְעַל-הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב וְאֶת מִיתָרָיו לְכָל עֲבֹדָתוֹ: (ס)	26
27	And of Kohath was the family of the Amramites, and the family of the Izharites, and the family of the Hebronites, and the family of the Uzzielites; these are the families of the Kohathites:	וּלְקַחַת מִשְׁפַּחַת הָעַמְרָמִי וּמִשְׁפַּחַת הִיִּצְחָרִי וּמִשְׁפַּחַת הַחֲבֹרֹנִי וּמִשְׁפַּחַת הָעֲזִיאֵלִי אֵלֶּה הֵם מִשְׁפַּחַת הַקְּהָתִי:	27
28	according to the number of all the males, from a month old and upward, eight thousand and six hundred, keepers of the charge of the sanctuary.	בַּמִּסְפָּר כָּל-זָכָר מִבֶּן-חֹדֶשׁ וּמַעְלָה שְׁמֹנֶת אֲלָפִים וּשְׁשׁ מֵאוֹת שְׁמֹרֵי מִשְׁמֶרֶת הַקֹּדֶשׁ:	28

- (21) לגרשון משפחת הלבני. כלומר לגרשון היו הפקודים משפחת הלזני ומשפחת השמעני פקודיהם כך וכך:
 (25) המשכן. יריעות הממנונות: והאהל. יריעות עזים העשויות לגג: מכסהו. עורות אילים וחמשים: ומסך פתח. הוא הוילון:
 (26) ואת מיתריו. של משכן והאהל ולא של חצר:

29	The families of the sons of Kohath were to pitch on the side of the tabernacle southward;	מִשְׁפַּחַת בְּנֵי־קָהָת יַחְנוּ עַל יֶרֶךְ הַמִּשְׁכָּן תִּימָנָה:	זֶרְעֵית בְּנֵי קָהָת יִשְׁרוּן עַל שָׂדֵא דְמִשְׁכָּנָא דְרוּמָא:
30	the prince of the fathers' house of the families of the Kohathites being Elizaphan the son of Uzziel,	וְנָשִׂיא בֵּית־אָב לְמִשְׁפַּחַת הַקָּהָתִי אֱלִיזָפָן בֶּן־עֲזִיזֶאל:	וְרַב בֵּית בָּא לְזֶרְעֵית קָהָת אֱלִיזָפָן בֶּר עֲזִיזֶאל:
31	and their charge the ark, and the table, and the candlestick, and the altars, and the vessels of the sanctuary wherewith the priests minister, and the screen, and all that pertaineth to the service thereof;	וּמִשְׁמֶרֶתָם הָאָרֹן וְהַשֻּׁלְחָן וְהַמִּנְחָה וְהַמִּזְבֵּחַת וְכָל־י הַקֹּדֶשׁ אֲשֶׁר יִשְׁרְתוּ בָּהֶם וְהַמָּסָךְ וְכָל עֲבֹדָתוֹ:	וּמִטְרָתָהוֹן אֲרוֹנָא וּפְתוּרָא וּמִנְרָתָא וּמִדְּבַחִיָּא וּמִנֵּי קוּדְשָׁא דִישְׁמֻשׁוֹן בְּהוֹן וּפְרָסָא וְכָל פּוֹלְחָנִיָּה:
32	Eleazar the son of Aaron the priest being prince of the princes of the Levites, and having the oversight of them that keep the charge of the sanctuary.	וְנָשִׂיא נָשִׂיאֵי הַלְוִי אֱלֶעָזָר בֶּן־ אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן פִּקְדֹת שְׁמֵרִי מִשְׁמֶרֶת הַקֹּדֶשׁ:	וְאַמְרָכְלָא דְמִמָּנָא עַל רַבְרָבֵי לִינְיָ אֱלֶעָזָר בֶּר אֶהֱרֹן כְּהֵנָא מִתַּחַת יְדוּהִי מְמוּנֵן נְטָרִי מִטְרָתָא דְקוּדְשָׁא:
33	Of Merari was the family of the Mahlites, and the family of the Mushites; these are the families of Merari.	לְמֶרָרִי מִשְׁפַּחַת הַמַּחֲלִי וּמִשְׁפַּחַת הַמוּשִׁי אֵלֶּה הֵם מִשְׁפַּחַת מֶרָרִי:	לְמֶרָרִי זֶרְעִית מַחֲלִי וְזֶרְעִית מוּשִׁי אֵלִין אֲנוּן זֶרְעִית מֶרָרִי:
34	And those that were numbered of them, according to the number of all the males, from a month old and upward, were six thousand and two hundred;	וּפִקְדֵיהֶם בְּמִסְפַּר כָּל־זָכָר מִבֶּן־חֹדֶשׁ וּמַעֲלָה שֵׁשֶׁת אֲלָפִים וּמֵאָתָיִם:	וּמִנִּינֵיהוֹן בְּמִנֵּן כָּל דְּכוּרָא מִבֶּר יֶרְחָא וְלַעִילָא שְׁתָּא אַלְפִין וּמֵאָתָן:
35	the prince of the fathers' house of the families of Merari being Zuriel the son of Abihail; they were to pitch on the side of the tabernacle northward;	וְנָשִׂיא בֵּית־אָב לְמִשְׁפַּחַת מֶרָרִי צוּרִיָּאל בֶּן־אֲבִיהַיִל עַל יֶרֶךְ הַמִּשְׁכָּן יַחְנוּ צָפֹנָה:	וְרַב בֵּית בָּא לְזֶרְעִית מֶרָרִי צוּרִיָּאל בֶּר אֲבִיהַיִל עַל שָׂדֵא דְּמִשְׁכָּנָא יִשְׁרוּן צָפֹנָא:
36	the appointed charge of the sons of Merari being the boards of the tabernacle, and the bars thereof, and the pillars thereof, and all the instruments thereof, and all that pertaineth to the service thereof;	וּפִקְדֹת מִשְׁמֶרֶת בְּנֵי מֶרָרִי קַרְשֵׁי הַמִּשְׁכָּן וּבְרִיחָיו וְעַמֻּדָיו וְאֲדָנָיו וְכָל־כֵּלָיו וְכָל עֲבֹדָתוֹ:	וְדַמְסִיר לְמִטָּר לְבְנֵי מֶרָרִי דְּפִי מִשְׁכָּנָא וְעִבְרוּהִי וְעַמֻּדוּהִי וְסִמְכוּהִי וְכָל מְנוּהִי וְכָל פּוֹלְחָנִיָּה:
37	and the pillars of the court round about, and their sockets, and their pins, and their cords.	וְעַמֻּדֵי הַחֹצֵר סָבִיב וְאֲדָנֵיהֶם וְיִתְדֹתָם וּמִיתְרֵיהֶם:	וְעַמֻּדֵי דִרְתָּא סָחוּר סָחוּר וְסִמְכֵיהוֹן וְסִפֵּיהוֹן וְאַטְוִיָּהוֹן:

(29) משפחת בני קהת יחנו וגר תימנה. וסמוכין להם דגל ראובן החונים תימנה (לעיל 3, י) אוי לרשע ואוי לשכנו לכך לקו מהם דתן ואזירים ומאמס וחסמים אש עם קרח ועדתו שנמשכו עמהם במחלוקתם (תנחומא במדבר יב):
(31) והמסך. היא הפרכת שאף היא קרויה (שמות מ, כא) (פרכת) המסך:
(32) ונשיא נשיא הלוי. ממונה על כלם ועל מה היא נשיאותו: פקודת שומרי משמרת הקודש. על ידו היה פקודת כולם:

And those that were to pitch before the tabernacle eastward, before the tent of meeting toward the sunrise, were Moses, and Aaron and his sons, keeping the charge of the sanctuary, even the charge for the children of Israel; and the common man that drew nigh was to be put to death.

וְהַחֲנִיּוֹת לִפְנֵי הַמִּשְׁכָּן קִדְּמָה לִפְנֵי אֹהֶל-מוֹעֵד וּמִזְרְחָהּ מִשְׁהוּ וְאַהֲרֹן וּבָנָיו שְׁמֵרִים מִשְׁמֶרֶת הַמִּקְדָּשׁ לְמִשְׁמֶרֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהַלֵּוֹי דֹּקֵרֵב יִתְקַטֵּל:

וְהַחֲנִיּוֹת לִפְנֵי הַמִּשְׁכָּן קִדְּמָה לִפְנֵי אֹהֶל-מוֹעֵד וּמִזְרְחָהּ מִשְׁהוּ וְאַהֲרֹן וּבָנָיו שְׁמֵרִים מִשְׁמֶרֶת הַמִּקְדָּשׁ לְמִשְׁמֶרֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהַלֵּוֹי דֹּקֵרֵב יִתְקַטֵּל:

All that were numbered of the Levites, whom Moses and Aaron numbered at the commandment of the LORD, by their families, all the males from a month old and upward, were twenty and two thousand.

כָּל-פְּקוּדֵי הַלְוִיִּם אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל-פִּי יְהוָה לְמִשְׁפְּחֹתָם כָּל-זָכָר מִבֶּן-חֹדֶשׁ וָמַעְלָה שָׁנִים וְעֹשְׂרִים אֶלְפֵי:

כָּל-פְּקוּדֵי הַלְוִיִּם אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל-פִּי יְהוָה לְמִשְׁפְּחֹתָם כָּל-זָכָר מִבֶּן-חֹדֶשׁ וָמַעְלָה שָׁנִים וְעֹשְׂרִים אֶלְפֵי:

And the LORD said unto Moses: 'Number all the first-born males of the children of Israel from a month old and upward, and take the number of their names.

וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה מְנֵי כָל בְּכוֹרֵי דְכוּרֵי־אֲבִי יִשְׂרָאֵל מִבֶּן-יָרֵחַ וְלַעֲלָא וְקַבִּיל יֵת חֹשֶׁבֶן שְׁמֹתָהֶן:

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה פָקֵד כָּל-בֶּכָר זָכָר לְבֶנִי יִשְׂרָאֵל מִבֶּן-חֹדֶשׁ וָמַעְלָה וְשָׂא אֶת מִסְפָּר שְׁמֹתָם:

And thou shalt take the Levites for Me, even the LORD, instead of all the first-born among the children of Israel; and the cattle of the Levites instead of all the firstlings among the cattle of the children of Israel.'

וְתִקְרִיב יֵת לִיֹּאֲדָמִי אֲנִי וְיִי חֲלָף כָּל בּוֹכֵרָא בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל וְיֵת בַּעֲרָא דְלִיֹּאֲדָמִי חֲלָף כָּל בּוֹכֵרָא בְּבַעֲרָא דְבִנֵי יִשְׂרָאֵל:

וְלִקְחָתָהּ אֶת-הַלְוִיִּם לִי אֲנִי וְיֵת תַּחַת כָּל-בֶּכָר בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֵת בְּהֵמַת הַלְוִיִּם תַּחַת כָּל-בֶּכֹּר בְּבֵהֶמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

And Moses numbered, as the LORD commanded him, all the first-born among the children of Israel.

וּמִנָּה מֹשֶׁה כְּמָא דְּפָקִיד יְיָ יִתְיָה יֵת כָּל בּוֹכֵרָא בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל:

וַיִּפְקֵד מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ אֶת-כָּל-בֶּכֹּר בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל:

And all the first-born males according to the number of names, from a month old and upward, of those that were numbered of them, were twenty and two thousand two hundred and threescore and thirteen.

וְהָיוּ כָּל בְּכוֹרֵי דְכוּרֵי־אֲבִי בְּמִנְיֵן שְׁמֹתָן מִבֶּן יָרֵחַ וְלַעֲלָא לְמִנְיַיְהוֹן עֹשְׂרִין וְתָרִין אֶלְפִין וּמֵאֵתָן וְשִׁבְעִין וְתֵלָתָא:

וְהָיוּ כָּל-בֶּכֹּר זָכָר בְּמִסְפָּר שְׁמֹת מִבֶּן-חֹדֶשׁ וָמַעְלָה לְפָקְדֵיהֶם שָׁנִים וְעֹשְׂרִים אֶלְפֵי שְׁלֹשָׁה וְשִׁבְעִים וּמֵאֵתָם: (פ)

(38) משה ואהרן ובניו. וסמוכין להם דגל מחנה יהודה והחונים עליו יששכר וזבולן מוז ללדיק מוז לשכנו לפי שהיו שכניו של משה שהיה עוסק בתורה נעשו גדולים בתורה שנאמר (תהלים ס, ט) יהודה מחוקקי (דה"א יב, לג) ומצני יששכר יודעי צינה וגו' מאתים ראשי סנהדראות ומזבולן (שופטים ה, ד) מושכים בשצט סופר (תנחומא סס):

(39) אשר פקד משה ואהרן. נקוד על ואהרן לומר שלא היה צמנין הלויים (זכורות ד, ח): שנים ועשרים אלף. ובפרטן אחת מואל שלש מאות יתרים בני גרשון שצעת אלפים וחמש מאות. בני קהת שמונת אלפים ושש מאות. בני מררי שש אלפים ומאתים. ולמה לא כללן עם השאר ויפדו את הזכורות ולא יהיו זקוקים השלשה ושבעים ומאתים זכורות העודפים על המנין לפדיון אמרו רבותינו במסכת זכורות (ה, ח) אותן שלש מאות לויים זכורים היו ודים שפיקעו עצמם מן הפדיון:

(40) פקד כל בכור זכר וגו' מבין חדש ומעלה. משיא כלל ספק נפלים:

44	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימָר:	44
45	‘Take the Levites instead of all the first-born among the children of Israel, and the cattle of the Levites instead of their cattle; and the Levites shall be Mine, even the LORD’s.	קַח אֶת-הַלְוִיִּים תַּחַת כָּל-בְּכוֹר בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶת-בְּהֵמַת הַלְוִיִּים תַּחַת בְּהֵמָתָם וְהָיוּ-לִי הַלְוִיִּים אֲנִי יְהוָה:	45
46	And as for the redemption of the two hundred and three score and thirteen of the first-born of the children of Israel, that are over and above the number of the Levites,	וְאֵת פְּדוּיֵי הַשְּׁלֹשָׁה וְהַשְּׁבַעִים וְהַמֵּאָתַיִם הָעֶדְפִים עַל-הַלְוִיִּים מִבְּכוֹר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:	46
47	thou shalt take five shekels apiece by the poll; after the shekel of the sanctuary shalt thou take them—the shekel is twenty gerahs.	וְלָקַחְתָּ חֲמִשָּׁת חֲמִשָּׁת שֶׁקֶלִים לְגִלְגֵּלֶת בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ תִּקַּח עֶשְׂרִים גֵּרָה הַשֶּׁקֶל:	47
48	And thou shalt give the money wherewith they that remain over of them are redeemed unto Aaron and to his sons.’	וְנָתַתָּה הַכֶּסֶף לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו פְּדוּיֵי הָעֶדְפִים בָּהֶם:	48
49	And Moses took the redemption-money from them that were over and above them that were redeemed by the Levites;	וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת כֶּסֶף הַפְּדִיּוֹם מֵאֵת הָעֶדְפִים עַל פְּדוּיֵי הַלְוִיִּים:	49
50	from the first-born of the children of Israel took he the money: a thousand three hundred and threescore and five shekels, after the shekel of the sanctuary.	מֵאֵת הַבְּכוֹר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָקַח אֶת-הַכֶּסֶף חֲמִשָּׁה וְשָׁשִׁים וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְאַלְפֵי בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ:	50
51	And Moses gave the redemption-money unto Aaron and to his sons, according to the word of the LORD, as the LORD commanded Moses.	וַיִּתֵּן מֹשֶׁה אֶת-כֶּסֶף הַפְּדִיּוֹם לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו עַל-פִּי יְהוָה כַּאֲשֶׁר צֻוְּהָ יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה: (פ)	51

(45) ואת בהמת הלויים וגו'. לא פדו צהמות הלויים את צבורי צהמה טהורה של ישראל אלא את פטרי חמוריהם ושה אחד של בן לוי פטר כמה פטרי חמורים של ישראל מדע שהרי מנה העודפים צאדם ולא מנה העודפים צהמה (שם 3, ד):

(46) ואת פדויי השלשה וגו'. ואת הצבורות הנריכין להפדות צהם אלו השלשה ושבעים ומאתים העודפים צהם ויתרים על הלויים מהם תקח חמשת שקלים לגלגלת כך היתה מכירתו של יוסף עשרים כסף שהיה צבורה של רחל (צ"ר פד, יח):

(49) העדפים על פדויי הלויים. על אותן שפדו הלויים בגופן:

(50) חמשה וששים ושלוש מאות ואלף. כך סכום החשבון חמשת שקלים לגלגלת למאתים צבורות אלף שקל לשבעים צבורות שלש מאות וחמשים שקל לשלוש צבורות חמשה עשר שקל אמר כיצד אעשה צבור שאומר לו תן חמשת שקלים יאמר לי אני מפדויי הלויים מה עשה הביא שנים ועשרין אלף פתקין וכחז עליהן בן לוי ומאתים ושבעים ושלושה פתקין כחז עליהן ה' שקלים כללן ונתנן בקלפי אמר להן בואו וטלו פתקיים לפי הגורל (צמד רצה ד, י. סנהדרין יז, א):

IV	And the LORD spoke unto Moses and unto Aaron, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר:	טז
2	‘Take the sum of the sons of Kohath from among the sons of Levi, by their families, by their fathers’ houses,	נָשָׂא אֶת־רֹאשׁ בְּנֵי קָהָת מִתּוֹךְ בְּנֵי לֵוִי לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם:	2
3	from thirty years old and upward even until fifty years old, all that enter upon the service, to do work in the tent of meeting.	מִבֶּן תְּלָתִין שָׁנָיו וְלַעֲלֵילָא וְעַד בֶּן־חֲמִשִּׁין שָׁנָיו כָּל דְּאִתִּי לְחִילָא לְמַעַבְד עֲבִידְתָּא בְּמִשְׁכַּן זְמָנָא:	3
4	This is the service of the sons of Kohath in the tent of meeting, about the most holy things:	זֹאת עֲבֹדַת בְּנֵי־קָהָת בְּאֹהֶל מוֹעֵד קֹדֶשׁ הַקְּדָשִׁים:	4
5	when the camp setteth forward, Aaron shall go in, and his sons, and they shall take down the veil of the screen, and cover the ark of the testimony with it;	וּבָא אַהֲרֹן וּבָנָיו בְּנִסְעַת הַמַּחֲנֶה וְהוֹרְדוּ אֶת פָּרֹכֶת הַמָּסָךְ וְכִסּוּ־בָהּ אֶת אֹרֶן הָעֵדֻת:	5
6	and shall put thereon a covering of sealskin, and shall spread over it a cloth all of blue, and shall set the staves thereof.	וְנָתְנוּ עָלָיו כִּסּוּי עוֹר תַּחֲשׁ וּפָרְשׁוּ בְּגֵד־כָּלִיל תְּכֵלֶת מִלְּמַעְלָה וְשָׁמוּ בְּדָיו:	6
7	And upon the table of showbread they shall spread a cloth of blue, and put thereon the dishes, and the pans, and the bowls, and the jars wherewith to pour out; and the continual bread shall remain thereon.	וְעַל שְׁלֹתֵן הַפָּנִים יִפְרֹשׁוּ בְּגֵד תְּכֵלֶת וְנָתְנוּ עָלָיו אֶת־הַקְּעָרֹת וְאֶת־הַכַּפֹּת וְאֶת־הַמִּנְקִיֹּת וְאֶת קִשּׁוֹת הַתְּנָסֹךְ וְלֶחֶם הַתָּמִיד עָלָיו יִהְיֶה:	7
8	And they shall spread upon them a cloth of scarlet, and cover the same with a covering of sealskin, and shall set the staves thereof.	וּפָרְשׁוּ עֲלֵיהֶם בְּגֵד תוֹלַעַת שָׁנִי וְכִסּוּ אֹתוֹ בְּמִכְסֵּה עוֹר תַּחֲשׁ וְשָׁמוּ אֶת־בְּדָיו:	8

(2) נשא את ראש וגר. מנה מהם את הראויין לעבודת משא והן מבין שלשים ועד בן חמשים שנה והפחות משלשים לא נתמלא כחו מכלאן אמרו (אבות ה, כא) בן שלשים לבח והיותר על בן חמשים כחו מכחיש מעתה:

(4) קדש הקדשים. המקדש שבבולן הארון והשלחן והמנורה והמזבחות והפירות וכלי שרת:

(5) ובא אהרן ובניו וגר. יכניסו כל כלי וכלי לנרתקו המפורש לו בפרשה זו ולא ינטרכו הלויים בני קהת אלא לשאת: בנסוע המזבחה. כשהענין מסתלק הם יודעין שיסעו:

(7) קערות וכפות קשות ומגקיות. כזר פירשתי במלאכת המשכן (שמות כה, כט): הנסך. הכסוי לשון מסך. (שם) אשר יוסך זהם:

9	And they shall take a cloth of blue, and cover the candlestick of the light, and its lamps, and its tongs, and its snuffdishes, and all the oil vessels thereof, wherewith they minister unto it.	וַיִּסְבוּן לְבוֹשׁ תְּכֵלֵא וַיִּכְסּוּן יֵת מִנְרֵתָא דְאֶהֱוֵי וַיִּתְּ בּוֹצִינְהָא וַיִּתְּ צִיבְתָּהָא וַיִּתְּ מַחְתֵּיתָהָא וַיִּתְּ כָּל מִנֵּי שְׁמוּשָׁה דִּישְׁמֻשׁוֹן לָהּ בְּהוֹן:	וְלִקְחֻוּ בִּגְד תְּכֵלֵת וְכֹסֻ אֶת־מִנְרֵת הַמָּאֹר וְאֶת־נִרְתֵּיהָ וְאֶת־מִלְקָחֶיהָ וְאֶת־מַחְתֵּיתֶיהָ וְאֶת־כָּל־כְּלֵי שְׁמֹנֶה אֲשֶׁר יִשְׁרְתוּ־לָהּ בָּהֶם:	9
10	And they shall put it and all the vessels thereof within a covering of sealskin, and shall put it upon a bar.	וַיִּתְּנוּ יֵתָהּ וְכָל מְנַהָא לְחֹפֶאָה דְּמִשְׁדָּ סָגוּנָא וַיִּתְּנוּ עַל אֲרִיחָא:	וַנִּתְּנוּ אֹתָהּ וְאֶת־כָּל־כְּלֵיהָ אֶל־מִכְסָּה עוֹר תַּחֲשׁ וַנִּתְּנוּ עַל־הַמּוֹט:	10
11	And upon the golden altar they shall spread a cloth of blue, and cover it with a covering of sealskin, and shall set the staves thereof.	וְעַל מִזְבֵּחַ הַזָּהָב יִפְרֹסוּן לְבוֹשׁ תְּכֵלֵא וַיִּכְסּוּן יֵתָהּ בְּחֹפֶאָה דְּמִשְׁדָּ סָגוּנָא וַיִּשּׁוּן יֵת אֲרִיחֹהִי:	וְעַל מִזְבֵּחַ הַזָּהָב יִפְרֹשׁוּ בִּגְד תְּכֵלֵת וְכֹסֻ אֹתוֹ בְּמִכְסָּה עוֹר תַּחֲשׁ וְשָׂמוּ אֶת־בְּדָיו:	11
12	And they shall take all the vessels of ministry, wherewith they minister in the sanctuary, and put them in a cloth of blue, and cover them with a covering of sealskin, and shall put them on a bar.	וַיִּסְבוּן יֵת כָּל מִנֵּי שְׁמוּשָׁה דִּישְׁמֻשׁוֹן בְּהוֹן בְּקוּדְשָׁא וַיִּתְּנוּ לְלְבוֹשׁ תְּכֵלֵא וַיִּכְסּוּן יֵתָהּ בְּחֹפֶאָה דְּמִשְׁדָּ סָגוּנָא וַיִּתְּנוּ עַל אֲרִיחָא:	וְלִקְחוּ אֶת־כָּל־כְּלֵי הַשְּׁרָת אֲשֶׁר יִשְׁרְתוּ־בָּם בְּקֹדֶשׁ וַנִּתְּנוּ אֶל־בִּגְד תְּכֵלֵת וְכֹסֻ אוֹתָם בְּמִכְסָּה עוֹר תַּחֲשׁ וַנִּתְּנוּ עַל־הַמּוֹט:	12
13	And they shall take away the ashes from the altar, and spread a purple cloth thereon.	וַיִּסְבוּן יֵת קִטְמָא דְּמִדְּבָחָא וַיִּפְרֹסוּן עָלוּהִי לְבוֹשׁ אֲרָגָן:	וַדְּשֻׁנוּ אֶת־הַמִּזְבֵּחַ וּפְרֹשׁוּ עָלָיו בִּגְד אֲרָגָמָן:	13
14	And they shall put upon it all the vessels thereof, wherewith they minister about it, the fire-pans, the flesh-hooks, and the shovels, and the basins, all the vessels of the altar; and they shall spread upon it a covering of sealskin, and set the staves thereof.	וַיִּתְּנוּ עָלוּהִי יֵת כָּל מְנַהָי דִּישְׁמֻשׁוֹן עָלוּהִי בְּהוֹן יֵת מַחְתֵּיתָא וַיִּתְּ צִנּוּרִיתָא וַיִּתְּ מִגְרֹפִיתָא וַיִּתְּ מִזְרָקָא כָּל מִנֵּי מִדְּבָחָא וַיִּפְרֹסוּן עָלוּהִי חֹפֶאָה דְּמִשְׁדָּ סָגוּנָא וַיִּשּׁוּן אֲרִיחֹהִי:	וַנִּתְּנוּ עָלָיו אֶת־כָּל־כְּלָיו אֲשֶׁר יִשְׁרְתוּ עָלָיו בָּהֶם אֶת־הַמַּחְתֹּת אֶת־הַמְּזֻלְגֹת וְאֶת־הַיָּעִים וְאֶת־הַמְּזַרְקֹת כָּל כְּלֵי הַמִּזְבֵּחַ וּפְרֹשׁוּ עָלָיו כֹּסֻי עוֹר תַּחֲשׁ וְשָׂמוּ בְּדָיו:	14

(9) מלקחיה. כמין צנת שמושך זה את הפחילה לכלל צד שירצה. מחתתיה. כמין כף קטנה ושוליה פשוטין ולא סגלגלים ואין לה מחילה לפנים אלא מזדה וחותה זה את דשן הנרות כשמיטבן: נרתי. לז"ש צלע"ש שנותנים צהן השמן והפחילות: (10) אל מכסה עור תחש. כמין מרנוף (כלים לז): (12) את כל כלי השרת אשר ישרתו בהם בקדש. צמוך המשכן שהוא קדש והן כלי הקטרת שמשרתין בהם צמזמא הפנימי: (13) ודשנו את המזבח. מוצא הנחשת: ודשנו. יטלו את הדשן מעליו: ופרשו עליו בגד ארגמן. ואש שירדה מן השמים רצוזה חמת הצגד כארי צשעת המסעות (יומא כא, ז) ואינה שורפתו שהיו כופין עליה פסכת של נחשת (עירובין קד:): (14) מחתת. שצהן חותים גחלים לתרומת הדשן שעשויה כמין מחצת שאין לה אלא שלש מחיצות ומלפניה שואצת את הגחלים: מזלגות. צנוריות של נחשת שבהן מכין צאצרים שעל המזבח להפכן כדי שיתכלנו יפה ומהר: יעים. הם מגרפות וצלע"ו וידיל"ו והן של נחשת ובהן מכבדין את הדשן מעל המזבח:

<p>15 And when Aaron and his sons have made an end of covering the holy furniture, and all the holy vessels, as the camp is to set forward—after that, the sons of Kohath shall come to bear them; but they shall not touch the holy things, lest they die. These things are the burden of the sons of Kohath in the tent of meeting.</p>	<p>וַיִּשְׂצִי אֶהֱרֹן וּבְנָוָהוּ לְכַסֵּאָה יֵת קֹדֶשׁא וְיֵת כָּל מִנֵּי קֹדֶשׁא בְּמִטְל מִשְׁרִיתָא וּבִתְר בֶּן יִיעֲלוֹן בְּנֵי קֹהַת לְמִטְל וְלֹא יִקְרְבוּ לְקֹדֶשׁא וְלֹא יָמוּתוּן דִּין מִטּוֹל בְּנֵי קֹהַת בְּמִשְׁכַּן זְמָנָא:</p>	<p>15 וְכָלֶּה אֶהֱרֹן וּבְנָיו לְכַסֹּת אֶת־הַקֹּדֶשׁ וְאֶת־כָּל־כְּלֵי הַקֹּדֶשׁ בְּנֹסֶע הַמַּחֲנֶה וְאַחֲרֵי־כֵן יָבֹאוּ בְנֵי־קֹהַת לְשֵׂאת וְלֹא־יִגְעוּ אֶל־הַקֹּדֶשׁ וְנָמְתוּ אֵלֶּה מִשָּׂא בְנֵי־קֹהַת בְּאֹהֶל מוֹעֵד:</p>	<p></p>
<p>16 And the charge of Eleazar the son of Aaron the priest shall be the oil for the light, and the sweet incense, and the continual meal-offering, and the anointing oil: he shall have the charge of all the tabernacle, and of all that therein is, whether it be the sanctuary, or the furniture thereof.</p>	<p>וְדַמְסִיר לְאַלְעֶזֶר בֶּר אֶהֱרֹן כְּהֵנָּא מִשְׁחָא דְאַנְהָרוּתָא וְקִטּוֹרֶת בּוֹסְמִיא וּמִנְחָתָא תְּדִירָא וּמִשְׁחָא דְרְבוּתָא מְסַרְת כָּל מִשְׁכָּנָא וְכָל דְּבִיָּה בְּקֹדֶשׁא וּבְמִנְחָתָא:</p>	<p>16 וּפְקֻדַּת אֲלֶעָזָר בֶּן־אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן שֶׁמֶן הַמָּאֹר וְקִטְרֶת הַסִּמִּים וּמִנְחַת הַתָּמִיד וְשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה פְּקֻדַּת כָּל־הַמִּשְׁכָּן וְכָל־אֲשֶׁר־בּוֹ בְּקֹדֶשׁ וּבַכִּלְיוֹ: (פ)</p>	<p></p>
<p>17 And the LORD spoke unto Moses and unto Aaron, saying:</p>	<p>וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה וְלֹאֶהֱרֹן לְמִימְרָא:</p>	<p>מַפְטִיר ד וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אֶהֱרֹן לֵאמֹר:</p>	<p></p>
<p>18 ‘Cut ye not off the tribe of the families of the Kohathites from among the Levites;</p>	<p>לֹא תִשְׂצוֹן יֵת שִׁיבֵט זְרַעֲתָ קֹהַת מִגּוֹ לְיוֹאֵי:</p>	<p>18 אַל־תִּכְרִיתוּ אֶת־שִׁבְט מִשְׁפַּחַת הַקֹּהַתִּי מִתּוֹךְ הַלְוִיִּם:</p>	<p></p>
<p>19 but thus do unto them, that they may live, and not die, when they approach unto the most holy things: Aaron and his sons shall go in, and appoint them every one to his service and to his burden;</p>	<p>וְדֹא עֲבִידוּ לְהוֹן וְיִיחֹן וְלֹא יָמוּתוּן בְּמִקְרְבֵהוֹן לְקֹדֶשׁ קֹדֶשׁא אֶהֱרֹן וּבְנָוָהוּ יִיעֲלוֹן וְיִמְנֹן יִתְּחוּן גָּבֵר גָּבֵר עַל הַוִּלְחָנִיָּה וְלְמִטּוֹלִיָּה:</p>	<p>19 וְזֹאתוּ עֲשׂוּ לָהֶם וְחָיוּ וְלֹא יָמוּתוּ בְּגִשְׁתָּם אֶת־קֹדֶשׁ הַקֹּדֶשִׁים אֶהֱרֹן וּבְנָיו יָבֹאוּ וְשָׂמוּ אוֹתָם אִישׁ אִישׁ עַל־עֲבֹדָתוֹ וְאֶל־מִשְׁאָו:</p>	<p></p>
<p>20 but they shall not go in to see the holy things as they are being covered, lest they die.</p>	<p>וְלֹא יִיעֲלוּן לְמַחְזֵי כֹד מְכַסֵּן יֵת מִנֵּי קֹדֶשׁא וְלֹא יָמוּתוּן:</p>	<p>וְלֹא־יָבֹאוּ לִרְאוֹת כְּבֻלַּע אֶת־הַקֹּדֶשׁ וְנָמְתוּ: (פ)</p>	<p>קִיט פְּסוּקִים</p>

The Haftarah is Hosea 2:1 – 2:22 on page 185. On Erev Rosh Hodesh, read the Haftara on page 210.

(15) לכסת את הקדש. הארון והמזבח: ואת כל כלי הקדש. המנורה וכלי שרת: ומתו. שאם יגעו חייצין מיתה זידי שמים:
 (16) ופקדת אלעזר. שהוא ממונה עליהם לשאת אותם שמן וקטרת ושמן המשחה ומנחת התמיד עליו מוטל ללוות ולזרז ולהקריב צעת חנייתו: פקדת כל המשכן. ועוד היה ממונה על משא בני קהת ללוות איש איש על עבודתו ועל משאו והוא המשכן וכל אשר בו כל הסדורים למעלה בפרשה זו אבל משא בני גרשון ומררי שאינן מקדש הקדשים על פי איחמור היה כמו שכתוב בפרשת נשא (להלן פסוק כח):
 (18) אל תכריתו. אל תגרמו להם שימותו:
 (20) ולא יבאו לראות כבלע את הקדש. למון נרתק שלו כמו שפירשתי למעלה בפרשה זו ופרשו עליו בגד פלוני וכסו אותו במכסה פלונית וכלו של הוא כסויו:

21	And the LORD spoke unto Moses saying:	וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יַיַּעַם מֹשֶׁה לְמִימָר:	נשא
22	“Take the sum of the sons of Gershon also, by their fathers’ houses, by their families;	קָבִיל יֵת חֹשֶׁבֶן בְּנֵי גֶרְשׁוֹן אִף אֲנֹן לְבֵית אֲבֹתָהוֹן לְזִרְעֵיהֶן:	22
23	from thirty years old and upward until fifty years old shalt thou number them: all that enter in to wait upon the service, to do service in the tent of meeting.	מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְעַלְיָה עַד בֶּן חֲמִשִּׁין שָׁנִין תִּמְנֶינִי יִתְּהוֹן כָּל דָּאֲתִי לְחֵילָא חֵילָא לְמַפְלַח פּוֹלְחָנָא בְּמִשְׁכַּן זְמָנָא:	23
24	This is the service of the families of the Gershonites, in serving and in bearing burdens:	זֹאת עֲבֹדַת מִשְׁפַּחַת הַגֶּרְשֹׁנִי לַעֲבֹד וּלְמַשָּׂא:	24
25	they shall bear the curtains of the tabernacle, and the tent of meeting, its covering, and the covering of sealskin that is above upon it, and the screen for the door of the tent of meeting;	וְנָשְׂאוּ אֶת-יְרִיעֵת הַמִּשְׁכָּן וְאֶת-אֹהֶל מוֹעֵד מִכְסֵּהוּ וּמִכְסֵּה הַתַּחַשׁ אֲשֶׁר-עָלָיו מִלְמַעְלָה וְאֶת-מִסְךְ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:	25
26	and the hangings of the court, and the screen for the door of the gate of the court, which is by the tabernacle and by the altar round about, and their cords, and all the instruments of their service, and whatsoever there may be to do with them, therein shall they serve.	וְאֶת קַלְעֵי הַחֹצֵר וְאֶת-מִסְךְ פֶּתַח שַׁעַר הַחֹצֵר אֲשֶׁר עַל-הַמִּשְׁכָּן וְעַל-הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב וְאֶת מִיתְרֵיהֶם וְאֶת-כָּל-כְּלֵי עֲבֹדָתָם וְאֶת כָּל-אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה לָהֶם וְעָבְדוּ:	26
27	At the commandment of Aaron and his sons shall be all the service of the sons of the Gershonites, in all their burden, and in all their service; and ye shall appoint unto them in charge all their burden.	עַל מִימַר אֶהֱרֹן וּבְנָיו יְהִי כָל פּוֹלְחָן בְּנֵי גֶרְשׁוֹן לְכָל מְטוֹלָהוֹן וּלְכָל פּוֹלְחָנָהוֹן וְתִמְנֶנּוּ עֲלֵיהֶן בְּמִטְרָא יֵת כָּל מְטוֹלָהוֹן:	27

- (22) נשא את ראש בני גרשון גם הם. כמו שצויתך על בני קהת לראות כמה יש שהגיעו לכלל עבודה:
 (25) את יריעת המשכן. עשר התחמונות: ואת אהל מועד. יריעות עזים העשויות לאהל עליו: מכסהו. עורות אילים מאדמים: מסך פתח. וילון המזרחי:
 (26) אשר על המשכן. כלומר הקלעים והמסך של חצר הסוככים ומגינים על המשכן ועל מזבח הנחשת סביב: ואת כל אשר יעשה להם. כתרומתו וית כל דתמסר להון לבני גרשון:
 (27) על פי אהרן ובניו. ואיזה מהזנים ממונה עליהם ציד אימרת בן אהרן הכהן:

28	This is the service of the families of the sons of the Gershonites in the tent of meeting; and their charge shall be under the hand of Ithamar the son of Aaron the priest.	זאת עבדת משפחת בני הגרשני באהל מועד ומשמרתם ביד איתמר בן-אחרן הכהן: (ס)	28
29	As for the sons of Merari, thou shalt number them by their families, by their fathers' houses;	בני מררי לזרעיתיהן לבית אבהתיהן תמני יתיהן:	ישראל
30	from thirty years old and upward even unto fifty years old shalt thou number them, every one that entereth upon the service, to do the work of the tent of meeting.	מבן שלשים שנה ומעלה ועד בן-חמשים שנה תמנינן כל דאיתי לחילא למפלח ית פולחן משכן זמנא:	30
31	And this is the charge of their burden, according to all their service in the tent of meeting: the boards of the tabernacle, and the bars thereof, and the pillars thereof;	וזאת משמרת משאם לכל-עבדתם באהל מועד קרשי המשכן ובריחיו ועמודיו ואדניו:	31
32	and the pillars of the court round about, and their sockets, and their pins, and their cords, even all their appurtenance, and all that pertaineth to their service; and by name ye shall appoint the instruments of the charge of their burden.	ועמודי החצר סביב ואדניהם ויתדתם ומיתריהם לכל-כליהם ולכל עבדתם ובשמת תפקדו את-כלי משמרת משאם:	32
33	This is the service of the families of the sons of Merari, according to all their service, in the tent of meeting, under the hand of Ithamar the son of Aaron the priest.'	זאת עבדת משפחת בני מררי לכל-עבדתם באהל מועד ביד איתמר בן-אחרן הכהן:	ע"כ צחול
34	And Moses and Aaron and the princes of the congregation numbered the sons of the Kohathites by their families, and by their fathers' houses,	ויפקד משה ואהרן ונשיאי העדה את-בני הקהתי למשפחתם ולבית אבתם:	34
35	from thirty years old and upward even unto fifty years old, every one that entered upon the service, for service in the tent of meeting.	מבן שלשים שנה ומעלה ועד בן-חמשים שנה כל-הבא לצבא לעבדה באהל מועד:	35

(32) ויתדתם ומיתריהם. של עמודים שהרי יתדות ומיתרי הקלעים צמשא בני גרשון היו ויתדות ומיתרים היו ליריעות ולקלעים מלמטה שלא תגזיזה הרוח ויתדות ומיתרים היו לעמודים סביב לתלות צהם הקלעים צשפתם העליונה וכלונסות וקונדסין כמו ששנויה במלככת המשכן (פ"ה):

36	And those that were numbered of them by their families were two thousand seven hundred and fifty.	וַיְהִיו פְּקֻדֵיהֶם לְמִשְׁפְּחֹתָם אֲלֵפִים שֶׁבַע מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים:	וְהָיוּ מִנִּיחֵהוּן לְזִרְעֵיתָהוּן תָּרִין אֲלֵפִין שֶׁבַע מֵאָה וַחֲמִשִּׁין:
37	These are they that were numbered of the families of the Kohathites, of all that did serve in the tent of meeting, whom Moses and Aaron numbered according to the commandment of the LORD by the hand of Moses.	אֵלֶּה פְּקוּדֵי מִשְׁפַּחַת הַקֹּהֲתִי כָּל־הָעֹבֵד בְּאֹהֶל מוֹעֵד אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל־פִּי יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה: (ס)	אֵלֶּין מִנִּיגֵי זִרְעֵית קָהַת כָּל דְּפָלַח בְּמִשְׁכָּן זְמָנָא דְּמִנָּא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל מִימְרָא דִּי בִידָא דְּמֹשֶׁה:
38	And those that were numbered of the sons of Gershon, by their families, and by their fathers' houses,	וּפְקוּדֵי בְנֵי גֶרְשׁוֹן לְמִשְׁפְּחֹתָם וּלְבֵית אֲבֹתָם:	וּמִנִּיגֵי בְנֵי גֶרְשׁוֹן לְזִרְעֵיתָהוּן וּלְבֵית אֲבֹהֵיתָהוּן:
39	from thirty years old and upward even unto fifty years old, every one that entered upon the service, for service in the tent of meeting,	מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְמוֹעֵלָה וְעַד בֶּן־חֲמִשִּׁים שָׁנָה כָּל־הַבָּא לַעֲבֹדָה בְּאֹהֶל מוֹעֵד:	מִבֶּן תְּלָתִין שָׁנִין וְלַעֲיֵלָא וְעַד בֶּן חֲמִשִּׁין שָׁנִין כָּל דְּאָתִי לְחִילָא לְפֻלְחָנָא בְּמִשְׁכָּן זְמָנָא:
40	even those that were numbered of them, by their families, by their fathers' houses, were two thousand and six hundred and thirty.	וַיְהִיו פְּקֻדֵיהֶם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם אֲלֵפִים וָשֵׁשׁ מֵאוֹת וּשְׁלֹשִׁים:	וְהָיוּ מִנִּיחֵהוּן לְזִרְעֵיתָהוּן לְבֵית אֲבֹהֵיתָהוּן תָּרִין אֲלֵפִין וָשִׁית מֵאָה וּתְלָתִין:
41	These are they that were numbered of the families of the sons of Gershon, of all that did serve in the tent of meeting, whom Moses and Aaron numbered according to the commandment of the LORD.	אֵלֶּה פְּקוּדֵי מִשְׁפַּחַת בְּנֵי גֶרְשׁוֹן כָּל־הָעֹבֵד בְּאֹהֶל מוֹעֵד אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל־פִּי יְהוָה:	אֵלֶּין מִנִּיגֵי זִרְעֵית בְּנֵי גֶרְשׁוֹן כָּל דְּפָלַח בְּמִשְׁכָּן זְמָנָא דְּמִנָּא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל מִימְרָא דִּי:
42	And those that were numbered of the families of the sons of Merari, by their families, by their fathers' houses,	וּפְקוּדֵי מִשְׁפַּחַת בְּנֵי מֶרָרִי לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם:	וּמִנִּיגֵי זִרְעֵית בְּנֵי מֶרָרִי לְזִרְעֵיתָהוּן לְבֵית אֲבֹהֵיתָהוּן:
43	from thirty years old and upward even unto fifty years old, every one that entered upon the service, for service in the tent of meeting,	מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְמוֹעֵלָה וְעַד בֶּן־חֲמִשִּׁים שָׁנָה כָּל־הַבָּא לַעֲבֹדָה בְּאֹהֶל מוֹעֵד:	מִבֶּן תְּלָתִין שָׁנִין וְלַעֲיֵלָא וְעַד בֶּן חֲמִשִּׁין שָׁנִין כָּל דְּאָתִי לְחִילָא לְפֻלְחָנָא בְּמִשְׁכָּן זְמָנָא:
44	even those that were numbered of them by their families, were three thousand and two hundred.	וַיְהִיו פְּקֻדֵיהֶם לְמִשְׁפְּחֹתָם שְׁלֹשָׁת אֲלֵפִים וּמֵאוֹתָיִם:	וְהָיוּ מִנִּיחֵהוּן לְזִרְעֵיתָהוּן תְּלָתָא אֲלֵפִין וּמֵאוֹתָן:

45	These are they that were numbered of the families of the sons of Merari, whom Moses and Aaron numbered according to the commandment of the LORD by the hand of Moses.	אלֵּין מִנִּינֵי זִרְעֵית בְּנֵי מֶרָרִי דְּמִנָּא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל מִימְרָא דִּי בִידָא דְּמֹשֶׁה:	אֵלֶּה פְּקוּדֵי מִשְׁפַּחַת בְּנֵי מֶרָרִי אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל־פִּי יְהוָה בִּיד־מֹשֶׁה:	45
46	All those that were numbered of the Levites, whom Moses and Aaron and the princes of Israel numbered, by their families, and by their fathers' houses,	כָּל מִנִּינֵי דְּמִנָּא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּרְבָרְבֵי יִשְׂרָאֵל יִת לִינְאֵי לְזִרְעֵיהֶון וּלְבֵית אֲבֹהֵיהֶון:	כָּל־הַפְּקָדִים אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְנָשִׂאֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־ הַלְוִיִּם לְמִשְׁפַּחָתָם וּלְבֵית אֲבֹתָם:	46
47	from thirty years old and upward even unto fifty years old, every one that entered in to do the work of service, and the work of bearing burdens in the tent of meeting,	מִבֶּר תִּלְתִּין שָׁנִין וְלַעֲלָא עַד בֶּר חֲמִשִּׁין שָׁנִין כָּל דְּאִתִּי לְמַפְלַח פּוֹלְחֵן פּוֹלְחָנָא וּפּוֹלְחֵן מְטִיל בְּמִשְׁכַּן זְמָנָא:	מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְלַמַּעֲלָה וְעַד בֶּן־חֲמִשִּׁים שָׁנָה כָּל־הָבָא לַעֲבֹד עֲבֹדַת עֲבָדָה וְעֲבָדַת מִשָּׁא בְּאֶהֱל מוֹעֵד:	47
48	even those that were numbered of them, were eight thousand and five hundred and fourscore.	וְהָיוּ מִנִּינֵיהֶון תְּמִנָּא אֶלְפִין וּחֲמִישׁ מֵאָה וְתַמְנָן:	וַיְהִיו פְּקֻדֵיהֶם שְׁמֹנֶת אֲלָפִים וּחֲמִשׁ מֵאוֹת וּשְׁמֹנִים:	48
49	According to the commandment of the LORD they were appointed by the hand of Moses, every one to his service, and to his burden; they were also numbered, as the LORD commanded Moses.	עַל מִימְרָא דִּי מֹנָא יְתַהֲוֹן בִּידָא דְּמֹשֶׁה גִּבְרָה גִּבְרָה עַל פּוֹלְחָנִיה וְעַל מְטוּלִיה וּמִנִּינֵיהֶון דְּפָקִיד יְיָ יִת מֹשֶׁה:	עַל־פִּי יְהוָה פָּקַד אוֹתָם בִּיד־ מֹשֶׁה אִישׁ אִישׁ עַל־עֲבָדָתוֹ וְעַל־מִשָּׁאוֹ וּפְקֻדָּיו אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: (פ)	49
v	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר:	שלישי
2	'Command the children of Israel, that they put out of the camp every leper, and every one that hath an issue, and whosoever is unclean by the dead;	פָּקִיד יִת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁלַחוּן מִן מִשְׁרִיתָא כָּל דְּסָגִיר וְכָל דְּדָאִיב וְכָל דְּמִסָּאב לְטָמִי נַפְשָׁא:	צִו אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁלַחוּ מִן־ הַמַּחֲנֶה כָּל־צָרוּעַ וְכָל־זָב וְכָל טָמֵא לְנֶפֶשׁ:	2

(47) עבודת עבודה. הוא השיר במלטים וכנורות שהיא עבודה לעבודה אחרת (ערכין יא, א): ועבודת משא. כמשמעו:

(49) ופקדיו אשר צוה ה' את משה. ואותן הפקודים היו במצוה מן שלשים שנה ועד בן חמשים:
(2) צו את בני ישראל וגו'. פרשה זו נאמרה ביום שהוקם המשכן ושמנה פרשיות נאמרו בו ביום כדאיתא במסכת גיטין בפרק הנוקין (ס, א-ב): וישלחו מן המחנה. שלש מחנות היו שם בשעת חנייתן. תוך הקלעים היא מחנה שכינה. חניית הלויים סביב כמו שמפורש בפרשת במדבר סיני (לעיל א, ג) היא מחנה לויה. ומשם ועד סוף מחנה הדגלים לכל ארבע הרוחות היא מחנה ישראל. הצו מותר במחנה ישראל ומשולח מן השמים. וטמא לנפש מותר אף בשל לויה ואינו משולח אלא משל שכינה. וכל זה דרשו רבותינו מן המקראות במסכת פסחים (סז, א-ב): טמא לנפש. דמסאכ לטמי נפשא דאנשא אומר אני שהוא לשון עצמות אדם בלשון ארמי והרצה ש' בצראשית רבה (י, א. כח, ב. עח, א. ועוד) אדריאנוס שחיק טמא שחיק עצמות:

<p>3 both male and female shall ye put out, without the camp shall ye put them; that they defile not their camp, in the midst whereof I dwell.'</p>	<p>מִזְכָּר עַד-נִקְבָּה תִשְׁלְחוּ אֶל-מִחוּץ לַמַּחֲנֶה תִשְׁלְחוּם וְלֹא יִטְמְאוּ אֶת-מַחֲנֵיהֶם אֲשֶׁר אֲנִי שֹׁכֵן בְּתוֹכָם:</p> <p>מִדְּבַר עַד נִקְבָּא תִשְׁלְחוּ לַמִּבְרָא לַמִּשְׁרִיתָא תִשְׁלְחוּנְיוֹן וְלֹא יִטְמְאוּ יֵת מִשְׁרִיתָהוֹן דְּשְׂכִינְתִּי שְׂרָיָא בִּינְיָהוֹן:</p>	<p>3 מִזְכָּר עַד-נִקְבָּה תִשְׁלְחוּ אֶל-מִחוּץ לַמַּחֲנֶה תִשְׁלְחוּם וְלֹא יִטְמְאוּ אֶת-מַחֲנֵיהֶם אֲשֶׁר אֲנִי שֹׁכֵן בְּתוֹכָם:</p>
<p>4 And the children of Israel did so, and put them out without the camp; as the LORD spoke unto Moses, so did the children of Israel.</p>	<p>וַיַּעֲשׂוּ-בְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁלְחוּ אוֹתָם אֶל-מִחוּץ לַמַּחֲנֶה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה בֶּן עֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל: (פ)</p> <p>וַעֲבָדוּ בֶן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁלְחוּ יִתְהוֹן לַמִּבְרָא לַמִּשְׁרִיתָא כְּמָא דְמַלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה בֶּן עֲבָדוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>	<p>4 וַיַּעֲשׂוּ-בְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁלְחוּ אוֹתָם אֶל-מִחוּץ לַמַּחֲנֶה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה בֶּן עֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל: (פ)</p>
<p>5 And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמַלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:</p>	<p>5 וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:</p>
<p>6 Speak unto the children of Israel: When a man or woman shall commit any sin that men commit, to commit a trespass against the LORD, and that soul be guilty;</p>	<p>דִּבֶּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ אֶזְרוֹ אִשָּׁה כִּי יַעֲשׂוּ מִכָּל-חַטָּאת הָאֲדָמָה לְמַעַל מַעַל בִּיהוָה וְאִשְׁמָה הִנְפֹשׁ הִהוּא:</p> <p>מַלִּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל גְּבֵר אוֹ אִשָּׁה אֲרִי יַעֲבֹדוּן מִכָּל חוֹבֵי אִנְשָׁא לְשִׁקְרָא שִׁקְרָא קָדָם יְיָ וַיַּחֲבֹב אִנְשָׁא הִהוּא:</p>	<p>6 דִּבֶּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ אֶזְרוֹ אִשָּׁה כִּי יַעֲשׂוּ מִכָּל-חַטָּאת הָאֲדָמָה לְמַעַל מַעַל בִּיהוָה וְאִשְׁמָה הִנְפֹשׁ הִהוּא:</p>
<p>7 then they shall confess their sin which they have done; and he shall make restitution for his guilt in full, and add unto it the fifth part thereof, and give it unto him in respect of whom he hath been guilty.</p>	<p>וְהִתְנַדְּבוּ אֶת-חַטָּאתָם אֲשֶׁר עָשׂוּ וְהָשִׁיב אֶת-אֲשָׁמוֹ בְּרֹאשׁוֹ וַחֲמִישְׁתּוֹ יִסַּף עָלָיו וְנָתַן לְאִשֶּׁר אֲשֶׁם לוֹ:</p> <p>וַיִּנְדְּבוּן יֵת חוֹבֵיהוֹן דְּעֲבָדוּ וַיְתִיב יֵת חוֹבְתִיהָ בְּרִישִׁיהָ וַחֲמִישִׁיהָ יוֹסִיף עָלֶיהָ וַיַּתֵּן לְדַחֲבִיב לִיהָ:</p>	<p>7 וְהִתְנַדְּבוּ אֶת-חַטָּאתָם אֲשֶׁר עָשׂוּ וְהָשִׁיב אֶת-אֲשָׁמוֹ בְּרֹאשׁוֹ וַחֲמִישְׁתּוֹ יִסַּף עָלָיו וְנָתַן לְאִשֶּׁר אֲשֶׁם לוֹ:</p>
<p>8 But if the man have no kinsman to whom restitution may be made for the guilt, the restitution for guilt which is made shall be the LORD's, even the priest's; besides the ram of the atonement, whereby atonement shall be made for him.</p>	<p>וְאִם אֵין לְאִישׁ גָּאֵל לְהָשִׁיב הָאֲשָׁם אֵלָיו הָאֲשָׁם הַמּוֹשָׁב לִיהוָה לַפֶּהן מִלְבָּד אֵיל הַכִּפָּרִים אֲשֶׁר יִכְפֹּר-בּוֹ עָלָיו:</p> <p>וְאִם אֵין לְגְבֵר פְּרִיק לְאַתְבָּא חוֹבְתָא לִיהָ חוֹבְתָא דְמַתִּיב קָדָם יְיָ לְכַהֲנָא בְּרִישִׁיהָ כְּפֻרְיָא דִּיכְפֹר בִּיהָ עָלֶיהָ:</p>	<p>8 וְאִם אֵין לְאִישׁ גָּאֵל לְהָשִׁיב הָאֲשָׁם אֵלָיו הָאֲשָׁם הַמּוֹשָׁב לִיהוָה לַפֶּהן מִלְבָּד אֵיל הַכִּפָּרִים אֲשֶׁר יִכְפֹּר-בּוֹ עָלָיו:</p>
<p>9 And every heave-offering of all the holy things of the children of Israel, which they present unto the priest, shall be his.</p>	<p>וְכָל-תְּרוּמָה לְכָל-קֹדֶשִׁי בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר-יִקְרִיבוּ לַפֶּהן לוֹ יִהְיֶה:</p> <p>וְכָל אִפְרָשׁוּתָא לְכָל קוֹדֶשִׁיָּא דְבְנֵי יִשְׂרָאֵל דִּיקְרִיבוּן לְכַהֲנָא דִּילִיהָ יְהִי:</p>	<p>9 וְכָל-תְּרוּמָה לְכָל-קֹדֶשִׁי בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר-יִקְרִיבוּ לַפֶּהן לוֹ יִהְיֶה:</p>

(6) למעל מעל בה. הריחור וכתב כאן פרשת גזול ונשבע על שקר היא האמורה בפרשת ויקרא (ה, כא) ומעלה מעל צה' וכחש בעמיתו וגו' ונשנית כאן בשביל שני דברים שנחדשו בה האחד שכתב והתודו לומר שאינו חייב חומש ואשם על פי עדים עד שידע דצבר והשני על גזל הגר שהוא ניתן לכהנים (ספרי נשא ז):

(7) את אשמו בראשו. הוא הקרן שנשבע עליו (צ"ק קי, א): לאשר אשם לו. למי שנתחייב לו (כתובות יט):

(8) ואם אין לאיש גאל. שמת המוצע שהשבעו ואין לו יורשים: להשיב האשם אליו. כשנמלך זה להתודות על עונו ואמרו רבותינו (ספרי נשא ד. צ"ק קט, א) וכי יש לך אדם בשראש שאין לו גואלים או בן או בת או אח או שאר בשר הקרוב ממספחת אביו למעלה עד יעקב אלא זה הגר שמת ואין לו יורשים: האשם המושב. זה הקרן והחומש (צ"ק קי, א): לה' הכהן. קנאו השם ונתנו לכהן שנאמר (ספרי נשא ד. צ"ק קט, ב): מלבד איל הכפרים. האמור צווקרא (ה, כה) שהוא זריק להצא:

10	And every man's hallowed things shall be his: whatsoever any man giveth the priest, it shall be his.	וְגֵבֶר יֵת מִעֹשֶׁר קֹדֶשׁוֹ הִי דִילִיָּה יְהִי גֵבֶר דִּיתִין לְכַהֵן דִּילִיָּה יְהִי:	וְאִישׁ אֶת־קֹדְשׁוֹ לֹא יִהְיֶה אִישׁ אֲשֶׁר־יִתֵּן לַכֹּהֵן לֹא יִהְיֶה: (פ)	10
11	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:	וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימֹר:	רצעי ה
12	Speak unto the children of Israel, and say unto them: If any man's wife go aside, and act unfaithfully against him,	דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ אִישׁ כִּי־תִשָּׁטֵה אִשְׁתּוֹ וּמַעַלָּה בּוֹ מַעַל:	מִלִּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימַר לְהוֹן גֵּבֶר גֵּבֶר אֲרִי תִסְטִי אֶתְתִּיה וּתְשַׁקֵּר בֵּיה שָׁקֵר:	12
13	and a man lie with her carnally, and it be hid from the eyes of her husband, she being defiled secretly, and there be no witness against her, neither she be taken in the act;	וְיִשְׁכּוּב גֵּבֶר יָתָה שְׁכִבַת זָרָע וְיִהְיִ מְכֹסֵּא מַעֲיָנִי בַעֲלָהּ וּמִשְׁמָרָא וְהִיא מְסֻאָבָא וְסִהִיד לִית בֵּיה וְהִיא לֹא אֶתְאַחַדְתָּ:	וְשָׁכַב אִישׁ אֶתְהָ שְׁכִבַת־זָרָע וְנִעְלָם מַעֲיָנִי אִשְׁתָּה וְנִסְתָּרָה וְהִיא נִטְמָאָה וְעַד אֵין בֵּיה וְהוּא לֹא נִתְפָּשָׁה:	13
14	and the spirit of jealousy come upon him, and he warned his wife, and she be defiled; or if the spirit of jealousy come upon him, and he warned his wife, and she be not defiled;	וְעֵבֶר עָלָיו רוּחַ־קִנְאָה וּקְנָא אֶת־אִשְׁתּוֹ וְהוּא נִטְמָאָה אוֹר־עֵבֶר עָלָיו רוּחַ־קִנְאָה וּקְנָא אֶת־אִשְׁתּוֹ וְהִיא לֹא נִטְמָאָה:	וְעֵבֶר עָלֹהִי רוּחַ קִנְאָה וְיִקְנִי יֵת אֶתְתִּיה וְהִיא מְסֻאָבָא אוֹר־עֵבֶר עָלֹהִי רוּחַ קִנְאָה וְיִקְנִי יֵת אֶתְתִּיה וְהִיא לֹא מְסֻאָבָא:	14

(9) וכל תרומה וגו'. אמר רבי ישמעאל וכי תרומה מקריצין לכהן והלא הוא המחזר אחריה לבית הגרנות ומה תלמוד לומר אשר יקריצו לכהן אלו הזכורים שנאמר בהם (שמות כג, יט) תצא צית ה' אלהיך ואין יודע מה יעשה בהם תלמוד לומר לכהן לו יהיה כל הכחזר ולימד על הזכורים שיהיו נתנין לכהן (ספרי נשא ה):

(10) ואיש את קדשיו לו יהיו. לפי שנאמרו מתנות כהונה ולויה יכול יצואו ויטלו בזרוע תלמוד לומר ואיש את קדשיו לו יהיו מגיד שטובת הנאתן לבעלים (שם ו) ועוד מדרשים הרבה דרשו זו צסקרי. ומדרש אגדה (תנחומא ראה י) ואיש את קדשיו לו יהיו מי שמעבד מעשרותיו ואינו נותן לו יהיו המעשרות סוף שאין שדהו עושה אלא אחד מעשר שהיתה למודה לעשות: איש אשר יתן לכהן. מתנות הראויות לו: לו יהיה. ממון הרבה (זרכות סג, א):

(12) איש איש כי תשטה אשתו. מה כחזר למעלה מן הענין ואיש את קדשיו לו יהיו אם אתה מעבד מתנות הכהן חייך שתצטרך לצא אצלו להביא לו את הסוטה (שם): איש איש. ללמדך שמועלת בשמים באיש מלחמה של מעלה ואישה מלמטה (תנחומא נשא ה): כי תשטה אשתו. שנו רבותינו (שם) אין המנאפין נואפין עד שתכנס בהן רוח שטות דכתיב כי תשטה וכתיב זו (משלי ו, לב) נואף אשה חסר לב. ופשוטו של מקרא כי תשטה חט מדרכי צניעות ותחשד בעיניו כמו (שם ד, טו) שטה מעליו ועבור (שם ז, כה) אל ישט אל דרכיה לנך: ומעלה בו מעל. ומהו המעל:

(13) ושכב איש אתה. איש פרט לקטן ומי שאינו איש (סוטה כח. תנחומא נשא ו. ספרי ז): אתה שכבת זרע. שכיבתה פוסלת אותה ואין שכיבת אחותה פוסלת אותה כמעשה בשתי אחיות שהיו דומות זו לזו (יצמות כה. תנחומא שם): ונעלם מעיני אישה. פרט לקומא הא אם היה רואה ומעמס (ס"א ומעלים) אין המיס צודקין אותה (סוטה כז. ספרי ז. תנחומא ז): ונסתרה. שיעור שמראה לטומאת ציאה: ועד אין בה. הא אם יש בה אפילו עד אחד שאמר נטמאת לא היתה שוטה (סוטה ז, ג. לא, ג): ועד אין בה. בטומאה אצל יש עדים לסתירה (שם ז, ג): נתפשה. נאנסה כמו (דברים כז, כח) ותפשה ושכב עמה (ספרי ז):

(14) ועבר עליו. קודם לסתירה: רוח קנאה וקנא. פירשו רבותינו (סוטה ג, א) לשון התראה שמתרה זה אל תסתרי עם איש פלוני: והיא נטמאה או עבר עליו וגו'. כלומר הוא התרה זה ועצרה על התראתו ואין ידוע אם נטמאה אם לאו:

then shall the man bring his wife
unto the priest, and shall bring her
offering for her, the tenth part of
an ephah of barley meal; he shall
pour no oil upon it, nor put
frankincense thereon; for it is a
meal-offering of jealousy, a
meal-offering of memorial,
bringing iniquity to remembrance.

וַיְהִי דִּיּוּכְרָא יֵת אֶתְהִי
לְיֵת כְּהֵנָּה וַיְהִי יֵת כּוֹרְבֵנָה
עַל־הָ חַד מִן עֲשָׂרָה בִּתְלֹת
סָאִין קִמַּח שְׁעָרִין לֹא יָרִיק
עַל־הִי מִשְׁחָא וְלֹא יִתִּין עַל־הִי
לְבֹנְתָא אֲרִי מִנְחַת קִנְאָתָא
הוּא מִנְחַת דִּיּוּכְרָא מִדְּכֶרֶת
חֹבְרִין:

וְהָבִיא הָאִישׁ אֶת־אִשְׁתּוֹ אֶל־
הַכֹּהֵן וְהָבִיא אֶת־קֶרְבָּנָהּ עָלֶיהָ
עֲשִׂירֵת הָאֵיפָה קִמְחַ שְׁעָרִים
לֹא־יִצֶק עָלָיו שֶׁמֶן וְלֹא־יִתֵּן
עָלָיו לִבְנָה כִּי־מִנְחַת קִנְאָת
הוּא מִנְחַת זִכְרוֹן מִזְכַּרְת עוֹן:

And the priest shall bring her near,
and set her before the LORD.

וַיִּקְרִיב יְתֵהּ פָּהֳא וַיְקִימָהּ
קֶדֶם יי:

וְהִקְרִיב אֹתָהּ הַכֹּהֵן וְהִעֲמִידָהּ
לִפְנֵי יְהוָה:

And the priest shall take holy water in an earthen vessel; and of the dust that is on the floor of the tabernacle the priest shall take, and put it into the water.

וַיִּסַּב כְּהֵנָּא מִי כִּיּוֹר בְּמָאן
דְּחִסְפָּא וּמִן עֶפְרָא דִּיהִי
בְּאִיסוּרֵי מִשְׁכָּנָא יִסַּב כְּהֵנָּא
וַיִּתֵּן לְמִיָּא:

וְלָקַח הַכֹּהֵן מִיָּם קְדָשִׁים
בְּכָל־תָּרֹשׁ וּמִן־הַעֹפָר אֲשֶׁר
יִהְיֶה בְּסֻרְקָע הַמִּשְׁכָּן יִקַּח
הַכֹּהֵן וְנָתַן אֶל־הַמִּיִּם:

And the priest shall set the woman before the LORD, and let the hair of the woman's head go loose, and put the meal-offering of memorial in her hands, which is the meal-offering of jealousy; and the priest shall have in his hand the water of bitterness that causeth the curse.

וַיִּקִּים כְּהֵנָּא יִתְ אַתְתָּא קֳדָם יי
וַיַּפְרֵעַ יִתְ רִשְׁא דְאַתְתָּא וַיְתִין
עַל יִדְהָא יִתְ מִנְחַת דְּכִרְנָא
מִנְחַת קִנְאָתָא הִיא וּבִירָא
דְּכִהְנָא יְהוֹן מִיָּא מְרִירִיָּא
מַלְטָטָא:

וְהָעֶמִיד הִכְתֵּן אֶת־הָאִשָּׁה
לִפְנֵי יְהוָה וּפָרַע אֶת־רֹאשׁ
הָאִשָּׁה וְנָתַן עַל־כַּפֶּיהָ אֶת
מִנְחַת הַזִּכְרוֹן מִנְחַת קִנְיָן הוּא
וּבֵיד הַכֶּתֶן יָדָיו מִי הַמָּרִים
הַמֵּאֲרָרִים:

(15) קמח. שלא יהא מסלת (ספרי נשא ח): שעורים. ולא חטים היא עשמה מעשה זהמה וקרצנה מאכל זהמה (סוטה טו, ב. ספרי שם): לא יצק עליו שמן. שלא יהא קרצנה מהדור שהשמן קרוי אור והיא עשמה בשחך (סוטה טו, א. תנחומא נשא ג): ולא יתן עליו לבנה. שהאמהות נקראות לבונה שנאמר (שיר ד, ו) אל גבעת הלבונה והיא פירשה מדרכיהן (סוטה ה. תנחומא שם): כי מנחת קנאת הוא. הקמח הזה. קמח לשון זכר: מנחת קנאת. מעוררת עליה שתי קנאות קנאת המקום וקנאת הצעל (ספרי ח):

(17) מִים קְדֻשִׁים. שְׁקֵדְשׁוּ בַכִּיּוֹר (שם י. כְּתוּבוֹת עב. סוּטָה טו, ז) לְפִי שְׁנֵעֶשֶׂה הַכִּיּוֹר מִנִּחְשָׁת מִרְאוֹת הַלְּבָבוֹת וְזוּ פִירְשָׁה מִדְרַכִּיהֶן שֶׁהֵיוּ נִבְעֵלוֹת לִבְעֵלֵיהֶן בְּמִזְבְּרֵים תַּחַת הַחִפּוֹחַ וְזוּ קִלְקֵלָה לֵאמֹר תִּצְדַּק צו (מִנְחוּמָא פְקוּדֵי ט): בְּבִלְיָ חֲרַשׁ. הֵיא הַשְׁקָטָה אֶת הַנוֹאֵף יֵין מְשׁוּבָח בְּכוֹסוֹת מְשׁוּבָחִים לְפִיכָךְ תִּשְׁתֶּה מִים הַמְרִים בְּמִקְדֵּה צוּיָה שֶׁל חֶרֶס (סוּטָה ז):

(18) וְהַעֲמִיד הַכֹּהֵן וְגֵר. וְהֵלֵךְ כֹּהֵן נֹאמֵר וְהַעֲמִידָה לִפְנֵי ה' אֱלֹהִים מִסִּיעִין הֵיוּ אוֹתָהּ מִמִּקּוֹם לִמִּקּוֹם כְּדִי לִיגַעַה וְתִטְרַף דַּעְתָּה וְתוֹדָה (שם ח, א): וּפִרְעֵ. סוֹתֵר אֶת קְלִיעַת שַׁעֲרָה כְּדִי לְצוּמָהּ מִכֶּאֱן לְבָנוֹת יִשְׂרָאֵל שְׁגִלּוּי הָרֹאשׁ גִּנְיָי לֵהֶן (שם יד. כְּתוּבוֹת עב, א. סְפָרִי): לִפְנֵי ה'. בְּשַׁעֲרֵי נִקְוֹר הוּא שַׁעֲרֵי הַעֲזָרָה הַמְזוּרָחִי דֶּרֶךְ כָּל הַנִּכְנָסִים (סְפָרִי. סוּטָה ו, א): וְנָתַן עַל כַּפִּיָּה. לִיגַעַה אוֹלֵי תִטְרַף דַּעְתָּה וְתוֹדָה וְלֹא יִמָּחֶה שֶׁם הַמִּיּוּחַד עַל הַמִּים (שם יד, א): הַמְרִים. עַל שֶׁם סוֹפֵן שֶׁהֵם מְרִים לֵה (סְפָרִי נֶשֶׁא יא): הַמֵּאֲדָרִים. הַמִּתְחַסְרִים אוֹתָהּ מִן הָעוֹלָם לְשׁוֹן (יִחוּזָאֵל כה, כד) סִילּוֹן מִמֵּאִיר וְלֹא יִתְכַּן לִפְרֹשׁ מִים אֲרוּרִים שֶׁהֵרִי קְדוּשִׁים הֵן וְלֹא אֲרוּרִים כִּתְּבַת הַכְּתוּב אֲלֵא מֵאֲרִירִים אֶת אֲחֵרִים וְאֵף אוֹנִקְלוֹס לֹא תִרְגֵּם לִיטִיָּא אֲלֵא מִלְטִיָּא שְׁמִרְאוֹת קִלְלָה בְּגוֹפָה שֶׁל זוּ:

<p>19 And the priest shall cause her to swear, and shall say unto the woman: 'If no man have lain with thee, and if thou hast not gone aside to uncleanness, being under thy husband, be thou free from this water of bitterness that causeth the curse;</p>	<p>וְהִשְׁבִּיעַ אֹתָהּ הַכֹּהֵן וְאָמַר אֶל-הָאִשָּׁה אִם-לֹא שָׁכַב אִישׁ אִתָּךְ וְאִם-לֹא שָׁטִית טְמֵאָה תַּחַת אִישׁךָ הִנֵּקִי מִמֵּי הַמָּרִים הַמְאָרְרִים הָאֵלֶּה:</p>	<p>19 והשביע אותה הכהן ואמר אל-האשה אם-לא שכב איש איתך ואם-לא שטית טמאה תחת אישך הנקי ממי המרים המאֲרִים האֵלֶּה:</p>
<p>20 but if thou hast gone aside, being under thy husband, and if thou be defiled, and some man have lain with thee besides thy husband—</p>	<p>וְאִתּוֹ אִישׁךָ וְכִי נִטְמָאת וַיִּתֵּן אִישׁ בְּךָ אֶת-שִׁכְבְּתוֹ מִבְּלַעְדִּי אִישׁךָ:</p>	<p>20 ואת כי שטית תחת אישך וכי נטמאת ויתן איש בך את-שכבתו מבלעדי אישך:</p>
<p>21 then the priest shall cause the woman to swear with the oath of cursing, and the priest shall say unto the woman—the LORD make thee a curse and an oath among thy people, when the LORD doth make thy thigh to fall away, and thy belly to swell;</p>	<p>וַיֹּמַר כֹּהֵנָּה יְת אֶתְתָּא בְּמוֹמְתָּא דְלִנְטָא וַיִּימַר כֹּהֵנָּה לְאֶתְתָּא יִתֵּן יְיָ יִתֵּן אֹתָךְ לְאֵלֶּה וּלְשִׁבְעָה בְּתוֹךְ עַמֶּךָ בְּתַת יְהוָה אֶת-יִרְכָּבְךָ נִפְלֹת וְאֶת-בִּטְנְךָ צָבָה:</p>	<p>21 והשביע הכהן את-האשה בשבעת האלה ואמר הכהן לאשה יתן יהוה אותך לאלה ולשבעה בתוך עמך בתת יהוה את-ירכבך נפֹלֶת ואת-בִּטְנְךָ צָבָה:</p>
<p>22 and this water that causeth the curse shall go into thy bowels, and make thy belly to swell, and thy thigh to fall away; and the woman shall say: 'Amen, Amen.'</p>	<p>וַיַּעֲלוּן מִיָּא מְלִטְטָיָא הָאֵלִין בְּמַעֲכֵי לְאַפְחָא מַעִין וּלְאַמְסָאָה יִירָךְ וְיִימַר אֶתְתָּא אָמֵן אָמֵן:</p>	<p>22 וּבָאוּ הַמַּיִם הַמְאָרְרִים הָאֵלֶּה בְּמַעֲיֶךָ לְצָבוֹת בֶּטֶן וּלְנִפְל יִרְךָ וְאָמְרָה הָאִשָּׁה אָמֵן אָמֵן:</p>
<p>23 And the priest shall write these curses in a scroll, and he shall blot them out into the water of bitterness.</p>	<p>וַיִּכְתֹּב יְת לְנִטְטָא הָאֵלִין כֹּהֵנָּה בְּסִפְרָא וַיִּמְחוֹק לְמִיָּא מְרִירָיָא:</p>	<p>23 וְכָתַב אֶת-הָאֱלֹת הָאֵלֶּה הַכֹּהֵן בְּסִפֵּר וּמָחָה אֶל-מֵי הַמָּרִים:</p>
<p>24 And he shall make the woman drink the water of bitterness that causeth the curse; and the water that causeth the curse shall enter into her and become bitter.</p>	<p>וַיִּשְׁקֵי יְת אֶתְתָּא יְת מִיָּא מְרִירָיָא מְלִטְטָיָא וַיַּעֲלוּן בָּהּ מִיָּא מְלִטְטָיָא לְלִנְטָא:</p>	<p>24 וְהִשְׁקָה אֶת-הָאִשָּׁה אֶת-מֵי הַמָּרִים הַמְאָרְרִים וּבָאוּ בָּהּ הַמַּיִם הַמְאָרְרִים לְמָרִים:</p>

(19) והשביע וגו'. ומה היא השבועה אם לא שבִּע הנקי הא אם שבִּע חנקי (ס"א לא תנקי) שמכלל לאו אחת שומע הן אלא שמוֹע לפתוח דדיני נפשות תחלה לזכות: (20) ואת כי שטית. כי משמש כלשון אם: (21) בשבעת האלה. שבועה של קללה: יתן ה' אותך לאלה וגו'. שיהיו הכל מקלליך זיך יצואך כדרך שבִּע לפלוגית: ולשבעה. שיהיו הכל נשבעין זיך לא ירע לי כדרך שאירע לפלוגית וכן הוא אומר (ישעיה סה, טו) והנחתם שמכם לשבועה לזכירי שהדיקים נשבעים פזרענותן של רשעים וכן לענין הזכרה (בראשית יז, ג) ונזכרו וגו' (שם מח, כ) זך יזכר ישראל לאמר (סוטה יח. שבעות כד): את ירכך. זקללה הקדים ירך לזטון לפי שזה המחילה צעזירה תחלה: צבה. כתרגומו נפוחה: (22) לצבות בטן. כמו להצבות זטון זהו שמוש פתח שהלמד נקודה זו וכן (שמות יג, כא) לנחותם הדרכ (דברים א, לג) לראותם דרך אשר תלכו זה וכן לנפיל ירך להנפיל ירך שהמים מזכים את הזטון ומפילים את הירך: לצבות בטן ולנפֹל ירך. זטנו וירכו של זועל או אינו אלא של נבעלת כשהוא אומר את ירכך נופלת ואת זטוןך זבה הרי של נבעלת אמור (סוטה כח, א): אמן אמן. קבלת שבועה אמן על האלה אמן על השבועה אמן אם מאיש זה אמן אם מאיש אחר אמן שלא שטייתי ארוסה ונשואה שומרת יצם וכנוסה (שם יח, א):

25	And the priest shall take the meal-offering of jealousy out of the woman's hand, and shall wave the meal-offering before the LORD, and bring it unto the altar.	25 וְלָקַח הַכֹּהֵן מִיַּד הָאִשָּׁה אֶת מִנְחַת הַקְּנָאִת וְהִנִּיף אֶת-הַמִּנְחָה לִפְנֵי יְהוָה וְהִקְרִיב אֹתָהּ אֶל-הַמִּזְבֵּחַ:
26	And the priest shall take a handful of the meal-offering, as the memorial-part thereof, and make it smoke upon the altar, and afterward shall make the woman drink the water.	26 וְקִמֹּץ הַכֹּהֵן מִן-הַמִּנְחָה אֶת אֶזְבֵּרְתָּהּ וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחַת וְאַחֲרַיִם יִשְׁקָה אֶת-הָאִשָּׁה אֶת-הַמַּיִם:
27	And when he hath made her drink the water, then it shall come to pass, if she be defiled, and have acted unfaithfully against her husband, that the water that causeth the curse shall enter into her and become bitter, and her belly shall swell, and her thigh shall fall away; and the woman shall be a curse among her people.	27 וְהִשְׁקָה אֶת-הַמַּיִם וְהִיְתָה אִם-נִשְׁמָאָה וְתִמְעַל מַעַל בְּאִשְׁהָ וּבָאוּ בָהּ הַמַּיִם הַמְּאָרְרִים לְמַלִּים וּצְבָתָה בִטְנָהּ וְנִפְלָה יָרְכָה וְהִיְתָה הָאִשָּׁה לְאַלְהָ בְּקֶרֶב עַמָּה:
28	And if the woman be not defiled, but be clean; then she shall be cleared, and shall conceive seed.	28 וְאִם-לֹא נִשְׁמָאָה הָאִשָּׁה וְטָהְרָה הִיא וְנִקְתָּה וְנִזְרַעָה זָרַע:
29	This is the law of jealousy, when a wife, being under her husband, goeth aside, and is defiled;	29 זֹאת תֹּזְכֶּרֶת הַקְּנָאִת אֲשֶׁר תִּשְׁטָה אִשָּׁה תַּחַת אִישָׁהּ וְנִשְׁמָאָה:
30	or when the spirit of jealousy cometh upon a man, and he be jealous over his wife; then shall he set the woman before the LORD, and the priest shall execute upon her all this law.	30 אֹי אִישׁ אֲשֶׁר תַּעֲבֹר עָלָיו רוּחַ קְנָאָה וְקִנָּא אֶת-אִשְׁתּוֹ וְהִעֲמִיד אֶת-הָאִשָּׁה לִפְנֵי יְהוָה וְעָשָׂה לָהּ הַכֹּהֵן אֶת-כָּל-חֻקֵּי הַזֹּאת:

- (24) והשקה את האשה. אין זה סדר המעשה שהרי בתחלה הקריב מנחתה אלא הכתוב מזכיר שששקנה יצאו זה למרים לפי שנאמר צטן וירך מנין לשאר כל הגוף תלמוד לומר וצאו זה יכולה אם כן מה תלמוד לומר צטן וירך לפי שהן התחילו בעצירה תחלה לפיכך התחיל מהם הפורענות (שם ח, צ): למרים. להיות לה רעים ומרים:
- (25) והניף. מוליך ומביא מעלה ומוריד ואף היא מניפה עמו סידה למעלה מידו של כהן (שם יט, א): והקריב אותה. זו היא הגשמה בקרב דרומית מערבית של מזבח קודם קמיצה כשאר מנחות (שם יד, צ):
- (26) אזכרתה. הוא הקומץ שעל ידי הקטרתו המנחה צאה לזכרון לגבוה (ספרי נשא יז):
- (27) והשקה את המים. לרבות שאם אמרה איני שותה לאחר שנמחקה המגלה מערערין אותה ומשקין אותה בעל כרחא אלא אם כן אמרה טמאה אני (סוטה כז): וצבתה בטנה וגו'. אף על פי שצקללה הזכיר ירך תחלה המים אינן צודקין אלא כדרך כניסתן צה: והיתה האשה לאלה. כמו שפירשתי שיהיו הכל אליו צה: בקרב עמה. הפרש יש בין אדם המתנוול במקום שניכר לאדם המתנוול במקום שאינו ניכר (ספרי יד):
- (28) ואם לא נשמאה האשה. בסתירה זו: וטהורה היא. ממקום אחר: ונקתה. ממים המאחרים ולא עוד אלא וזרעה זרע אם היתה יולדת צער תלד צריו אם היתה יולדת שחורים יולדת לבנים (שם יט. סוטה כו, א):

31	And the man shall be clear from iniquity, and that woman shall bear her iniquity.	וַיְהִי וְזָכָא גּוֹבְרָא מַחֻבֵּין וְאַתְתָּא תְּהִיא תִקְבִּיל יֵת חֻבָּה:	וְנָקָה הָאִישׁ מֵעֲוֹן וְהָאִשָּׁה תִּהְיֶה תִשָּׂא אֶת־עֲוֹנָהּ: (פ)	31
VI	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:	וּמַלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:	ה*
2	Speak unto the children of Israel, and say unto them: When either man or woman shall clearly utter a vow, the vow of a Nazirite, to consecrate himself unto the LORD,	מַלִּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימַר לְחֹן גִּבֹר אוֹ אִתָּא אֲרִי יִפְרִישׁ לְמַדָּר נָדָר נְזִיר לְמַדָּר קָדָם יִי:	דְּבַר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ אוֹ־אִשָּׁה כִּי יִפְלֹא לְגַדֵּל נָדָר נְזִיר לְהַזִּיר לַיהוָה:	2
3	he shall abstain from wine and strong drink: he shall drink no vinegar of wine, or vinegar of strong drink, neither shall he drink any liquor of grapes, nor eat fresh grapes or dried.	מִחֲמַר חֲדַת וְעֵתִיק וְיָר חַל דְּחֲמַר חֲדַת וְחַל דְּחֲמַר עֵתִיק לֹא יִשְׁתִּי וְכָל מִתְרֹות עֹנְבִין לֹא יִשְׁתִּי וְעֹנְבִין רְטִיבִין וְנִבְשִׁין לֹא יִכּוּל:	מִיָּין וְשִׁכָר נְזִיר חֲמֵץ גִּין וְחֲמֵץ שִׁכָר לֹא יִשְׁתֶּה וְכָל־מִשְׁרַת עֹנְבִים לֹא יִשְׁתֶּה וְעֹנְבִים לְחִים וַיִּבְשִׁים לֹא יֹאכֵל:	3
4	All the days of his Naziriteship shall he eat nothing that is made of the grape-vine, from the pressed grapes even to the grapestone.	כָּל יוֹמֵי נְזָרִיה מִכָּל דְּיִתְעֲבִיד מִגִּפְנָא דְּחֲמָרָא מִפְּרָצְנִין וְעַד עֲצוּרִין לֹא יִכּוּל:	כָּל יָמָי נְזָרוֹ מִכָּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מִגִּפְנֵן חֲזִין מִחֲרָצְנִים וְעַד־זָג לֹא יֹאכֵל:	4
5	All the days of his vow of Naziriteship there shall no razor come upon his head; until the days be fulfilled, in which he consecrateth himself unto the LORD, he shall be holy, he shall let the locks of the hair of his head grow long.	כָּל יוֹמֵי נָדָר נְזָרִיה מִסָּפֶר לֹא יַעֲבֹר עַל רִישָׁה עַד מְשָׁלֵם יוֹמָא דְּנְזִיר קָדָם יִי קִדִּישׁ וְהִי יִרְבִּי פִירֹעַ שְׁעַר רִישָׁה:	כָּל־יָמָי נָדָר נְזָרוֹ תַעֲר לֹא־יַעֲבֹר עַל־רֹאשׁוֹ עַד־מְלֵאת הַיָּמִם אֲשֶׁר־יִזְיֹר לַיהוָה קִדֵּשׁ יִהְיֶה גִדָּל פֶּרַע שְׁעַר רֹאשׁוֹ:	5
6	All the days that he consecrateth himself unto the LORD he shall not come near to a dead body.	כָּל יוֹמֵין דְּנְזִיר קָדָם יִי עַל נַפְשַׁת מֵיתָא לֹא יֵיעוּל:	כָּל־יָמָי הַזֵּיכָר לַיהוָה עַל־נֶפֶשׁ מֵת לֹא יָבֹא:	6

- (30) או איש. כמו (שמות כא, לו) או נודע כלומר אם איש קנאי הוא לכך והעמיד את האשה:
 (31) ונקבה האיש מעון. אם צדקה המים אל ידאג לומר חצתי במיתתה נקי הוא מן העונש. דבר אחר משיקנה תהא אכלו בהיתר ונקמה מעון שהסוטה אסורה לזעלה (ספרי כא):
 (2) כי יפלא. יפריש למה נסמכה פרשת נזיר לפרשת סוטה לומר לך שכל הרואה סוטה בקלוקלה יזיר עצמו מן היין שהוא מציא לידי ניאוף (סוטה ז, א): בדר נזיר. אין נזירה בכל מקום אלא פרישה אף כאן שפירש מן היין: להזיר לה.
 להצדיל עצמו מן היין לשם שמים (נדרים ט, ז. ספרי כז):
 (3) מיין ושכר. כתרגומו מחמר חדת ועתיק שהיין משכר כשהוא ישן: וכל משרת. לשון צביעה צמים או בכל משקה ובלשון משנה יש הרבה אין שורין דיו וסממנים (שבת יז, ב) נזיר ששרה פתו ציין (נזיר לד, ב):
 (4) חרצנים. הם הגרעינין: זג. הם הקליפות שמצוחן שהחרצנים צמוכן כענבל צוג (ספרי כד. נזיר שס):
 (5) קדש יהיה. השער שלו לגדל הפרע של שער ראשו (ספרי): פרע. נקוד פתח קטן (סגול) לפי שהוא דבוק לשער ראשו פרע של שער ופירוש של פרע גידול של שער וכן (ויקרא כא, י) את ראשו לא יפרע ואין קרוי פרע פחות מלי יוס:

7	He shall not make himself unclean for his father, or for his mother, for his brother, or for his sister, when they die; because his consecration unto God is upon his head.	לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ לְאָחָיו וּלְאָחֹתוֹ לֹא־יִטְמָא לָהֶם בְּמָתָם כִּי נָזִיר אֵלָהֶיו עַל־רֹאשׁוֹ:	לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ וּלְאָחֹתוֹ וּלְאָחֵתִיהָ לֹא יִסְתָּאֵב לְהוֹן בְּמוֹתָהוֹן אֲרִי נִזְרָא דְאֵלֵהִיא עַל רִישָׁהּ:
8	All the days of his Naziriteship he is holy unto the LORD.	כָּל יְמֵי נִזְרוֹ קֹדֶשׁ הוּא לַיהוָה:	כָּל יוֹמֵי נִזְרִיה קֹדֶשׁ הוּא קֹדֶם יְיָ:
9	And if any man die very suddenly beside him, and he defile his consecrated head, then he shall shave his head in the day of his cleansing, on the seventh day shall he shave it.	וְכִי־יָמוּת מֵת עָלָיו בְּפֶתַע פֶּתַח וְטָמֵא רֹאשׁ נִזְרוֹ וְגִלַּח רֹאשׁוֹ בַּיּוֹם טָהַרְתּוֹ בַּיּוֹם הַשְּׂבִיעִי וְגִלַּחְנוּ:	וְאֲרִי יָמוּת מִיתָא עָלֻהִי בְּתַכְרָ שְׁלוֹ וְיִסְאִיב רִישׁ נִזְרִיה וְיִגְלַח רִישָׁהּ בַּיּוֹמָא דְּדַכּוּתִיהָ בַּיּוֹמָא שְׂבִיעָא וְיִגְלַחְנִיהּ:
10	And on the eighth day he shall bring two turtledoves, or two young pigeons, to the priest, to the door of the tent of meeting.	וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יָבֵא שְׁתֵּי תֹרִים אוֹ שְׁנֵי בְנֵי יוֹנָה אֶל־הַפֶּתַח אֶל־ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:	וּבַיּוֹמָא תַּמִּינָאָה יִתִּי תִּרְיִן שְׂפִינִין אוֹ תִּרְיִן בְּנֵי יוֹנָה לְוֹת כְּהֵנָא לְתַרְע מִשְׁכַּן זְמָנָא:
11	And the priest shall prepare one for a sin-offering, and the other for a burnt-offering, and make atonement for him, for that he sinned by reason of the dead; and he shall hallow his head that same day.	וַעֲשֶׂה הַכֹּהֵן אֶחָד לְחַטָּאת וְאֶחָד לְעֹלָה וְכִפֹּר עָלָיו מֵאֲשֶׁר חָטָא עַל־הַנֶּפֶשׁ וְקִדֵּשׁ אֶת־ רֹאשׁוֹ בַּיּוֹם הַהוּא:	וְיַעֲבִיד כְּהֵנָא חֵד לְחַטָּאת וְחֵד לְעֹלָתָא וְיַכְפֹּר עָלֻהִי מִדָּחֵב עַל מִיתָא וְיַקְדִּישׁ יָת רִישָׁהּ בַּיּוֹמָא הַהוּא:
12	And he shall consecrate unto the LORD the days of his Naziriteship, and shall bring a he-lamb of the first year for a guilt-offering; but the former days shall be void, because his consecration was defiled.	וְהִזִּיר לַיהוָה אֶת־יְמֵי נִזְרוֹ וְהֵבִיא כֶּבֶשׂ בֶּן־שָׁנָתוֹ לְאַשָּׁם וְהִיָּמִים הָרִאשׁוֹנִים יִפְּלוּ כִּי טָמֵא נִזְרוֹ:	וְיִזְר קֹדֶם יְיָ יָת יוֹמֵי נִזְרִיה וְיִתִּי אִמֹר בֶּר שְׁתִּיה לְאַשָּׁמָא וְיִוְמָא קִדְמָא יִבְטְלוּן אֲרִי אִסְתָּאֵב נִזְרִיה:
13	And this is the law of the Nazirite, when the days of his consecration are fulfilled: he shall abring it unto the door of the tent of meeting;	וְזֹאת תּוֹרַת הַנָּזִיר בַּיּוֹם מְלֹאת יְמֵי נִזְרוֹ יָבִיא אֹתוֹ אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:	וְדָא אוֹרְיָתָא דְנִזְרָא בַּיּוֹם מְשֻׁלָּם יוֹמֵי נִזְרִיה יִתִּי יָתִיהָ לְתַרְע מִשְׁכַּן זְמָנָא:

(8) כל ימי נזרו קדוש הוא. וזקדושת הגוף (ספרי כז) מליטמא למתים:

(9) פתע. זה אונס: פתאום. זה שגג (ספרי כח) ויש אומרים פתע פתאום דבר אחד הוא מקרה של פתאום: וכי ימות מת עליו. צאהל שהוא צו: ביום שחרתו. ציוס הזייתו או אינו אלא צשמיני שהוא טהור לגמרי תלמוד לומר ציוס השציעי אי שציעי יכול אפילו לא הזה תלמוד לומר ציוס טהרתו (סס):

(10) וביום השמיני יבא שתי תרים. להוציא את השציעי או אינו אלא להוציא את השמיני קצב זמן לקרצין וקצב זמן למקריצין מה קרצין הכשיר שמיני ומשמיני והלאה (ויקרא כב, כז) אף מקריצין שמיני ומשמיני והלאה (ספרי כט):

(11) מאשר חטא על הנפש. שלא נהר מטומאת המת רצי אלעזר הקפר אומר שציער עצמו מן היין (סס ל): וקדש את ראשו. לחזור ולהתחיל מנין נזירותו (סס):

(12) והזיר לה' את ימי נזרו. יתזור וימנה נזירותו כזתחלה: והימים הראשונים יפלו. לא יעלו מן המנין:

(13) יביא אתו. יביא את עצמו וזה אחד משלשה חטים שהיה רצי ישמעאל דורש כן כיולא צו (ויקרא כב, טז) והשיאו אותם

- 14 and he shall present his offering unto the LORD, one he-lamb of the first year without blemish for a burnt-offering, and one ewe-lamb of the first year without blemish for a sin-offering, and one ram without blemish for peace-offerings, וְהִקְרִיב אֶת־קָרְבָּנוֹ לַיהוָה כֹּכֶבֶשׁ בֶּן־שָׁנָתוֹ תָּמִים אֶחָד לַעֲלֹה וְכֹכֶבֶשׂ אֶחָת בֶּת־שָׁנָתָהּ תָּמִימָה לַחֲטָאת וְאַיִל־אֶחָד תָּמִים לְשָׁלָמִים:
- 15 and a basket of unleavened bread, cakes of fine flour mingled with oil, and unleavened wafers spread with oil, and their meal-offering, and their drink-offerings, וְסֵל מִצּוֹת סֵלֶת חֲלֹת בְּלוּלֹת בְּשֶׁמֶן וּרְקִיקֵי מִצּוֹת מְשֻׁחִים בְּשֶׁמֶן וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵיהֶם: וְסֵל פִּטִּיר סֹלֶת גְּרִיזֵין דְּפִילֵן בְּמִשַׁח וְאַסְפּוּגִין פִּטִּירִין דְּמִשִּׁיחִין בְּמִשַׁח וּמִנְחָתָהוֹן וְנִסְכֵיהוֹן:
- 16 And the priest shall bring them before the LORD, and shall offer his sin-offering, and his burnt-offering, וְהִקְרִיב הַכֹּהֵן לִפְנֵי יְהוָה וַעֲשֶׂה אֶת־חֲטָאתוֹ וְאֶת־עֹלָתוֹ: וְהִקְרִיב כְּהֵנָּה קָדָם יי וַיַּעֲבִיד יֵת חַטָּאתָהּ וְיֵת עֹלָתָהּ:
- 17 And he shall offer the ram for a sacrifice of peace-offerings unto the LORD, with the basket of unleavened bread; the priest shall offer also the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof, וְאֶת־הָאֵיִל יַעֲשֶׂה זֶבַח שְׁלָמִים לַיהוָה עַל סֵל הַמִּצּוֹת וַעֲשֶׂה הַכֹּהֵן אֶת־מִנְחָתוֹ וְאֶת־נִסְכּוֹ: וְיֵת דִּכְרָא יַעֲבִיד נִכְסַת קוֹדֶשִׁיא קָדָם יי עַל סֵלָא דְּפִטִּירִיא וַיַּעֲבִיד כְּהֵנָּה יֵת מִנְחָתָהּ וְיֵת נִסְכֵיהָ:
- 18 And the Nazirite shall shave his consecrated head at the door of the tent of meeting, and shall take the hair of his consecrated head, and put it on the fire which is under the sacrifice of peace-offerings, וְגִלַּח הַנָּזִיר פָּתַח אֹהֶל מוֹעֵד אֶת־רֹאשׁ נִזְרוֹ וְלָקַח אֶת־שַׁעַר רֹאשׁ נִזְרוֹ וְנָתַן עַל־הָאֵשׁ אֲשֶׁר־תַּחַת זֶבַח הַשְּׁלָמִים: וְגִלַּח נִזִּירָא בְּתַרְע מִשְׁכַּן זִמְנָא יֵת רִישׁ נִזְרִיהּ וּיֹסֵב יֵת שַׁעַר רִישׁ נִזְרִיהּ וְיִתִּין עַל אִישָׁתָא דְּתַחֲת דְּזִבְחָא דְּנִכְסַת קוֹדֶשִׁיא:
- 19 And the priest shall take the shoulder of the ram when it is sodden, and one unleavened cake out of the basket, and one unleavened wafer, and shall put them upon the hands of the Nazirite, after he hath shaven his consecrated head, וְלָקַח הַכֹּהֵן אֶת־הַזֶּרֶע בְּשֻׁלְהּ מִן־הָאֵיִל וְחֲלֹת מִצָּה אֶחָת מִן־הַסֵּל וּרְקִיק מִצָּה אֶחָד וְנָתַן עַל־כַּפֵּי הַנָּזִיר אַחֵר הִתְגַּלְּחוֹ אֶת־נִזְרוֹ: מִן דִּכְרָא וּגְרִיזָתָא פִּטִּירָתָא חֲדָא מִן סֵלָא וְאַסְפּוּג פִּטִּיר חֲדָ וְיִתִּין עַל יְדֵי נִזִּירָא בְּתַר דִּיגִלַּח יֵת נִזְרִיהּ:

עון אשמה את עצמם כיוצא בו (דברים לד, ו) ויקצור אותו בגי' הוא קצר את עצמו (ספרי לז):
 (15) ומנחתם ונסכיהם. של עולה ושלמים לפי שהיו בכלל ויאלו לידון בדבר חדש שיטעינו לחם החזירין לכללן שיטעינו נסכים קדין עולה ושלמים (שם לד): חלות בלולות ורקיקי מצות. עשר מכל מין (מנחות עה, א):
 (17) זבח שלמים לה' על סל המצות. ישחט את השלמים על מנת לקדש את הלחם (שם מו, ז): את מנחתו ואת נסכו. של איל:
 (18) וגלח הנזיר פתח אהל מועד. יכול יגלח בעזרה הרי זה דרך בזיון אלא וגלח הנזיר לאחר שחטט השלמים שכחוצ בהן (ויקרא ג, ז) ושחטו פתח אהל מועד (ספרי לה): אשר תחת זבח השלמים. תחת הדוד שהוא מזשן בו לפי שלמי נזיר היו מתבשרין בעזרה שצריך ליטול הכהן הזרוע אחר שנתבשר ולאניף לפני ה':
 (19) הזרוע בשלה. לאחר שנתבשרה (שם לו):

20	And the priest shall wave them for a wave-offering before the LORD; this is holy for the priest, together with the breast of waving and the thigh of heaving; and after that the Nazirite may drink wine.	וְהִנִּיף אוֹתָם הַכֹּהֵן תְּנוּפָה וִירִים יִתְּחֹן כֹּהֵנָא אֲרָמָא לִפְנֵי יְהוָה קֹדֶשׁ הוּא לִכְהֵן עַל חֻזָּה הַתְּנוּפָה וְעַל שׁוֹק הַתְּרוּמָה וְאַחֵר יִשְׁתֶּה הַנָּזִיר יָיִן:	20
21	This is the law of the Nazirite who voweth, and of his offering unto the LORD for his Naziriteship, beside that for which his means suffice; according to his vow which he voweth, so he must do after the law of his Naziriteship.	זֹאת תּוֹרַת הַנָּזִיר אֲשֶׁר יֵדֵר קֶרְבְּנוֹ לַיהוָה עַל-נִזְרוֹ מִלֶּבֶד אֲשֶׁר-תִּשְׂגֶּי יָדוֹ כִּפִּי נִדְרוֹ אֲשֶׁר יֵדֵר כֵּן יַעֲשֶׂה עַל תּוֹרַת נִזְרוֹ: (פ)	21
22	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימֶר:	22
23	'Speak unto Aaron and unto his sons, saying: On this wise ye shall bless the children of Israel; ye shall say unto them:	דַּבֵּר אֶל-אַהֲרֹן וְאֶל-בָּנָיו לֵאמֹר כֹּה תְּבָרְכוּ אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אָמֹר לָהֶם: (ס)	23
24	The LORD bless thee, and keep thee;	יְבָרְכֶךָ יְהוָה וַיִּשְׁמְרֶךָ: (ס)	24
25	The LORD make His face to shine upon thee, and be gracious unto thee;	יָאֵר יְהוָה פָּנָיו אֵלֶיךָ וַיַּחֲנֶךָ: (ס)	25
26	The LORD lift up His countenance upon thee, and give thee peace.	יִשָּׂא יְהוָה פָּנָיו אֵלֶיךָ וַיִּשֶׁם לָךְ וַיִּתֶּן לָךְ שְׁלֹמֹם: (ס)	26
27	So shall they put My name upon the children of Israel, and I will bless them.'	וְשָׂמוּ אֶת-שְׁמִי עַל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֲנִי אֲבָרְכֶם: (ס)	27

(20) קדש הוא לכהן. החלה והרקיב והזרוע תרומה הן לכהן: על חזה התנופה. מלצד חזה ושוק הראוים לו מכל שלמים מוסף על שלמי נזיר הזרוע הזה לפי שהיו שלמי נזיר בכלל ויאלו לידון בדבר החדש להפרשת זרוע הוטרך להחזירן לכללן לידון אף בחזה ושוק (שס לו):

(21) מלבד אשר תשיג ידו. שאם אמר הריני נזיר על מנת לגלח על ק' עולות ועל ק' שלמים: כפי נדרו אשר ידר כן יעשה. מוסף על תורת נזיר (שס לח). על תורת הנזיר מוסף ולא יחסר שאם אמר הריני נזיר חמש נזירות על מנת לגלח על ג' בהמות הללו אין אני קורא בו כאשר ידור כן יעשה:

(23) אמור להם. כמו זכור שמור בלע"ז דיסנ"ט: אמור להם. שיהיו כולם שומעים (שס לט): אמור. מלא לא תזכרם בחפזן ובזהירות אלא בכוונה ובלב שלם (במדבר רבא. תנחומא י):

(24) יברכך. שיתצרכו נכסין (ספרי מ. תנחומא י): וישמריך. שלא יצאו עליך שודדים ליטול ממנון שהנותן מתנה לעצדו אינו יכול לשמרו מכל אדם וכיון שבאים לסטים עליו ונוטלין אותה ממנו מה הנאה יש לו בזמנה זו אכל הקצ"ה הוא הנותן הוא השומר (תנחומא י). והרבה מדרשים דרשו בו בספרי:

(25) יאר ה' פניו אליך. יראה לך פנים שחוקות פנים להצות (ספרי מא. תנחומא י): ויחנך. יתן לך חן (ספרי שס):

(26) ישא ה' פניו אליך. יכבד כעסו (צמ"ר יא, ז):

(27) ושמו את שמי. יצרכו בשם המפורש (ספרי מג). ואני אברכם. לישראל ואסכים עם הכהנים. דבר אחר ואני אברכם לכהנים (חולין מט, א):

VII	And it came to pass on the day that Moses had made an end of setting up the tabernacle, and had anointed it and sanctified it, and all the furniture thereof, and the altar and all the vessels thereof, and had anointed them and sanctified them;	וַיְהִי בַיּוֹם כָּלוּת מֹשֶׁה לְהַקִּים אֶת־הַמִּשְׁכָּן וַיִּמָּשַׁח אֹתוֹ וַיְקַדֵּשׁ אֹתוֹ וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו וְאֶת־הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו וַיִּמָּשְׁחֵם וַיְקַדֵּשׁ אֹתָם:	חמישי
2	that the princes of Israel, the heads of their fathers' houses, offered—these were the princes of the tribes, these are they that were over them that were numbered.	וַיָּקִיבוּ נְשִׂאֵי יִשְׂרָאֵל רִאשֵׁי בֵּית אֲבֹתָהֶן אֲנֹנֵי רִבְרִי שִׁבְטֵיָא אֲנֹנֵי דְקִימִין עַל מְנִינָא:	2
3	And they brought their offering before the LORD, six covered wagons, and twelve oxen: a wagon for every two of the princes, and for each one an ox; and they presented them before the tabernacle.	וַיָּבִיאוּ אֶת־קָרְבָּנָם לִפְנֵי יְהוָה שֵׁשׁ־עֲגֻלֹת צֹב וּשְׁנֵי עֶשֶׂר בָּקָר עֲגֻלָּה עַל־שְׁנֵי הַנָּשָׂאִים וְשׁוֹר לְאֶחָד וַיָּקִיבוּ אוֹתָם לִפְנֵי הַמִּשְׁכָּן:	3
4	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה לְמִימַר:	4
5	'Take it of them, that they may be to do the service of the tent of meeting; and thou shalt give them unto the Levites, to every man according to his service.'	סָב מִנְהוֹן וַיְהוֹן לְמַפְלַח יֵת פּוֹלְחֹן מִשְׁכָּן זְמָנָא וַתְּתִין יְתָהוֹן לְלִינְאֵי גִבֵּר כְּמַסַּת פּוֹלְחָנִיה:	5
6	And Moses took the wagons and the oxen, and gave them unto the Levites.	וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת־הָעֲגֻלֹת וְאֶת־הַבָּקָר וַיִּתֵּן אוֹתָם אֶל־הַלְוִיִּם:	6

(1) ויהי ביום כלות משה. כלות כתיב (ר"ל צפת"ח ולא כלות כש"א וד"ק) יום הקמת המשכן היו ישראל ככלה הנכנסת לחופה (במדרש רבה. תנחומא נשא כ): כלות כתיב. צללל ואלה ליאצ וכל חכם לב עשו את המשכן ותלאו הכתוב במשה לפי שמסר נפשו עליו לראות תצנית כל דבר ודבר כמו שהראהו זהר להורות לעושי המלאכה ולא טעה בתצנית אחת וכן מצינו בדוד לפי שמסר נפשו על בנין בית המקדש שנאמר (תהלים קלז, א-ז) זכור ה' לדוד את כל ענותו אשר נשבע לה' וגו' לפיכך נקרא על שמו שנאמר (מלכים"א יב, טז) ראה ביתך דוד (תנחומא נשא יג): ביום כלות משה להקים. ולא נאמר ציוס הקיס מלמד שכל שבעת ימי המלוכה היה משה מעמידו ומפרקו וצאתו היום העמידו ולא פרקו לכך נאמר ציוס כלות משה להקים אותו היום כלו הקמותיו וראש חודש ניסן היה בשני גשרפה הפרה בשלישי הוזה הזיה ראשונה ובשביעי גלחו (גיטין ס. ספרי מד):

(2) הם נשיאי המטות. שהיו שוטרים עליהם צמזרים והיו מוכים עליהם שנאמר (שמות ה, יד) ויכו שוטרי בני ישראל וגו' (ספרי מה): הם העומדים על הפקודים. שעמדו עם משה ואלהן כשמונו את ישראל שנאמר (במדבר א, ד) ואתכם יהיו וגו':

(3) שש עגלות צב. אין צב אלא מחופים וכן (ישעיה סו, כ) צבצים ובפרדים (ספרי שם) עגלות מכוסים קרוים צבים: ויקריבו אותם לפני המשכן. שלא קבל משה מידם עד שנאמר לו מפי המקום. אמר רבי נתן מה ראו הנשיאים להתנדב כאן בתחלה ובמלאכת המשכן לא התנדבו תחלה אלא כך אמרו הנשיאים יתנדבו צבור מה שיתנדבו ומה שמחסרין לנו משלימין כיון שראו שהשלימו צבור את הכל שנאמר (שמות לו, ז) והמלאכה היתה דים אמרו מעתה מה לנו לעשות הביאו את אצני השוהם והמלוואים לאפוד ולחשן לכך התנדבו כאן תחלה (ספרי שם):

7	Two wagons and four oxen he gave unto the sons of Gershon, according to their service.	אֶתֹ שְׁתֵּי הָעֲגֻלֹת וְאֶת אַרְבַּעַת הַבָּקָר נָתַן לְבְנֵי גֵרְשֹׁן כְּפִי עֲבֹדָתָם: יֵת תְּרֵתִין עֲגֻלָּן וְיֵת אַרְבַּעַת תּוֹרִין יֵת לְבְנֵי גֵרְשֹׁן כְּמִסַּת פּוֹלְחָנֵהוֹן:
8	And four wagons and eight oxen he gave unto the sons of Merari, according unto their service, under the hand of Ithamar the son of Aaron the priest.	וְאֶתֹ אַרְבַּע הָעֲגֻלֹת וְאֶת שְׁמֹנֶת הַבָּקָר נָתַן לְבְנֵי מֵרָרִי כְּפִי עֲבֹדָתָם בְּיַד אִיתָמָר בֶּן־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן: יֵת אַרְבַּע עֲגֻלָּן וְיֵת תְּמֹנֵיַת תּוֹרִין יֵת לְבְנֵי מֵרָרִי כְּמִסַּת פּוֹלְחָנֵהוֹן בְּיַד אִיתָמָר בֶּן־אַהֲרֹן כֹּהֵן:
9	But unto the sons of Kohath he gave none, because the service of the holy things belonged unto them: they bore them upon their shoulders.	וְלִבְנֵי קָהָת לֹא נָתַן כִּי־עֲבֹדַת הַקֹּדֶשׁ עֲלֵהֶם בְּכֶתֶף יִשְׂאוּ: וְלִבְנֵי קָהָת לֹא יֵת יֵת קֹדֶשׁ עֲלֵיהֶן בְּכֶתֶף נִטְלִין:
10	And the princes brought the dedication-offering of the altar in the day that it was anointed, even the princes brought their offering before the altar.	וַיִּקְרִיבוּ הַנְּשָׂאִים אֶת חֲנוּכַּת הַמִּזְבֵּחַ בַּיּוֹם הַמָּשָׁח אֹתוֹ וַיִּקְרִיבוּ הַנְּשָׂאִים אֶת־קֶרְבָּנָם לִפְנֵי הַמִּזְבֵּחַ: וַיִּקְרִיבוּ רַבְרִבִּי רַבְרִבִּי אֶת חֲנוּכַּת מִדְּבָחָא וַיִּקְרִיבוּ רַבְרִבִּי אֶת־קֶרְבָּנֵהוֹן לִקְדָם מִדְּבָחָא:
11	And the LORD said unto Moses: "They shall present their offering each prince on his day, for the dedication of the altar."	וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה נְשִׂיא אֶחָד לַיּוֹם נְשִׂיא אֶחָד לַיּוֹם וַיִּקְרִיבוּ אֶת־קֶרְבָּנָם לַחֲנוּכַּת הַמִּזְבֵּחַ: (ס) וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה רַבָּא חַד לַיּוֹמָא רַבָּא חַד לַיּוֹמָא וַיִּקְרִיבוּ אֶת־קֶרְבָּנֵהוֹן לַחֲנוּכַּת מִדְּבָחָא:
12	And he that presented his offering the first day was Nahshon the son of Amminadab, of the tribe of Judah;	וַיְהִי הַמַּקְרִיב בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן אֶת־קֶרְבָּנוֹ נַחֲשֹׁן בֶּן־עֲמִינָדָב לְמַטֵּה יְהוּדָה: וַיְהִי דַּמַּקְרִיב בַּיּוֹמָא קֶדְמָאָה יֵת קֶרְבָּנֵהוֹ נַחֲשֹׁן בֶּן־עֲמִינָדָב לְשִׁבְטָא דִּיהוּדָה:

(7) כפי עבודתם. שהיה משא בני גרשון קל משל מררי שהיו נושאים הקרשים והעמודים והאדנים:

(9) כי עבדת הקדש עליהם. משא דבר הקדושה הארון והשלמן וגו' לפיכך צכתף יסאו:

(10) ויקריבו הנשאים את חנכת המזבח. לאחר שהתנדבו העגלות והצקר לשאת המשכן נשאים לצם להתנדב קרצנות המזבח לחנכו: ויקריבו הנשאים את קרבנם לפני המזבח. כי לא קבל משה מידם עד שנאמר לו מפי הגבורה (ספרי מ):

(11) ויקריבו את קרבנם לחנכת המזבח. ועדיין לא היה יודע משה האריך יקריצו אם כסדר חולדותם אם כסדר המסעות עד שנאמר לו מפי הקד"ה יקריצו למסעות איש יומו (שם. זכחיס כא):

(12) ביום הראשון. אותו היום נטל עשר עטרות ראשון למעשה צראשית א' לנשיאים וכו' כדאיתא בצדק עולם (פ"ז): למטה יהודה. יחסו הכתוב על שצטו ולא שגבה משצטו והקריצ או אינו אומר למטה יהודה אלא שגבה משצטו והביא תלמוד לומר זה קרבן נחשון משלו הביא (ספרי מח):

<p>and his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;</p>	<p>וְקֹרְבָנָהּ מִגֹּסְתָא דְכֶסֶף חָדָא מֵאָה וּתְלָתִין סְלֵעִין הָיוּ מִתְקָלָהּ מִזְרָקָא חָד דְכֶסֶפָא מִתְקָלָהּ שִׁבְעִין סְלֵעִין בְּסֻלְעֵי קוּדְשָׁא תַרְוִיחֹן מִלָּן סוּלְתָא דְפִילָא בְּמִשַּׁח לְמִנְחָתָא:</p>	<p>וְקֹרְבָנֹו קְעֶרֶת-כֶּסֶף אֶחָת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שָׁקֶל בְּשָׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְ�נֵיהֶם מְלֵאִים סֶלֶת בְּלוּלָה בְשֶׁמֶן לְמִנְחָה:</p>
<p>one golden pan of ten shekels, full of incense;</p>	<p>בְּזָקָא חָדָא מִתְקָלָהּ עֶשֶׂר סְלֵעִין הִיא דְדָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת בּוֹסְמִיָּא:</p>	<p>כָּף אֶחָת עֶשְׂרֵה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת:</p>
<p>one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;</p>	<p>תּוֹר חָד בֶּר תּוֹרִי דְכֶר חָד אִמֵּר חָד בֶּר שְׁתֵּיהּ לַעֲלֹתָא:</p>	<p>פָּר אֶחָד בֶּן-בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ-אֶחָד בֶּן-שָׁנָתוֹ לַעֲלֹה:</p>
<p>one male of the goats for a sin-offering;</p>	<p>צִפִּיר בֶּר עֲזִין חָד לְחַטָּאתָא:</p>	<p>שְׂעִיר-עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת:</p>
<p>and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Nahshon the son of Amminadab.</p>	<p>וּלְנִכְסַת קוּדְשִׁיא תּוֹרִי תַרְוִין דְּכָרִי חֲמִשָּׁא גְדֵי חֲמִשָּׁא אִמֵּרִין בְּנֵי שָׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קוּרְבָנָא דְנַחֲשׁוֹן בֶּר עַמִּינָדָב:</p>	<p>וּלְזִבַּח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֲתוּדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׁים בְּנֵי-שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קֹרְבַּן נַחֲשׁוֹן בֶּן-עַמִּינָדָב: (פ)</p>
<p>On the second day Nethanel the son of Zuar, prince of Issachar, did offer:</p>	<p>בְּיוֹמָא תַנִּינָא קָרִיב נְתַנְאֵל בֶּר צוּעָר רַב שְׁבָטָא דְיִשְׁשַׁכָּר:</p>	<p>בְּיוֹם הַשְּׁנִי הִקְרִיב נְתַנְאֵל בֶּן- צוּעָר נָשִׂיא יִשְׁשַׁכָּר:</p>
<p>he presented for his offering one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;</p>	<p>קָרִיב יֵת קוּרְבָנָהּ מִגֹּסְתָא דְכֶסֶף חָדָא מֵאָה וּתְלָתִין סְלֵעִין הָיוּ מִתְקָלָהּ מִזְרָקָא חָד דְכֶסֶפָא מִתְקָלָהּ שִׁבְעִין סְלֵעִין בְּסֻלְעֵי קוּדְשָׁא תַרְוִיחֹן מִלָּן סוּלְתָא דְפִילָא בְּמִשַּׁח לְמִנְחָתָא:</p>	<p>הִקְרִיב אֶת-קֹרְבָנֹו קְעֶרֶת-כֶּסֶף אֶחָת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שָׁקֶל בְּשָׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְ�נֵיהֶם מְלֵאִים סֶלֶת בְּלוּלָה בְשֶׁמֶן לְמִנְחָה:</p>

(13) שניהם מלאים סלת. למנחת נדצה (שם מט):

(14) עשרה זהב. כמרגומו משקל עשר שקלי הקדש היה זה: מלאה קטרת. לא מצינו קטרת ליחיד ולא על מזבח

המזבח אלא זו בלצד והוראת שעה הייתה (מנחות נ, ז):

(15) פֶּר אֶחָד. מיוחד שזעדרו (ספרי נ):

(16) שְׂעִיר עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת. לכפר על קצר המהוס (שם נא) (עיין צרא"ס) וטומאת ספק:

(18) הִקְרִיב נְתַנְאֵל בֶּן צוּעָר. הִקְרִיב אֶת קֹרְבָנֹו. מה תלמוד לומר הִקְרִיב שזצטו של יששכר מה שלא נאמר בכל השצטים לפי שזא ראונו וערער ואמר די שקדמני יהודה אחי אִקְרִיב אִנִּי אֲחֵרִי אִמֵּר לוֹ מִשֶּׁה מִפִּי הַגְּזוּרָה נֶאֱמַר לִי שִׁיקְרִיבֹו כַּסְדֵּר מִסְעֵן לְדַגְלִיָּהֶם לִכְךָ אִמֵּר הִקְרִיב אֶת קֹרְבָנֹו וְהוּא חֲסֵר יו"ד שְׁהוּא מִשְׁמַשׁ הִקְרִיב לִשְׁוֹן לוֹוִי שִׁמְפִּי הַגְּזוּרָה נֶאֱמַר הִקְרִיב וּמֵהוּ הִקְרִיב הִקְרִיב ז' פַּעֲמִים שֶׁזֶּשֶׁבֶל ז' דְּצָרִים זָכָה לְהִקְרִיב שְׁנֵי לְשִׁצְטִים אֶחָת שֶׁהִיוּ יוֹדְעִים בַּחֲזוֹרָה שֶׁנֶּאֱמַר (ד"ה א יב, לג) וּמִצְנֵי יִשְׁשַׁכָּר יוֹדְעֵי צִינָה לַעֲתִים וְאֶחָת שֶׁהִם נִתְּנוּ עֲלֶיהָ לְנִשְׂאִים לְהַתְנַדֵּב קֹרְבָנֹת הֵלָלוּ (ספרי נז) וּבִיטוּדוֹ שֶׁל רִבִּי מִשֶּׁה הִדְרָשָׁן מֵאַחֲרֵי אִמֵּר רִבִּי פִּנְחָס בֶּן יֵאִיר נִתְּנָל בֶּן צוּעָר הִשְׁאִין עֲלֶיהָ זו:

20	one golden pan of ten shekels, full of incense;	כַּף אֶחָת עֲשָׂרָה זָהָב מִלֶּאֱהָ קְטֹרֶת:	בִּזְכָּא חֲדָא מִתְקַלְהָ עֲשָׂר סֻלְעִין הִיא דְּדָהָב מִלֵּיא קְטֹרֶת בּוֹסְמִיא:
21	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	כֶּבֶשׂ-אֶחָד בֶּן-שָׁנָתוֹ לַעֲלֹה:	תּוֹר חֶד בֶּר תּוֹרֵי דְכֶר חֶד אִמֹר חֶד בֶּר שְׁתִּיָּה לַעֲלֹתָא:
22	one male of the goats for a sin-offering;	שְׁעִיר-עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת:	צִפִּיר בֶּר עִזִּין חֶד לְחַטָּתָא:
23	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Nethanel the son of Zuar.	וּלְזִבַּח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׁים בְּנֵי-שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קֹרְבַן נִתְנָאֵל בֶּן-צִוְעָר: (פ)	וּלְנִכְסַת קוֹדֶשִׁיא תּוֹרֵי תְרִין דְּכָרֵי חֲמִשָּׁא גְדֵי חֲמִשָּׁא אִמֹרִין בְּנֵי שָׁנָה חֲמִשָּׁא דִּין קוֹרְבָנָא דְנִתְנָאֵל בֶּר צִוְעָר:
24	On the third day Eliab the son of Helon, prince of the children of Zebulun:	בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי נָשִׂיא לְבִנִּי זְבוּלֹן אֶלְיָאֵב בֶּן-חֵלֹן:	בְּיוֹמָא תְלִיתָאָה רַבָּא לְבִנִּי זְבוּלֹן אֶלְיָאֵב בֶּר חֵלֹן:
25	his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	קֹרְבָנוֹ קַעֲרֶת-כֶּסֶף אֶחָת שְׁלִשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזֶּרֶק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בִּשְׁמַל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֶלֶת בְּלוּלָה בְשֶׁמֶן לַמִּנְחָה:	קוֹרְבָנִיהּ מִגֶּסֶתָא דְכֶסֶף חֲדָא מֵאָה וּתְלָתִין סֻלְעִין הֵוִי מִתְקַלְהּ מִזֶּרְקָא חֶד דְּכֶסֶף מִתְקַלְהּ שִׁבְעִין סֻלְעִין בְּסֻלְעֵי קוֹדֶשָׁא תְרִוּיָּהּ מִלֵּן סוּלְתָא דְפִילָא בְּמִשְׁחָ לְמִנְחָתָא:
26	one golden pan of ten shekels, full of incense;	כַּף אֶחָת עֲשָׂרָה זָהָב מִלֶּאֱהָ קְטֹרֶת:	בִּזְכָּא חֲדָא מִתְקַלְהָ עֲשָׂר סֻלְעִין הִיא דְּדָהָב מִלֵּיא קְטֹרֶת בּוֹסְמִיא:

(19) קערת כסף. מניין אותיותיו בגימטריא תתק"ל כנגד שנותיו של אדם הראשון: שלשים ומאה משקלה. על שם שכהעמיד תולדות לקיום העולם בן מאה ול' שנה היה שנאמר (בראשית ה, ג) ויחי אדם שלשים ומאה שנה ויולד צדמותו וגו': מזרק אחד כסף. בגימטריא תתק"כ על שם נח שהעמיד תולדות בן ת"ק שנה ועל שם עשרים שנה שנגזרה גזירת המבול קודם תולדותיו כמו שפירשתי אלל (שם ו, ג) והיו ימיו מאה ועשרים שנה לפיכך נאמר מזרק אחד כסף ולא נאמר מזרק כסף אחד כמו שנאמר בקערה לומר שאף אותיות של אחד מטרפות למנין: שבעים שקל. כנגד שבעים אותיות שילאו מצניו: (20) כף אחת. כנגד התורה שנמנה מידו של הקד"ש: עשרה זהב. כנגד עשרת הדברות: מלאה קטרת. גימטריא של קטרת תרי"ג מלות ובלבד שחלף קו"ף בדל"ת על ידי א"ת ב"ש ג"ר ד"ק (במדב"ר יג, טו): (21) פר אחד. כנגד אברהם שנאמר בו (בראשית יח, ז) ויקח בן צקר: איל אחד. כנגד יצחק (שם כב, יג) ויקח את האיל וגו': כבש אחד. כנגד יעקב (שם ל, מ) והכשדים הפריד יעקב: (22) שעיר עזים. לכפר על מכירת יוסף שנאמר בו (שם לו, לא) וישחטו שעיר עזים: (23) ולזבח השלמים בקר שנים. כנגד משה ואהרן שנמנו שלוש בן ישראל לאזיהם ששמים: אילים עתודים כבשים. ג' מינים כנגד כהנים ולוים וישראלים וכנגד תורה נביאים וכתובים. שלש חמשות כנגד חמשה חומשין וחמש הדברות הכתובין על לוח אחד וחמש הכתובין על השני. עד כאן מיסודו של רבי משה הדרשן: (24) ביום השלישי נשיא וגו'. ביום השלישי היה נשיא המקריב לבני זבולון וכן כולם אבל צנתנאל שנאמר בו הקריב צנתנאל נופל אחריו הלשון לומר נשיא יששכר לפי שכבר הזכיר שמו והקרבנו וצנאל נאמר בזה הקריב נופל עליהן לשון זה נשיא לבני פלוני אותו היום היה הנשיא המקריב לשבט פלוני:

27	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	תֹּר חֵד בַּר תּוֹרִי דְכַר חֵד אָמַר חֵד בַּר שְׁתִּיָּה לַעֲלֹתָא:	פַּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שָׁנָתוֹ לַעֲלֹה:	27
28	one male of the goats for a sin-offering;	צִפִּיר בַּר עֲזִין חֵד לַחֲטָאתָא:	שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאתָא:	28
29	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Eliab the son of Helon.	וּלְנִכְסֵת קוֹדֶשֶׁיָא תּוֹרִי תְרִין דְּכָרֵי חֲמִשָּׁא גְדֵי חֲמִשָּׁא אֲמָרִין בְּנֵי שָׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קוֹרְבָנָא דְּאֵלִיאֵב בַּר חֵלּוֹן:	וּלְזִבַּח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן אֵלִיאֵב בֶּן־חֵלּוֹן: (פ)	29
30	On the fourth day Elizur the son of Shedeur, prince of the children of Reuben:	בְּיוֹמָא רַבִּיעָאָה רַבָּא לְבְנֵי רְאוּבֵן אֱלִיזוּר בַּר שְׁדִיאֹור:	בְּיוֹם הָרְבִיעִי נָשִׂיא לְבְנֵי רְאוּבֵן אֱלִיזוּר בֶּן־שְׁדִיאֹור:	30
31	his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	קוֹרְבָנִיה מְגֻסָּתָא דְּכֶסֶף חֲדָא מֵאָה וּתְלָתִין סָלְעִין הָוִי מִתְקָלָה מִזְרְקָא חֵד דְּכֶסֶף מִתְקָלִיה שְׁבַעִין סָלְעִין בְּסָלְעֵי קוֹדֶשֶׁא תְרִינְהוֹן מֶלֶן סוּלְתָא דְּפִילָא בְּמִשַּׁח לְמִנְחָתָא:	קָרְבָּנוֹ קַעֲרֵת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלִשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרֶק אֶחָד כֶּסֶף שְׁבַעִים שָׁקֶל בְּשָׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֶלֶת בְּלִילָה בַשֶּׁמֶן לְמִנְחָה:	31
32	one golden pan of ten shekels, full of incense;	בְּזָקָא חֲדָא מִתְקָלָה עֶשֶׂר סָלְעִין הִיא דְּדֶהֱב מְלֵיא קְטוֹרֶת בּוֹסְמִיָא:	כַּף אַחַת עֶשְׂרֵה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת:	32
33	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	תֹּר חֵד בַּר תּוֹרִי דְכַר חֵד אָמַר חֵד בַּר שְׁתִּיָּה לַעֲלֹתָא:	פַּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שָׁנָתוֹ לַעֲלֹה:	33
34	one male of the goats for a sin-offering;	צִפִּיר בַּר עֲזִין חֵד לַחֲטָתָא:	שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לַחֲטָתָא:	34
35	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Elizur the son of Shedeur.	וּלְנִכְסֵת קוֹדֶשֶׁיָא תּוֹרִי תְרִין דְּכָרֵי חֲמִשָּׁא גְדֵי חֲמִשָּׁא אֲמָרִין בְּנֵי שָׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קוֹרְבָנָא דְּאֵלִיזוּר בַּר שְׁדִיאֹור:	וּלְזִבַּח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן אֱלִיזוּר בֶּן־ שְׁדִיאֹור: (פ)	35
36	On the fifth day Shelumiel the son of Zurishaddai, prince of the children of Simeon:	בְּיוֹמָא חֲמִישָׁאָה רַבָּא לְבְנֵי שִׁמְעוֹן שְׁלוּמִיאֵל בַּר צוּר־שָׁדַי:	בְּיוֹם הַחֲמִישִׁי נָשִׂיא לְבְנֵי שִׁמְעוֹן שְׁלֹמִיאֵל בֶּן־צוּר־שָׁדַי:	36

37	his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	קֹרְבָנוֹ קַעֲרֶת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלִשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שָׁקֶל בִּשְׁקָל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֶלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לַמִּנְחָה:	קֹרְבָנִיהּ מִגִּסְתָּא דְכֶסֶף חֲדָא מֵאָה וּתְלָתִין סֻלְעִין הָוִי מִתְקָלָה מִזְרָקָא חַד דְכֶסֶפָּא מִתְקָלִיהּ שִׁבְעִין סֻלְעִין בְּסֻלְעֵי קוּדְשָׁא תַרְוִיּהוֹן מְלֵן סוּלְתָא דְפִילָא בַמִּשַׁח לַמִּנְחָתָא:
38	one golden pan of ten shekels, full of incense;	כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קִטְרֶת:	בְּזָקָא חֲדָא מִתְקָלָה עֲשָׂר סֻלְעִין הִיא דְדָהָב מְלֵיאָ קִטוֹרֶת בּוֹסְמִיא:
39	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	פָּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שָׁנָתוֹ לְעֹלָה:	תוֹר חַד בֵּר תוֹרֵי דְכֶר חַד אִמֹר חַד בֵּר שְׁתִּיָּה לְעֹלְתָא:
40	one male of the goats for a sin-offering;	שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאת:	צִפִּיר בֵּר עִזִּין חַד לַחֲטָתָא:
41	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Shelumiel the son of Zurishaddai.	וּלְזִבְחַת הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֹתָדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קֹרְבַן שְׁלֹמִיאֵל בֶּן־צוּרִישָׁדָי: (פ)	וּלְנִכְסַת קוּדְשָׁא תוֹרֵי תַרְוִין דְכָרֵי חֲמִשָּׁא גְדֵי חֲמִשָּׁא אִמֹרִין בְּנֵי שָׁנָא חֲמִשָּׁא דִין קוּרְבָנָא דְשְׁלוּמִיאֵל בֵּר צוּרִישָׁדָי:
42	On the sixth day Eliasaph the son of Deuel, prince of the children of Gad:	בְּיוֹם הַשְּׁשִׁי נָשִׂיא לְבְנֵי גָד אֱלִיסָפָ בֶּן־דְּעוּאֵל:	בְּיוֹמָא שְׁתִּיתָאָה רַבָּא לְבְנֵי גָד אֱלִיסָפָ בֵּר דְּעוּאֵל:
43	his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	קֹרְבָנוֹ קַעֲרֶת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלִשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שָׁקֶל בִּשְׁקָל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֶלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לַמִּנְחָה:	קֹרְבָנִיהּ מִגִּסְתָּא דְכֶסֶף חֲדָא מֵאָה וּתְלָתִין סֻלְעִין הָוִי מִתְקָלָה מִזְרָקָא חַד דְכֶסֶפָּא מִתְקָלִיהּ שִׁבְעִין סֻלְעִין בְּסֻלְעֵי קוּדְשָׁא תַרְוִיּהוֹן מְלֵן סוּלְתָא דְפִילָא בַמִּשַׁח לַמִּנְחָתָא:
44	one golden pan of ten shekels, full of incense;	כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קִטְרֶת:	בְּזָקָא חֲדָא מִתְקָלָה עֲשָׂר סֻלְעִין הִיא דְדָהָב מְלֵיאָ קִטוֹרֶת בּוֹסְמִיא:
45	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	פָּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שָׁנָתוֹ לְעֹלָה:	תוֹר חַד בֵּר תוֹרֵי דְכֶר חַד אִמֹר חַד בֵּר שְׁתִּיָּה לְעֹלְתָא:
46	one male of the goats for a sin-offering;	שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאת:	צִפִּיר בֵּר עִזִּין חַד לַחֲטָתָא:

47	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Eliasaph the son of Deuel.	וּלְזֶבַח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כִּבְשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן אֱלִישָׁפָּה בֶן־דְּעוּאֵל: (פ)	47
48	On the seventh day Elishama the son of Ammihud, prince of the children of Ephraim:	בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה רַבָּא לְבָנִי אֶפְרַיִם אֱלִישָׁמָע בֶּן־עַמִּיהוּד:	ז
49	his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	קוּרְבָּנִיהּ מְגֻסָּתָא דְכֶסֶף חֲדָא מָאָה וּתְלָתִין סֻלְעִין הָיוּ מִתְקָלָהּ מִזְרָקָא חֲדָא דְכֶסֶף מִתְקָלָהּ שְׁבַעִין סֻלְעִין בְּסֻלְעֵי קוּדְשָׁא תַרְוִיחֹן מֶלֶן סוּלְתָא דְפִילָא בְּמִשַּׁח לְמִנְחָתָא:	49
50	one golden pan of ten shekels, full of incense;	בְּזָקָא חֲדָא מִתְקָלָהּ עֶשֶׂר סֻלְעִין הִיא דְדֶהֱבָא מְלֵיא קְטוֹרֶת בּוֹסְמִיא:	50
51	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	תוֹר חֲדָא בֶר תוֹרֵי דְכֶר חֲדָא אֹמֵר חֲדָא בֶר שְׁתֵּיהּ לַעֲלֹתָא:	51
52	one male of the goats for a sin-offering;	צִפִּיר בֶר עֲזִין חֲדָא לְחַטָּאתָא:	52
53	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Elishama the son of Ammihud.	וּלְזֶבַח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כִּבְשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן אֱלִישָׁמָע בֶּן־ עַמִּיהוּד: (פ)	53
54	On the eighth day Gamaliel the son of Pedahzur, prince of the children of Manasseh:	בְּיוֹמָא תַּמִּינָאָה רַבָּא לְבָנִי מְנַשֶּׁה גַּמְלִיאֵל בֶּר פְּדֵהצוּר:	54
55	his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	קוּרְבָּנִיהּ מְגֻסָּתָא דְכֶסֶף חֲדָא מָאָה וּתְלָתִין סֻלְעִין הָיוּ מִתְקָלָהּ מִזְרָקָא חֲדָא דְכֶסֶף מִתְקָלָהּ שְׁבַעִין סֻלְעִין בְּסֻלְעֵי קוּדְשָׁא תַרְוִיחֹן מֶלֶן סוּלְתָא דְפִילָא בְּמִשַּׁח לְמִנְחָתָא:	55

56	one golden pan of ten shekels, full of incense;	כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה סֻלְעִין הִיא דְּדָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת:	בְּזָקָא חֲדָא מִתְקַלָּה עֲשָׂר סֻלְעִין הִיא דְּדָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת בּוֹסְמִיא:
57	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	פֶּרֶךְ אֶחָד בֶּן־בָּקָר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אֶחָד בֶּן־שָׁנָתוֹ לְעֹלָה:	תּוֹר חֵד בֶּר תּוֹרֵי דְכֶר חֵד אָמַר חֵד בֶּר שְׁתִּיָּה לְעֹלָתָא:
58	one male of the goats for a sin-offering;	שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת:	צִפִּיר בֶּר עִזִּין חֵד לְחַטָּתָא:
59	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lamb of the first year. This was the offering of Gamaliel the son of Pedahzur.	וּלְזִבְחַת הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כִּבְשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קֶרְבֵּן גַּמְלִיאֵל בֶּן־פְּדָחְצוֹר: (פ)	וּלְנִכְסַת קוֹדֶשִׁיא תּוֹרֵי תִרְיִן דְּכֶרִי חֲמִשָּׁא גְדִי חֲמִשָּׁא אֲמִרִין בְּנֵי שָׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קוֹרְבָנָא דְּגַמְלִיאֵל בֶּר פְּדָחְצוֹר:
60	On the ninth day Abidan the son of Gideoni, prince of the children of Benjamin:	בְּיוֹם הַתְּשִׁיעִי נָשִׂיא לְבִנִּי בְנִימִן אֲבִידָן בֶּן־גִּדְעוֹנִי:	בְּיוֹמָא תְּשִׁיעָאָה רַבָּא לְבִנִּי בְנִימִן אֲבִידָן בֶּר גִּדְעוֹנִי:
61	his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	קֶרְבָּנוֹ קְעֶרֶת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלִשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזֶּרֶק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בִּשְׁקָל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֶלֶת בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן לְמִנְחָה:	קוֹרְבָנִיהּ מִגֶּסֶתָא דְּכֶסֶף חֲדָא מֵאָה וּתְלָתִין סֻלְעִין הֵוִי מִתְקַלָּה מִזֶּרְקָא חֵד דְּכֶסֶפָא מִתְקַלִּיה שְׁבַעִין סֻלְעִין בְּסֻלְעֵי קוֹדֶשָׁא תִרְוִיהוֹן מְלֵן סוּלְתָא דְּפִילָא בְּמִשַּׁח לְמִנְחָתָא:
62	one golden pan of ten shekels, full of incense;	כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת:	בְּזָקָא חֲדָא מִתְקַלָּה עֲשָׂר סֻלְעִין הִיא דְּדָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת בּוֹסְמִיא:
63	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	פֶּרֶךְ אֶחָד בֶּן־בָּקָר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אֶחָד בֶּן־שָׁנָתוֹ לְעֹלָה:	תּוֹר חֵד בֶּר תּוֹרֵי דְכֶר חֵד אָמַר חֵד בֶּר שְׁתִּיָּה לְעֹלָתָא:
64	one male of the goats for a sin-offering;	שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת:	צִפִּיר בֶּר עִזִּין חֵד לְחַטָּתָא:
65	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lamb of the first year. This was the offering of Abidan the son of Gideoni.	וּלְזִבְחַת הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כִּבְשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קֶרְבֵּן אֲבִידָן בֶּן־גִּדְעוֹנִי: (פ)	וּלְנִכְסַת קוֹדֶשִׁיא תּוֹרֵי תִרְיִן דְּכֶרִי חֲמִשָּׁא גְדִי חֲמִשָּׁא אֲמִרִין בְּנֵי שָׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קוֹרְבָנָא דְּאֲבִידָן בֶּר גִּדְעוֹנִי:
66	On the tenth day Ahiezer the son of Ammishaddai, prince of the children of Dan:	בְּיוֹם הָעֲשִׂירִי נָשִׂיא לְבִנִּי דָן אַחִיעֶזֶר בֶּן־עַמִּישַׁדַּי:	בְּיוֹמָא עֲשִׂירָאָה רַבָּא לְבִנִּי דָן אַחִיעֶזֶר בֶּר עַמִּישַׁדַּי:

67	his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	קֹרְבָנוֹ קַעֲרֶת-כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שָׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֶלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לַמִּנְחָה:	קֹרְבָנֶיהָ מִגֹּסֶתָא דְכֶסֶף חֲדָא מֵאָה וּתְלָתִין סֻלְעִין הָנִי מִתְקָלָה מִזְרָקָא חֲדָא דְכֶסֶפָא מִתְקָלֶיהָ שִׁבְעִין סֻלְעִין בְּסֻלְעֵי קוּדְשָׁא תַרְוֵיהוֹן מְלֵן סוּלְתָא דְפִילָא בְּמִשַׁח לַמִּנְחָתָא:
68	one golden pan of ten shekels, full of incense;	כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קִטְרֶת:	בְּזָכָא חֲדָא מִתְקָלָה עֲשָׂר סֻלְעִין הִיא דְדָהָב מְלֵאָה קִטּוֹרֶת בּוֹסְמִיָא:
69	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	פָּר אֶחָד בֶּן-בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ-אֶחָד בֶּן-שָׁנָתוֹ לְעֹלָה:	תּוֹר חֲדָא בֶר תּוֹרֵי דְכָר חֲדָא אִמֵּר חֲדָא בֶר שְׁתֵּיהּ לְעֹלְתָא:
70	one male of the goats for a sin-offering;	שְׁעִיר-עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאת:	צִפִּיר בֶּר עִזִּין חֲדָא לַחֲטָתָא:
71	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Ahiezer the son of Ammishaddai.	וּלְזִבַּח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׁים בְּנֵי-שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קֹרְבַן אַחִיעֶזֶר בֶּן-עַמִּישַׁדַּי: (פ)	וּלְנִכְסַת קוּדְשָׁא תּוֹרֵי תַרִּין דְכָרֵי חֲמִשָּׁא גְדֵי חֲמִשָּׁא אִמֵּרִין בְּנֵי שָׁנָא חֲמִשָּׁא דִין קוּרְבָנָא דְאַחִיעֶזֶר בֶּר עַמִּישַׁדַּי:
72	On the eleventh day Pagiel the son of Ochran, prince of the children of Asher:	בְּיוֹם עֲשֵׁתִי עֲשָׂר יוֹם נָשִׂיא לְבְנֵי אֲשֵׁר פִּגְעִיאל בֶּן-עֶכְרָן:	בְּיוֹם חֲדָא עֲשָׂר יוֹמִין רַבָּא לְבְנֵי אֲשֵׁר פִּגְעִיאל בֶּר עֶכְרָן:
73	his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	קֹרְבָנוֹ קַעֲרֶת-כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שָׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֶלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לַמִּנְחָה:	קֹרְבָנֶיהָ מִגֹּסֶתָא דְכֶסֶף חֲדָא מֵאָה וּתְלָתִין סֻלְעִין הָנִי מִתְקָלָה מִזְרָקָא חֲדָא דְכֶסֶפָא מִתְקָלֶיהָ שִׁבְעִין סֻלְעִין בְּסֻלְעֵי קוּדְשָׁא תַרְוֵיהוֹן מְלֵן סוּלְתָא דְפִילָא בְּמִשַׁח לַמִּנְחָתָא:
74	one golden pan of ten shekels, full of incense;	כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קִטְרֶת:	בְּזָכָא חֲדָא מִתְקָלָה עֲשָׂר סֻלְעִין הִיא דְדָהָב מְלֵאָה קִטּוֹרֶת בּוֹסְמִיָא:
75	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	פָּר אֶחָד בֶּן-בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ-אֶחָד בֶּן-שָׁנָתוֹ לְעֹלָה:	תּוֹר חֲדָא בֶר תּוֹרֵי דְכָר חֲדָא אִמֵּר חֲדָא בֶר שְׁתֵּיהּ לְעֹלְתָא:
76	one male of the goats for a sin-offering;	שְׁעִיר-עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאת:	צִפִּיר בֶּר עִזִּין חֲדָא לַחֲטָתָא:

77	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Pagiel the son of Ochran.	וּלְזִבְחַת הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כִּבְשִׂים בְּנֵי-שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן פִּגְעִיאֵל בֶּן-עֶכְרָן: (פ)	וּלְנִכְסַת קֹדֶשֶׁיֶא תֹרֵי תָרִין דְּכָרֵי חֲמִשָּׁא גְדֵי חֲמִשָּׁא אֲמָרִין בְּנֵי שָׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קֹרְבָנָא דִּפְגַּעִיאֵל בְּרַ עֶכְרָן:
78	On the twelfth day Ahira the son of Enan, prince of the children of Naphtali:	בְּיוֹם שְׁנַיִם עָשָׂר יוֹם נָשִׂיא לְבָנֵי נַפְתָּלִי אַחִירַע בֶּן-עֵינָן:	בְּיוֹם תְּרֵי עָסָר יוֹמִין רַבָּא לְבָנֵי נַפְתָּלִי אַחִירַע בְּרַ עֵינָן:
79	his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	קָרְבָּנוֹ קַעֲרַת-כֶּסֶף אַחַת שְׁלִשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בִּשְׁקָל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֶלֶת בְּלִילָה בַשֶּׁמֶן לַמִּנְחָה:	קֹרְבָנִיהּ מְגֻסָּתָא דְּכֶסֶף חֲדָא מֵאָה וּתְלָתִין סֻלְעִין הֵוִי מִתְקָלָהּ מִזְרָקָא חֲדָ דְּכֶסֶפָּא מִתְקָלִיהּ שִׁבְעִין סֻלְעִין בְּסֻלְעֵי קֹדֶשָׁא תַרְוִיחֹן מֶלֶן סוּלְתָא דִּפִּילָא בַּמֶּשַׁח לְמִנְחָתָא:
80	one golden pan of ten shekels, full of incense;	כָּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת:	בְּזָכָא חֲדָא מִתְקָלָהּ עָשָׂר סֻלְעִין הִיא דְּדָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת בִּסְמִיָּא:
81	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	פָּר אֶחָד בֶּן-בָּקָר אֵיל אֶחָד כִּבְשֶׁ-אֶחָד בֶּן-שָׁנָתוֹ לְעֹלָה:	תֹּור חֲדָ בְרַ תֹּורֵי דְּכָר חֲדָ אֲמֹר חֲדָ בְרַ שְׁתִּיָּה לְעֹלָתָא:
82	one male of the goats for a sin-offering;	שְׁעִיר-עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאת:	צִפִּיר בְּרַ עִזִּין חֲדָ לַחֲטָתָא:
83	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Ahira the son of Enan.	וּלְזִבְחַת הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כִּבְשִׂים בְּנֵי-שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן אַחִירַע בֶּן-עֵינָן: (פ)	וּלְנִכְסַת קֹדֶשֶׁיֶא תֹרֵי תָרִין דְּכָרֵי חֲמִשָּׁא גְדֵי חֲמִשָּׁא אֲמָרִין בְּנֵי שָׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קֹרְבָנָא דְּאַחִירַע בְּרַ עֵינָן:
84	This was the dedication-offering of the altar, in the day when it was anointed, at the hands of the princes of Israel: twelve silver dishes, twelve silver basins, twelve golden pans;	זֹאת חֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ בְּיוֹם הַמֶּשַׁח אֹתוֹ מֵאֵת נְשִׂאֵי יִשְׂרָאֵל קַעֲרַת כֶּסֶף שְׁתֵּים עָשָׂר מִזְרָקֵי-כֶסֶף שְׁנַיִם עָשָׂר כַּפּוֹת זָהָב שְׁתֵּים עָשָׂרָה:	דָּא חֲנוּכַּת מִדְּבָחָא בְּיוֹמָא דְּרַבִּיאֵו יְתִיָּה מִן רַבְרָבֵי יִשְׂרָאֵל מְגֻסֵי כֶסֶפָּא תַרְתָּא עֲשָׂרִי מִזְרָקֵי כֶסֶפָּא תְרֵי עָשָׂר בְּזָכֵי דְּדָהָבָא תַרְתָּא עֲשָׂרִי:

(84) ביום המושח אותו. זו ציוס שנמשח הקריז ומה אני מקיים אחרי המשח שנמשח תחלה ואחר כך הקריז או אחרי המשח לאחר זמן ולא צא ללמד ציוס המשח אלא לומר שנמשח ציוס כשהוא אומר (ויקרא ז, לו) ציוס משחו אותם למדנו שנמשח ציוס ומה תלמוד לומר ציוס המשח אותו ציוס שנמשח הקריז (ספרי נג): קערת כסף שתיים עשרה. הם הם שהתנדבו ולא אירע זהם פסול (ספרי שם. צמר):

85	each silver dish weighing a hundred and thirty shekels, and each basin seventy; all the silver of the vessels two thousand and four hundred shekels, after the shekel of the sanctuary;	מִאֲהַ וּתְלָתִין סֻלְעִין הָיוּ מִתְקָלָה דְּמוֹנֶסְתָּא חֲדָא דְּכֶסֶף וְשִׁבְעִין דְּמִזְרְקָא חֲדָא כָּל כֶּסֶף מִנְיָא תְּרִין אֲלָפִין וְאַרְבַּע מֵאָה בְּסֻלְעֵי קוּדְשָׁא:	שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה הַקְּעָרָה הָאֶחָת כֶּסֶף וְשִׁבְעִים הַמִּזְרָק הָאֶחָד כָּל כֶּסֶף הַכֵּלִים אֲלָפִים וְאַרְבַּע מֵאוֹת בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ:	85
86	twelve golden pans, full of incense, weighing ten shekels apiece, after the shekel of the sanctuary; all the gold of the pans a hundred and twenty shekels;	בְּזָכִי דְּדִהְבָּא תְּרֵתָא עֲשָׂרִי מְלִין קְטוּרֶת בּוֹסְמִיָּא מִתְקָל עֶשֶׂר סֻלְעִין הָיוּ מִתְקָלָה דְּבִזְכָּא בְּסֻלְעֵי קוּדְשָׁא כָּל דְּהֵב בְּזָכִיָּא מֵאָה וְעֶשְׂרִין:	כַּפּוֹת זָהָב שְׁתֵּים-עָשָׂרָה מְלֵאֹת קְטוּרֶת עֲשָׂרָה עֲשָׂרָה הַכֶּפֶר בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ כָּל-זָהָב הַכַּפּוֹת עֲשָׂרִים וּמֵאָה:	86
87	all the oxen for the burnt-offering twelve bullocks, the rams twelve, the he-lambs of the first year twelve, and their meal-offering; and the males of the goats for a sin-offering twelve;	כָּל תּוֹרֵי לַעֲלֹתָא תְּרֵי עֶשֶׂר תּוֹרִין דְּכָרִין תְּרֵי עֶשֶׂר אֲמִרִין בְּנֵי שָׁנָא תְּרֵי עֶשֶׂר וּמִנְחָתָהוֹן וְצִפִּירֵי בְּנֵי עֵזִי תְּרֵי עֶשֶׂר לַחֲטָאתָא:	כָּל-הַבָּקָר לַעֲלֹה שְׁנַיִם עֶשֶׂר פָּרִים אֵילָם שְׁנַיִם-עֶשֶׂר כִּבְשִׁים בְּנֵי-שָׁנָה שְׁנַיִם עֶשֶׂר וּמִנְחָתָם וְשִׁעִירֵי עִזִּים שְׁנַיִם עֶשֶׂר לַחֲטָאתָא:	מפטיר
88	and all the oxen for the sacrifice of peace-offerings twenty and four bullocks, the rams sixty, the he-goats sixty, the he-lambs of the first year sixty. This was the dedication-offering of the altar, after that it was anointed.	וְכָל תּוֹרֵי לְנִכְסֹת קוּדְשִׁיָּא עֲשָׂרִין וְאַרְבַּעָא תּוֹרִין דְּכָרֵי שְׁתֵּין גָּדִי שְׁתֵּין אֲמִרִין בְּנֵי שָׁנָא שְׁתֵּין דָּא חֲנוּכַּת מִדְּבַחָא בְּתַר דְּרַבִּיאוּ יְהִיָּה:	וְכָל בָּקָרוֹ זָבַח הַשְּׁלָמִים עֲשָׂרִים וְאַרְבַּעָה פָּרִים אֵילָם שְׁשִׁים עֶתְדִים שְׁשִׁים כִּבְשִׁים בְּנֵי-שָׁנָה שְׁשִׁים זֹאת חֲנוּכַּת הַמִּזְבֵּחַ אַחֲרֵי הַמָּשַׁח אֹתוֹ:	88
89	And when Moses went into the tent of meeting that He might speak with him, then he heard the Voice speaking unto him from above the ark-cover that was upon the ark of the testimony, from between the two cherubim; and He spoke unto him.	וְכַד עָלִיל מֹשֶׁה לְמַשְׁכַּן זִמְנָא לְמִלְלָא עֲמִיהּ וְשָׁמַע יְת קִלָּא דְּמִתְמַלֵּל עֲמִיהּ מַעֲלוֹי כַּפּוּרְתָּא דְּעַל אֲרוֹנָא דְּסִידוּתָא מִבֵּין תְּרִין כְּרוּבִיָּא וּמִתְמַלֵּל עֲמִיהּ:	וּבָבֹא מֹשֶׁה אֶל-אֹהֶל מוֹעֵד לְדַבֵּר אִתּוֹ וַיִּשְׁמַע אֶת-הַקּוֹל מִדְּבַר אֱלֹוֹ מֵעַל הַכַּפֹּרֶת אֲשֶׁר עַל-אֲרֹן הָעֵדוּת מִבֵּין שְׁנֵי הַכְּרֻבִּים וַיְדַבֵּר אֵלָיו: (פ)	קעו פסוקים

(85) שלשים ומאה הקערה האחת וגו'. מה תלמוד לומר לפי שנאמר שלשים ומאה משקלה ולא פירש באיזו שקל לכך חזר ושנאה כאן וכלל כנולן כל כסף הכלים בשקל הקדש (ספרי נד): כל כסף הכלים וגו'. למדך שהיו כלי המקדש מכוונים במשקלן שוקלן אחד אחד ושוקלן כולן כאחד לא ריבה ולא מיעט (ספרי סס):

(86) כפות זהב שתיים עשרה. למה נאמר לפי שנאמר כף אחת עשרה זהב היא של זהב ומשקלה עשרה שקלים של כסף או אינו אלא כף אחת של כסף ומשקלה עשרה שקלי זהב ושקלי זהב אין משקלם שוה לשל כסף תלמוד לומר כפות זהב של זהב היו (ספרי נה):

(89) ובבא משה. שני כתובים המכחישים זה את זה צא שלישי והכריע ביניהם כתוב אחד אומר (ויקרא א, א) וידבר ה' אלי מאהל מועד והוא חוץ לפרכת וכתוב אחד אומר (שמות כה, כג) ודברתי אתך מעל הכפרת צא זה והכריע ביניהם משה צא אל אהל מועד ושם שומע את הקול הצא מעל הכפרת (ספרי סס): מבין שני הכרובים. הקול יוצא מן השמים לצין שני הכרובים ומשם יצא לאהל מועד: וישמע את הקול. יכול קול נמוך תלמוד לומר את הקול הוא הקול שנדבר עמו צאיני וכשמגיע לפתח היה נפסק ולא היה יוצא חוץ לאהל (במדבר רבה. ספרי סס): מדבר. כמו מתדבר כבודו של מעלה לומר קן מדבר צינו לצין עלמנו ומשה שומע מאליו: וידבר אליו. למעט את אהרן מן הדברות (ספרי נח):

VIII	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימֶר:	וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימֶר:	זכעלתן ח
2	'Speak unto Aaron, and say unto him: When thou lightest the lamps, the seven lamps shall give light in front of the candlestick.'	דָּבַר אֶל־אַהֲרֹן וְאָמַרְתָּ אֵלָיו בְּהִעָלְתָּ אֶת־הַנֵּרוֹת אֶל־מֹול פְּנֵי הַמִּנְוֹתָ יֵאִירוּ שִׁבְעַת הַנֵּרוֹת:	דָּבַר אֶל־אַהֲרֹן וְאָמַרְתָּ אֵלָיו בְּהִעָלְתָּ אֶת־הַנֵּרוֹת אֶל־מֹול פְּנֵי הַמִּנְוֹתָ יֵאִירוּ שִׁבְעַת הַנֵּרוֹת:	2
3	And Aaron did so: he lighted the lamps thereof so as to give light in front of the candlestick, as the LORD commanded Moses.	וַיַּעַשׂ כֵּן אַהֲרֹן אֶל־מֹול פְּנֵי הַמִּנְוֹתָ הָעֹלָה גִּרְתִּיהָ כְּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה:	וַיַּעַשׂ כֵּן אַהֲרֹן אֶל־מֹול פְּנֵי הַמִּנְוֹתָ הָעֹלָה גִּרְתִּיהָ כְּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה:	3
4	And this was the work of the candlestick, beaten work of gold; unto the base thereof, and unto the flowers thereof, it was beaten work; according unto the pattern which the LORD had shown Moses, so he made the candlestick.	וְזֶה מַעֲשֵׂה הַמִּנְוָה מִקְשָׁה זָהָב עַד־יִרְכָּה עַד־פְּרָחָה מִקְשָׁה הִוא כְּמֶרְאָה אֲשֶׁר הִרְאָה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה כֵּן עָשָׂה אֶת־הַמִּנְוָה: (פ)	וְזֶה מַעֲשֵׂה הַמִּנְוָה מִקְשָׁה זָהָב עַד־יִרְכָּה עַד־פְּרָחָה מִקְשָׁה הִוא כְּמֶרְאָה אֲשֶׁר הִרְאָה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה כֵּן עָשָׂה אֶת־הַמִּנְוָה:	4
5	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימֶר:	וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימֶר:	ו
6	'Take the Levites from among the children of Israel, and cleanse them.	קַח אֶת־הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְשִׁהַרְתָּ אֹתָם:	קַח אֶת־הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְשִׁהַרְתָּ אֹתָם:	6

- (2) בהעלתך. למה נסמכה פרשת המנורה לפרשת הנשיאים. לפי שכשראה אהרן חנוכת הנשיאים חלשה אז דעתו כשלל היה עמהם צנוכה לא הוא ולא שצטו אמר לו הקצ"ה חייך שלך גדולה משלהם שאתה מדליק ומטיב את הנרות: בהעלתך. על שם שהלהצ עולה כחוצ צהדלקתן לשון עליה שזריך להדליק עד שתהא שלהצת עולה מאליה (שצח כא, א) ועוד דרשו רבותינו (ספרי נט) מכאן שמעלה היתה לפני המנורה שעליה הכהן עומד ומטיב: אל מול פני המנורה. אל מול נר האמצעי שאינו צקנים אלא צגוף של מנורה: יאירו שבעת הנרות. ששה שעל ששת הקנים שלשה המורחיים פונים למול האמצעי הפתילות שבהן וכן שלשה המערביים ראשי הפתילות למול האמצעי ולמה כדי שלא יאמרו לאורה הוא זריך (תנחומא צהעלתך ה):
- (3) ויעש כן אהרן. להגיד שצחו של אהרן שלא שניה (ספרי צהעלתך ס):
- (4) וזה מעשה המנורה. שהראהו הקצ"ה צאצבע לפי שנתקשה צה לכך נאמר וזה (שם סא): מקשה. צטדי"ץ צלע"ז לשון דא לדה נקשן (דניאל ה, ו) עשת של ככר זהו היתה ומקיש צקורנס וחומך צכשיל לפשט איצריה כתקונן ולא נעשית איצרים איצרים על ידי חצור: עד ירכה עד פרחח. ירכה היא השידה שעל הרגלים חלול כדרך מנורות כסף שלפני השרים: עד ירכה עד פרחח. כלומר גופה של מנורה כולה וכל התלוי צה: עד ירכה. שהוא אצור גדול: עד פרחח. שהוא מעשה דק שצה הכל מקשה ודרך עד לשמש צלשון זה כמו (שופטים טו, ה) מגדיש ועד קמה ועד כרס זית: כמראה אשר הראה וגו'. כתצנית אשר הראה צהר כמו שנאמר (שמות כה, מ) וראה ועשה כתצנית וגו' (ספרי שם): כן עשה את המנורה. מי שעשאה ומדרש אגדה (תנחומא צהעלתך ג) על ידי הקצ"ה נעשית מאליה:
- (6) קח את הלויים. קחם צדצרים אשריכם שצחו להיות שמים למקום (מדרש אגדה):

7	And thus shalt thou do unto them, to cleanse them: sprinkle the water of purification upon them, and let them cause a razor to pass over all their flesh, and let them wash their clothes, and cleanse themselves.	וְכִה־תַּעֲשֶׂה לָהֶם לְטַהֲרֵם הַזֶּה עֲלֵיהֶם מִי חֲטָאֹת וְהִעֲבִירוּ תַּעֲרַר עַל־כָּל־בָּשָׂרָם וְכִבְּסוּ בִּגְדֵיהֶם וְהִטְהָרוּ:	וְכִדְיוֹ תַעֲבִיד לְהוֹן לְדַבּוֹאֵיהוֹן אָדִי עֲלֵיהוֹן מִיָּא דְחֲטָאֹת וְיַעֲבִירוֹן מִסִּפֶּר עַל כָּל בָּשָׂרָהוֹן וְיַחֲוִירוֹן לְבוּשֵׁיהוֹן וְיִדְכוּן:
8	Then let them take a young bullock, and its meal-offering, fine flour mingled with oil, and another young bullock shalt thou take for a sin-offering.	וְלָקַחוּ פָּר בֶּן־בָּקָר וּמִנְחָתוֹ סֵלֶת בָּלוּלָה בְּשֶׁמֶן וּפַר־שֵׁנִי בֶּן־בָּקָר תִּקַּח לְחֲטָאֹת:	וְיִסְבוּן תּוֹר בֶּר תּוֹרִי וּמִנְחָתִיהָ סוּלְתָא דְפִילָא בְּמִשַּׁח וְתּוֹר תִּנֶּן בֶּר תּוֹרִי תִסֵּב לְחֲטָאֹת:
9	And thou shalt present the Levites before the tent of meeting; and thou shalt assemble the whole congregation of the children of Israel.	וְהִקְרַבְתָּ אֶת־הַלְוִיִּם לִפְנֵי אֹהֶל מוֹעֵד וְהִקְהַלְתָּ אֶת־כָּל־עֵדֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:	וְתִקְרִיב יֵת לִינְאִי קָדָם מִשְׁכַּן זְמָנָא וְתִכְנֹשׁ יֵת כָּל כְּנַשְׁתָּא דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל:
10	And thou shalt present the Levites before the LORD; and the children of Israel shall lay their hands upon the Levites.	וְהִקְרַבְתָּ אֶת־הַלְוִיִּם לִפְנֵי יְהוָה וְסִמְכוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־יְדֵיהֶם עַל־הַלְוִיִּם:	וְתִקְרִיב יֵת לִינְאִי קָדָם יי וְסִמְכוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יֵת יְדֵיהוֹן עַל לִינְאִי:
11	And Aaron shall offer the Levites before the LORD for a wave-offering from the children of Israel, that they may be to do the service of the LORD.	וְהִנִּיף אֹהֶרֶן אֶת־הַלְוִיִּם תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיוּ לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת יְהוָה:	וִירִים אֹהֶרֶן יֵת לִינְאִי אֲרָמָא קָדָם יי מִן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיֵהוֹן לְמַפְלַח יֵת פּוֹלְחָנָא דְיֵי:
12	And the Levites shall lay their hands upon the heads of the bullocks; and offer thou the one for a sin-offering, and the other for a burnt-offering, unto the LORD, to make atonement for the Levites.	וְהַלְוִיִּם יִסְמְכוּ אֶת־יְדֵיהֶם עַל רֹאשׁ הַפָּרִים וַעֲשֶׂה אֶת־הָאֶחָד חֲטָאֹת וְאֶת־הָאֶחָד עֹלָה לַיהוָה לְכַפֵּר עַל־הַלְוִיִּם:	וְלִינְאִי יִסְמְכוּן יֵת יְדֵיהוֹן עַל רִישׁ תּוֹרִיָּא וְעֲבִיד יֵת חַד חֲטָאֹת וְיֵת חַד עֲלֹתָא קָדָם יי לְכַפְּרָא עַל לִינְאִי:
13	And thou shalt set the Levites before Aaron, and before his sons, and offer them for a wave-offering unto the LORD.	וְהִעֲמַדְתָּ אֶת־הַלְוִיִּם לִפְנֵי אֹהֶרֶן וּלְפָנֵי בָנָיו וְהִנַּפְתָּ אֹתָם תְּנוּפָה לַיהוָה:	וְתִקִּים יֵת לִינְאִי קָדָם אֹהֶרֶן וְקָדָם בְּנוֹהֵי וְתִרִים יֵתָהוֹן אֲרָמָא קָדָם יי:

(7) הוזה עליהם מי חטאת. של אפר הפרה מפני טמאי מתים שזהם: והעבירו תער. מלאתי דזכרי רבי משה הדרשן לפי שנחנו כפרה על הזכורות שעבדו עבודת אלילים והיא קרויה זכאי מתים והמלורע קרוי מת הזקיקס תגלחת כמלורעים: (8) ולקחו פר בן בקר. והוא עולה כמו שנאמר ועשה את האחד עולה והוא קרבן צבור בעבודת אלילים: ופר שני. מה תלמוד לומר שני לומר לך מה עולה לא נאכלת אף חטאת לא נאכלת (עד כאן דזכרי רבי מאיר) (הוריות ה, ב) וצו יש סמך לדזכריו בתורת כהנים (ויקרא חוצה פ"ג ד) ואומר אני שהוראת שעה היתה ששעיר היה להם להביא לחטאת עבודת אלילים עס פר העולה:

(9) והקהלת את כל עדת. לפי שהלויים נתונים קרבן כפרה תחתיהם יצאו ויעמדו על קרבנם ויסמכו את ידיהם עליהם (מדרש אגדה):

(11) והניף אהרן את הלויים תנופה. כדרך שאשם מלורע טעון תנופה חי (ויקרא יד, ב. מדרש אגדה). שלש תנופות נאמרו בפרשה זו הראשונה לצניקה לקח נאמר צם והיו לעבוד את עבודת ה' לפי שעבודת קדש הקדשים עליהם הארון והשלחן וגו'. השניה לצני גרשון לקח נאמר צם תנופה לה' שאף עליהם היתה עבודת הקודש יריעות וקרשים (נריך לומר וקרשים דאלו קרשים ציד משא בני מררי) הנראות בצני קודש הקדשים והשלישית לצני מררי (מדרש אגדה):

14	Thus shalt thou separate the Levites from among the children of Israel; and the Levites shall be Mine.	והבדלת את-הלויים מתוך בני ישראל והיו לי תלויים: ותפריש ית ליואי מגו בני ישראל ויהיו משמשין קדמי ליואי:	14
15	And after that shall the Levites go in to do the service of the tent of meeting; and thou shalt cleanse them, and offer them for a wave-offering.	ואחר-כך יבאו תלויים לעבד את-אהל מועד וטהרת אתם והנפת אתם תנופה: ובתר כן יעלו ליואי למפלח ית משכן זמנא ותדפי יתהון ותרים יתהון ארמא:	שני
16	For they are wholly given unto Me from among the children of Israel; instead of all that openeth the womb, even the first-born of all the children of Israel, have I taken them unto Me.	כי נתנים נתנים המה לי מתוך בני ישראל תחת פטלת כל-רחם בכור כל מבני ישראל לקחתי אתם לי: ארי אפרשא מפרשין אנון קדמי מגו בני ישראל חלה פתח כל ולדא בוכרא פולא מבני ישראל קריבית יתהון קדמי:	16
17	For all the first-born among the children of Israel are Mine, both man and beast; on the day that I smote all the first-born in the land of Egypt I sanctified them for Myself.	כי לי כל-בכור בבני ישראל באדם ובבהמה ביום הכתי כל-בכור בארץ מצרים הקדשתי אתם לי: ארי דילי כל בוכרא בבני ישראל באנשא ובבעירא ביומא דקטלית כל בוכרא בארשא דמצרים אקדישית יתהון קדמי:	17
18	And I have taken the Levites instead of all the first-born among the children of Israel.	ואקח את-הלויים תחת כל-בכור בבני ישראל: וקריבית ית ליואי חלה כל בוכרא בבני ישראל:	18
19	And I have given the Levites— they are given to Aaron and to his sons from among the children of Israel, to do the service of the children of Israel in the tent of meeting, and to make atonement for the children of Israel, that there be no plague among the children of Israel, through the children of Israel coming nigh unto the sanctuary.'	ואתנה את-הלויים נתנים לאהרן ולבניו מתוך בני ישראל לעבד את-עבדת בני ישראל באהל מועד ולכפר על-בני ישראל ולא יהיה בבני ישראל נגף בגשת בני-ישראל אל-הקדש: ויתבית ית ליואי ויהיבין לאהרן ולבנוהי מגו בני ישראל למפלח ית פולחן בני ישראל במשכן זמנא ולכפרא על בני ישראל ולא יהי בבני ישראל מותא במקרב בני ישראל לקודשא:	19
20	Thus did Moses, and Aaron, and all the congregation of the children of Israel, unto the Levites; according unto all that the LORD commanded Moses touching the Levites, so did the children of Israel unto them.	ויעש משה ואהרן וכל-עדת בני-ישראל ללויים ככל אשר-צוה יהוה את-משה ללויים בן עשו להם בני ישראל: ועבד משה ואהרן וכל-עדת בני-ישראל דבני ישראל לליואי ככל דפקיד יי ית משה לליואי כן עבדו להון בני ישראל:	20

(16) נתנים נתנים. נתונים למשא נתונים לשיר (שס): פטרת. פתיחת:

(17) כי לי כל בכור. שלי היו הזכורות צקו הדין שהגנתי עליהם צין בכורי מזרים ולקחתי אותם לי עד שטעו בעגל ועכשיו ואקח את הלויים:

(19) ואתנה וגו'. ה' פעמים נאמר בני ישראל במקרא זה להודיע חזתן שנכפלו אזכרותיהן במקרא אחד כמנין ה' חומשי תורה וכן ראיתי צ"ר (ויק"ר 7, ד): ולא יהיה בבני ישראל נגף. שלא יטורכו לגשת אל הקדש שאם יגשו יהיה נגף:

<p>21 And the Levites purified themselves, and they washed their clothes; and Aaron offered them for a sacred gift before the LORD; and Aaron made atonement for them to cleanse them.</p>	<p>וַיִּתְחַטְּאוּ הַלְוִיִּם וַיִּכְבְּסוּ בְּגָדֵיהֶם וַיִּנָּךְ אֶהֱרֹן אֹתָם תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה וַיִּכַּפֵּר עֲלֵיהֶם אֶהֱרֹן לְטַהָרָם:</p>	<p>21</p>
<p>22 And after that went the Levites in to do their service in the tent of meeting before Aaron, and before his sons; as the LORD had commanded Moses concerning the Levites, so did they unto them.</p>	<p>וְאַחֲרֵי־כֵן בָּאוּ הַלְוִיִּם לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדָתָם בְּאֹהֶל מוֹעֵד לִפְנֵי אֶהֱרֹן וּלְפָנָי בָּנוּ כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה עַל־הַלְוִיִּם כִּן עָשׂוּ לָהֶם: (ס)</p>	<p>22</p>
<p>23 And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימָר:</p>	<p>23</p>
<p>24 'This is that which pertaineth unto the Levites: from twenty and five years old and upward they shall go in to perform the service in the work of the tent of meeting;</p>	<p>זֹאת אֲשֶׁר לַלְוִיִּם מִבֶּן חָמֵשׁ וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה יָבֹאוּ לַעֲבֹד צָבָא בְּעֹבֶדֶת אֹהֶל מוֹעֵד:</p>	<p>24</p>
<p>25 and from the age of fifty years they shall return from the service of the work, and shall serve no more;</p>	<p>וּמִבֶּן חָמֵשִׁין שָׁנִין יָתוּב מִחִיל הָעֹבֶדָה וְלֹא יַעֲבֹד עוֹד:</p>	<p>25</p>
<p>26 but shall minister with their brethren in the tent of meeting, to keep the charge, but they shall do no manner of service. Thus shalt thou do unto the Levites touching their charges.'</p>	<p>וְשִׁירָת אֶת־אֲחָיו בְּאֹהֶל מוֹעֵד לְשֹׁמֵר מִשְׁמֶרֶת וְעֹבֶדָה לֹא יַעֲבֹד כִּכָּה תַעֲשֶׂה לַלְוִיִּם בְּמִשְׁמֶרֶתָם: (פ)</p>	<p>26</p>
<p>IX And the LORD spoke unto Moses in the wilderness of Sinai, in the first month of the second year after they were come out of the land of Egypt, saying:</p>	<p>וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּמִדְבָּר סִינַי בַּשָּׁנָה הַשְּׁנִיָּה לְצֵאתָם מִמִּצְרַיִם בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן לֵאמֹר:</p>	<p>שלישי</p>

(20) ויעש משה ואהרן וכל עדת וגו'. משה העמידן ואהרן הניפס וישראל סמכו את ידיהם:

(22) כאשר צוה ד' וגו' כן עשו. להגיד שזח העושים והנעשה זהם שאחד מהן לא עכז:

(24) זאת אשר ללוויים. שנים פוסלים זהם ואין המומין פוסלים זהם (ספרי סג. חולין כד, א): מבן חמש ועשרים.

ובמקום אחר אומר (במדבר ד, ג) מבן שלשים שנה הא כילד מבן כ"ה צא ללמוד הלכות עבודה ולומד חמש שנים וכן ל' עובד מכאן למלמד שלא ראה סימן יפה צמחנו צמח שנים ששז אינו רואה (חולין סג):

(25) ולא יעבוד עוד. עבודת משא צכתף אצל חוזר הוא לנעילת שערים ולשיר ולטעון עגלות (ספרי סג) וזהו ושרת את אחיו עם אחיהי כתרגומו:

(26) לשומר משמרת. לחנות סביב לאהל ולהקיס ולהוריד בשעת המסעות:

(1) בחדש הראשון. פרשה שזראש הספר (לעיל א, א) לא נאמרה עד אייר למדת שאין סדר מוקדם ומאוחר בתורה (פסחים ו, ג) ולמה לא פתח בזו מפני שהוא גנותן של ישראל (ספרי סד) שכל ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר לא הקריבו אלא פסח זה בלבד:

2	‘Let the children of Israel keep the passover in its appointed season.	וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַפֶּסַח בְּמוֹעֲדוֹ:
3	In the fourteenth day of this month, at dusk, ye shall keep it in its appointed season; according to all the statutes of it, and according to all the ordinances thereof, shall ye keep it.’	בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר יוֹם בְּחֹדֶשׁ הַזֶּה בֵּין הָעֶרְבִים תַּעֲשׂוּ אֹתוֹ בְּמוֹעֲדוֹ כְּכֹל־חֻקֹּתָיו וְכְכֹל־ מִשְׁפָּטָיו תַּעֲשׂוּ אֹתוֹ:
4	And Moses spoke unto the children of Israel, that they should keep the passover.	וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח:
5	And they kept the passover in the first month, on the fourteenth day of the month, at dusk, in the wilderness of Sinai; according to all that the LORD commanded Moses, so did the children of Israel.	וַיַּעֲשׂוּ אֶת־הַפֶּסַח בְּרֵאשׁוֹן בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ בֵּין הָעֶרְבִים בְּמוֹדָבָר סִינִי כְּכֹל אֲשֶׁר צֻוְּהָ יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה כִּן עָשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל:
6	But there were certain men, who were unclean by the dead body of a man, so that they could not keep the passover on that day; and they came before Moses and before Aaron on that day.	וַיְהִי אֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ טְמֵאִים לְנֶפֶשׁ אָדָם וְלֹא־יָכְלוּ לַעֲשׂוֹת־ הַפֶּסַח בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּקְרְבוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וּלְפָנֵי אַהֲרֹן בַּיּוֹם הַהוּא:
7	And those men said unto him: ‘We are unclean by the dead body of a man; wherefore are we to be kept back, so as not to bring the offering of the LORD in its appointed season among the children of Israel?’	וַיֹּאמְרוּ הָאֲנָשִׁים הַהֵמָּה אֵלָיו אֲנַחְנוּ טְמֵאִים לְנֶפֶשׁ אָדָם לָמָּה נִגְרָע לְבַלְתִּי הַקָּרִיב אֶת־ קֶרְבֶּן יְהוָה בְּמוֹעֲדוֹ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

(2) במועדו. אף בשנת צמועדו אף צמומאה (שס):

(3) ככל דקתיר. אלו מלות שצגופו שה תמים זכר בן שנה (פסחים נה, א): וככל משפשו. אלו מלות שעל גופו ממקום אחר כגון שצעת ימים למנה ולציעור חמץ. (ס"א מלות שצגופו. שה תמים זכר בן שנה. שעל גופו. עלי אש ראשו על כרעיו ועל קרצו. שחזר לגופו. מנה וציעור חמץ):

(4) וידבר משה וגו'. מה תלמוד לומר והלא כבר נאמר (ויקרא כג, מד) וידבר משה את מועדי ה' אלא כששמע פרשת מועדים מסיני אמר להם וזכור והזיכרם בשעת מעשה (ספרי י:א):

(6) לפני משה ולפני אהרן. כשניהם יושבין בצית המדרש באו ושאלום ולא יתכן לומר זה אחר זה שאם משה לא היה יודע אהרן מנין לו (ספרי סח):

(7) למֶּחֶה נִגְרַע. אמר להם אין קדשים קרבים בטומאה אמרו לו יזרק הדם עלינו כבהנים טהורים ויאכל הבשר לטמאים (ס"א לטהורים כן גירסת ר"ס) אמר להם עמדו ואשמעה כתלמיד המובטח לשמוע מפי רבו. אשרי ילוד אשה שכך מובטח שכל זמן שהיה רוצה היה מדבר עם השכינה (סנהדרין פ"ק) וראויה היתה פרשה זו להאמר על ידי משה כשאר כל התורה כולה אלא שזכו אלו שחאמר על ידיהן שמגלגלין זכות על ידי זכאי (ספרי סס):

8	8	8
9	9	9
10	10	10
11	11	11
12	12	12
13	13	13
14	14	14
15	15	רביעי

(10) או בדרך רחקה. נקוד עליו לומר לא שרחוקה ודאי אלא שהיה חוץ לאסקופת העזרה כל זמן שחיטה (פסחים נג, ב. ספרי טז). פסח שני מזה וחמץ עמו צבית ואין שם יוס טוב ואין איסור חמץ אלא עמו צבילתו (פסחים נה, א):

(14) וכי יגור אתכם גר ועשה פסח. יכול כל המתגייר יעשה פסח מיד תלמוד לומר חקה אחת וגו' אלא כך משמעו וכי יגור אתכם גר וצא עת לעשות פסח עם חזיריו כחקה וכמשפט יעשה (פסחים נג. ספרי עא):

16	So it was always: the cloud covered it, and the appearance of fire by night.	בֵּן יְהִיָּה תָמִיד הָעֶנָן יִכְסֶּנּוּ וּמִרְאֵה-אֵשׁ לַלַּיְלָה: כֵּן הָיוּ תְּדִירָא עֲנָנָא חָפִי לַיְלָה וַחֲזִיוֹ אִישְׁתָּא בְּלֵילִיא:	16
17	And whenever the cloud was taken up from over the Tent, then after that the children of Israel journeyed; and in the place where the cloud abode, there the children of Israel encamped.	וּלְפִי הַעֲלֹת הָעֶנָן מֵעַל הָאֹהֶל וְאַחֲרֵי כֵן יִסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּבִמְקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁכֹּן-שָׁם הָעֶנָן שָׁם יַחֲנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: וּלְפֻם אִסְתַּלְקוּת עֲנָנָא מֵעַלֵּי מִשְׁכְּנָא וּבְתַר כֵּן נָטְלִין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּבְאַתֵּר דְּשָׂרֵי תַמָּן עֲנָנָא תַמָּן שָׂרָן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:	17
18	At the commandment of the LORD the children of Israel journeyed, and at the commandment of the LORD they encamped: as long as the cloud abode upon the tabernacle they remained encamped.	עַל-פִּי יְהוָה יִסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל-פִּי יְהוָה יַחֲנוּ כָּל-יְמֵי אֲשֶׁר יִשְׁכֹּן הָעֶנָן עַל-הַמִּשְׁכָּן יַחֲנוּ: עַל מִצְוָה דִּי נָטְלִין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל מִצְוָה דִּי שָׂרָן כָּל יוֹמִין דְּשָׂרֵי עֲנָנָא עַל מִשְׁכְּנָא שָׂרָן:	18
19	And when the cloud tarried upon the tabernacle many days, then the children of Israel kept the charge of the LORD, and journeyed not.	וּבְהֶאֱרִיךְ הָעֶנָן עַל-הַמִּשְׁכָּן יָמִים רַבִּים וְשָׁמְרוּ בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶת-מִשְׁמֶרֶת יְהוָה וְלֹא יִסְעוּ: וּבְאַדְרֵכַת עֲנָנָא עַל מִשְׁכְּנָא יוֹמִין סְגִיאִין וַיִּשְׁתְּרוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יֵת מִשְׁרֵת מִימְרָא דִּי וְלֹא נָטְלִין:	19
20	And sometimes the cloud was a few days upon the tabernacle; according to the commandment of the LORD they remained encamped, and according to the commandment of the LORD they journeyed.	וַיֵּשׁ אֲשֶׁר יְהִיָּה הָעֶנָן יָמִים מְסֻפָּר עַל-הַמִּשְׁכָּן עַל-פִּי יְהוָה יַחֲנוּ וְעַל-פִּי יְהוָה יִסְעוּ: וְאַיִת דְּהָיוּ עֲנָנָא יוֹמִין דְּמִנְיָן עַל מִשְׁכְּנָא עַל מִצְוָה דִּי שָׂרָן וְעַל מִצְוָה דִּי נָטְלִין:	20
21	And sometimes the cloud was from evening until morning; and when the cloud was taken up in the morning, they journeyed; or if it continued by day and by night, when the cloud was taken up, they journeyed.	וַיֵּשׁ אֲשֶׁר-יְהִיָּה הָעֶנָן מֵעֶרֶב עַד-בֹּקֶר וְנִעְלָה הָעֶנָן בִּבְקָר וְנִסְעוּ אָז יוֹמָם וּלְלַיְלָה וְנִעְלָה הָעֶנָן וְנִסְעוּ: וְאַיִת דְּהָיוּ עֲנָנָא מֵרַמְשָׁא עַד צַפְרָא וּמִסְתַּלַּק עֲנָנָא בְּצַפְרָא וְנָטְלִין אוּ יוֹמָם וְלַיְלָה וּמִסְתַּלַּק עֲנָנָא וְנָטְלִין:	21

- (15) המשכן לאהל העדות. המשכן העשוי להיות אהל ללוחות העדות: יהיה על המשכן. כמו הָיָה על המשכן וכן כל לשון הפרשה:
- (17) העלות הענן. כהרגומו אסתלקות וכן ונעלה הענן ולא יתכן לכתוב ולפי עלות הענן ועלה הענן שאין זה לשון סלוק אלא צמוח ועלייה כמו (מלכים"א יח, מד) והנה עב קטנה ככף איש עולה מים:
- (18) על פי ה' יסעו. שנינו צמלאת המשכן (פי"ג) כיון שהיו ישראל נוסעים היה עמוד הענן מתקפל ונמשך על גבי בני יהודה כמין קורה תקועו והריעו ותקעו ולא היה מהלך עד שמשא אומר (להלן י, לה) קומה ה' ונסע דגל מחנה יהודה וזו בספרי (פד): ועל פי ה' יחנו. כיון שהיו ישראל חונים עמוד הענן מתמר ועולה ונמשך על גבי בני יהודה כמין סוכה ולא היה נפרש עד שמשא אומר (להלן י, לו) שובה ה' רצבות אלפי ישראל הוי אומר על פי ה' וביד משה (מלאכת המשכן פי"ד):
- (20) ויש. כלומר ופעמים: ימים מספר. ימים מועטים:

22

או תִּרְיִן יוֹמִין או יִרְחָא או
עֲדָן בְּעֲדָן בְּאוֹרְכוֹת עֲנָא
עַל מִשְׁכְּנָא לְמִשְׁרֵי עֲלוּהִי
שֶׁרֶן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא נִטְלִין
וּבִאֲסִתְּלֻקוֹתֶיהָ נִטְלִין:

22

23

על מימרא דיי שרון ועל
מימרא דיי נטלין ית מפרת
מימרא דיי נטרין על מימרא
דיי בידא דמשה:

23

x

וּמִלֵּיל יְיָ עִם מִנְּשָׁה לְמִימָר:

2

עבִיד לָךְ תִּרְמִין חֲצוּצְרֶךָ
דְּכֶסֶף נָגִיד תַּעֲבִיד יִתְּהוּן
וַיִּהְיוּ לָךְ לַעֲרֵא כְּנִשְׁתָּא
וְלֹאֲשָׁלָא ית משרתא:

2

3

וַיִּתְקַעוּן בַּהֹר וַיִּזְדְּמְנוּן לְוַתֶּדֶד
כָּל כְּנִשְׁתָּא לְתַרְע מִשְׁכַּן
זְמַנָּא:

3

4

וְאִם בְּחֶדָּא יִתְקַעוּן וְיִזְדָּמְנוּן
לְיִתְד רַבְרַבִּיָּא רִישֵׁי אֶלְפִּיָּא
דִּישְׂרָאֵל:

4

5

וְתִתְקַעוּן יִבְבְּתָא וַיִּטְלוּן
מִשְׁרִיתָא דְּשֵׁרִין קְדוּמָּא:

5

6

וְתִתְקַעוּן יִבְבְּתָא תְּנִינֹת
וְיִטְלוּן מִשְׁרֵיתָא דְּשָׁרֹן
דְּרוּמָא יִבְבְּתָא יִתְקַעוּן
לְמַטְלֵיהוֹן:

6

(22) או ימים. שנה כמו (ויקרא כה, כט) ימים תהיה גאולתו:

(2) עשה לך. (שהיו חוקעין לפניך כמלך (דברים לג, ה) ויהי ביסורין מלך): עשה לך. משלך: עשה לך. (אח) העושה ומשמע זהם ולא אחר (שם): למקרא העדה. כשמצה לדבר עם הסנהדרין ושאר העם ומקראם לאסוף אליך מתקראם על ידי חצוצרות: ולמסע את המחנות. בשעת סלוק מסעות מתקעו זהם לסימן נמצאת אחת אומר על פי שלשה היו נוסעים על פי הקצ"ה ועל פי משה ועל פי חצוצרות (מלאכת המשכן פי"ג): בקשה. מהעשת חעשה בהקשת הקורנס (ספרי עב):

(3) ותקעו בהן. בשמיעה והוא סימן למקרא העדה שנאמר ונועדו אליך כל העדה אל פתח אהל מועד:

(4) ואם באחת יתקעו. הוא סימן למקרא הנשיאים שנאמר ויועדו אליך הנשיאים ואף הן יעידתן אל פתח אהל מועד ומגזרה שזה הוא בא בספרי (עג):

(5) ותקעתם תרועה. סימן מסע המחנות תקיעה תרועה ותקיעה כך הוא נדרש בספרי (שם) מן המקראות היחידים (ר"ה ל"ה):

7	But when the assembly is to be gathered together, ye shall blow, but ye shall not sound an alarm.	וּבִהְקֵהִיל אֶת־הַקָּהָל תִּתְקְעוּ וּבִמְכַנֵּשׁ יֵת קָהָל אֶת־תִּתְקְעוּ וְלֹא תִרְעוּ:	7
8	And the sons of Aaron, the priests, shall blow with the trumpets; and they shall be to you for a statute for ever throughout your generations.	וּבְנֵי אֶהְרֹן הַכֹּהֲנִים יִתְקְעוּ בַחֲצוֹצְרוֹת וְהָיוּ לָכֶם לְחֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם:	8
9	And when ye go to war in your land against the adversary that oppresses you, then ye shall sound an alarm with the trumpets; and ye shall be remembered before the LORD your God, and ye shall be saved from your enemies.	וְכִי־תִבְאוּ מִלְחָמָה בְּאֶרֶצְכֶם עַל־הַצֹּר הַצֹּר אֶתְכֶם וְהִרְעַתֶם בַּחֲצוֹצְרוֹת וְנִזְכַּרְתֶּם לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְנוֹשַׁעְתֶּם מֵאִבְיָכֶם:	9
10	Also in the day of your gladness, and in your appointed seasons, and in your new moons, ye shall blow with the trumpets over your burnt-offerings, and over the sacrifices of your peace-offerings; and they shall be to you for a memorial before your God: I am the LORD your God.	וּבְיוֹם שִׂמְחַתְכֶם וּבְמוֹעֲדֵיכֶם וּבְרָאשֵׁי חֻדְשֵׁיכֶם (בַּסִּפְרֵי סִפְרָד וּאִשְׁכּוּזֵי חֻדְשֵׁיכֶם) וּתְקַעְתֶּם בַּחֲצוֹצְרוֹת עַל עֹלֹתֵיכֶם וְעַל זִבְחֵי שְׁלָמֵיכֶם וְהָיוּ לָכֶם לְזִכְרוֹן לִפְנֵי אֱלֹהֵיכֶם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: (פ')	10
11	And it came to pass in the second year, in the second month, on the twentieth day of the month, that the cloud was taken up from over the tabernacle of the testimony.	וַיְהִי בִשְׁנֵה הַשְּׁנִית בַּחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי בַּעֲשָׂרִים בַּחֹדֶשׁ נִעְלָה הָעֶנָן מֵעַל מִשְׁכַּן הָעֵדוּת:	חמישי
12	And the children of Israel set forward by their stages out of the wilderness of Sinai; and the cloud abode in the wilderness of Paran.—	וַיִּסְעוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לְמַסְעֵיהֶם מִמִּדְבַּר סִינַי וַיִּשְׁכַּן הָעֶנָן בַּמִּדְבָּר פָּאָרָן:	12

(7) וּבִהְקֵהִיל אֶת הַקָּהָל וגו'. לפי שהוא אומר והיו לך למקרא העדה ולמסע את המחנות מה מקרא העדה חוקע זשני כהנים וזשתייהן שנאמר ותקעו זכה וגו' אף מסע המחנות זשתייהם יכול מה מסע המחנות חוקע ומריע וחוקע אף מקרא העדה חוקע ומריע וחוקע ומעמה אין חילוק בין מקרא העדה למסע את המחנות תלמוד לומר ובהקהיל את הקהל וגו' לומר שאין תרועה למקרא העדה והוא הדין לנשיאים הרי סימן לשלשם מקרא העדה זשתיים ושל נשיאים זשתיים וזו וזו אין זשם תרועה ומסע המחנות זשתיים על ידי תרועה ותקיעה (ספרי עז):

(8) ובני אהרן יתקעו. במקראות וזמסעות הללו:

(10) על עליהם. קרנן לצור הכחז מדבר (ספרי עז. ערכין יא): אני ה' אלהיכם. מכאן למדנו מלכיות עם זכרונות ושופרות שנאמר ותקעתם הרי שופרות לזכרון הרי זכרונות אני ה' אלהיכם זו מלכיות וכו' (ספרי שם):

(11) בחדש השני. נמצאת אמה אומר שנים עשר חודש חסר יימיים עשו זשורז שרהי זראש חודש סיון חנו שם (שמות יט),

א) ולא נסעו עד עשרים זאייר לשנה הזאה (סדר עולם פ"ח):

(12) לַמַּסְעִיָּהֶם. כמשפט המפורש למסע דגליהם מי ראשון ומי אחרון. במדבר פארן. קצרות התאווה זמדבר פארן היה ושם חנו ממסע זה:

13	And they took their first journey, according to the commandment of the LORD by the hand of Moses.	וַיִּסְעוּ בְּרֵאשִׁיטָה עַל־פִּי יְהוָה וַיִּנָּטְלוּ בְּקֶדְמִיתָא עַל מִימָרָא דִּי בִידָא דְּמֹשֶׁה:	13
14	And in the first place the standard of the camp of the children of Judah set forward according to their hosts; and over his host was Nahshon the son of Amminadab.	וַיִּסֵּעַ דָּגֵל מַחֲנֵה בְנֵי־יְהוּדָה בְּרֵאשִׁיטָה לְצַבָּאתָם וְעַל־צָבָאוֹ נֶחֱשׁוֹן בֶּן־עַמִּינָדָב:	14
15	And over the host of the tribe of the children of Issachar was Nethanel the son of Zuar.	וְעַל־צָבָא מַטֵּה בְנֵי יִשָּׁשְׁכָר וְעַל חֵילָא דְּשִׁבְטָא דְּבְנֵי יִשָּׁשְׁכָר נֶתְנָאֵל בֶּן־צוּעָר:	15
16	And over the host of the tribe of the children of Zebulun was Eliab the son of Helon.	וְעַל־צָבָא מַטֵּה בְנֵי זְבוּלֹן וְעַל חֵילָא דְּשִׁבְטָא דְּבְנֵי זְבוּלֹן אֱלִיאָב בֶּן־חֵלֹן:	16
17	And the tabernacle was taken down; and the sons of Gershon and the sons of Merari, who bore the tabernacle, set forward.	וַהּוֹרֵד הַמִּשְׁכָּן וַיִּסְעוּ בְנֵי־גֵרְשׁוֹן וּבְנֵי מֶרָרִי נֹשְׂאֵי הַמִּשְׁכָּן וַיִּנָּטְלוּ:	17
18	And the standard of the camp of Reuben set forward according to their hosts; and over his host was Elizur the son of Shedeur.	וַיִּסֵּעַ דָּגֵל מַחֲנֵה רְאוּבֵן לְצַבָּאתָם וְעַל־צָבָאוֹ אֱלִיצוּר בֶּן־שִׁדְיָאוּר:	18
19	And over the host of the tribe of the children of Simeon was Shelumiel the son of Zurishaddai.	וְעַל־צָבָא מַטֵּה בְנֵי שִׁמְעוֹן וְעַל חֵילָא דְּשִׁבְטָא דְּבְנֵי שִׁמְעוֹן שְׁלֹמִיאֵל בֶּן־צוּרִישָׁדָי:	19
20	And over the host of the tribe of the children of Gad was Eliasaph the son of Deuel.	וְעַל־צָבָא מַטֵּה בְנֵי־גָד אֱלִיסָפָה בֶּן־דְּעוּאֵל:	20
21	And the Kohathites the bearers of the sanctuary set forward, that the tabernacle might be set up against their coming.	וַיִּסְעוּ הַקֹּהֲתִים נֹשְׂאֵי הַמִּקְדָּשׁ וַהֲקִימוּ אֶת־הַמִּשְׁכָּן עַד־בָּאָם:	21

(17) והורד המשכן. כיון שנוסע דגל יהודה נכנסו אהרן וצניו ופרקו את הפרכת וכסו זה את הארון שנאמר (במדבר 7, ה) וזה אהרן וצניו וצניו המהנה וצני גרשון וצני מררי פורקין המשכן וטוענין אותו בעגלות והארון וכלי הקדש של משא בני קהת עומדים מכוסין ונחמין על המוטות עד שנסע דגל מחנה ראובן ואחר כך נסעו הקהתים (מלאכת המשכן פי"ג. חננומא במדבר יז):

(21) נשאי המקדש. נושאי דברים המקודשים: והקימו את המשכן. צני גרשון וצני מררי שהיו קודמים להם מסע שני דגלים היו מקימין את המשכן כשהיה הענן שוכן וסימן החנייה נראה בדגל מחנה יהודה והם חונים ועדיין צני קהת צאים מאחריהם עם שני דגלים האחרונים היו צני גרשון וצני מררי מקימין את המשכן וכשצאים צני קהת מולאים אותו על מכונו ומכניסין בו הארון והשלחן והמזבח והמנוחה והמזבח והמקרא והקימו מקימי המשכן אותו עד טרם בואם של צני קהת:

22	And the standard of the camp of the children of Ephraim set forward according to their hosts; and over his host was Elishama the son of Ammihud.	וְנִסֵּעַ דָּגֹל מַחֲנֵה בְנֵי-אֶפְרַיִם לְצָבָאָתָם וְעַל-צָבָאוֹ אֵלִישָׁמָע בֶּן-עַמִּיהוּד:	וְנָטִיל טִיקָס מִשְׁרֵית בְּנֵי אֶפְרַיִם לְחִילֵיהוֹן וְעַל חִילֵיהָ אֵלִישָׁמָע בֶּר עַמִּיהוּד:
23	And over the host of the tribe of the children of Manasseh was Gamaliel the son of Pedahzur.	וְעַל-צָבָא מַטֵּה בְנֵי מְנַשֶּׁה גַּמְלִיאֵל בֶּן-פְּדָהצֹר:	וְעַל חִילָא דְשִׁבְטָא דְבְנֵי מְנַשֶּׁה גַּמְלִיאֵל בֶּר פְּדָהצֹר:
24	And over the host of the tribe of the children of Benjamin was Abidan the son of Gideon.	וְעַל-צָבָא מַטֵּה בְנֵי בִנְיָמִן אֲבִידָן בֶּן-גִּדְעוֹנִי:	וְעַל חִילָא דְשִׁבְטָא דְבְנֵי בִנְיָמִן אֲבִידָן בֶּר גִּדְעוֹנִי:
25	And the standard of the camp of the children of Dan, which was the rearward of all the camps, set forward according to their hosts; and over his host was Ahiezer the son of Ammishaddai.	וְנִסֵּעַ דָּגֹל מַחֲנֵה בְנֵי-דָן מֵאַסָּף לְכָל-הַמַּחֲנֹת לְצָבָאָתָם וְעַל-צָבָאוֹ אַחִיעֶזֶר בֶּן-עַמִּישַׁדָּי:	וְנָטִיל טִיקָס מִשְׁרֵית בְּנֵי דָן מִכְנִישׁ לְכָל מִשְׁרֵיתָא לְחִילֵיהוֹן וְעַל חִילֵיהָ אַחִיעֶזֶר בֶּר עַמִּישַׁדָּי:
26	And over the host of the tribe of the children of Asher was Pagiel the son of Ochran.	וְעַל-צָבָא מַטֵּה בְנֵי אָשֶׁר פַּגִּיאֵל בֶּן-עֶכְרָן:	וְעַל חִילָא דְשִׁבְטָא דְבְנֵי אָשֶׁר פַּגִּעִיאֵל בֶּר עֶכְרָן:
27	And over the host of the tribe of the children of Naphtali was Ahira the son of Enan.	וְעַל-צָבָא מַטֵּה בְנֵי נַפְתָּלִי אַחִירָע בֶּן-עֵינָן:	וְעַל חִילָא דְשִׁבְטָא דְבְנֵי נַפְתָּלִי אַחִירָע בֶּר עֵינָן:
28	Thus were the journeyings of the children of Israel according to their hosts.—And they set forward.	אֵלֶּה מַסְעֵי בְנֵי-יִשְׂרָאֵל לְצָבָאָתָם וַיִּסְעוּ: (ס)	אֵלֶּה מַסְעֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְחִילֵיהוֹן וַנִּסְעוּ:
29	And Moses said unto Hobab, the son of Reuel the Midianite, Moses' father-in-law: 'We are journeying unto the place of which the LORD said: I will give it you; come thou with us, and we will do thee good; for the LORD hath spoken good concerning Israel.'	וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְחֹבָב בֶּן-רְעוּאֵל הַמִּדְיָנִי חֹתֵן מֹשֶׁה נֹסְעִים אֲנַחְנוּ אֶל-הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אָמַר יְהוָה אֲתוּ לָכֶם לָכֶה אֲתָנוּ וְהִטַּבְנוּ לָךְ כִּי-יְהוָה דִּבֶּר-טוֹב עַל-יִשְׂרָאֵל:	וַאֲמַר מֹשֶׁה לְחֹבָב בֶּר רְעוּאֵל מִדְיָנָה חֹתֵנוּ דְמֹשֶׁה נָטְלִין אֲנַחְנָא לְאַתְרָא דְאָמַר יְיָ יְהִיָּה אֲתִין לְכוּן אִיתָא עִמָּנָא וְנִטְיִב לָךְ אַרְי יְיָ מְלִיל לְאַיְתָאָה טָבְתָא עַל יִשְׂרָאֵל:

(25) מאסף לכל המחנות. תלמוד ירושלמי (עירובין ה, א) לפי שהיה שצטו של דן מרובה באוכלוסין היה נוסע באחרונה וכל מי שהיה מאד דבר היה מחזירו לו. אחיא כמאן דאמר כחיה היו מהלכין ומפיק לה מן (צמדבר ז, יז) כאשר יחנו כן יסעו. ואית דאמרי כקורה היו מהלכין ומפיק לה מן מאסף לכל המחנות:
(28) אלה מסעי. זה סדר מסעיהם: ויסעו. ציוס ההוא נסעו:
(29) חובב. הוא יתרו שנאמר (שופטים ד, יא) מצני חובב חותן משה ומה תלמוד לומר (שמות ז, יח) ותצאנה אל רעואל אציהן מלמד שהמנוקות קורין לאצני אציהן אבא ושמות הרבה היו לו יתר על שם שיתר פרשה אחת צתורה חובב על שחבב את התורה וכו' (ספרי עז): נסעים אנחנו אל המקום. מיד עד ג' ימים אנו נכנסין לארץ שצמסע זה הראשון נסעו על מנת להכנס לארץ ישראל אלא שצטאו צמחאונגים ומפני מה שחק משה עצמו עמהם שעדיין לא נגזרה גזרה עליו וכצבור שהוא נכנס (ספרי שם):

30	And he said unto him: 'I will not go; but I will depart to mine own land, and to my kindred.'	וַיֹּאמֶר אֵלָיו לֹא אֵלֶיךָ כִּי אִם־ אֶל־אֶרְצִי וְאֶל־מוֹלַדְתִּי אֵלֶיךָ:	וַיֹּאמֶר לִיה לֹא אֵיזִיל אֵלֶיךָ לְאֶרְעִי וּלְיִלְדוֹתַי אֵיזִיל:
31	And he said: 'Leave us not, I pray thee; forasmuch as thou knowest how we are to encamp in the wilderness, and thou shalt be to us instead of eyes.'	וַיֹּאמֶר אֶל־נָא תַעֲזֹב אֶתָּנוּ כִּי עַל־כֵּן יָדַעְתָּ חֲנֻתָּנוּ בַּמִּדְבָּר וְהָיִיתָ לָּנוּ לְעֵינָיִם:	וַיֹּאמֶר לֹא כֵּעַן תִּשְׁבּוֹק יִתְנָא אַרְי עַל כֵּן יָדַעְתָּא כִּד הָוִינָא שָׂרָן בַּמִּדְבָּרָא וּגְבוּרָן דְּאַתְעִבִּידָא לָנָא חֲזִיתָא בְּעֵינֶיךָ:
32	And it shall be, if thou go with us, yea, it shall be, that what good soever the LORD shall do unto us, the same will we do unto thee.'	וְהָיָה כִּי־תֵלֶךְ עִמָּנוּ וְהָיָה הַטּוֹב הַהוּא אֲשֶׁר יֵיטִיב יְהוָה עִמָּנוּ וְהַטּוֹב נַעֲשֶׂה לְךָ:	וְהָיָה אַרְי תִּיזִיל עִמָּנָא וְהָיָה טָבָא הַהוּא דִּי־יֵטִיב יְיָ עִמָּנָא וְגוֹטִיב לְךָ:
33	And they set forward from the mount of the LORD three days' journey; and the ark of the covenant of the LORD went before them three days' journey, to seek out a resting-place for them.	וַיִּסְעוּ מִתֵּר יְהוָה דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים וְאֲרוֹן בְּרִית־יְהוָה נִסַּע לִפְנֵיהֶם דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים לְתֹר לָהֶם מְנוּחָה:	וּנְטִלוּ מִטוֹרָא דְּאַתְגְּלִי עֲלוֹהִי יִקְרָא דִּי מַהֲלָךְ תִּלְתָּא יוֹמִין וְאֲרוֹן קִנְמָא דִּי נָטִיל קִדְמִיהוֹן מַהֲלָךְ תִּלְתָּא יוֹמִין לְאַתְקָנָא לְהוֹן אֶתֶר בֵּית מִשְׁרֵי:
34	And the cloud of the LORD was over them by day, when they set forward from the camp.	וַעֲנָן יְהוָה עָלֵיהֶם יוֹמָם בְּנִסְעָם מִן־הַמַּחֲנֶה: (ס)	וַעֲנָן יִקְרָא דִּי מַטְל עֲלוֹיְהוֹן בִּימָמָא בְּמַטְלְהוֹן מִן מִשְׁרֵיתָא:
35	And it came to pass, when the ark set forward, that Moses said: 'Rise up, O LORD, and let Thine enemies be scattered; and let them that hate Thee flee before Thee.'	ז וַיְהִי בְּנִסְעַת הָאָרֶן וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה קוֹמָנָהּ יְהוָה וַיִּפְצֹל אֹיְבָיָהּ וַיִּגָּסוּ מִשְׁנֵאֵיָהּ מִפְּנֵיהָ:	וְהָיָה בְּמַטְל אֲרוֹנָא וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶתְגְּלִי יְיָ וַיִּתְבַּדְּרוּן שְׂנְאָד וַיִּעַרְקוּן בְּעַלֵּי דִבְכָּךְ מִן קִדְמָךְ:

ששי

(30) אל ארצי ואל מולדתי. אם בשציל נכסי אם בשציל משפחתי (ספרי עט):
 (31) אל נא העזב. אין נא אלא לשון צקשה שלא יאמרו לא נחגייר יתרו מחצה סבור היה שיש לגרים חלק צאריך עכשיו
 שראה שאין להם חלק הניחם והלך לו (שם פ): כי על כן ידעת חנתנו במדבר. כי נאה לך לעשות זאת על אשר ידעת
 חנותנו במדבר וראית נסים וגבורות שנעשו לנו (שם ס): כי על כן ידעת. כמו על אשר ידעת כמו (בראשית לח, כו) כי על
 כן לא נחמיה לשלה בני (שם יח, ה) כי על כן עצרתם (שם יט, ח) כי על כן צאו (שם לג, י) כי על כן ראיתי פניך: והיית לנו
 לעינים. לשון עזר כתרומתו. דבר אחר לשון עמיד כל דבר ודבר שיתעלם מעינינו תהיה מאיר עינינו. דבר אחר שמהא חציב
 עלינו כגלגל עינינו שנאמר (דברים י, יט) ואהבתם את הער:
 (32) והיה הטוב ההוא וגו'. מה טובה הטיבו לו אמרו כשהיו ישראל מחלקין את הארץ היה דושנה של יריחו ת"ק אמה
 על ת"ק אמה והניחוהו מלחלוק אמרו מי שיצנה בית המקדש בחלקו הוא יעלנו וצין כך וצין כך נמנהו לצני יתרו ליונדב בן רכב
 שנאמר (שופטים א, טז) וצני קני חותן משה עלו מעיר התמרים וגו' (ספרי פא):
 (33) דרך שלשת ימים. מהלך שלשת ימים הלכו ציוס אחד שהיה הקצ"ה חפץ להכניסם לארץ מיד (שם פצ): וארון
 ברית ה' נסע לפנייהם דרך שלשת ימים. זה הארון היוצא עמהם למלחמה ובו שצרי לוחות מונחים ומקדים לפנייהם
 דרך שלשת ימים לתקן להם מקום חנייה (ספרי פג. ב"ז יד):
 (34) וענן ה' עליהם יומם. שצעה עננים כתוצים במסעיהם ארבע מד' רוחות ואחד למעלה ואחד למטה ואחד לפנייהם
 מנמיך את הגבוה ומגביה את הנמוך והורג נחשים ועקרבים (ספרי שס): מן המחנה. ממקום חנייתו:
 (35) ויהי בנסע הארץ. עשה לו סמניות מלפניו ומלאחריו לומר שאין זה מקומו ולמה נכתב כאן כדי להפסיק בין פורעניות

36	And when it rested, he said: 'Return, O LORD, unto the ten thousands of the families of Israel.'	וּבַמָּשָׁרָהּ יֹאמַר תּוֹב יְיָ שְׂרִי בִּיקְרָךְ בְּגוֹ רַבּוֹת אֶלְפֵי יִשְׂרָאֵל:	וּבַנְּחָה יֹאמַר שׁוּבָה יְהוָה רַבּוֹת אֶלְפֵי יִשְׂרָאֵל: ז (פ)	36
XI	And the people were as murmurers, speaking evil in the ears of the LORD; and when the LORD heard it, His anger was kindled; and the fire of the LORD burnt among them, and devoured in the uttermost part of the camp.	וַהֲיָה עָמָּא כַּד מִסְתַּקְפִּין בֵּישׁ קָדָם יְיָ וְשָׁמַע קָדָם יְיָ וַתִּקְרַף רוּחָהּ וַדְּלִיקַת בָּהוֹן אִישָׁתָא מִן קָדָם יְיָ וְשִׁיזִיאַת בְּסִיפֵי מִשְׁרִיתָא:	וַיְהִי הָעָם כְּמַתְאַנְנִים רַע בְּאַזְנֵי יְהוָה וַיִּשְׁמַע יְהוָה וַיַּחַר אָפּוֹ וַתִּבְעַר-בָּם אֵשׁ יְהוָה וַתֹּאכַל בִּקְצֵה הַמַּחֲנֶה:	XI
2	And the people cried unto Moses; and Moses prayed unto the LORD, and the fire abated.	וַצִּוּחַ עָמָּא עַל מֹשֶׁה וְצִלֵי מֹשֶׁה קָדָם יְיָ וְאַשְׁתַּקַּעַת אִישָׁתָא:	וַיִּצְעַק הָעָם אֶל-מֹשֶׁה וַיִּתְפַּלֵּל מֹשֶׁה אֶל-יְהוָה וַתִּשְׁקַע הָאֵשׁ:	2
3	And the name of that place was called Taberah, because the fire of the LORD burnt among them.	וַיִּקְרָא שְׁם-הַמָּקוֹם הַהוּא תַּבְּעֵרָה כִּי-בָעֲרָה בָּם אֵשׁ יְהוָה:	וַיִּקְרָא שְׁם-הַמָּקוֹם הַהוּא תַּבְּעֵרָה כִּי-בָעֲרָה בָּם אֵשׁ יְהוָה:	3
4	And the mixed multitude that was among them fell a lusting; and the children of Israel also wept on their part, and said: 'Would that we were given flesh to eat!'	וַיִּבְרָכִין דְּבִינֵיהוֹן שְׂאִילֵי שְׂאִילָתָא וַתָּבוּ וּבָכוּ אַף בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ מִן יוֹכִילֵנָא בְּשָׂרָא:	וַהֲאִסְפַּסְף אֲשֶׁר בְּקִרְבּוֹ הַתַּאֲוִי וַיִּשְׁבּוּ וַיִּבְכּוּ גַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ מִי יֹאכֲלֵנוּ בָּשָׂר:	4
5	We remember the fish, which we were wont to eat in Egypt for nought; the cucumbers, and the melons, and the leeks, and the onions, and the garlic;	דְּכִירִין אֲנַחְנָא יְת נִינְיָא דְּחֻוּיָא אֲכָלִין בְּמִצְרַיִם מִגֵּן יְת בּוֹצִינְיָא וְיְת אַבְטִיחִיָא וְכִרְתִּי וּבּוֹצֵלִי וְתוּמִי:	זָכַרְנוּ אֶת-הַדָּגָה אֲשֶׁר-נֹאכַל בְּמִצְרַיִם חִנָּם אֶת הַקִּשְׁאִים וְאֶת הָאֲבִטִּיחִים וְאֶת-הַחֲצִיר וְאֶת- הַבָּצְלִים וְאֶת-הַשּׁוּמִיִּם:	5

לפורעניות וכו' כדאיתא בכל כחצי הקדש (שבת קטז, א): קומה ה'. לפי שהיה מקדים לפנייהם מהלך שלשת ימים היה משה אומר עמוד והמתן לנו ואל תתרחק יותר (תנחומא צויהקל ז): ויפוצו אויבך. המונסין (ספרי פד): וינסו משנאיך. אלו הרודפים: משנאיך. אלו שונאי ישראל שכל השונא את ישראל שונא את מי שאמר והיה העולם שנאמר (תהלים פג, ג-ד) ומשנאיך נשאו ראש ומי הם על עמך יערימו סוד (ספרי סס):

(36) שובה ה'. מנחם תרגמו לשון מרגוע וכן (ישעיה ל, טו) צוזה ונחת תושעון: רבבות אלפי ישראל. מגיד שאין השכינה שורה בישראל פחותים משני אלפים ושתי רצבות (ספרי שס. יצמות סד, א):

(1) ויהי העם כמתאננים. אין העם אלא רשעים וכן הוא אומר (שמות יז, ד) מה אעשה לעם הזה ואומר (ירמיה יג, י) העם הרע הזה. וכשהם כשרים קרואים עמי שנאמר (שמות ז, טז) שלח עמי (מיכה ו, ג) עמי מה עשיתי לך (ספרי פה): כמתאננים. אין מתאננים אלא לשון עלילה מצקשים עלילה האין לפרוש מאחרי המקום וכן הוא אומר צשמון (שופטים יד, ד) כי תואנה הוא מצקש (ספרי סס): רע באזני ה'. תואנה שהיא רעה צאזני ה' שמתכוונים שצאזניו ויקניט אמרו אוי לנו כמה לצענו צדרך הזה שלשה ימים שלא נחנו מענוי הדרך: ויחר אפּו. אני הייתי מתכוין לטובתכם שנתנכם לדרך מיד: בקצה המחנה. צמוקין שצדס לשפלות אלו ערצ רצ רצ שמעון בן מנסיא אומר צקנינים שצדס ובגדולים:

(2) ויצעק העם אל משה. משל למלך צשר ודס שצקס על צנו והלך הצן אלל אוהצו של צאזיו ואמר לו צא צקש עלי מאצא (ספרי פו): ותשקע האש. שקעה צמקומה צאצך שאליו חזרה לאחת הרוחות היתה מקפלת והולכת כל אותו הרוח (סס):

(4) והאספסף. אלו ערצ רצ שנאספו אליהם צלאתם ממצרים (סס): וישבו. גס צני ישראל ויצכו עמהם (סס): מי יאכלנו בשר. וכילא היה להם צשר והלא צבר נאמר (שמות יצ, לח) וגס ערצ רצ עלה אתם וצאן וצקר וגו' ואם תאמר אכלום והלא צניקתם לצרך נאמר (צמדצר לב, א) ומקנה רצ היה לצני ראובן וגו' אלא שמצקשים עלילה (ספרי סס):

6	but now our soul is dried away; there is nothing at all; we have nought save this manna to look to.—	וַעֲתָה נַפְשֵׁנוּ יִבְשָׁה אֵין כָּל בְּלֹתִי אֶל־הַמָּן עֵינֵינוּ: וְכֵן נַפְשָׁא תַאֲיָבָא לִית כָּל מִדָּעַם אֱלֹהִין לְמַנָּא עֵינָא:
7	Now the manna was like coriander seed, and the appearance thereof as the appearance of bdellium.	וְהַמָּן כְּזֶרַע־גֹּד הוּא וְעֵינֹ כְּעֵין הַבְּדֹלַח: וּמַנָּא כְּבֵר זֶרַע גֹּדָא הוּא וְחִזְוִיה כְּחִזְוֹ בְּדוּלְחָא:
8	The people went about, and gathered it, and ground it in mills, or beat it in mortars, and seethed it in pots, and made cakes of it; and the taste of it was as the taste of a cake baked with oil.	שָׁטוּ הָעָם וְלָקְטוּ וְטָחְנוּ בְּרִחִים אוֹ דָּכוּ בְּמִדְכָּה וּבִשְׁלוּ בַּפָּרוֹר וַעֲשׂוּ אֹתוֹ עֲגֹת וְחִנָּה טַעְמוֹ כְּטַעַם לֶשֶׁד הַשֶּׁמֶן: שִׁטְיוּ עָמָא וְלָקְטִין דְּצָבִי טָחִין בְּרִחִיא וְדָצְבִי דְּאִידָּ בְּמִדְכָּתָא וּמִבְשָׁלִין לִיה בְּקִדְרָא וְעִבְדִין יְתִיה גְּרִיצָן וְהָיוּ טַעְמִיה כְּטַעֲמִים דְּלִישׁ בְּמִשְׁחָא:
9	And when the dew fell upon the camp in the night, the manna fell upon it.—	וּבִרְדַּת הַטֵּל עַל־הַמַּחֲנֶה לַיְלָה יִרְדַּ הַמָּן עָלָיו: וְכֵד נְחִית טֵלָא עַל מִשְׁרִיתָא בְּלִילְיָא נְחִית מַנָּא עֲלוּהִי:
10	And Moses heard the people weeping, family by family, every man at the door of his tent; and the anger of the LORD was kindled greatly; and Moses was displeased.	וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה אֶת־הָעָם בֹּכֶה לְמִשְׁפַּחְתּוֹ אִישׁ לִפְתָּח אֹהֶלוֹ וַיַּחֲרֹ־אָף יְהוָה מְאֹד וַיַּעֲרִי מֹשֶׁה רָע: וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה מִשְׁעָה יֵת עָמָא בָּכֵן לְזַרְעֵיהֶון גְּבֵר בְּתַרְעָה מִשְׁפָּנִיה וְתַקִּיף רוּגְזָא דִּי לְחִדָּא וּבַעֲיֵנִי מִשְׁעָה בִּישׁ:

(5) אשר נאכל במצרים חנם. אם תאמר שמצריים נותנים להם דגים חנם והלא כבר נאמר (שמות ה, יח) ותצן לא ינחן לכם אם תצן לא היו נותנין להם חנם דגים היו נותנין להם חנם ומהו אומר חנם חנם מן המנות (ספרי פז): את הקשאים. אמר רבי שמעון מפני מה המן משתנה לכל דבר חוץ מאלו מפני שהן קשים למניקות אומרים לאשה אל תאכלי שום וצלל מפני התינוק משל למלך כו' כדאיתא בספרי (שם): הקשאים. הם קוקומצרו"ש צלע"ז: אבטחים. צורק"ש: החציר. כרישין פוריל"ש ותרגומו ית צוציניא וכו':

(6) אל המן עינינו. מן בשחר מן בערב (שם):

(7) והמן כזרע גד. מי שאמר זו לא אמר זו ישראל אומרים בלתי אל המן עינינו והקצ"ה הכתיב צתורה והמן כזרע גד וגו' כלומר ראו באי עולם על מה מתלוננים בני והמן כך וכך הוא חשוב (ספרי פח): כזרע גד. עגול כגידא זרע קוליינד"ר: בדלח. שם אבן טובה קריסט"ל:

(8) ששו. אין שייט אלא לשון טיול אישצני"ר בלא עמל: וטחנו ברחים וגו'. לא ירד בריחים ולא בקדירה ולא במדוכה אלא משתנה היה טעמו לנטחנין ולנדוכין ולמבושלין (שם פט): בפרור. קדרה: לשד השמן. לחלוט של שמן כך פירשו דוגש ודומה לו (תהלים לב, ד) נהפך לשדי בחרבני קיץ והלמ"ד יסוד נהפך לחלוחי בחרבני קיץ ורבותינו פרשוהו (ספרי פט) לשון שדים אך אין ענין שדים אלא שמן ואי אפשר לומר לשד השמן לשון (דברים לב, טו) וישמן ישורון שאם כן היה המ"ם נקוד קמ"ץ קטן וטעמו למטה תחת המ"ם עכשיו שהמ"ם נקוד פת"ח קטן (סגול) והטעם תחת השי"ן לשון שמן הוא והשי"ן הנקודה בקמץ גדול ואינה נקודה בפתח קטן מפני שהוא סוף פסוק. דבר אחר לשד לשון נוטריקון ליש שמן דבש כעיסה הנלושה בשמן וקטופה דבש ותרגום של אוינקלוס דמתרגם דליש במשחא נוטה לפתורו של דוגש שהעיסה הנלושה בשמן לחלוחית שמן יש זה:

(10) בכה למשפחתיו. משפחות משפחות נאספים וצוכים לפרסם תרעומתן בגלוי (ספרי ז) ורבותינו אמרו (שם. יומא עה, א) למשפחותיו על עסקי משפחות על עריות הנאסרות להם:

<p>And Moses said unto the LORD: 11 'Wherefore hast Thou dealt ill with Thy servant? and wherefore have I not found favour in Thy sight, that Thou layest the burden of all this people upon me?</p>	<p>וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה לָמָּה הִרְעִיתָ לְעַבְדְּךָ וּלְמָה מָצַיתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ לְשׂוֹם אֶת־מִשָּׁא כָּל־הָעָם הַזֶּה עָלַי:</p> <p>וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה קִדְּם יְיָ לָמָּה אֲבֵאִישָׁתָא לְעַבְדְּךָ וּלָמָּה לֹא אֲשַׁכַּחֲתִי רַחֲמִין קִדְמָךְ לְשׂוֹמָה יָת מִטּוֹל כָּל עָמָא הָדִין עָלַי:</p>	<p>11 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה לָמָּה הִרְעִיתָ לְעַבְדְּךָ וּלְמָה מָצַיתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ לְשׂוֹם אֶת־מִשָּׁא כָּל־הָעָם הַזֶּה עָלַי:</p>
<p>Have I conceived all this people? 12 have I brought them forth, that Thou shouldst say unto me: Carry them in thy bosom, as a nursing-father carrieth the sucking child, unto the land which Thou didst swear unto their fathers?</p>	<p>הֲאֵנֹכִי הָרִיתִי אֶת כָּל־הָעָם הַזֶּה אִם־אֲנֹכִי יִלְדֵיתִהוּ כִּי־תֹאמַר אֵלַי שְׂאֵהוּ בְּחִיקְךָ כַּאֲשֶׁר יֵשֵׂא הָאִמּוֹן אֶת־חֵילָנֶק עַל־הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲבֹתָיו:</p> <p>הֲאֵב אֲנָא לְכָל עָמָא הָדִין אִם בְּנֵי אֲנִין דְּאִמְרָת לִי סוּבְרָהִי בְּתוּקָךְ כְּמָא דְּמִסּוּבְר תוֹרְבִינָא יָת יִנְקָא עַל אֶרְעָא דְּשִׁימָתָא לַאֲבָהֵתוּהִי:</p>	<p>12 הֲאֵנֹכִי הָרִיתִי אֶת כָּל־הָעָם הַזֶּה אִם־אֲנֹכִי יִלְדֵיתִהוּ כִּי־תֹאמַר אֵלַי שְׂאֵהוּ בְּחִיקְךָ כַּאֲשֶׁר יֵשֵׂא הָאִמּוֹן אֶת־חֵילָנֶק עַל־הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲבֹתָיו:</p>
<p>Whence should I have flesh to give 13 unto all this people? for they trouble me with their weeping, saying: Give us flesh, that we may eat.</p>	<p>מֵאֵינִי לִי בָשָׂר לָתֵת לְכָל־הָעָם הַזֶּה כִּי־יִבְכּוּ עָלַי לֵאמֹר תִּנְהַר־לָנוּ בָשָׂר וְנֹאכְלָה:</p> <p>מֵאֵינִי לִי בָשָׂר לָתֵת לְכָל־הָעָם הַזֶּה כִּי־יִבְכּוּ עָלַי לֵאמֹר תִּנְהַר־לָנוּ בָשָׂר וְנֹאכְלָה:</p>	<p>13 מֵאֵינִי לִי בָשָׂר לָתֵת לְכָל־הָעָם הַזֶּה כִּי־יִבְכּוּ עָלַי לֵאמֹר תִּנְהַר־לָנוּ בָשָׂר וְנֹאכְלָה:</p>
<p>I am not able to bear all this people 14 myself alone, because it is too heavy for me.</p>	<p>לֹא־אוּכָל אֲנֹכִי לִבְדִּי לְשָׂאת אֶת־כָּל־הָעָם הַזֶּה כִּי כָבֵד מִמֶּנִּי:</p> <p>לִית אֲנָא יָכִיל בְּלַחֲדִי לְשָׂאת אֶת־כָּל־הָעָם הַזֶּה כִּי כָבֵד מִמֶּנִּי:</p>	<p>14 לֹא־אוּכָל אֲנֹכִי לִבְדִּי לְשָׂאת אֶת־כָּל־הָעָם הַזֶּה כִּי כָבֵד מִמֶּנִּי:</p>
<p>And if Thou deal thus with me, kill 15 me, I pray Thee, out of hand, if I have found favour in Thy sight; and let me not look upon my wretchedness.'</p>	<p>וְאִם כִּדִּין אַתָּה עֹבֵיד לִי קְטוֹלֵנִי כְּעַן מִקְטָל אִם אֲשַׁכַּחֲתִי רַחֲמִין קִדְמָךְ וְלֹא אַחֲזִי בְּבִשְׁתִּי:</p> <p>וְאִם כִּדִּין אַתָּה עֹבֵיד לִי קְטוֹלֵנִי כְּעַן מִקְטָל אִם אֲשַׁכַּחֲתִי רַחֲמִין קִדְמָךְ וְלֹא אַחֲזִי בְּבִשְׁתִּי:</p>	<p>15 וְאִם־כָּכָהוּ אַתָּה־עֹשֶׂה לִי הִרְגֵנִי נָא הַרְג אִם־מִצָּאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ וְאִל־אַרְאֶה בְּרַעְיִי: (פ)</p>
<p>And the LORD said unto Moses: 16 'Gather unto Me seventy men of the elders of Israel, whom thou knowest to be the elders of the people, and officers over them; and bring them unto the tent of meeting, that they may stand there with thee.</p>	<p>וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה כְּנֹשׁ קִדְמִי שְׁבַעִין גּוֹבְרָא מִסְבֵּי יִשְׂרָאֵל דִּידְעָת אֲרִי אֲנִין סְבֵי עָמָא וְסִרְכּוּהִי וְתִדְבֵּר יְתִהוֹן לְמִשְׁכַּן זְמָנָא וְיִתְעַתְּדוּן תַּמָּן עִמָּךְ:</p> <p>וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה אֲסַפְּהָ לִּי שְׁבַעִים אִישׁ מִזִּקְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָדְעֹת כִּי־הֵם זִקְנֵי הָעָם וְשִׁטְרֵיו וְלִקְחָתָם אִתָּם אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד וְהִתְיַצְּבוּ שָׁם עִמָּךְ:</p>	<p>16 וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה אֲסַפְּהָ לִּי שְׁבַעִים אִישׁ מִזִּקְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָדְעֹת כִּי־הֵם זִקְנֵי הָעָם וְשִׁטְרֵיו וְלִקְחָתָם אִתָּם אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד וְהִתְיַצְּבוּ שָׁם עִמָּךְ:</p>

(12) כי תאמר אלי. שאתה אומר אלי שאתה צחיקך והיכן אמר לו כן (שמות לב, לד) לך נחה את העם ואומר (שמות ו, יג) ויזום אל בני ישראל על מנת שיהיו סוקלים אתכם ומחרפים אתכם: על האדמה אשר נשבעת לאבותיו. אתה אומר לי לשאתם צחיקי:

(15) ואם ככה את עשה לי. משש כמו של משה כנקמה כשהראהו הקב"ה הפורענות שהוא עתיד להביא עליהם על זאת אמר לפניו אם כן הרגני תחלה (ספרי טז): ואל אראה ברעתי. צרעתם היה לו לכחוצ אלם שכינה הכחוצ וזה אחד מתקוני סופרים צמורה לכינוי ולחקון לשון (מכילתא שירחא פ". תנחומא בשלח טז):

(16) אספה לי. הרי תשובה לתלונתך שאמרת לא אוכל אנכי לצדי והזקנים הראשונים היכן היו והלא אף צמזרים ישבו עמם שנאמר (שמות ג, טז) לך ואספת את זקני ישראל אלם באש תצורה מתו וראוים היו מסיני לכך דכתיב (שמות כד, יא) ויחזו את האלהים שנהגו קלות ראש כנושך פתו ומדבר צפני המלך וזהו (שם) ויאכלו וישתו ולא ראה הקב"ה ליתן אצלות במתן תורה ופרע להם כאן (תנחומא בהעלתך טז): אשר ידעת כי הם וגו'. אותן שאתה מכיר שנחמנו עליהם שוטרים צמזרים

<p>17 And I will come down and speak with thee there; and I will take of the spirit which is upon thee, and will put it upon thee; and they shall bear the burden of the people with thee, that thou bear it not thyself alone.</p>	<p>וַיִּרְדֹּתִי וּדְבַרְתִּי עִמָּךְ שָׁם וְאַצְלֹתִי מִן־הָרוּחַ אֲשֶׁר עָלֶיךָ וְשָׁמַתִּי עֲלֵיהֶם וְנִשְׂאוּ אִתָּךְ בְּמִשָּׁא הָעָם וְלֹא־תִשָּׂא אֶת־לְבָדְךָ:</p>
<p>18 And say thou unto the people: Sanctify yourselves against to-morrow, and ye shall eat flesh; for ye have wept in the ears of the LORD, saying: Would that we were given flesh to eat! for it was well with us in Egypt; therefore the LORD will give you flesh, and ye shall eat.</p>	<p>וְאֶל־הָעָם תֹּאמַר הִתְקַדְּשׁוּ לִמָּחָר וְאָכַלְתֶּם בָּשָׂר כִּי בָכִיתֶם בְּאָזְנֵי יְהוָה לֵאמֹר מִי יֵאָכְלֵנוּ בָּשָׂר כִּי־טוֹב לָנוּ בְּמִצְרַיִם וְנָתַן יְהוָה לָכֶם בָּשָׂר וְאָכַלְתֶּם:</p>
<p>19 Ye shall not eat one day, nor two days, nor five days, neither ten days, nor twenty days;</p>	<p>לֹא יוֹם אֶחָד תֹּאכְלוּ וְלֹא יוֹמִים וְלֹא חֲמִשָּׁה יָמִים וְלֹא עֶשְׂרֵה יָמִים וְלֹא עֶשְׂרִים יוֹמִים:</p>
<p>20 but a whole month, until it come out at your nostrils, and it be loathsome unto you; because that ye have rejected the LORD who is among you, and have troubled Him with weeping, saying: Why, now, came we forth out of Egypt?</p>	<p>עַד חֹדֶשׁ יָמִים עַד אֲשֶׁר־יֵצֵא מֵאַפְכֶם וְהָיָה לָכֶם לְזָרָא יַעַן כִּי־מָאַסְתֶּם אֶת־יְהוָה אֲשֶׁר בְּקִרְבְּכֶם וַתִּבְּכוּ לִפְנֵי לֵאמֹר לָמָּה זֶה יֵצְאֵנוּ מִמִּצְרַיִם:</p>

בעבודת פרך והיו מרחמים עליהם ומוכים על ידם שנאמר (שמות ה, יד) ויכו שוטרי בני ישראל עתה יתמנו בגדולתן כדרך שנלטערו צורתן (ספרי צג): ולקחת אותם. קחם דצדריס אשריכם שנתמניתם פרנסים על בניו של מקום: והתיצבו שם עמך. כדי שיראל ישראל וינהגו זהם גדולה וכבוד ויאמרו חציצין אלו שנכנסו עם משה לשמוע דבור מפי הקב"ה (ספרי צס):

(17) וירדת. וזאת מעשר ירידות הכתובות צמורה (שסצג): ודברתי עמך. ולא עמהם (שס): ואצלתי. כתרגומו וארבי כמו (שמות כד, יא) ואל אזלי בני ישראל: ושמתי עליהם. למה משה דומה צאומה שעה לנר שמונח על גבי מנורה והכל מדליקין הימנו ואין אורו חסר כלום (ספרי שס): ונשאו אתך. התנה עמהם על מנת שיקבלו עליהם טורח בני שהם טרחנים וסרצנים (שסצג): ולא תשא אתה לבדך. הרי תשובה למה שאמרת לא אוכל אנכי לצדי (ספרי):

(18) התקדשו. הזמינו עצמם לפורענות וכן הוא אומר (ירמיה יב, ג) והקדישם ליום הריגה (ספרי צד):

(20) עד חדש ימים. וזכשעים שמתמזין על מטותיהן ואחר כך נשמתן יוצאה וצדשים הוא אומר (להלן לג) הצער עודנו בין שניהם כך היא שנויה בספרי (צד) אכל צמחיתא (ויסע פ"ג. יומא עה, צ) שנויה חילוף הרשעים אוכלין ומטערין שלשים יום והכשרים הצער עודנו בין שניהם: עד אשר יצא מאפכם. כתרגומו די תקונון ציה יהא דומה לכס כאלו אכלתם ממנו יותר מדאי עד שיוצא ונגעל לחוץ דרך האף: והיה לכם לזרא. שמהו מרחקין אותו יותר ממה שקרבתם (ספרי שס) וצדרי רבי משה הדרשן ראיתי שיש לשון שקורין למרצ זרא: את ד' אשר בקרבכם. אס לא שנטעתי שכינתי ציינים לא גצה לצדכם ליכנס לכל הדברים הללו (שס):

<p>21 And Moses said: "The people, among whom I am, are six hundred thousand men on foot; and yet Thou hast said: I will give them flesh, that they may eat a whole month!"</p>	<p>וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה שֵׁשׁ-מֵאוֹת אֶלֶף רִגְלֵי הָעָם אֲשֶׁר אֲנִי בְקִרְבּוֹ וְאַתָּה אָמַרְתָּ בָשָׂר לָהֶם וְאָכְלוּ חֹדֶשׁ יָמִים:</p>	<p>21 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה שֵׁשׁ-מֵאוֹת אֶלֶף רִגְלֵי הָעָם אֲשֶׁר אֲנִי בְקִרְבּוֹ וְאַתָּה אָמַרְתָּ בָשָׂר לָהֶם וְאָכְלוּ חֹדֶשׁ יָמִים:</p>
<p>22 If flocks and herds be slain for them, will they suffice them? or if all the fish of the sea be gathered together for them, will they suffice them?"</p>	<p>הֲעֵאֵן וְתוֹרִין יִתְנַכְסוּן לָהֶון הֲיִסְפְּקוּן לָהֶון אִם יֵת כָּל נוֹי יָמָא יִתְכַנְשׁוּן לָהֶון הֲיִסְפְּקוּן לָהֶון:</p>	<p>22 הֲצֹאֵן וּבְקָר יִשְׁחַט לָהֶם וּמִצֹּא לָהֶם אִם אֶת-כָּל-דְּגֵי הַיָּם יֶאֱסָף לָהֶם וּמִצֹּא לָהֶם: (פ)</p>
<p>23 And the LORD said unto Moses: 'Is the LORD's hand waxed short? now shalt thou see whether My word shall come to pass unto thee or not.'</p>	<p>וַיֹּאמֶר יי לְמֹשֶׁה הֲמִימָרָא דִּי מִתְעַכָּב כְּעַן תַּחֲזִי הִיעָרְעָנָךְ פְּתִגְמִי אִם לֹא:</p>	<p>23 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה הִנֵּה יְהוָה תִּקְצֹר עֹתָה תִּרְאֶה הִיִּקְרַךְ דְּבָרִי אִם-לֹא:</p>
<p>24 And Moses went out, and told the people the words of the LORD; and he gathered seventy men of the elders of the people, and set them round about the Tent.</p>	<p>וַיֵּצֵא מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר אֶל-הָעָם אֶת דְּבָרֵי יְהוָה וַיֹּאסֹף שִׁבְעִים אִישׁ מִזִּקְנֵי הָעָם וַיַּעֲמֵד אֹתָם סְבִיבֹת הָאֹהֶל:</p>	<p>24 וַיֵּצֵא מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר אֶל-הָעָם אֶת דְּבָרֵי יְהוָה וַיֹּאסֹף שִׁבְעִים אִישׁ מִזִּקְנֵי הָעָם וַיַּעֲמֵד אֹתָם סְבִיבֹת הָאֹהֶל:</p>
<p>25 And the LORD came down in the cloud, and spoke unto him, and took of the spirit that was upon him, and put it upon the seventy elders; and it came to pass, that, when the spirit rested upon them, they prophesied, but they did so no more.</p>	<p>וַיֵּרֶד יְהוָה בַּעֲנָן וַיִּדְבֹּר אֵלָיו וַיֹּאצֵּל מִן-הָרוּחַ אֲשֶׁר עָלָיו וַיִּתֵּן עַל-שִׁבְעִים אִישׁ הַזִּקְנִים וַיְהִי כְּנֹחַ עֲלֵיהֶם הָרוּחַ וַיִּתְנַבְּאוּ וְלֹא יִסְפוּ:</p>	<p>25 וַיֵּרֶד יְהוָה בַּעֲנָן וַיִּדְבֹּר אֵלָיו וַיֹּאצֵּל מִן-הָרוּחַ אֲשֶׁר עָלָיו וַיִּתֵּן עַל-שִׁבְעִים אִישׁ הַזִּקְנִים וַיְהִי כְּנֹחַ עֲלֵיהֶם הָרוּחַ וַיִּתְנַבְּאוּ וְלֹא יִסְפוּ:</p>

(21) שש מאות אלף רגלי. לא חש למנות את הפרט שלשת אלפים היתרים. ורצי משה הדרשן פירש שלא צכו אלא אותן שיאלו ממזרים:

(22) הצאן ובקר ישחט. זה אחד מארבעה דברים שהיה רצי עקיבא דורש ואין רצי שמעון דורש כמותו (ר"ה יח, ז) רצי עקיבא אומר שש מאות אלף רגלי ואחת אמרת בשר אתן להם ואכלו חדש ימים האלף ובקר וגו' הכל כמשמעו מי יספיק להם כענין שנאמר (ויקרא כה, כו) ומנא כדי גאולתו ואיזו קשה זו או (במדבר כ, י) שמעו נא המורים אלא לפי שלא אמר ברבים חיסך לו הכתוב ולא נפרע ממנו וזו של מריבה היתה בגלוי לפיכך לא חיסך לו הכתוב. רצי שמעון אומר חס ושלום לא עלתה על דעתו של אותו לדיק כך מי שכתוב בו (שם יב, ז) ככל ביתי נאמן הוא יאמר אין המקום מספיק לנו אלא כך אמר שש מאות אלף רגלי וגו' ואחת אמרת בשר אתן לחדש ימים ואחר כך תהרוג אומה גדולה כזו האלף ובקר ישחט להם כדי שיהרגו ותהא אכילה זו מספקת עד עולם וכי שצחק הוא זה אומרים לו לחמור טול כור שעורים ונחמוך ראשך השיבו הקצ"ה ואם לא אתן יאמרו שקצרה ידי הטוב בעיניך שיד ה' תקצר בעיניהם יאצדו הם ומאה כיוצא בזהם ואל תהי ידי קצרה לפניהם אפילו שעה אחת (תוספתא סוטה ו, ד):

(23) עתה תראה היקרך דברי. רצן גמליאל בנו של רצי יהודה הנשיא אומר אי אפשר לעמוד על הטפל מאחר שאין מזקשים אלא עלילה לא מספיק להם סופן לדון אחריו אם אתה נותן להם בשר בהמה גסה יאמרו דקה בקשנו ואם אתה נותן להם דקה יאמרו גסה בקשנו חיה ועוף בקשנו דגים וחגבים בקשנו אמר לו אם כן יאמרו שקצרה ידי (שם) אמר לפניו הריני הולך ומפייסן אמר לו עתה תראה היקרך דברי שלא ישמעו לך הלך משה לפייסן (זה קאי גם לרש"י לעיל) אמר להם היד ה' תקצר (מהלים עח, כ) הן הכה נור ויזונו מים וגו' הגם להם יוכל את אמרו פשרה היא זו אין צו כח למלאות שאלתנו וזהו שנאמר ויאל משה וידבר אל העם כיון שלא שמעו לו ויאסף שבעים איש וגו' (ספרי נח):

But there remained two men in the camp, the name of the one was Eldad, and the name of the other Medad; and the spirit rested upon them; and they were of them that were recorded, but had not gone out unto the Tent; and they prophesied in the camp.

וַאֲשָׁתָאֵרֹו תָרִין גִּיבְרִין
בְּמִשְׁרִיתָא שׁוּם חַד אֶלְדִּד
וְשׁוּם תַּנְיָנָא מִידִּד וְיִשְׂרָת
עַלְיָהוֹן רוּחַ נְבוּאָה וְאַמְּוֹן
בְּכַתִּיבָא וְלֹא נִפְקוּ לְמִשְׁכְּנָא
וְאַתְנַבְיֹא בְּמִשְׁרִיתָא:

וַיִּשְׂאָרוּ שְׁנֵי-אֲנָשִׁים | בַּמַּחֲנֶה
שֵׁם הָאֶחָד | אֶלְדָּד וְשֵׁם הַשֵּׁנִי
מִיָּדָד וַתֵּנֶחַ עֲלֵיהֶם הָרוּחַ וְהִמָּה
בַּפִּתְחִים | וְלֹא יָצְאוּ הָאֱהֱלָה
וַיִּתְנַבְּאוּ בַּמַּחֲנֶה:

And there ran a young man, and told Moses, and said: 'Eldad and Medad are prophesying in the camp.'

וַיֵּרָח עוֹלִימָא וְחַי לְמֹשֶׁה
וַאֲמַר אֶלְדָּד וּמִידָד מִתְנַבֵּן
בְּמִשְׁרִיתָא:

וַיִּרְץ הַזֶּעַר וַיִּגְדַּל לְמִשְׁחָה
וַיֹּאמֶר אֶל־דָּד וּמִי־דָד מִתְנַבְּאִים
בְּמַחֲנֶה:

And Joshua the son of Nun, the minister of Moses from his youth up, answered and said: 'My lord Moses, shut them in.'

וַאֲתִיב יְהוֹשֻׁעַ בֶּר נֹן
מְשֻׁמְשָׁנִיה
מַעֲלִימֹתֶיהָ וְאָמַר רַבּוֹנִי
מִזֶּשׁ אֶסְרֶנּוּ:

וַיַּעַן יְהוֹשֻׁעַ בֶּן-נֹון מִשְׁרַת מֹשֶׁה
מִבְּחָרָיו וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי מֹשֶׁה
כֹּל־אֵם:

And Moses said unto him: ‘Art thou jealous for my sake? would that all the LORD’s people were prophets, that the LORD would put His spirit upon them!’

וַיֹּאמֶר לִיה מֹשֶׁה הִקְנֵאתִי אֶת־
מִקְנֵי רֹעִינָא פֶּהן דִּיהוֹן כָּל־
עֲמִידָה דִּי נִבְיִין אֲרִי וְתִין יִי יֵת
רוּחַ נְבוֹאָתִיהָ עֲלֵיהוֹן:

וַיֹּאמֶר לֹא מִנְשָׁה הִמְקַנָּא אֶתָּה לִי
וּמִי יִתֵּן כָּל־עַם יִהְיֶה נְבִיאִים
כִּי־יִתֵּן יְהוָה אֶת־רוּחוֹ עֲלֵיהֶם:

And Moses withdrew into the camp,
he and the elders of Israel.

וְאַתְּכִנִּישׁ מֹשֶׁה לְמִשְׁרִיתָא הוּא
וְסָבִי יִשְׂרָאֵל:

וַיֹּאסֹף מֹשֶׁה אֶל-הַמִּצְחָנָה הַזֶּה
וּזְקֵנֵי יִשְׂרָאֵל:

And there went forth a wind from the LORD, and brought across quails from the sea, and let them fall by the camp, about a day's journey on this side, and a day's journey on the other side, round about the camp, and about two cubits above the face of the earth.

וְיִחוּא וְנָטַל מִן הַקָּדָם יְיָ וְאֶפְרַח
שָׁלְיוֹ מִן יִמָּא וְרָמָא עַל
מְשָׁרִיתָא כְּמַהְלֵךְ יִזְמָא לְכָא
וּכְמַהְלֵךְ יִזְמָא לְכָא סְחֹר
סְחֹר לְמְשָׁרִיתָא וּכְרוּם
תַּרְתִּין אַמְיִן עַל אֶפְרַח:

וְרוּחַ נִסְעוּ מֵאֵת יְהוָה וַיִּגְזוּ
שָׁלִיִם מִן־הַיָּם וַיִּשָּׁט עַל־
הַמַּחֲנֶה בְּדָרָךְ יוֹם כָּה וּבְדָרָךְ
יוֹם כָּה סְבִיבוֹת הַמַּחֲנֶה
וּבְכַאמֵתִים עַל־פְּנֵי הָאָרֶץ:

(25) ולא יספו. לא נתנבאו אלא אותו היום לצדו כן מפורש בספרי (שם) ואונקלוס תרגם ולא פסקין שלא פסקה נבואה מהם:

(26) וישארו שני אנשים. מאותן שנבחרו אמרו אין לנו כדאין לגדולה זו (ספרי. תנאומא שזהלתך יצ): והמה בכחבים. בצמבורים שזהם לסנהדרין ונכתבו כולם נקובים בשמות ועל ידי גורל לפי שהשחצון עולה ליי"צ שצטים ששה עשר לכל שצט ושצט חוץ משני שצטים שאין מגיע אליהם אלא חמשה חמשה אמר משה אין שצט שומע לי לפחות משצטו זקן אחד מה עשה נטול ע"צ פתקין וכתב על שצעים זקן ועל שנים חלק וברר מכל שצט ושצט ששה והיו ע"צ אמר להם טלו פתקיהם מתוך קלפי מי שעה צידו זקן נתקדש ומי שעלה צידו חלק אמר לו המקום לא חפץ בך (ספרי דה):

(27) וירץ' הבער: יש אומרים גרשום בן משה היה (תנחומא שם):
 (28) בלאם. הטול עליהם זרכי צבור והם כלים מאלהים. דבר אחר תנס אל בית הכלא לפי שהיו מתנבאים משה מת ויהושע מכניס את ישראל לארץ (סנהדרין יז, א. ספרי נר-ה):

(29) המקנא אתה ל'. הקנאי אתה לי הקנאתי אתה מקנא: ל'. כמו בשבילי כל לשון קנאה אדם הנותן לב על הדבר או לנפשו או לעוור אנפרמנ"ט בלע"ז אותו שבועי המשא:

(30) ויאסף משה. מפתח אהל מועד: אל המחנה. נכנסו איש לאהלו: ויאסף. לשון כניסה אלה הצית כמו (דברים כב, ז) ואספתו אל תוך ציתך. ואז לכולם (תהלים לט, ז) יצבור ולא ידע מי אוספם מלמד שלא הביא עליהם פורענות עד שנכנסו הצדיקים איש לאהלו (ספרי נ):

32	<p>And the people rose up all that day, and all the night, and all the next day, and gathered the quails; he that gathered least gathered ten heaps; and they spread them all abroad for themselves round about the camp.</p>	<p>וְקָם עַמָּא כָּל יוֹמָא הָהוּא וְכָל לַיְלָא וְכָל יוֹמָא דְּבִתְרוּהִי וּבְנָשׁוּ יָת שְׁלִיז דְּאַזְעַר כְּנִשׁ עֶשְׂרָא דְּגוֹרִין וְשִׁטְחוּ לְהוֹן מִשְׁטָחִין סָחוּר סָחוּר לְמִשְׁרִיתָא:</p>	<p>וַיָּקָם הָעָם כָּל־הַיּוֹם הַהוּא וְכָל־הַלַּיְלָה וְכָל־יוֹם הַמָּחָרֶת וַיֵּאָסְפוּ אֶת־הַשְּׁלִיז הַמִּמָּעִיט אֶסְף עֶשְׂרֵה חֲמָרִים וַיִּשְׁטְחוּ לָהֶם שְׂטוֹחַ סְבִיבוֹת הַמַּחֲנֶה:</p>	32
33	<p>While the flesh was yet between their teeth, ere it was chewed, the anger of the LORD was kindled against the people, and the LORD smote the people with a very great plague.</p>	<p>בְּשָׂרָא עַד כְּעַן בֵּין שְׁנִיהוֹן עַד לֹא פִסַּק וְרוּגְזָא דִּי תְקִיף בְּעַמָּא וּקְטַל יְיָ בְּעַמָּא קְטוֹל סְגִי לְחֻדָּא:</p>	<p>הַבָּשָׂר עוֹדָנָה בֵּין שְׁנֵיהֶם טָרָם וַיִּכְרַת וְאַף יְהוָה חָרָה בָּעָם וַיִּךְ יְהוָה בָּעָם מַכָּה רַבָּה מְאֹד:</p>	33
34	<p>And the name of that place was called Kibroth-hattaavah, because there they buried the people that lusted.</p>	<p>וּקְרָא יָת שְׁמִיה דְּאַתְרָא הָהוּא קִבְרֵי דְּמִשְׁאַלֵי אַרְי תַּמָּן קִבְרוּ יָת עַמָּא דְּשָׂאִילוּ:</p>	<p>וַיִּקְרָא אֶת־שֵׁם־הַמָּקוֹם הַהוּא קִבְרוֹת הַתָּאוֹה כִּי־שָׁם קָבְרוּ אֶת־הָעָם הַמִּתְאַוִּים:</p>	34
35	<p>From Kibroth-hattaavah the people journeyed unto Hazeroth; and they abode at Hazeroth.</p>	<p>מִקִּבְרֵי דְּמִשְׁאַלֵי נָטְלוּ עַמָּא לְחֻצְרוֹת וְהָיוּ בְּחֻצְרוֹת:</p>	<p>מִקִּבְרוֹת הַתָּאוֹה נָסְעוּ הָעָם חֻצְרוֹת וַיְהִיו בְּחֻצְרוֹת: (פ)</p>	35
XII	<p>And Miriam and Aaron spoke against Moses because of the Cushite woman whom he had married; for he had married a Cushite woman.</p>	<p>וּמִלֵּילַת מִרְיָם וְאַהֲרֹן בְּמִשְׁחָה עַל עֵיסַק אֶתְתָּא שְׁפִירְתָּא דְּנָסִיב אַרְי אֶתְתָּא שְׁפִירְתָּא דְּנָסִיב רַחֵיק:</p>	<p>וַתְּדַבֵּר מִרְיָם וְאַהֲרֹן בְּמִשְׁחָה עַל־אֲדוֹת הָאִשָּׁה הַכֻּשִׁית אֲשֶׁר לָקַח כִּי־אִשָּׁה כֻּשִׁית לָקַח:</p>	XII
2	<p>And they said: 'Hath the LORD indeed spoken only with Moses? hath He not spoken also with us?' And the LORD heard it.—</p>	<p>וַאֲמָרוּ הֲלָחוּד בְּרָם עִם מִשְׁחָה מִלֵּיל יְיָ הֲלָא אַף עִמָּנָא מִלֵּיל וְשִׁמְעֵי קָדָם יְיָ:</p>	<p>וַיֹּאמְרוּ הֲרַק אֶדְ־בְּמִשְׁחָה דְּבָר יְהוָה הֲלָא גַם־בָּנוּ דְּבָר וַיִּשְׁמַע יְהוָה:</p>	2

(31) ויגז. ויפריח וכן (תהלים 5, י) כי גז חיש וכן (נחום א, יז) נגזז ועצר: וישש. ויפשוט כמו (שמואל א ל, טז) והנס נטושים על פני כל הארץ (יחזקאל כט, ה) ונטשתין המדברה: ובאמתים. פורחות בגובה עד שהן כנגד לבו של אדם כדי שלא ירא טורח באסיפתן לא להגזיה ולא לשחות (ספרי 15):

(32) הממעית. מי שאסף פחות מכולם העללים והחגרים אסף עשרה חמרים: וישטחו. עשו אותן משטיחין משטיחין (שם 18):

(33) טרם יכרת. כתרנומו עד לא פסק. דבר אחר אינו מספיק לפוסקו צשיניו עד שנשמתו יוצאה (שם 15):

(1) ותדבר. אין דבור בכל מקום אלא לשון קשה וכן הוא אומר (צראשית מז, ל) דבר האיש אדוני הארץ אתנו קשות ואין אמירה בכל מקום אלא לשון חנונים וכן הוא אומר (צראשית יט, ז) ויאמר אל נא אחי תרעו (במדבר יז, ו) ויאמר שמעו נא דברי (ספרי 15). כל נא לשון בקשה: ותדבר מרים ואהרן. היא פתחה בדבור תחלה לפיכך הקדימה הכתוב תחלה ומניין היתה יודעת מרים שפירש משה מן האשה רצי נתן אומר מרים היתה צדד כפורה בשעה שנאמר למשה אלדד ומידד מתנבאים במחנה כיון ששמעה כפורה אמרה אזי לנשותיהן של אלו אם הם נזקקים לנצואה שיהיו פורשין מנשותיהן כדרך שפירש צעלי ממני ומשם ידעה מרים והגידה לאהרן ומה מרים שלא נתכוונה לגנותו כך נעשה ק"ו למספר בגנותו של חזירו (ספרי 18): האשה הכשית. מוגיד שהכל מודים ציפיה כשם שהכל מודים בשחרותו של כושי (שם): כושית. בגימטריא יפת מראה (תנחומא 15, יג): על אדות האשה. על אודות גירושה: כי אשה כשית לקח. מה תלמוד לומר אלא יש לך אשה נאה ציפיה ואינה נאה צמעה צמעה ולא ציפיה אצל זאת נאה בכל: האשה הכשית. על שם נויה נקראת כושית כאדם הקורא את בנו נאה כושי כדי שלא תשלוט בו עין רעה (שם): כי אשה כשית לקח. ועמה גרשה (שם):

(2) הרק אך. עמו לזכו דברה: הלא גם בנו דבר. ולא פירשנו מדרך ארץ (ספרי ק):

3	Now the man Moses was very meek, above all the men that were upon the face of the earth.—	וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עֲנֹו מְאֹד מִכָּל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל-פְּנֵי הָאֲדָמָה: (ס)
4	And the LORD spoke suddenly unto Moses, and unto Aaron, and unto Miriam: 'Come out ye three unto the tent of meeting.' And they three came out.	וַיֹּאמֶר יְהוָה פְּתָאֵם אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן וְאֶל-מִרְיָם צֵאוּ שְׁלֹשְׁתֵּכֶם אֶל-אֹהֶל מוֹעֵד וַיֵּצְאוּ שְׁלֹשָׁתָם:
5	And the LORD came down in a pillar of cloud, and stood at the door of the Tent, and called Aaron and Miriam; and they both came forth.	וַיֵּרֶד יְהוָה בְּעַמּוּד עָנָן וַיִּשְׁתָּח הָאֹהֶל וַיִּקְרָא אֶהֱרֹן וּמִרְיָם וַיֵּצְאוּ שְׁנֵיהֶם:
6	And He said: 'Hear now My words: if there be a prophet among you, I the LORD do make Myself known unto him in a vision, I do speak with him in a dream.	וַיֹּאמֶר שְׁמַעוּ-נָא דְבָרַי אִם- יְהִיָּה נְבִיאֲכֶם יְהוָה בְּמֵרָאָה אֵלָיו אֶתְוֹדַע בְּחִלּוֹם אֲדַבֵּר- בּוֹ:
7	My servant Moses is not so; he is trusted in all My house;	לֹא-כֵן עַבְדִּי מֹשֶׁה בְּכָל-בֵּיתִי נֶאֱמָן הוּא:
8	with him do I speak mouth to mouth, even manifestly, and not in dark speeches; and the similitude of the LORD doth he behold; wherefore then were ye not afraid to speak against My servant, against Moses?	כִּי אֶל-פִּי אֲדַבֵּר-בּוֹ וּמֵרָאָה וְלֹא בְּחִידָת וּתְמִנַּת יְהוָה יֵבִיט וּמִדּוּעַ לֹא יֵרָאֶתֶם לְדַבֵּר בְּעַבְדִּי בְּמֹשֶׁה:

- (3) ענו. שפל וסכלן;
 (4) פתאום. נגלה עליהם פתאום והם טמאים צדק ארץ והיו זועקים מים מים להודיעם שיפה עשה משה שפירש מן האשה מאחר שנגלית עליו שכינה תדיר ואין עת קבועה לדבור (תנחומא סס): צאו שלשחכם. מגיד ששלשתן נקראו בדבור אחד מה שאי אפשר לפה לומר ולאזן לשמוע (ספרי קב):
 (5) בעמוד ענן. יא יחידי שלא כמדת זש ודס מלך זש ודס כשיואל למלחמה יואל צאכלוסין וכשיואל לשלום יואל צמועטים ומדת הקצ"ה יואל למלחמה יחידי שנאמר (שמות טו, ג) ה' איש מלחמה ויואל לשלום צאכלוסין שנאמר (תהלים סח, יח) רכב אלהים רבותים אלפי שנאן (ספרי סס): ויקרא אהרן ומרים. שיהיו נמשכין ויואלין מן החצר לקראת הדבור (סס): ויצאו שניהם. ומפני מה משכן והפרידן ממשה לפי שאומרים מקצת שזכו של אדם צפניו וכולו שלא צפניו וכן מצינו זנח שלא צפניו נאמר (בראשית ו, ט) איש זדיק תמים וצפניו נאמר (שס ו, א) כי אותך ראיתי זדיק לפני. דבר אחר שלא ישמע צנזיפתו של אהרן (ספרי סס):
 (6) שמעו נא דברי. אין נא אלא לשון בקשה (ספרי קג): אם יהיה נביאכם. אם יהיו לכם נביאים: ה' במראה אליו אתודע. שכינת שמי אין נגלית עליו צאפקלריא המאירה אלא צחלום וחזיון:
 (8) פה אל פה. אמרתי לו לפרש מן האשה והיכן אמרתי לו צפיני (דברים ה, כז) לך אמור להם שובו לכם לאהליכם ואתה פה עמוד עמדי (ספרי. תנחומא לו, יג): ומראה ולא בחידות. ומראה זה מראה דבור. שאני מפרש לו דבורי צמראית פנים שבו ואיני סותמו לו בחידות כענין שנאמר ליחזקאל (יחזקאל יז, צ) חוד חידה וגו'. יכול מראה שכינה תלמוד לומר (שמות לג, כ) לא תוכל לראות את פני (ספרי קג): ותמננת ה' יביט. זה מראה אחרים כענין שנאמר (שמות לג, כג)

9	And the anger of the LORD was kindled against them; and He departed.	וַתִּקְרַח רִיגִזָּא דִּי בְּהוֹן וְאַסְתֵּלֶק:	9 וַיִּחַר-אַף יְהוָה בָּם וַיֵּלֶךְ:
10	And when the cloud was removed from over the Tent, behold, Miriam was leprous, as white as snow; and Aaron looked upon Miriam; and, behold, she was leprous.	וַעֲנָא אֶסְתֵּלֶק מִעֲלֵי מִשְׁכָּנָא וְהָא מִרְיָם חֹרָא כְּתִלְגָּא וְאַתְּפִנִי אַהֲרֹן לְנֹת מִרְיָם וְהָא סְגִירָא:	10 וְהָעֵנָן סָר מֵעַל הָאֹהֶל וְהִנֵּה מִרְיָם מִצְרַעַת כַּשָּׁלֵג וַיִּפֶּן אַהֲרֹן אֶל-מִרְיָם וְהִנֵּה מִצְרַעַת:
11	And Aaron said unto Moses: 'Oh my lord, lay not, I pray thee, sin upon us, for that we have done foolishly, and for that we have sinned.	וַאֲמַר אַהֲרֹן לְמֹשֶׁה בְּקִעוּ רִבּוֹנִי לֹא כִעֵן תִּשְׁוִי עֲלֵנָא חוֹבָא דְאַטְפִּשְׁנָא וְדִסְרַחְנָא:	11 וַיֹּאמֶר אַהֲרֹן אֶל-מֹשֶׁה בִּי אֲדֹנָי אֶל-נָא תִשֶׁת עָלֵינוּ חַטָּאת אֲשֶׁר נִוְאלָנוּ וְאֲשֶׁר חָטֵאנוּ:
12	Let her not, I pray, be as one dead, of whom the flesh is half consumed when he cometh out of his mother's womb.'	לֹא כִעֵן תִּתְרַחֵק דָּא מִבֵּינָא אַרִי אַחְתָּנָא הִיא צְלִי כִעֵן עַל בְּשָׂרָא מִיתָא הִדִּין דְּבִהָ וַיִּתְּסִי:	12 אֶל-נָא תְּהִי כִמְתָּ אֲשֶׁר בְּצֵאתָ מִרְחֶם אִמּוֹ וַיֵּאכֶל חֲצִי בְשָׁרוֹ:
13	And Moses cried unto the LORD, saying: 'Heal her now, O God, I beseech Thee.'	וַצְלִי מֹשֶׁה קָדָם יְיָ לְמִימַר אַלְהָא בְּקִעוּ אִסִּי כִעֵן יְתָה:	13 וַיִּצְעַק מֹשֶׁה אֶל-יְהוָה לֵאמֹר אֵל נָא רַפָּא נָא לָהּ: (פ)

וראית את אחורי (ספרי שם): בעבדי במשה. אינו אומר בעבדי משה אלא בעבדי צמד צמד אף על פי שאינו משה צמד אפילו אינו עבדי כדאי הייתם לירא מפניו וכל שכן שהוא עבדי ועבד מלך מלך היה לכם לומר אין המלך אוהבו חנם ואם תאמרו איני מכיר צמעשו זו קשה מן הראשונה (שם). תנחומא (שם):

(9) ויחר אף ה' בם וילך. מאחר שהודיעם סרחונם גזר עליהם נדוי קל וחומר לצער ודם שלא יכעוס על חזירו עד שיודיענו סרחונו (ספרי קד). תנחומא (שם):

(10) והענן סר. ואחר כך והנה מרים מזרעת כשגל משל למלך שאמר לפדגוג דהא את בני אצל לא תרדנו עד שאלך מאצלך שרחמי עליי (ספרי קה). תנחומא (שם):

(11) נואלנו. כתרנו לשון אויל:

(12) אל נא תדי. אחותנו זו: כמות. שהמזרע חסוד כמות מה מת מטמא צביאה אף מזרע מטמא צביאה (נדרים סד, 3. ספרי שם. תנחומא שם): אשר בצאתו מרחם אמו. אמנו היה לו לומר אלא שכינה הכתוב וכן חזי צשרו חזי צשרנו היה לו לומר אלא שכינה הכתוב אשר מאחר שיצאה מרחם אמנו היא לנו כאילו נאכל חזי צשרנו כענין שנאמר (צראשית לו, כז) כי אחינו צשרנו הוא (ספרי שם. תנחומא שם) ולפי משמעו אף הוא נראה כן אין ראוי לאח להניח את אחותו להיות כמות: אשר בצאתו. מאחר שיצא זה מרחם אמו של זה שיש כח צידו לעזור ואינו עוזרו הרי נאכל חזי צשרו שאחיו צשרו הוא. דבר אחר אל נא תהי כמות אם אינך רופאה בתפלה מי מסגירה ומי מטירה אני אי אפשר לראותה שאני קרוב ואין קרוב רואה את הנגעים וכהן אחר אין בעולם וזהו אשר באתו מרחם אמו (תנחומא שם):

(13) אל נא רפא נא לה. בא הכתוב ללמדך דרך ארץ שהשאל דבר מחזירו כריך לומר שנים או שלשה דברי תחנונים ואחר כך יבקש שאלותיו (ספרי שם. תנחומא שם): לאמר. מה תלמוד לומר אמר לו השיבני אם אתה מרפא אותה אם לאו עד שהשיבו ואזיה ירק וירק וגו' רבי אלעזר בן עזריה אומר ד' מקומות בקש משה מלפני הקב"ה להשיבו אם יעשה שאלותיו אם לאו. כיצא צו (שמות ו, יב) וידבר משה לפני ה' לאמר וגו' מה תלמוד לומר לאמר השיבני אם גואלם אתה אם לאו עד שהשיבו עתה תראה וגו'. כיצא צו (במדבר כז, טו) וידבר משה אל ה' לאמר יפקד ה' אלהי הרוחות לכל בשר. כיצא צו (דברים ג, כג) ואתחנן אל ה' בעת ההיא לאמר השיבו רב לך (ספרי שם): רפא נא לה. מפני מה לא האריך משה בתפלה שלא יהיו ישראל אומרים אחותו עומדת בצרה והוא עומד ומרצה בתפלה. (דבר אחר שלא יאמרו ישראל בשביל אחותו הוא מאריך בתפלה אצל צבילנו אינו מאריך בתפלה) (ספרי שם. תנחומא שם):

14	And the LORD said unto Moses: 'If her father had but spit in her face, should she not hide in shame seven days? let her be shut up without the camp seven days, and after that she shall be brought in again.'	וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וְאַבְיָה יֶרֶק יֶרֶק בְּפָנֶיהָ הֲלֹא תִכְלֹם שִׁבְעַת יָמִים תִּסָּגֵר שִׁבְעַת יָמִים מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וְאַחֵר תֵּאָסֵף:	מפטיר
15	And Miriam was shut up without the camp seven days; and the people journeyed not till Miriam was brought in again.	וַתִּסָּגֵר מִרְיָם מִחוּץ לַמַּחֲנֶה שִׁבְעַת יָמִים וְהָעָם לֹא נָסַע עַד-הָאָסֵף מִרְיָם:	15
16	And afterward the people journeyed from Hazeroth, and pitched in the wilderness of Paran.	וְאַחֵר נָסְעוּ הָעָם מִחֲצֹרֹת בְּמִדְבַּר פָּאֲרָן: (פ)	קלו פסוקים

The Haftarah is Zechariah 2:14 - 4:7 on page 189.

XIII	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימָר:	שלח לב
2	'Send thou men, that they may spy out the land of Canaan, which I give unto the children of Israel; of every tribe of their fathers shall ye send a man, every one a prince among them.'	שְׁלַח-לָךְ אַנְשִׁים וַיִּתְּרוּ אֶת-אֶרֶץ כְּנָעַן אֲשֶׁר-אֲנִי נֹתֵן לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ אֶחָד אִישׁ אֶחָד לְמִטָּה אֲבֹתָיו תִּשְׁלְחוּ כָל נָשִׂיא בָהֶם:	2
3	And Moses sent them from the wilderness of Paran according to the commandment of the LORD; all of them men who were heads of the children of Israel.	וַיִּשְׁלַח אֹתָם מֹשֶׁה מִמִּדְבַּר פָּאֲרָן עַל-פִּי יְהוָה כְּלָם אַנְשִׁים רָאשֵׁי בְנֵי-יִשְׂרָאֵל הֵמָּה:	3
4	And these were their names: of the tribe of Reuben, Shammua the son of Zaccur.	וַאֲלֵה שְׁמוֹתָם לְמִטָּה רְאוּבֵן שְׁמוּעָה בֶן-זַכּוּר:	לוי

(14) ואביה ירק ירק בפניה. ואם אציה הראה לה פנים וזעפות הלא תכלם שבעת ימים קל וחומר לשכינה י"ד יום אלא דיו לצא מן הדין להיות כנדון לפיכך אף בזיפתית חסגר שבעת ימים (צ"ק כה, א. ספרי קו): ואחר תאסף. אומר אני כל האסיפות האמורות צמזרעים על שם שהוא משולח מחוץ למחנה וכשהוא נרפא נאסף אל המחנה כחזו בו אסיפה לשון הכנסה:

(15) והעם לא נסע. זה הכבוד חלק לה המקום צביל שעה אחת שנחשבה למשה כשהושלך ליאור שנאמר (שמות ז, ד) ותחזק אחרות מרחוק וגו' (סוטה ט, ז):

(2) שלח לך אנשים. למה נסמכה פרשת מרגלים לפרשת מרים לפי שלקחה על עסקי דצה שדברה באחיה ורשעים הללו ראו ולא לקחו מוסר (במדבר רבה. תנחומא שלה): שלח לך. לדעתך אני איני מזוה לך אם תרצה שלח לפי שצאו ישראל ואמרו (דברים א, כז) נשלחה אנשים לפנינו כמה שנאמר (שם) וחקרבונו אלי כלכם וגו' ומשה נמלך בשכינה אמר אני אמרתי להם שהיא טובה שנאמר (שמות ג, יז) אעלה אתכם מעני מצרים וגו' חייהם שאני נותן להם מקום לטעות בדברי המרגלים למען לא ירשוה (במדבר רבה. סוטה לד, ז. תנחומא שם):

(3) על פי ד'. דרשותו שלא עכז על ידו: כלם אנשים. כל אנשים שצמקרא לשון חשיבות ואותה שעה כשרים היו (במד"ר טז, ה):

5	Of the tribe of Simeon, Shaphat the son of Hori.	לְמַטֵּה שִׁמְעוֹן שָׁפַט בֶּן־חֹרִי: לְשִׁבְטָא דְשִׁמְעוֹן שָׁפַט בֶּר חֹרִי:
6	Of the tribe of Judah, Caleb the son of Jephunneh.	לְמַטֵּה יְהוּדָה כָּלֵב בֶּן־יִפְנֶה: לְשִׁבְטָא דִּיהוּדָה כָּלֵב בֶּר יִפְנֶה:
7	Of the tribe of Issachar, Igal the son of Joseph.	לְמַטֵּה יִשָּׁשְׁכָר יִגָּאֵל בֶּן־יוֹסֵף: לְשִׁבְטָא דִּישָׁשְׁכָר יִגָּאֵל בֶּר יוֹסֵף:
8	Of the tribe of Ephraim, Hoshea the son of Nun.	לְמַטֵּה אֶפְרַיִם הוֹשֵׁעַ בֶּן־נּוּן: לְשִׁבְטָא דְאֶפְרַיִם הוֹשֵׁעַ בֶּר נּוּן:
9	Of the tribe of Benjamin, Palti the son of Raphu.	לְמַטֵּה בְנִימִן פִּלְטִי בֶן־רָפוּא: לְשִׁבְטָא דְבְנִימִן פִּלְטִי בֶר רָפוּא:
10	Of the tribe of Zebulun, Gaddiel the son of Sodi.	לְמַטֵּה זְבוּלֹן גַּדִּיאֵל בֶּן־סוּדִי: לְשִׁבְטָא דִּזְבוּלֹן גַּדִּיאֵל בֶּר סוּדִי:
11	Of the tribe of Joseph, namely, of the tribe of Manasseh, Gaddi the son of Susi.	לְמַטֵּה יוֹסֵף לְמַטֵּה מְנַשֶּׁה גַּדִּי בֶּן־סוּסִי: לְשִׁבְטָא דִּיוֹסֵף דְּמְנַשֶּׁה גַּדִּי בֶר סוּסִי:
12	Of the tribe of Dan, Ammiel the son of Gemalli.	לְמַטֵּה דָן עַמִּיאֵל בֶּן־גַּמְלִי: לְשִׁבְטָא דָּדָן עַמִּיאֵל בֶּר גַּמְלִי:
13	Of the tribe of Asher, Sethur the son of Michael.	לְמַטֵּה אָשֶׁר סֶתוּר בֶּן־מִיכָאֵל: לְשִׁבְטָא דְאָשֶׁר סֶתוּר בֶּר מִיכָאֵל:
14	Of the tribe of Naphtali, Nahbi the son of Vophsi.	לְמַטֵּה נַפְתָּלִי נַחֲבִי בֶן־וּפְסִי: לְשִׁבְטָא דְנַפְתָּלִי נַחֲבִי בֶר וּפְסִי:
15	Of the tribe of Gad, Geuel the son of Machi.	לְמַטֵּה גָד גֵּאוּאֵל בֶּן־מָכִי: לְשִׁבְטָא דְגָד גֵּאוּאֵל בֶּר מָכִי:
16	These are the names of the men that Moses sent to spy out the land. And Moses called Hoshea the son of Nun Joshua.	אֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־שָׁלַח מֹשֶׁה לְתוֹר אֶת־הָאָרֶץ וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְהוֹשֵׁעַ בֶּן־נּוּן יְהוֹשֻׁעַ: אֵלִין שְׁמֹהַת גּוֹבְרִיא דְשָׁלַח מֹשֶׁה לְאַלְלָא יַת אֶרְעָא וַקְרָא מֹשֶׁה לְהוֹשֵׁעַ בֶּר נּוּן יְהוֹשֻׁעַ:
17	And Moses sent them to spy out the land of Canaan, and said unto them: 'Get you up here into the South, and go up into the mountains;	וַיִּשְׁלַח אֹתָם מֹשֶׁה לְתוֹר אֶת אֶרֶץ כְּנָעַן וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם עָלוּ זֶה בְּנֹגֵב וְעַלִּיתֶם אֶת־הָהָר: וַשְׁלַח יְתַהוּן מֹשֶׁה לְאַלְלָא יַת אֶרְעָא דְכְנָעַן וַאֲמַר לְהוּן סְקוּ דָּא בְּדֶרוּמָא וְתַסְקוּן לְטוּרָא:

ישראל

(16) ויקרא משה להושע וגו'. התפלל עליו יהוה וישעך מעצת מרגלים (במ"ר. סוטה שס):
(17) עליו זה בנגב. הוא היה הפסולת של ארץ ישראל שכן דרך המגרים מראין את הפסולת תחלה ואחר כך מראין את השכם (תנחומא שלח ו):

18	and see the land, what it is; and the people that dwelleth therein, whether they are strong or weak, whether they are few or many;	וַרְאִיתֶם אֶת-הָאָרֶץ מִה־הִוא וְאֶת-הָעָם הַיֹּשֵׁב עָלֶיהָ הֲחֹזֶק הֲחֹלָה הֲרַפָּה הֲמַעֲט הֲוָא אִם רַב:	18
19	and what the land is that they dwell in, whether it is good or bad; and what cities they are that they dwell in, whether in camps, or in strongholds;	וּמִה־הָאָרֶץ אֲשֶׁר-הִוא יֹשֵׁב בָּהּ הַטּוֹבָה הֲוָא אִם-רָעָה וּמִה־הָעָרִים אֲשֶׁר-הִוא יֹשֵׁב בָּהֶנָּה הַבְּמַחֲנִים אִם בְּמִבְצָרִים:	19
20	and what the land is, whether it is fat or lean, whether there is wood therein, or not. And be ye of good courage, and bring of the fruit of the land.'—Now the time was the time of the first-ripe grapes.—	וּמִה־הָאָרֶץ הַשְּׂמֵנָה הֲוָא אִם-רָזָה הַיֹּשֵׁבָה עַל אֵם-אֵין וְהַתְּחִיבֹתָם וְלִקְחֹתָם מִפְּרֵי הָאָרֶץ וְהַיְמִים יָמֵי בְּכוּרֵי עֲנָבִים:	20
21	So they went up, and spied out the land from the wilderness of Zin unto Rehob, at the entrance to Hamath.	וַיַּעֲלוּ וַיִּתְּרוּ אֶת-הָאָרֶץ וּסְלִיקוּ וְאֵלִילוּ יֵת אֶרֶעָ מִמִּדְבָּר-צִין עַד רְחֹב חֲמַת:	שני 21
22	And they went up into the South, and came unto Hebron; and Ahiman, Sheshai, and Talmai, the children of Anak, were there.—Now Hebron was built seven years before Zoan in Egypt.—	וַיַּעֲלוּ בְּנֵגֶב וַיָּבֹאוּ עַד-חֶבְרוֹן וְשֵׁם אַחִימָן וְתַלְמִי וְיִלְיָדִי הָעֲנָק וְחֶבְרוֹן שְׁבַע שָׁנִים נִבְנְתָה לִפְנֵי צֶעַן מִצְרַיִם:	22

(18) את הארץ מה היא. יש ארץ מגדלת גבורים ויש ארץ מגדלת חלשים יש מגדלת אוכלוסין ויש ממעטת אוכלוסין (צמ"ר. מנחומא ס): החזק הוא הרפה. סימן מסר להם אם צפרזים יושצין חזקים הם שסומכין על גבורתם ואם צערים צלורות הם יושצין חלשים הם (צמ"ר. מנחומא ס):

(19) הבמחנים. תרגומו הצפנחין כרכין פלוחין ופתוחין מאין חומה: השובה היא. צמעינות ותהומות טובים וצריאים:

(20) היש בה עץ. אם יש צהם אדם כשר שיגין עליהם צזכותו (צ"צ טו, א): בכורי ענבים. ימים שהענבים מתצטלין צצכור:

(21) ממדבר צן עד רחב לבא חמת. הלכו צגצוליה צאורך וצרוצז כמין גאס הלכו רוח צבול דרומית ממקצוע מורח עד מקצוע מערצ כמו שזיה משה עלו זה צנגצ דרך צבול דרומית מורחית עד היס שהיס הוא צבול מערצ ומשם חזרו והלכו כל צבול מערצ על שפת היס עד לצא חמת שהוא אלל הר ההר צמקצוע מערצית צפוינית כמו שצפורש צגצולות הארץ צפרשת אללה מסעי (להלן לד, ז):

(22) ויבאו עד חברון. כלצ לצדו הלך שס ונשטטח על קצרי צבות שלא יהא ניסת לצצרי להיות צעצטס וכן הוא אומר (דברים א, לו) ולו אטן את הארץ אשר דרך צה וצחצ (שופטים א, כ) ויתנו לכלצ את חצרון (סוטה לד, צ): שבע שנים נבנתה. אפשר צצנה חס את חצרון לצנען צנו הקטן קודס שיצנה את צוען למצרים צנו הגדול אלל שהיתה מצוניה צכל טוב על אחד מצצנה צצווען וצא להודיען שצחה של ארץ ישראל שאין לך טרשין צארץ ישראל יותר מחצרון לפיכך הקציה לקצרות מתיס ואין לך מעולה צכל ארצות כמצרים שנאמר (צראשית יג, כ) הן כארץ מצרים וצוען היא המעולה שצארץ מצרים שסס מושצ המלכים שנאמר (ישעיה ל, ה) כי היו צצוען שריו והיתה חצרון טובה ממנה שצעה חלקים (סוטה ס):

<p>23 And they came unto the valley of Eshcol, and cut down from thence a branch with one cluster of grapes, and they bore it upon a pole between two; they took also of the pomegranates, and of the figs.—</p>	<p>וַיָּבֹאוּ עַד-נַחַל אֲשָׁכּוֹל וַיַּכְרֹתוּ מִשָּׁם זְמוּרָה וְאֲשָׁכּוֹל עֲנָבִים אֶחָד וַיִּשָּׂאֶהוּ בְמוֹט בִּשְׁנַיִם וּמִן-הָרְמָנִים וּמִן-הַתְּאֵנִים וְאֶת-נֶחֱלָא וְאֶת-כָּל וְקָצוּ מִתְּמֵן עוֹבְרָתָא וְאֶת-כָּל דְּעֵנְבִין חֵד וְנִטְלוּהִי בְאַרְיָחָא בְתֵרִין וּמִן רְמוֹנִיָּא וּמִן תְּיֵנִיָּא:</p>	<p>23 וַיָּבֹאוּ עַד-נַחַל אֲשָׁכּוֹל וַיַּכְרֹתוּ מִשָּׁם זְמוּרָה וְאֲשָׁכּוֹל עֲנָבִים אֶחָד וַיִּשָּׂאֶהוּ בְמוֹט בִּשְׁנַיִם וּמִן-הָרְמָנִים וּמִן-הַתְּאֵנִים</p>
<p>24 That place was called the valley of Eshcol, because of the cluster which the children of Israel cut down from thence.—</p>	<p>לְמָקוֹם הַהוּא קָרָא נַחַל אֲשָׁכּוֹל עַל אֲדוֹת הָאֲשָׁכּוֹל אֲשֶׁר-כָּרְתוּ מִשָּׁם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>	<p>24 לְמָקוֹם הַהוּא קָרָא נַחַל אֲשָׁכּוֹל עַל אֲדוֹת הָאֲשָׁכּוֹל אֲשֶׁר-כָּרְתוּ מִשָּׁם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>
<p>25 And they returned from spying out the land at the end of forty days.</p>	<p>וַיָּשֻׁבוּ מִתּוֹר הָאָרֶץ מִקֵּץ אַרְבָּעִים יוֹם:</p>	<p>25 וַיָּשֻׁבוּ מִתּוֹר הָאָרֶץ מִקֵּץ אַרְבָּעִים יוֹם:</p>
<p>26 And they went and came to Moses, and to Aaron, and to all the congregation of the children of Israel, unto the wilderness of Paran, to Kadesh; and brought back word unto them, and unto all the congregation, and showed them the fruit of the land.</p>	<p>וַיֵּלְכוּ וַיָּבֹאוּ אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן וְאֶל-כָּל-עֵדֶת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶל-מִדְבַּר פָּאָרָן קִדְשָׁה וַיִּשִּׁיבוּ אֵתָם דְּבַר וְאֶת-כָּל-תְּעוּדָה וַיִּרְאוּם אֶת-פְּרִי הָאָרֶץ:</p>	<p>26 וַיֵּלְכוּ וַיָּבֹאוּ אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן וְאֶל-כָּל-עֵדֶת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶל-מִדְבַּר פָּאָרָן קִדְשָׁה וַיִּשִּׁיבוּ אֵתָם דְּבַר וְאֶת-כָּל-תְּעוּדָה וַיִּרְאוּם אֶת-פְּרִי הָאָרֶץ:</p>
<p>27 And they told him, and said: 'We came unto the land whither thou sentest us, and surely it floweth with milk and honey; and this is the fruit of it.</p>	<p>וַיֹּסְפִירוּ-לּוֹ וַיֹּאמְרוּ בָּאֲנֹי אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר שְׁלַחְתָּנוּ וְגַם זִבַּת חֶלֶב וּדְבַשׁ הִוא וְזֶה-פְרִיָּהּ:</p>	<p>27 וַיֹּסְפִירוּ-לּוֹ וַיֹּאמְרוּ בָּאֲנֹי אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר שְׁלַחְתָּנוּ וְגַם זִבַּת חֶלֶב וּדְבַשׁ הִוא וְזֶה-פְרִיָּהּ:</p>
<p>28 Howbeit the people that dwell in the land are fierce, and the cities are fortified, and very great; and moreover we saw the children of Anak there.</p>	<p>אָפֶס כִּי-עַז הָעָם הַיֹּשֵׁב בָּאָרֶץ וְהָעָרִים בְּצֻרוֹת גְּדֹלַת מְאֹד וְגַם-יְלָדֵי הָעֵנָק רָאִינוּ שָׁם:</p>	<p>28 אָפֶס כִּי-עַז הָעָם הַיֹּשֵׁב בָּאָרֶץ וְהָעָרִים בְּצֻרוֹת גְּדֹלַת מְאֹד וְגַם-יְלָדֵי הָעֵנָק רָאִינוּ שָׁם:</p>

(23) זמורה. שוכת גפן ואשכול של ענבים תלוי זה: וישארו במוט בשנים. ממשמע שנאמר וישארו במוט איני יודע שהוא בשנים מה תלמוד לומר בשנים כשיד שמונה נטלו אשכול אחד נטל תאנה ואחד רמון יהושע וכלז לא נטלו כלום לפי שכל ענפים להוציא דזה נחכונו כשם שפריה משונה כך עמה משונה ואם חפץ אתה לידע כמה משאוי אחד מהם לא ולמד מאזנים שהקימו בגלגל (יהושע ד, ה) הרימו להם איש אצן אחד מן הירדן על שכמו והקימוה בגלגל ושקלום רבותינו משקל כל אחד מ' סאה וגמירי טונא דמדלי אינש על כחפיה אינו אלא שליש משאוי ממשאוי שמסייעין אותו להרים (סוטה לד, ה):

(25) וישבו מתור הארץ מקץ ארבעים יום. והלא ארבע מאות פרסה על ארבע מאות פרסה היא (מגילה ג, א) ומהלך אדם ציוני עשרה פרסאות ליום (פסחים נד, א) הרי מהלך ארבעים יום מן המזרח למערב והם הלכו ארכה ורחבה אלא שגלוי לפני הקב"ה שיגזור עליהם יום לשנה קצר לפנייהם את הדרך (תנחומא שלח ח):

(26) וילכו ויבאו. מהו וילכו להקיש הליכתן לציאתן מה ציאתן בעצה רעה אף הליכתן בעצה רעה (סוטה לה, א): וישבו אתם דבר. את משה ואת אהרן:

(27) זבת חלב ודבש היא. כל דבר שקר שאין אומרים בו קצת אמת בתחלתו אין מתקיים בסופו (במדבר רבה. סוטה עט):

(28) בצרות. לשון חוזק ותרומו כרכין לשון צירניות עגולות וכלשון ארמי כריק עגול:

29	Amalek dwelleth in the land of the South; and the Hittite, and	עַמֶּלֶק יוֹשֵׁב בְּאֶרֶץ הַנֶּגֶב וְהַחִתִּי וְהַיְבוֹסִי וְהָאֱמֹרִי יוֹשֵׁב בְּהָרָה וְהַכְּנַעֲנִי יוֹשֵׁב עַל-הַיַּם וְעַל יַד הַיַּרְדֵּן:
30	And Caleb stilled the people toward Moses, and said: 'We should go up at once, and possess it; for we are well able to overcome it.'	וַיַּחַם כָּלֵב אֶת-הָעָם אֶל-מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר עָלָה נַעֲלֶה וְיִרְשָׁנוּ אֹתָהּ כִּי-יָכוֹל נוֹכַח לָהּ:
31	But the men that went up with him said: 'We are not able to go up against the people; for they are stronger than we.'	וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר-עָלוּ עִמּוֹ אָמְרוּ לֹא נוֹכַח לַעֲלֹת אֶל-הָעָם כִּי-חָזֵק הוּא מִמֶּנּוּ:
32	And they spread an evil report of the land which they had spied out unto the children of Israel, saying: 'The land, through which we have passed to spy it out, is a land that eateth up the inhabitants thereof; and all the people that we saw in it are men of great stature.'	וַיִּצְיֹאוּ דִבַּת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תָּרּוּ אֹתָהּ אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הָאָרֶץ אֲשֶׁר עָבְרָנוּ בָּהּ לְתוֹר אֹתָהּ אָרֶץ אֹכֵלֶת יוֹשְׁבֶיהָ הוּא וְכָל-הָעָם אֲשֶׁר-רָאִינוּ בְּתוֹכָהּ אַנְשֵׁי מַדּוּת:
33	And there we saw the Nephilim, the sons of Anak, who come of the Nephilim; and we were in our own sight as grasshoppers, and so we were in their sight.'	וְשָׁם רָאִינוּ אֶת-הַנְּפִילִים בְּנֵי עֲנָק מִן-הַנְּפִילִים וַנְּהִי בְּעֵינֵינוּ כַּחַגְבִּים וְכֵן הָיִינוּ בְּעֵינֵיהֶם:
XIV	And all the congregation lifted up their voice, and cried; and the people wept that night.	וַתִּשָּׂא כָל-הָעֵדָה וַיִּתְּנוּ אֶת-קוֹלָם וַיִּבְכוּ הָעָם בַּלַּיְלָה הַהוּא:

- (29) עמלק יושב וגו'. לפי שנכוו צעמלק כצר הזכירוהו מרגלים כדי לייראם (תנחומא שלח ט): על יד הירדן. יד כמשמעו אלל הירדן ולא חוכלו לעצור:
- (30) ויהם כלב. השחיק את כולם: אל משה. לשמוע מה שידבר צמשה לווח ואמר וכי זו כלצד עשה לנו צן עמרם השומע היה סבור שצא לספר בגנותו שהיה כלצם על משה כשציל דצרי המרגלים שחקו כולם לשמוע גנותו אמר והלא קרע לנו את היס והוריד לנו את המן והגיו לנו את השליו (צמדצר רצה. סוטה שס): עלה נעלה. אפילו צשמים והוא אומר עשו סולמות ועלו שם נצליה ככל דצרי (שס): ויהם. לשון שתיקה וכן (זכריה צ, יז) הם כל צשר (עמוס י, י) הם כי לא להזכיר. כן דרך בני אדם הרואה לשחק אגודת אנשים אומר ש"ט (ס"א הם):
- (31) חזק הוא ממנו. כציוכל כלפי מעלה אמרו (צמדצר רצה. סוטה שס):
- (32) אוכלת יושביה. ככל מקום שעברנו מאנוס קוצרי מתיס. והקצ"ה עשה לטובה כדי לטרדם באצלם ולא יתנו לצללו (שס): אנשי מדות. גדולים וגצוהים וצריך לתת להם מדה כגון גלית (שמואל"א י, ד) גצוה שש אמות וורת וכן (שמואל"ב כא, כ) איש מדון (ד"ה"א יא, כג) איש מדה:
- (33) הנפילים. ענקים מצני שמחזאי ועזאל שנפלו מן השמים צימי דור אנוש (נדח סא, א. יומא סז, צ): וכן היינו בעיניהם. שמענו אומרים זה לזה נמלים (רא"ס וצס"א חגבים) יש צכרמים כאנשים (סוטה שס): עבק. שמעניקים חמה צקומתן (שס לד, צ):

2	<p>And all the children of Israel murmured against Moses and against Aaron; and the whole congregation said unto them: 'Would that we had died in the land of Egypt! or would we had died in this wilderness!</p>	<p>וַיִּלֹּנוּ עַל-מֹשֶׁה וְעַל-אַהֲרֹן כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ אֶל-הָאֱלֹהִים כָּל-הַיּוֹם הַזֶּה לֹא-מָתָנוּ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם אוֹ בַּמִּדְבָּר הַזֶּה לֹא-מָתָנוּ:</p>	<p>וַיִּלֹּנוּ עַל-מֹשֶׁה וְעַל-אַהֲרֹן כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ אֶל-הָאֱלֹהִים כָּל-הַיּוֹם הַזֶּה לֹא-מָתָנוּ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם אוֹ בַּמִּדְבָּר הַזֶּה לֹא-מָתָנוּ:</p>	2
3	<p>And wherefore doth the LORD bring us unto this land, to fall by the sword? Our wives and our little ones will be a prey; were it not better for us to return into Egypt?</p>	<p>וְלָמָּה יְהוָה מְבִיא אֹתָנוּ אֶל-הָאֶרֶץ הַזֹּאת לְנָפֶל בַּחֶרֶב וְנִשְׁתָּנוּ וְנִשְׁפָּנוּ וְיִהְיוּ לְבָז הָלֹא טוֹב לָנוּ שׁוֹב מִצְרָיִם:</p>	<p>וְלָמָּה יְהוָה מְבִיא אֹתָנוּ אֶל-הָאֶרֶץ הַזֹּאת לְנָפֶל בַּחֶרֶב וְנִשְׁתָּנוּ וְנִשְׁפָּנוּ וְיִהְיוּ לְבָז הָלֹא טוֹב לָנוּ שׁוֹב מִצְרָיִם:</p>	3
4	<p>And they said one to another: 'Let us make a captain, and let us return into Egypt.'</p>	<p>וַיֹּאמְרוּ גֹבֵר לְאַחֵיהֶם נִמְנִי רִישָׁא וְנָשׁוּבָה מִצְרָיִם:</p>	<p>וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל-אָחִיו נַתְנֶה רֹאשׁ וְנָשׁוּבָה מִצְרָיִם:</p>	4
5	<p>Then Moses and Aaron fell on their faces before all the assembly of the congregation of the children of Israel.</p>	<p>וַיִּפֹּל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל אַפֵּיהֶן קֹדֶם כָּל קְהֵל כְּנֹשְׁתָּא דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>	<p>וַיִּפֹּל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל-פְּנֵיהֶם לִפְנֵי כָל-קְהֵל עַדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>	5
6	<p>And Joshua the son of Nun and Caleb the son of Jephunneh, who were of them that spied out the land, rent their clothes.</p>	<p>וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּן-נּוּן וְכָלֵב בֶּן-יִפְנֶה מִן-הַחֹתָּמִים אֶת-הָאֶרֶץ קָרְעוּ לְבוֹשֵׁיהֶן:</p>	<p>וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּן-נּוּן וְכָלֵב בֶּן-יִפְנֶה מִן-הַחֹתָּמִים אֶת-הָאֶרֶץ קָרְעוּ לְבוֹשֵׁיהֶם:</p>	6
7	<p>And they spoke unto all the congregation of the children of Israel, saying: 'The land, which we passed through to spy it out, is an exceeding good land.</p>	<p>וַיֹּאמְרוּ לְכָל כְּנֹשְׁתָּא דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִימַר אֶרֶץ דְּעַבְרָנָא בְּהָ לְאֵלֵּלָא יִתֵּה טָבָא אֶרֶץ לְחָדָא לְחָדָא:</p>	<p>וַיֹּאמְרוּ אֶל-כָּל-עַדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הָאֶרֶץ אֲשֶׁר עָבְרָנוּ בָּהּ לְתוֹר אֲתָה טוֹבָה הָאֶרֶץ מְאֹד מְאֹד:</p>	7
8	<p>If the LORD delight in us, then He will bring us into this land, and give it unto us—a land which floweth with milk and honey.</p>	<p>אִם רָעָא בְּנָא מִן קָדֶם יְיָ וַיַּעַל יִתֵּנָא לְאֶרֶץ הָדָא וַיִּתְּנָה לָנָא אֶרֶץ דְּהִיא עֲבָדָא חֶלֶב וְדָבֶשׁ:</p>	<p>אִם-חֶפֶץ בָּנוּ יְהוָה וְהֵבִיא אֹתָנוּ אֶל-הָאֶרֶץ הַזֹּאת וְנָתַנָּה לָנוּ אֶרֶץ אֲשֶׁר-הִיא זָבֶת חֶלֶב וְדָבֶשׁ:</p>	שלישי
9	<p>Only rebel not against the LORD, neither fear ye the people of the land; for they are bread for us; their defence is removed from over them, and the LORD is with us; fear them not.'</p>	<p>בְּרִם בְּמִימָרָא דִּי לֹא תִמְרְדוּן וְאַתּוֹן לֹא תִדְחִלוּן מִן עַמָּא דְּאֶרֶץ אֲרִי בִידְנָא מְסִירִין עֲדָא תּוֹקֶפְהוֹן מִנְהוֹן וּמִימָרָא דִּי בְּסַעֲדָנָא לֹא תִדְחִלוּן מִנְהוֹן:</p>	<p>אַךְ בִּיהֲזָה אֶל-תַּמְדָּדוֹ וְאַתֶּם אֶל-תִּירְאוּ אֶת-עַם הָאֶרֶץ כִּי לֶחֱמֵנוּ הֵם סֶר צִלָּם מִעֲלֵיהֶם וַיִּהְיֶה אִתָּנוּ אֶל-תִּירָאֵם:</p>	9

(1) כל העדה. סנהדראות (תנחומא שלח יג):

(2) לו מתנו. הלואי ומתנו:

(4) נתנה ראש. כמרגמו נמני רישא נשים עלינו מלך ורבותינו פירשו לשון עבודת אלילים (פסיקתא זוטרתא):

10	But all the congregation bade stone them with stones, when the glory of the LORD appeared in the tent of meeting unto all the children of Israel.	וַיֹּאמְרוּ כָל־הָעֵדָה לְרָגוֹם אֹתָם בָּאֲבָנִים וַיְהִי כְבוֹד יְהוָה נֹרָאָה בְּאַהֲל מוֹעֵד אֶל־כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (פ)	10
11	And the LORD said unto Moses: 'How long will this people despise Me? and how long will they not believe in Me, for all the signs which I have wrought among them?	וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה עַד אֲמַתִּי יִהְיוּ מְרַגְזִין קְדָמִי עֲמָא הָדִין וְעַד אֲמַתִּי לֹא יִהְיִמְנוּן בְּמִימְרֵי כָּל אֲתִיָּא דְעִבְדִּית בִּינִיהוֹן:	11
12	I will smite them with the pestilence, and destroy them, and will make of thee a nation greater and mightier than they.'	אֲמַחֲיוֹן בְּמוֹתָא וְאֲשִׁיצִינוּ וְאֶעֱבִיד יְתָךְ לְעַם רַב וְתִקְיָה מִנְהוֹן:	12
13	And Moses said unto the LORD: 'When the Egyptians shall hear—for Thou broughtest up this people in Thy might from among them—	וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה וְשָׁמְעוּ מִצְרַיִם כִּי־הֵעֲלִיתָ בְּכַחֲךָ אֶת־הָעָם הַזֶּה מִמִּצְרַיִם:	13
14	they will say to the inhabitants of this land, who have heard that Thou LORD art in the midst of this people; inasmuch as Thou LORD art seen face to face, and Thy cloud standeth over them, and Thou goest before them, in a pillar of cloud by day, and in a pillar of fire by night;	וַיִּימְרוּן לְיִתִּיב אֶרְעָא הָדָא דְשָׁמְעוּ אֲדִי אֲתָּ יְיָ שְׂכִינְתָךְ שְׂרָא בְּגוֹ עֲמָא הָדִין דְּבִעֲנִיהוֹן חֲזוּ שְׂכִינַת יְקָרְךָ יְיָ וְעַנְנָךְ מְטִל עֲלֵיהוֹן וּבַעֲמוּדָא דְעַנְנָא אֲתָּ מְדַבֵּר קְדָמִיהוֹן בִּיקְמָא וּבַעֲמוּדָא דְאִשְׁתָּא בְּלִילְיָא:	14
15	now if Thou shalt kill this people as one man, then the nations which have heard the fame of Thee will speak, saying:	וְהִמְתָּה אֶת־הָעָם הַזֶּה כְּאִישׁ אֶחָד וַיֹּאמְרוּ הַגּוֹיִם אֲשֶׁר־שָׁמְעוּ אֶת־שִׁמְעֶךָ לֵאמֹר:	15

- (9) אל תמרדו. וסוֹד וְאַתָּם אֵל תִּירָאוּ: כִּי לַחֲמֹנֵי הֵם. נִאֲכַלְס כֻּלְחָם: סָר צִלָּם. מַגִּינִים וְחֹזְקִים כְּשֶׁהֵם מִתּוֹ אִיוֹז שֶׁהֵם מַגִּין עֲלֵיהֶם (סוֹטָה לט. ז"צ טו, א) דְּצַר אַחֵר לָלוּ שֶׁל הַמִּקּוֹס סָר מֵעֲלֵיהֶם:
- (10) לְרָגוֹם אוֹתָם. אֵת יִהְיֶה וְכָל: וְכָבוֹד ד'. הֵעֵן יִרְדָּ שֶׁ (בְּמִדְבָּר רַבָּה. סוֹטָה לה, א):
- (11) עַד אִנָּה. עַד הֵיכָן: יִנְאַצְנִי. יִרְגִּיזוּנִי: בְּכָל הָאֲתוֹת. בְּשִׁבְלֵי כָל הַנִּסִּים שֶׁעֲשִׂיתִי לָהֶם הֵיכָן לֵאמֹר שֶׁהֵיכָל זִידֵי לִקְיָם הַבְּטָחָתִי:
- (12) וְאֶרְשָׁנוּ. כְּתִרְגוּמוֹ לְשׁוֹן תְּרוּכִין וְאֵם תִּאֲמַר מִה אֶעֱשֶׂה לְשִׁבְעַת אֲבוֹת: וְאֶעֱשֶׂה אֶתְךָ לְגוֹי גָּדוֹל. שְׂאֵתָה מִזְרַעֲסָ (בְּמִדְבָּר רַבָּה):
- (13) וְשָׁמְעוּ מִצְרַיִם. וְשָׁמְעוּ אֵת אֲשֶׁר תִּהְיֶה: כִּי הֵעֲלִיתָ. כִּי שָׁמַשׁ צִלְשׁוֹן אֲשֶׁר רָאוּ אֲשֶׁר הֵעֲלִיתָ בְּכַחֲךָ הַגָּדוֹל אֲוֹתִם מִקְרָבָם וְכִשְׁמִעוּ שְׂאֵתָה הִירָגָם לֹא יִאֲמָרוּ שֶׁחֲטָאוּ לָךְ אֲלֹא יִאֲמָרוּ שֶׁכִּנְגַּדְסָם יָכוֹלָת לִהְיוֹת לְחַלְסָם אֲבָל כִּנְגַּד יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ לֹא יָכוֹלָת לִהְיוֹת. וְזוֹ הִיא:
- (14) וַיֹּאמְרוּ אֵל יִשְׁבֵּי הָאָרֶץ הַזֹּאת. כִּמוֹ עַל יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ הַזֹּאת וְמִה יִאֲמָרוּ עֲלֵיהֶם מִה שְׂאֵתָה בְּסוֹף הָעֵנִין מִצְרַיִם יָכוֹלָת ה' בְּשִׁבְלֵי שֶׁשָׁמְעוּ כִּי אִתָּה ה' שׁוֹכֵן בְּקִרְבָּם וְעֵין צִיָּן אִתָּה ה' נִרְאָה לָהֶם וְהֵכֵל צִדְרָךְ חֲזָה וְלֹא הִכִּירוּ בְּךָ שְׂנֵאתָה אֲהַבְתָּם מִהֶם עַד הֵנָּה (תַּנְחוּמָא שְׁלַח יג):

16	Because the LORD was not able to bring this people into the land which He swore unto them, therefore He hath slain them in the wilderness.	מִבְּלֹתִי יִכְלֹת יְהוָה לְהָבִיא אֶת־הָעָם הַזֶּה אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נִשְׁבַּע לָהֶם וַיִּשְׁחָטֵם בַּמִּדְבָּר׃	16
17	And now, I pray Thee, let the power of the Lord be great, according as Thou hast spoken, saying:	וְעַתָּה יִגְדַל־נָא כֹחַ אֲדֹנָי כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לֵאמֹר׃	17
18	The LORD is slow to anger, and plenteous in lovingkindness, forgiving iniquity and transgression, and that will by no means clear the guilty; visiting the iniquity of the fathers upon the children, upon the third and upon the fourth generation.	יְהוָה אַרְךְ אַפַּיִם וְרַב־חֶסֶד נָשָׂא עֵוֹן וּפָשַׁע וְנִקָּה לֹא יִנְקֶה פֶקֶד עֲוֹן אֲבוֹתַי עַל־בָּנָיִם עַל־שְׁלִישִׁים וְעַל־רְבָעִים׃	18
19	Pardon, I pray Thee, the iniquity of this people according unto the greatness of Thy lovingkindness, and according as Thou hast forgiven this people, from Egypt even until now.	סַלַח־נָא לְעֵוֹן הָעָם הַזֶּה כַּגְדֹל חֶסְדְּךָ וְכַאֲשֶׁר נִשְׁאַתָּה לָעָם הַזֶּה מִמִּצְרַיִם וְעַד־הַנֵּחָ׃	19
20	And the LORD said: 'I have pardoned according to thy word'	וַיֹּאמֶר יְהוָה סַלַחְתִּי כְּדִבְרְךָ׃	20
21	But in very deed, as I live—and all the earth shall be filled with the glory of the LORD—	וְאוֹלָם חַי־אֲנִי וַיִּמָּלֵא כְבוֹד־יְהוָה אֶת־כָּל־הָאָרֶץ׃	21
22	surely all those men that have seen My glory, and My signs, which I wrought in Egypt and in the wilderness, yet have put Me to proof these ten times, and have not hearkened to My voice;	כִּי כָל־הָאֲנָשִׁים הָרְאִים אֶת־כְּבוֹדִי וְאֶת־אֲתֹתַי אֲשֶׁר־עָשִׂיתִי בְּמִצְרַיִם וּבַמִּדְבָּר וַיִּנָּסּוּ אֹתִי זֶה עֲשֹׂר פְּעָמִים וְלֹא שָׁמְעוּ בְּקוֹלִי׃	22

- (15) והמתה את העם הזה כאיש אחד. פתאום ומתוך כך יאמרו הגוים אשר שמעו את שמעך וגו':
 (16) מבלתי יכלת וגו'. לפי שיושבי הארץ חזקים וגזורים ואינו דומה פרעה לשלשים ואחד מלכים זאת יאמרו על יושב הארץ הזאת (זכרות לז): מבלתי יכלת. מתוך שלא היה יכולת צידו להציאם שחטם: יכלת. שם דצר הוא:
 (17) יגדל נא כח ה'. לעשות דבורך: כאשר דברת לאמר. ומהו הדבור:
 (18) ה' ארך אפים. לנדיקים ולרשעים כשעלה משה למרום מנאז משה להקצ"ה שהיה יושב וכותב ה' ארך אפים אמר לו לנדיקים אמר לו הקצ"ה אף לרשעים אמר לו רשעים יאצדו אמר לו הקצ"ה חייך שאתה נריך לדצר כשחטאו ישראל בעגל וזמרגלים התפלל משה לפניו צארכ אפים אמר לו הקצ"ה והלא אמרת לי לנדיקים אמר לו והלא אמרת לי אף לרשעים (סנהדרין קיא, א): ונקדה. לשנים: לא ינקדה. לשאינן שנים (יומא פו, א):
 (20) כדברך. כשנזיל מה שאמרת פן יאמרו מזלתי יכולת ה':
 (21) ואולם. כמו אצל זאת אעשה להם: חי אני. לשון שבעה כשם שאני חי וכזודי ימלא את כל הארץ כך אקיים להם כי כל האנשים הרואים וגו'. אם יראו את הארץ:
 (22) וינסו. כשמעו: זה עשר פעמים. שנים דים שנים זמן ושנים בשליו וכו' כדאיתא במסכת ערכין (טו, א-ב):

23	surely they shall not see the land which I swore unto their fathers, neither shall any of them that despised Me see it.	אִם-יִרְאוּ אֶת-הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאֲבֹתָם וְכָל-מִנְאֲצֵי לֹא יִרְאוּהָ:	אִם יִחְזוּן יֵת אֶרֶעַא דְקִימִית לְאַבְהִתְהוֹן וְכָל דְאַרְגִּיזוּ קְדָמִי לֹא יִחְזוּנָה:
24	But My servant Caleb, because he had another spirit with him, and hath followed Me fully, him will I bring into the land whereinto he went; and his seed shall possess it.	וְעַבְדִּי כָלָב עֲקֵב הָיְתָה רוּחַ אַחֲרָת עִמּוֹ וַיִּמָּלֵא אַחֲרַי וַתְּבִיאֵתוּ אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-בָּא שָׁמָּה וְזָרְעוּ יוֹרְשֶׁנָּה:	וְעַבְדִּי כָלָב חִלָּף דִּהְנֵת רוּחַ אוּחְרֵי עִמִּיהּ וְאַשְׁלִים בְּתֵר דִּחְלָתִי וְאַעֲלִינֶיהּ לְאַרְעַא דְעָאֵל לְתִמְן וּבְנוּחֵי יוֹרְשָׁנָה:
25	Now the Amalekite and the Canaanite dwell in the Vale; tomorrow turn ye, and get you into the wilderness by the way to the Red Sea.'	וְהָעַמְלָקִי וְהַכְנַעֲנִי יוֹשֵׁב בְּעֵמֶק מִחֵר פָּנּוּ וְסָעוּ לָכֶם הַמִּדְבָּר דֶּרֶךְ יַם-סוּף: (פ)	וְעַמְלָקָא וְכְנַענָא יֹתִיב בְּמִישְׁרָא מִחֵר אַתְפְּנוּ וְטוּלוּ לְכוּן לְמִדְבָּרָא אוּרַח יָמָא דְסוּף:
26	And the LORD spoke unto Moses and unto Aaron, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן לֵאמֹר:	וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה וְלֹאֲהֲרֹן לְמִימֵר:
27	'How long shall I bear with this evil congregation, that keep murmuring against Me? I have heard the murmurings of the children of Israel, which they keep murmuring against Me.	עַד-מָתִי לַעֲדָה הָרָעָה הַזֹּאת אֲשֶׁר הִמָּה מְלִינִים עָלַי אֶת-תַּלְלוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הִמָּה מְלִינִים עָלַי שְׁמָעֵתִי:	עַד אִמְתִּי לְכַנְשָׁתָא בְּשָׁתָא הָדָא דְאַנְוִן מִתְרַעְמִין עָלַי יֵת תוֹרַעְמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דְאַנְוִן מִתְרַעְמִין עָלַי שְׁמִיעַ קְדָמִי:
28	Say unto them: As I live, saith the LORD, surely as ye have spoken in Mine ears, so will I do to you:	אָמַר אֱלֹהִים חִי-אֲנִי נֹאם-יְהוָה אִם-לֹא כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתֶּם בְּאָזְנִי כֵן אַעֲשֶׂה לָכֶם:	אִימֵר לְהוֹן קִיִּים אָנָּא אָמַר יְיָ אִם לֹא כְמָא דְמִלִּילְתוּן קְדָמִי כֵן אַעֲבִיד לְכוּן:

(23) אם יראו. לא יראו: (אם יראו את הארץ. הרי זה מקרא מסורס חי אני כי כל האנשים אם יראו את הארץ וכדודי ימלא את כל הארץ שלא יתחלל שמי במגפה הזאת לאמר מבצתי יכולת ה' להביאם שלא אמיתם פתאום כאיש אחד אלא באיחור ארבעים שנה מעט מעט:) לא יראוה. לא יראו את הארץ:

(24) רוח אחרת. שמי רוחות אמת צפה ואמת בלז למרגלים אמר אני עמכם צעצה ובלבו היה לומר האמת ועל ידי כן היה צו כח להשקיעם כמו שנאמר (לעיל יג, ל) ויהם כלב שהיו סבורים שיאמר כמותם זה שנאמר בספר (יהושע יד, ז) ואשיב אותם דבר כאשר עשׂו לנבי ולא כאשר עשׂו פי (במדבר רבה): וימלא את לבו אחרי וזה מקרא קצר: אשר בא שמה. חזרון תנתן לו: יורשנה. כתרנומו יתרכינה יורישו את הענקים ואת העם אשר זה ואין לתרגמו יירתינה אלא במקום יירשנה:

(25) והעמלקי וגו'. אם תלכו שם יהרגו אתכם מאחר שאני עמכם: מחר פנו. לאחוריים וסעו לכם וגו':

(27) לעדה הרעה וגו'. אלו המרגלים מכאן לעדה שהיא עשרה (סנהדרין ג, א): אשר המה מלינים. את ישראל עלי: את תלונות בני ישראל אשר המה מלינים. המרגלים מלינים אותם עלי שמעתי:

(28) חי אני. לשון שבועה: אם לא וגו' כן אעשה. כזכור אני חי: כאשר דברתם. שצקשם ממני (לעיל ג) או במדבר הזה לו מתנו:

29	your carcasses shall fall in this wilderness, and all that were numbered of you, according to your whole number, from twenty years old and upward, ye that have murmured against Me;	במדבר הזה יפלו פגריכם וכל פקדיכם לכל מספרכם מבן עשרים שנה ומעלה אשר הליתם עלי:	במדבר הזה יפלו פגריכם וכל פקדיכם לכל מספרכם מבן עשרים שנה ומעלה אשר הליתם עלי:	29
30	surely ye shall not come into the land, concerning which I lifted up My hand that I would make you dwell therein, save Caleb the son of Jephunneh, and Joshua the son of Nun.	אם אתם תבאו אל הארץ אשר נשאתי את ידי לשכן אתכם בה כי אם פלב בן יפנה ויהושע בן נון:	אם אתם תבאו אל הארץ אשר נשאתי את ידי לשכן אתכם בה כי אם פלב בן יפנה ויהושע בן נון:	30
31	But your little ones, that ye said would be a prey, them will I bring in, and they shall know the land which ye have rejected.	וטפכם אשר אמרתם לבז יהיה והביאתי אתם וידעו את הארץ אשר מאסתם בה:	וטפכם אשר אמרתם לבז יהיה והביאתי אתם וידעו את הארץ אשר מאסתם בה:	31
32	But as for you, your carcasses shall fall in this wilderness.	ופגריכם אתם יפלו במדבר הזה:	ופגריכם אתם יפלו במדבר הזה:	32
33	And your children shall be wanderers in the wilderness forty years, and shall bear your strayings, until your carcasses be consumed in the wilderness.	ובניכם יהיו רעים במדבר ארבעים שנה ונשאו את זנותיכם עדתם פגריכם במדבר:	ובניכם יהיו רעים במדבר ארבעים שנה ונשאו את זנותיכם עדתם פגריכם במדבר:	33
34	After the number of the days in which ye spied out the land, even forty days, for every day a year, shall ye bear your iniquities, even forty years, and ye shall know My displeasure.	במספר הימים אשר תרתם את הארץ ארבעים יום יום לשנה יום לשנה תשאו את עונתיכם ארבעים שנה וידעתם את תנאותי:	במספר הימים אשר תרתם את הארץ ארבעים יום יום לשנה יום לשנה תשאו את עונתיכם ארבעים שנה וידעתם את תנאותי:	34
35	I the LORD have spoken, surely this will I do unto all this evil congregation, that are gathered together against Me; in this wilderness they shall be consumed, and there they shall die.'	אני יהוה דברתי אם לא זאת אעשה לכל העדה הרעה הזאת הנועדים עלי במדבר הזה יתמו ושם ימותו:	אני יהוה דברתי אם לא זאת אעשה לכל העדה הרעה הזאת הנועדים עלי במדבר הזה יתמו ושם ימותו:	35

(29) וכל פקדיכם לכל מספרכם. כל הנמנה לכל מספר שאתם נמנים בו כגון לזאת ולזאת ולזאת שקלים כל המנויים לכל אותם מספרות ימותו ואלו הן מן כ' שנה וגו' להוציא שבטו של לוי שאין פקודיהם מן עשרים (ב"ב קכא, ב):

(32) ופגריכם אתם. כתרומתו (דילכון) לפי שדבר על הצנים להכניסם לארץ ובקש לומר ואחס תמותו נופל לשון זה כאן לומר אתם:

(33) ארבעים שנה. לא מת אחד מהם פחות מן ס' לכן נגזר ארבעים כדי שיהיו אותם של בני עשרים מגיעין לכלל ששים ושנה ראשונה היתה בכלל ואף על פי שקדמה לשלוח המרגלים לפי שמשעשו את העגל עלתה גזירה זו במחשבה אלא שהמתין להם עד שחתמלא סאתם וזהו שנאמר (שמות לב, לד) וציוס פקדי במרגלים ופקדתי עליהם חטאתם ואף כאן נאמר תשאו את עונותיכם ולא עונתכם שמי עונות של עגל ושל חלונה וחשב להם בזמנים חייהם מקצת שנה ככולה וכשנכנסו לשנת ששים מתו אותם של בני עשרים (תנחומא שלה יג): ונשאו את זנותיכם. כתרומתו ויקבלון ית חזיקון:

(34) את תנאותי. שהניאותם את לבבכם מאחרי. תנאה לשון הסרה כמו (במדבר לו, ו) כי הניא אציה אותה:

36	And the men, whom Moses sent to spy out the land, and who, when they returned, made all the congregation to murmur against him, by bringing up an evil report against the land,	וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־שָׁלַח מֹשֶׁה לְתוֹר אֶת־הָאָרֶץ וַיָּשָׁבוּ (כ') וַיִּלְוּנוּ [ק'] וַיִּלְיִנוּ עָלָיו אֶת־כָּל־הַעֲדָה לְהוֹצִיא דָבָר עַל־הָאָרֶץ:	36
37	even those men that did bring up an evil report of the land, died by the plague before the LORD.	וּמִיָּתוֹ גִּבְרִיָּא דְאִפִּיקוּ שׁוּם בֵּישׁ עַל אֶרֶעָ בְּמוֹתָנָא קָדָם יְיָ:	37
38	But Joshua the son of Nun, and Caleb the son of Jephunneh, remained alive of those men that went to spy out the land.	וַיהוֹשֻׁעַ בֶּן־נֹון וְכָלֵב בֶּן־יִפְנֶה חִיו מִן־הָאֲנָשִׁים הָהֵם הַהֲלָכִים לְתוֹר אֶת־הָאָרֶץ:	38
39	And Moses told these words unto all the children of Israel; and the people mourned greatly.	וַיַּדְבֵּר מֹשֶׁה אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּתְאֶבְלוּ הָעָם מְאֹד:	39
40	And they rose up early in the morning, and got them up to the top of the mountain, saying: 'Lo, we are here, and will go up unto the place which the LORD hath promised; for we have sinned.'	וַיִּשְׁכְּמוּ בַּבֹּקֶר וַיַּעֲלוּ אֶל־רֹאשׁ הַהָר לְאֹמֶר הֲנֵנוּ וְעַלִּינוּ אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־אָמַר יְהוָה כִּי חָטֵאנוּ:	40
41	And Moses said: 'Wherefore now do ye transgress the commandment of the LORD, seeing it shall not prosper?	וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְמָה זֶה אַתֶּם עֹבְרִים אֶת־פִּי יְהוָה וְהוּא לֹא תִצְלַח:	41
42	Go not up, for the LORD is not among you; that ye be not smitten down before your enemies.	אַל־תַּעֲלוּ כִּי אֵין יְהוָה בְּקִרְבְּכֶם וְלֹא תִנָּגְפוּ לִפְנֵי אֹיְבֵיכֶם:	42

- (36) וישבו וילינו עליו. וכששצו מתור הארץ הרעימו עליו את כל העדה צהולאת דצה אותם אנשים וימותו. כל הוצאת דצה לשון חינוך דצרים שמלקיחים לשונם לאדם לדצר צו כמו (שיר ז, י) דוצצ שפתי ישנים וישנה לטובה וישנה לרעה לכן נאמר כאן מוציא דצח הארץ רעה שיש דצה שהיא טובה: דבה. פרליר"ש צלע"ז:
- (37) במגפה לפני ה'. צאותה מיתה ההגונה להם מדה כנגד מדה הם חטאו בלשון וגשחרצב לשונם עד טצורם ומולעים יוצאים מלשונם ובאין לתוך טצורם לכן נאמר צמגפה וזה לפני ה' צאותה הראויה להם על פי מדותיו של הקצ"ה שהוא מודד מדה כנגד מדה (סוטה לה, א):
- (38) ויהושע וכלב חיו. מה תלמוד לומר חיו מן האנשים ההם אלא מלמד שנטלו חלקם של מרגלים צארץ וקמו תחתיהם לחיים (ב"ב קיח, ב):
- (40) אל ראש ההר. והוא הדרכ העולה לארץ ישראל: הננו ועלינו אל המקום. לארץ ישראל: אשר אמר ה'. לתת לנו שם נעלה: כי חטאנו. על אשר אמרנו (לעיל ג) הלא טוב לנו שוב מצרימה:
- (41) והוא לא תצליח. זו שאתם עושין לא תלצל:

43	For there the Amalekite and the Canaanite are before you, and ye shall fall by the sword; forasmuch as ye are turned back from following the LORD, and the LORD will not be with you.	כִּי הָעֲמֻלִּי וְהַכְּנַעֲנִי שָׁם לִפְנֵיכֶם וּנְפַלְתֶּם בְּחֶרֶב כִּי-עַל-כֵּן שִׁבַּתֶּם מֵאַחֲרֵי יְהוָה וְלֹא-יְהִי יְהוָה עִמָּכֶם: אֲרֵי עֲמֻלְקָאָה וְכְנַעֲנָאָה תִּמָּן קְדָמִיכֶן וְתִפְּלוּן בְּחֶרֶב אֲרֵי עַל כֵּן תִּבָּתוּן מִבֶּתֶר פּוֹלְחָנָא דִּי וְלֹא יְהִי מִימְרָא דִּי בְּסַעֲדִיכֶן:	43 כִּי הָעֲמֻלִּי וְהַכְּנַעֲנִי שָׁם לִפְנֵיכֶם וּנְפַלְתֶּם בְּחֶרֶב כִּי-עַל-כֵּן שִׁבַּתֶּם מֵאַחֲרֵי יְהוָה וְלֹא-יְהִי יְהוָה עִמָּכֶם:
44	But they presumed to go up to the top of the mountain; nevertheless the ark of the covenant of the LORD, and Moses, departed not out of the camp.	וַיַּעֲפְלוּ לַעֲלֹת אֶל-רֹאשׁ הָהָר וַאֲרָשְׁעוּ לְמַסַּק לְרִישׁ טוֹרָא וַאֲרֹן בְּרִית-יְהוָה וּמֹשֶׁה לֹא-עָדוּ מִשּׁוּ מִקֶּרֶב הַמַּחֲנֶה: וַאֲרָשְׁעוּ לְמַסַּק לְרִישׁ טוֹרָא וַאֲרֹן בְּרִית-יְהוָה וּמֹשֶׁה לֹא-עָדוּ מִשּׁוּ מִקֶּרֶב הַמַּחֲנֶה:	44 וַיַּעֲפְלוּ לַעֲלֹת אֶל-רֹאשׁ הָהָר וַאֲרָשְׁעוּ לְמַסַּק לְרִישׁ טוֹרָא וַאֲרֹן בְּרִית-יְהוָה וּמֹשֶׁה לֹא-עָדוּ מִשּׁוּ מִקֶּרֶב הַמַּחֲנֶה:
45	Then the Amalekite and the Canaanite, who dwelt in that hill-country, came down, and smote them and beat them down, even unto Hormah.	וַיֵּרֶד הָעֲמֻלִּי וְהַכְּנַעֲנִי הַיֹּשֵׁב בְּהָר הַהוּא וַיִּכּוּם וַיַּכּוּם עַד-הַחֲרָמָה: (פ) וַיֵּרֶד הָעֲמֻלִּי וְהַכְּנַעֲנִי הַיֹּשֵׁב בְּהָר הַהוּא וַיִּכּוּם וַיַּכּוּם עַד-הַחֲרָמָה: (פ)	45 וַיֵּרֶד הָעֲמֻלִּי וְהַכְּנַעֲנִי הַיֹּשֵׁב בְּהָר הַהוּא וַיִּכּוּם וַיַּכּוּם עַד-הַחֲרָמָה: (פ)
XV	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימֶר:	יד וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:
2	Speak unto the children of Israel, and say unto them: When ye are come into the land of your habitations, which I give unto you,	דִּבֶּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ מִלִּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימַר אֲלֵהֶם כִּי תָבֹאוּ אֶל-אֶרֶץ מוֹשְׁבֵיכֶם אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לָכֶם: מִלִּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימַר אֲלֵהֶם כִּי תָבֹאוּ אֶל-אֶרֶץ מוֹשְׁבֵיכֶם אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לָכֶם:	2 דִּבֶּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ מִלִּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימַר אֲלֵהֶם כִּי תָבֹאוּ אֶל-אֶרֶץ מוֹשְׁבֵיכֶם אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לָכֶם:
3	and will make an offering by fire unto the LORD, a burnt-offering, or a sacrifice, in fulfilment of a vow clearly uttered, or as a freewill-offering, or in your appointed seasons, to make a sweet savour unto the LORD, of the herd, or of the flock;	וְעָשִׂיתֶם אִשָּׁה לַיהוָה עֹלָה אוֹ-זֶבַח לִפְלֹא נֹדֶר אוֹ בְּנִדְבָה אוֹ בְּמַעַדֵיכֶם לַעֲשׂוֹת רִיחַ נִיחַח לַיהוָה מִן-הַבֶּקָּר אוֹ מִן-הַצֹּאן: וְעָשִׂיתֶם אִשָּׁה לַיהוָה עֹלָה אוֹ-זֶבַח לִפְלֹא נֹדֶר אוֹ בְּנִדְבָה אוֹ בְּמַעַדֵיכֶם לַעֲשׂוֹת רִיחַ נִיחַח לַיהוָה מִן-הַבֶּקָּר אוֹ מִן-הַצֹּאן:	3 וְעָשִׂיתֶם אִשָּׁה לַיהוָה עֹלָה אוֹ-זֶבַח לִפְלֹא נֹדֶר אוֹ בְּנִדְבָה אוֹ בְּמַעַדֵיכֶם לַעֲשׂוֹת רִיחַ נִיחַח לַיהוָה מִן-הַבֶּקָּר אוֹ מִן-הַצֹּאן:
4	then shall he that bringeth his offering present unto the LORD a meal-offering of a tenth part of an ephah of fine flour mingled with the fourth part of a hin of oil;	וַיִּקְרִיב וַיִּקְרִיב דְּמִקְרִיב קוֹרְבָנִיהָ קֹדֶם יִי מִנְחָתָא סוּלְחָא עֲשֻׁרֹנָא דְּפִיל בְּרַבְעִית הֵינָא מִשְׁחָא: וַיִּקְרִיב וַיִּקְרִיב דְּמִקְרִיב קוֹרְבָנִיהָ קֹדֶם יִי מִנְחָתָא סוּלְחָא עֲשֻׁרֹנָא דְּפִיל בְּרַבְעִית הֵינָא מִשְׁחָא:	4 וַיִּקְרִיב וַיִּקְרִיב דְּמִקְרִיב קוֹרְבָנִיהָ קֹדֶם יִי מִנְחָתָא סוּלְחָא עֲשֻׁרֹנָא דְּפִיל בְּרַבְעִית הֵינָא מִשְׁחָא:

- (43) כי על כן שבבתם. כלומר כי זאת תצא לכם על אשר שבבתם וגו':
- (44) ויעפלו. לשון חוזק וכן (תצוקק ב, ד) הנה עפלה. אינגריש בלע"ז לשון עזות וכן (מיכה ד, ח) עופל צה ציון (ישעיה לז, יד) עופל וצחק. ומדרש תנחומא (ישן שלח יט) מפרשו לשון אופל הלכו חשכים שלא צרשות:
- (45) ויכתום. כמו (דברים ט, כא) ואכות אותם טחון מכה אחר מכה: עד החרמה. שם המקום נקרא על שם המאורע:
- (2) כי תבאו. צטר להם שיכנסו לארץ:
- (3) ועשיתם אשה. אין זה צווי אלא כשתצאו שם ותעלה על לבצכם לעשות אשה לה: ריח ניחח. שיהיה נחת רוח לפני: לפלא נדר או בנדבה וגו'. או שמתעו האשה בשביל חובת מועדיכם שחייבתי אתכם לעשות צמועד:
- (4) והקריב הקריב. מקריבו נסכים ומנחה לכל צהמה המנחה כליל והשמן נכלל צהמה והיין לספלים כמו ששנינו במסכת סוכה (מח, א):

5	and wine for the drink-offering, the fourth part of a hin, shalt thou prepare with the burnt-offering or for the sacrifice, for each lamb.	וַיִּזֶן לַגֹּסֶס רְבִיעִית הַחֵין תַּעֲשֶׂה עַל־הַעֹלָה אוֹ לַזֶּבַח לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד: וְחִמְרָא לְנִסְכָּא רַבְעוֹת הֵינָא תַעֲבִיד עַל עֹלֹתָ אוֹ לְנִכְסַת קוֹדֶשִׁיא לְאַמְרָא חַד:	5
6	Or for a ram, thou shalt prepare for a meal-offering two tenth parts of an ephah of fine flour mingled with the third part of a hin of oil;	אוֹ לְאַיִל תַּעֲשֶׂה מִנְחָה סֵלֶת שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן שְׁלִשִׁית הַחֵין: אוֹ לְדִכְרָא תַעֲבִיד מִנְחָתָא סוּלְתָא תְּרִין עֶשְׂרֹנִין דְּפִילָא בְּמִשַׁח תִּלְתּוֹת הֵינָא:	6
7	and for the drink-offering thou shalt present the third part of a hin of wine, of a sweet savour unto the LORD.	וַיִּזֶן לַגֹּסֶס שְׁלִשִׁית הַחֵין תַּקְרִיב רֵיח־נִיחָח לַיהוָה: וְחִמְרָא לְנִסְכָּא תִלְתּוֹת הֵינָא תַקְרִיב לְאַתְקַבְּלָא בְּרַעְוָא קָדָם יי:	7
8	And when thou preparest a bullock for a burnt-offering, or for a sacrifice, in fulfilment of a vow clearly uttered, or for peace-offerings unto the LORD;	וְכִי־תַעֲשֶׂה בֶן־בָּקָר עֹלָה אוֹ זֶבַח לְפֶלֶא־נֶדֶר אוֹ־שְׁלָמִים לַיהוָה: וְאִרִי תַעֲבִיד בֶּר תּוֹרִי עֹלֹתָ אוֹ נִכְסַת קוֹדֶשִׁיא לְפָרָשָׁא נֶדְרָא אוֹ נִכְסַת קוֹדֶשִׁיא קָדָם יי:	חמישי
9	then shall there be presented with the bullock a meal-offering of three tenth parts of an ephah of fine flour mingled with half a hin of oil.	וְהַקְרִיב עַל־בֶּן־הַבָּקָר מִנְחָה סֵלֶת שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים בָּלוּל בְּשֶׁמֶן חֲצֵי הַחֵין: וְיַקְרִיב עַל בֶּר תּוֹרִי מִנְחָתָא סוּלְתָא תִּלְתָּא עֶשְׂרֹנִין דְּפִילָא בְּמִשַׁח פִּלְגוֹת הֵינָא:	9
10	And thou shalt present for the drink-offering half a hin of wine, for an offering made by fire, of a sweet savour unto the LORD.	וַיִּזֶן תַּקְרִיב לַגֹּסֶס חֲצֵי הַחֵין אִשָּׁה רֵיח־נִיחָח לַיהוָה: וְחִמְרָא תַקְרִיב לְנִסְכָּא פִלְגוֹת הֵינָא קוֹרְבַּן דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעְוָא קָדָם יי:	10
11	Thus shall it be done for each bullock, or for each ram, or for each of the he-lambs, or of the kids.	כָּכָה יַעֲשֶׂה לְשׁוֹר הָאֶחָד אוֹ לְאַיִל הָאֶחָד אוֹ־לִשָּׁה בְּכֶבֶשִׁים אוֹ בְּעִזִּים: כְּדִין יַתְעֲבִיד לְתוֹרָא חַד אוֹ לְדִכְרָא חַד אוֹ לְאַמְרָא בְּאַמְרִיא אוֹ בְּעִזָּיא:	11
12	According to the number that ye may prepare, so shall ye do for every one according to their number.	כַּמְסָפֵר אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּ כָכָה תַעֲשׂוּ לְאֶחָד כַּמְסָפֵרם: כַּמְנִן דְּתַעֲבִידוּן כְּדִין תַעֲבִידוּן לְחַד כַּמְנִיְהוּן:	12
13	All that are home-born shall do these things after this manner, in presenting an offering made by fire, of a sweet savour unto the LORD.	כָּל־הָאֶזְרָח יַעֲשֶׂה־כָכָה אֶת־אֹלָה לְהַקְרִיב אִשָּׁה רֵיח־נִיחָח לַיהוָה: כָּל יִצְיָא יַעֲבִיד כְּדִין יֵת אֱלִין לְקַרְבָּא קוֹרְבַּן דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעְוָא קָדָם יי:	13

- (5) לכבש האחד. על כל האמור למעלה הוא מוסב על המנחה ועל השמן ועל היין:
 (6) או לאיל. ואם איל הוא. ורבותינו דרשו (מנחות נא. חולין כג, א) או לרבות את הפלגס לנסכי איל:
 (10) אשה ריח. אינו מוסב אלא על המנחה והשמן אצל היין אינו אשה שאינו ניתן על האש:
 (11) או לשח. זין שהוא כבזשים זין שהוא כבזים כבז ושה קרוים בתוך שנתם: איל. זן י"ג חדש ויום אחד:
 (12) כמספר אשר תעשו. כמספר הבהמות אשר תקריבו לקרבן ככה תעשו נסכים לכל אחד מהם: כמספרם של בהמות מספרם של נסכים:

<p>14 And if a stranger sojourn with you, or whosoever may be among you, throughout your generations, and will offer an offering made by fire, of a sweet savour unto the LORD; as ye do, so he shall do.</p>	<p>וְאִרִי יִתְגַּיֵּיר עִמָּכֶם גִּיּוֹרָא אוֹ דְּבִינִיכֹן לְדָרִיכֹן וְיַעֲבִיד קוֹרְבַן דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעְיוֹא קָדָם יְיָ כְּמֵא דְתַעֲבָדוֹן כֵּן יַעֲבִיד:</p>	<p>14 וְכִי־יִגוֹר אִתְּכֶם גֵּר אֹו אֲשֶׁר־ בְּתוֹכְכֶם לְדִרְתִּיכֶם וַעֲשֶׂה אֲשֶׁה רִית־נִיחָח לִיהוָה כַּאֲשֶׁר תַּעֲשׂוּ כֵּן יַעֲשֶׂה:</p>
<p>15 As for the congregation, there shall be one statute both for you, and for the stranger that sojourneth with you, a statute for ever throughout your generations; as ye are, so shall the stranger be before the LORD.</p>	<p>קִהְלָא קִימָא חַד לְכֹון וְלִגְיוֹרֵיא דִּיתְגַּיֵּירוֹן קָם עֲלֵם לְדָרִיכֹן כְּתִיכֹן גִּיּוֹרָא יְהִי קָדָם יְיָ:</p>	<p>15 הִקְהֵל חֻקָּה אֶתֶת לָכֶם וְלַגֵּר הַגֵּר חֻקֶּת עוֹלָם לְדִרְתִּיכֶם כַּכֶּם כִּגֵּר יִהְיֶה לִפְנֵי יְהוָה:</p>
<p>16 One law and one ordinance shall be both for you, and for the stranger that sojourneth with you.</p>	<p>אִוְרִיתָא חֻדָּא וְדִינָא חַד יְהִי לְכֹון וְלִגְיוֹרֵיא דִּיתְגַּיֵּירוֹן עִמָּכֶם:</p>	<p>16 תּוֹרָה אֶחָת וּמִשְׁפָּט אֶחָד יִהְיֶה לָכֶם וְלַגֵּר הַגֵּר אִתְּכֶם: (פ)</p>
<p>17 And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>וּמַלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:</p>	<p>שְׁשִׁי וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר:</p>
<p>18 Speak unto the children of Israel, and say unto them: When ye come into the land whither I bring you,</p>	<p>מַלִּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימַר לְהוֹן בְּמִיעֲלֹכֹון לְאַרְעָא דְאַנָּא מַעִיל יִתְכֹון לְתַמָּן:</p>	<p>18 דִּבֶּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם בְּבֹאְכֶם אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָנִי מֵבִיא אִתְּכֶם שָׁמָּה:</p>
<p>19 then it shall be, that, when ye eat of the bread of the land, ye shall set apart a portion for a gift unto the LORD.</p>	<p>וְיְהִי בְּמִיכְלֹון מַלְחָמָא דְּאַרְעָא תַּפְרָשׁוֹן אַפְרָשׁוּתָא קָדָם יְיָ:</p>	<p>19 וְהָיָה בְּאֲכֻלְכֶם מִלֶּחֶם הָאָרֶץ תְּרִימוּ תְרוּמָה לַיהוָה:</p>
<p>20 Of the first of your dough ye shall set apart a cake for a gift; as that which is set apart of the threshing-floor, so shall ye set it apart.</p>	<p>רִישׁ אֲצֻנְתֹּכֹון חֲלָתָא תַּפְרָשׁוֹן אַפְרָשׁוּתָא כְּמֵא דְמַפְרָשִׁין מִן אַדְרָא כֵּן תַּפְרָשׁוֹן יְתֵה:</p>	<p>20 רֵאשִׁית עֲרֹסְתִיכֶם חֲלָה תְרִימוּ תְרוּמָה כְּתְרוּמַת גֵּרָן כֵּן תְרִימוּ אֹתָהּ:</p>
<p>21 Of the first of your dough ye shall give unto the LORD a portion for a gift throughout your generations.</p>	<p>מִרִישׁ אֲצֻנְתֹּכֹון תַּתְּנוּן קָדָם יְיָ אַפְרָשׁוּתָא לְדָרִיכֹן:</p>	<p>21 מִרֵּאשִׁית תַּתְּנוּ לַיהוָה עֲרֹסְתִיכֶם תְרוּמָה לְדִרְתִּיכֶם: (ס)</p>

- (15) ככם כגר. כמותכם כן גר וכן דרך לשון עברית (בראשית יג, י) כגן ה' כארץ מצרים כן ארץ מצרים. (מ"א כב, ד) כמוני כמוך כעמי כעמך:
- (18) בבאכם אל הארץ. משונה בראה זו מכל בראות שצטורן נאמר כי תבאו לפיכך כולן למדות זו מזו וכיון שפרט לך הכחוד באחת מהן שאינה אלא לאחר ירושה ושיצה אף כולן כן אצל זו נאמר זה צבאכם משנכנסו זה ואכלו מלחמה נחייבו צלה (ספרי קי. כתובות כה, א):
- (20) ראשית ערסותכם חלה תרימו. כשתלוש כדי ערסותיכם שאתם רגילין ללוש צמד צר וכמה היא (שמות טז, יח טז) וימודו צעומר עומר לגלגלת (ושיעורו מ"ג צים וחומש בראה) תרימו מראשיתה כלומר קודם שתאכלו ממנה ראשית חלקה חלה אחת תרומה לשם ה': חלה. טורטיל צלע"ז: כתובות גורן. שלא נאמר זה שיעור ולא כתובות מעשר שנאמר זה שיעור אצל חכמים נתנו שיעור לצעל הצית אחד מעשרים וארבעה ולנחתום אחד מארבעים ושמונה (חלה ב, ז):
- (21) מראשית ערסותכם. למה נאמר לפי שנאמר ראשית ערסותיכם שומע אני ראשונה שצביקות תלמוד לומר מראשית

<p>22 And when ye shall err, and not observe all these commandments, which the LORD hath spoken unto Moses,</p>	<p>וְכִי תִשְׁגּוּ וְלֹא תַעֲשׂוּ אֶת כָּל־הַמִּצְוֹת הָאֵלֶּה אֲשֶׁר־דִּבֶּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה:</p>	<p>22 וְכִי תִשְׁגּוּ וְלֹא תַעֲשׂוּ אֶת כָּל־הַמִּצְוֹת הָאֵלֶּה אֲשֶׁר־דִּבֶּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה:</p>
<p>23 even all that the LORD hath commanded you by the hand of Moses, from the day that the LORD gave commandment, and onward throughout your generations;</p>	<p>יֵת כָּל דְּפַקִּיד יְיָ לָכֵן בְּיַד מֹשֶׁה מִן יוֹמָא דְּפַקִּיד יְיָ וְלִהְלָאָה לְדִרְיָכוֹן:</p>	<p>23 אֶת כָּל־אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֲלֵיכֶם בְּיַד־מֹשֶׁה מִן־הַיּוֹם אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה וְהִלָּאָה לְדִרְתִּיכֶם:</p>
<p>24 then it shall be, if it be done in error by the congregation, it being hid from their eyes, that all the congregation shall offer one young bullock for a burnt-offering, for a sweet savour unto the LORD—with the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof, according to the ordinance—and one he-goat for a sin-offering.</p>	<p>וְיִהְיֶה אִם מַעֲיָנִי כְנִשְׁתָּא אֲתַעְבִּידַת לְשִׁלּוֹ וְיַעֲבִדוּן כָּל כְּנִשְׁתָּא תוֹר בֶּר תוֹרִי חַד לַעֲלִיתָ לְאַתְקַבְּלָא בְּרַעְוָא קָדָם יְיָ וּמִנְחָתִיהּ וְנִסְכֶּיהָ כְּדָחִזִי וְצִפִּיר בֶּר עֵזִין חַד לְחַטָּתָא:</p>	<p>24 וְהָיָה אִם מַעֲיָנִי הָעֵדָה נִעְשְׂתָה לְשִׁגְגָה וְעָשׂוּ כָל־הָעֵדָה פֶּר בֶּן־בָּקָר אֶחָד לַעֲלֹה לְרִיחַ נִיחַח לַיהוָה וּמִנְחָתוֹ וְנִסְכּוֹ כַּמִּשְׁפָּט וְשַׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּת:</p>
<p>25 And the priest shall make atonement for all the congregation of the children of Israel, and they shall be forgiven; for it was an error, and they have brought their offering, an offering made by fire unto the LORD, and their sin-offering before the LORD, for their error.</p>	<p>וְיַכְפֹּר כַּהֵנָּא עַל כָּל כְּנִשְׁתָּא דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִשְׁתַּבֵּיב לְהוֹן אֲרִי שְׁלוּחָא הִיא וְאַמְּוֹן אִיתִיאוּ יֵת קוֹרְבָנֶיהוֹן קוֹרְבָנָא קָדָם יְיָ וְחוֹבָתֶיהוֹן קָדָם יְיָ עַל שְׁלוּתֶיהוֹן:</p>	<p>25 וְיַכְפֹּר הַכֹּהֵן עַל־כָּל־עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְנִסְלַח לָהֶם כִּי־שִׁגְגָה הָיָה וְהֵם הֵבִיאוּ אֶת־קֶרְבָּנָם אֲשֶׁה לַיהוָה וְחַטָּאתָם לִפְנֵי יְהוָה עַל־שִׁגְגָתָם:</p>
<p>26 And all the congregation of the children of Israel shall be forgiven, and the stranger that sojourneth among them; for in respect of all the people it was done in error.</p>	<p>וְיִשְׁתַּבֵּיב לְכָל כְּנִשְׁתָּא דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְלִגְיֹרְיָא דִּיתְגִּירִיוֹן בֵּינֵיהוֹן אֲרִי לְכָל עַמָּא בְּשִׁלּוּחָא:</p>	<p>26 וְנִסְלַח לְכָל־עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלִגְר הַגֵּר בְּתוֹכָם כִּי לְכָל־הָעָם בְּשִׁגְגָה: (ס)</p>

מקצתה ולא כולה (ספרי ק'): תתנו לה' תרומה. לפי שלא שמענו שיעור לחלה נאמר תתנו שיהא זה כדי נתינה (סס): (22) וכי תשגו ולא תעשו. עבודת אלילים הייתה בכלל כל המצוות שהצבור מביאין עליהן פר והרי הכתוב מוסיפה כאן מכללן לידון צפר לעולה ושעיר לחטאת (סס קיא): וכי תשגו וגר. בעבודת אלילים מדבר או אינו אלא באחת מכל המצוות תלמוד לומר את כל המצוות האלה מצוה אחת שהיא ככל המצוות מה העובר על כל המצוות פורק עול ומפר צרית ומגלה פנים אף מצוה זו פורק זה עול ומפר צרית ומגלה פנים ואיזו זו עבודת אלילים (סס). כריתות ז. הוריות ח. א): אשר דבר ה' אל משה. אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענוס (תהלים סג, יב) אחת דבר אלהים שמים זו שמעתי (הוריות שס. ספרי שס): (23) את כל אשר צוה וגר. מגיד שכל המודה בעבודת אלילים ככופר בכל התורה כולה ובכל מה שנתנצחו הנביאים שנאמר למן היום אשר צוה ה' והלאה (ספרי שס): (24) אם מעיני העדה נעשתה לשגגה. אם מעיני העדה נעשתה עבירה זו על ידי שוגג כגון ששגגו והורו על אחת מן העבודות שהיא מותרת לעבוד עבודת אלילים בכך: לחטת. חסר או שאינו כאשר חטאות שכל חטאות שצמורה הצאות עס עולה החטאת קודמת לעולה שנאמר (ויקרא ה, י) ואת השני ישעה עולה וזו עולה קודמת לחטאת (הוריות יג, א. זכחים נ): (25) הביאו את קרבנם אשה לה'. זה האמור צפרשה הוא פר העולה שנאמר אשה לה' (ספרי. יצמות ט): וחטאתם. זה השעיר:

27	And if one person sin through error, then he shall offer a she-goat of the first year for a sin-offering.	וְאִם־נִפְשׁ אֶחָת תִּחַטָּא בְּשָׁגָגָה וְהִקְרִיבָה עָז פֶּת־שָׁנִיתָה לַחֲטָאתָ:	וְאִם אִנָּשׁ חֵד יִחֹבֵב בְּשָׁלוּ וְהִקְרִיב עֶזָּא בֶּת שֶׁתָּה לַחֲטָאתָ:
28	And the priest shall make atonement for the soul that erreth, when he sinneth through error, before the LORD, to make atonement for him; and he shall be forgiven,	וְכִפֹּר הַכֹּהֵן עַל־הַנֶּפֶשׁ הַשֹּׁגְגָה בַּחֲטָאָה בְּשָׁגָגָה לִפְנֵי יְהוָה לְכַפֹּר עָלָיו וְנִסְלַח לוֹ:	וְכִפֹּר כֹּהֵנָא עַל אִנָּשׁ דְּאִשְׁתְּלִי בְּמַחְבִּיָּה בְּשָׁלוּ קֳדָם יְיָ לְכַפֵּרָא עֲלוּהִי וְיִשְׁתַּבֵּי֫ךְ לִיהִ:
29	both he that is home-born among the children of Israel, and the stranger that sojourneth among them: ye shall have one law for him that doeth aught in error.	הָאֶזְרָח בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל וְלִגְיֹרֵיָא בְּתוֹכֵם תִּזְרֶה אֶחָת יִתְּנָה לָכֶם לַעֲשֹׂה בְּשָׁגָגָה:	יִצְיָא בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל וְלִגְיֹרֵיָא דִּיתְגִּיִּירוּן בִּינִיהוֹן אוֹרִיתָא חֲדָא יְהִי לְכוֹן לְדִיעְבִּיד בְּשָׁלוּ:
30	But the soul that doeth aught with a high hand, whether he be home-born or a stranger, the same blasphemeth the LORD; and that soul shall be cut off from among his people.	וְהַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר־תַּעֲשֶׂהָ בִּיד רָמָה מִן־הָאֶזְרָח וּמִן־הַגֵּר אֶת־יְהוָה הוּא מִגְדֵּף וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מִקֶּרֶב עַמּוּהָ:	וְאִנָּשׁ דִּיעְבִּיד בְּרִישׁ גְּלִי מִן יִצְיָא וּמִן גִּיּוֹרֵיָא קֳדָם יְיָ הוּא מִרְגִּז וְיִשְׁתִּיִצִי אִנָּשָׁא הַהוּא מְגוֹ עַמּוּהָ:
31	Because he hath despised the word of the LORD, and hath broken His commandment; that soul shall utterly be cut off, his iniquity shall be upon him.	כִּי דִבַּר־יְהוָה בְּזָה וְאֶת־מִצְוֹתוֹ הִפְרָה הַכֹּרֶת תִּכְרֹת הַנֶּפֶשׁ הַהוּא עֹנָה בָּהּ: (פ)	אֲרִי עַל פְּתֻמָּא דִּי בִסֵּר וְיָת פְּקוּדוֹהִי אֲשֵׁנִי אֲשִׁיִּצָּאָה יִשְׁתִּיִצִי אִנָּשָׁא הַהוּא חוֹבִיָּה בִּיהִ:
32	And while the children of Israel were in the wilderness, they found a man gathering sticks upon the sabbath day.	וַיְהִי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר וַיִּמְצְאוּ אִישׁ מִקִּשְׁשׁ עֵצִים בַּיּוֹם הַשַּׁבָּת:	וְהוּוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּרָא וְאִשְׁכַּחוּ גִבֵּר כְּד מְגַבִּיב אֵעִין בְּיוֹמָא דְשַׁבְּתָא:
33	And they that found him gathering sticks brought him unto Moses and Aaron, and unto all the congregation.	וַיִּקְרִיבוּ אֹתוֹ הַמִּצְאִים אֹתוֹ מִקִּשְׁשׁ עֵצִים אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן וְאֶל כָּל־הָעֵדָה:	וְקִרְבּוּ יִתִּיה דְּאִשְׁכַּחוּ יִתִּיה כְּד מְגַבִּיב אֵעִין לְוֹת מֹשֶׁה וְלְוֹת אַהֲרֹן וְלְוֹת כָּל בְּנֵשְׁתָּא:
34	And they put him in ward, because it had not been declared what should be done to him.	וַיִּגְיִחוּ אֹתוֹ בַּמִּשְׁמֶר כִּי לֹא פִרְשׁ מִה־יַּעֲשֶׂה לּוֹ: (ס)	וְאִסְרוּ יִתִּיה בְּבֵית מִטְרָא אֲרִי לֹא אֲתַפֵּרֵשׁ לְהוֹן מָא דִּיעְבְּדוֹן לִיהִ:

- (27) תחטא בשגגה. נעצודת אלילים (ספרי קיז): עז בת שנחה. שאר עצירות יחיד מציא כשזה או שעירה וכו' קצב לה שעירה (סס):
- (30) ביד רמה. צמיד: מגדף. מחרק כמו (יחזקאל ה, טו) והיטה חרפה וגדופה (ישעיה לו, ו) אשר גדפו נערי מלך אשור. ועוד דרשו רבותינו (כריתות ז, ב. סנהדרין ז) מכאן למצוה את השם שהוא זכרת:
- (31) דבר ה'. אזהרת עצודת אלילים מפי הגבורה והשאר מפי משה (ספרי שם): עונה בה. בזמן שעונה זה שלא עשה חשונה (סס):
- (32) ויהיו בני ישראל במדבר וימצאו. צגנותן של ישראל דבר הכתוב שלא שמרו אלא שנת ראשונה וצניניה צא זה וחללה (כריתות ז. ספרי קיג):
- (33) המצאים אותו מקושש. שהתרו בו ולא הניח מלקושש אף משמאלאוהו והתרו בו (ספרי שם. סנהדרין מא, א):

<p>35 And the LORD said unto Moses: "The man shall surely be put to death; all the congregation shall stone him with stones without the camp."</p>	<p>וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה אֶתְקַטֵּל יִתְקַטֵּל גּוֹבְרָא רְגוּמוֹ יִתִּיה בְּאֲבָנַי כָּל כְּנֻשְׁתָּא מִבְּרָא לְמִשְׁרִיתָא:</p>	<p>וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה מוֹת יוֹמָת הָאִישׁ רְגוּם אֹתוֹ בְּאֲבָנִים כָּל־הָעֵדָה מִחוּץ לַמַּחֲנֶה:</p>	<p>35</p>
<p>36 And all the congregation brought him without the camp, and stoned him with stones, and he died, as the LORD commanded Moses.</p>	<p>וַאֲפִיקוּ יִתִּיה כָּל כְּנֻשְׁתָּא לְמִבְּרָא לְמִשְׁרִיתָא וְרְגוּמוּ יִתִּיה בְּאֲבָנַי וּמִית כְּמָא דְּפָקִיד יְיָ יֵת מֹשֶׁה:</p>	<p>וַיֵּצִיאוּ אֹתוֹ כָּל־הָעֵדָה אֶל־ מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וַיִּרְגְּמוּ אֹתוֹ בְּאֲבָנִים וַיָּמָת כַּאֲשֶׁר צֻוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: (פ)</p>	<p>36</p>
<p>37 And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה לְמִימַר:</p>	<p>וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:</p>	<p>מפטיר</p>
<p>38 'Speak unto the children of Israel, and bid them that they make them throughout their generations fringes in the corners of their garments, and that they put with the fringe of each corner a thread of blue.</p>	<p>מְלִיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימַר לְהוֹן וְיַעֲבֹדוּן לְהוֹן כְּרוֹסְפָּדִין עַל כַּנְפֵי כְסוּתָהוֹן לְדִרְיָהוֹן וְיִתְּנוּן עַל כְּרוֹסְפֵּד כַּנָּפָא חוּטָא דְחִכְלִיתָא:</p>	<p>דְּבַר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וַעֲשׂוּ לָהֶם צִיצִית עַל־ כַּנְפֵי בְגָדֵיהֶם לְדִרְתָּם וְנָתַנוּ עַל־צִיצִית הַכַּנֵּף פֶּתִיל תְּכֵלֶת:</p>	<p>38</p>
<p>39 And it shall be unto you for a fringe, that ye may look upon it, and remember all the commandments of the LORD, and do them; and that ye go not about after your own heart and your own eyes, after which ye use to go astray;</p>	<p>וְיִהוֹן לָכּוֹן לְכְרוֹסְפָּדִין וְתִחְזוּן יִתִּיה וְתִדְכְּרוּן יֵת כָּל פְּקוּדֵי דִי וְתַעֲבֹדוּן יִתְהוֹן וְלֹא תַטְעוּן בְּתַר הִרְהוּר לְכַכּוֹן וּבְתַר חִיזוֹ עֵינִיכּוֹן דְּאִתּוֹן טַעַן בְּתַרְיָהוֹן:</p>	<p>וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִית וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת־כָּל־מִצְוֹת יְהוָה וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא־תִתְּנוּ אֲחֵרֵי לְבַבְכֶּם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר־אֹתָם זָמִים אַחֲרֵיהֶם:</p>	<p>39</p>
<p>40 that ye may remember and do all My commandments, and be holy unto your God.</p>	<p>בְּדִיל דְּתִדְכְּרוּן וְתַעֲבֹדוּן יֵת כָּל פְּקוּדֵי וְתִחְזוּן קִדְּשִׁין קָדָם אֱלֹהֵכּוֹן:</p>	<p>לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֹתֹת כָּל־מִצְוֹתַי וְהָיִיתֶם קְדוֹשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם:</p>	<p>40</p>
<p>41 I am the LORD your God, who brought you out of the land of Egypt, to be your God: I am the LORD your God.'</p>	<p>אֲנִי אֱלֹהֵכּוֹן דְּאִפִּיקִית יִתְכּוֹן מֵאַרְעָא דְּמִצְרַיִם לְמַחְנֵי לָכּוֹן לֵאלֹהֵי אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵכּוֹן:</p>	<p>אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לֵהָיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: (פ)</p>	<p>קט פסוקים</p>

- (34) כי לא פרש מה יעשה לו. לא היו יודעים באיזו מיתה ימות אצל יודעים היו שהמחלל שנת צמיחה (ספרי קיד. סנהדרין עח, ב):
- (35) רגום. פש"ט צלע"ז וכן הלוח אלנ"ט וכן זכור ושמו:
- (36) ויוציאו אותו. מכאן שבית הסקילה חוץ ורחוק מבית דין (ספרי שם. סנהדרין מז):
- (38) ועשו להם ציצת. על שם הפחילים החלולים זה כמו (יחזקאל ח, ג) ויקחני ציצית ראשי. דבר אחר ציצית על שם וראיתם אותו כמו (שיר ז, ט) מנץ מן החרכים: תכלת. צבע ירוק של חלזון (מנחות מז):
- (39) וזכרתם את כל מצות ה'. שמנין גימטריא של ציצית שש מאות ושמונה חומשים וחמשה קשרים הרי תרי"ג: ולא תתורו אחרי לבבכם. כמו (לעיל יג, כה) מתור הארץ. הלז והעיניים הם מרגלים לגוף ומסרסרים לו את העצירות העין רואה והלז חומד והגוף עושה את העצירות (תנחומא שלח טו):

The Haftarah is Joshua 2:1 - 2:24 on page 191.

XVI	Now Korah, the son of Izhar, the son of Kohath, the son of Levi, with Dathan and Abiram, the sons of Eliab, and On, the son of Peleth, sons of Reuben, took men;	וַיִּקַּח קֹרַח בֶּן־יִצְהָר בֶּן־קָהָת וְאַתְפָּלִיג קָרַח בֶּר יִצְהָר בֶּר בֶּן־לֵוִי וְדָתָן וְאַבִּירָם בְּנֵי אֱלִיאָב וְאֹן בֶּן־פִּלֶת בְּנֵי רְאוּבֵן:	קורח טו
2	and they rose up in face of Moses, with certain of the children of Israel, two hundred and fifty men; they were princes of the congregation, the elect men of the assembly, men of renown;	וַיָּקֻמוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וְאֲנָשִׁים מִבְּנֵי־יִשְׂרָאֵל חֲמִשִּׁים וּמֵאָתָּה וְחֲמִשִּׁין רִבְרָבִי כְּנִשְׁתָּא מְעֲרָעֵי זְמַן אֲנָשִׁין דְּשִׁמָּא:	2

(41) אני ה'. נאמן לשלם שכר (ספרי קטו): אלהיכם. נאמן להפרע (שם): אשר הוצאתי אתכם. על מנת כן פדיתי אתכם שתקבלו עליכם גזרותי (שם): אני ה' אלהיכם. עוד למה נאמר כדי שלא יאמרו ישראל מפני מה אמר המקום לא שנעשה ונטול שכר אנו לא עושים ולא נוטלים שכר על כרחכם אני מלככם וכן הוא אומר (יחזקאל כ, לג) אם לא ציד חזקה וגו' אמלך עליכם (שבת פח. ספרי שם). דבר אחר למה נאמר יציאת מצרים אני הוא שהצחנתי במצרים בין טפה של זכור לשאינה של זכור אני הוא עתיד להצחין ולהפרע מן התולה קלא אילן בצגדו ואומר תכלת הוא (צ"מ סא, צ) ומיסודו של רבי משה הדרשן העתקתי למה נסמכה פרשת מקושש לפרשת עזודת אלילים לומר שהמחלל את השבת כעודד עזודת אלילים שאף היא שקולה ככל המצות וכן הוא אומר בעזרא (נחמי"ט, יג"ד) ועל הר סיני ירדת ותתן לעמך תורה ומצות ואת שבת קדשך הודעת להם (חולין ה) ואף פרשת ציצית לכך נסמכה לאלו לפי שאף היא שקולה כנגד כל המצות שנאמר ועשיתם את כל מצותי: על כנפי בגדיהם. כנגד (שמות יט, ד) ואשא אתכם על כנפי נשרים. על ארבע כנפות ולא צעלת שלש ולא צעלת חמש כנגד ד' לשונות של גאולה שנאמר במצרים (שמות ו, ו-ז) והוצאתי והנלתי וגאלתי ולקחתי (וצחסי יח, צ): פתיל תכלת. על שם שכול זכורות תרגום של שכול תכלת. ומכאן היתה צלילה וכן צבע התכלת דומה לרקיע המשחיר לעת ערב ושמונה חוטים שבה כנגד שמונה ימים ששהו ישראל משיאלו ממזרים עד שאמרו שירה על הים:

(1) ויקח קרח. פרשה זו יפה נדרשת במדרש רבי תנחומא: ויקח קרח. לקח את עצמו ללד אחד להיות נחלק מתוך העדה לעורר על הכהונה וזהו שתרגום אונקלוס ואתפלג נחלק משאר העדה להחזיק במחלוקת וכן (איוב טו, יצ) מה יקחך לבך לוקח אותך להפליגך משאר בני אדם. דבר אחר ויקח קרח משך ראשי סנהדראות שבהם דבצרים כמו שנאמר (במדבר כ, כה) קח את אהרן (הושע יד, ג) קחו עמכם דבצרים (תנחומא קרח א): בן יצהר בן קהת בן לוי. ולא הזכיר בן יעקב שצקש רחמים על עצמו שלא יזכר שמו על מחלוקתם שנאמר (בראשית מט, ו) וצקהלם אל תחד כבודי והיכן נזכר שמו על קרח בהתיחסם על הדוכן בדברי הימים שנאמר (ד"ה"א ו, כב"ג) בן אביאסף בן קרח בן יצהר בן קהת בן לוי בן ישראל (תנחומא ד): ודתן ואבירם. שציל שהיה שצט ראובן שריו צחנייתם תימנה (לעיל ב, י) שכן לקהת וצניו החונים תימנה (שם ג, כט) נשתתפו עם קרח במחלוקתו אוי לרשע אוי לשכנו (תנחומא ד). ומה ראה קרח לחלוק עם משה נתקנה על נשיאותו של אליצפן בן עוזיאל שמינהו משה נשיא על בני קהת על פי הדבור (שם א). אמר קרח אחי אבא ארבעה היו שנאמר (שמות ו, יח) ובני קהת וגו' עמרם הזכור נטלו שני בניו גדולה אחד מלך ואחד כהן גדול מי ראוי ליטול את השניה לא אני שאני בן יצהר שהוא שני לעמרם והוא מנה נשיא את בן אחיו הקטן מכולם הריני חולק עליו ומצטל את דבריו. מה עשה עמד וכנס ר"ג ראשי סנהדראות רובן משצט ראובן שנינו והם אליצור בן שדיאור וחציריו וכיוצא בו שנאמר נשיאי עדה קריאי מועד ולהלן הוא אומר (במדבר א, טז) אלה קרואי העדה והלוצישן טליתות שכולן תכלת צאו ועמדו לפני משה אמרו לו טלית שכולה של תכלת חייבת צנייית או פטורה אמר להם חייבת התחילו לשחק עליו אפשר טלית של מין אחר חוט אחד של תכלת פטורה וזו שכולה תכלת לא תפטור את עצמה (תנחומא צ): בני ראובן. דמן ואצירים ואון בן פלת:

- and they assembled themselves together against Moses and against Aaron, and said unto them: 'Ye take too much upon you, seeing all the congregation are holy, every one of them, and the LORD is among them; wherefore then lift ye up yourselves above the assembly of the LORD?' 3
- וַיִּקְהָלוּ עַל-מֹשֶׁה וְעַל-אַהֲרֹן וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם רַב-לָכֶם כִּי כָל-הָעֵדָה כֻּלָּם קֳדָשִׁים וּבְתוֹכְכֶם יְהוָה וּמִדּוּעַ תִּתְנַשְּׂאוּ עַל-קְהָל יְהוָה:
- וְאַתְּכֵנִישׁוּ עַל מֹשֶׁה וְעַל אַהֲרֹן וַאֲמַרוּ לָהֶן סִגִּי לָכֹן אֲרִי כָל כְּנַשְׁתָּא כּוֹלָהֶן קֳדָשִׁין וּבִינֵיהֶן שָׂרָא שְׂכִינְתָּא דִּי וּמְדִין אַתּוֹן מִתְרַבְּרִין עַל קְהָלָא דִּי:
- וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה וַיִּפֹּל עַל-פָּנָיו: 4 וַיִּשְׁמַע מֹשֶ�ה וַיִּפֹּל עַל אִפְוֵהוּ:
- And when Moses heard it, he fell upon his face. 5 וַיְדַבֵּר אֶל-קָרַח וְאֶל-כָּל-עֵדָתוֹ לֵאמֹר בֹּקֶר וַיָּדַע יְהוָה אֶת-אֲשֶׁר-לֹו וְאֶת-הַקְּדוֹשׁ וְהַקָּרִיב אֵלָיו וְאֶת אֲשֶׁר יִבְחָר-בּוֹ יִקְרִיב אֵלָיו:
- And he spoke unto Korah and unto all his company, saying: 'In the morning the LORD will show who are His, and who is holy, and will cause him to come near unto Him; even him whom He may choose will He cause to come near unto Him. 6 זֹאת עֲשׂוּ קַחוּ-לָכֶם מַחְתֹּת קָרַח וְכָל-עֵדָתוֹ:
- This do: take you censers, Korah, and all his company; 7 וַתִּנּוּ בָתָן אֵשׁ וַיִּשְׂמוּ עֲלֵיהֶן קִטְרֶת לִפְנֵי יְהוָה מִחֹר וְהָיָה הָאִישׁ אֲשֶׁר-יִבְחָר יְהוָה הוּא הַקְּדוֹשׁ רַב-לָכֶם בְּנֵי לֵוִי:
- and put fire therein, and put incense upon them before the LORD to-morrow; and it shall be that the man whom the LORD doth choose, he shall be holy; ye take too much upon you, ye sons of Levi.'
- וַחֲבוּ בָהֶן אִישָׁתָא וַשּׁוּ עֲלֵיהֶן קִטְרֶת בּוֹסְמִין קְדָם יְיָ מִחֹר וַיְהִי גּוֹבְרָא דִּיתְרַעִי יְיָ הוּא קֳדָשׁ סִגִּי לָכֹן בְּנֵי לֵוִי:

(3) רב לכם. הרצה יותר מדאי לקחתם לעצמכם גדולה: כלם קדושים. כולם שמעו דברים צמיני מפי הגבורה: ומדוע תתנשאו. אם לקחת אחת מלכות לא היה לך לצרר לאחר (כהונה לא אחת לצדכם שמעתם צמיני (שמות כ, 3) אנכי ה' אלהיך כל העדה שמעו (תנחומא ד):

(4) ויפול על פניו. מפני המחלוקת שכבר זה צידם סרחון רביעי חטאו בעגל (שמות לב, יא) ויחל משה במתאוננים (במדבר יא, 3) ויתפלל משה במרגלים (שם יד, יג) ויאמר משה אל ה' ושמעו מצרים במחלוקתו של קרח נחרשו ידיו משל לצן מלך שסרח על אביו ופייס עליו אוהבו פעם ושתיים ושלש כשסרח רביעית נחרשו ידי האוהב הוא אמר עד מתי אטריח על המלך שמא לא יקבל עוד ממני (תנחומא ד):

(5) בקר ויודע וגו'. עתה עת שכרות הוא לנו ולא נכון להראות לפניו והוא היה מתכוין לדחותם שמא יחזרו בהם (תנחומא ה): בקר ויודע ה' את אשר לו. לעזות לויה: ואת הקדוש. לכהונה: והקריב. אותם אליו (שם). והתרגום מוכיח כן ויקרב לקדמוהי יקרב לשמושיה. ומדרשו (שם) צקק אמר להם משה גבולות חלק הקצ"ה בעולמו יכולים אחת להפוך צקק לערב כן וכולו לצטל את זו שנאמר (בראשית א, ה ד) ויהי ערב ויהי צוקר ויצלל כך (דה"א כג, יג) ויצלל אהרן להקדישו וגו':

(6) זאת עשו קחו לכם מחתות. מה ראה לומר להם כך אמר להם צדרכי העובדי כוכבים ומזלות יש נימוסים הרבה וכומרים הרבה וכולם (ס"א ואין כולם) מתקצצים בבית אחד אנו אין לנו אלא ה' אחד ארון אחד ותורה אחת ומזבח אחד וכהן גדול אחד ואחם ר"ן איש מצקשים כהונה גדולה אף אני רוצה צקק הא לכם תשמיש חביב מכלל היא הקטרת החביבה מכלל הקרבנות וסם המות נתון בתוכו שבו נשרפו נדב ואציהוא לפיכך התרה בהם והיה האיש אשר יבחר ה' הוא הקדוש כבר הוא בקדושתו וכי אין אנו יודעים שמי שיבחר הוא הקדוש אלא אמר להם משה הריני אומר לכם שלא תחייבו מי שיבחר צו יא' חי וכולכם אובדים (תנחומא ה): מחתות. כלים שחומצין בהם גחלים ויש להם בית יד:

(7) רב לכם בני לוי. דבר גדול אמרתי לכם. ולא טפשים היו שכן התרה בהם וקבלו עליהם לקרב אלא הם חטאו על

8	And Moses said unto Korah: 'Hear now, ye sons of Levi:	וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-קָרַח שְׁמֹעוּ-נָא בְנֵי לֵוִי:	ישראל
9	is it but a small thing unto you, that the God of Israel hath separated you from the congregation of Israel, to bring you near to Himself, to do the service of the tabernacle of the LORD, and to stand before the congregation to minister unto them;	הֲמַעֲטַת מִכֶּם כִּי-הִבְדִּיל אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֶתְכֶם מֵעֵדַת יִשְׂרָאֵל לְהַקְרִיב אֶתְכֶם אֵלָיו לַעֲבֹד אֶת-עֲבֹדַת מִשְׁכַּן יְהוָה וּלְעֹמֵד לִפְנֵי הָעֵדָה לְשִׁרְתָּם:	9
10	and that He hath brought thee near, and all thy brethren the sons of Levi with thee? and will ye seek the priesthood also?	וַיִּקְרַב אֹתְךָ וְאֶת-כָּל-אֲחִיךָ בְנֵי-לֵוִי אִתְּךָ וּבִקְשַׁתֶּם גַּם-כֹּהֲנָה:	10
11	Therefore thou and all thy company that are gathered together against the LORD—; and as to Aaron, what is he that ye murmur against him?	לָכֵן אַתָּה וְכָל-עֲדַתְךָ הַנֹּעֲדִים עַל-יְהוָה וְאַתְּרֵן מִה-הוּא כִּי (כ' תלוננו) [ק' תלינו] עָלָיו:	11
12	And Moses sent to call Dathan and Abiram, the sons of Eliab; and they said: 'We will not come up;	וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה לְקַרְא לְדָתָן וְלֹאבִירָם בְּנֵי אֵילִיאָב וַיֹּאמְרוּ לֹא נַעֲלֶה:	12
13	is it a small thing that thou hast brought us up out of a land flowing with milk and honey, to kill us in the wilderness, but thou must needs make thyself also a prince over us?	הֲמַעֲטַת כִּי הֵעֲלִיתָנוּ מֵאֶרֶץ זִבְתַּת חֶלֶב וְדָבָשׁ לְהַמִּיתָנוּ בְּמִדְבָּר כִּי-תִשְׁתָּרֵר עָלֵינוּ גַם-הַשְׁתָּרֵר:	13

נפשותם שנאמר (להלן יז, ג) את מחנות החטאים האלה צנפשותם. וקרח שפקח היה מה ראה לשטות זה עינו הטעתו ראה שלשת גדולה יוצאה ממנו שמואל ששקול כנגד משה ואהרן אמר שצילו אני נמלט וכ"ד משמרות עומדות לבני בניו כולם מתנבאים צרות הקודש שנאמר (ד"ה-א כה, ה) כל אלה צנים להימן אמר אפשר כל הגדולה הזאת עתידה לעמוד ממני ואני אדום לכן נשתתף לבוא לאותה חזקה ששמע מפי משה שכולם אוצדים ואחד נמלט. אשר יבחר ה' הוא הקדוש טעה ותלה בעצמו ולא ראה יפה לפי שצניו עשו תשובה ומשה היה רואה. (תנחומא ה:). רב לכם. דבר גדול נטלתם צנפכתם לחלוק על הקדש ה:

- (8) ויאמר משה אל קרח שמועו נא בני לוי. התחיל לדבר עמו דברים רכים כיון שראהו קשה עורף אמר עד שלא ישתתפו שאר השצטים ויאצדו עמו אדבר גם אל כולם התחיל לזרז בהם שמעו נא בני לוי (שם ו):
- (9) ולעמוד לפני העדה. לשיר על הדוכן:
- (10) ויקרב אתך. לאותו שירות שהרחיק ממנו שאר עדת ישראל:
- (11) לכן. שצביל כך אחת וכל עדתך הנועדים אתך על ה' כי בשליחותו עשית למת כהונה לאהרן ולא לנו הוא המחלוקת הזו:
- (12) וישלח משה וגו'. מכאן שאין מחזיקין צמחלות שיהיה משה מחזר אחריהם להשלימם בדברי שלום (סנהדרין קי'. תנחומא י:). לא נעלה. פיהם הכשילם שאין להם אלא ירידה (שם ו):

14	Moreover thou hast not brought us into a land flowing with milk and honey, nor given us inheritance of fields and vineyards; wilt thou put out the eyes of these men? we will not come up.	אִם לֹא אֶל-אֶרֶץ זֶבֶת חֶלֶב וְדִבְשׁ הִבִּיאֲתָנוּ וְנִתְּנָה-לָנוּ נַחֲלַת שָׂדֶה וְכָרֶם הָעֵינִי הָאֲנָשִׁים הָהֵם תִּנָּקֵר לֹא נַעֲלֶה:	שני
15	And Moses was very wroth, and said unto the LORD: 'Respect not thou their offering; I have not taken one ass from them, neither have I hurt one of them.'	וַיִּחַר לְמֹשֶׁה מְאֹד וַיֹּאמֶר אֶל-יְהוָה אֶל-תִּפְּן אֶל-מִנְחָתָם לֹא חָמוּר אֶחָד מֵהֶם נִשְׁחָתִי וְלֹא הִרְעֵתִי אֶת-אֶחָד מֵהֶם:	15
16	And Moses said unto Korah: 'Be thou and all thy congregation before the LORD, thou, and they, and Aaron, to-morrow;	וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-קִרְחַת אַתָּה וְכָל-עֲדֹתָיִךְ הָיוּ לִפְנֵי יְהוָה אַתָּה וְהֵם וְאַהֲרֹן מָחָר:	16
17	and take ye every man his fire-pan, and put incense upon them, and bring ye before the LORD every man his fire-pan, two hundred and fifty fire-pans; thou also, and Aaron, each his fire-pan.'	וַיִּקְחוּ אִישׁ מִחֲתָתוֹ וּנְתַתֶּם עֲלֵיהֶם קִטְרֶת וְהִקְרַבְתֶּם לִפְנֵי יְהוָה אִישׁ מִחֲתָתוֹ חֲמִשִּׁים וּמֵאֲתַיִם מִחֲתָת וְאַתָּה וְאַהֲרֹן אִישׁ מִחֲתָתוֹ:	17
18	And they took every man his fire-pan, and put fire in them, and laid incense thereon, and stood at the door of the tent of meeting with Moses and Aaron.	וַיִּקְחוּ אִישׁ מִחֲתָתוֹ וַיִּתְּנוּ עֲלֵיהֶם אֵשׁ וַיִּשְׂמוּ עֲלֵיהֶם קִטְרֶת וַיַּעֲמֻדוּ בִּפְתַח אֹהֶל מוֹעֵד וּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן:	18
19	And Korah assembled all the congregation against them unto the door of the tent of meeting; and the glory of the LORD appeared unto all the congregation.	וַיִּקְהַל עֲלֵיהֶם קִרְחַת אֶת-כָּל-הָעֵדָה אֶל-פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וַיֵּרָא כְבוֹד-יְהוָה אֶל-כָּל-הָעֵדָה: (ס)	19

(14) ותתן לנו. הדבר מוסב על לא האמור למעלה כלומר לא הביאותנו ולא נתת לנו נחלת שדה וכרם אמרת לנו (שמות א, יז) אעלה אֶתְכֶם מעני מצרים אל ארץ וגו' משם הוצאתנו ולא אל ארץ זבת חלב ודבש הביאותנו אלא גזרת עלינו להמיתנו במדבר שֶׁאִמַּרְתָּ לָנוּ (במדבר יד, כט) במדבר הזה יפלו פגריכם: העיני האנשים ההם תנקר וגו'. אפילו אתה שולח לנקר את עינינו אם לא נעלה אליך לא נעלה: האנשים ההם. כאדם החולה קללתו בחצירו:

(15) ויחר למשה מאד. נטער עד למאד: אל תפן אל מנחתם. לפי פשוטו הקטרת שהם מקריבים לפניך מחר אל תפן אליהם והמדרש אומר (תנחומא ז) יודע אני שיש להם חלק בתמידי כבוד אף חלקם לא יקובל לפניך לרצון תניחנו האש ולא תאכלנו: לא חמור אחד מהם נשאתי. לא חמורו של אחד מהם נטלתי אפילו כשהלכתי ממדין למצרים והרכבתי את אשתי ואת בני על החמור והיה לי ליטול אותו החמור משלהם לא נטלתי אלא משלי (תנחומא ז). ותרסם אונקלוס שחרית לשון ארמי כן נקראת אנגריא של מלך שחור (צ"מ עה, א. צ"ב מז, א):

(16) והם. עדתך:

(17) והקרבתם וגו' איש מחדתהו. החמשים ומאתים איש שצבם:

20	And the LORD spoke unto Moses and unto Aaron, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן לֵאמֹר: וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה וְלֹאֲהֲרֹן לְמִימֶר:	שלישי
21	'Separate yourselves from among this congregation, that I may consume them in a moment.'	הַבְדֵּלוּ מִתּוֹךְ הָעֵדָה הַזֹּאת וְאֹכְלֵהָ אֹתָם כְּרֹגֵעַ: אֲתַפְּרֹשׁוּ מִגּוֹ כְּנִשְׁתָּא הָדָא וְאַשְׁיִצִי יְתֵהוּן כְּשִׁעָה:	21
22	And they fell upon their faces, and said: 'O God, the God of the spirits of all flesh, shall one man sin, and wilt Thou be wroth with all the congregation?'	וַיִּפְּלוּ עַל-פְּנֵיהֶם וַיֹּאמְרוּ אֵל אֱלֹהֵי הָרוּחֹת לְכָל-בָּשָׂר הָאִישׁ אֶחָד יִחַטָּא וְעַל כָּל-הָעֵדָה תִּקְצֹף: (ס)	22
23	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימֶר:	23
24	'Speak unto the congregation, saying: Get you up from about the dwelling of Korah, Dathan, and Abiram.'	דַּבֵּר אֶל-הָעֵדָה לֵאמֹר הֶעֱלוּ מִסְכֵּיב לְמִשְׁכַּן-קָרַח דָּתָן וְאַבִּירָם: מִלִּיל עִם כְּנִשְׁתָּא לְמִימֶר אֲסַתְּלֶקוּ מִסְּחֹר סְחֹר לְמִשְׁכְּנָא דְקָרַח דָּתָן וְאַבִּירָם:	24
25	And Moses rose up and went unto Dathan and Abiram; and the elders of Israel followed him.	וַיָּקָם מֹשֶׁה וַיֵּלֶךְ אֶל-דָּתָן וְאַבִּירָם וַיֵּלְכוּ אַחֲרָיו זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל:	25
26	And he spoke unto the congregation, saying: 'Depart, I pray you, from the tents of these wicked men, and touch nothing of theirs, lest ye be swept away in all their sins.'	וַיְדַבֵּר אֶל-הָעֵדָה לֵאמֹר סֹרוּ נָא מֵעַל אֹהֲלֵי הָאֲנָשִׁים הָרָשָׁעִים הָאֵלֶּה וְאַל-תִּגְעּוּ בְּכָל-אֲשֶׁר לָהֶם פֶּן-תִּסָּפוּ בְּכָל-חַטֹּאתֵיהֶם: וּמִלִּיל עִם כְּנִשְׁתָּא לְמִימֶר זִרוּ כֶּעַן מֵעַלְי מִשְׁכְּנֵי גֹבְרִיא חִיבִיבֵי הָאֲלֵין וְלֹא תִקְרְבוּן בְּכָל דִּילָהוֹן דְּלָמָא תִּלְקוּן בְּכָל חֻבֵּיהוֹן:	26
27	So they got them up from the dwelling of Korah, Dathan, and Abiram, on every side; and Dathan and Abiram came out, and stood at the door of their tents, with their wives, and their sons, and their little ones.	וַיַּעֲלוּ מֵעַל מִשְׁכַּן-קָרַח דָּתָן וְאַבִּירָם מִסְּבִיב וּדָתָן וְאַבִּירָם וַיֵּצְאוּ נִצְבִים פֶּתַח אֹהֲלֵיהֶם וּנְשֵׁיהֶם וּבְנֵיהֶם וְטַפָּם: וְאֲסַתְּלֶקוּ מֵעַלְי מִשְׁכְּנָא דְקָרַח דָּתָן וְאַבִּירָם מִסְּחֹר סְחֹר וּדָתָן וְאַבִּירָם נִפְקוּ קִימִין בְּתִרְעָה מִשְׁכְּנֵיהוֹן וּנְשֵׁיהוֹן וּבְנֵיהוֹן וְטַפְלֵיהוֹן:	27

(19) ויקהל עליהם קרח. בדברי ליזנות כל הלילה הוא הלך אלל השצטים ופתח אותם כסבורין אחס שעלי לצדי אני מקפיד איני מקפיד אלל בשציל כללם אלל צאין ונוטלין כל הגדולות לו המלכות ולאחיו הכהונה עד שנחפתו כלם (תנחומא ז): וירא כבוד ה'. צא צעמוד ענן:

(22) אל אלהי הרוחות. יודע מחשבות אין מדתן כמדת בשר ודם מלך בשר ודם שסרחה עליו מקצת מדינה אינו יודע מי החוטא לפיכך כשהוא כועס נפרע מכולם אזל אתה לפניך גלויות כל המחשבות ויודע אתה מי החוטא: האיש אחד. הוא החוטא ואחא על כל העדה תקצוף. אמר הקדוש ב"ה יפה אמרת אני יודע ומודיע מי חטא ומי לא חטא (שם):

(24) העלו וגו'. כתרנומו אסתלקו מסביבות משכן קרח:

(25) ויקם משה. כסבור שישאלו לו פנים ולא עשו (מד"ר. שם ח):

(27) יצאו נצבים. בקומה זקופה ולגרף ולגרף כמו (שמואל"א יז, טז) ויתיצב ארבעים יום דגלית (תנחומא ח): ונשיהם

28	And Moses said: 'Hereby ye shall know that the LORD hath sent me to do all these works, and that I have not done them of mine own mind.	וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה בְּזֹאת תִּדְעוּן כִּי־יְהוָה שְׁלַחְנִי לַעֲשׂוֹת אֵת כָּל־הַמַּעֲשִׂים הָאֵלֶּה כִּי־לֹא מִלְּבִי:	28
29	If these men die the common death of all men, and be visited after the visitation of all men, then the LORD hath not sent Me.	אִם־כְּמוֹת כָּל־הָאָדָם יָמוּתוּן אֲלֵינוּ וְסֻעֲרָא דְכָל אָנָּשָׁא יִסְתַּעַר עֲלֵיהוֹן לֹא יִי שְׁלַחְנִי:	29
30	But if the LORD make a new thing, and the ground open her mouth, and swallow them up, with all that appertain unto them, and they go down alive into the pit, then ye shall understand that these men have despised the LORD.'	וְאִם־בְּרִיאָה יַבְרָא יְהוָה וּפָצְתָה הָאֲדָמָה אֶת־פִּיהָ וּבָלְעָה אֹתָם וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר לָהֶם וַיֵּרְדּוּ חַיִּים שְׁאֵלָה וַיִּדְעוּתָם כִּי נֶאֱצָו הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה אֶת־יְהוָה:	30
31	And it came to pass, as he made an end of speaking all these words, that the ground did cleave asunder that was under them.	וַיְהִי כַּכֵּלָתוֹ לְדַבֵּר אֵת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַתִּבָּקַע הָאֲדָמָה אֲשֶׁר תַּחְתֵּיהֶם:	31
32	And the earth opened her mouth and swallowed them up, and their households, and all the men that appertained unto Korah, and all their goods.	וַתִּפְתַּח הָאָרֶץ אֶת־פִּיהָ וַתִּבְלַע אֹתָם וְאֶת־בְּתֵיהֶם וְאֶת כָּל־הָאָדָם אֲשֶׁר לְקֹרַח וְאֶת כָּל־הָרְכוּשׁ:	32
33	So they, and all that appertained to them, went down alive into the pit; and the earth closed upon them, and they perished from among the assembly.	וַיֵּרְדּוּ תָם וְכָל־אֲשֶׁר לָהֶם חַיִּים שְׁאֵלָה וַתִּכָּס עֲלֵיהֶם הָאָרֶץ וַיֵּאבְדּוּ מִתּוֹךְ הַקָּהָל:	33
34	And all Israel that were round about them fled at the cry of them; for they said: 'Lest the earth swallow us up.'	וְכָל־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר סְבִיבֻתֵיהֶם נָסּוּ לְקָלָם כִּי אָמְרוּ בֶן־תִּבְלָעֵנוּ הָאָרֶץ:	34

ובניהם ושפם. צא וראה כמה קשה המחלוקת שהרי צית דין של מטה אין עונשין אלא עד שיציא שמי שערות וצית דין של מעלה עד כ' שנה וכאז אכדו אף יונקי שדים (שם ג):

(28) לעשות את כל המעשים האלה. שעשימי על פי הדבור למת לאהרן כהונה גדולה וצניו סגני כהונה ואלו כפן נשיא הקהתי:

(29) לא ה' שלחני. אלא אני עשימי הכל מדעתי וצדין הוא חולק עלי (שם ח):

(30) ואם בריאה. חדשה: יברא ה'. להמית אותם בצמיחה שלא מת זה אדם עד הנה ומה היא הצריאה ופצתה האדמה את פיה ותבלעם אז וידעתם כי נאלץ הם את ה' ואני מפי הגבורה אמרתי ורצותינו פירשו (שם יא). סנהדרין קי, א) אם בריאה פה לארץ מששת ימי בראשית מוטב ואם לאו יצרא ה':

(34) נסו לקולם. נשזיל הקול היוצא על בליעתם:

35	And fire came forth from the LORD, and devoured the two hundred and fifty men that offered the incense.	וַאֲשֶׁר יֵצְאָה מֵאֵת יְהוָה וְתֹאכַל אֶת הַחֲמִשִּׁים וּמֵאֲתָיִם אִישׁ מִקִּרְבֵּי הַקָּטָרֶת: (ס)	וַאֲשֶׁתָּא נִפְקַת מִן קֳדָם יי וַאֲכַלְתָּ יְת מֵאֲתָן וְחֲמִשִּׁין גּוֹבְרָא מִקִּרְבֵּי קָטוֹרֶת בּוֹסְמִיא:
XVII	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵּאמֹר:	וּמְלִיל יי עִם מֹשֶׁה לְמִימֹר:
2	'Speak unto Eleazar the son of Aaron the priest, that he take up the fire-pans out of the burning, and scatter thou the fire yonder; for they are become holy;	אָמַר אֶל-אֱלֶעָזָר בֶּן-אַהֲרֹן הַכֹּהֵן וַיִּרָם אֶת-הַמַּחְתֹּת מִבֵּין הַשֹּׂרֶפֶת וְאֶת-הָאֵשׁ זָרַה-הֵלָאָה כִּי קִדְּשׁוּ:	אִמַר לְאֱלֶעָזָר בֶּן אַהֲרֹן כְּהֵנָּא וַיִּפְרִישׁ יְת מַחְתֵּיתָא מִבֵּין יְקִידִיא וְיֵת אִישָׁתָא יִרְחִיק לְהֵלָאָה אַרְי אַתְקַדְּשָׁא:
3	even the fire-pans of these men who have sinned at the cost of their lives, and let them be made beaten plates for a covering of the altar—for they are become holy, because they were offered before the LORD—that they may be a sign unto the children of Israel.'	אֵת מַחְתֹּת הַחֲטָאִים הָאֵלֶּה בְּנִפְשָׁתָם וְעָשׂוּ אֹתָם רִקְעֵי פָחִים צָפוּי לְמִזְבֵּחַ כִּי-הִקְרִיבָם לִפְנֵי-יְהוָה וַיִּקְדְּשׁוּ וַיְהִי לְאוֹת לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל:	יְת מַחְתֵּית חֲטָאִין הָאֵלִין דְּאֲתַחֲיִיבוּ בְּנִפְשָׁתָהֶון וַיַּעֲבְדוּן יְתָהֶון טָסִין רִדִּידִין חוּפָאָה לְמִדְּבָחָא אַרְי קְרִיבוּנִין קֳדָם יי וַאֲתַקְדְּשָׁא וַיְהִי לְאוֹת לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל:
4	And Eleazar the priest took the brazen fire-pans, which they that were burnt had offered; and they beat them out for a covering of the altar,	וַיִּקָּח אֱלֶעָזָר הַכֹּהֵן אֶת מַחְתֹּת הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר הִקְרִיבוּ הַשֹּׂרֶפִים וַיִּרְקְעוּם צָפוּי לְמִזְבֵּחַ:	וַנְּסִיב אֱלֶעָזָר כְּהֵנָּא יְת מַחְתֵּית נְחָשָׁא דְּקִרְיָבוּ יְקִידִיא וַרִדִּידוּנִין חוּפָאָה לְמִדְּבָחָא:
5	to be a memorial unto the children of Israel, to the end that no common man, that is not of the seed of Aaron, draw near to burn incense before the LORD; that he fare not as Korah, and as his company; as the LORD spoke unto him by the hand of Moses.	זָכָרוֹן לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמַעַן אֲשֶׁר לֹא-יִקְרַב אִישׁ זָר אֲשֶׁר לֹא מִזֶּרַע אַהֲרֹן הוּא לְהַקְטִיר קָטָרֶת לִפְנֵי יְהוָה וְלֹא-יְהִי כְּקֹרַח וּכְעֵדָתוֹ כֹּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה בְּיַד-מֹשֶׁה לֵּאמֹר: (פ)	דּוּכְרָנָא לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּדִיל דְּלֹא יִקְרַב גִּבְר חִילוּנִי דְּלֹא מִזֶּרַע אַהֲרֹן הוּא לְאַסְקָא קָטוֹרֶת בּוֹסְמִין קֳדָם יי וְלֹא יְהִי כְּקֹרַח וּכְעֵדָתָהּ כְּמֵא דְּמְלִיל יי בִּידָא דְּמֹשֶׁה לִיָּה:

- (2) ואת האש. שמתוך המחתות: זרה הלאה. לארץ מעל המחתות: כי קדשו. המחתות ואסורין צהנאה שהרי עשאו כלי שרת:
- (3) החטאים האלה בנפשותם. שנעשו פושעים בנפשותם שנחלקו על הקצ"ה (יומא לו): רקעי. רדידין: פחים. טסין מרודדין טיגני"ש בלע"ז: צפוי למזבח. למזבח הנחשת: ויהיו לאות. לזכרון שיאמרו אלו היו מאותן שנחלקו על הכהונה ונשרפו:
- (4) וירקעום. אינטינדר"ש בלע"ז:
- (5) ולא יהיה בקרח. כדי שלא יהיה כקרח: כאשר דבר ה' ביד משה לו. כמו עליו על אהרן דבר אל משה שיהיה הוא ובניו כהנים לפיכך לא יקרב אדם זר אשר לא מוזע אהרן וגו' וכן כל לי ולו ולהם הסמוכים אצל דבור פתרונו כמו על. ומדרשו (תנחומא לו, יא) על קרח ומהו ביד משה ולא כתב אל משה רמז לחולקים על הכהונה שלוקין בצרעת כמו שלקה משה בידו שנאמר (שמות 7, 1) ויוציאה והנה ידו מורעת כשלג ועל כן לקה עוזיה בצרעת (דעה"צ כו, כ):

6	But on the morrow all the congregation of the children of Israel murmured against Moses and against Aaron, saying: 'Ye have killed the people of the LORD.'	וַיִּלְנוּ כָּל-עֵדֶת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל וַאֲתָרְעֻמוּ כָּל כְּנַשְׁתָּא דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּיוֹמָא דִּבְתְּרוּהִי עַל מֹשֶׁה וְעַל אֶהְרֹן לְמִימַר אֲתוֹן גְּרַמְתוּן דְּמִית עֲמִיה דִּי:	6 וַיִּלְנוּ כָּל-עֵדֶת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל מִמַּחֲלֹת עַל-מֹשֶׁה וְעַל-אֶהְרֹן לֵאמֹר אַתֶּם הִמַּתֶּם אֶת-עַם יְהוָה:
7	And it came to pass, when the congregation was assembled against Moses and against Aaron, that they looked toward the tent of meeting; and, behold, the cloud covered it, and the glory of the LORD appeared.	וַהֲוָה בְּאַתְכַּנְשׁוֹת כְּנַשְׁתָּא עַל מֹשֶׁה וְעַל אֶהְרֹן וְאַתְפְּנִאוּ לְמַשְׁכַּן זְמַנָּא וְהָא חֲפָהּ עֲנָנָא וְאַתְגַּלִּי יִקְרָא דִּי:	7 וַיְהִי בַּהֲקָהֵל הָעֵדָה עַל-מֹשֶׁה וְעַל-אֶהְרֹן וַיִּפְּנוּ אֶל-אֹהֶל מוֹעֵד וַהֲנֶה כֶּסֶהּ הָעֲנָן וַיֵּרָא כְבוֹד יְהוָה:
8	And Moses and Aaron came to the front of the tent of meeting.	וַעֲלֹ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן לְקִדְּם מַשְׁכַּן זְמַנָּא:	8 וַיָּבֹא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל-פְּנֵי אֹהֶל מוֹעֵד: (ס)
9	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וּמַלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:	9 רַבִּיעִי וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:
10	'Get you up from among this congregation, that I may consume them in a moment.' And they fell upon their faces.	אַתְפְּרִשׁוּ מִגּוֹ כְּנַשְׁתָּא הָדָא וְאַשְׁיִצִי יְתֵהוּן כְּשַׁעָה וַיִּפְּלוּ עַל אֲפִיהוֹן:	10 הִרְמוּ מִתּוֹךְ הָעֵדָה הַזֹּאת וְאָכְלָה אֹתָם כְּרָגַע וַיִּפְּלוּ עַל-פְּנֵיהֶם:
11	And Moses said unto Aaron: 'Take thy fire-pan, and put fire therein from off the altar, and lay incense thereon, and carry it quickly unto the congregation, and make atonement for them; for there is wrath gone out from the LORD: the plague is begun.'	וַאֲמַר מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן סֵב יֵת מִחֲתִיתָא וְהֵב עָלֶיהָ אִשְׁתָּא מִעֲלֵי מִדְּבַחָא וְשׁו קְטוֹרֶת בּוֹסְמִין וְאוֹבִיל בְּפָרִיעַ לְכַנְשָׁתָא וְכַפֵּר עֲלֵיהוֹן אֲרִי נִפְק רִוְגָזָא מִן קִדְּם יִי שְׂרִי מוֹתָנָא:	11 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-אַהֲרֹן קַח אֶת-הַמִּחֲתָה וְתֵן-עָלֶיהָ אֵשׁ מִעַל הַמִּזְבֵּחַ וְשִׁים קְטֹרֶת וְהוֹלֵךְ מִהֵרָה אֶל-הָעֵדָה וְכַפֵּר עֲלֵיהֶם כִּי-יֵצֵא תִקְצֹף מִלִּפְנֵי יְהוָה הַחֹל הַנֶּגֶף:
12	And Aaron took as Moses spoke, and ran into the midst of the assembly; and, behold, the plague was begun among the people; and he put on the incense, and made atonement for the people.	וַנְּסִיב אֶהְרֹן כְּמָא דְּמַלִּיל מֹשֶׁה וַרְהֵט לְגו קְהֵלָא וְהָא שְׂרִי מוֹתָנָא בְּעַמָּא וַיְהֵב יֵת קְטוֹרֶת בּוֹסְמִיָּא וְכַפֵּר עַל עַמָּא:	12 וַיִּקַּח אֶהְרֹן כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה וַיֵּרָץ אֶל-תּוֹךְ הַקְּהָל וַהֲנֶה הַחֹל הַנֶּגֶף בָּעָם וַיִּתֵּן אֶת-הַקְטֹרֶת וַיְכַפֵּר עַל-הָעָם:
13	And he stood between the dead and the living; and the plague was stayed.	וְקָם בֵּין מִיתָיָא וּבֵין חַיָּיָא וְאַתְקְלִי מוֹתָנָא:	13 וַיַּעֲמֵד בֵּין-הַמֵּתִים וּבֵין-הַחַיִּים וַתֵּעָצֵר הַמִּגֵּפָה:

(11) וכפר עליהם. רז זה מסר לו מלאך המות כשעלה לרקיע שהקטרת עוזר המגפה כדאיחא צמסכת שצת (פט, א); (13) ויעמוד בין המתים וגו'. אחז את המלאך והעמידו על כרחו אמר לו המלאך הנח לי לעשות שליחותי אמר לו משה זוני לעכב על ידך אמר לו אני שלוחו של מקום ואתה שלוחו של משה אמר לו אין משה אומר כלום מלצו אלא מפני הגבורה אם אין אתה מאמין הרי הקצ"ה ומשה אל פתח אהל מועד צא עמי ושאל וזהו שנאמר וישב אהרן אל משה (מכילתא). תנחומא תלזא (טו). דבר אחר למה צקטרת לפי שהיו ישראל מליזין ומרגנים אחר הקטרת לומר סם המות הוא על ידו מתו נדב ואזיהוא על

14	Now they that died by the plague were fourteen thousand and seven hundred, besides them that died about the matter of Korah.	וַיְהִיו הַמָּתִים בַּמִּגַּפָּה אַרְבָּעַת עָשָׂר אֶלֶף וּשְׁבַע מֵאוֹת מִלֶּכֶד הַמָּתִים עַל־דִּבְר־קֶרַח:	וַהֲיוּ דָמֵיהֶם בְּמוֹתָנָא אַרְבַּעַת עָשָׂר אֶלֶפִין וּשְׁבַע מָאָה בַר מִדָּמֵיהֶם עַל פְּלוּגְתָּא דִּקְרַח:
15	And Aaron returned unto Moses unto the door of the tent of meeting, and the plague was stayed.	וַיָּשָׁב אַהֲרֹן אֶל־מֹשֶׁה אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְהַמִּגַּפָּה נִעְצָרָה: (פ)	וְתַב אַהֲרֹן לִוֹת מֹשֶׁה לְתַרְעַ מִשְׁכַּן זְמָנָא וּמוֹתָנָא אֶתְכַּלִּי:
16	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר:	וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימֹר:
17	'Speak unto the children of Israel, and take of them rods, one for each fathers' house, of all their princes according to their fathers' houses, twelve rods; thou shalt write every man's name upon his rod.	דִּבְרוּ אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְקַח מֵאֲתָם מִטָּה מִטָּה לְבֵית אָב מֵאֵת כָּל־נְשִׂאֵיהֶם לְבֵית אֲבֹתָם שְׁנַיִם עָשָׂר מִטּוֹת אִישׁ אֶת־שְׁמוֹ תִּכְתֹּב עַל־מִטָּהוּ:	מִלִּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְסַב מִנְהוֹן חוּטְרָא חוּטְרָא לְבֵית אָבָא מִן כָּל רַבְרַבְנֵיהוֹן לְבֵית אֲבָהֶתְהוֹן תִּרִי עָשָׂר חוּטְרִין גָּבַר יֵת שְׁמֵיהּ תִּכְתֹּב עַל חוּטְרֵיהּ:
18	And thou shalt write Aaron's name upon the rod of Levi, for there shall be one rod for the head of their fathers' houses.	וְאֵת שֵׁם אַהֲרֹן תִּכְתֹּב עַל־מִטָּה לִּי בִי מִטָּה אֶחָד לְרֹאשׁ בֵּית אֲבֹתָם:	וְיֵת שְׁמָא דַּאֲהֲרֹן תִּכְתֹּב עַל חוּטְרָא דְלִוִי אֲרִי חוּטְרָא חַד לְרִישׁ בֵּית אֲבָהֶתְהוֹן:
19	And thou shalt lay them up in the tent of meeting before the testimony, where I meet with you.	וְהִנַּחְתָּם בְּאֹהֶל מוֹעֵד לִפְנֵי הָעֵדוּת אֲשֶׁר אֲנִיעַד לָכֶם שָׁמָּה:	וְתַצְנַעְנֵנוּ בְּמִשְׁכַּן זְמָנָא קֳדָם סְחָדוּתָא דְאַזְמִין מִימְרֵי לְכוּן תִּמְנָן:
20	And it shall come to pass, that the man whom I shall choose, his rod shall bud; and I will make to cease from Me the murmurings of the children of Israel, which they murmur against you.'	וְהָיָה הָאִישׁ אֲשֶׁר אֲבָחֶר־בּוֹ מִטָּהוּ יִפְרַח וְהִשְׁפֹּתִי מֵעָלַי אֶת־תִּלְנוּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הֵם מְלִינִם עָלֵיכֶם:	וְהָיָה גּוֹבְרָא דַּאֲתֵרְעִי בֵּיהּ חוּטְרֵיהּ יִנְעִי וְאֵנִית מִן קֳדָמִי יֵת תִּירַעְמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דְּאֵנֹן מִתְרַעְמִין עָלֵיכוּן:
21	And Moses spoke unto the children of Israel; and all their princes gave him rods, for each prince one, according to their fathers' houses, even twelve rods; and the rod of Aaron was among their rods.	וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיָּתְנוּ אֵלָיו כָּל־נְשִׂאֵיהֶם מִטָּה לְנָשִׂיא אֶחָד מִטָּה לְנָשִׂיא אֶחָד לְבֵית אֲבֹתָם שְׁנַיִם עָשָׂר מִטּוֹת וּמִטָּה אַהֲרֹן בְּתוֹךְ מִטּוֹתָם:	וּמִלִּיל מֹשֶׁה עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּתְּבוּ לֵיהּ כָּל רַבְרַבְנֵיהוֹן חוּטְרָא לְרִבָּא חַד חוּטְרָא לְרִבָּא חַד לְבֵית אֲבָהֶתְהוֹן תִּרִי עָשָׂר חוּטְרִין וְחוּטְרָא דַּאֲהֲרֹן בְּגוֹ חוּטְרֵיהוֹן:

ידו נשרפו חמשים ומאתים איש אמר הקב"ה תראו שעוזר מגפה הוא והחטא הוא הממית (מכילתא ויסע פרשה ו. זכרות לג, א):

(18) כי משה אחד. אף על פי שחלקתים לשתי משפחות משפחת כהונה לצד ולויה לצד מכל מקום שצט אחד הוא:

(20) והשכתי. כמו (בראשית ח, א) וישכו המים (אסתר ז, י) וחמת המלך שככה:

(21) בתוך מטותם. הניחו צלמנע שלא יאמרו מפני שהניחו צלד שכינה פרח (תנחומא אחרי ח):

22	And Moses laid up the rods before the LORD in the tent of the testimony.	וַיָּנִחַ מֹשֶׁה אֶת־הַמִּטֵּה לִפְנֵי יְהוָה בְּאֹהֶל הָעֵדוּת׃ וַאֲצַנֵּעַ מֹשֶׁה יֵת חוֹטְרֵי אֶדְם בְּמִשְׁכָּנָא דְסִהְדוּתָא׃	22
23	And it came to pass on the morrow, that Moses went into the tent of the testimony; and, behold, the rod of Aaron for the house of Levi was budded, and put forth buds, and bloomed blossoms, and bore ripe almonds.	וַיְהִי מִמָּחָרֶת וַיָּבֹא מֹשֶׁה אֶל־אֹהֶל הָעֵדוּת וַיִּהְיֶה פָּרַח מִמֶּה־אֶהְרֹן לְבֵית לְוִי וַיֵּצֵא פָּרַח וַיִּצֵּץ צִיץ וַיִּגְמַל שְׂקָדִים׃ וַהֲנֵה בְיוֹמָא דְבִתְרוּהִי וְעָאֵל מֹשֶׁה לְמִשְׁכָּנָא דְסִהְדוּתָא וְהָא יְעָא חוֹטְרָא דְאֶהְרֹן לְבֵית לְוִי וַאֲפִיק לְבַלְבִּין וַאֲנִיץ נִץ וְכַפִּית שְׂגָדִין׃	23
24	And Moses brought out all the rods from before the LORD unto all the children of Israel; and they looked, and took every man his rod.	וַיֵּצֵא מֹשֶׁה אֶת־כָּל־הַמִּטֵּה מִלִּפְנֵי יְהוָה אֶל־כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּרְאוּ וַיִּקְחוּ אִישׁ מִמֶּה׃ (פ)	24
25	and the LORD said unto Moses: 'Put back the rod of Aaron before the testimony, to be kept there, for a token against the rebellious children; that there may be made an end of their murmurings against Me, that they die not.'	וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה הֲשֵׁב אֶת־מִטֵּה אֶהְרֹן לִפְנֵי הָעֵדוּת לְמַשְׁמֶרֶת לְאוֹת לְבְנֵי־מִרִי וְתִכְל תִּלְוַנְתֶּם מֵעַלִי וְלֹא יָמָתוּ׃ וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה אָתִיב יֵת חוֹטְרָא דְאֶהְרֹן קֳדָם סִהְדוּתָא לְמִשְׁרָא לְאוֹת לְעַמָּא סָרְבָּמִי וַיִּסּוּפֹן תּוֹרַעְמָתָהוֹן מִן קֳדָמִי וְלֹא יָמוּתוּן׃	ששי
26	Thus did Moses; as the LORD commanded him, so did he.	וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ כֵּן עָשָׂה׃ (פ)	26
27	And the children of Israel spoke unto Moses, saying: 'Behold, we perish, we are undone, we are all undone.'	וַיֹּאמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר הֵן גּוֹעֵעֵנו אֲבֹדְנוּ כָּלֵנוּ אֲבֹדְנוּ׃ וַאֲמָרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמֹשֶׁה לְמִימַר הָא מִנְּנָא קְטִילַת חֲרָבָא הָא מִנְּנָא בְּלַעַת אֲרַעָא הָא מִנְּנָא מִיתוּ בְּמוֹתָנָא׃	27
28	Every one that cometh near, that cometh near unto the tabernacle of the LORD, is to die; shall we wholly perish?	כָּל הַקֵּרֵב אֶל־מִשְׁכַּן יְהוָה יָמוּת הָאֵם תָּמָנוּ לְגֹועַ׃ (ס) כָּל דְּקָרִיב מִקֵּרֵב לְמִשְׁכָּנָא דִּי מָאִית הָא אֲנַחְנָא סִיפִין לְמָמָת׃	28

(23) ויצא פרח. כמשמעו: ציץ. הוא חנטת הפרי כשהפרח נופל: ויגמל שקדים. כשהוכר הפרי הוכר שהן שקדים לשון (בראשית כא, ח) ויגדל הילד ויגמל ולשון זה מזוי צפרי האילן כמו (ישעיה יח, ה) וצוסר גומל יהיה נזה. ולמה שקדים, הוא הפרי הממהר להפריח מכל הפירות אף המעורר על הכהונה פורענותו ממהרת לצא כמו שמצינו בעוזיה (ד"ה"כ כו, יט) והלזרעת זרחה צמחו (מדרש אגדה) ותרגמו וכפית שגדין כמין אשכול שקדים יחד כפותים זה על זה:

(25) למשמרת לאות. לזכרון שצמחתי צאהן הכהן ולא ילונ עוד על הכהונה: ותכל תלונתם. כמו ותכלה תלונתם לשון זה שם מפעל יחיד לשון נקבה כמו תלונתם מרמורי"ש צלע"ו יש חילוק בין תלונתם לתלונתם תלונה אחת תלונותם שם דבר צלשון יחיד ואפילו הם תלונות הרבה:

(28) כל הקרב הקרב וגו'. אין אנו יכולין להיות זהירין בכך כולנו רשאים להכנס לחצר אהל מועד ואחד שיקריב עזמו יותר מחזריו ויכנס לתוך אהל מועד ימות: האם תמנו לגוע. שמה הופקרנו למיתה:

XVIII	<p>And the LORD said unto Aaron: "Thou and thy sons and thy fathers' house with thee shall bear the iniquity of the sanctuary; and thou and thy sons with thee shall bear the iniquity of your priesthood.</p>	<p>וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־אַהֲרֹן אֶתְּהָ וּבְנֵיךָ וּבֵית־אָבִיךָ אֶתְּהָ תִשָּׂאוּ אֶת־עֲוֹן הַמִּקְדָּשׁ וְאֶתְּהָ וּבְנֵיךָ אֶתְּהָ תִשָּׂאוּ אֶת־עֲוֹן כְּהֹנְתְּכֶם:</p>	<p>XVIII וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־אַהֲרֹן אֶתְּהָ וּבְנֵיךָ וּבֵית־אָבִיךָ אֶתְּהָ תִשָּׂאוּ אֶת־עֲוֹן הַמִּקְדָּשׁ וְאֶתְּהָ וּבְנֵיךָ אֶתְּהָ תִשָּׂאוּ אֶת־עֲוֹן כְּהֹנְתְּכֶם:</p>
2	<p>And thy brethren also, the tribe of Levi, the tribe of thy father, bring thou near with thee, that they may be joined unto thee, and minister unto thee, thou and thy sons with thee being before the tent of the testimony.</p>	<p>וְאַף יְת אַחֶיךָ שִׁבְטֵי לְוִי שִׁבְטֵי דָאֲבִיד קָרִיב לְוָתְךָ וַיְתוֹסְפוּן עֲלֶיךָ וַיִּשְׁמְשׁוּךָ וְאַתָּה וּבְנֵיךָ עִמָּךְ קֹדֶם מִשְׁכָּנָא דְּסִתְרוֹתָא:</p>	<p>2 וְגַם אֶת־אֶחָיֶךָ מִטֵּה לְוִי שִׁבְטֵי אֲבִיךָ תִקְרַב אִתְּךָ וַיִּלְווּ עֲלֶיךָ וַיִּשְׁרְתוּךָ וְאַתָּה וּבְנֵיךָ אִתְּךָ לִפְנֵי אֹהֶל הָעֵדוּת:</p>
3	<p>And they shall keep thy charge, and the charge of all the Tent; only they shall not come nigh unto the holy furniture and unto the altar, that they die not, neither they, nor ye.</p>	<p>וַיִּשְׁמְרוּ מִשְׁמֶרְתְּךָ וּמִשְׁמֶרֶת כָּל כָּל־הָאֹהֶל אֲךָ אֶל־כָּל־הַקֹּדֶשׁ וְאֶל־חַמֻּזְבַּח לֹא יִקְרְבוּ וְלֹא יָמוּתוּ גַם־הֵם גַּם־אַתֶּם:</p>	<p>3 וַיִּשְׁמְרוּ מִשְׁמֶרְתְּךָ וּמִשְׁמֶרֶת כָּל־הָאֹהֶל אֲךָ אֶל־כָּל־הַקֹּדֶשׁ וְאֶל־חַמֻּזְבַּח לֹא יִקְרְבוּ וְלֹא יָמוּתוּ גַם־הֵם גַּם־אַתֶּם:</p>
4	<p>And they shall be joined unto thee, and keep the charge of the tent of meeting, whatsoever the service of the Tent may be; but a common man shall not draw nigh unto you.</p>	<p>וַיִּתְּסְפוּן עֲלֶיךָ וַיִּשְׁמְרוּ יְת מִשְׁמֶרֶת מִשְׁכָּן זִמְנָא לְכָל הוֹלֵחַן מִשְׁכָּנָא וְחִילּוּנִי לֹא יִקְרַב לְוָתְכֶם:</p>	<p>4 וַיִּלְווּ עֲלֶיךָ וַיִּשְׁמְרוּ אֶת־מִשְׁמֶרֶת אֹהֶל מוֹעֵד לְכָל עֲבֹדַת הָאֹהֶל וְזָר לֹא־יִקְרַב אֲלֵיכֶם:</p>
5	<p>And ye shall keep the charge of the holy things, and the charge of the altar, that there be wrath no more upon the children of Israel.</p>	<p>וְהִשְׁמְרוּ יְת מִשְׁמֶרֶת קוֹדֶשׁ וַיְת מִשְׁמֶרֶת מִדְּבָחָא וְלֹא יְהִי עוֹד רִיגָזָא עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>	<p>5 וַיִּשְׁמְרוּ אֶת מִשְׁמֶרֶת הַקֹּדֶשׁ וְאֶת מִשְׁמֶרֶת חַמֻּזְבַּח וְלֹא־יִהְיֶה עוֹד קֶצֶף עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>
6	<p>And I, behold, I have taken your brethren the Levites from among the children of Israel; for you they are given as a gift unto the LORD, to do the service of the tent of meeting.</p>	<p>וְאַנֵּא הָא קָרִיבִית יְת אַחֲיֶכֶם לִינְאִי מִגּוֹ בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְכוֹן מִתְּנָא יְהִיבִין קֹדֶם יְיָ לְמַפְלַח יְת הוֹלֵחַן מִשְׁכָּן זִמְנָא:</p>	<p>6 וְאַנִּי הִנֵּה לִקְחָתִי אֶת־אֲחֵיכֶם הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָכֶם מִתְּנָה נְתֻנִים לַיהוָה לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד:</p>

(1) ויאמר ה' אל אהרן. למשה אמר שיאמר לאהרן להזהירו על תקנת ישראל שלא יכנסו למקדש (ספרי קיז): אתה ובניך ובית אביך. הם בני קהת אבי עמרם (שם קטז): תשא את עון המקדש. עליכם אני מטיל עונש הזרים שיטעו צעסקי הדברים המקודשים המסורים לכם הוא האהל והארון והשלחן וכלי הקדש אחס תשצו ותזהירו על כל זר הצא ליגע: ואתה ובניך. הכהנים: תשא את עון כהונתכם. שאינה מסורה ללוים ותזהירו הלוים השוגגים שלא יגעו אליכם צעודתכם:

(2) וגם את אחיך. בני גרשון ובני מררי: וילוו. ויתחצרו אליכם להזהיר גם את הזרים מלהתקרב אליהם: וישרתוך. צשמירת השערים ולמנות מהם גזרין ואמרכלין (שם. צחסי נז):

(4) וזר לא יקרב אליכם. אתכם אני מזהיר על כך:

(5) ולא יהיה עוד קצף. כמו שהיה כבר שנאמר (במדבר יז, יא) כי ילא הקצף (ספרי):

(6) לכם מתנה נתנים. יכול לעבודתכם של הדיוט תלמוד לומר לה' כמו שמפורש למעלה לשמור משמרת גזרין ואמרכלין:

7 And thou and thy sons with thee shall keep your priesthood in everything that pertaineth to the altar, and to that within the veil; and ye shall serve; I give you the priesthood as a service of gift; and the common man that draweth nigh shall be put to death.'

8 And the LORD spoke unto Aaron: 'And I, behold, I have given thee the charge of My heave-offerings; even of all the hallowed things of the children of Israel unto thee have I given them for a consecrated portion, and to thy sons, as a due for ever.

9 This shall be thine of the most holy things, reserved from the fire: every offering of theirs, even every meal-offering of theirs, and every sin-offering of theirs, and every guilt-offering of theirs, which they may render unto Me, shall be most holy for thee and for thy sons.

10 In a most holy place shalt thou eat thereof; every male may eat thereof; it shall be holy unto thee.

11 And this is thine: the heave-offering of their gift, even all the wave-offerings of the children of Israel; I have given them unto thee, and to thy sons and to thy daughters with thee, as a due for ever; every one that is clean in thy house may eat thereof.

וְאַתָּה וּבְנֶיךָ עִמָּךְ תִּשְׁמְרוּן יֵת כְּהֹנִינֲכֹן לְכָל פְּתֻחַת מִדְבַּח וּלְמִגְוֵי לְפָרוּכָתָא וְתַפְלָחוּן פּוֹלְחֵן מִתְּנָא אֶתִּין יֵת כְּהֹנִינֲכֹן וְחִילּוּנֵי דִיקָרָב יִתְקַטֵּיל:

וּמִלִּיל יֵי עִם אַהֲרֹן וְאַנָּה הִנֵּה נִתְּנִי לָךְ אֶת־מִשְׁמֶרֶת תְּרוּמָתִי לְכָל־קֹדְשֵׁי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לָךְ נִתְּנִים לְמִשְׁחָה וּלְבְנֵיךָ לְחֶק־עוֹלָם:

דִּין יְהִי לָךְ מִקֹּדֶשׁ קוֹדֶשֶׁי־אֵשׁ מוֹתֵר מִן אִישְׁתָּא כָּל קוֹדֶשֶׁהוֹן לְכָל מִנְחָתֵהוֹן וּלְכָל חֲטוֹתֵהוֹן וּלְכָל אֲשָׁמֵהוֹן דִּיתִיבֹן קֹדְמֵי קוֹדֶשׁ קוֹדֶשֶׁי־דִילָךְ הוּא וְדְבָנֶךָ:

בְּקֹדֶשׁ קוֹדֶשֶׁי־אֵשׁ תִּיכְלוּנִיהָ כָּל דְּכוּרָא יִיכּוֹל יִתִּיהָ קוֹדֶשֶׁא יְהִי לָךְ:

וְדִין לָךְ אַפְרָשׁוֹת מִתְּנִתֵּהוֹן לְכָל אֲרָמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָךְ יִתְבַּתְּנוּן וּלְבְנֶיךָ וּלְבָנֶיךָ עִמָּךְ לְקִים עֹלָם כָּל דִּירְפֵי בְּבִיתְךָ יִיכּוֹל יִתִּיהָ:

וְאַתָּה וּבְנֵיךָ אֶתְךָ תִּשְׁמְרוּ אֶת־כְּהֹנֲתְכֶם לְכָל־דְּבַר תַּמְזִבְחַת וּלְמִבֵּית לְפָרֶכֶת וְעַבְדְּתֶם עַבְדַּת מִתְּנָה אֶתֶּן אֶת־כְּהֹנֲתְכֶם וְהִזָּר הַקָּרֵב יוּמָת: (פ)

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־אַהֲרֹן וְאָנִי הִנֵּה נִתְּנִי לָךְ אֶת־מִשְׁמֶרֶת תְּרוּמָתִי לְכָל־קֹדְשֵׁי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לָךְ נִתְּנִים לְמִשְׁחָה וּלְבְנֵיךָ לְחֶק־עוֹלָם:

זֶה־יִהְיֶה לָךְ מִקֹּדֶשׁ הַקֹּדְשִׁים מִן־הָאֵשׁ כָּל־קָרְבָּנָם לְכָל־מִנְחָתָם וּלְכָל־חֲטָאתָם וּלְכָל־אֲשָׁמָם אֲשֶׁר יָשִׁיבוּ לִי קֹדֶשׁ קֹדְשִׁים לָךְ הוּא וּלְבְנֵיךָ:

בְּקֹדֶשׁ הַקֹּדְשִׁים תֹּאכְלֶנּוּ כָּל־זָכָר יֹאכֵל אֹתוֹ קֹדֶשׁ יִהְיֶה־לָּךְ:

זֶה־לָּךְ תְּרוּמַת מִתְּנָם לְכָל־תְּנוּפֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָךְ נִתְּנִים וּלְבְנֵיךָ וּלְבָנֶיךָ אֶתְךָ לְחֶק־עוֹלָם כָּל־טָהוֹר בְּבֵיתְךָ יֹאכֵל אֹתוֹ:

(7) עבדת מתנה. צמחנה נמחיה לכס:

(8) ואני הנה נתתי לך. צמחה. לשון שמחה הוא זה כמו (שמות 7, 7) הנה הוא יוצא לקראתך וראך ושמח בצלצו משל למלך שנתן שדה לאוהבו ולא כחז ולא חסם ולא העלה צערכאין בא אחד וערער (עליו) על השדה אמר לו המלך כל מי שירצה יבא ויערער לנגדך הריני כוחז וחוסם לך ומעלה צערכאין אף כאן לפי שצא קרח וערער כנגד אהרן על הכהונה בא הכחז ונתן לו כ"ד מתנות כהונה בצרית מלח עולם ולכן נסמכה פרשה זו לכאן (חולין קלג. ספרי קיז): משמרת תרומתי. שאתה צריך לשמרון צטהרה: למשחה. לגדולה (ספרי שם):

(9) מן האש. לאחר הקטרת האשים: כל קרבנם. כגון זבחי שלמי צבור (שם): מנחתם חטאתם ואשמים. כמשמעו: אשר ישיבו לי. זה גזל הגר (שם):

(10) בקדש הקדשים תאכלנו וגו'. למד על קדשי קדשים שאין נאכלין אלא בעזרה ולזכרי כהונה (שם):

(11) תרומת מתנם. המורס מן המודה ומהשלמים ואיל נזיר: לכל תנופות. שהרי אלו טעונין תנופה (שם): כל טהור. ולא טמאים (ספרי). דבר אחר כל טהור לרצות אשתו:

12	All the best of the oil, and all the best of the wine, and of the corn, the first part of them which they give unto the LORD, to thee have I given them.	כָּל חֵלֶב יִצְהָר וְכָל-חֵלֶב תִּירֹשׁ וְדָגָן רִאשִׁיתָם אֲשֶׁר-יִתְּנוּ לַיהוָה לָךְ נִתְּתִים: כָּל טוֹב מִשֶּׁח וְכָל טוֹב חִמֶּר וְעֹבֵר רִישִׁיתָהוֹן דִּיהֲנִין קָדָם יְיָ לָךְ יִתְּתֶנּוּ:	12
13	The first-ripe fruits of all that is in their land, which they bring unto the LORD, shall be thine; every one that is clean in thy house may eat thereof.	בְּכוֹרֵי כָל-אֲשֶׁר בָּאֲרֶצֶם אֲשֶׁר-יָבִיאוּ לַיהוָה לָךְ יִהְיֶה כָל-טָהוֹר בְּבֵיתְךָ יֹאכְלֶנּוּ: בְּכוֹרֵי כָל דְּבִאֲרֶהוֹן דִּייתוֹן קָדָם יְיָ דִּילָךְ יְהִי כָל דִּידְכִי בְּבֵיתְךָ יִכְלֶנּוּ:	13
14	Every thing devoted in Israel shall be thine.	כָּל-תְּרֹם בְּיִשְׂרָאֵל לָךְ יִהְיֶה: כָּל חֲרָמָא בְּיִשְׂרָאֵל דִּילָךְ יְהִי:	14
15	Every thing that openeth the womb, of all flesh which they offer unto the LORD, both of man and beast, shall be thine; howbeit the first-born of man shalt thou surely redeem, and the firstling of unclean beasts shalt thou redeem.	כָּל-פֶּטֶר רֶחֶם לְכָל-בָּשָׂר אֲשֶׁר-יִקְרִיבוּ לַיהוָה בָּאָדָם וּבַבְּהֵמָה יִהְיֶה-לָּךְ אֵדוּ פִּדְיָה תַּפְדֶּה אֶת בְּכוֹר הָאָדָם וְאֶת בְּכוֹר-הַבְּהֵמָה הַטְּמֵאָה תַּפְדֶּה: כָּל פֶּתַח וּלְדָא לְכָל בָּשָׂר דִּיקְרִיבוֹן קָדָם יְיָ בָּאָנְשָׁא וּבַבְּעִירָא יְהִי לָךְ בְּרִם מִפְּרָק תַּפְרוֹק יֵת בּוֹכְרָא דְאָנְשָׁא וְיֵת בּוֹכְרָא דְבְעִירָא מְסֻבָּא תַּפְרוֹק:	15
16	And their redemption-money—from a month old shalt thou redeem them—shall be, according to thy valuation, five shekels of silver, after the shekel of the sanctuary—the same is twenty gerahs.	וּפְדוּיָו מִכֶּן-חֹדֶשׁ תַּפְדֶּה בְּעֶרְכָּךְ כֶּסֶף חֲמִשָּׁת שֶׁקֶלִים בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ עֶשְׂרִים גֵּרָה הוּא: וּפְדוּקְנִיָה מִכֶּן יֶרְחָא תַּפְרוֹק בְּפְדוּקְנִיָה כֶּסֶף חֲמִישׁ סָלְעִין בְּסָלְעֵי קוּדְשָׁא עֶשְׂרִין מְעִין הוּא:	16
17	But the firstling of an ox, or the firstling of a sheep, or the firstling of a goat, thou shalt not redeem; they are holy: thou shalt dash their blood against the altar, and shalt make their fat smoke for an offering made by fire, for a sweet savour unto the LORD.	אֵדוּ בְּכוֹר-שׁוֹר אֹו-בְכוֹר כֶּשֶׁב אֹו-בְכוֹר עֵז לֹא תַּפְדֶּה קָדֹשׁ הֵם אֶת-דָּמָם תִּזְרֹק עַל-הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת-חֵלְבָם תַּקְטִיר אֵשָׁה לַרִּיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה: בְּרִם בּוֹכְרָא דִתּוֹרָא אֹו בּוֹכְרָא דְאִמְרָא אֹו בּוֹכְרָא דְעִזָּא לֹא תַּפְרוֹק קוּדְשָׁא אֲנִין יֵת דְמֵהוֹן תִּזְרוֹק עַל מִדְבַּחַא וְיֵת תַּרְבְּהוֹן תַּסִּיק קוּרְבָן לֹאחַקְבָּלָא בְּרַעְנָא קָדָם יְיָ:	17
18	And the flesh of them shall be thine, as the wave-breast and as the right thigh, it shall be thine.	וּבִשְׂרָם יִהְיֶה-לָּךְ כַּחֲזֶה וְהַתְּנוּפָה וּכְשׁוֹק הַיָּמִין לָךְ יִהְיֶה: וּבִשְׂרָהוֹן יְהִי לָךְ כַּחֲדָא דְאִרְמוּתָא וּכְשָׂקָא דִימִינָא דִּילָךְ יְהִי:	18

(12) ראשיתם. היא תרומה גדולה:

(18) כחזה התנופה וכשוק הימין. של שלמים שנאכלים לכהנים לנשיהם ולצניהם ולעצדיהם לשני ימים ולילה אחד אף הזכור נאכל לשני ימים ולילה אחד (זבחים נו. ספרי קיט): לך ידיה. זא רבי עקיבא ולמד הוסיף לך הכתוב הויה אחרת שלא תאמר כחזה ושוק של תודה שאינו נאכל אלא ליום ולילה (ספרי שס):

19	All the heave-offerings of the holy things, which the children of Israel offer unto the LORD, have I given thee, and thy sons and thy daughters with thee, as a due for ever; it is an everlasting covenant of salt before the LORD unto thee and to thy seed with thee.'	כָּל־תְּרוּמַת הַקִּדְשִׁים אֲשֶׁר יָרִימוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לַיהוָה נָתַתִּי לָךְ וּלְבָנֶיךָ וּלְבָנֹתֶיךָ אִתְּךָ לְחֶק־עוֹלָם בְּרִית מִלַּח עוֹלָם הוּא לִפְנֵי יְהוָה לָךְ וּלְיִרְעֶךָ אִתְּךָ:	כָּל אֲפֻרֹּשֹׁת קֹדֶשׁ־יִשְׂרָאֵל דִּיפָּרְשׁוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל קָדָם יְיָ יְהִי לָךְ וּלְבָנֶיךָ וּלְבָנֹתֶיךָ עִמָּךְ לְקִים עָלֶם קִים מִלַּח עֹלָמָא הִיא קָדָם יְיָ לָךְ וּלְבָנֶיךָ עִמָּךְ:
20	And the LORD said unto Aaron: 'Thou shalt have no inheritance in their land, neither shalt thou have any portion among them; I am thy portion and thine inheritance among the children of Israel.	וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־אַהֲרֹן בְּאַרְצָם לֹא תִנְחַל וְחֶלֶק לֹא־יִהְיֶה לָךְ בְּתוֹכָם אֲנִי חֶלְקְךָ וְנַחֲלָתְךָ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (ט)	וַאֲמַר יְיָ לְאַהֲרֹן בְּאַרְעֵהוּן לֹא תַחֲסִין וְחֶלֶק לֹא יִהְיֶה לָךְ בִּינְיָהוּן מִתָּנָן דִּיתְבִּית לָךְ אֲנִין חֶלְקְךָ וְנַחֲסִנְתָּךְ בְּגוֹ בְנֵי יִשְׂרָאֵל:
21	And unto the children of Levi, behold, I have given all the tithe in Israel for an inheritance, in return for their service which they serve, even the service of the tent of meeting.	וּלְבָנִי לֹא־יְהִי חֶלֶק מִמֶּנִּי בְּיִשְׂרָאֵל לְנִחְלָה תִּלְךָ עֲבָדְתָם אֲשֶׁר־הֵם עֲבָדִים אֶת־עֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד:	וּלְבָנִי לֹא־יְהִי חֶלֶק מִמֶּנִּי בְּיִשְׂרָאֵל לְנִחְלָה תִּלְךָ עֲבָדְתָם אֲשֶׁר־הֵם עֲבָדִים אֶת־עֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד:
22	And henceforth the children of Israel shall not come nigh the tent of meeting, lest they bear sin, and die.	וְלֹא־יִקְרְבוּ עוֹד בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד לְשֹׂאת חַטָּא לָמוֹת:	וְלֹא יִקְרְבוּ עוֹד בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמוֹשֶׁן זִמְנָא לְסַבְּלָא חוּבָא לְמוֹת:
23	But the Levites alone shall do the service of the tent of meeting, and they shall bear their iniquity; it shall be a statute for ever throughout your generations, and among the children of Israel they shall have no inheritance.	וְעֹבֵד חֲלוֹי הוּא אֶת־עֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד וְהֵם יִשְׂאוּ עוֹנָם חֲקַת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם וּבְתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יִנְחִלוּ נַחֲלָה:	וְיַפְלִחוּן לִינְיָ אֲנִין יְיָ וְיַפְלִחוּן מִשְׁכָּן זִמְנָא וְאֲנִין יִסְבְּלוּן חוּבֵיהוּן קִים עָלֶם לְדֹרֵיכֵן וּבְגוֹ בְנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יַחֲסִנוּן אַחֲסָנָא:
24	For the tithe of the children of Israel, which they set apart as a gift unto the LORD, I have given to the Levites for an inheritance; therefore I have said unto them: Among the children of Israel they shall have no inheritance.	כִּי אֶת־מַעֲשֶׂר בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָרִימוּ לַיהוָה תְּרוּמָה נָתַתִּי לְלוֹוִים לְנִחְלָה עַל־כֵּן אָמַרְתִּי לָהֶם בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יִנְחִלוּ נַחֲלָה: (פ)	אֲרִי יְיָ מַעֲשֶׂר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דִּיפָּרְשׁוּן קָדָם יְיָ אֲפֻרֹּשֹׁתָא יְהִי לְלוֹוִי לְנִחְלָה עַל כֵּן אָמַרְתִּי לָהֶן בְּגוֹ בְנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יַחֲסִנוּן אַחֲסָנָא:
25	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: (יז)	וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:

(19) כל תרומת הקדשים. מחיצתה של פרשה זו כללה בתחלה וכללה בסוף ופרט צאמנע (שס): ברית מלח עולם. כרת צרית עם אהרן צדצר הצריא ומתקיים ומצריא את אחרים (שס): ברית מלח. כצריית הכרותה למלח שאינו מסריח לעולם:

(20) וחלק לא יהיה לך בתוכם. אף צציוזה (ספרי קט):

(23) והם. הלויים ישאו עונם של ישראל שעליהם להזהיר הזרים מגשת אליהם:

(24) אשר ירימו לה' תרומה. הכתוב קראו תרומה עד שיפריש ממנו תרומת מעשר (ספרי שס):

26	<p>‘Moreover thou shalt speak unto the Levites, and say unto them: When ye take of the children of Israel the tithe which I have given you from them for your inheritance, then ye shall set apart of it a gift for the LORD, even a tithe of the tithe.</p>	<p>וְאֶל־הַלְוִיִּם תִּדְבָּרַ וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי־תִקְחוּ מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־הַמַּעֲשֵׂר אֲשֶׁר נָתַתִּי לָכֶם מֵאֲתָם בְּנַחֲלַתְכֶם וְהָרַמְתֶּם מִמֶּנּוּ תְרוּמַת יְהוָה מֵעֹשֶׂר מִן־הַמַּעֲשֵׂר:</p>
27	<p>And the gift which ye set apart shall be reckoned unto you, as though it were the corn of the threshing-floor, and as the fulness of the wine-press.</p>	<p>וְנִחְשַׁב לָכֶם תְּרוּמַתְכֶם כַּדָּגָן מִן־הַגֶּרֶן וְכַמְלֵאָה מִן־הַיֵּקֶב:</p>
28	<p>Thus ye also shall set apart a gift unto the LORD of all your tithes, which ye receive of the children of Israel; and thereof ye shall give the gift which is set apart unto the LORD to Aaron the priest.</p>	<p>כֵּן תָּרִימוּ גַם־אֲתֶם תְּרוּמַת יְהוָה מִכָּל מַעֲשֵׂרְתֵיכֶם אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְנָתַתֶּם מִמֶּנּוּ אֶת־תְּרוּמַת יְהוָה לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן:</p>
29	<p>Out of all that is given you ye shall set apart all of that which is due unto the LORD, of all the best thereof, even the hallowed part thereof out of it.</p>	<p>מִכָּל מַתְּנֵיכֶם תָּרִימוּ אֵת כָּל־תְּרוּמַת יְהוָה מִכָּל־חֲלָבּוֹ אֶת־מִקְדָּשׁוֹ מִמֶּנּוּ:</p>
30	<p>Therefore thou shalt say unto them: When ye set apart the best thereof from it, then it shall be counted unto the Levites as the increase of the threshing-floor, and as the increase of the wine-press.</p>	<p>וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם בְּהָרִימְכֶם אֶת חֲלָבּוֹ מִמֶּנּוּ וְנִחְשַׁב לְלוֹוִיִּם כַּתְּבוּאֹת גֶּרֶן וְכַתְּבוּאֹת יֵקֶב:</p>
31	<p>And ye may eat it in every place, ye and your households; for it is your reward in return for your service in the tent of meeting.</p>	<p>וְאָכְלֶתֶם אֹתוֹ בְּכָל־מְקוֹם אַתֶּם וּבְיִתְכֶם כִּי־שָׂכָר הוּא לָכֶם חֶלֶף עֲבַדְתֶּם בְּאַהֲלֵ מוֹעֵד:</p>

(27) ונחשב לכם תרומתכם כדגן מן הגרן. תרומת מעשר שלכם אסורה לזרים ולטמאים וחייצין עליה מיתה וחומש כתרומה גדולה שנקראת ראשית דגן מן הגרון: וכמלאה מן היקב. כתרומת תירוש וינער הניטלת מן היקבים: מלאה. לשון ציטוט כזוהי שנתמלאת: יקב. הוא הצור שלפני הגת שהיין יורד לתוכו וכל לשון יקב חפירת קרקע הוא וכן (זכריה יד, י) יקצי המלך הוא יס אוקיינוס חפירה שחפר מלכו של עולם:

(28) כן תרימו גם אתם. כמו שישאל מרימים מגרנס ומיקציהם תרימו גם אתם ממעשר שלכם כי הוא נחלתכם:

(29) מכל מתנתיכם תרימו את כל תרומת ה'. כתרומה גדולה הכתוב מדבר שאם הקדים לוי את הכהן זכרי וקבל מעשרותיו קודם שיטול כהן תרומה גדולה מן הכרי צריך להפריש הלוי מן המעשר תחלה אחד מחמשים לתרומה גדולה ויחזור ויפריש תרומת מעשר (ספרי קכא):

(30) בהרימכם את חלב ממונו. לאחר שתרמו תרומת מעשר ממונו: ונחשב. המותר ללוים חולין גמורין: כתבואת גרן. לישראל שלא תאמר הואיל וקראו הכתוב תרומה שנאמר כי את מעשר בני ישראל אשר ירימו לה' תרומה יכול יהא כולו אסור תלמוד לומר ונחשב ללוים כתבואת גרן מה של ישראל חולין אף של לוי חולין (שם קכב):

32 And ye shall bear no sin by reason of it, seeing that ye have set apart from it the best thereof; and ye shall not profane the holy things of the children of Israel, that ye die not.⁵
 וְלֹא-תִשְׂאוּ עָלֶיךָ חַטָּא וְלֹא תִקְבְּלוּן עָלֵיהֶם חֹבֶת
 בְּהַרְימְכֶם אֶת-חֲלָבָם מִמֶּנּוּ בְּאִפְרָשִׁיתְכֶן יֵת שׁוֹפְרִיהָ
 וְאֶת-קִדְשֵׁי בְנֵי-יִשְׂרָאֵל לֹא יִשְׂרָאֵל לֹא תַחֲלוּן וְלֹא
 תַחֲלֹלוּ וְלֹא תָמוּתוּ: (פ)

The Haftarah is I Samuel 11:14 - 12:22 on page 193. On Rosh Hodesh, Maftir is Numbers 28:9 - 15 on page 143 and Haftara on page 208.

XIX And the LORD spoke unto Moses and unto Aaron, saying:
 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-
 אַהֲרֹן לֵאמֹר:
 זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר-צִוָּה
 יְהוָה לֵאמֹר דִּבְרוּ אֶל-בְּנֵי
 יִשְׂרָאֵל וִיקַחוּ אֵלֶיךָ פָרָה
 אֲדָמָה תְּמִימָה אֲשֶׁר אֵין-בָּהּ
 מָוֶם אֲשֶׁר לֹא-עָלָה עָלֶיהָ עַל:
 וַנִּתֶּנָּה אֹתָהּ אֶל-אַלְעָזָר הַכֹּהֵן
 וְהוֹצִיא אֹתָהּ אֶל-מַחוּץ לַמַּחֲנֶה
 וְשָׁחַט אֹתָהּ לִפְנָיו:
 וְלָקַח אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן מִדָּמָהּ
 בְּאֶצְבָּעוֹ וְהִזָּה אֶל-זִכְחַת פָּנָיו
 אֶת-לִמְעַד מִדָּמָה שֶׁבַע
 פְּעָמִים:
 וְשָׂרַף אֶת-הַפָּרָה לְעֵינָיו אֶת-
 עֹרָהּ וְאֶת-בְּשָׂרָהּ וְאֶת-דָּמָהּ
 עַל-פְּרִשָּׁה יִשְׂרָף:
 וְהָיָה יֵת תּוֹרָתָהּ לְעֵינֵיהֶם יֵת
 מִשְׁכָּה וְיֵת בְּשָׂרָהּ וְיֵת דָּמָהּ
 עַל אוֹכְלָהּ יוֹקִיד:

- (31) בכל מקום. אפילו צדית הקצרות (שס):
 (32) ולא תשארו עליו חטא וגו'. הא אם לא תרמו תשארו חטא (יצמות פט): ולא תמותו. הא אם תחללו תמותו (צורות כו, 3):
 (2) זאת חקת התורה. לפי שהשטן ואומות העולם מוניין את ישראל לומר מה המצוה הזאת ומה טעם יש צה לפיכך כחצ
 צה חקה גזירה היא מלפני אין לך רשות להרהר אחריה (יומא סז, 3): ויקחו אליך. לעולם היא נקראת על שמך פרה שעה
 משה צמדצר (צמדצר רצה): אדמה תמימה. שתהא תמימה צאדמימות שאם היו צה שתי שערות שחורות פסולה (ספרי
 קכג. פרה 3, ה):
 (3) אלעזר. מלכות צסגן (ספרי שס): אל מחוץ למחנה. חוץ לשלש מחנות (יומא סח, א. ספרי): ושחט אותה
 לפניו. זר שוחט ואלעזר רואה (יומא מז. ספרי קכג):
 (4) אל נוכח פני אהל מועד. עומד צמזרחו של ירושלים ומתכוין ורואה פתחו של היכל צשעת הזאת הדם (יומא סח, א.
 ספרי שס):

6	And the priest shall take cedar-wood, and hyssop, and scarlet, and cast it into the midst of the burning of the heifer.	וַיִּסַּב כֹּהֵנָא אֶעָא דְאַרְזָא וַאֲזִיזָא וצִבְעָ וְחֹרִי וְרִמִּי לְגוּ יְקִידַת תּוֹרְתָא:	וְלָקַח הַכֹּהֵן עֵץ אֲרֹז וְאִזְבִּיחַ וְשָׁנִי תוֹלַעַת וְהִשְׁלִיךְ אֶל-תּוֹךְ שְׂרֵפַת הַפָּרָה:	6
7	Then the priest shall wash his clothes, and he shall bathe his flesh in water, and afterward he may come into the camp, and the priest shall be unclean until the even.	וַיִּצְבַּע לְבוּשׁוֹ כֹּהֵנָא וַיִּסְחִי בַשְּׂרִיָּה בַּמַּיָּא וּבְתֵר כֵּן יֵיעוֹל לַמִּשְׁרִיתָא וַיְהִי מְסֻאָב כֹּהֵנָא עַד רַמְזָא:	וְכִבֹּס בְּגָדָיו הַכֹּהֵן וְרָחֵץ בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְאַחֵר יָבֹא אֶל-הַמַּחֲנֶה וְטָמֵא הַכֹּהֵן עַד-הָעֶרֶב:	7
8	And he that burneth her shall wash his clothes in water, and bathe his flesh in water, and shall be unclean until the even.	וְדַמְזָקִיד יִתֶּה יִצְבַּע לְבוּשׁוֹ בַּמַּיָּא וַיִּסְחִי בַשְּׂרִיָּה בַּמַּיָּא וַיְהִי מְסֻאָב עַד רַמְזָא:	וְהִשְׁרַף אֹתָהּ וְכִבֹּס בְּגָדָיו בַּמַּיִם וְרָחֵץ בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְטָמֵא עַד-הָעֶרֶב:	8
9	And a man that is clean shall gather up the ashes of the heifer, and lay them up without the camp in a clean place, and it shall be kept for the congregation of the children of Israel for a water of sprinkling; it is a purification from sin.	וַיִּכְנֹשׁ גִּבֵּר דְּכִי יֵת קִטְמָא דְּתוֹרְתָא וַיִּצְנַע מִבְּרָא לַמִּשְׁרִיתָא בְּאַחֵר דְּכִי וְתִהִי לְכִנְשָׁתָא דְּבִנֵּי יִשְׂרָאֵל לַמִּטְרָא לְמִי אֲדִיּוֹתָא חַטָּאתָא הִיא:	וְאָסְפוּ אִישׁ טָהוֹר אֶת אֲפֶר הַפָּרָה וְהָגִיתָ מִחוּץ לַמַּחֲנֶה בְּמָקוֹם טָהוֹר וְהִיתָה לְעֹדֶת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לַמִּשְׁמֶרֶת לְמִי נִדָּה חַטָּאת הִוא:	9
10	And he that gathereth the ashes of the heifer shall wash his clothes, and be unclean until the even; and it shall be unto the children of Israel, and unto the stranger that sojourneth among them, for a statute for ever.	וַיִּצְבַּע דְּכִנִּישׁ יֵת קִטְמָא דְּתוֹרְתָא יֵת לְבוּשׁוֹ וַיְהִי מְסֻאָב עַד רַמְזָא וְתִהִי לְבִנֵּי יִשְׂרָאֵל וּלְגִיזְרֵיָא דִּיתְגִּיירִין בִּיְהוֹן לְקִים עָלֵם:	וְכִבֹּס הָאֲסָף אֶת-אֲפֶר הַפָּרָה אֶת-בְּגָדָיו וְטָמֵא עַד-הָעֶרֶב וְהִיתָה לְבִנֵּי יִשְׂרָאֵל וּלְגֵר הַגֵּר בְּתוֹכֵם לְחֻקַּת עוֹלָם:	ישראל
11	He that toucheth the dead, even any man's dead body, shall be unclean seven days;	דִּיקְרַב בְּמִיתָא לְכָל נַפְשָׁא דְּאִנְשָׁא וַיְהִי מְסֻאָב שִׁבְעָא יוֹמִין:	הִגַּעַ בְּמַת לְכָל-נֶפֶשׁ אָדָם וְטָמֵא שִׁבְעַת יָמִים:	11
12	the same shall purify himself therewith on the third day and on the seventh day, and he shall be clean; but if he purify not himself the third day and the seventh day, he shall not be clean.	הוּא יְדִי עֲלוּהִי בְיוֹמָא תְּלִיתָאָה וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה יְדִי וְאִם לֹא יְדִי עֲלוּהִי בְיוֹמָא תְּלִיתָאָה וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה לֹא יְדִי:	הוּא יִתְחַטֵּא-בּוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִטְהַר וְאִם-לֹא יִתְחַטֵּא בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי לֹא יִטְהַר:	12

(7) אל המחנה. למחנה שכניה שאין טמא משולח חוץ לשמי מחנות אלא זו ובעל קרי ומזורע (פסחים סז, א): וטמא הכהן עד הערב. סרסרו ודרששו וטמא עד הערב ואחר יבוא אל המחנה:

(9) והניח מחוץ למחנה. לשלשה חלקים מתחלקת אחד נתן זהר המשחה ואחד מתחלק לכל המשמרות ואחד נתן בחיל זה של משמרות היה חוץ לעזרה ליטול ממנו בני העיירות וכל הנריכין להטער זה שזה המשחה כהנים גדולים לפירות אחרות מקדשין הימנה וזה שחיל נתן למשמרת מגזירת הכתוב שנאמר והיתה לעדת בני ישראל למשמרת (ספרי קכד. פרה ג, יא): למי נדה. למי הזייה כמו (איכה ג, נג) וידו אבן צי (זכריה ג, ד) לידות את קרנות הגוים לשון זריקה: חטאת הוא. לשון חטוי כפשוטו ולפי הלכותיו קראה הכתוב חטאת לומר שהיא כקדשים להאסר בהנאה (ספרי שם. מנחות נא, ב):

(12) הוא יתחטא בו. באפר הפרה (ס"א הזה):

<p>Whosoever toucheth the dead, even the body of any man that is dead, and purifieth not himself—he hath defiled the tabernacle of the LORD—that soul shall be cut off from Israel; because the water of sprinkling was not dashed against him, he shall be unclean; his uncleanness is yet upon him.</p>	<p>כָּל־הַנִּגַּע בַּמָּת בְּנֶפֶשׁ הָאָדָם אֲשֶׁר־יָמוּת וְלֹא יִתְחַטֵּא אֶת־ מִשְׁכַּן יְהוָה טָמֵא וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִיִּשְׂרָאֵל כִּי מִי נִדָּה לֹא־זָרַק עָלָיו טָמֵא יְהוָה עוֹד טָמְאָתוֹ בּוֹ:</p>	<p>13</p>
<p>This is the law: when a man dieth in a tent, every one that cometh into the tent, and every thing that is in the tent, shall be unclean seven days.</p>	<p>זֹאת הַתּוֹרָה אָדָם כִּי־יָמוּת בְּאֹהֶל כָּל־הַבָּא אֶל־הָאֹהֶל וְכָל־אֲשֶׁר בְּאֹהֶל יִטְמָא שִׁבְעַת יָמִים:</p>	<p>14</p>
<p>And every open vessel, which hath no covering close-bound upon it, is unclean.</p>	<p>וְכָל כְּלִי פְתוּחַ אֲשֶׁר אֵין־צִמִּיד פְּתִיל עָלָיו טָמֵא הוּא:</p>	<p>15</p>
<p>And whosoever in the open field toucheth one that is slain with a sword, or one that dieth of himself, or a bone of a man, or a grave, shall be unclean seven days.</p>	<p>וְכָל אֲשֶׁר־יִגַּע עַל־פְּנֵי הַשָּׂדֶה בְּחַל־חֶרֶב אוֹ בָמוֹת אוֹ־בַעֲצָם אָדָם אוֹ בַּקֶּבֶר יִטְמָא שִׁבְעַת יָמִים:</p>	<p>16</p>
<p>And for the unclean they shall take of the ashes of the burning of the purification from sin, and running water shall be put thereto in a vessel.</p>	<p>וְלָקְחוּ לַטָּמֵא מֵעֵפֶר שְׂרָפַת הַחַטָּאת וְנָתַן עָלָיו מֵי חַיִּים אֶל־כָּלִי:</p>	<p>17</p>
<p>And a clean person shall take hyssop, and dip it in the water, and sprinkle it upon the tent, and upon all the vessels, and upon the persons that were there, and upon him that touched the bone, or the slain, or the dead, or the grave.</p>	<p>וְלָקַח אִזּוֹב וְטָבַל בַּמַּיִם אִישׁ טָהוֹר וְהִזָּה עַל־הָאֹהֶל וְעַל־ כָּל־הַכֵּלִים וְעַל־הַנֶּפֶשׁוֹת אֲשֶׁר הָיוּ־שָׁם וְעַל־הַנִּגַּע בַּעֲצָם אוֹ בְּחַלֶּל אוֹ בָמוֹת אוֹ בַּקֶּבֶר:</p>	<p>שני</p>

(13) במת בנפש. ואי זה מת של נפש האדם להוציא נפש צהמה שאין טומאתה זריכה הזאה (ולא טומאת שבעה) דבר אחר נכנס זו רביעית דם (חולין עב, א): את משכן ד' טמא. אם נכנס לעזרה אפילו בטבילה בלא הזאת שלישי ושביעי: עוד טמאתו בו. אף על פי שטבול:

(14) כל הבא אל האהל. צעוד שהמת צמחו:

(15) וכל כלי פתוח. כללי חרס הכחוש מדבר שאין מקבל טומאה מגבו אלא מתוכו לפיכך אם אין מגופת זמירותו פתולה עליו יפה צמחור טמא הוא האם יש צמיד פתיל עליו טהור (שם כח. ספרי קבו): פתיל. לשון מחובר בלשון עברי וכן (בראשית ל, ח) נפתולי אלהים נפתלתי נחצרתי עם אחותי:

(16) על בני השדה. רבותינו דרשו (חולין עב, א. ספרי קבו) לרבות גולל ודופק ופשוטו על פני השדה שאין שם אהל מטמא המת שם צנניה:

<p>19 And the clean person shall sprinkle upon the unclean on the third day, and on the seventh day; and on the seventh day he shall purify him; and he shall wash his clothes, and bathe himself in water, and shall be clean at even.</p>	<p>וַיְדִי דְכִיּוֹא עַל מְסֻבָּא בְיוֹמָא תְלִיתָאָה וּבְיוֹמָא שְׂבִיעָאָה וַיִּדְכִינֶיהָ בְיוֹמָא שְׂבִיעָאָה וַיִּצְבֵּעַ לְבוּשׁוֹהִי וַיִּסְחִי בְמֵיָא וַיִּדְכִי בְרַמְשָׁא:</p>	<p>19 וַהֲזֶה הַטָּהוֹר עַל־הַטָּמֵא בְיוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבְיוֹם הַשְּׁבִיעִי וַחֲטָאוּ בְיוֹם הַשְּׁבִיעִי וַכְּבֹס בְּגָדָיו וְרָחַץ בַּמַּיִם וַטָּהַר בָּעֶרֶב:</p>
<p>20 But the man that shall be unclean, and shall not purify himself, that soul shall be cut off from the midst of the assembly, because he hath defiled the sanctuary of the LORD; the water of sprinkling hath not been dashed against him: he is unclean.</p>	<p>וְגִבֹר דִּי־סֻתָּאב וְלֹא יְדִי עֲלוֹהִי וַיִּשְׁתִּיצִי אֲנָשָׁא הַהוּא מִגּוֹ קְהֵלָא אֲרִי יָת מְקַדָּשָׁא דִּי־ סַאִיב מִי אֲדִיוּתָא לֹא אֲדִירִיקוּ עֲלוֹהִי מְסֻבָּא הוּא:</p>	<p>20 וְאִישׁ אֲשֶׁר־יִטְמָא וְלֹא יִתְחַטֵּא וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מִתּוֹךְ הַקֵּהָל כִּי אֶת־מִקְדָּשׁ יְהוָה טָמָא מִי נִדָּה לֹא־זָרַק עָלָיו טָמָא הוּא:</p>
<p>21 And it shall be a perpetual statute unto them; and he that sprinkleth the water of sprinkling shall wash his clothes; and he that toucheth the water of sprinkling shall be unclean until even.</p>	<p>וְהָיָה לְהוֹן לְקִיָּם עָלֵם וַיִּדְמִי מִי אֲדִיוּתָא יִצְבֵּעַ לְבוּשׁוֹהִי וַיִּדְקֹרֵב בְּמֵי אֲדִיוּתָא יְהִי מְסֻבָּא עַד רַמְשָׁא:</p>	<p>21 וְהָיְתָה לָהֶם לְחֻקַּת עוֹלָם וּמִזֶּה מִי־הַנִּדָּה וַכְּבֹס בְּגָדָיו וַהֲנִלְעַל בְּמֵי הַנִּדָּה יִטְמָא עַד־הָעֶרֶב:</p>
<p>22 And whatsoever the unclean person toucheth shall be unclean; and the soul that toucheth him shall be unclean until even.</p>	<p>וְכָל דִּי־קֹרֵב בֵּיהּ מְסֻבָּא יְהִי מְסֻבָּא וְאֵנֶשׁ דִּי־קֹרֵב בֵּיהּ יְהִי מְסֻבָּא עַד רַמְשָׁא:</p>	<p>22 וְכָל אֲשֶׁר־יַגֵּעַ־בּוֹ הַטָּמֵא יִטְמָא וְהַנֶּפֶשׁ הַנִּגָּעַת תִּטְמָא עַד־הָעֶרֶב: (פ)</p>
<p>XX And the children of Israel, even the whole congregation, came into the wilderness of Zin in the first month; and the people abode in Kadesh; and Miriam died there, and was buried there.</p>	<p>וְאַתּוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל בְּנֵי־הָעָם לְמַדְבָּרָא דְּצִין בִּירְחָא קְדָמָאָה וַיָּתִיב עִמָּא בְּרָקָם וּמִיתָת תַּמֶּן מְרִים וְאַתְקַבְּרַת תַּמֶּן:</p>	<p>XX וַיָּבֹאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל כָּל־הָעֵדָה מִדְּבַר־צִן בְּתַדֶּשׁ הַרְאֲשׁוֹן וַיֵּשֶׁב הָעָם בְּקִדְשׁ וַתָּמָת שָׁם מְרִיָם וַתִּקְבֹּר שָׁם:</p>

(19) וחטאו ביום השביעי. הוא גמר טהרתו (ספרי):

(20) ואיש אשר יטמא וגו'. אם נאמר מקדש למה נאמר משכן כו' כדאיחא בשזועות (טו, ז):

(21) ומזה מי הנדה. רבותינו אמרו (נדה ט. יומא יד, א) שהמזה טהור וזה צא ללמד שהנושא מי טהאט טמא טומאה חמורה לטמא בגדים שעליו מה שאין כן בנוגע וזה שהוציאו כלשון מזה לומר לך שאין מטמאין עד שיהא צהן שיעור הזאה: והנגע וגו' יטמא. ואין טעון כבוס בגדים:

(22) וכל אשר יגע בו. הטמא הזה שנטמא צמת יטמא: והנגע הנגע. צו צטמא מת: תטמא עד הערב. מכאן למדנו שהמת אבי אבות הטומאה והנוגע צו אב הטומאה ומטמא אדם זהו פירושה לפי משמעה והלכותיה. ומדרש אגדה העתקתי מיסודו של רבי משה הדרשן וזהו: ויקחו אליך. משלהם כשם שהם פרקו נזמי הזהב לעגל משלהם כך יציאו זו לכפרה משלהם: פרה אדמה. משל לצן שפחה שטינף פלטין של מלך אמרו חזא אמו ותקנה הוואה כך חזא פרה ותכפר על העגל (תנחומא חקת ח): אדמה. על שם (ישעיה א, יח) אם יאדימו כחולע שהחטא קרוי אדום: תמימה. על שם ישראל שהיו תמימים ונעשו צו בעלי מומין חזא זו ותכפר עליהם ויחזרו לתמוס: לא עלה עליה עול. כשם שפרקו מעליהם עול שמים: אל אלעזר הכהן. כשם שנקלו על אהרן שהוא כהן לעשות העגל ולפי שאהרן עשה את העגל לא נעשית עבודה זו על ידו שאין קטיגור נעשה סניגור (ר"ה כו, א): ושרף את הפרה. כשם שנשרף העגל: עץ ארץ ואזוב ושני תולעת. ג' מינין הללו כנגד שלשת אלפי איש שנפלו בעגל וארז הוא הגבוה מכל האילנות ואזוב נמוך מכולם סימן שהגבוה נחגאה וטמא יספיל את עצמו כאזוב ותולעת ויתכפר לו: למשמרת. כמו שפשע העגל שמור לדורות לפורענות שאין לך פקודה שאין זה מפקודת העגל שנאמר (שמות לז, לד) וציוס פקדי ופקדתי וגו' (סנהדרין קז, א). וכשם שהעגל מטמא כל העוסקין צו כך פרה מטמאה כל העוסקין זה וכשם שנטהרו צאפרו שנאמר (שמות לז, כ) ויזר על פני המים וגו'. כך ולקחו לטמא מעפר שריפת החטאת וגו':

2	And there was no water for the congregation; and they assembled themselves together against Moses and against Aaron.	וְלֹא־הָיָה מַיִם לַעֲדָה וַיִּקְהָלוּ וְלֹא הָיָה מֵיָּא לְכַנְשָׁתָא וַאֲתַכְנִישׁוּ עַל מֹשֶׁה וְעַל אַהֲרֹן:	2
3	And the people strove with Moses, and spoke, saying: 'Would that we had perished when our brethren perished before the LORD!	וַיִּרְבּוּ הָעָם עִם־מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ לֵאמֹר וְלוֹ גִּנַּעְנוּ בְּגֹעַ אַחֲיוֹנוּ לִפְנֵי יְהוָה:	3
4	And why have ye brought the assembly of the LORD into this wilderness, to die there, we and our cattle?	וְלָמָּה הֵבֵאתֶם אֶת־קֹהֶל יְהוָה אֶל־הַמִּדְבָּר הַזֶּה לָמוּת שָׁם אֲנַחְנוּ וּבְעִירָנוּ:	4
5	And wherefore have ye made us to come up out of Egypt, to bring us in unto this evil place: it is no place of seed, or of figs, or of vines, or of pomegranates; neither is there any water to drink.'	וְלָמָּה הֵעֲלִיתֵנוּ מִמִּצְרַיִם לְהָבִיא אֵתֵנוּ אֶל־הַמָּקוֹם הַרָע הַזֶּה לֹא־מָקוֹם זֶרַע וּתְאֵנָה וְגִפְנִין וְרִמּוֹן וּמַיִם אֵין לְשָׁתוֹת:	5
6	And Moses and Aaron went from the presence of the assembly unto the door of the tent of meeting, and fell upon their faces; and the glory of the LORD appeared unto them.	וַיָּבֹא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן מִפְּנֵי הַקֹּהֶל אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וַיִּפְּלוּ עַל־פְּנֵיהֶם וַיֵּרָא כְבוֹד־יְהוָה אֲלֵיהֶם: (פ)	6
7	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמַלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:	שלישי (שני) 7
8	'Take the rod, and assemble the congregation, thou, and Aaron thy brother, and speak ye unto the rock before their eyes, that it give forth its water; and thou shalt bring forth to them water out of the rock; so thou shalt give the congregation and their cattle drink.'	קַח אֶת־הַמַּטֶּה וְהַקְהֵל אֶת־הָעֵדָה אֹתָהּ וְאַהֲרֹן אַחִיךָ וְדַבַּרְתֶּם אֶל־הַסֹּלַע לְעֵינֵיהֶם וְנָתַן מִמֵּיו וְהוֹצֵאתָ לָהֶם מַיִם מִן־הַסֹּלַע וְהִשְׁקִיתָ אֶת־הָעֵדָה וְאֶת־בְּעִירָם:	8
9	And Moses took the rod from before the LORD, as He commanded him.	וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת־הַמַּטֶּה מִלִּפְנֵי יְהוָה כַּאֲשֶׁר צֻוְּהוּ:	9

- (1) כל העדה. עדה השלמה שכבר מתו מתי מדבר ואלו פרשו לחיים (תנחומא יד): ותמת שם מרים. למה נסמכה מיתת מרים לפרשת פרה אדומה לומר לך מה קרצנות מכפרין (ס"א כמו שפרה אדומה מכפרת) אף מיתת לדיקים מכפרת (מ"ק כח, א): ותמת שם מרים. אף היא צנשיקה מתה ומפני מה לא נאמר זה על פי ה' שאינו דרך כבוד של מעלה (שם) ובאהרן נאמר (במדבר לג, לח) על פי ה' באלה מסעי:
- (2) ולא היה מים לעדה. מכאן שכל מ' שנה היה להם הבאר בזכות מרים (תענית ט, א):
- (3) ולו גוענו. הלואי שגוענו: בגוע אחינו. צמיתת אחינו צדצר למד שצמיתת צמא מגונה ממנה: בגוע. שם דבר הוא כמו צמיתת אחינו ולא יתכן לפרשו כשמתו אחינו שאם כן היה לו להנקד בגוע (בבולס):
- (8) ואת בעירם. מכאן שסם הקצ"ה על ממונס של ישראל (במד"ר. תנחומא ט):

10 And Moses and Aaron gathered the assembly together before the rock, and he said unto them: 'Hear now, ye rebels; are we to bring you forth water out of this rock?'	וַיִּקְהֲלוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶת־הַקָּהָל אֶל־פְּנֵי הַסֵּלֶע וַיֹּאמֶר לָהֶם שְׁמַע־נָא הַמַּרְיָם הַמֶּן־הַסֵּלֶע הֲזֶה נּוֹצֵיא לָכֶם מַיִם:	10 וַיִּקְהֲלוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶת־הַקָּהָל אֶל־פְּנֵי הַסֵּלֶע וַיֹּאמֶר לָהֶם שְׁמַע־נָא הַמַּרְיָם הַמֶּן־הַסֵּלֶע הֲזֶה נּוֹצֵיא לָכֶם מַיִם:
11 And Moses lifted up his hand, and smote the rock with his rod twice; and water came forth abundantly, and the congregation drank, and their cattle.	וַיָּרֶם מֹשֶׁה אֶת־יָדוֹ וַיַּךְ אֶת־הַסֵּלֶע בַּמַּטֵּהוּ פַּעַמַּיִם וַיֵּצְאוּ מַיִם רַבִּים וַתִּשְׁתֶּה הָעֵדָה וּבְעִירָם: (ס)	11 וַיָּרֶם מֹשֶׁה אֶת־יָדוֹ וַיַּךְ אֶת־הַסֵּלֶע בַּמַּטֵּהוּ פַּעַמַּיִם וַיֵּצְאוּ מַיִם רַבִּים וַתִּשְׁתֶּה הָעֵדָה וּבְעִירָם: (ס)
12 And the LORD said unto Moses and Aaron: 'Because ye believed not in Me, to sanctify Me in the eyes of the children of Israel, therefore ye shall not bring this assembly into the land which I have given them.'	וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה וְלֵאחֲרָיו אֲהֲרֹן יֵעַן לֹא־הֵאֱמַנְתֶּם בִּי לְהַקְדִּישֵׁנִי לְעֵינֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לָכֵן לֹא תְבִיאֻּם אֶת־הַקָּהָל הַזֶּה אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נָתַתִּי לָהֶם:	12 וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה וְלֵאחֲרָיו אֲהֲרֹן יֵעַן לֹא־הֵאֱמַנְתֶּם בִּי לְהַקְדִּישֵׁנִי לְעֵינֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לָכֵן לֹא תְבִיאֻּם אֶת־הַקָּהָל הַזֶּה אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נָתַתִּי לָהֶם:
13 These are the waters of Meribah, where the children of Israel strove with the LORD, and He was sanctified in them.	הֵמָּה מֵי מְרִיבָה אֲשֶׁר־רָבוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־יְהוָה וַיִּקְדַּשׁ בָּם: (ס)	13 הֵמָּה מֵי מְרִיבָה אֲשֶׁר־רָבוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־יְהוָה וַיִּקְדַּשׁ בָּם: (ס)
14 And Moses sent messengers from Kadesh unto the king of Edom: 'Thus saith thy brother Israel: Thou knowest all the travail that hath befallen us;	וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה מַלְאָכִים מִקֶּדֶשׁ אֶל־מֶלֶךְ אֲדָוִם כֹּה אָמַר אֲחִיךָ יִשְׂרָאֵל אַתָּה יָדַעְתָּ אֵת כָּל־הַתְּלָאָה אֲשֶׁר מִצָּאתָנוּ:	14 וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה מַלְאָכִים מִקֶּדֶשׁ אֶל־מֶלֶךְ אֲדָוִם כֹּה אָמַר אֲחִיךָ יִשְׂרָאֵל אַתָּה יָדַעְתָּ אֵת כָּל־הַתְּלָאָה אֲשֶׁר מִצָּאתָנוּ:

(10) ויקהלו וגו'. זה אחד מן המקומות שהחזיק מועט את המרובה (סס): המן הסלע הזה נוציא. לפי שלא היו מכיזין אותו לפי שהלך הסלע וישג לו צין הסלעים כשנחלק הבאר והיו ישראל אומרים להם מה לכם מאיזה סלע מוציאו לנו מים לכן אמר להם המורים סרבנים לשון יוני שוטים מורים את מוריהם המן הסלע הזה שלא נצטוונו עליו נוציא לכם מים (סס):

(11) פעמים. לפי שצראשונה לא הוציא אלא טיפין לפי שלא נזה המקום להכותו אלא ודברתם אל הסלע והמה דברו אל סלע אחר ולא הוציא אמרו שמא נריך להכותו כצראשונה שנאמר (שמות יז, ו) והכית צור ונוזמן להם אותו סלע והכהו: (12) יען לא האמנתם ב'. גלה הכחז שאלולי חטא זה בלצד היו נכנסין לארץ כדי שלא יאמרו עליהם כעון שאר דור המדבר שגזר עליהם שלא יכנסו לארץ כך היה עון משה ואהרן. והלא (במדבר יא, כב) הלאן ובקר ישחט קשה מזו אלא לפי שצמח חסך עליו הכחז וכן שצמח עמד כל ישראל לא חסך עליו הכחז מפני קדוש השם (תנחומא י'): להקדישני. שאלו דברתם אל הסלע והוציא הייתי מקודש לעיני העדה ואומרים מה סלע זה שאינו מדבר ואינו שומע ואינו נריך לפרנסה מקיים דבורו של מקום קל וחומר אנו (מדרש אגדה): לכן לא תביאו. בשבועה כמו (שמואל-א, ג, יד) לכן נשבעתי לבית עלי נשבע בקפיצה שלא ירצו צמפלה על כך (תנחומא וארא צ):

(13) המה מי מריבה. הם הנזכרים במקום אחר את אלו ראו אנטגוניי פרעה שמושיען של ישראל לוקה צמים לכן גזרו (שמות א, כב) כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו (סוטה יב, צ): ויקדש בם. שמתו משה ואהרן על ידם. ששקצ"ה עושה דין במקודשיו הוא יראוי ומתקדש על הצריכות וכן הוא אומר (תהלים סח, לו) גורא אלהים ממקדשך וכן הוא אומר (ויקרא י, ג) בקרובי אקדש (וצחיס קטו, צ):

(14) אחיך ישראל. מה ראה להזכיר כאן אחיה אלא אמר לו אחים אנחנו בני אברהם שנאמר לו (צראשית טו, יג) כי גר יהיה זרעך ועל שנינו היה אותו החז לפורעו (תנחומא יב): אתה ידעת את כל התלאה. לפיכך פירש אביכם מעל אצנינו

15	how our fathers went down into Egypt, and we dwelt in Egypt a long time; and the Egyptians dealt ill with us, and our fathers;	וַיֵּרְדּוּ אֲבוֹתֵינוּ מִצְרַיִם וַיֵּשְׁבוּ בְּמִצְרַיִם יָמִים רַבִּים וַיַּרְעוּ לָנוּ מִצְרַיִם וְלֹא־בָתֵּינוּ: וַיֵּצֵאוּ אֲבוֹתֵינוּ מִצְרַיִם וַיֵּשְׁבוּ בְּמִצְרַיִם יָמִים רַבִּים וַיַּרְעוּ לָנוּ מִצְרַיִם וְלֹא־בָתֵּינוּ:
16	and when we cried unto the LORD, He heard our voice, and sent an angel, and brought us forth out of Egypt; and, behold, we are in Kadesh, a city in the uttermost of thy border.	וַנִּצְעַק אֶל־יְהוָה וַיִּשְׁמַע קוֹלֵנוּ וַיִּשְׁלַח מַלְאָךְ וַיֵּצֵאֵנוּ מִמִּצְרַיִם וַהֲנִה אֲנַחְנוּ בְּקֶדֶשׁ עִיר קֶצֶה גְּבוּלָךְ: וַיִּצְעַק אֶל־יְהוָה וַיִּשְׁמַע קוֹלֵנוּ וַיִּשְׁלַח מַלְאָךְ וַיֵּצֵאֵנוּ מִמִּצְרַיִם וַהֲנִה אֲנַחְנוּ בְּקֶדֶשׁ עִיר קֶצֶה גְּבוּלָךְ:
17	Let us pass, I pray thee, through thy land; we will not pass through field or through vineyard, neither will we drink of the water of the wells; we will go along the king's highway, we will not turn aside to the right hand nor to the left, until we have passed thy border.'	נַעֲבְרָה־נָּא בְּאַרְצְךָ לֹא נַעֲבֹר בְּשָׂדֶה וּבְכָרֶם וְלֹא נִשְׁתָּה מִי בְּאֵר דֶּרֶךְ הַמֶּלֶךְ גִּלְדֵּךְ לֹא נִשְׁתָּה יָמִין וּשְׂמֹאל עַד אֲשֶׁר־נַעֲבֹר גְּבוּלָךְ: נַעֲבְרָה־נָּא בְּאַרְצְךָ לֹא נַעֲבֹר בְּשָׂדֶה וּבְכָרֶם וְלֹא נִשְׁתָּה מִי בְּאֵר דֶּרֶךְ הַמֶּלֶךְ גִּלְדֵּךְ לֹא נִשְׁתָּה יָמִין וּשְׂמֹאל עַד אֲשֶׁר־נַעֲבֹר גְּבוּלָךְ:
18	And Edom said unto him: 'Thou shalt not pass through me, lest I come out with the sword against thee.'	וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲדָוֶם לֹא תַעֲבֹר בִּי פֶן־בְּחָרֵב אֵצֶא לִקְרָאתְךָ: וַיֹּאמֶר לִיהוָה אֲדָוֶם לֹא תַעֲבֹר בִּי פֶן־בְּחָרֵב אֵצֶא לִקְרָאתְךָ: וַיֹּאמֶר לִיהוָה אֲדָוֶם לֹא תַעֲבֹר בִּי פֶן־בְּחָרֵב אֵצֶא לִקְרָאתְךָ:
19	And the children of Israel said unto him: 'We will go up by the highway; and if we drink of thy water, I and my cattle, then will I give the price thereof; let me only pass through on my feet; there is no hurt.'	וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּמַסְלָה נַעֲלֶה וְאִם־מִיָּמִיד נִשְׁתָּה אֲנִי וּמִקְנִי וְנָתַתִּי מִכָּרֶם רֶק אֵין־דָּבָר בְּרַגְלִי אֶעֱבְרָה: וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּמַסְלָה נַעֲלֶה וְאִם־מִיָּמִיד נִשְׁתָּה אֲנִי וּמִקְנִי וְנָתַתִּי מִכָּרֶם רֶק אֵין־דָּבָר בְּרַגְלִי אֶעֱבְרָה:
20	And he said: 'Thou shalt not pass through.' And Edom came out against him with much people, and with a strong hand.	וַיֹּאמֶר לֹא תַעֲבֹר וַיֵּצֵא אֲדָוֶם לִקְרָאתוֹ בְּעָם כָּבֵד וּבְיָד חֲזָקָה: וַיֹּאמֶר לֹא תַעֲבֹר וַיֵּצֵא אֲדָוֶם לִקְרָאתוֹ בְּעָם כָּבֵד וּבְיָד חֲזָקָה:

(בראשית לו, ו) וילך אל ארץ מפני יעקב אחיו מפני השטר חוב המוטל עליהם והטילו על יעקב (בראשית רצה פז, יג):
 (15) וירעו לנו. סבלנו לרעות רעות: ולאבותינו. מכאן שהאבות מנטעים בקבר כשפורענות צאה על ישראל (תנחומא)
 (יז):
 (16) וישמע קלנו. בצרכה שזרכנו אבינו (בראשית כז, כב) הקול קול יעקב שאנו זועקים ונענים (תנחומא בשלח ט):
 מלאך. זה משה מכאן שהנציאם קרואים מלאכים ואומר (ד"ה לז, טז) והיו מלעזבים במלאכי האלהים (תנחומא ויקרא א):
 (17) נעברה נא בארצך. אין לך לעורר על הירושה של ארץ ישראל כשם שלא פרעת החוב. עשה לנו עזר מעט לעזור דרך
 ארץ: ולא נשתה מי באר. מי זורות היה צריך לומר אלא כך אמר משה אף על פי שיש צידינו מן לאכול ובאר לשחות לא
 נשתה ממנו אלא נקנה מכס אוכל ומים להנחתם מכאן לאסגנאי שאף על פי שיש צידו לאכול יקנה מן החנוני כדי להנות את
 אופיו (צמד רצה. תנחומא יז): דרך המלך גלך וגר. אנו חוסמים את בהמתנו ולא יטו לכאן ולכאן לאכול (סם):
 (18) פן בחרב אצא לקראתך. אתם מתגאים בקול שהורישכם אביכם ואמרתם ונצק אל ה' וישמע קולנו ואני אלא
 עליכם צמה שהורישני אבי (בראשית כז, מ) ועל חרצן תחיה (תנחומא בשלח ט):
 (19) רק אין דבר. אין שום דבר מזיקך:

21	Thus Edom refused to give Israel passage through his border; wherefore Israel turned away from him.	וַיִּמָּאֵן אֱדוֹם נֹתֵן אֶת־יִשְׂרָאֵל עָבַר בְּגִבְלוֹ וַיֵּט יִשְׂרָאֵל וַיִּסָּא יִשְׂרָאֵל מִלְּוִיתִיהָ: (פ)	21
22	And they journeyed from Kadesh; and the children of Israel, even the whole congregation, came unto mount Hor.	וַיִּסְעוּ מִקֵּדֶשׁ וַיָּבֹאוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל כָּל־הָעֵדָה הָהָר הָהָר: וַיָּטֹלוּ מִדְּרֹם וְאָתוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל־כְּנַשְׂתָּא לְהוֹר טוֹרָא:	חמישי (שלישי)
23	And the LORD spoke unto Moses and Aaron in mount Hor, by the border of the land of Edom, saying:	וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן בְּהֹר אֶהְרֹן בְּהֹר הָהָר עַל־גִּבּוֹל אֶרֶץ־אֱדוֹם לֵאמֹר:	23
24	‘Aaron shall be gathered unto his people; for he shall not enter into the land which I have given unto the children of Israel, because ye rebelled against My word at the waters of Meribah.	יֹאסֵף אֶהְרֹן אֶל־עַמּוּיו כִּי לֹא יָבֹא אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל עַל אֲשֶׁר־מָרִיתֶם אֶת־פִּי לְמִי מְרִיבָה:	24
25	Take Aaron and Eleazar his son, and bring them up unto mount Hor.	קַח אֶת־אַהֲרֹן וְאֶת־אֶלְעָזָר בְּנוֹ וְהַעֲלֵם אֹתָם הָר הָהָר: דַּבֵּר יְת אֶהְרֹן וְיֵת אֶלְעָזָר בְּרִיה וְתִסֵּק יִתְהוֹן לְהוֹר טוֹרָא:	25
26	And strip Aaron of his garments, and put them upon Eleazar his son; and Aaron shall be gathered unto his people, and shall die there.’	וְהַפְשֵׁט אֶת־אַהֲרֹן אֶת־בְּגָדָיו וְהַלְבִּשְׁתָּם אֶת־אֶלְעָזָר בְּנוֹ וְאַהֲרֹן יֹאסֵף וּמָת שָׁם: וְתִשְׁלַח יְת אֶהְרֹן יְת לְבוּשׁוֹתָיו וְתַלְבִּישׁוּן יְת אֶלְעָזָר בְּרִיה וְאַהֲרֹן יִתְכַנֵּשׁ וַיָּמוּת תָּמָן:	26
27	And Moses did as the LORD commanded; and they went up into mount Hor in the sight of all the congregation.	וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה וַיַּעֲלוּ אֶל־הָר הָהָר לְעֵינֵי כָל־הָעֵדָה: וַעֲבַד מֹשֶׁה כְּמָא דְּפָקִיד יְיָ וְסָלְקוּ לְהוֹר טוֹרָא לְעֵינֵי כָל־כְּנַשְׂתָּא:	27

- (20) וביד חזקה. בהצטת זקנו (צראשית כז, כז) והידים ידי עשו (מדרש אגדה):
- (22) כל העדה. כלם שלמים ועומדים להכנס לארץ שלא היה בהם אחד מאומם שגזרה גזירה עליהם שכבר כלו מתי מדבר ואלו מאומם שמתו בהם (דברים ז, ד) חיים כלם היום (תנחומא יד): הר ההר. הר על גבי הר כחפוח קטן על גבי חפוח גדול ואף על פי שהעני הולך לפניו ומשוה את ההרים שלשה נשארו בהם הר סיני למורה והר נצו לקבורת משה והר ההר לקבורת אהרן (שם):
- (23) על גבול ארץ אדום. מגיד שמפני שנחצרו כאלו להתקרב לעשו הרשע נפרצו מעשיהם וחטרוו הלאדיק הזה וכן הנציא אומר ליהושפט (ד"ה צ כ, לו) בהתחברך עם אחיזהו פרץ ה' את מעשיך (תנחומא יד):
- (25) קח את אהרן. צדברי נחומים אמור לו אשריך שתרצה כהן נתון לצנן מה שאין אני זכאי לכך (שם יז):
- (26) את בגדיו. את צנדי כהונה גדולה הלבישהו והפשיט מעליו לחתם על צנו צפניו אמר לו הכנס למערה ונכנס ראה מטה מוצעת ונר דלוק אמר לו עלה למטה ועלה פשוט ידיך ופשיט קמוץ פיך וקמץ עזים עיניך ועזם מיד חמד משה לאותה מיתה וזה שנאמר לו (דברים לז, ג) כאשר מת אהרן אחיך מיתה שנאמרה לה (תנחומא יסן חקת הוספה צ):
- (27) ויעש משה. אף על פי שהדבר קשה לו לא עכב (תנחומא יז):

<p>28 And Moses stripped Aaron of his garments, and put them upon Eleazar his son; and Aaron died there in the top of the mount; and Moses and Eleazar came down from the mount.</p>	<p>וַיַּפְשֹׁט מֹשֶׁה אֶת־אֶהָרֹן אֶת־בְּגָדָיו וַיַּלְבִּשׁ אֹתָם אֶת־אֶלְעָזָר בְּנוֹ וַיָּמָת אֶהָרֹן שָׁם בְּרָאשׁ הָהָר וַיֵּרֶד מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר מִן־הָהָר׃</p>	<p>28 וַיַּפְשֹׁט מֹשֶׁה אֶת־אֶהָרֹן אֶת־בְּגָדָיו וַיַּלְבִּשׁ אֹתָם אֶת־אֶלְעָזָר בְּנוֹ וַיָּמָת אֶהָרֹן שָׁם בְּרָאשׁ הָהָר וַיֵּרֶד מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר מִן־הָהָר׃</p>
<p>29 And when all the congregation saw that Aaron was dead, they wept for Aaron thirty days, even all the house of Israel.</p>	<p>וַיֵּרְאוּ כָל־הָעֵדָה כִּי גוּעַ אֶהָרֹן וַיִּבְכּוּ אֶת־אֶהָרֹן תְּלָתִין יוֹמִין כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל׃ (ס)</p>	<p>29 וַיֵּרְאוּ כָל־הָעֵדָה כִּי גוּעַ אֶהָרֹן וַיִּבְכּוּ אֶת־אֶהָרֹן שְׁלֹשִׁים יוֹם כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל׃ (ס)</p>
<p>XXI And the Canaanite, the king of Arad, who dwelt in the South, heard tell that Israel came by the way of Atharim; and he fought against Israel, and took some of them captive.</p>	<p>וַיִּשְׁמָע הַכְּנַעֲנִי מֶלֶךְ־עָרֹד יֹשֵׁב הַנֶּגֶב כִּי בָא יִשְׂרָאֵל דֶּרֶךְ הָאֲתָרִים וַיִּלָּחֶם בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּשָּׁב אֶמְנֹנו שְׁבִי׃</p>	<p>XXI וַיִּשְׁמָע הַכְּנַעֲנִי מֶלֶךְ־עָרֹד יֹשֵׁב הַנֶּגֶב כִּי בָא יִשְׂרָאֵל דֶּרֶךְ הָאֲתָרִים וַיִּלָּחֶם בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּשָּׁב אֶמְנֹנו שְׁבִי׃</p>
<p>2 And Israel vowed a vow unto the LORD, and said: 'If Thou wilt indeed deliver this people into my hand, then I will utterly destroy their cities.'</p>	<p>וַיֵּדֶר יִשְׂרָאֵל נֶדֶר לַיהוָה וַיֹּאמֶר אִם־נָתַן תִּתֵּן אֶת־הָעָם הַזֶּה בְּיָדִי וַהֲחַרַּמְתִּי אֶת־עָרֵיהֶם׃</p>	<p>2 וַיֵּדֶר יִשְׂרָאֵל נֶדֶר לַיהוָה וַיֹּאמֶר אִם־נָתַן תִּתֵּן אֶת־הָעָם הַזֶּה בְּיָדִי וַהֲחַרַּמְתִּי אֶת־עָרֵיהֶם׃</p>
<p>3 And the LORD hearkened to the voice of Israel, and delivered up the Canaanites; and they utterly destroyed them and their cities; and the name of the place was called Hormah.</p>	<p>וַיִּשְׁמָע יְהוָה בְּקוֹל יִשְׂרָאֵל וַיִּתֵּן אֶת־הַכְּנַעֲנִי וַיַּחַרֶם אֹתָהֶם וְאֶת־עָרֵיהֶם וַיִּקְרָא שְׁם־הַמָּקוֹם חֲרָמָה׃ (פ)</p>	<p>3 וַיִּשְׁמָע יְהוָה בְּקוֹל יִשְׂרָאֵל וַיִּתֵּן אֶת־הַכְּנַעֲנִי וַיַּחַרֶם אֹתָהֶם וְאֶת־עָרֵיהֶם וַיִּקְרָא שְׁם־הַמָּקוֹם חֲרָמָה׃ (פ)</p>

(29) ויראו כל העדה וגו'. כשראו משה ואלעזר יורדים ואהרן לא ירד אמרו היכן הוא אהרן אמר להם מת אמרו אפשר מי שעמד כנגד המלאך ועצר את המגפה ישלוט צו מלאך המות מיד בקש משה רחמים והראוהו מלאכי השרת להם מוטל במטה ראו והאמינו (במד"ר): כל בית ישראל. האנשים והנשים לפי שהיה אהרן רודף שלום ומטיל אהבה בין צעלי מריבה ובין איש לאשתו (אדר"ג פי"ב): כי גוע. אומר אני שהמתרגם דהא מית טועה הוא אלא אם כן מתרגם ויראו ואתחזיאו שלא אמרו רבותינו ז"ל כי זה משמש בלשון דהא אלא על מדרש שנסתלקו ענני כבוד וכדאמר רבי אבהו (ר"ה ג, א) דאמר רבי אבהו אל תקרי ויראו אלא וייראו ועל לשון זה נופל לשון דהא לפי שהוא נתינת טעם למה שלמעלה הימנו למה וייראו לפי שהרי מת אהרן אבל על תרגום וזו כל כנישתא אין לשון דהא נופל אלא לשון אשר שהוא מגזרת שמוש אי שמנינו אם משמש בלשון אשר כמו (איוב כא, ד) ואם מדוע לא תקצר רוחי והרבה מפורשים מזה הלשון (שם יד, ה) אם חרואים ימיו:

(1) וישמע הכנעני. שמע שמת אהרן ונסתלקו ענני כבוד כו' כדאיתא בראש השנה (ג, א) ועמלק מעולם רצועה מרדות לישראל מזומן בכל עת לפורענות (תנחומא יח): יושב הנגב. זה עמלק (שם) שנאמר (במדבר יג, כט) עמלק יושב צרף הנגב ושנה את לשונו לדבר בלשון כנען כדי שיהיו ישראל מתפללים להקצ"ה לתת כנענים בידם והם אינן כנענים ראו ישראל לבושיהם כלבושי עמלקים ולשונו לשון כנען אמרו נחפלא סתם שנאמר אם נחון חתון את העם הזה בידי (מדרש אגדה): דרך האתרים. דרך הנגב שהלכו זה המרגלים שנאמר (לעיל יג, כב) ויעלו בנגב. דבר אחר דרך האתרים דרך הטייר הגדול הנוסע לפנייהם שנאמר (שם י, לג) דרך שלשת ימים לחור להם מנוחה (תנחומא יח): וישב ממנו שבי. אינה אלא שפחה אחת (ילקוט תשס"ד. מדרש אגדה):

(2) והחרמתי. אקדיש שללם לגזוה:

(3) ויחרם אתהם. צהריגה: ואת עריהם. חרמי גזוה:

4	And they journeyed from mount Hor by the way to the Red Sea, to compass the land of Edom; and the soul of the people became impatient because of the way.	וַיֵּשְׁלוּ מִהוֹר טוֹרָא אֹרֶחַ וַיָּמָא דְסוּף לְאַקְפָּא יֵת אֶרְעָא דְּאֶדוֹם וְעַקְתָּ נַפְשָׁא דְעַמָּא בְּדֶרֶךְ אֹרֶחַ:	וַיֵּסְעוּ מִהֹר הַהוּא דֶּרֶךְ יַם־סוּף לְסַבֵּב אֶת־אֶרֶץ אֱדוֹם וַתִּקְצֹר נַפְשֵׁי־הָעָם בַּדֶּרֶךְ:	4
5	And the people spoke against God, and against Moses: 'Wherefore have ye brought us up out of Egypt to die in the wilderness? for there is no bread, and there is no water; and our soul loatheth this light bread.'	וְאַתְרַעַם עַמָּא קָדָם יי וְעַם מֹשֶׁה נִצְּו לָמָּא אֲסִיקְתוּנָא מִמִּצְרַיִם לְמָמַת בְּמִדְבָּרָא אֲרִי לִית לַחֲמָא וְלִית מֵיָּא וְנַפְשָׁנָא עַקְתָּ בְּמִנָּא הָדִין דְּמִיכְלִיה קָלִיל:	וַיִּדְבֹּר הָעָם בְּאַלֹהִים וּבְמֹשֶׁה לֵמָּה הֵעֲלִיתָנוּ מִמִּצְרַיִם לָמוּת בְּמִדְבָּר כִּי אֵין לָחֶם וְאֵין מַיִם וְנַפְשָׁנוּ קֹצֶה בַלֶּחֶם הַקָּלֵקֶל:	5
6	And the LORD sent fiery serpents among the people, and they bit the people; and much people of Israel died.	וַגִּירִי יי בְּעַמָּא יֵת חִיוּנוֹן קָלָן וְנִבְּתוּ יֵת עַמָּא וּמִית עִם סְגִי מִיִּשְׂרָאֵל:	וַיִּשְׁלַח יְהוָה בָּעָם אֶת הַנֶּחָשִׁים הַשָּׂרְפִים וַיִּנְשְׁכוּ אֶת־הָעָם וַיָּמָת עַם־רַב מִיִּשְׂרָאֵל:	6
7	And the people came to Moses, and said: 'We have sinned, because we have spoken against the LORD, and against thee; pray unto the LORD, that He take away the serpents from us.' And Moses prayed for the people.	וְאַתָּא עַמָּא לֹות מֹשֶׁה וַאֲמָרוּ חֲבִנָּא אֲרִי אֲתָרַעַמְנָא קָדָם יי וְעַמָּךְ נִצְּינָא צְלִי קָדָם יי וַיַּעֲדִי מִנָּא יֵת חוּיָּא וְצְלִי מֹשֶׁה עַל עַמָּא:	וַיָּבֹא הָעָם אֶל־מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ חֲטֵאָנוּ כִּי־דִבַּרְנוּ בִּיהוָה וּבְךָ הַתִּפְלֵל אֶל־יְהוָה וְיִסָּר מֵעַלֵּינוּ אֶת־הַנֶּחָשׁ וַיִּתְּפֵל מֹשֶׁה בְּעַד הָעָם:	7

(4) דרך ים סוף. כיון שמת אהרן וצאה עליהם מלחמה זו חזרו לאחוריהם דרך ים סוף הוא הדרך שחזרו להם כשנאמר עליהם גזירת מרגלים שנאמר (דברים א, מ) וסעו המדברה דרך ים סוף. וכאן חזרו לאחוריהם (עיין פרשת פנחס) שצטע מסעות שנאמר (דברים י, ו) וצני ישראל נסעו מצארות בני יעקן מוסרה שם מת אהרן. וכי צמוסרה מת והלא צהר ההר מת אלא שם חזרו והתאצלו עליו והספידוהו כאלו הוא צפניהם ולא וצדוק צמסעות ותמנא שצטע מסעות מן מוסרה עד הר ההר (תנחומא חקת יח): לסבב את ארץ אדום. שלא נחנס לעצור צארא: ותקצר נפש העם בדרך. צטורה הדרך שהוקשה להם אמרו עכשיו היינו קרובים להכנס לארץ ואנו חוזרים לאחורינו כך חזרו אצותינו ונשמהו שלשים ושמונה שנה עד היום לפיכך קצרה נפשם צעינו הדרך וצלשון לע"ז אנקרודלו"ר ולא יחכן לומר ותקצר נפש העם צדרך צהיותם צדרך ולא פירש צו צמה קצרה שכל מקום שחמנא קצור נפש צמקרא מפורש שם צמה קצרה כגון (זכריה יא, ח) ותקצר נפשי צהם וכגון (שופטים י, טו) ותקצר נפשו צעמל ישראל וכל דצר הקשה על אדם נופל צו לשון קצור נפש כאדם שהטורה צא עליו ואין דעמו רחצה לקבל אמות הדרך ואין לו מקום צתוך לצו לגור שם אמות הצער וצדצר המטריח נופל לשון גודל שגדול הוא וכצד על האדם כגון (זכריה שם) וגם נפשם צחלה צי גדלה עלי (איוב י, טו) ויגאה כשחל תצודני כללו של פירוש כל לשון קצור נפש צדצר לשון שאין יכול לסובלו הוא שאין הדעת סובלתו:

(5) באלהים ובמשה. השוו עזד לקונו (צמ"ר. תנחומא יט): למה העליחנו. שניהם שוים: ונפשנו קצה. אף זה לשון קצור נפש ומאום: בלחם הקלוקל. לפי שהמן נצלה צאיצרים קראוהו קלוקל אמרו עמיד המן הוה שיתפח צמעינו כלום יש ילוד אשה שמכנים ואינו מוציא (ע"ז ה. יומא עה, א):

(6) את הנחשים השרפים. ששורפים את האדם צאראם שנייהם (צמ"ר): וינשכו את העם. יצא נחש שלקה על הוצאת דצה ויפרע ממנוציא דצה יצא נחש שכל המינין נטעמין לו טעם אחד (טעם עפר) ויפרע מכפוי טובה שדצר אחד משתנה להם לכמה טעמים (תנחומא יט):

(7) ויתפלל משה. מכאן למי שמצקשים ממנו מחילה שלא יאה אכזרי מלמחול (שם. צ"ק צב, א):

8 And the LORD said unto Moses: 'Make thee a fiery serpent, and set it upon a pole; and it shall come to pass, that every one that is bitten, when he seeth it, shall live.'	וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה עֲשֵׂה לָךְ שָׂרָף וְשִׂים אֹתוֹ עַל-נֹס וְהָיָה כָּל-הַנִּשְׁוָף וְרָאָה אֹתוֹ וְחָיָה: וַיַּתְקִים:	8 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה עֲשֵׂה לָךְ שָׂרָף וְשִׂים אֹתוֹ עַל-נֹס וְהָיָה כָּל-הַנִּשְׁוָף וְרָאָה אֹתוֹ וְחָיָה: וַיַּתְקִים:
9 And Moses made a serpent of brass, and set it upon the pole; and it came to pass, that if a serpent had bitten any man, when he looked unto the serpent of brass, he lived.	וַעֲבַד מֹשֶׁה חוּיָא דְנִחְשָׁא וְשִׁוְיָהּ עַל אֶת וְהָיָה כִּד נִבִּית חוּיָא יֵת גּוֹבְרָא וּמִסְתַּכַּל בְּחוּיָא דְנִחְשָׁא וּמִתְקִים:	9 וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה נֶחֱשֶׁת נִחְשֶׁת וַיִּשְׁמְהוּ עַל-הַנֹּס וְהָיָה אִם-נִשְׁךְ הַנֶּחֱשׁ אֶת-אִישׁ וְהִבִּיט אֶל-נֶחֱשׁ הַנִּחְשֶׁת וְחָיָה:
10 And the children of Israel journeyed, and pitched in Oboth.	וַיִּסְעוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּחֲנוּ בְּאֹבּוֹת:	ששי 10 וַיִּסְעוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּחֲנוּ בְּאֹבּוֹת:
11 And they journeyed from Oboth, and pitched at Ije-abarim, in the wilderness which is in front of Moab, toward the sun-rising.	וַיִּסְעוּ מֵאֹבּוֹת וַיַּחֲנוּ בְּעֵינֵי הָעֲבָרִים בְּמִדְבַּר אֲשֶׁר עַל-פְּנֵי מוֹאָב מִמִּזְרַח הַשָּׁמֶשׁ:	11 וַיִּסְעוּ מֵאֹבּוֹת וַיַּחֲנוּ בְּעֵינֵי הָעֲבָרִים בְּמִדְבַּר אֲשֶׁר עַל-פְּנֵי מוֹאָב מִמִּזְרַח הַשָּׁמֶשׁ:
12 From thence they journeyed, and pitched in the valley of Zered.	מִתַּמָּן נָטְלוּ וַיִּשְׁרוּ בְּנִחְלָא דְּזֶרֶד:	12 מִשָּׁם נָסְעוּ וַיַּחֲנוּ בְּנִחְלָא זֶרֶד:
13 From thence they journeyed, and pitched on the other side of the Arnon, which is in the wilderness, that cometh out of the border of the Amorites.—For Arnon is the border of Moab, between Moab and the Amorites;	מִתַּמָּן נָטְלוּ וַיִּשְׁרוּ מֵעֲבָרָא דְּאַרְנוֹן דְּבְּמִדְבַּר דְּנִפְיָא מִתְחֻם אֲמֹרִיָּה אֲרִי אֲרִי תְחֻם מוֹאָב בֵּין מוֹאָב וּבֵין אֲמֹרִיָּה:	13 מִשָּׁם נָסְעוּ וַיַּחֲנוּ מֵעֲבָר אֲרִי אֲשֶׁר בְּמִדְבַּר הַיָּצָא מִגְּבֹל הָאֲמֹרִי בֵּין אֲרִי וּבֵין מוֹאָב בֵּין מוֹאָב וּבֵין הָאֲמֹרִי:

(8) על נס. על כלונס שקורין פירק"א בלע"ז וכן (ישעי' ל, יז) וכנס על הגבעה (שם מט, כב) אריס נסי (שם יג, ז) שאו נס ולפי שהוא גבוה לאות ולראיה קוראו נס: כל הנשך. אפילו כלב או חמור נושכו היה נזק ומתנונה והולך אלא שגשיכת הנחש ממחרת להמית לכך נאמר כאן וראה אותו ראה בעלמא ובגשיכת הנחש נאמר והציט והיה אס נשך הנחש את איש והציט וגו' שלא היה ממחר נשך הנחש להתרפאות אלא אס כן מציט זו כחונה (במדבר רבה) ואמרו רבותינו (ר"ה כט, א) וכי נחש ממית או מחיה אלא בזמן שהיו ישראל מסתכלין כלפי מעלה ומשעבדין את לבם לאציהם שבשמים היו מתרפאים ואס לאו היו נמוקים (נוסח אחר ניווקים):

(9) נחש נחשת. לא נאמר לו לעשותו של נחשת אלא אמר משה הקצ"ה קוראו נחש ואני אעשנו של נחשת לשון נופל על לשון (צ"ר לא, ח):

(11) בעיי העברים. לא ידעתי למה נקרא שם עייס ועי לשון חורצה הוא דבר הטאט צמטאטא והעיי"ן זו יסוד לצדה והוא מלשון עייס (ישעי' כח, יז) ויעה צרד: העברים. דרך מעבר העוברים שם את הר נבו אל ארץ כנען שהוא מפסיק בין ארץ מואב לארץ אמורי: על פני מואב ממזרח השמש. במזרח של ארץ מואב:

(13) מגבול האמורי. תחום סוף מזר שלהם וכן (דברים כ, יח) גבול מואב לשון קצה וסוף: מעבר ארנון. הקיפו ארץ מואב כל דרומה ומזרחה עד שצאו מעבר השני לארנון בתוך ארץ האמורי בצפונה של ארץ מואב: היוצא מגבול האמורי. רצועה יוצאה מגבול האמורי והיא של אמוריים ונכנסת לגבול מואב עד ארנון שהוא גבול מואב ושם חנו ישראל ולא באו לגבול מואב (כי ארנון גבול מואב והם לא נחנו להם רשות לעבור צארכס ואף על פי שלא פירשה משה פירשה יפתח) כמו שאמר יפתח (שופטים יא, יז) וגם אל מלך מואב שלח ולא אצה. ומשה רמזה (דברים כ, כט) כאשר עשולי בני עשו היושבים בשעיר והמואבים היושבים בער מה אלו לא נתנום לעבור בתוך ארסם אלא הקיפום סביב אף מואב כן:

14	wherefore it is said in the book of the Wars of the LORD: Vaheb in Suphah, And the valleys of Arnon,	עַל־כֵּן יֵאמָר בַּסֵּפֶר מִלְחָמָת יְהוָה אֶת־וָהֶב בְּסוּפָה וְאֶת־הַנַּחֲלִים אֲרֻנוֹן׃ עַל כֵּן יִתְאָמֵר בַּסֵּפֶר קָרְבִּין עָבַד יְיָ עַל יַמָּא דְסוּף וּגְבוּרִין עַל נַחְלֵי אֲרֻנוֹן׃	14
15	And the slope of the valleys That inclineth toward the seat of Ar, And leaneth upon the border of Moab.—	וְאֲשֶׁר הַנַּחֲלִים אֲשֶׁר נָטָה לְשִׁבְתָּ עָר וְנִשְׁעָן לְגִבּוֹל מוֹאָב׃ וְשִׁפּוֹךְ לְנַחֲלֵיָא דְמַדְבָּרִין לְקַבִּיל לַחֲיִית וּמִסְתַּמִּיד לְתַחֲוּם מוֹאָב׃	15
16	And from thence to Beer; that is the well whereof the LORD said unto Moses: 'Gather the people together, and I will give them water.'	וּמִתַּמָּן אֶתִּיהִיבַת לְהוֹן בִּירָא וּמִיָּא בִירָא דְאָמַר יְיָ לְמֹשֶׁה כְּנוֹשׁ יַת עַמָּא וְאֶתִּין לְהוֹן מִיָּא׃ וּמִשָּׁם בְּאֶרֶה הוּא הַבְּאֵר אֲשֶׁר אָמַר יְהוָה לְמֹשֶׁה אֲסַף אֶת־הָעָם וְאֶתַּנַּחַה לָהֶם מַיִם׃ (ס)	16
17	Then sang Israel this song: Spring up, O well—sing ye unto it—	אֲזַ יִשְׁיֵר יִשְׂרָאֵל אֶת־הַשִּׁירָה הַזֹּאת עָלֵי בְּאֵר עֲנוּ־לָהּ׃ בְּכִין שִׁבַּח יִשְׂרָאֵל יַת תּוֹשִׁבְתָּא הָדָא סְקִי בִירָא שִׁבְחוּ לָהּ׃	17
18	The well, which the princes digged, Which the nobles of the people delved, With the sceptre, and with their staves. And from the wilderness to Mattanah;	בְּאֵר חֲפְרוּהָ שָׂרִים כְּרוּהָ נְדִיבֵי הָעָם בְּמִשְׁעָנָתָם וּמִמַּדְבָּר מַתָּנָה׃ בִּירָא דְחֲפְרוּהָ רַבְרָבֵיָא כְּרוּהָ רִישֵׁי עַמָּא סְפָרֵיָא בְּחוּטְרֵיהוֹן וּמִמַּדְבָּרָא אֶתִּיהִיבַת לְהוֹן׃	18
19	and from Mattanah to Nahaliel; and from Nahaliel to Bamoth;	וּמִמַּתָּנָה נַחֲלִיאֵל וּמִנַּחֲלִיאֵל בָּמוֹת׃ וּמִדְּאֶתִּיהִיבַת לְהוֹן נַחֲתָא עַמְהוֹן לְנַחֲלֵיָא וּמִנַּחֲלֵיָא סָלָא עַמְהוֹן לְרַמְתָּא׃	19

(14) על כן יאמר. על חנייה זו ונסים שנעשו זה יאמר בספר מלחמות ה'. כשמספרים נסים שנעשו לאזותינו יספרו את זה וגו'. את זהב. כמו את יהצ כמו שיאמר מן יעד ועד כן יאמר מן יהצ והצ והוי"ו יסוד הוא כלומר את אשר יהצ להם והרבה נסים צים סוף: ואת הנחלים ארנון. כשם שמספרים צנסי ים סוף כך יש לספר צנסי נחלי ארנון שאף כאן נעשו נסים גדולים (תנחומא כ). ומה הם הנסים:

(15) ואשר הנחלים. תרגום של שפך אשד שפך הנחלים שנשפך שם דם אמוריים שהיו נחצאים שם לפי שהיו ההרים גבוהים והנחל עמוק וקצר וההרים סמוכים זה לזה אדם עומד על ההר מזה ומדבר עם חצירו זהר מזה והדרך עובר בתוך הנחל אמרו אמוריים כשיכנסו ישראל [לארץ] לתוך הנחל לעבור נצא מן המערות זהרים שלמעלה מהם ונהרגם בחצים ואזני בליסטראות והיו אותן הנקעים זהר של ד מואב וזהר של ד אמוריים היו כנגד אותן נקעים כמין קרנות ושדים בולטין לתוך כיון שבאו ישראל לעבור נודעו ההר של ארץ ישראל כשפחה היוצאת להקביל פני גבירתה ונתקרב לזה הר של מואב וכנסו אותן השדים לתוך אותן נקעים והרגום וזהו אשר נטה לשבת ער שההר נטה ממקומו ונתקרב לזה גבול מואב ונדבק בו וזהו ונשען לגבול מואב (בס"א חינו) (ועברו ישראל על ההרים ולא ידעו הנסים האלו אלא על ידי הצאר שנכנס לשם) (שם):

(16) ומשם בארדה. משם בא האשד אל הצאר כיצד אמר הקב"ה מי מודיע לבני הנסים הללו המשל אומר (שבת י, ב) נתת פת לתינוק הודיע לאמו לאחר שעברו חזרו ההרים למקומם והבאר ירדה לתוך הנחל והעלתה משם דם ההרוגים וזרועות ואיברים ומוליכתן סביב המחנה וישראל ראו ואמרו שירה (תנחומא כ):

(17) עלי באר. מתוך הנחל והעלי מה שאת מעלה ומנין שהבאר הודיעה להם שנאמר ומשם צארה וכי משם היתה והלא מתחלת ארבעים שנה היתה עמהם אלא שירדה לפרסם את הנסים וכן אז ישיר ישראל. השירה הזאת נאמרה בקוף ארבעים והבאר נתנה להם מתחלת מ' ומה ראה ליכתב כאן אלא הענין הזה נדרש למעלה הימנו (שבת לה). דמ"ר. (תנחומא כ):

(18) באר חפרוה. זאת היא הצאר אשר חפרוה שרים משה ואהרן: במשענותם. צמטה: וממדבר. נתנה להם:

(19) וממתנה נחליאל. כתרמומו:

- 20 and from Bamoth to the valley that is in the field of Moab, by the top of Pisgah, which looketh down upon the desert. 20 ומבמות הגיא אשר בשדה מואב ראש הפסגה ונשקפה על-פני הישימון: (פ)
- 21 And Israel sent messengers unto Sihon king of the Amorites, saying: 21 וישלח ישראל מלאכים אל-סיחון מלך האמורי לאמר: וישלח ישראל אנגדין לנת סיחון מלך אמורקה למימר:
- 22 'Let me pass through thy land; we will not turn aside into field, or into vineyard; we will not drink of the water of the wells; we will go by the king's highway, until we have passed thy border.' 22 אעברה בארצך לא נטה בשדה ובכרם לא נשתה מי באר בדרך המלך גלך עד אשר-נעבר גבלך:
- 23 And Sihon would not suffer Israel to pass through his border; but Sihon gathered all his people together, and went out against Israel into the wilderness, and came to Jahaz; and he fought against Israel. 23 ולא-נתן סיחון את-ישראל עבר בגבלו ויאסף סיחון את-כל-עמו ויצא לקראת ישראל המדברה ויבא יהצה וילחם בישראל:
- 24 And Israel smote him with the edge of the sword, and possessed his land from the Arnon unto the Jabbok, even unto the children of Ammon; for the border of the children of Ammon was strong. 24 ויכהו ישראל לפי-חרב ויירש את-ארצו מארנן עד-יבוק בני עמון כי עז גבול בני עמון: ומחהו ישראל לפתגם דחרב וירית ית ארעה מארננא עד יובקא עד בני עמון ארי תקיף ותחומא דבני עמון:

(20) ומבמות הגיא אשר בשדה מואב. כי שם מת משה ושם צטלה הצאר. דבר אחר כרוה נדיבי העם כל נשיא ונשיא כשהיו חוגים נוטל מקלו ומושך אלל דגלו ומחנהו ומי הצאר נמשכין דרך אותו סימן וזאין לפני חניית כל שבט ושבט (תנחומא כא): במחקק. על פי משה שנקרא מחוקק שנאמר (דברים לג, כא) כי שם חלקת מחוקק ספון ולמה לא נזכר משה בשירה זו לפי שלקה על ידי הצאר וכיון שלא נזכר שמו של משה לא נזכר שמו של הקב"ה משל למלך שהיו מומנין אותו לסעודה אמר אם אוהבי שם אני שם ואם לאו איני הולך (תנחומא כא): ראש הפסגה. כתר גומו ריש רמתא: פסגה. לשון גובה וכן (תהלים מח, יד) פסגו ארמנותיה הגזיהו ארמנותיה: ונשקפה. אותה הפסגה על פני המקום ששמו ישימון והוא לשון מדבר שהוא שמש. דבר אחר ונשקפה הצאר על פני הישימון שנגזזה צימה של טבריה והעומד על הישימון מציט ורואה כמין כברה צים והיא הצאר כך דרש רבי תנחומא (תנחומא כא. שבת לה, א):

(21) וישלח ישראל מלאכים. וצמקום אחר תולה השליחות צמשה שנאמר (דברים ז, כו) ואשלח מלאכים ממדבר קדמות וכן (צמדבר כ, יד) וישלח משה מלאכים מקדש אל מלך אדום וציפתח הוא אומר (שופטים יא, יז) וישלח ישראל מלאכים אל מלך אדום וגו' הכתובים הללו נרמזים זה לזה זה נועל זה פותח שמהו הוא ישראל וישראל הם משה לומר לך שגשג הדור הוא ככל הדור כי הנשיא הוא הכל (תנחומא כז):

(22) אעברה בארצך. אף על פי שלא נצטוו לפתוח להם צלום צקשו מהם שלום (שם): (23) ולא נתן סיחון וגו'. לפי שכל מלכי כנען היו מעלין לו מס שהיה שומרם שלא יעברו עליהם גייסות כיון שאמרו לו ישראל אעברה צארך אמר להם כל עצמי איני יושב כאן אלל לשמרם מפניכם ואחס אומרים כך (שם כג): ויצא לקראת ישראל. אילו היתה חשבון מלאה יתושין אין כל צריה יכולה לכבשה ואם היה סיחון ככפר חלש אין כל אדם יכול לכבשו וכל שכן אלו שהיה בחשבון. אמר הקב"ה מה אני מטריח על בני כל זאת לצור על כל עיר ועיר נתן צלב כל אנשי המלחמה לזאת מן העיירות ונתקצצו כולם למקום אחד ושם נפלו ומשם הלכו ישראל אל הערים ואין עומד לנגדם כי אין שם איש אלא נשים וטף (שם):

25	And Israel took all these cities; and Israel dwelt in all the cities of the Amorites, in Heshbon, and in all the towns thereof.	וַיִּקַּח יִשְׂרָאֵל אֶת כָּל-הָעָרִים הָאֵלֶּה וַיָּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּכָל-עָרֵי הָאֱמֹרִי בְּחֶשְׁבֹּן וּבְכָל-בְּנֵייהָ: כַּפְרֵנָהא:	25
26	For Heshbon was the city of Sihon the king of the Amorites, who had fought against the former king of Moab, and taken all his land out of his hand, even unto the Arnon.	כִּי חֶשְׁבֹּן עִיר סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי הָיָה וְהָיָה נִלְחָם בְּמֶלֶךְ מוֹאָב הֶרְאֵשׁוֹן וַיִּקַּח אֶת-כָּל- אֶרְצוֹ מִיַּדוֹ עַד-אֲרֹנֹן:	26
27	Wherefore they that speak in parables say: Come ye to Heshbon! Let the city of Sihon be built and established!	עַל-כֵּן יֹאמְרוּ הַמְשֻׁלִּים בָּאוּ חֶשְׁבֹּן תִּבְנֶה וְתִכְוֶנֶן עִיר סִיחֹן:	27
28	For a fire is gone out of Heshbon, A flame from the city of Sihon; It hath devoured Ar of Moab, The lords of the high places of Arnon.	כִּי-אֵשׁ יֵצְאָה מִחֶשְׁבֹּן לַחֲבָה מִקְרִית סִיחֹן אָכְלָה עַר מוֹאָב בְּעָלֶי בְּמוֹת אֲרֹנֹן:	28
29	Woe to thee, Moab! Thou art undone, O people of Chemosh; He hath given his sons as fugitives, And his daughters into captivity, Unto Sihon king of the Amorites.	אִי-לֶךְ מוֹאָב אֲבֹדָתָ עִם-כְּמוֹשׁ נָתַן בָּנָיו פְּלִיטִים וּבְנָתָיו בְּשָׁבִית לְמֶלֶךְ אֱמֹרִי סִיחֹן:	29
30	We have shot at them—Heshbon is perished—even unto Dibon, And we have laid waste even unto Nophah, Which reacheth unto Medeba.	וַיִּירָם אֲבָד חֶשְׁבֹּן עַד-דִּיבֹן וַנִּשֵּׂם עַד-נֹפַח אֲשֶׁר עַד- נֹפַח דִּסְמִיךְ עַל מִדְבָּא:	30

(24) כי עז. ומהו חזקו התראתו של הקצ"ה שאמר להם (דברים ז, יט) אל תאורס וגו':

(25) בנתיח. כפרים הסמוכים לה:

(26) והוא נלחם. למה הוצרך להכתב לפי שנאמר (שם ט) אל תזר את מואב וחשבון משל מואב היתה כתב לנו שסיחון לקחה מהם ועל ידו טהרה לישראל (חולין ס, ז): מידו. מרשותו (ז"מ מו, ז):

(27) על כן. על אותה מלחמה שנלחם סיחון צמואב: יאמרו המושלים. צלעם שנאמר צו (צמד צר כג, ו) וישא משלו: המושלים. צלעם וצבור והם אמרו: באו חשבון. שלא היה סיחון יכול לכבשה והלך ושכר את צלעם לקללו וזהו שאמר לו צלק (שם כז, ו) כי ידעתי את אשר תצרך מצורך וגו' (תנחומא כד): תבנה ותכונן. חשבון צלעם סיחון להיות עירו:

(28) כי אש יצאה מחשבון. משכנשה סיחון: אכלה ער מואב. שם אותה המדינה קרוי ער צלשון עברי ולחייט צלשון ארמי: ער מואב. ער של מואב:

(29) אוי לך מואב. שקללו את מואב שימסרו צידו (שם): כמוש. שם אלהי מואב (שופטים יא, סד): נתן. הנותן את צניו של מואב: פליטם. נסים ופליטים מחרצ ואת צנותיו צנצית וגו':

(30) ויירם אבד. מלכות שלהם: אבד חשבון עד דיבון. מלכות ועול שהיה למואב בחשבון אבד משם וכן עד דיבון מרגום של ער עד, כלומר סר ניר מדיבון. ניר לשון מלכות ועול וממשלת איש כמו (מלכים א יא, לו) למען היות ניר לדוד עבדי: ונשים. שייך דגושה לשון שממה כך יאמרו המושלים ונשים אותם: עד נפח. השימונוס עד נפח:

31	Thus Israel dwelt in the land of the Amorites.	וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ הָאֱמֹרִי: וַיֵּתִיב יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶע אֱמֹרָאָה:	31
32	And Moses sent to spy out Jazer, and they took the towns thereof, and drove out the Amorites that were there.	וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה לְרַגֵּל אֶת־יַעְזֵר וַיִּלְכְּדוּ בְּנֵתֶיהָ (כ' וַיִּירֶשׁ) וְקַיִן וַיֹּרֶשׁ אֶת־הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר־שָׁם: וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה לְרַגֵּל אֶת־יַעְזֵר וַיִּלְכְּדוּ בְּנֵתֶיהָ (כ' וַיִּירֶשׁ) וְקַיִן וַיֹּרֶשׁ אֶת־הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר־שָׁם:	32
33	And they turned and went up by the way of Bashan; and Og the king of Bashan went out against them, he and all his people, to battle at Edrei.	וַיִּפְּגְלוּ וַיַּעֲלֻוּ דֶּרֶךְ הַבָּשָׁן וַיֵּצֵא עֹג מֶלֶךְ־הַבָּשָׁן לִקְרָאתָם הוּא וְכָל־עַמּוֹ לְמִלְחָמָה אֲדָרְעִי: וַיִּפְּגְלוּ וַיַּעֲלֻוּ דֶּרֶךְ הַבָּשָׁן וַיֵּצֵא עֹג מֶלֶךְ־הַבָּשָׁן לִקְרָאתָם הוּא וְכָל־עַמּוֹ לְמִלְחָמָה אֲדָרְעִי:	33
34	And the LORD said unto Moses: 'Fear him not; for I have delivered him into thy hand, and all his people, and his land; and thou shalt do to him as thou didst unto Sihon king of the Amorites, who dwelt at Heshbon.'	וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה אֲל־ תִּירָא אֹתוֹ כִּי בְיָדִי נָתַתִּי אֹתוֹ וְאֶת־כָּל־עַמּוֹ וְאֶת־אֶרְצוֹ וְעָשִׂיתָ לוֹ כְּאֲשֶׁר עָשִׂיתָ לְסִיחֹן מֶלֶךְ־הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר יוֹשֵׁב בְּחֶשְׁבֹּן: וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה אֲל־ תִּירָא אֹתוֹ כִּי בְיָדִי נָתַתִּי אֹתוֹ וְאֶת־כָּל־עַמּוֹ וְאֶת־אֶרְצוֹ וְעָשִׂיתָ לוֹ כְּאֲשֶׁר עָשִׂיתָ לְסִיחֹן מֶלֶךְ־הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר יוֹשֵׁב בְּחֶשְׁבֹּן:	מפטיר
35	So they smote him, and his sons, and all his people, until there was none left him remaining; and they possessed his land.	וַיַּחֲזוּ יְתִיבָה וְיָת בְּנוֹתָי וְיָת כָּל עַמִּיהָ עַד דִּלָּא אֲשַׁתָּאֵר לִיהָ מִשְׁיָזִיב וִירִיתוֹ יָת אֶרְעִיהָ: וַיַּחֲזוּ יְתִיבָה וְיָת בְּנוֹתָי וְיָת כָּל עַמִּיהָ עַד דִּלָּא אֲשַׁתָּאֵר לִיהָ מִשְׁיָזִיב וִירִיתוֹ יָת אֶרְעִיהָ:	35
XXII	And the children of Israel journeyed, and pitched in the plains of Moab beyond the Jordan at Jericho.	וַיִּסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּחֲנּוּ בְּעַרְבוֹת מוֹאָב מֵעֵבֶר לִירְדֵן יֶרִחוֹ: (ס) וַיִּסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּחֲנּוּ בְּעַרְבוֹת מוֹאָב מֵעֵבֶר לִירְדֵן יֶרִחוֹ: (ס)	פסוקים

The Haftarah is Judges 11:1 – 11:33 on page 196. On Rosh Hodesh, Maftir is Numbers 28:9 – 15 on page 143 and Haftara on page 208.

2	And Balak the son of Zippor saw all that Israel had done to the Amorites.	וַיֵּרָא בָּלָק בֶּן־צִפּוֹר אֶת כָּל־ אֲשֶׁר־עָשָׂה יִשְׂרָאֵל לָאֱמֹרִי: וַיַּחֲזוּ יְתִיבָה וְיָת בְּנוֹתָי וְיָת כָּל עַמִּיהָ עַד דִּלָּא אֲשַׁתָּאֵר לִיהָ מִשְׁיָזִיב וִירִיתוֹ יָת אֶרְעִיהָ:	נלק יט
---	---	---	-----------

(32) וישלח משה לרגל את יעזר. המרגלים לכדוה אמרו לא נעשה כראשונים צטוחים חנו צכח תפלתו של משה להלחם (תנחומא כד):

(34) אל תירא אותו. שהיה משה ירא להלחם שמה תעמוד לו זכותו של אברהם שנאמר (בראשית יד, יג) ויצא הפליט הוא עוג שפלט מן הרפאים שהכו כדלעומר וחזיריו צעשמות קרנים שנאמר (דברים ג, יא) כי רק עוג מלך הבשן נשאר מיחר הרפאים (גדה סא):

(35) ויכו אותו. משה הרגו כדאיתא בצרכות (גד, ז) צהרואה עקר טורא צר תלמא פרסי וכו':

(2) וירא בלק בן צפור את כל אשר עשה ישראל לאמורי. אמר חלו שני מלכים שהיינו צטוחים עליהם לא עמדו צפניהם חנו על אחת כמה וכמה לפיכך ויגר מואב (תנחומא בלק ז):

3 And Moab was sore afraid of the people, because they were many; and Moab was overcome with dread because of the children of Israel.

וַיִּגֹר מוֹאָב מִפְּנֵי הָעָם מְאֹד כִּי רַב־הוּא וַיִּקֶץ מוֹאָב מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל:

4 And Moab said unto the elders of Midian: 'Now will this multitude lick up all that is round about us, as the ox licketh up the grass of the field.'—And Balak the son of Zippor was king of Moab at that time.—

וַיֹּאמֶר מוֹאָב אֶל־זִקְנֵי מִדְיָן עֲתִידָה יִלְחֲכוּ הַקְהָל־אֶת־כָּל־סָבִיבֵינוּ בְּלַחֹךְ הַשּׂוֹר אֶת־יֶרֶק הַשָּׂדֶה וּבִלְקֹת בֶּן־צִפּוֹר מֶלֶךְ לְמוֹאָב בְּעֵת הַהוּא:

5 And he sent messengers unto Balaam the son of Beor, to Pethor, which is by the River, to the land of the children of his people, to call him, saying: 'Behold, there is a people come out from Egypt; behold, they cover the face of the earth, and they abide over against me.

וַיִּשְׁלַח מַלְאָכִים אֶל־בַּלְעָם בֶּן־בְּעֹר (בְּסַפְרֵי סַפְרָד וַאֲשַׁכְנוּ בְּעוֹר) פֶּתוֹרָה אֲשֶׁר עַל־הַנָּהָר אֶרֶץ בְּנֵי־עַמּוֹ לִקְרֹא־לּוֹ לֵאמֹר הִנֵּה עַם יֵצֵא מִמִּצְרַיִם הִנֵּה כִסָּה אֶת־עֵין הָאָרֶץ וְהוּא יוֹשֵׁב מִמְּלִי:

6 Come now therefore, I pray thee, curse me this people; for they are too mighty for me; peradventure I shall prevail, that we may smite them, and that I may drive them out of the land; for I know that he whom thou blessest is blessed, and he whom thou cursest is cursed.'

וְעַתָּה לְכֹה־נָא אֲרַח־לִי אֶת־הָעָם הַזֶּה כִּי־עֲצוּם הוּא מִמֶּנִּי אוֹלִי אוֹכֵל נֶכַח־בּוֹ וְאֶגְרֹשְׁנוּ מִן־הָאָרֶץ כִּי יִדְעֵתִי אֶת־אֲשֶׁר־תְּבָרֵךְ מִבְּרָךְ וְאֲשֶׁר־תָּאָר יוֹאָר:

(3) ויגר. לשון מורא כמו (איוב יט, כט) גורו לכם: ויקץ מואב. קץ צחייהם (כמו קצתי צחיי והוא מקרא קצר):
(4) אל זקני מדין. והלא מעולם היו שונאים זה את זה שנאמר (צראשית לו, לה) המכה את מדין בשדה מואב. שבאו מדין על מואב למלחמה. אלא מיראתן של ישראל עשו שלום ביניהם. ומה ראה מואב ליטול ענה ממדין כיון שראו את ישראל נושאים שלא כמנהג העולם אמרו מנהיגם של אלו צמדין נחגדל נשאל מהם מה מדתו אמרו לו אין כחו אלא בפיו אמרו אף אנו נבוא עליהם צאדם שכחו צפיו (תנחומא ג): כל הוה השור. כל מה שהשור מלחך אין צו סימן צרכה (צמדצר רבה. תנחומא ג): בעת ההוא. לא היה ראוי למלכות מנסיכי מדין היה וכיון שמת סיחון מנוהו עליהם לצורך שעה:
(5) פתורה. כשולחני הזה שהכל מריצין לו מעות כך כל המלכים מריצין לו אגרותיהם (צמד"ר. תנחומא ד) ולפי פשוטו של מקרא כך שם המקום: ארץ בני עמו. של צלק (צמד"ר. תנחומא ד). משם היה זה היה מתנבא ואומר לו עתיד אתה למלוך. ואם תאמר מפני מה השרה הקצ"ה שכינתו על גוי רשע כדי שלא יהא פתחון פה לאומות לומר אלו היו לנו נביאים חזרנו למוטצ העמיד להם נביאים והם פרזו גדר העולם שצתחלה היו גדורים צעירות וזה נתן להם ענה להפקיר עצמן לזנות (שם א): לקרא לו. הקריאה שלו היתה ולהנאחו שהיה פוסק לו ממון הרבה (שם ד): עם יצא ממצרים. ואם תאמר מה מזיקן: הנה כסה את עין הארץ. סיחון ועוג שהיו שומרים אותנו עמדו עליהם והרגום (שם): והוא יושב ממלי. חסר כתיב קרובים הם להכריחני כמו (תהלים קיח, י) כי אמילם (תנחומא ד):
(6) נכח בו. אני ועמי נכח בהם. דבר אחר לשון משנה הוא (צ"מ קה, צ) מנכה לו מן הדמים לחסר מהם מעט (צמד"ר. תנחומא ד): כי ידעתי וגו'. על ידי מלחמת סיחון שעזרתו להכות את מואב (שם חקת כד):

7 And the elders of Moab and the elders of Midian departed with the rewards of divination in their hand; and they came unto Balaam, and spoke unto him the words of Balak.	וַיָּלְכוּ זִקְנֵי מוֹאָב וְזִקְנֵי מִדְיָן וְקִסְמִים בְּיָדָם וַיָּבֹאוּ אֶל־בַּלַּעַם וַיְדַבְּרוּ אֵלָיו דְּבָרֵי בַלָּק:	7 וַיָּלְכוּ זִקְנֵי מוֹאָב וְזִקְנֵי מִדְיָן וְקִסְמִים בְּיָדָם וַיָּבֹאוּ אֶל־בַּלַּעַם וַיְדַבְּרוּ אֵלָיו דְּבָרֵי בַלָּק:
8 And he said unto them: 'Lodge here this night, and I will bring you back word, as the LORD may speak unto me'; and the princes of Moab abode with Balaam.	וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם לֵינּוּ פֹה הַלַּיְלָה וְהִשְׁבֹּתִי אֲתֶכֶם דְּבַר כְּאֲשֶׁר יִדְבֹּר יְהוָה אֵלַי וַיֵּשְׁבוּ שָׁרֵי־מוֹאָב עִם־בַּלַּעַם:	ישראל וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם לֵינּוּ פֹה הַלַּיְלָה וְהִשְׁבֹּתִי אֲתֶכֶם דְּבַר כְּאֲשֶׁר יִדְבֹּר יְהוָה אֵלַי וַיֵּשְׁבוּ שָׁרֵי־מוֹאָב עִם־בַּלַּעַם:
9 And God came unto Balaam, and said: 'What men are these with thee?'	וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל־בַּלַּעַם וַיֹּאמֶר מִי הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה עִמָּךְ:	9 וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל־בַּלַּעַם וַיֹּאמֶר מִי הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה עִמָּךְ:
10 And Balaam said unto God: 'Balak the son of Zippor, king of Moab, hath sent unto me [saying]:	וַיֹּאמֶר בַּלַּעַם אֶל־הָאֱלֹהִים בַּלָּק בֶּן־צִפּוֹר מֶלֶךְ מוֹאָב שָׁלַח אֵלַי:	10 וַיֹּאמֶר בַּלַּעַם אֶל־הָאֱלֹהִים בַּלָּק בֶּן־צִפּוֹר מֶלֶךְ מוֹאָב שָׁלַח אֵלַי:
11 Behold the people that is come out of Egypt, it covereth the face of the earth; now, come curse me them; peradventure I shall be able to fight against them, and shall drive them out.'	הִנֵּה הָעָם הַיֵּצֵא מִמִּצְרַיִם וַיִּכָּס אֶת־עֵינֵי הָאָרֶץ עֲתָה לְכָה קְבֹה־לִּי אֹתוֹ אוֹלִי אוֹכֵל לְהִלָּחֶם בּוֹ וַיִּגְרֹשְׁתִּיו:	11 הִנֵּה הָעָם הַיֵּצֵא מִמִּצְרַיִם וַיִּכָּס אֶת־עֵינֵי הָאָרֶץ עֲתָה לְכָה קְבֹה־לִּי אֹתוֹ אוֹלִי אוֹכֵל לְהִלָּחֶם בּוֹ וַיִּגְרֹשְׁתִּיו:
12 And God said unto Balaam: 'Thou shalt not go with them; thou shalt not curse the people; for they are blessed.'	וַיֹּאמֶר יְיָ לְבַלַּעַם לֹא תֵיזִיל תִּלְךָ עִמָּהֶם לֹא תֹאֵר אֶת־הָעָם כִּי בְרוּךְ הוּא:	12 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל־בַּלַּעַם לֹא תִלְךָ עִמָּהֶם לֹא תֹאֵר אֶת־הָעָם כִּי בְרוּךְ הוּא:

(7) וקסמים בידם. כל מיני קסמים שלא יאמר אין כלי תשמישי עמי (צמד"ר). דבר אחר קסם זה נטלו בידם זקני מדין אמרו אם יצא עמנו צפעס הזאת יש צו ממש ואם ידחנו אין צו תועלת לפיכך כשאמר להם לינו פה הלילה אמרו אין צו תקוה הניחוהו והלכו להם שנאמר וישבו שרי מואב עם בלעם אל זקני מדין הלכו להם (שם). תנחומא (ה):

(8) לינו פה הלילה. אין רוח הקודש שורה עליו אלא בלילה וכן לכל נביאי אומות העולם וכן לצן בחלום הלילה שנאמר (בראשית לא, כד) ויצא אלהים אל לצן הארמי בחלום הלילה. כאדם ההולך אלל פלגשו בהחבא (ויק"ר א, יג): כאשר ידבר ה' אלי. אם ימליכני ללכת עם בני אדם כמותכם אלך עמכם שמא אין כבודו לתתי להלך אלא עם שרים גדולים מכס: וישבו. לשון עכבה:

(9) מי האנשים האלה עמך. להטעותו באמר פעמים שאין הכל גלוי לפניו אין דעתו שזה עליו אף אני אראה עת שאוכל לקלל ולא יצין (תנחומא ה):

(10) בלק בן צפור וגו'. אף על פי שאיני חשוד בעיניך חשוד אני בעיני המלכים (שם):

(11) קבה לי. זו קשה מארה לי שהוא נוקב ומפרש (צמד"ר רבה. שם): וגר שתיור. מן העולם ובלק לא אמר אלא ואגרשנו מן הארץ איני מבקש אלא להסיעם מעלי ובלעם היה שונאם יותר מבלק (צמד"ר. תנחומא ה):

(12) לא תלך עמהם. אמר לו אם כן אקללם במקומי אמר לו לא תאור את העם אמר לו אם כן אצרכם אמר לו אינם צריכים לצרכתך כי צורך הוא משל אומרים לנרעה (ס"א לדבורה) לא מדובשיך ולא מעוקצך (צמד"ר. תנחומא ו):

13	And Balaam rose up in the morning, and said unto the princes of Balak: 'Get you into your land; for the LORD refuseth to give me leave to go with you.'	וַיָּקָם בִּלְעָם בַּבֹּקֶר וַיֹּאמֶר אֶל־שָׂרֵי בָלַק לְכוּ אֲרָצְכֶם כִּי מֵאֵן יְהוָה לַתִּתִּי לְהֵלֶךְ עִמָּכֶם:	שני (חמישי)
14	And the princes of Moab rose up, and they went unto Balak, and said: 'Balaam refuseth to come with us.'	וַיָּקוּמוּ שָׂרֵי מוֹאָב וַיָּבֹאוּ אֶל־בָּלַק וַיֹּאמְרוּ מֵאֵן בִּלְעָם הֵלֶךְ עִמָּנוּ:	14
15	And Balak sent yet again princes, more, and more honourable than they.	וַיִּסַּף עוֹד בָּלַק שְׁלֹחַ שָׂרִים רַבִּים וְנִכְבָּדִים מֵאֵלֶּה:	15
16	And they came to Balaam, and said to him: 'Thus saith Balak the son of Zippor: Let nothing, I pray thee, hinder thee from coming unto me;	וַיָּבֹאוּ אֶל־בִּלְעָם וַיֹּאמְרוּ לוֹ כֹּה אָמַר בָּלַק בֶּן־צִפּוֹר אֶל־נָא תִמְנַע מִהֵלֶךְ אֵלַי:	16
17	for I will promote thee unto very great honour, and whatsoever thou sayest unto me I will do; come therefore, I pray thee, curse me this people.'	כִּי־כְבֹּד אַכְבֶּדְךָ מְאֹד וְכָל־אֲשֶׁר־תֹּאמַר אֵלַי אֶעֱשֶׂה וּלְכֶֽה־נָּא קְבֹח־לִי אֶת־הָעָם הַזֶּה:	17
18	And Balaam answered and said unto the servants of Balak: 'If Balak would give me his house full of silver and gold, I cannot go beyond the word of the LORD my God, to do any thing, small or great.	וַיַּעַן בִּלְעָם וַיֹּאמֶר אֶל־עֲבָדָיו בָּלַק אִם־יִתֵּן לִי בָלַק מְלֵא בֵיתוֹ כֶּסֶף וְזָהָב לֹא אוֹכַל לַעֲבֹר אֶת־פִּי יְהוָה אֱלֹהֵי לַעֲשׂוֹת קִטְנָה אוֹ גְדוֹלָה:	18
19	Now therefore, I pray you, tarry ye also here this night, that I may know what the LORD will speak unto me more.'	וַעֲתִּיחַ שְׁבוּ נָא בְּזֶה גַם־אַתֶּם הַלַּיְלָה וְאִדְעָה מַה־יֹּסֵף יְהוָה דִּבֶּר עִמִּי:	19

(13) להלך עמכם. אלא עם שרים גדולים מכס למדנו שרוחו גבוה ולא רצה לגלות שהוא צרשותו של מקום אלא צלשון גסות לפיכך ויוסף עוד צלך:

(17) כי כבד אכבדך מאד. יותר ממה שהיית נוטל לשעזר (רוצה לומר צמלחמת סיוון) אני נותן לך (צמדצר רצה. תנחומא 1):

(18) מלא ביתו כסף וזהב. למדנו שנפשו רחצה ומחמד ממון אחרים אמר ראוי לו ליתן לי כל כסף וזהב שלו שהרי צריך לשכור חיילות רבות ספק נוצח ספק אינו נוצח ואני נוצח (שם): לא אוכל לעבור. על כרחו גלה שהוא צרשות אחרים ונתנא כאן שאינו יכול לצטל הצרכות שנתצרכו האצות מפי השכינה (שם):

(19) גם אתם. פיו הכשילו גם אתם סופכם לילך צפחי נפש כראשונים (שם): מה יסף. לא ישנה דצריז מצרכה לקללה הלא היא שלא יוסף לצרך כאן נתנא שעתיד להוסיף להם צרכות על ידו (שם):

<p>20 And God came unto Balaam at night, and said unto him: 'If the men are come to call thee, rise up, go with them; but only the word which I speak unto thee, that shalt thou do.'</p>	<p>וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל-בָּלַעַם לַיְלָה וַיֹּאמֶר לוֹ אִם-לֵקְרָא לְךָ בָּאוּ הָאֲנָשִׁים קוּם לֵךְ אִתָּם וְאֵד אֶת-הַדָּבָר אֲשֶׁר-אָדְבָר אֵלֶיךָ אֹתוֹ תַעֲשֶׂה:</p>	<p>20 וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל-בָּלַעַם לַיְלָה וַיֹּאמֶר לוֹ אִם-לֵקְרָא לְךָ בָּאוּ הָאֲנָשִׁים קוּם לֵךְ אִתָּם וְאֵד אֶת-הַדָּבָר אֲשֶׁר-אָדְבָר אֵלֶיךָ אֹתוֹ תַעֲשֶׂה:</p>
<p>21 And Balaam rose up in the morning, and saddled his ass, and went with the princes of Moab.</p>	<p>וַקָּם בָּלַעַם בַּצֹּפֶרָא וַזְרִיז יֵת אֶתְנִיָּה וַאֲזַל עִם רִבְרִבִּי מוֹאָב:</p>	<p>שלישי 21 וַקָּם בָּלַעַם בַּצֹּפֶרָא וַזְרִיז יֵת אֶתְנִיָּה וַאֲזַל עִם רִבְרִבִּי מוֹאָב:</p>
<p>22 And God's anger was kindled because he went; and the angel of the LORD placed himself in the way for an adversary against him.—Now he was riding upon his ass, and his two servants were with him.—</p>	<p>וַתִּקְרַף רוּחַ אֱלֹהִים בְּיַד אֲזִיֵּל הוּא וַאֲתַעֲתֵד מִלֶּאכָא דִּי בְּאֻרְחָא לְשַׁטָּן לִיה וְהוּא רִבִּיב עַל אֶתְנִיָּה וַתִּרְיַן עוֹלִימוֹהִי עִמּוּה:</p>	<p>22 וַיִּחַר-אַף אֱלֹהִים כִּי-הוֹלֵךְ הוּא וַיִּתְנַצֵּב מִלֶּאכָא יְהוָה בַּדֶּרֶךְ לְשַׁטָּן לוֹ וְהוּא רִבִּיב עַל-אֶתְנִיָּה וּשְׁנֵי נַעֲרָיו עִמּוֹ:</p>
<p>23 And the ass saw the angel of the LORD standing in the way, with his sword drawn in his hand; and the ass turned aside out of the way, and went into the field; and Balaam smote the ass, to turn her into the way.</p>	<p>וַתִּרְא הָאֶתְנִיָּה אֶת-מִלְּאָךְ יְהוָה נֶצֶב בַּדֶּרֶךְ וַחֲרָבּוֹ שְׁלוּפָה בִּידּוֹ וַתִּט הָאֶתְנִיָּה מִן-הַדֶּרֶךְ וַתֵּלֶךְ בַּשָּׂדֶה וַיִּגֵּד בָּלַעַם אֶת-הָאֶתְנִיָּה לְהַטְתָּהּ הַדֶּרֶךְ:</p>	<p>23 וַתִּרְא הָאֶתְנִיָּה אֶת-מִלְּאָךְ יְהוָה נֶצֶב בַּדֶּרֶךְ וַחֲרָבּוֹ שְׁלוּפָה בִּידּוֹ וַתִּט הָאֶתְנִיָּה מִן-הַדֶּרֶךְ וַתֵּלֶךְ בַּשָּׂדֶה וַיִּגֵּד בָּלַעַם אֶת-הָאֶתְנִיָּה לְהַטְתָּהּ הַדֶּרֶךְ:</p>
<p>24 Then the angel of the LORD stood in a hollow way between the vineyards, a fence being on this side, and a fence on that side.</p>	<p>וַקָּם מִלֶּאכָא דִּי בִשְׁבִיל כְּרָמִיָּא אֶתְרָא דְגִדְרָא מִכָּא וְגִדְרָא מִכָּא:</p>	<p>24 וַיַּעֲמֵד מִלְּאָךְ יְהוָה בְּמִשְׁעוֹל הַכְּרָמִים גֶּדֶר מִזֶּה וְגֶדֶר מִזֶּה:</p>

(20) אם לקרא לך. אם הקריאה שלך וסבור אתה ליטול עליה שכר קום לך אחס: ואך. על כרחך את הדבר אשר אדבר אליך אותו תעשה ואף על פי כן וילך בלעם אמר שמא אפתנו ויחרצה:

(21) ויחבש את אהנו. מכאן שהשגאה מקלקלת את השורה שחזש הוא בעצמו. אמר הקצ"ה רשע כבר קדמך אברהם אציהם שנאמר (בראשית כב, ג) וישכם אברהם בצקר ויחבש את חמורו (תנחומא ח): עם שרי מואב. לבו כלבם שזה (במדבר רבא. שם):

(22) כי הולך הוא. ראה שהדבר רע צעיני המקום ונתאווה לילך: לשטן לו. מלאך של רחמים היה והיה רואה למנוע מלחטוא שלא יחטא ויאבד (במד"ר. תנחומא ח): ושני בעריו עמו. מכאן לאדם חסוד היוצא לדרך וילך עמו שני אנשים לשמשו וחוזרים ומשמים זה את זה (שם):

(23) ותרא האתון. והוא לא ראה שנתן הקצ"ה רשות לבהמה לראות יותר מן האדם שמתוך שיש בו דעת מתוך דעתו כשיראה מזיקין (מדרש אגדה): וחרבו שלופה בידו. אמר רשע זה הניח כלי אומנותו שכלי זיינן של אומות העולם בחרב והוא בא עליהם כפיו שהיא אומנות שלהם אף אני אחפוש את שלו ואבוא עליו באומנותו (תנחומא ח) וכן היה סופו (במדבר לא, ח) ואת בלעם בן בעור הרגו בחרב:

(24) במשעול. כתרגומו בשביל. וכן (מ"א כ, י) אם ישפוק עפר שומרון לשעלים. עפר הנדבק בכפות הרגלים בהלכות וכן (ישעיה מ, יב) מי מדד בשעלו מים. ברגליו ובהלכות: גדר מזה וגדר מזה. קחם גדר של אצנים הוא:

25 And the ass saw the angel of the LORD, and she thrust herself unto the wall, and crushed Balaam's foot against the wall; and he smote her again.	וַתֵּרָא הָאֲתוֹן אֶת־מַלְאָךְ יְהוָה וַתִּלְחֹץ אֶל־הַקִּיר וַתִּלְחֹץ אֶת־רֶגְלָא בִּלְעָם אֶל־הַקִּיר וַיִּסֶּף לְהַכֹּתָהּ:	25 וַתֵּרָא הָאֲתוֹן אֶת־מַלְאָךְ יְהוָה וַתִּלְחֹץ אֶל־הַקִּיר וַתִּלְחֹץ אֶת־רֶגְלָא בִּלְעָם אֶל־הַקִּיר וַיִּסֶּף לְהַכֹּתָהּ:
26 And the angel of the LORD went further, and stood in a narrow place, where was no way to turn either to the right hand or to the left.	וַיִּסֶּף מַלְאָךְ־יְהוָה עֲבוֹר וַיַּעֲמֵד בְּמָקוֹם צָר אֲשֶׁר אֵין דֶּרֶךְ לְנִטּוֹת יָמִין וּשְׂמֹאל:	26 וַיִּסֶּף מַלְאָךְ־יְהוָה עֲבוֹר וַיַּעֲמֵד בְּמָקוֹם צָר אֲשֶׁר אֵין דֶּרֶךְ לְנִטּוֹת יָמִין וּשְׂמֹאל:
27 And the ass saw the angel of the LORD, and she lay down under Balaam; and Balaam's anger was kindled, and he smote the ass with his staff.	וַתֵּרָא הָאֲתוֹן אֶת־מַלְאָךְ יְהוָה וַתִּרְבֹּעַת תַּחוֹת בִּלְעָם וַתִּקְרַץ רֹגְזָא דְּבִלְעָם וּמָחָא יֵת אֶתְנָא בַּחוּטָרָא:	27 וַתֵּרָא הָאֲתוֹן אֶת־מַלְאָךְ יְהוָה וַתִּרְבֹּעַת תַּחוֹת בִּלְעָם וַתִּקְרַץ רֹגְזָא דְּבִלְעָם וּמָחָא יֵת אֶתְנָא בַּחוּטָרָא:
28 And the LORD opened the mouth of the ass, and she said unto Balaam: 'What have I done unto thee, that thou hast smitten me these three times?'	וַיִּפְתַּח יְיָ יֵת פּוּמָא דְּאֶתְנָא וַאֲמַרְתָּ לְבִלְעָם מָא עֲבַדִּית לָךְ אֲרִי מַחִיתִנִּי דְּנָן תִּלֵּת זְמָנִין:	28 וַיִּפְתַּח יְהוָה אֶת־פִּי הָאֲתוֹן וַתֹּאמֶר לְבִלְעָם מַה־עָשִׂיתִי לָךְ כִּי הִכִּיתִנִּי זֶה שָׁלֹשׁ רָגְלִים:
29 And Balaam said unto the ass: 'Because thou hast mocked me; I would there were a sword in my hand, for now I had killed thee.'	וַיֹּאמֶר בִּלְעָם לְאֲתוֹן כִּי הִתְעַלְלָת בִּי לֹא יֵשׁ־חֶרֶב בְּיָדִי כִּי עָתָה תִּרְגְּזִיתִי:	29 וַיֹּאמֶר בִּלְעָם לְאֲתוֹן כִּי הִתְעַלְלָת בִּי לֹא יֵשׁ־חֶרֶב בְּיָדִי כִּי עָתָה תִּרְגְּזִיתִי:
30 And the ass said unto Balaam: 'Am not I thine ass, upon which thou hast ridden all thy life long unto this day? was I ever wont to do so unto thee?' And he said: 'Nay.'	וַתֹּאמֶר הָאֲתוֹן אֶל־בִּלְעָם הֲלוֹא אֲנִכִּי אֶתְנָךְ אֲשֶׁר־רִכַּבְתָּ עָלַי מֵעוֹדָךְ עַד־הַיּוֹם הַזֶּה הֲהִסְכֵּן הִסְכַּנְתִּי לַעֲשׂוֹת לָךְ כֹּה וַיֹּאמֶר לֹא:	30 וַתֹּאמֶר הָאֲתוֹן אֶל־בִּלְעָם הֲלוֹא אֲנִכִּי אֶתְנָךְ אֲשֶׁר־רִכַּבְתָּ עָלַי מֵעוֹדָךְ עַד־הַיּוֹם הַזֶּה הֲהִסְכֵּן הִסְכַּנְתִּי לַעֲשׂוֹת לָךְ כֹּה וַיֹּאמֶר לֹא:
31 Then the LORD opened the eyes of Balaam, and he saw the angel of the LORD standing in the way, with his sword drawn in his hand; and he bowed his head, and fell on his face.	וַיִּגַּל יְהוָה אֶת־עֵינֵי בִלְעָם וַיֵּרָא אֶת־מַלְאָךְ יְהוָה נֹצֵב בְּדֶרֶךְ וַתִּרְבֹּעַ שְׁלִפָּה בְּיָדוֹ וַיִּקְדּוּ וַיִּשְׁתַּחוּ לְאַפָּיו:	31 וַיִּגַּל יְהוָה אֶת־עֵינֵי בִלְעָם וַיֵּרָא אֶת־מַלְאָךְ יְהוָה נֹצֵב בְּדֶרֶךְ וַתִּרְבֹּעַ שְׁלִפָּה בְּיָדוֹ וַיִּקְדּוּ וַיִּשְׁתַּחוּ לְאַפָּיו:

- (25) ותלחץ. היא ענמה: ותלחץ. את אחריים את רגל בלעם:
 (26) ויסף מלאך ה' עבור. לעצור עוד לפניו להלן להיות לפניו במקום אחר כמו (בראשית לג, ג) והוא עזר לפנייהם.
 ומדרש אגדה יש בתנחומא (ח) מה ראה לעמוד בשלשה מקומות סימני אצות הראהו:
 (28) זה שלש רגלים. רמז לו אתה מבקש לעקור אומה החוגגת שלש רגלים בשנה (תנחומא ט):
 (29) התעללת. כמרגומו לשון גנאי וציון: לו יש חרב בידו. גנות גדולה היה לו דבר זה צעיני השרים זה הולך להרוג אומה שלמה בפיו ולאחזן זו צריך לכלי זין (שם):
 (30) ההסכן הסכנתו. כמרגומו וכן (איוב כג, ז) הלאל יסכן גצר. ורבותינו דרשו מקרא זה בגמרא אמרו ליה מאי טעמא לא רכבת אסוסיא אמר להון צרטיבא שדאי ליה כו' כדאימא במסכת עבודה זרה (ד, ז):

<p>32 And the angel of the LORD said unto him: 'Wherefore hast thou smitten thine ass these three times? behold, I am come forth for an adversary, because thy way is contrary unto me;</p>	<p>וַיֹּאמֶר אֵלָיו מַלְאָךְ יְהוָה עַל-מָה הַכִּיתָ אֶת-אַתְנָךְ זֶה שְׁלוֹשׁ רְגָלִים הִנֵּה אֲנִכִּי לְשַׁטֵּן כִּי-יָרַט הַדֶּרֶךְ לְנִגְדִי:</p>	<p>32 וַיֹּאמֶר אֵלָיו מַלְאָךְ יְהוָה עַל-מָה הַכִּיתָ אֶת-אַתְנָךְ זֶה שְׁלוֹשׁ רְגָלִים הִנֵּה אֲנִכִּי לְשַׁטֵּן כִּי-יָרַט הַדֶּרֶךְ לְנִגְדִי:</p>
<p>33 and the ass saw me, and turned aside before me these three times; unless she had turned aside from me, surely now I had even slain thee, and saved her alive.'</p>	<p>וַחֲזַתְנִי אֶתְנָא וּסְסַת מִן קִדְמִי דָּנִן תִּלְתָּ זְמַנִּין אֵלֹו פִּזֵּן לֹא סְסַת מִן קִדְמִי אֲרִי כַעַן אֲךָ יִתְךָ קִטְלִית וְיִתָּה קַיִמִית:</p>	<p>33 וַתִּרְאֵנִי הָאֲתֹנִן וַתֵּטֶשׁ לִפְנֵי זֶה שְׁלֹשׁ רְגָלִים אוֹלִי נִטְטָה מִפְּנֵי כִי עֲתָה גַם-אֶתְכָּה הִרְגֵּנִי וְאוֹתָהּ הִחַיִּיתִי:</p>
<p>34 And Balaam said unto the angel of the LORD: 'I have sinned; for I knew not that thou stoodest in the way against me; now therefore, if it displease thee, I will get me back.'</p>	<p>וַיֹּאמֶר בַּלְעָם לְמַלְאָךְ דִּי חֲטֵאתִי כִי לֹא יָדַעְתִּי כִי אַתָּה נֹצֵב לְקִרְאָתִי בַּדֶּרֶךְ וְעֲתָה אִם-רַע בְּעֵינֶיךָ אֲשׁוּבָה לִי:</p>	<p>34 וַיֹּאמֶר בַּלְעָם אֶל-מַלְאָךְ יְהוָה חֲטֵאתִי כִי לֹא יָדַעְתִּי כִי אַתָּה נֹצֵב לְקִרְאָתִי בַּדֶּרֶךְ וְעֲתָה אִם-רַע בְּעֵינֶיךָ אֲשׁוּבָה לִי:</p>
<p>35 And the angel of the LORD said unto Balaam: 'Go with the men; but only the word that I shall speak unto thee, that thou shalt speak.' So Balaam went with the princes of Balak.</p>	<p>וַיֹּאמֶר מַלְאָךְ דִּי לְבַלְעָם אֵיזִיל עִם גּוֹבְרִיאַ וּבְרָם יִתְּ פִתְגָמָא דְאִמְלִיל עִמָּךְ יִתִּיהָ תַמְלִיל וְאִזֵּל בַּלְעָם עִם רַבְרָבֵי בָלָק:</p>	<p>35 וַיֹּאמֶר מַלְאָךְ יְהוָה אֶל-בַּלְעָם לֵךְ עִם-הָאֲנָשִׁים וְאָפַס אֶת-הַדָּבָר אֲשֶׁר-אָדָּבַר אֵלֶיךָ אֲתוֹ תְּדַבֵּר וַיֵּלֶךְ בַּלְעָם עִם-שָׂרֵי בָלָק:</p>
<p>36 And when Balak heard that Balaam was come, he went out to meet him unto Ir-moab, which is on the border of Arnon, which is in the utmost part of the border.</p>	<p>וַיִּשְׁמַע בָּלָק כִּי בָא בַלְעָם וַיֵּצֵא לְקִרְאָתוֹ אֶל-עִיר מוֹאָב אֲשֶׁר עַל-גְּבוּל אַרְנוֹן אֲשֶׁר בְּקֶצֶה הַגְּבוּל:</p>	<p>36 וַיִּשְׁמַע בָּלָק כִּי בָא בַלְעָם וַיֵּצֵא לְקִרְאָתוֹ אֶל-עִיר מוֹאָב אֲשֶׁר עַל-גְּבוּל אַרְנוֹן אֲשֶׁר בְּקֶצֶה הַגְּבוּל:</p>

(32) כי ירט הדרך לנגדי. רבותינו חכמי המשנה דרשוהו (שבת קה, א) נוטריקון יראה ראתה נטתה בשביל שהדרך לנגדי כלומר לקנאתי ולהקניטני. ולפי משמעו כי חרד הדרך לנגדי לשון רטט כי ראיתי צעל הדרך שחרד ומהר הדרך שהוא לכעסי ולהמרומתי ומקרא קצר הוא כמו (ש"צ יג, לט) ותכל דוד לישנא אחרינא ירט לשון רזון וכן (איוב טז, יא) ועל ידי רשעים ירטני מפייס ומנחם אותי על ידי רשעים שאינן אלא מקניטים:

(33) אולי נטחה. כמו לולא פעמים שאלו משמש צלשון לולא: גם אתכה הרגתי. הרי זה מקרא מקורס והוא כמו גם הרגתי אותך כלומר לא העכזה בצד קראתיך על ידי כי גם ההריגה: ואותה החייתי. ועתה מפני שדברה והוכיחתיך ולא יכולת לעמוד צמוכה כמו שכתוב ויאמר לא. הרגתה שלא יאמרו זו היא שסלקה את צלעם צמוכה ולא יכול להשיב שחם המקום על כבוד הצריות וכן (ויקרא כ, טו) ואת הבהמה תהרוגו וכן (שם טז) והרגת את האשה ואת הבהמה (צמ"ר):

(34) כי לא ידעתי. גם זה גנוט ועל כרחו הודה שהוא היה משתבח שידע דעת עליון ופיו העיד לא ידעתי (תנחומא י'): אם רע בעיניך אשובה לי. להמריס נגד המקום היא תשובה זו. אמר לו הוא צעמו צווי ללכת ואתה מלאך מבטל את דבריו למוד הוא צנך שאומר דבר ומלאך מחזירו אמר לאצרהם (צראשית כב, ז) קח נא את צנך וגו' ועל ידי מלאך בטל את דברו אף אני אם רע בעיניך צריך אני לשוב (תנחומא י):

(35) לך עם האנשים. צדק שאלס רואה לילך זה מוליכין אותו (צמ"ר. מכות י, צ): ואפס. על כרחך את הדבר אשר אדבר וגו': לך עם האנשים. כי חלקך עמהם וסופך להאזד מן העולם: עם שרי בלק. שמח לקלס כמותם (שם):

(36) וישמע בלק. שלח שלוחים לבשרו (שם): אל עיר מואב. אל מטרפולין שלו עיר החסוזה שלו לומר ראה מה אלו

37	And Balak said unto Balaam: 'Did I not earnestly send unto thee to call thee? wherefore camest thou not unto me? am I not able indeed to promote thee to honour?'	וַיֹּאמֶר בָּלָק אֶל-בִּלְעָם הֲלֹא שְׁלַח שְׁלַחְתִּי אֵלֶיךָ לְקַרְאֲךָ לָמָּה לֹא-הִלַּכְתָּ אֵלַי הָאֲמָנָם לֹא אוֹכַל כִּבְדְּךָ:	37
38	And Balaam said unto Balak: 'Lo, I am come unto thee; have I now any power at all to speak any thing? the word that God putteth in my mouth, that shall I speak.'	וַיֹּאמֶר בִּלְעָם לְבָלָק הֲאֵתִיתִי לְוַתֶּךָ כִּעַן הַמִּיכָל יְכִילָנָא לְמַלְלָא מִדְּעַם פְּתֻגְמָא דִּישְׁנֵי יְיָ בְּפִיָּי יִתִּיה אֲמַלִּיל:	38
39	And Balaam went with Balak, and they came unto Kiriath-huzoth.	וַאֲזַל בִּלְעָם עִם בָּלָק וְאֶעְלִיָּה לְקָרִית חֲצוֹת:	רביעי (ששי)
40	And Balak sacrificed oxen and sheep, and sent to Balaam, and to the princes that were with him.	וַיִּזְבַּח בָּלָק בָּקָר וְצֹאן וַיִּשְׁלַח לְבִלְעָם וּלְשָׂרִים אֲשֶׁר אִתּוֹ:	40
41	And it came to pass in the morning that Balak took Balaam, and brought him up into Bamoth-baal, and he saw from thence the utmost part of the people.	וַיְהִי בַּבֹּקֶר וַיִּקַּח בָּלָק אֶת-בִּלְעָם וַיַּעֲלֵהוּ בְּמֹת בָּעַל וַיִּרְא מִזָּשָׁם קֵצֵה הָעָם:	41
XXIII	And Balaam said unto Balak: 'Build me here seven altars, and prepare me here seven bullocks and seven rams.'	וַיֹּאמֶר בִּלְעָם לְבָלָק בְּנֵי לִי הִקָּא שִׁבְעָא מִדְּבַחִין וְאִתְקִין לִי הִקָּא שִׁבְעָא תוֹרִין וְשִׁבְעָא דְכָרִין:	XXIII
2	And Balak did as Balaam had spoken; and Balak and Balaam offered on every altar a bullock and a ram.	וַיַּעַשׂ בָּלָק כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר בִּלְעָם וַיַּעַל בָּלָק וּבִלְעָם פֶּרֶ וְאִיל בְּמִזְבֵּחַ:	2
3	And Balaam said unto Balak: 'Stand by thy burnt-offering, and I will go; peradventure the LORD will come to meet me; and whatsoever He sheweth me I will tell thee.' And he went to a bare height.	וַיֹּאמֶר בִּלְעָם לְבָלָק הֲתִיצֵב עַל-עֹלְתֶךָ וְאֶלְכָּה אוֹלֵי יִקְרָה יִהְיֶה לְקִרְאָתִי וְדִבֶּר מִה-יִרְאֵנִי וְהִגִּדְתִּי לְךָ וַיֵּלֶךְ שָׁפִי:	3

מזקשים לעקור (צמד"ר. שס):

(37) האמנם לא אוכל כבודך. נחנצא שסופו לנאח מעמו בקלון (שס):

(39) קרית חצות. עיר מלאה שווקים אנשים ונשים וטף בחוצותיה לומר ראה ורחם שלא יעקרו אלו:

(40) בקר וצאן. דבר מועט בקר אחד וצאן אחד כלצד (צמד"ר):

(41) במות בעל. כמרגומו לרמת דלחיה שס עבודת אלילים:

(3) אולי יקרה ה' לקראתי. אינו רגיל לדבר עמי ביום: וילך שפי. כמרגומו יחידי לשון שופי ושקט שאין עמו אלא

4	And God met Balaam; and he said unto Him: 'I have prepared the seven altars, and I have offered up a bullock and a ram on every altar.'	וַעֲרַע מִימַר מִן קֶדֶם יי בְּבִלְעָם וַאֲמַר קִדְמוֹתַי ית שִׁבְעָא מִדְּבַחִין סִדְרִית וְאִסְקִית תּוֹר וּדְכַר עַל כָּל מִדְּבַח:	וַיִּקְרַ אֱלֹהִים אֶל-בִּלְעָם וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֶת-שִׁבְעַת הַמִּזְבְּחֹת עָרַכְתִּי וְאָעַל פָּר וְאֵיל בְּמִזְבְּחֹת:	4
5	And the LORD put a word in Balaam's mouth, and said: 'Return unto Balak, and thus thou shalt speak.'	וַיִּשֶׁם יְהוָה דִּבָּר בְּפִי בִלְעָם וַיֹּאמֶר שׁוּב אֶל-בָּלָק וְכַה תִּדְבֹּר:	וַיִּשֶׁם יְהוָה דִּבָּר בְּפִי בִלְעָם וַיֹּאמֶר שׁוּב אֶל-בָּלָק וְכַה תִּדְבֹּר:	5
6	And he returned unto him, and, lo, he stood by his burnt-offering, he, and all the princes of Moab.	וַיָּשָׁב אֵלָיו וְהִנֵּה נֹצֵב עַל-עֹלְתּוֹ וְתָב לְוָתִיָּה וְהָא מַעֲתַד עַל עֹלְתִיָּה הוּא וְכָל רֶבְרָבִי מוֹאָב:	וַיָּשָׁב אֵלָיו וְהִנֵּה נֹצֵב עַל-עֹלְתּוֹ וְתָב לְוָתִיָּה וְהָא מַעֲתַד עַל עֹלְתִיָּה הוּא וְכָל רֶבְרָבִי מוֹאָב:	6
7	And he took up his parable, and said: From Aram Balak bringeth me, The king of Moab from the mountains of the East: 'Come, curse me Jacob, And come, execrate Israel.'	וַיִּגְשׁ מִשְׁלּוֹ וַיֹּאמֶר מִן- אַרְם יִנְחֵנִי בָלָק מֶלֶךְ-מוֹאָב מִטּוֹרֵי מִדְּנַחַא אֵיתָא לוֹט לִי יַעֲקֹב וְאֵיתָא תַרְיֵךְ לִי יִשְׂרָאֵל:	וַיִּגְשׁ מִשְׁלּוֹ וַיֹּאמֶר מִן- אַרְם יִנְחֵנִי בָלָק מֶלֶךְ-מוֹאָב מִטּוֹרֵי מִדְּנַחַא אֵיתָא לוֹט לִי יַעֲקֹב וְאֵיתָא תַרְיֵךְ לִי יִשְׂרָאֵל:	7
8	How shall I curse, whom God hath not cursed? And how shall I execrate, whom the LORD hath not execrated?	מָה אֶקְבַּל לֹא קִבְּהָ אֵל וּמָה אֶזְעַם לֹא זָעַם יְהוָה:	מָה אֶקְבַּל לֹא קִבְּהָ אֵל וּמָה אֶזְעַם לֹא זָעַם יְהוָה:	8
9	For from the top of the rocks I see him, And from the hills I behold him: Lo, it is a people that shall dwell alone, And shall not be reckoned among the nations.	אֲרִי מֵרִישׁ טוֹרֵיָא חֲזִיתִיָּה וּמִרְמָתָא סְכִיתִיָּה הָא עַמָּא בְּלַחֲוִדִּיהוֹן עֲתִידִין דִּי-חֲסִנּוֹן עַלְמָא וּבְעַמְמֵיָא לֹא יִתְדַנּוּן גְּמִירָא:	כִּי-מֵרָאשׁ צֻרִים אֶרְאֶנּוּ וּמִגְּבָעוֹת אֲשִׁירֵנּוּ הֵן-עַם לְבִדְדָא יִשְׁכֹּן וּבְגוֹיִם לֹא יִתְחַשֵּׁב:	9

שתיקה:

(4) ויקר. לשון עראי לשון גנאי לשון טומאת קרי כלומר בקושי ובציון ולא היה נגלה עליו ביום אלא בשביל להראות חזקתו של ישראל (צ"ר נב, ז): את שבעת המזבחות. שבעה מזבחות ערכתי אין כתיב כאן אלא את שבעת המזבחות אמר לפניו אבותיהם של אלו בנו לפניך שבעה מזבחות ואני ערכתי כנגד כולן אזרחם בנה ארבעה (בראשית יב, ז) ויצן שם מזבח לה' הנראה אליו (שם ח) ויעתק משם ההרה וגו' (שם יג, יח) ויהלל אזרחם וגו' ואחד זהר המוריה (שם כב, ט). ויחזק בנה אחד (שם כו, כה) ויצן שם מזבח וגו' ויכרו שם עזדי יחזק בחר. ויעקב בנה שמים אחד בשכם (שם לג, כ) ואחד בבית אל (שם לה, ז): ואעל פר ואיל במזבח. ואזרחם לא העלה אלא איל אחד:

(7) ארה לי יעקב ולבנה זעמא ישראל. בשני שמותיהם אמר לו לקלסם שמה אחד מהם אינו מובהק:

(8) מזה אקב לא קבה אל. כשהיו ראויים להתקלל לא נתקללו כשהזכיר אביהם את עונם כי בצפם הרגו איש. לא קלל אלא אפס שנאמר (בראשית מט, ז) ארור אפס (צמ"ר. תנחומא ויחי י) כשנכנס אביהם במרמה אל אביו היה ראוי להתקלל מה נאמר שם (בראשית כו, לג) גם ברוך יהיה. במצרכים נאמר (דברים כו, יב) אלה יעמדו לברך את העם. במקללים לא נאמר ואלה יעמדו לקלל את העם אלא על הקללה לא רצה להזכיר עליהם שם קללה (תנחומא בלק יב): לא זעם ה'. אני אין כחי אלא שאני יודע לכוון השעה שהקב"ה כועס בה והוא לא כעס כל הימים הללו שצאתי אליך וזהו שנאמר (מיכה ו, ה) עמי זכר נא מה יעז וגו' ומה ענה אותו בלעם וגו' למען דעת נדקות ה' (ברכות ז, א. סנהדרין קד, ב):

(9) כי מראש צירים אראנו. אני מסתכל בראשיתם ובתחלת שרשיהם ואני רואה אותם מיוסדים וחזקים כלורים וגזעו:

10	Who hath counted the dust of Jacob, Or numbered the stock of Israel? Let me die the death of the righteous, And let mine end be like his!	מִן יָבוֹל לְמִמְנֵי דַעְדָּקִיָּא דְּבֵית יַעֲקֹב דְּאָמִיר עַל־יְהוֹן יִסְגּוֹן בְּעַפְרָא דְּאַרְעָא אוּ חֲדָא מְאַרְבַּע מִשְׁרִיתָא דִּישְׂרָאֵל תְּמוּת נַפְשִׁי מוֹתָא דְקִשְׁיטוּהִי וַיְהִי סוֹפִי בְּנִתְהוֹן:	ב מִי מִנָּה עֶפֶר יַעֲקֹב וּמִסֶּפֶר אֶת־רִבְעֵי יִשְׂרָאֵל תָּמַת נַפְשִׁי מוֹת יִשְׁרָיִם וְתִהְיֶי אַחֲרֵיתִי כָמֹהוּ:
11	And Balak said unto Balaam: 'What hast thou done unto me? I took thee to curse mine enemies, and, behold, thou hast blessed them altogether.'	וַיֹּאמֶר בָּלָק אֶל־בִּלְעָם מַה עָשִׂיתָ לִּי לְקַב אִיבִי לְקַחְתִּיךָ וְהִנֵּה בִרְכָתָה בְּרַךְ:	11
12	And he answered and said: 'Must I not take heed to speak that which the LORD putteth in my mouth?'	וַיַּעַן וַיֹּאמֶר הֲלֹא אֶת אֲשֶׁר יֵשִׁים יְהוָה בְּפִי אֲתוּ אֲשַׁמֵּר לְדַבֵּר:	12
13	And Balak said unto him: 'Come, I pray thee, with me unto another place, from whence thou mayest see them; thou shalt see but the utmost part of them, and shalt not see them all; and curse me them from thence.'	וַיֹּאמֶר אֵלָיו בָּלָק (כ' לך) [לְכָה] אִתִּי אֶל־מְקוֹם אַחֵר אֲשֶׁר תִּרְאֶנּוּ מִשָּׁם אֶפֶס קִצְהוּ תִרְאֶה וְכֻלּוֹ לֹא תִרְאֶה וְקִבְנֹךָ לִי מִשָּׁם:	חמישי 13
14	And he took him into the field of Zophim, to the top of Pisgah, and built seven altars, and offered up a bullock and a ram on every altar.	וַיִּקְחֵהוּ שָׂדֶה צִפִּים אֶל־רֹאשׁ הַפִּסְגָּה וַיְבִן שִׁבְעָה מִזְבְּחֹת וַיַּעֲלֶה פָּר וְאַיִל בְּמִזְבֵּחַ:	14
15	And he said unto Balak: 'Stand here by thy burnt-offering, while I go toward a meeting yonder.'	וַיֹּאמֶר אֶל־בָּלָק הִתְיַצֵּב כֹּה עַל־עֲלֹתְךָ וְאַנְכִי אֶקְרָה כֹּה:	15

הללו על ידי אצות ואמהות (תנחומא יז): הן עם לבדד ישכון. הוא אשר זכו לו אצותיו לשכון דד כתר גומו: ובגוים לא יתחשב. כתר גומו לא יהיו נעשין כלה עם שאר האומות עוצדי גילולים שנאמר (ירמיה ל, יא) כי אעשה כלה בכל הגוים וגוי אינן נמנין עם השאר. דבר אחר כשהן שמחין אין אומה שמחה עמהם שנאמר (דברים לב, יז) ה' דד ינחנו (תנחומא יז). וכשהאומות עוצדי גילולים בטובה הם אוכלין עם כל אחד ואחד ואין עולה להם מן החשבון וזהו ובגוים לא יתחשב: (10) מי מנה עפר יעקב וגו'. כתר גומו דעדיקא דבית יעקב וכו' מארצע משריתא ארצע דגלים. דבר אחר עפר יעקב אין חשבון צמות שהם מקיימין צעפר (דברים כז, י) לא תחרוש צפור וצמחור (ויקרא יט, יט) לא תזרע כלאים. אפר פרה ועפר סוטה וכיוצא בהם (תנחומא יז): ומספר את רבע ישראל. רביעיותיהן. זרע היוצא מן המשמש שלהם: תמות נפשי מות ישרים. שצוה:

(13) וקבנו לי. לשון צווי קללהו לי:

(14) שדה צופים. מקום גבוה היה שם הצופה עומד לשמור אם יבא חיל על העיר: ראש הפסגה. צלעם לא היה קוים כצלק ראה צלק שעמידה פרעה להפרץ בישראל משם שם מת משה. כסבור שם מחול עליהם הקללה וזו היא הפרעה שאני רואה (שם יג):

(15) אקרה כה. מאת הקצ"ה: אקרה. לשון אתפעל:

16	And the LORD met Balaam, and put a word in his mouth, and said: 'Return unto Balak, and thus shalt thou speak.'	וַיִּקְרַע מִיָּמֶר מִן קֶדֶם יי בְּבִלְעָם וְשׁוֹנֵי פִתְגָמָא בְּפִוְמִיהּ וַאֲמַר תּוֹב לָוֶת בָּלָק וְכִדִּין תְּמַלִּיל:	וַיִּקְרַע יְהוָה אֶל-בִּלְעָם וַיִּשֶׂם דָּבָר בְּפִיו וַיֹּאמֶר שׁוֹב אֶל- בָּלָק וְכֹה תִדְבֹּר:	16
17	And he came to him, and, lo, he stood by his burnt-offering, and the princes of Moab with him. And Balak said unto him: 'What hath the LORD spoken?'	וַיָּבֹא אֵלָיו וְהֵנּוּ נֹצֵב עַל-עֹלְתוֹ וְשָׂרֵי מוֹאָב אִתּוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ בָּלָק מַה-דִּבֶּר יְהוָה:	וַאֲתָא לְוֶתִיָּהּ וְהָא מַעֲתֵד עַל עֹלְתִיָּהּ וְרַבְרָבֵי מוֹאָב עִמִּיהּ וַאֲמַר לִיָּהּ בָּלָק מָא מַלִּיל יי:	17
18	And he took up his parable, and said: Arise, Balak, and hear; Give ear unto me, thou son of Zippor:	וַיִּשָּׂא מִשְׁלֹו וַיֹּאמֶר קוּם בָּלָק וְשִׁמְעַתְּ הָאָזְנָה עֲדִי בְּנֹו צִפּוֹר:	וַיִּגְשַׁל מִתְּלִיָּהּ וַאֲמַר קוּם בָּלָק וְשִׁמְעַתְּ אָזְנִיתְּ לְמִימְרֵי בֵּר צִפּוֹר:	18
19	God is not a man, that He should lie; Neither the son of man, that He should repent: When He hath said, will He not do it? Or when He hath spoken, will He not make it good?	לֹא אִישׁ אֵל וַיִּכְזֹּב וּבֶן-אָדָם וַיִּתְּנָחֵם הִתְוֹא אָמַר וְלֹא יַעֲשֶׂה וְדָבָר וְלֹא יְקִימֶנָּה:	לֹא כְּמַלְיָ בְּנֵי אָנְשָׁא מִיָּמֶר אֱלֹהָא בְּנֵי אָנְשָׁא אָמְרִין וּמְכַדְּבִין וְאִף לֹא כְּעוֹבְדֵי בְּנֵי בְּשָׂרָא דְּאִנּוּן גְּזִרִין לְמַעַבְדַּ וְתִבְיָן וּמִתְּמַלְכִין הוּא אָמַר וְעִבִיד וְכָל מִימְרֵיהּ מִתְקַיִּים:	19
20	Behold, I am bidden to bless; And when He hath blessed, I cannot call it back.	הִנֵּה בָרֵךְ לְקַחְתִּי וּבִרְךָ וְלֹא אֲשִׁיבָנָה:	הָא בָּרְכָאן קְבִילִית אֲבָרְכֶנְיָהּ לְיִשְׂרָאֵל וְלֹא אֶתִּיב בְּרַכְתִּי מִנִּיָּה:	20
21	None hath beheld iniquity in Jacob, Neither hath one seen perverseness in Israel; The LORD his God is with him, And the shouting for the King is among them.	לֹא-הִבִּיט אִנּוֹן בִּינְעֻקֵּב וְלֹא- רָאָה עֲמָל בְּיִשְׂרָאֵל יְהוָה אֱלֹהֵיו עִמּוֹ וּתְרוּעַת מֶלֶךְ בּוֹ:	אִסְתְּפִלִּית וְלִית פְּלַחִי גְּלוּלִין בְּדָבִית יַעֲקֹב וְאִף לֹא עִבְדִּי לְיָאוֹת שָׁקֵר בְּיִשְׂרָאֵל מִיָּמְרָא דִּי אֱלֹהֵהוֹן בְּסַעֲדָהוֹן וּשְׂכִינַת מִלְכֵהוֹן בִּינִיָּהוֹן:	21

(16) וישם דבר בפיו. ומה היא השימה הזאת ומה חסר המקרא באמרו שוב אל בלק וכה תדבר אלא כשהיה שומע שאינו נרשה לקבל אמר מה אני חוזר אל בלק לצערו ונתן לו הקצ"ה רסון וסכה בפיו כאדם הפוקס צהמה צחכה להוליכה אל אשר ירצה אמר לו על כרחך תשוב אל בלק (שם):

(17) ושרי מואב אתו. ולמעלה הוא אומר וכל שרי מואב כיון שראו שאין צו תקוה הלכו להם מקצתם ולא נשארו אלא מקצתם (שם): מה דבר ה'. לשון נחוק הוא זה כלומר איך צרשוחך (צמ"ר. שם):

(18) קום בלק. כיון שראהו מנחק צו נחכוון לצערו עמוד על רגליו איך רשאי לישב ואני שלוח אליך בשליחותו של מקום (שם): בנו צפר. לשון מקרא הוא זה כמו (תהלים ג, י) חיתו יער (צראשית א, כד) וחיתו ארץ (תהלים קיד, ח) למעינו מים:

(19) לא איש אל וגו'. כבר נשבע להם להביאם ולהורישם ארץ שצעה אומות ואתה סבור להמיתם צמדבר (תנחומא מסעי ז): ההוא אמר וגו'. כלשון תימה ותרגומו תייצין ומתמלכין חוזרים ונמלכין לחזור בהם:

(20) הנה ברך לקחתי. אתה שואלני מה דבר ה' קצלתי ממנו לצרך אותם (ס"א צרך כמו לצרך): וברך ולא אשיבנה. הוא צרך אותם ואני לא אשיב את צרכתי: וברך. כמו וצרך וכן הוא גזרת רי"ש כמו (תהלים עד, יח) אויב חרף כמו חרף וכן (שם, ג) וצווע צרך המהלל ומצרך את הגזל ואומר אל תירא כי לא תענש שלום יהיה לך מרגיז הוא להקצ"ה. ואין לומר צרך שם דבר שאם כן היה נקוד בפחת קטן (רואה לומר סגול תחת הרי"ש) וטעמו למעלה אצל לפי שהוא לשון פעל הוא נקוד קמץ קטן (נרי"ר) וטעמו למטה:

22	God who brought them forth out of Egypt Is for them like the lofty horns of the wild-ox.	אל מוציאם ממצרים כְּתוֹעַפֹת וְרִמָּא דִּילִיה:	22
23	For there is no enchantment with Jacob, Neither is there any divination with Israel; Now is it said of Jacob and of Israel: 'What hath God wrought!'	כִּי לֹא-נִחַשׁ בִּיעֲקֹב וְלֹא-קֶסֶם בְּיִשְׂרָאֵל כַּעַת יֹאמַר לְיַעֲקֹב וּלְיִשְׂרָאֵל מַה-פָּעַל אֵל:	23
24	Behold a people that riseth up as a lioness, And as a lion doth he lift himself up; He shall not lie down until he eat of the prey, And drink the blood of the slain.	הֵן-עָם כְּלִבְיָא יָקוּם וּכְאַרְיֵ יִתְנַשֵּׂא לֹא יִשְׁכַּב עַד-יֵאָכַל וְיִשְׁתֶּה וְדַם-חַלְלִים יִשְׁתֶּה:	24
25	And Balak said unto Balaam: 'Neither curse them at all, nor bless them at all.'	וַיֹּאמֶר בֶּלְק אֶל-בִּלְעָם גַּם- קֵב לֹא תִקְבְּנִי גַם-בִּרְךְ לֹא תִבְרַכְנִי:	25
26	But Balaam answered and said unto Balak: 'Told not I thee, saying: All that the LORD speaketh, that I must do?'	וַיַּעַן בִּלְעָם וַיֹּאמֶר אֶל-בֶּלְק הֲלֹא דִבַּרְתִּי אֵלֶיךָ לֵאמֹר כֹּל אֲשֶׁר-יִדְבֹּר יְהוָה אֵתוֹ אֶעֱשֶׂה:	26

(21) לא הביט און וגו'. כתרגומו. דבר אחר אחרי פשוטו הוא נדרש מדרש נאה: לא הביט הקב"ה און שציעקב שכשהן עוזרין על דבריו אינו מדקדק אחריהם להצטונן באוניות שלהם ובעמלן שהם עוזרים על דתו: עמל. לשון עזירה כמו (שם, טו) הרה עמל (שם, י, יד) כי אתה עמל וכעס חציט. לפי שהעזירה היא עמל לפני המקום: ה' אלדיו עמו. אפילו מכעיסין וממרים לפניו אינו זז מתוכן: ותרועת מלך בו. לשון חצה ורעות כמו (שמואל ב טו, לו) רעה דוד אוהב דוד (שופטים טו, ו) ויתנה למרעהו. וכן תרגום אונקלוס ושכינת מלכוהו ציניהו:

(22) אל מוציאם ממצרים. אתה אמרת (לעיל כב, ה) הנה עם יצא ממצרים לא יצא מעצמו אלא האלהים הוציאם (תנחומא יד): כתועפות ראם לו. כחוקק רוס וגוצה שלו וכן (איוצ כב, כה) וכסף תועפות לשון מעוז המה. ואומר אני שהוא לשון (בראשית א, כ) ועוף יעופף. המעופף ברום וגוצה וחוקק רב הוא זה: דבר אחר תועפות ראם. חוקק ראמים ואמרו רבותינו (גיטין סח, ב) אלו השדים:

(23) כי לא נדחש ביעקב. כי ראויים הם לצרכה שאין בהם מנחשים וקוסמים: כעת יאמר ליעקב וגו'. עוד עתיד להיות עת כעת הזאת אשר תגלה חזתן לעין כל שהן יושצין לפניו ולומדים תורה מפיו ומחיצתן לפניו ממלאכי השרת והם ישאלו להם מה פעל אל וזהו שנאמר (ישעיה ל, כ) והיו עיניך רואות את מוריך. דבר אחר יאמר ליעקב אינו לשון עתיד אלא לשון הוה אינן צריכים למנחש וקוסם כי בכל עת שצריך להאמר ליעקב ולישראל מה פעל הקב"ה ומה גזרותיו במרום אינן מנחשים וקוסמים אלא נמסר להם על פי נביאיהם מה היא גזרת המקום או אוריס ותומים מגידים להם (תנחומא יד). ואונקלוס לא תרגם כן:

(24) הן עם כלביא יקום וגו'. כשהן עומדין משינתם שחרית הן מתגברים כלביא וכארי לחטוף את המצות ללבוש ציציט לקרוא את שמע ולהניח תפילין (שם): לא ישכב. כלילה על מטתו עד שהוא אוכל ומחבל כל מזיק הצא לטרפו כיצד קורא את שמע על מטתו ומפקיד רוחו ביד המקום בא מחנה וגויים להזיקם הקב"ה שומרים ונלחם מלחמותם ומפילים חללים (שם) דבר אחר הן עם כלביא יקום וגו'. כתרגומו: ודם חללים ישחה. נתנבא שאין משה מת עד שיפיל מלכי מדן חללים ויהרג הוא עמהם שנאמר (יהושע יג, כב) ואת כלעם בן בעור הקוסם הרגו בני ישראל בחרב אל חלליהם (במ"ר. תנחומא יד):

(25) גם קב לא תקבנו. גם ראשון מוסף על גם השני וגם שני על גם ראשון וכן (מ"א ג, כו) גם לי גם לך לא יהיה וכן (דברים לב, כה) גם בחור גם בחולה:

27	And Balak said unto Balaam: 'Come now, I will take thee unto another place; peradventure it will please God that thou mayest curse me them from thence.'	וַיֹּאמֶר בָּלָק אֶל-בִּלְעָם לֵכֶה- נָא אֶקְחֶנּוּ אֶל-מָקוֹם אֲחֵר אוֹלֵי יִשְׂרָאֵל בְּעֵינֵי הָאֱלֹהִים וּקְבָחוּ לִי מִזִּשָׁם:	ששי (שניע)
28	And Balak took Balaam unto the top of Peor, that looketh down upon the desert.	וַיִּקַּח בָּלָק אֶת-בִּלְעָם רֹאשׁ הַפְּעוֹר הַנִּשְׁקָף עַל-פְּנֵי הַיַּשְׁמוֹן:	28
29	And Balaam said unto Balak: 'Build me here seven altars, and prepare me here seven bullocks and seven rams.'	וַיֹּאמֶר בִּלְעָם אֶל-בָּלָק בְּנֵה- לִי בָזָה שִׁבְעָה מִזְבְּחֹת וְהִכֵּן לִי בָזָה שִׁבְעָה פָרִים וְשִׁבְעָה אֵילִם:	29
30	And Balak did as Balaam had said, and offered up a bullock and a ram on every altar.	וַיַּעַשׂ בָּלָק כַּאֲשֶׁר אָמַר בִּלְעָם וַיַּעַל פָּר וְאֵיל בְּמִזְבֵּחַ:	30
XXIV	And when Balaam saw that it pleased the LORD to bless Israel, he went not, as at the other times, to meet with enchantments, but he set his face toward the wilderness.	וַיֵּרָא בִלְעָם כִּי טוֹב בְּעֵינֵי יְהוָה לְבָרֶךְ אֶת-יִשְׂרָאֵל וְלֹא-הִלְךְ כַּפְעֵם-כַּפְעֵם לִקְרֹאת נִחְשִׁים וַיֵּשֶׁת אֶל-הַמִּדְבָּר פָּנָיו:	XXIV
2	And Balaam lifted up his eyes, and he saw Israel dwelling tribe by tribe; and the spirit of God came upon him.	וַיִּשָּׂא בִלְעָם אֶת-עֵינָיו וַיֵּרָא אֶת-יִשְׂרָאֵל שֹׁכֵן לְשִׁבְטָיו וַתְּהִי עָלָיו רוּחַ אֱלֹהִים:	2
3	And he took up his parable, and said: The saying of Balaam the son of Beor, And the saying of the man whose eye is opened;	וַיִּשָּׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר נָאִם בִּלְעָם בְּנֹו בְּעוֹר וַנָּאִם הַגִּבֹּר שִׁתָּם הָעֵינַן:	3

- (27) וקבוחו לי. אין זה לשון צווי כמו וקצנו אלא לשון עמיד אולי יישר בעיניו ותקצנו לי משם. מלדיר"ש בלע"ז:
- (28) ראש הפעור. קוסם היה בלק וראה שהן עמידין ללקוח על ידי פעור ולא היה יודע צמה אמר שמא הקללה תחול עליהם משם וכן כל החוזים בזכוכים רואים ואין יודעים מה רואים (מדרש אגדה):
- (1) וירא בלעם כי טוב וגו'. אמר איני צריך לצדוק בהקצ"ה כי לא יחפון לקלס: ולא הלך כפעם בפעם. כאשר עשה צ' פעמים: לקראת נחשים. לנחש אולי יקרה ה' לקראתו כרצונו אמר רואה ולא רואה לקלס אזכיר עונותיהם והקללה על הזכרת עונותיהם תחול: וישת אל המדבר פניו. כתרגמו:
- (2) וישא בלעם את עיניו. צקש להכניס בהם עין רעה והרי יש לך ג' מדותיו עין רעה ורוח גבוהה ונפש רחבה האמורים למעלה (אבות פ"ה): שכן לשבטיו. ראה כל שצט ושצט שוכן לעצמו ואין מעורצין ראה שאין פתחיהם מכוונים זה כנגד זה שלא יזין למוך אהל מצירו (ב"צ, א): ותהי עליו רוח אלהים. עלה בלצו שלא יקלס:
- (3) בנו בעור. כמו (תהלים קיד, ח) למעיני מים. ומדרש אגדה (תנחומא יג) שניהם היו גדולים מאבותיהם בלק בנו

4	The saying of him who heareth the words of God, Who seeth the vision of the Almighty, Fallen down, yet with opened eyes:	נֹאם שֹׁמֵעַ אֲמַר־אֵל אֲשֶׁר מִחֻזָּה שְׂדֵי יַחֲזֶה נָפֹל וּגְלוֹי עֵינָיו: אִמַּר דְּשִׁמַּע מִימַר מִן קֶדֶם אֵל דְּחִיזוּ מִן קֶדֶם שְׂדֵי חֻזִּי שָׁכִיב וּמִתְגַּלִּי לִיָּה:
5	How goodly are thy tents, O Jacob, Thy dwellings, O Israel!	מִה־טֹּבוֹ אֹהֶלָיָהּ יַעֲקֹב מִשְׁכְּנֵיהֶּ יִשְׂרָאֵל: מָא טָבָא אֶרְעָךָ יַעֲקֹב בֵּית מִשְׁכְּךָ יִשְׂרָאֵל:
6	As valleys stretched out, As gardens by the river-side; As aloes planted of the LORD, As cedars beside the waters;	כַּנְחָלִים נִפְטִיו כְּגִנֹּת עַלִי נָהָר כְּאֹהֲלִים נִטְעַ יְהוָה כְּאֶרְזִים עַל־מַיִם: כַּנְחָלִין דְּמִדְּבָרִין כְּגִנֹּת שְׁקִיָּא דְּעַל פֶּתַח כְּבוֹסְמִיָּא דְנִצְבִי יְיָ כְּאֶרְזִין דְּנִצְבִין עַל מַיָּא:
7	Water shall flow from his branches, And his seed shall be in many waters; And his king shall be higher than Agag, And his kingdom shall be exalted.	יִזְל־מַיִם מִדְּלָיו וְזָרְעוֹ בַּמַּיִם רָבִים וְיִרְם מֶאֱגָג מִלְכּוֹ וְתִנְשֵׂא מַלְכֻתוֹ: יִסְגִי מִלְכָּא דִּיתְרַבָּא מִבְּנוֹהִי וְיִשְׁלוֹט בְּעַמְּמִין סְגִיָּאִין וְיִתְקַף מֶאֱגָג מִלְכִּיהָ וְתִנְשֵׂל מַלְכוּתִיהָ:
8	God who brought him forth out of Egypt Is for him like the lofty horns of the wild-ox; He shall eat up the nations that are his adversaries, And shall break their bones in pieces, And pierce them through with his arrows.	אֵל מוֹצִיאֵו מִמִּצְרַיִם כְּתוֹעַפֶּת רָאם לוֹ יֹאכֹל גּוֹיִם צָרָיו וְעִצְמוֹתֵיהֶם יִגְרֶם וְחִצָּיו יִמְחֹץ: אֵל דְּאִפְיָקֵנוּן מִמִּצְרַיִם תּוֹקְפָא וְרוּמָא דִּילִיהּ יִיכְלוּן בֵּית יִשְׂרָאֵל נִכְסֵי עַמְּמִיָּא שְׁנֵאִיהוֹן וּבִבְזִית מַלְכִּיהוֹן יִתְפָּקִין וְאֶרְעֵיהוֹן יִחְסֹנוּ:

כפור אציו צנו הוא במלכות ובלעם גדול מאציו צנציות מנה צן פרס היה: שחם העין. עינו נקורה ומואלת לחוך וחור שלה נראה פתוח ולשון משנה הוא (ע"ז סט, א) כדי שישחם וישחם ויגז. ורבותינו אמרו (נדה לא, א) לפי שאמר (לעיל כג, י) ומספר את רובע ישראל שהקצ"ה יושב ומונה רציעותיהן של ישראל מחי תבא טפה שנולד הנדיק ממנה. אמר בלבו מי שהוא קדוש ומשרתיו קדושים יסתכל בדברים הללו ועל דבר זה נסמית עינו של בלעם. ויש מפרשים שחם העין פתוח העין, כמו שחרגס אונקלוס ועל שאמר שחם העין ולא אמר שחם העינים למדנו שסומא באחת מעיניו היה:

(4) נפל וגלוי עינים. פשוטו כתרומתו שאין נראה עליו אלא בלילה כשהוא שוכב. ומדרשו כשהיה נגלה עליו לא היה צו כח לעמוד על רגליו ונופל על פניו לפי שהיה ערל ומאוס להיות נגלה עליו בקומה זקופה לפניו:

(5) מזה שבו אהליך. על שראה פתחיהם שאין מכוננין זה מול זה (צ"ס, א): משכנתך. חניותך כתרומתו. דבר אחר מה טובו אהליך מה טובו אהל שילה ובית עולמים בישובן שמקריצין בהן קרצנות לכפר עליהם: משכנתך. אף כשהן חרצין לפי שהן משכון עליהם וחרצן כפרה על הנפשות שנאמר (איכה ד, יא) כלה ה' את חממו וצמה כלה ויצא אש בציון (תנחומא פקודי ה):

(6) בנחלים נשיו. שנארכו ונמשכו לנטות למרחוק. אמרו רבותינו מזכותיו של אותו רשע אנו למדים מה היה בלבו לקללם כשאמר להשית אל המדבר פניו וכשהפך המקום את פיו צרכם מעין אותם קללות שצקש לומר כו' כדאיתא בחלק (סנהדרין קה, ב): באהלים. כתרומתו לשון (תהלים מה, כ) מור ואהלות: נשע ה'. צגן עדן. לשון אחר כאהלים נטע ה' כשמים המתוחין כאהל שנאמר (ישעיה מ) וימתחם כאהל לשבת (ולשון זה אינו דאס כן היה לו לנקוד כאהלים הא' בחול"ס): נשע ה'. לשון נטיעה מצינו באהלים שנאמר (דניאל יא, מה) ויטע אהלי אפדנו:

(7) מדליו. מצארתיו ופירושו כתרומתו: וזרעו במים רבים. לשון הצלחה הוא וזרעו כזרע הזרוע על פני המים: וירם מאגג מלכו. מלך ראשון שלהם יכבוש את אגג מלך עמלק: ותנשא מלכתו. של יעקב יותר ויותר שיצא אחריו דוד ושלמה:

(8) אל מוציאו ממצרים. מי גורס להם הגדולה הזאת. אל המוציאם ממצרים בחוקף ורום שלו יאכל את הגוים שהם צרי: ועצמותיהם. של צרים: יגרים. מנחם פתר צו לשון שצירה וכן (פסגיה ג, ג) לא גרמו לבקר וכן (יחזקאל כג, לד) ואח חרשיה תגרמי. ואני אומר לשון עשם שמגרר הבשר בשניו מסביו והמוח שצפנים ומעמיד העשם על ערמימותו: וחציו

<p>9 He couched, he lay down as a lion, And as a lioness; who shall rouse him up? Blessed be every one that blesseth thee, And cursed be every one that curseth thee.</p>	<p>יָנוּחַ יִשְׂרָי בַתְּקוּף כְּאַרְיֵא וּכְלִיתָא וְלִית דִּיקִימְנִיָּה בְּרִיכָךְ יְהוֹן בְּרִיכִין וְלִישָׁךְ יְהוֹן לִישִׁין:</p>	<p>9 כָּרַע שָׁכַב כְּאַרְיֵא וּכְלָבִיא מִי יְקִימֵנוּ מִבְּרִכְיָךְ בְּרוּךְ וְאֶרְרֶיךָ אָרוּר:</p>
<p>10 And Balak's anger was kindled against Balaam, and he smote his hands together; and Balak said unto Balaam: 'I called thee to curse mine enemies, and, behold, thou hast altogether blessed them these three times.</p>	<p>וַתִּקְוֶה רוּגָז דְּבָלַק בְּבִלְעָם וּשְׁקַפְנוּן לִידוּהִי וַאֲמַר בָּלַק לְבִלְעָם לְמַלֵּט שְׂנְאֵי קְרִיתְךָ וְהֵא בְּרַכָּא מְבָרִיכָתָ לְהוֹן דְּנָן תִּלְת זְמָנִין:</p>	<p>10 וַיִּחַר-אַף בָּלַק אֶל-בִּלְעָם וַיִּסְפֹּק אֶת-כַּפָּיו וַיֹּאמֶר בָּלַק אֶל-בִּלְעָם לָקֵב אֵיבֵי קְרֹאתֶיךָ וְהִנֵּה בִּרְכָתָ בְּרֶךְ זֶה שְׁלָשׁ פְּעָמִים:</p>
<p>11 Therefore now flee thou to thy place; I thought to promote thee unto great honour; but, lo, the LORD hath kept thee back from honour.'</p>	<p>וּכְעַן אֵיזִיל לָךְ לְאַתְרָךְ אֲמַרִית יִקְרָא אִיקְרִנָךְ וְהֵא מְנַעַךְ יי מִן יָקָר:</p>	<p>11 וְעַתָּה בְּרוּח-לָךְ אֶל-מְקוֹמְךָ אֲמַרְתִּי כְּבֹד אֲכַבְּדָךְ וְהִנֵּה מְנַעַךְ יְהוָה מִכְּבוֹד:</p>
<p>12 And Balaam said unto Balak: 'Spoke I not also to thy messengers that thou didst send unto me, saying:</p>	<p>וַאֲמַר בִּלְעָם לְבָלַק הֲלֹא אָף עִם אֲנִיכֶיךָ דִּשְׁלַחְתָּא לְוֹתִי מְלִילִית לְמִימַר:</p>	<p>12 וַיֹּאמֶר בִּלְעָם אֶל-בָּלַק הֲלֹא גַם אֶל-מְלָאכֶיךָ אֲשֶׁר-שְׁלַחְתָּ אֵלַי דִּבַּרְתִּי לֵאמֹר:</p>
<p>13 If Balak would give me his house full of silver and gold, I cannot go beyond the word of the LORD, to do either good or bad of mine own mind; what the LORD speaketh, that will I speak?</p>	<p>אִם יִתִּין לִי בָלַק מְלִי בֵיתִיהָ כֶּסֶף וְזָהָב לִית לִי רְשׁוֹ לְמַעַבְר עַל גְּזִירַת מִימְרָא דִּי לְמַעַבְד טַבְתָּא אוֹ בְּשַׁתָּא מִרְעוּתִי דִּימְלִיל יי יִתִּיהָ אֲמַלִּיל:</p>	<p>13 אִם-יִתֶּן-לִי בָלַק מֶלֶא בֵיתוֹ כֶּסֶף וְזָהָב לֹא אוֹכַל לַעֲבֹר אֶת-פִּי יְהוָה לַעֲשׂוֹת טוֹבָה אוֹ רָעָה מִלְּבִי אֲשֶׁר-יִדְבֹּר יְהוָה אֲתוֹ אֲדַבֵּר:</p>
<p>14 And now, behold, I go unto my people; come, and I will announce to thee what this people shall do to thy people in the end of days.'</p>	<p>וּכְעַן הֵאָנָא אֵזִיל לְעַמִּי אִיתָא אֲמַלְכְּנָךְ מָא דִּתַּעֲבִיד וְאַחֲרֵי לָךְ מָא דִּי־עֲבִיד עָמָא הָדִין לְעַמְךָ בְּסוֹף יוֹמָא:</p>	<p>וְעַתָּה הִנְנִי הוֹלֵךְ לְעַמִּי לְכָה אֵיעֲצָךְ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה הָעָם הַזֶּה לְעַמְּךָ בְּאַחֲרִית הַיָּמִים:</p>

שביעי

ימחץ. אונקלוס תרגם חזיו של צרים חלוקה שלהם כמו (בראשית מט, כג) צעלי חזים מרי פלגותא (ס"א לשון חלוקה וחזיה) וכן ימחץ לשון (שופטים ה, כו) ומחצה וחלפה רקתו שחצו את ארצם ויש לפתור לשון חזים ממש חזיו של הקצ"ה ימחץ בדמם של צרים יטבול ויטבצו בדמם כמו (תהלים סח, כד) למען תמחץ רגלך בדם ואינו זו מלשון מכה כמו (דברים לב, לט) מחצתי שהצבוע דם נראה כאילו מחוץ ונגוע:

(9) כרע שכב בארי. כתרומו. יחישבו צארכס צכח וצגצורה:

(10) ויספוק. הכה זו על זו:

(13) לעבור את פי די. כאן לא נאמר אלהי כמו שאמר צראשונה (לעיל כז, יח) לפי שידע שנצאש צהקצ"ה ונטרד:

(14) הולך לעמי. מעתה הריני כשאר עמי שנסתלק הקצ"ה מעלי: לכה איעצך. מהלך לעשות ומה היא העצה אלהיהם של אלו שונא ומה הוא כו' כדאיתא בחלק (סנהדרין קו, ח) תדע שבלעם השיא ענה זו להכשילם בזמה שהרי נאמר (במדבר לא, טז) הן הנה היו לצני ישראל צדצר בלעם: אשר יעשה העם הזה לעמך. מקרא קצר הוא זה. איעצך להכשילם ואומר לך מה שהן עתידין להרע למואב באחרית הימים ומחץ פאחתי מואב. התרגום מפרש קוצר העצרי ויקטול וכו':

15	And he took up his parable, and said: The saying of Balaam the son of Beor, And the saying of the man whose eye is opened;	וַיִּשָּׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר נָאִים בְּלָעִם בָּנּוּ בְּעֵר וַנָּאִים הַגִּבֹּר שְׁתֵּם הָעֵינַן:
16	The saying of him who heareth the words of God, And knoweth the knowledge of the Most High, Who seeth the vision of the Almighty, Fallen down, yet with opened eyes:	נָאִים שְׁמַע אֲמַר־אֵל וַיֵּדַע דַּעַת עַלְיוֹן מַחְזֶה שְׂדֵי יַחְזֶה נָפַל וּגְלוּי עֵינָיִם:
17	I see him, but not now; I behold him, but not nigh; There shall step forth a star out of Jacob, And a scepter shall rise out of Israel, And shall smite through the corners of Moab, And break down all the sons of Seth.	אֲרָאֵנּוּ וְלֹא עֲתָה אֲשׁוּרֵנּוּ וְלֹא קָרוֹב דֶּרֶךְ כּוֹכַב מִיַּעֲקֹב וְקָם שִׁבֵּט מִיִּשְׂרָאֵל וּמַחֲץ פִּאֲתָי מוֹאָב וְקָרַקַר כָּל־בְּנֵי־שֵׁת:
18	And Edom shall be a possession, Seir also, even his enemies, shall be a possession; While Israel doeth valiantly.	וְהָיָה אֲדוֹם יְרֵשָׁה וְהָיָה יְרֵשָׁה שְׂעִיר אִיבּוֹ וִישְׂרָאֵל עֹשֶׂה חֵיל:
19	And out of Jacob shall one have dominion, And shall destroy the remnant from the city.	וַיֵּרֶד מִיַּעֲקֹב וְהָאֲבִיד שְׂרִיד מַעִיר:
20	And he looked on Amalek, and took up his parable, and said: Amalek was the first of the nations; But his end shall come to destruction.	וַיֵּרָא אֶת־עַמְלֵק וַיִּשָּׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר רֵאשִׁית גּוֹיִם עַמְלֵק וְאַחֲרֵיתוֹ עַד־אֲבָד:
21	And he looked on the Kenite, and took up his parable, and said: Though firm be thy dwelling-place, And though thy nest be set in the rock;	וַיֵּרָא אֶת־חֲקִינִי וַיִּשָּׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר אֵיתָן מוֹשְׁבֶךָ וְשִׁים בְּסֹלֶע קִנְיָה:

- (16) ויודע דעת עליון. לכיון השעה שכוּעס זה (צרכות ז, א):
 (17) אראנו. רואה אני שצחו של יעקב וגדולתו אך לא עתה הוא אלא לאחר זמן: דרך כוכב. כתר גומו לשון (איכה ז, ד) דרך קשתו. שהכוכב עוצר כחך. ובלע"ז דישטיי"ט כלומר יקום מול: וקם שבט. רודה ומושל: ומחץ פאתי מואב. זה דוד שנאמר בו (שמואל ב, ח, ז) השכב אותם ארצה וימדד שני חבלים להמית וגו' (מדרש אגדה): וקרקר. לשון קורה כמו (מ"ז יט, כד) אני קרתי (ישעיה נא, א) מקצת צור נקרתם (משלי ל, יז) יקרוה עורצי נחל. פורו"ר צלע"ז: כל בני שת. כל האומות שכולם ילאו מן שת צנו של אדם הראשון:
 (18) והיה ירשה שער איביו. לאויציו ישראל:
 (19) וירד מיעקב. ועוד יהיה מושל אחר מיעקב: והאביד שריד מעיר. מעיר החשוכה של אדום והיא רומי ועל מלך המשיח אומר כן שנאמר בו (תהלים עז, ח) וירד מים עד ים (עוצדיה א, יח) ולא יהיה שריד לבית עשו:
 (20) וירא את עמלק. נסתכל צפורענותו של עמלק: ראשית גוים עמלק. הוא קדם את כולם להלחם בישראל וכן תרגם אונקלוס. ואחרייתו להאזד צידם שנאמר (דברים כה, יט) תמחה את זכר עמלק:

22	Nevertheless Kain shall be wasted; How long? Asshur shall carry thee away captive.	כִּי אִם־יִהְיֶה לְבַעַר קַיִן עַד־מָה אֲשׁוּר תִּשְׁבֶּךָ: אֲרִי אִם יְהִי לְשִׁיזָאָה שְׁלֵמָאָה עַד מָה אֲתִירָאָה יִשְׁבִּינָךְ:	22
23	And he took up his parable, and said: Alas, who shall live after God hath appointed him?	וַיִּשָּׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר אֹי מִי יִחְיֶה מִשְׁמוֹ אֵל: וַיִּגְטַל מִתְּלִיה וַיֹּאמֶר נִי לְחִיבָא דִּי־יַחֲוֹן כִּד יַעֲבִיד אֱלֹהָא יַת אֲלִין:	23
24	But ships shall come from the coast of Kittim, And they shall afflict Asshur, and shall afflict Eber, And he also shall come to destruction.	וְצִיִּים מִיַּד כְּתִים וְעַנּוּ אֲשׁוּר וְעַנּוּ־עֶבֶר וְגַם־הוּא עַד־י אֲבָד: וְסִיעֵן יִצְטָרְחוּ מִרוֹמָאִי וַיַּעֲנוּ לְאַתּוּר וַיִּשְׁעַבְדּוּ לְעֶבֶר פֶּרֶת וְאַף אַנּוּן לְעֵלְמָא יִיבְדּוּן:	24
25	And Balaam rose up, and went and returned to his place; and Balak also went his way.	וַיָּקָם בַּלְעָם וַיֵּלֶךְ וַיָּשָׁב לְמִקְמוֹ וְגַם־בָּלָק הָלַךְ לְדַרְכּוֹ: (פ) וְקָם בַּלְעָם וַאֲזַל וְתָב לְאַתְרֵיהּ וְאַף בָּלָק אֲזַל לְאוֹרְחֵיהּ:	25
XXV	And Israel abode in Shittim, and the people began to commit harlotry with the daughters of Moab.	וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּשֵׁטִים וַיַּחֲל הָעָם לִזְנוֹת אֶל־בָּנוֹת מוֹאָב: וַיִּתֵּיב יִשְׂרָאֵל בְּשֵׁטִין וְשָׂרִי עָמָא לְמַטְעֵי בְּתָר בְּנַת מוֹאָב:	כא
2	And they called the people unto the sacrifices of their gods; and the people did eat, and bowed down to their gods.	וַתִּקְרְאוּ לָעָם לְזִבְחֵי אֱלֹהֵיהֶן וַיֵּאָכְל הָעָם וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ לְאֱלֹהֵיהֶן: וּקְרָאָה לְעָמָא לְדִבְחֵי טַעֲוֹתֵיהוֹן וְאָכַל עָמָא וַסְגִּידוּ לְטַעֲוֹתֵיהוֹן:	2
3	And Israel joined himself unto the Baal of Peor; and the anger of the LORD was kindled against Israel.	וַיִּצְמַד יִשְׂרָאֵל לְבַעַל פְּעוֹר וַיִּחַר־אַף יְהוָה בְּיִשְׂרָאֵל: וַאֲתַחֲבַר יִשְׂרָאֵל לְבַעֲלָא פְּעוֹר וַתִּקְרַף רוּגְזָא דִּי־ בִּישְׂרָאֵל:	3

(21) וירא את הקיני. לפי שהיה קיני תקוע אלל עמלק כענין שנאמר (שמואל"א טו, ו) ויאמר שאול אל הקיני וגו' הזכירו אחר עמלק נסתכל בגדולתם של בני יתרו שנאמר זהם (דה"א ז, נה) תרעמים שמעמים שוכחים (ספרי זהעלתך עח): איתן מושבך. תמה אני מהיכן זכית לכך הלא אתה עמי היית צענה (שמות א, י) הצה נחממה לו ועתה נחשבת צאיתן ומעוז של ישראל (סנהדרין קו, ח):

(22) כי אם יהיה לבער קין וגו'. אשריך שנתקעת לתוקף זה שאינך נטרד עוד מן העולם כי אף אם אתה עתיד לגלות עם עשרת השבטים ותהיה לבער ממקום שנתישבת שם מה צריך עד מה אשור תשבך. עד היכן הוא מגלה אותך שמא לחלח וחזור אין זה טרוד מן העולם אלא טלטול ממקום למקום ושחזר עם שאר הגליות:

(23) וישא משלו וגו'. כיון שהזכיר את שביית אשור אמר: ארי מי יחיה משמו אל. מי יכול להחיות את עצמו משומו את אלה שלא ישים עליו הגוזר את אלה שיעמוד סגחריז ויבלבל את כל האומות ועוד יבואו נים מיד כתיים ויעברו כתיים שהן ארמיים צבירניות גדולות על אשור:

(24) וענו אשור וענו עבר. וענו אותם שצעזר הנהר: וגם הוא עדי אובד. וכן פירש (דניאל ז, יא) עד דקטילת חיותא והוצד גשמה: וצבים. ספינות גדולות כדכתיב (ישעיה לג, כא) וזי אדיר וצורני רבתי:

(1) בשטים. כך שמה (סנהדרין קו, ח): לינות אל בנות מואב. על ידי ענת צלעם כדאיתא בחלק (שם):

(2) וישתחו לאלהיהן. כשתקף יצרו עליו ואומר לה השמע לי והיא מושיאה לו דמות פעור מחיקה ואומרת לו השתחוה לזה (תנחומא יח):

(3) פעור. על שם שפוערין לפניו פי הטבעת ומושיאין רעיו וזו היא עבודתו: ויחר אף ה' בישראל. שלח זהם מגפה:

4	<p>And the LORD said unto Moses: 'Take all the chiefs of the people, and hang them up unto the LORD in face of the sun, that the fierce anger of the LORD may turn away from Israel.'</p>	<p>וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה דַּבֵּר יָת כָּל רִישֵׁי עַמָּא וְדוֹן וְקַטֹּל דְּחִיב קַטֹּל קָדָם יְיָ לְקַבִּיל שְׁמַשׁ וְיִתּוּב תְּקוּף רִוְזָא דִּי מִיִּשְׂרָאֵל:</p>	<p>וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה קַח אֶת־ כָּל־רָאשֵׁי הָעָם וְהוֹקֵעַ אוֹתָם לִפְנֵי הָהָר נִגַּד הַשָּׁמֶשׁ וַיֵּשֶׁב חֲרוֹן אַף־יְהוָה מִיִּשְׂרָאֵל:</p>	4
5	<p>And Moses said unto the judges of Israel: 'Slay ye every one his men that have joined themselves unto the Baal of Peor.'</p>	<p>וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְדִיּוּנֵי יִשְׂרָאֵל קַטֹּלוּ גִבֹּר גִּבֹּר וְגִבֹּר וְגִבֹּר דְּאִתְחַבְרוּ לְבַעַל פְּעוֹר:</p>	<p>וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־שֹׁפְטֵי יִשְׂרָאֵל הֲרֹגוּ אִישׁ אֶנְשָׁיו הַנִּצְמָדִים לְבַעַל פְּעוֹר:</p>	5
6	<p>And, behold, one of the children of Israel came and brought unto his brethren a Midianitish woman in the sight of Moses, and in the sight of all the congregation of the children of Israel, while they were weeping at the door of the tent of meeting.</p>	<p>וְהָא גִבֹּרָא מִבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶתָּא וְקָרִיב לְוֹת אַחֲוֵהּ יָת מִדְיָנִיתָא לְעֵינֵי מֹשֶׁה וּלְעֵינֵי כָּל בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל וְאֲנֹן בָּכִין בְּתַרְע מוֹשָׁפִין זִמְנָא:</p>	<p>וְהִנֵּה אִישׁ מִבְנֵי יִשְׂרָאֵל בָּא וַיִּקְרַב אֶל־אֲחָיו אֶת־הַמְדִּינִית לְעֵינֵי מֹשֶׁה וּלְעֵינֵי כָל־עֵדֻת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל וְהָמָּה בִלְכִים פָּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:</p>	6
7	<p>And when Phinehas, the son of Eleazar, the son of Aaron the priest, saw it, he rose up from the midst of the congregation, and took a spear in his hand.</p>	<p>וַחֲזָא פִּינְחָס בֶּר אֶלְעָזָר בֶּר אַהֲרֹן כֹּהֵנָא וְקָם מִגּוֹ כְּנֻשְׁתָּא וַיִּסֵּב רוֹמְחָא בִּידֵיהּ:</p>	<p>וַיֵּרָא פִּינְחָס בֶּן־אֶלְעָזָר בֶּן־ אַהֲרֹן חֹבֵל וַיִּקָּם מִתּוֹךְ הָעֵדֻה וַיִּקַּח רֹמַח בְּיָדוֹ:</p>	מפטייר
8	<p>And he went after the man of Israel into the chamber, and thrust both of them through, the man of Israel, and the woman through her belly. So the plague was stayed from the children of Israel.</p>	<p>וַעֲלָא בְּתַר גִּבֹּרָא בֶר יִשְׂרָאֵל לְקוֹבְתָא וּבִזַּע יָת תְּרוּיָהוֹן יָת גִּבֹּרָא בֶר יִשְׂרָאֵל וְיָת אֶתְתָּא בְּמַעְחָא וְאֶתְכֵּלִי מוֹתָנָא מַעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>	<p>וַיָּבֵא אַחֵר אִישׁ־יִשְׂרָאֵל אֶל־ הַקִּבְּה וַיִּדְקֹר אֶת־שְׁנֵיהֶם אֶת־ אִישׁ יִשְׂרָאֵל וְאֶת־הָאִשָּׁה אֶל־ קִבְתָּהּ וַתַּעֲצֹר הַמִּגְפָּה מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>	8

- (4) קח את כל ראשי העם. לשפוט את העוזדים לפעור (סנהדרין לה, א): והוקע אותם. את העוזדים. והוקע. היא תלייה (שם לד, ז) כמו שמזינו צנני שאל (שמואל ב כא, ו) והוקענוס לה' ושם תלייה מפורשת. עוזדי עבודת אלילים צסקילה וכל הנסקלים נתלין (סנהדרין מה, א): נגד השמש. לעין כל ומדרש אגדה (תנחומא יט) השמש מודיע את החוטאים העין נקפל מכנגדו והחמה זרחת עליו:
- (5) הרגו איש אנשיו. כל אחד ואחד מדייני ישראל היה הורג שנים ודייני ישראל ח' רצוא ושמונת אלפים כדאיתא בסנהדרין (יח, א):
- (6) והנה איש וגו'. נתקצצו שצטו של שמעון אלז זמרי שהיה נשיא שלהם ואמרו לו אנו נדונין צמיתה ואתה יושב וכו' כדאיתא צאלו הן הנשרפין (שם פז, א): את המדינית. כזי צת זור: לעיני משה. אמרו לו. משה. זו אסורה או מותרת אם תאמר אסורה צת יתרו מי החירה לך וכו' כדאיתא התם (שם): והמה בכים. נתעלמה ממנו הלכה (כל הצועל ארמית קנאין פוגעין צו) געו כולם צצכיה. צעגל עמד משה כנגד ששים רצוא שנאמר (שמות לב, כ) ויטחן עד אשר דק וגו'. וכאן רפו ידיו. אלז כדי שיצא פינחס ויטול את הראוי לו (סנהדרין שם. תנחומא כ):
- (7) וירא פינחס. ראה מעשה וזכר הלכה אמר לו למשה מקובלני ממך הצועל ארמית קנאין פוגעין צו. אמר לו קריינא דאירגתא איהו ליהוי פרוונקא מיד ויקח רומח צידו וגו' (סנהדרין שם):
- (8) אל הקבה. אל האהל: אל קבתה. כמו (דברים יח, ג) הלחיים (ס"א אל הקיצה) והקיצה. כוון צתוך זכרות של זמרי ונקצות שלה וראו כולם שלא לחנם הרגם והרצה נסים נעשו לו כו' כדאיתא התם (סנהדרין פז, ב. ספרי קלא):

9 And those that died by the plague were twenty and four thousand. וַיְהִיו הַמֵּתִים בַּמִּגַּפָּה אַרְבָּעָה וְעֶשְׂרִים אָלֶף: (פ) וַיָּרֶבְעָא אֶלְפִין: וַהּוּ דַּמִּיתוּ בְּמוֹתָנָא עֲשָׂרִין

The Haftarah is Micah 5:6 - 6:8 on page 199.

10 And the LORD spoke unto Moses, saying: וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר: וּמַלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:

11 'Phinehas, the son of Eleazar, the son of Aaron the priest, hath turned My wrath away from the children of Israel, in that he was very jealous for My sake among them, so that I consumed not the children of Israel in My jealousy. פִּינְחָס בֶּר אֱלֶעָזָר בֶּר אַהֲרֹן כָּהֵנָא אֲתִיב ית חַמְתִּי מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּדַקְנֵי ית קִנְאָתִי בִּיְהוּדָה וְלֹא שִׁיַּצְתִּי ית בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאָתִי: בְּתוֹכָם וְלֹא־כִלְיִתִּי אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאָתִי: (בספרי ספרד ואשכנז נהוג לכתוב פִּינְחָס בִּירוּד זעירא) בֶּן־אֱלֶעָזָר בֶּן־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן הָשִׁיב אֶת־חַמְתִּי מֵעַל בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאָתוֹ אֶת־קִנְאָתִי בְּתוֹכָם וְלֹא־כִלְיִתִּי אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאָתִי:

12 Wherefore say: Behold, I give unto him My covenant of peace; לָכֵן אֶמַר הַנְּנִי נָתַן לּוֹ אֶת־בְּרִיתִי שְׁלֹום: (בספרי ספרד ואשכנז וי"ו קטיעא) בְּכִין אֵימַר הָאֲנָא גָזַר לִיהּ ית קִימִי שְׁלָם:

13 and it shall be unto him, and to his seed after him, the covenant of an everlasting priesthood; because he was jealous for his God, and made atonement for the children of Israel. וְהָיְתָה לּוֹ וּלְזֶרְעוֹ אַחֲרָיו בְּרִית כְּהֻנָּה עוֹלָם תַּחַת אֲשֶׁר קָנָא לְאַלְהֵיו וַיִּכַּפֵּר עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: וְתָהִי לִיהּ וּלְבָנוֹתָי בְּתֻרוּהִי קִים כְּהוּנַת עֹלָם חֶלֶף דַּקְנֵי קָדָם אֱלֹהֵיהּ וַיִּכַּפֵּר עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

14 Now the name of the man of Israel that was slain, who was slain with the Midianitish woman, was Zimri, the son of Salu, a prince of a fathers' house among the Simeonites. וְשֵׁם אִישׁ יִשְׂרָאֵל הַמָּכָה אֲשֶׁר הָכָה אֶת־הַמִּדְיָנִית זִמְרִי בֶן־סָלוּא נָשִׂיא בֵּית־אָב לְשִׁמְעוֹנִי: וְשׁוֹם גּוֹבְרָא בֶר יִשְׂרָאֵל קְטִילָא דְאַתְקַטִּיל עִם מִדְיָנִיתָא זִמְרִי בֶר סָלוּא רַב בֵּית בָּא לְבֵית שְׁמֻעוֹן:

(11) פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן. לפי שהיו השצטים מצזים אותם הראיתם בן פוטי זה שפיטס אזי אמו עגלים לעבודת אלילים והרג נשיא שצט מישראל לפיכך צא הכחז ויחסו אחר אהרן (סנהדרין פז, ב. סוטה מז): בקנאו את קנאית. צנקמו את נקמתי. צקצפו את הקסף שהיה לי לקנוף. כל לשון קנאה הוא המתחרה לנקום נקמת דבר אנפרטמנ"ט צלע"ז:

(12) את בריתי שלום. שמהא לו לצרית שלום כאדם המחזיק טובה וחנות למי שעושה עמו טובה אף כאן פירש לו הקצ"ה שלומותיו (סנהדרין סז):

(13) והיתה לו. צרית זאת. ברית כהנת עולם. שאף על פי שכבר נתנה כהונה לזרעו של אהרן לא נתנה אלא לאהרן ולצניו שנמשחו עמו ולתולדותיהם שיולידו אחר המשחקן אצל פינחס שגולד קודם לכן ולא נמשך לא צא לכלל כהונה עד כאן. וכן שנינו בזבחים (קא, ב) לא נמכהו פינחס עד שהרגו לזמרי: לאלהיו. כמו (במדבר יא, כט) המקנא אתה לי (זכריה ח, ב) וקנאתי לציין. צשזיל ציון:

(14) ושם איש ישראל וגו'. כשם שייחס את הצדיק לשבח ייחס את הרשע לגנאי (תנחומא פנחס ב): נשיא בית אב לשמעוני. לאחד מחמשת צתי אבות שהיו לשצט שמעון. דבר אחר להודיע שצחו של פינחס שאף על פי שזה היה נשיא לא מנע

15	And the name of the Midianitish woman that was slain was Cozbi, the daughter of Zur; he was head of the people of a fathers' house in Midian.	וְשֵׁם הָאִשָּׁה הַמִּדְיָנִית כֹּזְבִי בֶת-צֹר רֹאשׁ אֲמוֹת בֵּית אָב בְּמִדְיָן הוּא: (פ)	וְשֵׁם אֶתְחַטִּיל מִדְיָנִיתָא קֹזְבִי בֶת צֹר רִישׁ אוֹמֵי בֵית אָבָא בְּמִדְיָן הוּא:
16	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:	וּמַלְלִי יי עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:
17	'Harass the Midianites, and smite them;	צָרֹר אֶת-הַמִּדְיָנִים וְהַכִּיתֶם אוֹתָם:	אָעִיק לְמִדְיָנָא וְתַקְטִיל יְתִהוֹן:
18	for they harass you, by their wiles wherewith they have beguiled you in the matter of Peor, and in the matter of Cozbi, the daughter of the prince of Midian, their sister, who was slain on the day of the plague in the matter of Peor.'	כִּי צָרְרִים הֵם לָכֶם בְּנִכְלִיתָם אֲשֶׁר-נִכְלּוּ לָכֶם עַל-דְּבַר- פְּעֹזֹר וְעַל-דְּבַר כֹּזְבִי בֶת- נְשִׂיא מִדְיָן אֲחֹתָם הַמִּכָּה בְּיוֹם-הַמַּגֶּפֶה עַל-דְּבַר-פְּעֹזֹר:	אֲרֵי מְעִיקִין אֲנֹן לְכֹן בְּנִכְלִיתָהוֹן דְּנִכְלִילוּ לְכֹן עַל עִסְק פְּעֹזֹר וְעַל עִסְק כֹּזְבִי בֶת רִבָּא דְּמִדְיָן אֲחִיתָהוֹן דְּאֶתְחַטִּיל בְּיוֹמָא דְּמוֹתָנָא עַל עִסְק פְּעֹזֹר:
XXVI	And it came to pass after the plague, that the LORD spoke unto Moses and unto Eleazar the son of Aaron the priest, saying:	וַיְהִי אַחֲרֵי הַמַּגֶּפֶה (פ) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל אֶלְעָזָר בֶּן- אֲהֵרֹן הַכֹּהֵן לֵאמֹר:	וַהֲנִה בְּתֵר מוֹתָנָא וַאֲמַר יי לְמֹשֶׁה וְלְאֶלְעָזָר בֶּר אֲהֵרֹן כְּהֵנָא לְמִימַר:
2	'Take the sum of all the congregation of the children of Israel, from twenty years old and upward, by their fathers' houses, all that are able to go forth to war in Israel.'	שָׂאוּ אֶת-רֹאשׁוֹ כָּל-עֵדַת בְּנֵי- יִשְׂרָאֵל מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְמַעְלָה לְבֵית אֲבֹתָם כָּל-יֹצֵא צִבָּא בְּיִשְׂרָאֵל:	קִבִּילוּ יֵת חוֹשְׁבֵן כָּל כְּנֻשְׁתָּא דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִכַּב עֶשְׂרִין שָׁנִין וְלַעֲיָלָא לְבֵית אֲבִהֶתָהוֹן כָּל נְפִיק חֵילָא בְּיִשְׂרָאֵל:
3	And Moses and Eleazar the priest spoke with them in the plains of Moab by the Jordan at Jericho, saying:	וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אִתָּם בְּעֶרְבַת מוֹאָב עַל-יַרְדֵּן יְרֵחוֹ לֵאמֹר:	וּמַלְלִי מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר כְּהֵנָא אֲמַרו לְמַמְנֵי יְתִהוֹן בְּמִישְׁרֵיָא דְּמוֹאָב עַל יַרְדֵּנָא דִּירְיָחוֹ לְמִימַר:

את עצמו מלקנא לחילול השם לכן הודיעך הכחוז מי הוא המוכה:
(15) ושם האשה המכה וגו'. להודיעך שנאתן של מדיינים שהפקירו צת מלך לזנות כדי להחטיא את ישראל (שם): ראש
אומות. אחד מחמשת (במדבר לא, ח) מלכי מדין את חוי ואת רקס ואת צור וגו' והוא היה חשוב מכולם שנאמר ראש אמות
ולפי שנהג בזיון בעצמו להפקיר צמו מנאו שלישי (תנחומא שם): בית אב. חמשת צתי אצות היו למדין. (בראשית כה, ד)
עיפה ועפר וחנוך ואבידע ואלדעה וזה היה מלך לאחד מהם:
(17) צרור. כמו זכור שמור לשון הווה. עליכם לאייב אותם:
(18) כי צוררים הם לכם וגו' על דבר פעור. שהפקירו צנותיהם לזנות כדי להטעותכם אחר פעור. ואת מואב לא
זה להשמיד מפני רות שהיתה עמידה לנאת מהם כדאמרין (בבבא קמא לא, ז):
(1) ויהי אחרי המגפה וגו'. משל לרועה שנכנסו זאבים לחוך עדרו והרגו בהן והוא מונה אותן לידע מנין הנוטרות. דבר
אחר כשינאו ממזרים ונמסרו למשה נמסרו לו צמנין עכשיו שקרב למוט ולהחזיר לאנו מחזירם צמנין (תנחומא יד):
(2) לבית אבתם. על שצט האצ יתחסו ולא אחר האם (ב"צ קט, ז):
(3) וידבר משה ואלעזר הכהן אתם. דברו עמם על זאת שזה המקום למנותם: לאמר. אמרו להם צריכים אתם
להמנות:

4	<p>‘[Take the sum of the people,] from twenty years old and upward, as the LORD commanded Moses and the children of Israel, that came forth out of the land of Egypt.’</p>	<p>מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה כָּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הֵיצְאִים מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם:</p>	4
5	<p>Reuben, the first-born of Israel: the sons of Reuben: of Hanoch, the family of the Hanochites; of Pallu, the family of the Palluites;</p>	<p>רְאוּבֵן בְּכוֹר יִשְׂרָאֵל בְּנֵי רְאוּבֵן חֲנוּךְ מִשְׁפַּחַת הַחֲנוּכִּי לְפָלֹא מִשְׁפַּחַת הַפְּלֹאִי:</p>	שני
6	<p>of Hezron, the family of the Hezronites; of Carmi, the family of the Carmites.</p>	<p>לְחֶצְרֹן מִשְׁפַּחַת הַחֶצְרֹנִי לְכַרְמִי מִשְׁפַּחַת הַכַּרְמִי:</p>	6
7	<p>These are the families of the Reubenites; and they that were numbered of them were forty and three thousand and seven hundred and thirty.</p>	<p>אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת הָרְאוּבֵנִי וַיְהִי פְקֻדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וָאַרְבַּעִים אֶלֶף וּשְׁבַע מֵאוֹת וּשְׁלֹשִׁים:</p>	7
8	<p>And the sons of Pallu: Eliab.</p>	<p>וּבְנֵי פְלֹא אֱלִיאָב:</p>	8
9	<p>And the sons of Eliab: Nemuel, and Dathan, and Abiram. These are that Dathan and Abiram, the elect of the congregation, who strove against Moses and against Aaron in the company of Korah, when they strove against the LORD;</p>	<p>וּבְנֵי אֱלִיאָב נִמְרוּעַל וְדָתָן וְאַבִּירָם הֵוא דָּתָן וְאַבִּירָם מְעֲרָעִי כְּנֻשָׁתָא דְאַתְּכְנִישׁוּ עַל מֹשֶׁה וְעַל אַהֲרֹן בְּכְנֻשָׁתָא דְקָרַח בְּהֻצָּתָם עַל־יְהוָה:</p>	9
10	<p>and the earth opened her mouth, and swallowed them up together with Korah, when that company died; what time the fire devoured two hundred and fifty men, and they became a sign.</p>	<p>וַתִּפְתַּח הָאָרֶץ אֶת־פִּיהָ וַתִּבְלַע אֹתָם וְאֶת־קָרַח בְּמוֹת הָעֵדָה בְּאֶכְלֵל הָאֵשׁ אֶת חֲמִשִּׁים וּמֵאוֹתָיִם אִישׁ וַיְהִי לְנֹס:</p>	10
11	<p>Notwithstanding the sons of Korah died not.</p>	<p>וּבְנֵי־קָרַח לֹא־מָתוּ: (ס)</p>	11

- (4) מבן עשרים שנה ומעלה כאשר צוה וגו'. שיהא מנינם מן עשרים שנה ומעלה שנאמר (שמות ל, יג) כל העובר על הפקודים וגו':
- (5) משפחת החנכי. לפי שהיו האומות מצוין אותם ואומרים מה אלו מתיחסין על שבטיהם סבורין הם שלא שלטו המצריים באמותיהם אם צגופים היו מושלים קל וחומר צגופים יהיו לפיכך הטיל הקב"ה שמו עליהם ה"א מנח וזה וי"ד מנח זה לומר מעיד אני עליהם שהם בני אצותיהם וזה הוא שמפורש על ידי דוד (תהלים קכג, ד) שבטי יה עדות לישראל (שהש"ר ד, יב). השם הזה מעיד עליהם לשבטיהם לפיכך צבולם כחיצ החנכי הפלאי אצל צימנה (להלן מד) לא הוצרך לומר משפחת הימני לפי שהם קצוה צו יו"ד צראש וה"א צסוף:
- (9) אשר הצו. את ישראל על משה: בהצתם. את העם על ה': הצו. השיאו את ישראל לריב על משה לשון הפעילו:
- (10) ויהיו לנס. לאות ולזכרון (צמדזר יז, ה) למען אשר לא יקרבו איש זר לחלוק עוד על הכהונה:

12	The sons of Simeon after their families: of Nemuel, the family of the Nemuelites; of Jamin, the family of the Jaminites; of Jachin, the family of the Jachinites;	בְּנֵי שִׁמְעוֹן לְמִשְׁפַּחְתָּם לְנִמְוָאֵל מִשְׁפַּחַת הַנְּמֻוָּאֵלִי לְיָמִין מִשְׁפַּחַת הַיָּמִינִי לְיָכִין מִשְׁפַּחַת הַיָּכִינִי:	12
13	of Zerah, the family of the Zerahites; of Shaul, the family of the Shaulites.	לְזֶרַח זֶרַחִי לְשָׁאוּל מִשְׁפַּחַת הַשְּׁאוּלִי:	13
14	These are the families of the Simeonites, twenty and two thousand and two hundred.	אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת הַשִּׁמְעֹנִי שְׁנַיִם וְעֶשְׂרִים אֶלֶף וּמֵאתַיִם: (ס)	14
15	The sons of Gad after their families: of Zephon, the family of the Zephonites; of Haggi, the family of the Haggites; of Shuni, the family of the Shunites;	בְּנֵי גָד לְזֶרְעֵיהֶוֹן לְצִפּוֹן זֶרַעִית צִפּוֹן לְחָגִי זֶרַעִית חָגִי לְשׁוּנֵי זֶרַעִית שׁוּנִי:	15
16	of Ozni, the family of the Oznites; of Eri, the family of the Erites;	לְאֹזְנֵי מִשְׁפַּחַת הָאֹזְנִי לְעֵרִי מִשְׁפַּחַת הָעֵרִי:	16
17	of Arod, the family of the Arodites; of Areli, the family of the Arelites.	לְאַרְוֹד מִשְׁפַּחַת הָאֲרוֹדִי לְאַרְאֵלִי מִשְׁפַּחַת הָאֲרֵאֵלִי:	17
18	These are the families of the sons of Gad according to those that were numbered of them, forty thousand and five hundred.	אֵלֶּה זֶרְעֵי בְּנֵי גָד לְמִנְיֵיהֶוֹן אַרְבָּעִין אֶלֶף וַחֲמִישׁ מֵאָה: וַחֲמִשׁ מֵאוֹת: (ס)	18
19	The sons of Judah: Er and Onan; and Er and Onan died in the land of Canaan.	בְּנֵי יְהוּדָה עֵר וְאוֹנָן וּמֵית עֵר וְאוֹנָן בְּאֶרֶץ כְּנָעַן:	19
20	And the sons of Judah after their families were: of Shelah, the family of the Shelanites; of Perez, the family of the Perezites; of Zerah, the family of the Zerahites.	וַיְהִי בְּנֵי־יְהוּדָה לְמִשְׁפַּחְתָּם לְשִׁלָּה מִשְׁפַּחַת הַשְּׁלָנִי לְפֶרֶץ מִשְׁפַּחַת הַפֶּרֶצִי לְזֶרַח מִשְׁפַּחַת הַזֶּרַחִי:	20

(11) ובני קרח לא מותו. הם היו בענה תחלה. ובעת המחלוקת הרהרו תשובה בלם לפיכך נתנצר להם מקום גבוה בגיהנםם וישבו שם (במ"ר):

(13) לְזֹרֵחַ. הוא זורח (שמות ו, טו). לשון זוהר. אבל משפחת אהרן בטלה וכן חמש משבט בנימין שהרי בעשרה צנים ירד למצרים (בראשית מו, כב) וכאן לא מנה אלא חמשה וכן אצבון לגד הרי שבע משפחות ומנאשי בגמרא ירושלמית (סוטה א, י) שכשמת אהרן נסתלקו עניי כבוד וצאו הכנענים להלחם בישראל ונתנו לב לחזור למצרים וחזרו לאחריהם ח' מסעות מהר ההר למוסרה שנאמר (דברים י, י) ובני ישראל נסעו במדברות בני יעקב מוסרה שם מת אהרן והלא זהר ההר מת וממוסרה עד הרי ההר שמונה מסעות יש למפרע אלא שחזרו לאחריהם ורדפו בני לוי אחריהם להחזירם והרגו מהם שבע משפחות ומצני לוי נפלו ארבע משפחות משפחת שמעי ועזיאל ומצני יצהר לא נמנו כאן אלא משפחת הקרחי והרביעית לא ידעתי מה היא. ורבי נתנחומא (ויחי י) דרש שמתו במגפה דבדר בלעם אבל לפי החסרון שחסר משבט שמעון במנין זה ממנין הראשון שבמדבר סיני נראה שכל כ"ד אלף נפלו משבטו של שמעון:

(16) לאזני. אומר אני שזו משפחת אלנזון (בראשית מו, טז) ואני יודע למה לא נקראת משפחתו על שמו:

21	And the sons of Perez were: of Hezron, the family of the Hezronites; of Hamul, the family of the Hamulites.	וְהָיוּ בְנֵי פֶרֶץ לְחֶצְרוֹן זָרְעִית חֶצְרוֹן לְחָמוּל זָרְעִית חָמוּל:	וַיְהִי בְנֵי־פֶרֶץ לְחֶצְרוֹן מִשְׁפַּחַת הַחֶצְרוֹנִי מִשְׁפַּחַת הַחָמוּלִי:	21
22	These are the families of Judah according to those that were numbered of them, threescore and sixteen thousand and five hundred.	אֵלֶּין זָרְעִית יְהוּדָה לְמִנְיַתָּהוֹן שִׁבְעִין וּשְׁתָּא אֶלְפִין וַחֲמִישׁ מֵאָה:	אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת יְהוּדָה לְפָקְדֵיהֶם שֵׁשָׁה וּשְׁבַעִים אֶלֶף וַחֲמִשׁ מֵאוֹת: (ס)	22
23	The sons of Issachar after their families: of Tola, the family of the Tolaïtes; of Puvah, the family of the Punites;	בְּנֵי יִשָּׁשְׁכָר לְזָרְעֵיתָהוֹן תּוֹלַע זָרְעִית תּוֹלַע לְפֻנָּה זָרְעִית פֻּנָּה:	בְּנֵי יִשָּׁשְׁכָר לְמִשְׁפַּחָתָם תּוֹלַע מִשְׁפַּחַת הַתּוֹלָעִי לְפֻנָּה מִשְׁפַּחַת הַפּוּנִי:	23
24	of Jashub, the family of the Jashubites; of Shimron, the family of the Shimronites.	לְיָשׁוּב זָרְעִית יָשׁוּב לְשִׁמְרוֹן זָרְעִית שִׁמְרוֹן:	לְיָשׁוּב מִשְׁפַּחַת הַיָּשׁוּבִי לְשִׁמְרוֹן מִשְׁפַּחַת הַשִּׁמְרוֹנִי:	24
25	These are the families of Issachar according to those that were numbered of them, threescore and four thousand and three hundred.	אֵלֶּין זָרְעִית יִשָּׁשְׁכָר לְמִנְיַתָּהוֹן שְׁתֵּין וָאַרְבַּעַא אֶלְפִין וַתְּלַת מֵאָה:	אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת יִשָּׁשְׁכָר לְפָקְדֵיהֶם אַרְבַּעָה וּשְׁשִׁים אֶלֶף וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת: (ס)	25
26	The sons of Zebulun after their families: of Sered, the family of the Seredites; of Elon, the family of the Elonites; of Jahleel, the family of the Jahleelites.	בְּנֵי זְבוּלוֹן לְזָרְעֵיתָהוֹן לְסֶרֶד זָרְעִית סֶרֶד לְאֵילֹן זָרְעִית אֵילֹן לְיַחֲלֵאל זָרְעִית יַחֲלֵאל:	בְּנֵי זְבוּלוֹן לְמִשְׁפַּחָתָם לְסֶרֶד מִשְׁפַּחַת הַסֶּרְדִּי לְאֵילֹן מִשְׁפַּחַת הָאֵילָנִי לְיַחֲלֵאל מִשְׁפַּחַת הַיַּחֲלֵאֲלִי:	26
27	These are the families of the Zebulunites according to those that were numbered of them, threescore thousand and five hundred.	אֵלֶּין זָרְעִית זְבוּלוֹן לְמִנְיַתָּהוֹן שְׁתֵּין אֶלְפִין וַחֲמִישׁ מֵאָה:	אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת הַזְּבוּלוֹנִי לְפָקְדֵיהֶם שְׁשִׁים אֶלֶף וַחֲמִשׁ מֵאוֹת: (ס)	27
28	The sons of Joseph after their families: Manasseh and Ephraim.	בְּנֵי יוֹסֵף לְזָרְעֵיתָהוֹן מְנַשֶּׁה וְאֶפְרַיִם:	בְּנֵי יוֹסֵף לְמִשְׁפַּחָתָם מְנַשֶּׁה וְאֶפְרַיִם:	28

(24) לְיָשׁוּב. הוּא יוֹצֵא הָאִמּוֹר צִיּוֹרְדֵי מִצְרַיִם (שֵׁם יג) כִּי כָל הַמִּשְׁפָּחוֹת נִקְרְאוּ עַל שֵׁם יוֹרְדֵי מִצְרַיִם. וְהַנּוֹלָדִין מִשֵּׁם וְהַלָּא לֹא נִקְרְאוּ הַמִּשְׁפָּחוֹת עַל שֵׁם חוּץ מִמִּשְׁפָּחוֹת אֲפִרַיִם וּמְנַשֶּׁה שֶׁנּוֹלְדוּ כּוֹלֵם צִמְרַיִם וְאֶרֶד וְנִעְמָן בְּנֵי צִלְע בֶּן צִנְיָמִין וּמִלְכָּאִי בִּסְרוֹדוֹ שֶׁל רֹבִי מִשֶּׁה הִדְרָשׁן שִׁירְדָה אֲמֵן לְמִצְרַיִם כִּשֶׁהִיָּתָה מַעֲבֹרָתָהּ מֵהֶם לִכְךָ נִחְלַקוּ לְמִשְׁפָּחוֹת כַּחֲזָרוֹן וְחָמוּל שֶׁהִיוּ בְּנֵי צִיִּים לַיהוּדָה וְחֶצְרוֹן וּמִלְכֵיאל שֶׁהִיוּ בְּנֵי צִיִּים שֶׁל אֲשֶׁר. וְאִם אֲגִידָה הִיא הִרִיטוּ וְאִם לֹא אִוְמָר אֲנִי שֶׁהִיוּ לְצִלְע בְּנֵי צִיִּים הִרְצָה וּמִשְׁנִים הִלְלוּ אֶרֶד וְנִעְמָן יִצְחָק מִכָּל א' מִשְׁפָּחָה רַבָּה וְנִקְרְאוּ תּוֹלְדוֹת שֶׁאֵר הַצִּיִּים עַל שֵׁם צִלְע וְתּוֹלְדוֹת הַשִּׁנִּים הִלְלוּ נִקְרְאוּ עַל שֵׁם. וְכֵן אֲנִי אִוְמָר צִנְיָמִין מִכִּיר שֶׁנִּחְלַקוּ לְצ' מִשְׁפָּחוֹת אַחַת נִקְרְאָה עַל שְׁמוֹ וְאַחַת נִקְרְאָה עַל שֵׁם גִּלְעָד בְּנוֹ. ה' מִשְׁפָּחוֹת חֲסֵרוּ מִצִּנְיָמִין כֹּאֵן נִתְקִימָה מִקְנֵת נְבוֹאָה אִמּוֹ שֶׁקְרָאָהּ בֶּן אֹוִי (שֵׁם לה, יח) בֶּן אֲנִינוּתִי וּבְפִלְגָשׁ בְּגִצְעָה (שׁוֹפְטִים כ) נִתְקִימָה כּוֹלָה. ז' מִלְכָּאִי בִּסְרוֹדוֹ שֶׁל רֹבִי מִשֶּׁה הִדְרָשׁן:

29	The sons of Manasseh: of Machir, the family of the Machirites—and Machir begot Gilead; of Gilead, the family of the Gileadites.	בְּנֵי מְנַשֶּׁה לְמַכִּיר מִשְׁפַּחַת הַמַּכִּירִי וּמַכִּיר הוֹלִיד אֶת־גִּלְעָד לְגִלְעָד מִשְׁפַּחַת הַגִּלְעָדִי: לְמַכִּיר זָרְעִית מַכִּיר וּמַכִּיר אוֹלִיד יֵת גִּלְעָד לְגִלְעָד זָרְעִית גִּלְעָד:	29
30	These are the sons of Gilead: of Iezer, the family of the Iezerites; of Helek, the family of the Helekites;	אֵלֶּה בְּנֵי גִלְעָד אִיעֶזֶר זָרְעִית הָאִיעֶזְרִי לְחֶלֶק מִשְׁפַּחַת הַחֶלְקִי: אֵלֶּיֶן בְּנֵי גִלְעָד אִיעֶזֶר זָרְעִית חֶלֶק:	30
31	and of Asriel, the family of the Asrielites; and of Shechem, the family of the Shechemites;	וְאֶשְׂרִיָּאל מִשְׁפַּחַת הָאֶשְׂרִיאֵלִי וְשִׁכֶם מִשְׁפַּחַת הַשִּׁכְמִי: וְאֶשְׂרִיָּאל זָרְעִית אֶשְׂרִיָּאל וְשִׁכֶם זָרְעִית שִׁכֶם:	31
32	and of Shemida, the family of the Shemidaite; and of Hepher, the family of the Hepherites.	וּשְׁמִידָע מִשְׁפַּחַת הַשְּׁמִידָעִי וְחֶפֶר מִשְׁפַּחַת הַחֶפְרִי: וּשְׁמִידָע זָרְעִית שְׁמִידָע וְחֶפֶר זָרְעִית חֶפֶר:	32
33	And Zelophehad the son of Hepher had no sons, but daughters; and the names of the daughters of Zelophehad were Mahlah, and Noah, Hoglah, Milcah, and Tirzah.	וּצְלָפְחָד בֶּן־חֶפֶר לֹא הָיוּ לוֹ בָּנִים כִּי אִם־בָּנוֹת וְשֵׁם בָּנוֹת צְלָפְחָד מַחֲלָה וְנוֹעָה חֲגִלָּה מִלְכָּה וְתִרְצָה: וּצְלָפְחָד בֶּר חֶפֶר לֹא הָיוּ לֵיה בָּנִין אֲלֵהֵן בָּנִין וְשֵׁם בָּנוֹת צְלָפְחָד מַחֲלָה וְנוֹעָה חֲגִלָּה מִלְכָּה וְתִרְצָה:	33
34	These are the families of Manasseh; and they that were numbered of them were fifty and two thousand and seven hundred.'	אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת מְנַשֶּׁה וּפְקֻדֵיהֶם שְׁנַיִם וְחֲמִשִּׁים אָלֶף וְשֶׁבַע מֵאוֹת: (ס) אֵלֶּיֶן זָרְעִית מְנַשֶּׁה וּמִנִּיחֵיהֶן חֲמִשִּׁין וְתֵרֵין אֲלֵפִין וְשֶׁבַע מֵאוֹת:	34
35	These are the sons of Ephraim after their families: of Shuthelah, the family of the Shuthelahites; of Becher, the family of the Becherites; of Tahan, the family of the Tahanites.	אֵלֶּה בְּנֵי־אֶפְרַיִם לְמִשְׁפַּחָתָם לְשׁוּתֶלַח מִשְׁפַּחַת הַשְּׁתִּלְחִי לְבֶכֶר מִשְׁפַּחַת הַבִּכְרִי לְתַחַן מִשְׁפַּחַת הַתַּחְנִי: אֵלֶּיֶן בְּנֵי אֶפְרַיִם לְזָרְעֵיהֶן לְשׁוּתֶלַח זָרְעִית שׁוּתֶלַח לְבֶכֶר זָרְעִית בֶּכֶר לְתַחַן זָרְעִית תַּחַן:	35
36	And these are the sons of Shuthelah: of Eran, the family of the Eranites.	וְאֵלֶּה בְּנֵי שׁוּתֶלַח לְעֶרֶן מִשְׁפַּחַת הָעֶרְנִי: וְאֵלֶּיֶן בְּנֵי שׁוּתֶלַח לְעֶרֶן זָרְעִית עֶרֶן:	36
37	These are the families of the sons of Ephraim according to those that were numbered of them, thirty and two thousand and five hundred. These are the sons of Joseph after their families.	אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת בְּנֵי־אֶפְרַיִם לְפְקֻדֵיהֶם שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים אָלֶף וְחֲמִשׁ מֵאוֹת אֵלֶּה בְּנֵי־יוֹסֵף לְמִשְׁפַּחָתָם: (ס) אֵלֶּיֶן זָרְעִית בְּנֵי אֶפְרַיִם לְמִנִּיחֵיהֶן תֵּלָתִין וְתֵרֵין אֲלֵפִין וְחֲמִישׁ מֵאוֹת אֵלֶּיֶן בְּנֵי יוֹסֵף לְזָרְעֵיהֶן:	37

(36) ואלה בני שותלח וגו'. שאר בני שותלח נקראו תולדותיהם על שם שותלח ומערן יצאה משפחה רבה ונקראת על שמו ונחשבו בני שותלח לשתי משפחות לא וחשוב ותמצא צפרשה זו חמשים ושבע משפחות ומבני לוי שמונה הרי ששים וחמש וזהו שנאמר (דברים 1, 2) כי אתם המעט וגו' ה"א מעט חמשה אחד חסרים ממשפחות כל העמים שהן שבעים אף זה הבנתי מיסודו של רבי משה הדורשן. אך הוצרכתי לפחות ולהוסיף בדברים:

38	The sons of Benjamin after their families: of Bela, the family of the Belaïtes; of Ashbel, the family of the Ashbelites; of Ahiram, the family of the Ahiramites;	בְּנֵי בְנִימִן לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֶלַע מִשְׁפַּחַת הַבְּלָעִי לְאַשְׁבֵּל מִשְׁפַּחַת הָאֲשֵׁבֵלִי לְאַחִירָם מִשְׁפַּחַת הָאֲחִירָמִי:	38
39	of Shephupham, the family of the Shuphamites; of Hupham, the family of the Huphamites.	לְשׁוּפָם מִשְׁפַּחַת הַשּׁוּפָמִי לְחוּפָם מִשְׁפַּחַת הַחוּפָמִי:	39
40	And the sons of Bela were Ard and Naaman; [of Ard,] the family of the Ardites; of Naaman, the family of the Naamites.	וַיְהִיו בְּנֵי-בֶלַע אֶרֶד וְנַעֲמָן מִשְׁפַּחַת הָאֶרְדִּי לְנַעֲמָן מִשְׁפַּחַת הַנַּעֲמָנִי:	40
41	These are the sons of Benjamin after their families; and they that were numbered of them were forty and five thousand and six hundred.	אֵלֶּה בְּנֵי-בְנִימִן לְמִשְׁפַּחְתָּם וּמִנִּיחֹן אַרְבָּעִין וַחֲמִשָּׁא אַלְפִין וָשֵׁשׁ מֵאוֹת:	41
42	These are the sons of Dan after their families: of Shuham, the family of the Shuhamites. These are the families of Dan after their families.	אֵלֶּה בְּנֵי-דָן לְמִשְׁפַּחְתָּם לְשׁוּחָם מִשְׁפַּחַת הַשּׁוּחָמִי אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת דָּן לְמִשְׁפַּחְתָּם:	42
43	All the families of the Shuhamites, according to those that were numbered of them, were threescore and four thousand and four hundred.	כָּל-מִשְׁפַּחַת הַשּׁוּחָמִי לְפָקְדֵיהֶם אַרְבָּעָה וָשֵׁשִׁים אַלְפִי וָאַרְבַּע מֵאוֹת:	43
44	The sons of Asher after their families: of Imnah, the family of the Imnites; of Ishvi, the family of the Ishvites; of Beriah, the family of the Beriites.	בְּנֵי אָשֶׁר לְמִשְׁפַּחְתָּם לִימְנָה מִשְׁפַּחַת הַיִּמְנָה לִישְׁוִי מִשְׁפַּחַת הַיִּשְׁוִי לְבְרִיעָה מִשְׁפַּחַת הַבְּרִיעִי:	44
45	Of the sons of Beriah: of Heber, the family of the Heberites; of Malchiel, the family of the Malchielites.	לְבְנֵי בְרִיעָה לְחֶבֶר מִשְׁפַּחַת הַחֶבְרִי לְמַלְכִּיאֵל מִשְׁפַּחַת הַמַּלְכִּיאֵלִי:	45
46	And the name of the daughter of Asher was Serah.	וְשֵׁם בֶּת-אָשֶׁר שֶׁרָח:	46

(38) לאחירם. הוא אחי (צראשית מו, כא) שירד למצרים ולפי שנקרא על שם יוסף שהיה אחיו ורם ממנו נקרא אחירם:

(39) שפופם. הוא מופיס (צראשית שס) על שם שהיה יוסף שפוף בין האומות:

(42) לשוחם. הוא חושים (שם כג):

(46) ושם בת אשר שרח. לפי שהיתה קיימת צחיים מנאה כאן (סוטה יג, א):

47	These are the families of the sons of Asher according to those that were numbered of them, fifty and three thousand and four hundred.	אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת בְּנֵי־אַשֵּׁר אֲלֵינ זִרְעֵית בְּנֵי אֲשֵׁר לִפְקֻדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וַחֲמִשִּׁים לְמִנְיָהוֹן חֲמִשִּׁין וּתְלָתָא אֶלְפִין וָאַרְבַּע מֵאוֹת: (ס)	47
48	The sons of Naphtali after their families: of Jahzeel, the family of the Jahzeelites; of Guni, the family of the Gunites;	בְּנֵי נַפְתָּלִי לְמִשְׁפְּחֹתָם בְּנֵי נַפְתָּלִי לְזִרְעֵיתָהוֹן לַיַּחֲזָאֵל מִשְׁפַּחַת הַיַּחֲזָאֵלִי לַיַּחֲזָאֵל לְגֻנִי זִרְעֵית גֻּנִי: מִשְׁפַּחַת הַגֻּנִי:	48
49	of Jezer, the family of the Jezerites; of Shillem, the family of the Shillemites.	לַיֶּזֶר מִשְׁפַּחַת הַיֶּזְרִי לְשִׁלֵּם לַיֶּזֶר זִרְעֵית יֶזֶר לְשִׁלֵּם זִרְעֵית שִׁלֵּם: מִשְׁפַּחַת הַשִּׁלְמִי:	49
50	These are the families of Naphtali according to their families; and they that were numbered of them were forty and five thousand and four hundred.	אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת נַפְתָּלִי אֲלֵינ זִרְעֵית נַפְתָּלִי לְמִשְׁפְּחֹתָם וּפְקֻדֵיהֶם חֲמִשָּׁה לְזִרְעֵיתָהוֹן וּמִנְיָהוֹן אַרְבָּעִין וָאַרְבָּעִים אֶלְפִין וָאַרְבַּע מֵאוֹת: וַחֲמִשָּׁא אֶלְפִין וָאַרְבַּע מֵאוֹת:	50
51	These are they that were numbered of the children of Israel, six hundred thousand and a thousand and seven hundred and thirty.	אֵלֶּה פְּקוּדֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל שֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלְפִין וָאַלְף שְׁבַע מֵאוֹת וְשָׁלֹשִׁים: (פ) אֲלֵינ מִנְיָנִי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שֵׁשׁ מֵאוֹת וָאֶחָד אֶלְפִין שְׁבַע מֵאוֹת וּתְלָתִין:	51
52	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמַלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימֹר:	שלישי כג
53	'Unto these the land shall be divided for an inheritance according to the number of names.	לְאֵלֶּה תַּחֲלֶק הָאָרֶץ בְּנַחֲלָה בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת: לְאֵלֵינ תַּתְּפִּילִיג אֶרֶצָא בְּאַחְסָנָא בְּמִנְיָן שְׁמֹהוֹן:	53
54	To the more thou shalt give the more inheritance, and to the fewer thou shalt give the less inheritance; to each one according to those that were numbered of it shall its inheritance be given.	לְרַב תַּרְבָּה נַחֲלָתוֹ וְלַמְעַט תַּמְעִיט נַחֲלָתוֹ אִישׁ לְפִי פְקֻדָּיו יִתֵּן נַחֲלָתוֹ: לְסִגְיֵי תַּסְגִּוֹן אַחְסָנָתָהוֹן וְלַזְעִירִי תַּזְעִירוֹן אַחְסָנָתָהוֹן גָּבֵר לְפֹהַם מִנְיָנֹהִי תַּתִּיחִיב אַחְסָנָתִיהִי:	54
55	Notwithstanding the land shall be divided by lot; according to the names of the tribes of their fathers they shall inherit.	אֲדִי־בְּגוּרָל יַחֲלֶק אֶת־הָאָרֶץ לְשִׁמּוֹת מִשּׁוֹת־אַבְתָּם יִנְחִלוּ: בְּרֶם בְּעֶדְבָא תַּתְּפִּילִיג אֶרֶצָא לְשִׁמּוֹת שְׁבָטֵי אַבְהָתָהוֹן יַחְסְנוֹן:	55

(53) לאלה תחלק הארץ. ולא לפחותים מן עשרים אף על פי שזאו לכלל עשרים בטרם חלוק הארץ שהרי שבע שנים כצו ושבע חלקו לא נטלו חלק בארץ אלא אלו שש מאות אלף ואלף ואם היה לאחד מהם ששה בנים לא נטלו אלא חלק אביהם לבדו (ספרי קלז. ז"ז קיז, א):

(54) לרב תרבה נחלתו. לשבט שהיה מרובה באוכלוסין נתנו חלק רב ואף על פי שלא היו החלקים שוים שהרי הכל לפי רצוי השבט חלקו החלקים לא עשו אלא על ידי גורל והגורל היה על פי רוח הקודש כמו שמפורש בצבא צבא (קכז, א) אלעזר הכהן היה מלוכש באורים ותומים ואומר ברוח הקודש אש שבט פלוני עולה תחום פלוני עולה עמו והשבטים היו כתובים ב"צ פתקין וי"צ גבולים ב"צ פתקין וכללום בקלפי והנשיא מכניס ידו לתוכה ונוטל שני פתקין עולה בידו פתק של שם שבטו ופתק של גבול המפורש לו והגורל ענמו היה לוֹחַ ואומר אני הגורל עלייתי לגבול פלוני לשבט פלוני שנאמר על פי הגורל ולא נחלקה הארץ צדמה לפי שיש גבול משוכח מחברו אלא בשומא בית כור רע כנגד בית סאה טוב הכל לפי הדמים (תנחומא ו):

56	According to the lot shall their inheritance be divided between the more and the fewer.	על־פִּי הַגּוֹזֵל יִחַלֶּק נַחֲלָתוֹ עַל פּוֹם עֶדְבָּא תִתְפַּלֵּג בֵּין רַב לְמַעֵט: (ס)
57	And these are they that were numbered of the Levites after their families: of Gershon, the family of the Gershonites; of Kohath, the family of the Kohathites; of Merari, the family of the Merarites.	וְאַלֶּה פְּקוּדֵי הַלְוִי לְמִשְׁפַּחְתָּם לְגֶרְשׁוֹן מִשְׁפַּחַת הַגֶּרְשֹׁנִי לְקָהֳת מִשְׁפַּחַת הַקְּהַתִּי לְמֶרָרִי מִשְׁפַּחַת הַמֶּרָרִי:
58	These are the families of Levi: the family of the Libnites, the family of the Hebronites, the family of the Mahlites, the family of the Mushites, the family of the Korahites. And Kohath begot Amram.	אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת לְוִי מִשְׁפַּחַת הַלִּבְנִי מִשְׁפַּחַת הַחֶבְרֹנִי מִשְׁפַּחַת הַמַּחֲלִי מִשְׁפַּחַת הַמוֹשִׁי מִשְׁפַּחַת הַקֹּרְחִי וְקָהֳת הוֹלֵד אֶת־עַמְרָם:
59	And the name of Amram's wife was Jochebed, the daughter of Levi, who was born to Levi in Egypt; and she bore unto Amram Aaron and Moses, and Miriam their sister.	וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ עַמְרָם יוֹכְבֵד בַּת לְוִי אֲשֶׁר יָלְדָהּ אֶת־הָלְוִי בְּמִצְרַיִם וְתָלַד לְעַמְרָם אֶת־ אַהֲרֹן וְאֶת־מֹשֶׁה וְאֶת מִרְיָם אֲחֹתָם:
60	And unto Aaron were born Nadab and Abihu, Eleazar and Ithamar.	וַיֻּלְּדוּ לְאַהֲרֹן אֶת־נָדָב וְאֶת־ אַבִּיהוּא אֶת־אֶלְעָזָר וְאֶת־ אִיתָמָר:
61	And Nadab and Abihu died, when they offered strange fire before the LORD.	וַיָּמָת נָדָב וְאַבִּיהוּא בְּהַקְרִיבָם אֶש־זָרָה לִפְנֵי יְהוָה: וּמִית נָדָב וְאַבִּיהוּא בְּקָרוֹבִיחוֹן אִשָּׁתָא נֹכְרִיתָא קִדְּם יְיָ:

(55) לשמות מטות אבותם. אלו יוצאי מצרים (ב"צ קיו, א) שנה הכתוב נחלה זו מכל הנחלות שצמורה שכל הנחלות החיים יורשים את המתים וכאן מתים יורשים את החיים. כיצד שני אחים מיוצאי מצרים שהיו להם בנים צבאי הארץ לזה אחד ולזה שלשה. האחד נטל חלק אחד והשלשה נטלו שלשה שנאמר לאלה חלק הארץ חזרה נחלתן אלל אבי אביהן וחלקו הכל בשוה. וזהו שנאמר לשמות מטות אבותם ינחלו. שאחר שנטלו הבנים חלקיה לפי האצות שיצאו ממצרים ואלו ממחלה חלקיה למנין יוצאי מצרים לא היו נוטלין אלו הד' אלא שני חלקים עכשיו נטלו ד' חלקים: אך בגורל. יצאו יהושע וכלב וכן הוא אומר (שופטים א, כ) ויתנו לכלב את חצרן כאשר דבר משה ואומר (יהושע יט, ג) על פי ה' נתנו לו את העיר אשר שאל (ב"צ קכב, א): מטות אבתם. יצאו גרים ועבדים (ספרי קלז):

(56) על פי הגורל. הגורל היה מדבר כמו שפירשתי. מגיד שנחלקה צדוק הקודש. לכן נאמר על פי ה':

(58) אלה משפחת לוי. חסר כאן משפחת השמעוני והעזראלי וקצת מן הישראלי:

(59) אשר ילדה אתה ללוי. אשתו ילדה צמרים [ילדה צמרים] ואין הורחה צמרים. כשנכנסו לתוך החומה ילדה והיא השלימה מנין השבעים. שהרי בצרפון אי אחת מוצא אלא ששים ושש (סוטה יב, א):

62	<p>And they that were numbered of them were twenty and three thousand, every male from a month old and upward; for they were not numbered among the children of Israel, because there was no inheritance given them among the children of Israel.</p>	<p>וַיְהִיו מִנִּיחֹן עֶשְׂרִין וְתֵלָתָא אֲלָפִין כָּל דְּכוּרָא מִבֶּר יֶרֶחָא וְלַעֲלָא אַרְי לֹא אֶתְמַנְיָאוּ בְּגוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אַרְי לֹא אֶתְהִיבַת לָהֶון אַחְסָנָא בְּגוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>	<p>וַיְהִיו פְּקֻדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וְעֶשְׂרִים אֶלֶף כָּל־זָכָר מִבֶּן־חֹדֶשׁ וְמַעְלָה כִּי לֹא הִתְּפַקְדּוּ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כִּי לֹא־נָתַן לָהֶם נַחֲלָה בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>
63	<p>These are they that were numbered by Moses and Eleazar the priest, who numbered the children of Israel in the plains of Moab by the Jordan at Jericho.</p>	<p>אֵלֶּין מִנִּיחֹן מֹשֶׁה וְאַלְעָזָר כְּהֵנָא דְּמִנּוּ יֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִישְׁרַיָא דְּמוֹאָב עַל יַרְדֵּן דִּירְיָחוֹ:</p>	<p>אֵלֶּה פְּקוּדֵי מֹשֶׁה וְאַלְעָזָר הַכֹּהֵן אֲשֶׁר פָּקְדּוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּעַרְבַת מוֹאָב עַל יַרְדֵּן יֶרֶחוֹ:</p>
64	<p>But among these there was not a man of them that were numbered by Moses and Aaron the priest, who numbered the children of Israel in the wilderness of Sinai.</p>	<p>וּבְאֵלֶּין לֹא הָוּה גִּבֵּר מִמִּנִּיחֹן מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן כְּהֵנָא דְּמִנּוּ יֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבָּרָא דְּסִינַי:</p>	<p>וּבְאֵלֶּה לֹא־הָיָה אִישׁ מִפְּקוּדֵי מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן אֲשֶׁר פָּקְדּוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבָּר סִינַי:</p>
65	<p>For the LORD had said of them: 'They shall surely die in the wilderness.' And there was not left a man of them, save Caleb the son of Jephunneh, and Joshua the son of Nun.</p>	<p>אַרְי אָמַר יְיָ לָהֶון מָמַת יְמוּתוֹן בְּמִדְבָּרָא וְלֹא אַשְׁתָּאָר מִנְהֹן אִנְשׁ אֶלְהִין כָּלָב בֶּר יֶפֶנֶה וִיְהוֹשֻׁעַ בֶּר נוּן:</p>	<p>כִּי־אָמַר יְהוָה לָהֶם מוֹת יָמָתוֹ בְּמִדְבָּר וְלֹא־נֹתַר מֵהֶם אִישׁ כִּי אִם־כָּלָב בֶּן־יִפְנֶה וִיהוֹשֻׁעַ בֶּן־נֹון: (ס)</p>
XXVII	<p>Then drew near the daughters of Zelophehad, the son of Hopher, the son of Gilead, the son of Machir, the son of Manasseh, of the families of Manasseh the son of Joseph; and these are the names of his daughters: Mahlah, Noah, and Hoglah, and Milcah, and Tirzah.</p>	<p>וּקְרִיבָא בְּנֵת צִלְפָּחַד בֶּר חֹפֶר בֶּר גִּלְעָד בֶּר מַכִּיר בֶּר מְנַשֶּׁה לִזְרַעֲתָא מְנַשֶּׁה בֶּר יוֹסֵף וְאֵלֶּין שְׁמֵהֶן בְּנֵיהֶן מַחֲלָה נֹעַה וְחֻגְלָה וּמִלְכָּה וְתִרְצָה:</p>	<p>וַתִּקְרַבְנָה בָּנוֹת צִלְפָּחַד בֶּן־חֹפֶר בֶּן־גִּלְעָד בֶּן־מַכִּיר בֶּן־מְנַשֶּׁה לְמִשְׁפַּחַת מְנַשֶּׁה בֶּן־יוֹסֵף וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בָּנוֹתָיו מַחֲלָה נֹעַה וְחֻגְלָה וּמִלְכָּה וְתִרְצָה:</p>
2	<p>And they stood before Moses, and before Eleazar the priest, and before the princes and all the congregation, at the door of the tent of meeting, saying:</p>	<p>וַתַּעֲמִידֵהּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וּלְפָנֵי אֲלְעָזָר הַכֹּהֵן וּלְפָנֵי הַנְּשִׂאִים וְכָל־הָעֵדָה פֶּתַח אֹהֶל־מוֹעֵד לֵאמֹר:</p>	<p>וַתַּעֲמִידֵהּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וּלְפָנֵי אֲלְעָזָר הַכֹּהֵן וּלְפָנֵי הַנְּשִׂאִים וְכָל־הָעֵדָה פֶּתַח אֹהֶל־מוֹעֵד לֵאמֹר:</p>

(62) כי לא התפקדו בתוך בני ישראל. להיות נמנין בני עשרים שנה ומה טעם: כי לא נתן להם נחלה. והנמנין מן עשרים שנה היו בני נחלה שנאמר איש לפי פקודיו יותן נחלתו:

(64) ובאלה לא היה איש וגו'. אצל על הנשים לא נגזרה גזרת המרגלים. לפי שהן היו מחצבות את הארץ. האנשים אומרים (במדבר יד, 7) נתנה ראש וגו' ונשבעה מצרימה. והנשים אומרות (להלן כז, 7) נתנה לנו אחוזה. לכך נסמכה פרשת צנות ולפחד לכאן:

(1) למשפחת מנשה בן יוסף. למה נאמר והלא כבר נאמר בן מנשה חלל לומר לך יוסף חצב את הארץ שנאמר (בראשית נ, כה) והעליתם את עצמותי וגו' וצנותיו חצבו את הארץ שנאמר נתנה לנו אחוזה. וללמדך שהיו כולם נדיקים שכל מי שמעשיו ומעשה אבותיו ופרט לך הכתוב באחד מהם ליחסו לשבח הרי זה נדיק בן נדיק. ואם יחסו לגנאי כגון (מ"ז כה, כה) בא שמעאל בן נתניה בן אלישמע בידוע שכל הנזכרים עמו רשעים היו (ספרי שם): מחלה בעה וגו'. ולהלן הוא אומר (במדבר לו, יא) ותהייתה מחלה תרצה. מגיד שכולן שקולות זו כזו לפיכך שנה את סדרן (ספרי שם):

- 3 'Our father died in the wilderness, and he was not among the company of them that gathered themselves together against the LORD in the company of Korah, but he died in his own sin; and he had no sons.
- 4 Why should the name of our father be done away from among his family, because he had no son? Give unto us a possession among the brethren of our father.'
- 5 And Moses brought their cause before the LORD.
- 6 And the LORD spoke unto Moses, saying:
- 7 'The daughters of Zelophehad speak right: thou shalt surely give them a possession of an inheritance among their father's brethren; and thou shalt cause the inheritance of their father to pass unto them.
- 8 And thou shalt speak unto the children of Israel, saying: If a man die, and have no son, then ye shall cause his inheritance to pass unto his daughter.
- 9 And if he have no daughter, then ye shall give his inheritance unto his brethren.
- אָבִינוֹ מֵת בַּמִּדְבָּר וְהוּא לֹא הָיָה בְּתוֹךְ הָעֵדָה הַנוֹעֲדִים עַל־יְהוָה בַּעֲדַת־קֹרַח כִּי־בַחֲטָאוֹ מֵת וּבָנִים לֹא־הָיוּ לוֹ:
- לָמָּה יִגָּרַע שֵׁם־אָבִינוֹ מִתּוֹךְ מִשְׁפַּחְתּוֹ כִּי אֵין לוֹ בֶּן תְּנַחֲלֵנוּ אַחֲזָה בְּתוֹךְ אָחֵי אָבִינוֹ:
- וַיִּקְרַב מֹשֶׁה אֶת־מִשְׁפָּטָן לִפְנֵי יְהוָה: (פ)
- וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וְאָמַר יי לְמֹשֶׁה לְמִימַר:
- כֹּן בָּנוֹת צִלְפַּחַד דְּבַרְתָּ נָתַן תֶּתֶן לָהֶם אַחֲזָה נַחֲלָה בְּתוֹךְ אָחֵי אֲבִיהֶם וְהָעֲבֵרְתָּ אֶת־נַחֲלַת אֲבִיהֶן לָהֶן:
- וְאֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּדַבֵּר לֵאמֹר אִישׁ כִּי־יָמוּת וּבֶן אֵין לוֹ וְהָעֲבֵרְתֶּם אֶת־נַחֲלָתוֹ לְבָתּוֹ:
- וְאִם־אֵין לוֹ בֵּת וְנָתַתֶּם אֹתָהּ נַחֲלָתוֹ לְאָחָיו:
- וְאִם לֹא־יִהְיֶה לוֹ בֵּת וְנָתַתֶּם אֹתָהּ לְאָחָיו:

(2) לפני משה ולפני אלעזר. מגיד שלא עמדו לפניהם אלא בשנת הארבעים אחר שמת אהרן (שם): לפני משה. ואחר כך לפני אלעזר אפשר אם משה לא ידע אלעזר יודע אלא סרס המקרא ודרשהו דברי רבי יאשיה אבא חנן משום רבי אלעזר אומר צבית המדרש היו יושבים ועמדו לפני כולם (ב"ב קט, ב. ספרי שם):

(3) והוא לא היה וגו'. לפי שהיו צאות לומר בחטאו מת נזקקו לומר לא בחטא מתלוננים ולא בעדת קרח שהיו על הקצה אלא בחטאו לצדו מת ולא החטיא את אחרים עמו רבי עקיבא אומר מקושש עזים היה ורבי שמעון אומר מן המעפילים היה (ב"ב קיח, ב. ספרי שם. שבת נז, ב. נז, א):

(4) למה יגרע שם אבינו. אנו במקום בן עומדות ואם אין הנקבות חשובות זרע תחכם אמנו ליבם (ב"ב קט, ב. ב. כי אין לו בן. הא אם היה לו בן לא היו תוצעות כלום. מגיד שחכמניות היו:

(5) ויקרב משה את משפטן. נחלמה הלכה ממנו וכאן נפרע על שנטל עטרה לומר (דברים א, יז) והדבר אשר יקשה מכס מקריבין אלי. דבר אחר ראוי היה פרשה זו להכתב על ידי משה אלא שזכו בנות צלפחד ונכתבה על ידן (סנהדרין ח, א):

(7) בן בנות צלפחד דברת. כמרגומו יאות כך כתובה פרשה זו לפני במרוס (ספרי קלד) מגיד שראתה עיני מה שלא ראתה עיני של משה: בן בנות צלפחד דברת. יפה תצער. אשרי אדם שהקצה מודה לדבריו (שם): נתן נתן. שני חלקים, חלק אציהן שהיה מיואלי מנרים וחלקן עם אחיו צנכסי חפר (ב"ב קיח, ב. ספרי שם): והעברת. לשון העברה (ס"א עברה) הוא צמי שאינו מניח בן ליורשו (ב"ב קטז, א). דבר אחר על שם שהצת מעצבת נחלה משצט לשצט שצנה ובעלה יורשין אותה. שלא תסוב נחלה לא נטעה אלא לאותו הדור בלבד (שם קכ, א) וכן והעברתם את נחלתו לבתו. ככולן הוא אומר ונתתם ובצת הוא אומר והעברתם (שם קמז, א):

10	And if he have no brethren, then ye shall give his inheritance unto his father's brethren.	וְאִם־אֵין לוֹ אֲחִים וְנָתַתֶּם אֹתָהּ נָחֳלָתוֹ לְאָחִי אָבִיו:	וְאִם לֹית לִיה אֲחִין וְתִתְּנוּן יֵת אַחְסֹנְתִיהָ לְאָחִי אָבִיהִי:
11	And if his father have no brethren, then ye shall give his inheritance unto his kinsman that is next to him of his family, and he shall possess it. And it shall be unto the children of Israel a statute of judgment, as the LORD commanded Moses.	וְאִם־אֵין אֲחִים לְאָבִיו וְנָתַתֶּם אֹתָהּ נָחֳלָתוֹ לְשֹׂאֲרוֹ הַקָּרֵב אֵלָיו מִמִּשְׁפַּחְתּוֹ וַיִּרֶשׁ אֹתָהּ וְהָיְתָה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְחֻקַּת מִשְׁפָּט כַּאֲשֶׁר צֻוְּהָ יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: (פ)	וְאִם לֹית אֲחִין לְאָבִיהִי וְתִתְּנוּן יֵת אַחְסֹנְתִיהָ לְקָרִיבִיהָ דְקָרִיב לִיה מִזֵּרְעִיתִיהָ וַיִּירֶת יֵתָהּ וְתִהִי לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְגִזְרֵת דִּין כְּמָא דְפִקִּיד יְיָ יֵת מֹשֶׁה:
12	And the LORD said unto Moses: 'Get thee up into this mountain of Abarim, and behold the land which I have given unto the children of Israel.	וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה עֲלֵה אֶל־הָר הָעֲבָרִים הַזֶּה וּרְאֵה אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל:	וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה סֶק לְטוֹרָא דְעֲבָרָא הַדִּין וְחֲזִי יֵת אֶרְעָא דִּיהִבִּית לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל:
13	And when thou hast seen it, thou also shalt be gathered unto thy people, as Aaron thy brother was gathered;	וְרִאִיתָהּ אֹתָהּ וְנֶאֱסַפְתָּ אֶל־עַמּוּךָ גַּם־אֹתָהּ כַּאֲשֶׁר נֶאֱסַף אֶהֱרֹן אָחִיד:	וְתִחֲזִי יֵתָהּ וְתִתְּכַנִּישׁ לְעַמּוּךָ אַף אַתָּה כְּמָא דְאִתְכַנִּישׁ אֶהֱרֹן אַחִיד:
14	because ye rebelled against My commandment in the wilderness of Zin, in the strife of the congregation, to sanctify Me at the waters before their eyes.'—These are the waters of Meribath-kadesh in the wilderness of Zin.—	כַּאֲשֶׁר מָרִיתֶם פִּי בְּמִדְבָּר־צִן בְּמָרִיבַת הָעֵדָה לְהַקְדִּישֵׁנִי בַּמַּיִם לְעֵינֵיהֶם הֵם מִי־מָרִיבַת קֹדֶשׁ מִדְבָּר־צִן: (ס)	כְּמָא דְסָרִיבְתוּן עַל מִימְרֵי בְּמִדְבָּרָא דְצִין בְּמַצּוֹת כְּנִשְׁתָּא לְקִדְשׁוֹתֵי בְּמִיא לְעֵינֵיהוֹן אֲנוּן מִי מַצּוֹת רָקִם מִדְבָּרָא דְצִין:
15	And Moses spoke unto the LORD, saying:	וַיַּדְבֵּר מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה לֵאמֹר:	וּמְלִיל מֹשֶׁה קָדָם יְיָ לְמִימַר:

- (11) לשארו הקרב אליו ממשפחתו. ואין משפחה קרויה אלא משפחת האב (ספרי שם. צ"ב קט, ז):
- (12) עלה אל הר העברים. למה נסמכה לכאן כיון שאמר הקב"ה נתן תתן להם אמר אותי זה המקום להנחיל שמה הותרה הגזירה ואכנס לארץ אמר לו הקב"ה גזרתי במקומה עומדת (במדבר רבה. תנחומא ט) דבר אחר כיון שנכנס משה לנחלת בני גד ובני ראובן שמה ואמר כמדומה שהותר לי נדרי משל למלך שגזר על בניו שלא יכנס לפתח פלטין שלו נכנס לשער והוא אחרי לחר והוא אחרי לטרקלין והוא אחרי כיון שצא ליכנס לקיטון אמר לו בני מכאן ואילך אתה אסור ליכנס (ספרי שם):
- (13) כאשר נאסף אהרן אחיד. מכאן שנחמה משה למיתתו של אהרן (שם קלו). דבר אחר אין אתה טוב ממנו. (דברים לב, נא) על אשר לא קדשתם. הא אם קדשתם אותי עדיין לא הגיע זמנכם להפטור (תנחומא ט. ספרי קלו). ככל מקום שכתב מיתחם כתב סרחונס לפי שגזירה גזרה על דור המדבר למות במדבר צעון שלא האמינו לכך בקש משה שיכתב סרחונו שלא יאמרו אף הוא מן הממרים היה משל לשתי נשים שלוקות צבית דין אחת קלקלה ואחת אכלה פגי שביעית וכו' אף כאן ככל מקום שהזכיר מיתחם הזכיר סרחונס להודיע שלא היתה צהא אלא זו בלבד (יומא פ. ספרי שם):
- (14) הם מי מריבת קדש. הם לבדם אין צהא עון אחר. דבר אחר הם שהמרו במרה הם היו שהמרו צים סוף הם עצמם שהמרו במדבר קן:
- (15) וידבר משה אל ה' וגו'. להודיע שזמן של נדיקים שכשנפטרים מן העולם מניחין לרכון ועוסקין בצרכי נצור (ספרי קלח). לאמר. אמר לו השיבני אם אתה ממנה להם פרנס אם לאו (שם):

16	‘Let the LORD, the God of the spirits of all flesh, set a man over the congregation,	יִפְקֹד יְהוָה אֱלֹהֵי הָרוּחֹת לְכָל-בָּשָׂר אִישׁ עַל-הָעֵדָה:	יִמְנֶי יי אֱלֹהֵי רוּחַיָּא לְכָל בְּשָׂרָא גּוֹבְרָא עַל כְּנִשְׂתָּא:
17	who may go out before them, and who may come in before them, and who may lead them out, and who may bring them in; that the congregation of the LORD be not as sheep which have no shepherd.’	אֲשֶׁר-יֵצֵא לִפְנֵיהֶם וְאֲשֶׁר יָבֹא לִפְנֵיהֶם וְאֲשֶׁר יוֹצִיאֵם וְאֲשֶׁר יְבִיאֵם וְלֹא תִהְיֶה עֵדֶת יְהוָה כְּצֹאֵן אֲשֶׁר אֵין-לָהֶם רֹעֶה:	דִּיפּוֹק קְדָמֵיהוֹן וְדִייעִלוֹ קְדָמֵיהוֹן וְדִיפִיקְנוֹן וְדִיעִלְנוֹן וְלֹא תִהִי כְנִשְׂתָּא דִּי כְעָנָא דְלִית לָהּוֹן רֹעִי:
18	And the LORD said unto Moses: ‘Take thee Joshua the son of Nun, a man in whom is spirit, and lay thy hand upon him;	וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה קַח-לְךָ אֶת-יְהוֹשֻׁעַ בֶּן-נּוֹן אִישׁ אֲשֶׁר-רוּחַ בּוֹ וְסָמַכְתָּ אֶת-יָדְךָ עָלָיו:	וַאֲמַר יי לְמֹשֶׁה סֵב לְךָ ית יְהוֹשֻׁעַ בֶּר נּוֹן גִּבֹּר דְרוּחַ נְבוּאָה בֵּיה וְתַסְמוֹךְ ית יָדְךָ עָלָוְהִי:
19	and set him before Eleazar the priest, and before all the congregation; and give him a charge in their sight.	וְהִעֲמַדְתָּ אֹתוֹ לִפְנֵי אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְלִפְנֵי כָל-הָעֵדָה וְצִוִּיתָהוּ אֹתוֹ לְעִיְיָהֶם:	וְתַקִּים יְתִיה קָדָם אֶלְעָזָר כְּהֵנָּא וְקָדָם כָּל כְּנִשְׂתָּא וְתַפְקִיד יְתִיה לְעִיְיָהוֹן:
20	And thou shalt put of thy honour upon him, that all the congregation of the children of Israel may hearken.	וְנָתַתָּה מִהוֹדְךָ עָלָיו לְמַעַן יִשְׁמְעוּ כָל-עֵדֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:	וְתַתִּין מְזִינְךָ עָלָוְהִי בְדִיל דִּיקְבִּלוֹן מְנִיה כָּל כְּנִשְׂתָּא דְבְנֵי יִשְׂרָאֵל:
21	And he shall stand before Eleazar the priest, who shall inquire for him by the judgment of the Urim before the LORD; at his word shall they go out, and at his word they shall come in, both he, and all the children of Israel with him, even all the congregation.’	וּלְפָנַי אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן יַעֲמֹד וְשָׁאֵל לוֹ בְּמִשְׁפַּט הָאוּרִים לִפְנֵי יְהוָה עַל-פִּיו יֵצְאוּ וְעַל-פִּיו יָבֹאוּ הוּא וְכָל-בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אִתּוֹ וְכָל-הָעֵדָה:	וְקָדָם אֶלְעָזָר כְּהֵנָּא יְקוּם וְיִשְׁאֵל לִיה בְּדִין אוּרִיָּא קָדָם יי עַל מִימְרֵיהּ יְהוֹן נִפְקִין וְעַל מִימְרֵיהּ יְהוֹן עָאֲלִין הוּא וְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עִמֵּיהּ וְכָל כְּנִשְׂתָּא:

(16) יפקד ה'. כיון ששמע משה שאמר לו המקום תן נחלת ללפחד לצנותיו אמר הגיע שעה שאחזק צרכי שיירשו בני את גדולתי. אמר לו הקב"ה לא כך עלתה במחשבה לפני. כדאי הוא יהושע ליטול שכר שמושו שלא מש מתוך האהל. וזה שאמר שלמה (משלי כז, יח) נוצר תאנה יאכל פריה (במ"ר. תנחומא יא): אלהי הרוחות. למה נאמר אמר לפניו רצונו של עולם גלוי וידוע לפניך דעתו של כל אחד ואחד ואין דומין זה לזה מנה עליהם מנהיג שיהא סובל כל אחד ואחד לפי דעתו (שם י):

(17) אשר יצא לפניהם. לא כדרך מלכי האומות שיושבים בצתייהם ומשלחין את חיילותיהם למלחמה אלא כמו שעשיתי אני שנלחמתי בסיוחן ועוג שנאמר (במדבר כא, לד) אל תירא אותו. וכדרך שעשה יהושע שנאמר (יהושע ה, יג) וילך יהושע אליו ויאמר לו הלנו אתה וגו'. וכן דוד הוא אומר (ש"א יח, טז) כי הוא יואל וצא לפניהם. יואל צראש ונכנס צראש (ספרי קלט): ואשר יוציאם. צוכיותיו: ואשר יביאם. צוכיותיו (שם). דבר אחר שלא תעשה לו כדרך שאחיה עושה לי. שאיני מכניסן לארץ (במ"ר כא, טז):

(18) קח לך. קחנו בדברים אשריך שזכית להנהיג בניו של מקום (ספרי קמא): לך. את שצדוק לך את זה אתה מכיר (שם קמ): אשר רוח בו. כאשר שאלת שיוכל להלון כנגד רוחו של כל אחד ואחד (שם): וסמכת את ידך עליו. תן לו מחורגמן שידרוש בחיין. שלא יאמרו עליו לא היה לו להרים ראש בימי משה (שם):

(19) וצויתיה אותו. על ישראל דע שטרחנין הם סרצנים הם על מנת שתקבל עליך (שם בהעלתך נא):

(20) ונתתה מהודך עליו. זה קירון עור פנים: מהודך. ולא כל הודך נמצינו למדין פני משה כחמה פני יהושע כלבנה (ספרי קמ. צ"ע, א): למען ישמעו כל עדת בני ישראל. שיהיו נוהגין בו כבוד ויראה כדרך שנוהגין בך:

(21) ולפני אלעזר הכהן יעמד. הרי שאלתך שאלת שאין הכבוד הזה זו (ס"א נוטל) מצית אצין שאף יהושע יאה צריך

22	And Moses did as the LORD commanded him; and he took Joshua, and set him before Eleazar the priest, and before all the congregation.	וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ וַיִּקַּח אֶת־יְהוֹשֻׁעַ וַיַּעֲמֵדְהוּ לִפְנֵי אֱלִעָזָר הַכֹּהֵן וּלְפָנֵי כָל־הָעֵדָה:	וַעֲבַד מֹשֶׁה כְּמֹא דְפָקִיד יְיָ יִתִּיה וּדְבַר יְיָ יְהוֹשֻׁעַ וְאַקִּימִיה קֳדָם אֱלִעָזָר כֹּהֵנָא וּקֳדָם כָּל כְּנִשְׁתָּא:
23	And he laid his hands upon him, and gave him a charge, as the LORD spoke by the hand of Moses.	וַיִּסְמֹךְ אֶת־יָדָיו עָלָיו וַיְצַוְהוּ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה: (פ)	וּסְמַךְ יְיָ יְדֵהוּ עָלֵהוּ וּפְקִדִיה כְּמֹא דְמַלִּיל יְיָ בִּידֵא דְמֹשֶׁה:
XXVIII	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:	וּמַלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:
2	Command the children of Israel, and say unto them: My food which is presented unto Me for offerings made by fire, of a sweet savour unto Me, shall ye observe to offer unto Me in its due season.	צוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אֶת־קִרְבָּנִי לַחֲמִי לְאִשִּׁי רִיחַ נִיחֹחַי תִּשְׁמְרוּ לְהִקְרִיב לִי בְמוֹעָדוֹ:	פָּקִיד יְיָ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימַר לָהֶן יְיָ קִרְבָּנִי לְחַיִּים סְדוּר לְקִירְבָּנִי לְאַתְקַבְּלָא בְּרַעְוָא תִּשְׁרוּן לְקִרְבָּא קֳדָמִי בְּזִמְנִיה:
3	And thou shalt say unto them: This is the offering made by fire which ye shall bring unto the LORD: he-lambs of the first year without blemish, two day by day, for a continual burnt-offering.	וְאָמַרְתָּ לָהֶם זֶה הָאִשָּׁה אֲשֶׁר תִּקְרִיבוּ לַיהוָה כִּבְשִׂים בָּנִי־שְׁנֵה תְּמִימִם שְׁנַיִם לַיּוֹם עַל־הַתָּמִיד:	וְתִימַר לָהֶן דִּין קִירְבָּנָא דְהִקְרַבִּין קֳדָם יְיָ אֲמַרִּין בְּנֵי שְׁנָא שְׁלָמִין תִּרִּין לְיוֹמָא עַל־תָּא תְּדִירָא:
4	The one lamb shalt thou offer in the morning, and the other lamb shalt thou offer at dusk;	אֶת־הַכֶּבֶשׂ אֶחָד תַּעֲשֶׂה בֹקֶר וְאֶת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַעֲשֶׂה בֵּין הָעֶרְבִים:	יְיָ אֲמַרָא חַד תַּעֲבִיד בְּצַפְרָא וְיְיָ אֲמַרָא תְּנִינָא תַעֲבִיד בֵּין שְׁמֵשָׁא:
5	and the tenth part of an ephah of fine flour for a meal-offering, mingled with the fourth part of a hin of beaten oil.	וַעֲשִׂירִית הָאֵיפָה סֵלֶת לְמִנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן כֶּתִית רְבִיעִת הָהֵין:	וְחַד מִן עֶשְׂרָא בְּתִלְתָּ סֵאִין סוּלְתָא לְמִנְחָתָא דְּפִילָא בְּמִשְׁכָּה כֶּתִישָׁא רְבַעִית הֵינָא:

לאלעזר (צמ"ר כא, טו): ושאל לו. כשינטרך לנאח למלחמה: על פיו. של אלעזר: וכל העדה. סנהדרין (יומא עג. סנהדרין טז, א):

(22) ויקח את יהושע. לקחו דבצרים והודיעו מתן שכר פרנסי ישראל לעולם הצא (ספרי קמא):
 (23) ויסמך את ידיו. צעין יפה יותר ויותר ממה שננטווה. שהקצ"ה אמר לו וסמכת את ידך והוא עשה צמתי ידיו ועשאו ככלי מלא וגדוש ומלאו חכמתו צעין יפה (שס): כאשר דבר ה'. אף לענין ההוד נתן מהודו עליו:
 (2) צו את בני ישראל. מה אמור למעלה יפקוד ה'. אמר לו הקצ"ה עד שאחיה מזוני על בני צוה את בני עלי. משל לצת מלך שהיתה נפטרת מן העולם והיתה מפקדת לצעלה על צניה וכו' כדאיתא בספרי (קמז): קרבני. זה הדם (שס): לחמי. אלו אימורין וכן הוא אומר (ויקרא ג, טז) והקטירם הכהן המזבח לחם אשה: לאשי. הנחנין לאשי מזבחי: תשמרו. שיהיו כהנים ולוים וישראלים עומדין על גביו מכאן למדו ותקנו מעמדות (ספרי שס. תענית כז, א): במועדו. בכל יום הוא מועד התמידים:

(3) ואמרת להם. אזהרה לבית דין (ספרי שס): שנים ליום. כפשוטו ויקרו צא ללמד שיהיו נשחטין כנגד היום תמיד של שחר במערב ושל צין הערבים במזרחן של טבעות (שס. יומא סז):

(4) את הכבש אחד. אף על פי שכבר נאמר בפרשת ואתה תלוי (שמות כט, לח) וזה אשר תעשה וגו' היא היתה אזהרה לימי המלוואים וכאן צוה לדורות:

6	עַלֹת תָּמִיד הָעֹשִׂיָהּ בְּהַר סִינַי לְרִיחַ נִיחֹחַ אֲשֶׁה לַיהוָה: בְּשׁוּרָא דְסִינַי לְאַתְקַבְּלָא בְּרַעְנָא קוֹרְבָנָא קָדָם יי:	עַלֹת תָּמִיד הָעֹשִׂיָהּ בְּהַר סִינַי לְרִיחַ נִיחֹחַ אֲשֶׁה לַיהוָה: בְּשׁוּרָא דְסִינַי לְאַתְקַבְּלָא בְּרַעְנָא קוֹרְבָנָא קָדָם יי:
7	וְנִסְכּוֹ רְבִיעִתַּת הַחִין לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד בַּקֹּדֶשׁ הַסֵּד נִסְדֵּי שֶׁכֶר לַיהוָה: וְנִסְכִּיָּהּ רְבַעוֹת הִינָּה לְאַמְרָא חַד בְּקוֹדֶשׁא וְיִתְנַסֵּד נִסְדֵּי דְחִמֵּר עֲתִיק קָדָם יי:	וְנִסְכּוֹ רְבִיעִתַּת הַחִין לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד בַּקֹּדֶשׁ הַסֵּד נִסְדֵּי שֶׁכֶר לַיהוָה: וְנִסְכִּיָּהּ רְבַעוֹת הִינָּה לְאַמְרָא חַד בְּקוֹדֶשׁא וְיִתְנַסֵּד נִסְדֵּי דְחִמֵּר עֲתִיק קָדָם יי:
8	וְאֵת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַעֲשֶׂה בֵּין הָעֲרֵבִים כַּמִּנְחַת הַבֶּקָר וְכִנְסָכּוֹ תַעֲשֶׂה אֲשֶׁה רִיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה: (פ) וְיֵת אֲמָרָא תְּנִינָא תַעֲבִיד בֵּין שְׁמֵשָׁא כַּמִּנְחַת צִפְרָא וְכִנְסִיָּהּ תַעֲבִיד קוֹרְבָנָא דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעְנָא קָדָם יי:	וְאֵת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַעֲשֶׂה בֵּין הָעֲרֵבִים כַּמִּנְחַת הַבֶּקָר וְכִנְסָכּוֹ תַעֲשֶׂה אֲשֶׁה רִיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה: (פ) וְיֵת אֲמָרָא תְּנִינָא תַעֲבִיד בֵּין שְׁמֵשָׁא כַּמִּנְחַת צִפְרָא וְכִנְסִיָּהּ תַעֲבִיד קוֹרְבָנָא דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעְנָא קָדָם יי:
9	וּבַיּוֹם הַשַּׁבָּת שְׁנֵי-כֶבֶשִׂים בְּנֵי- שָׁנָה תָּמִימִם וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן וְנִסְכּוֹ: וּבְיוֹמָא דְשַׁבְּתָא תִּרְיִן אֲמָרִין בְּנֵי שָׁנָא שְׁלָמִין וְתִרְיִן עֶשְׂרֹנִין סוּלְתָא מִנְחָתָא דְפִילָא בְּמִשַּׁח וְנִסְכִּיָּהּ:	וּבַיּוֹם הַשַּׁבָּת שְׁנֵי-כֶבֶשִׂים בְּנֵי- שָׁנָה תָּמִימִם וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן וְנִסְכּוֹ: וּבְיוֹמָא דְשַׁבְּתָא תִּרְיִן אֲמָרִין בְּנֵי שָׁנָא שְׁלָמִין וְתִרְיִן עֶשְׂרֹנִין סוּלְתָא מִנְחָתָא דְפִילָא בְּמִשַּׁח וְנִסְכִּיָּהּ:
10	עַלֹת שַׁבַּת בְּשַׁבְּתוֹ עַל-עַלֹת הַתָּמִיד וְנִסְכָּהּ: (פ) עַלֹת שַׁבַּת בְּשַׁבְּתוֹ עַל-עַלֹת עַלֹת תָּמִיד וְנִסְכָּהּ:	עַלֹת שַׁבַּת בְּשַׁבְּתוֹ עַל-עַלֹת הַתָּמִיד וְנִסְכָּהּ: (פ) עַלֹת שַׁבַּת בְּשַׁבְּתוֹ עַל-עַלֹת עַלֹת תָּמִיד וְנִסְכָּהּ:
11	וּבִקְרָאֵי חֲדָשִׁיכֶם תִּקְרִיבוּ עֹלָה לַיהוָה פָּרִים בְּנֵי-בָקָר שְׁנֵים וְאַיִל אֶחָד כֶּבֶשִׂים בְּנֵי- שָׁנָה שִׁבְעָה תָּמִימִם: וּבְרִישֵׁי יִרְחִיכּוֹן תִּקְרִיבוּ עֹלָתָא קָדָם יי תּוֹרֵי בְנֵי תּוֹרֵי תִּרְיִן וְדָכֵר חַד אֲמָרִין בְּנֵי שָׁנָא שִׁבְעָא שְׁלָמִין:	וּבִקְרָאֵי חֲדָשִׁיכֶם תִּקְרִיבוּ עֹלָה לַיהוָה פָּרִים בְּנֵי-בָקָר שְׁנֵים וְאַיִל אֶחָד כֶּבֶשִׂים בְּנֵי- שָׁנָה שִׁבְעָה תָּמִימִם: וּבְרִישֵׁי יִרְחִיכּוֹן תִּקְרִיבוּ עֹלָתָא קָדָם יי תּוֹרֵי בְנֵי תּוֹרֵי תִּרְיִן וְדָכֵר חַד אֲמָרִין בְּנֵי שָׁנָא שִׁבְעָא שְׁלָמִין:
12	וּשְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן לֶפָר הָאֶחָד וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן לְאֵיל הָאֶחָד: וּתְלָתָא עֶשְׂרֹנִין סוּלְתָא מִנְחָתָא דְפִילָא בְּמִשַּׁח לְתוֹרָא חַד וְתִרְיִן עֶשְׂרֹנִין סוּלְתָא מִנְחָתָא דְפִילָא בְּמִשַּׁח לְדָכֵרָא חַד:	וּשְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן לֶפָר הָאֶחָד וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן לְאֵיל הָאֶחָד: וּתְלָתָא עֶשְׂרֹנִין סוּלְתָא מִנְחָתָא דְפִילָא בְּמִשַּׁח לְתוֹרָא חַד וְתִרְיִן עֶשְׂרֹנִין סוּלְתָא מִנְחָתָא דְפִילָא בְּמִשַּׁח לְדָכֵרָא חַד:

(5) סֹלֶת לְמִנְחָה. מִנְחַת נִסְכִּים:

(6) הָעֹשִׂיָהּ בְּהַר סִינַי. כְּאוֹתָן שֶׁנֶּעֱשׂוּ צִימֵי הַמְּלֹאִים. דָּכֵר אַחֵר הָעֹשִׂיָהּ בְּהַר סִינַי הָקִישׁ עוֹלַת תָּמִיד לְעוֹלַת הַר סִינַי אֹתָהּ

שֶׁנֶּחֱקָרְצָה לְפָנֵי מִתֵּן תּוֹרָה שְׁכָחוּ צֶה (שְׁמוֹת כד, ו) וַיִּשֶׁס׃ צִבְּאוֹת מִלְּמַד שְׁטֵעוּנָה כְּלִי (תו"כ לו פ"ח, ה):

(7) וְנִסְכּוֹ. יֵין: בְּקֹדֶשׁ הַסֵּד. עַל הַמִּזְבֵּחַ יִתְנַסֵּכוּ (סְפָרִי): נִסְךְ שֶׁכֶר. יֵין הַמִּשְׁכֵּר פִּרְט לֵינן מִגְּמֹו (צ"ז לו, א):

(8) רִיחַ נִיחֹחַ. נַחַת רוּחַ לְפָנֵי שְׁאֵמֶרְתִּי וְנִעֲשֶׂה רִחוֹי (סְפָרִי קִמָּג):

(10) עַלֹת שַׁבַּת בְּשַׁבְּתוֹ. וְלֹא עוֹלַת שַׁבַּת אַחֲרֵת הָרִי שֶׁלֹּא הִקְרִיב צִבְּצֵת וְזוֹ שׁוּמַע אֲנִי יִקְרִיב שְׁחִים לְשַׁבַּת הַצֹּהֵר תִּלְמוּד

לְיֹמֵר צִבְּצֵתוֹ מִגִּיד שֶׁאֵס עֲבָר יוֹמֹו צִטֵּל קִרְצָנוּ (שֵׁס קִמָּד): עַל עַלֹת הַתָּמִיד. אֵלֹו מוֹסְפִין לְצַד אֹתָן שְׁנֵי כִבְשִׁים שֶׁל עוֹלַת

הַתָּמִיד וּמִגִּיד שֶׁאֵין קִרְצָן אֵלֹא צִין שְׁנֵי הַתָּמִידִין וְכֵן כָּל הַמוֹסְפִין נֶאֱמָר עַל עוֹלַת הַתָּמִיד לְתִלְמוּד זֶה (סְפָרִי שֵׁס):

13	and a several tenth part of fine flour mingled with oil for a meal-offering unto every lamb; for a burnt-offering of a sweet savour, an offering made by fire unto the LORD.	וְעִשְׂרוֹן עִשְׂרוֹן סֵלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בְשֶׁמֶן לִפְכֶּשׁ אֶחָד עָלֶיהָ רֵיחַ נִיחֹחַ אֲשֶׁה לַיהוָה:	וְעִשְׂרוֹן עִשְׂרוֹן סֵלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בְשֶׁמֶן לִפְכֶּשׁ אֶחָד עָלֶיהָ רֵיחַ נִיחֹחַ אֲשֶׁה לַיהוָה:
14	And their drink-offerings shall be half a hin of wine for a bullock, and the third part of a hin for the ram, and the fourth part of a hin for a lamb. This is the burnt-offering of every new moon throughout the months of the year.	וְנִסְכֵּיהֶם חֲצִי הַהֵין יִהְיֶה לַפָּר וּשְׁלִישֶׁת הַהֵין לְאַיִל וּרְבִיעֶת הַהֵין לִפְכֶּשׁ יֵין זֹאת עֹלֹת חֹדֶשׁ בְּחֹדְשׁוֹ לְחֹדְשֵׁי הַשָּׁנָה:	וְנִסְכֵּיהֶם חֲצִי הַהֵין יִהְיֶה לַפָּר וּשְׁלִישֶׁת הַהֵין לְאַיִל וּרְבִיעֶת הַהֵין לִפְכֶּשׁ יֵין זֹאת עֹלֹת חֹדֶשׁ בְּחֹדְשׁוֹ לְחֹדְשֵׁי הַשָּׁנָה:
15	And one he-goat for a sin-offering unto the LORD; it shall be offered beside the continual burnt-offering, and the drink-offering thereof.	וְשֹׁעִיר עֲזִים אֶחָד לְחַטָּאת לַיהוָה עַל-עֹלֹת הַתָּמִיד יַעֲשֶׂה וְנִסְכּוֹ: (ס)	וְשֹׁעִיר עֲזִים אֶחָד לְחַטָּאת לַיהוָה עַל-עֹלֹת הַתָּמִיד יַעֲשֶׂה וְנִסְכּוֹ: (ס)
16	And in the first month, on the fourteenth day of the month, is the LORD's passover.	וּבְחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר יוֹמָא לַיְרֵחָא פֶּסַח קֳדָם יי:	וּבְחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר יוֹם לְחֹדֶשׁ פֶּסַח לַיהוָה:
17	And on the fifteenth day of this month shall be a feast; seven days shall unleavened bread be eaten.	וּבַחֲמִישֶׁת עָשָׂר יוֹמָא לַיְרֵחָא הַדִּין חֲנֻא שִׁבְעָא יוֹמִין פִּטִּירָא יִתְאַכִּיל:	וּבַחֲמִשֶׁה עָשָׂר יוֹם לְחֹדֶשׁ הַזֶּה חֵג שִׁבְעַת יָמִים מִצּוֹת יֵאָכֵל:
18	In the first day shall be a holy convocation; ye shall do no manner of servile work;	בְּיוֹמָא קְדָמָא מְעֵרַע קֳדִישׁ כָּל עֲבִידַת פּוּלְחָן לֹא תַעֲבֹדוּ:	בְּיוֹם הָרִאשׁוֹן מִקְרָא-קֹדֶשׁ כָּל-מְלָאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ:
19	but ye shall present an offering made by fire, a burnt-offering unto the LORD: two young bullocks, and one ram, and seven he-lambs of the first year; they shall be unto you without blemish;	וּתְקַרְבּוּ קוֹרְבָּנָא עֹלֹתָא קֳדָם יי תוֹרֵי בְנֵי תוֹרֵי תָרִין וְרֹכֵר חֹד וּשְׁבַעֲא אֲמִרִין בְּנֵי שָׁנָא שְׁלֵמִין יִהְיוּ לָכֵן:	וְהִקְרַבְתֶּם אֲשֶׁה עָלֶיהָ לַיהוָה פָּרִים בְּנֵי-בָקָר שְׁנָיִם וְאַיִל אֶחָד וּשְׁבַעֲהָ כִבְשִׁים בְּנֵי שָׁנָה תָּמִידִם יִהְיוּ לָכֶם:

- (12) ושלשה עשרונים. כמשפט נסכי פר שכן הן קצוצין צפרשת נסכים (לעיל טו, ט"י):
- (14) זאת עלת חדש בחדשו. שאם עבר יומו בטל קרבנו ושזב אין לו תשלומין (ספרי קמה):
- (15) ושעיר עזים וגו'. כל שעירי המוספין צאין לכפר על טומאת מקדש וקדשיו הכל כמו שמפורש במסכת שזבועות (ט, א) ונשתנה שעיר ראש חדש שנאמר זו לה' ללמדך שמכפר על שאין זו ידיעה לא בחילה ולא בסוף שאין מכיר בחטא אלא הקב"ה בלצד ושאר השעירין למדין ממנו ומדרשו באגדה (שם. חולין ס) אמר הקב"ה הציאו כפרה עלי על שמעטתי את הירח: על עלת התמיד יעשה. כל הקרבן הזה: ונסכו. אין ונסכו מוסב על השעיר שאין נסכים לחטאת:
- (18) כל מלאכת עבודה. אפילו מלאכה הנריכה לנס. כגון דבר האבד המותרת בחולו של מועד אסורה ביום טוב:
- (19) פרים. כנגד הצרכים שנאמר (צראשית יח, ו) ואל הצקר רץ הצרכים: אילים. כנגד אילו של יצחק: כבשים. כנגד יעקב (צראשית מ, ל) והכשנים הפריד יעקב. ציסודו של רבי משה הדרשן ראיתי זאת:

20	and their meal-offering, fine flour mingled with oil; three tenth parts shall ye offer for a bullock, and two tenth parts for the ram;	וּמִנְחָתָם סֵלֶת בָּלוּלָה בַשֶּׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֲשָׂרִים לָפָר וּשְׁנֵי עֲשָׂרִים לָאֵיל תַּעֲשׂוּ: וּמִנְחָתָהּ סֵלֶתָּא דְּפִילָא בְּמִשַׁח תִּלְתָּא עֲשָׂרֻנִין לְתוֹרָא וּתְרִין עֲשָׂרֻנִין לְדֹכְרָא תַעֲבֹדוּן:	20
21	a several tenth part shalt thou offer for every lamb of the seven lambs;	עֲשָׂרוֹן עֲשָׂרוֹן תַּעֲשֶׂה לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכֶּבֶשִׁים: עֲשָׂרוֹנָא עֲשָׂרוֹנָא תַעֲבִיד לְאֶמְרָא חַד כֶּן לְשִׁבְעָא אֶמְרִין:	21
22	and one he-goat for a sin-offering, to make atonement for you.	וְשַׁעִיר חַטָּאת אֶחָד לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם: וּצִפְרָא דְּחַטָּאת חַד לְכַפֵּרָא עֲלֵיכוֹן:	22
23	Ye shall offer these beside the burnt-offering of the morning, which is for a continual burnt-offering.	מִלְּבֹד עֹלֹת הַפֶּקֶר אֲשֶׁר לַעֲלֹת הַתָּמִיד תַּעֲשׂוּ אֶת־אֵלֶּה: פֶּר מַעֲלֹת צִפְרָא דְּהִיא עֹלֹת תְּדִירָא תַעֲבֹדוּן יַת אֵלֶּיךָ:	23
24	After this manner ye shall offer daily, for seven days, the food of the offering made by fire, of a sweet savour unto the LORD; it shall be offered beside the continual burnt-offering, and the drink-offering thereof.	כֹּאֵלֶּה תַעֲשׂוּ לַיּוֹם שִׁבְעַת יָמִים לֶחֶם אִשָּׁה רֵיחַ־נִיחֹחַ לַיהוָה עַל־עוֹלֹת הַתָּמִיד יַעֲשֶׂה וְנִסְכּוֹ: כֹּאֵלֶּיךָ תַעֲבֹדוּן לַיּוֹמָא שִׁבְעָא יּוֹמִין לֶחִים קוֹרְבָן דְּמִתְקַבֵּל פֶּרֶעוּא קֳדָם יי עַל עֹלֹת תְּדִירָא יַתַּעֲבִיד וְנִסְכֵּיהּ:	24
25	And on the seventh day ye shall have a holy convocation; ye shall do no manner of servile work.	וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִקְרָא־קֹדֶשׁ יְהִי לָכֶם כָּל־מְלָאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ: (ס) וּבַיּוֹמָא שְׁבִיעָא מְעָרַע קֳדִישׁ יְהִי לְכוֹן כָּל עֲבִידַת פּוֹלְחָן לֹא תַעֲבֹדוּן:	25
26	Also in the day of the first-fruits, when ye bring a new meal-offering unto the LORD in your feast of weeks, ye shall have a holy convocation: ye shall do no manner of servile work;	וּבַיּוֹם הַבְּכוּרִים בְּהַקְרִיבְכֶם מִנְחָה חֲדָשָׁה לַיהוָה בְּשִׁבְעָתֵיכֶם מִקְרָא־קֹדֶשׁ יְהִי לָכֶם כָּל־מְלָאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ: וּבַיּוֹמָא דְּבִכּוּרִיא בְּקֹרְבִיכוֹן מִנְחָתָא חֲדָתָא קֳדָם יי בְּעֶזְרִתְכוֹן מְעָרַע קֳדִישׁ יְהִי לְכוֹן כָּל עֲבִידַת פּוֹלְחָן לֹא תַעֲבֹדוּן:	כה
27	but ye shall present a burnt-offering for a sweet savour unto the LORD: two young bullocks, one ram, seven he-lambs of the first year;	וְהִקְרַבְתֶּם עוֹלָה לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה פָּרִים בְּנֵי־בָקָר שְׁנַיִם אֵיל אֶחָד שִׁבְעָה כֶּבֶשִׁים בְּנֵי שָׁנָה: וְתִקְרְבוּן עֹלָתָא לְאִתְקַבֵּלָא פֶּרֶעוּא קֳדָם יי תּוֹרֵי בְּנֵי תּוֹרֵי תְּרִין דְּכֹר חַד שִׁבְעָא אֶמְרִין בְּנֵי שָׁנָא:	27

(24) כאלה תעשו ליום. שלא יהיו פוחתין והולכין כפרי החג (ספרי קמז):

(26) וביום הבכורים. חג השזועות קרוי זכורי קציר חטים על שם שמי הלחם שהם ראשונים למנחת חטים הזאה מן החדש (מנחות פד, ב):

28	and their meal-offering, fine flour mingled with oil, three tenth parts for each bullock, two tenth parts for the one ram,	וּמִנְחָתָהוֹן סוּלְתָא דְּפִילָא בְּמִשַׁח תִּלְתָּא עֶשְׂרֹנִין לְתוֹרָא חֵד תִּרְיִן עֶשְׂרֹנִין לְדִכְרָא חֵד:	וּמִנְחָתָם סֶלֶת בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים לְפָר הָאֶחָד שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לְאַיִל הָאֶחָד:	28
29	a several tenth part for every lamb of the seven lambs;	עֶשְׂרֹנָא עֶשְׂרֹנָא לְאַמְרָא חֵד כֵּן לְשִׁבְעָא אֲמָרִין:	עֶשְׂרֹן עֶשְׂרֹן לְכַבֵּשׁ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכִּבְשִׁים:	29
30	one he-goat, to make atonement for you.	שְׁעִיר עִזִּים אֶחָד לְכַפֵּר עָלֵיכֶם:	שְׁעִיר עִזִּים אֶחָד לְכַפֵּר עָלֵיכֶם:	30
31	Beside the continual burnt-offering, and the meal-offering thereof, ye shall offer them—they shall be unto you without blemish—and their drink-offerings.	מִלֵּבֵד עֲלֵת הַתָּמִיד וּמִנְחָתוֹ תַּעֲשׂוּ תְּמִימִם יְהִי־לָכֶם וְנִסְכֵּיהֶן:	מִלֵּבֵד עֲלֵת הַתָּמִיד וּמִנְחָתוֹ תַּעֲשׂוּ תְּמִימִם יְהִי־לָכֶם וְנִסְכֵּיהֶם: (פ)	31
XXIX	And in the seventh month, on the first day of the month, ye shall have a holy convocation: ye shall do no manner of servile work; it is a day of blowing the horn unto you.	וּבַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּאַחַד לַחֹדֶשׁ מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל־ מְלָאכָת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ יוֹם תְּרוּעָה יִהְיֶה לָכֶם:	וּבַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּאַחַד לַחֹדֶשׁ מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל־ מְלָאכָת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ יוֹם תְּרוּעָה יִהְיֶה לָכֶם:	XXIX
2	And ye shall prepare a burnt-offering for a sweet savour unto the LORD: one young bullock, one ram, seven he-lambs of the first year without blemish;	וְתַעֲבֹדוּן עֲלֵתָא לְאַתְקַבְּלָא בְּרִעְנָא קֹדֶם יְיָ תוֹר בֶּר תוֹרִי חֵד דְּכֹר חֵד אֲמָרִין בְּנֵי שָׁנָא שִׁבְעָא שְׁלָמִין:	וְעֲשִׂיתֶם עֹלָה לַרִּיחַ נִיחֹחַ לִיהוָה פֶּר בֶּן־בָּקָר אֶחָד אֵיל אֶחָד כִּבְשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה שִׁבְעָה תְּמִימִם:	2
3	and their meal-offering, fine flour mingled with oil, three tenth parts for the bullock, two tenth part for the ram,	וּמִנְחָתָהוֹן סוּלְתָא דְּפִילָא בְּמִשַׁח תִּלְתָּא עֶשְׂרֹנִין לְתוֹרָא תִּרְיִן עֶשְׂרֹנִין לְדִכְרָא:	וּמִנְחָתָם סֶלֶת בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים לְפָר שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לְאַיִל:	3
4	and one tenth part for every lamb of the seven lambs;	וְעֶשְׂרֹן אֶחָד לְכַבֵּשׁ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכִּבְשִׁים:	וְעֶשְׂרֹן אֶחָד לְכַבֵּשׁ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכִּבְשִׁים:	4
5	and one he-goat for a sin-offering, to make atonement for you;	וּשְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד חֲטָאת לְכַפֵּר עָלֵיכֶם:	וּשְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד חֲטָאת לְכַפֵּר עָלֵיכֶם:	5

(31) תמימים יהיו לכם ונסכיהם. אף הנסכים יהיו תמימים. למדו רצותינו (מנחות פז, א) מכאן שהעלה קמחין פסול לנסכים:

<p>beside the burnt-offering of the new moon, and the meal-offering thereof, and the continual burnt-offering and the meal-offering thereof, and their drink-offerings, according unto their ordinance, for a sweet savour, an offering made by fire unto the LORD.</p>	<p>מִלְבָּד עֹלֹת הַחֹדֶשׁ וּמִנְחָתָהּ וְעֹלֹת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנֹסְכֵיהֶם כְּמִשְׁפָּטָם לְרִיחַ נִיחֹחַ אֲשֶׁה לַיהוָה: (ס)</p>	<p>6</p>
<p>And on the tenth day of this seventh month ye shall have a holy convocation; and ye shall afflict your souls; ye shall do no manner of work;</p>	<p>וּבַעֲשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה מִקְרָא-קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם וְעֲנִיתֶם אֶת-נַפְשֵׁיכֶם כָּל-מְלָאכָה לֹא תַעֲשׂוּ:</p>	<p>7</p>
<p>but ye shall present a burnt-offering unto the LORD for a sweet savour: one young bullock, one ram, seven he-lambs of the first year; they shall be unto you without blemish;</p>	<p>וְהִקְרַבְתֶּם עֹלָה לַיהוָה רִיחַ נִיחֹחַ פֶּר בֶּן-בָּקָר אֶחָד אֵיל אֶחָד כְּבָשִׂים בְּנֵי-שָׁנָה שִׁבְעָה תְּמִימִם יִהְיוּ לָכֶם:</p>	<p>8</p>
<p>and their meal-offering, fine flour mingled with oil, three tenth parts for the bullock, two tenth parts for the one ram,</p>	<p>וּמִנְחָתָם סֵלֶת בָּלוּלָה בַשֶּׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֲשָׂרִים לֶפֶר שְׁנֵי עֲשָׂרִים לְאֵיל הָאֶחָד:</p>	<p>9</p>
<p>a several tenth part for every lamb of the seven lambs;</p>	<p>עֲשָׂרוֹן עֲשָׂרוֹן לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכְּבָשִׂים:</p>	<p>10</p>
<p>one he-goat for a sin-offering; beside the sin-offering of atonement, and the continual burnt-offering, and the meal-offering thereof, and their drink-offerings.</p>	<p>שְׁעִיר-עֲזִים אֶחָד חֲטָאת מִלְבָּד חֲטָאת הַכֹּפָרִים וְעֹלֹת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנֹסְכֵיהֶם: (ס)</p>	<p>11</p>
<p>And on the fifteenth day of the seventh month ye shall have a holy convocation: ye shall do no manner of servile work, and ye shall keep a feast unto the LORD seven days;</p>	<p>וּבַחֲמִישֶׁת עָשָׂר יוֹמָא לַיְרֵחָא שְׁבִיעָא מְעַרְע קָדִישׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל-מְלָאכָת עֲבָדָה לֹא תַעֲשׂוּ וְחַגְתֶּם חֹג לַיהוָה שִׁבְעַת יָמִים:</p>	<p>שביעי</p>

(6) מלביד עלת החדש. מוספי ראש חדש שהוא ציוס ראש השנה:
 (11) מלביד חטאת הכפרים. שעיר הנעשה צפנים האמור באחרי מות (ויקרא טו, ט) שגם הוא חטאת: ועלת התמיד.
 ומלביד עולת התמיד תעשו עולות הללו: ונסכיהם. מוסד על המוספין הכתובים ועל תעשו והוא לשון ציוס מלביד עולת
 התמיד ומנחתה תעשו את אלה ונסכיהם. וכן כל ונסכיהם האמורים בכל המועדות חוץ משל קרבנות החג שכל ונסכה ונסכיהם
 ונסכיה שבהם מוספים על התמיד ואין לשון ציוס. שהרי נסכיהם של מוספין כתובין לעומן בכל יום ויום:

13	and ye shall present a burnt-offering, an offering made by fire, of a sweet savour unto the LORD: thirteen young bullocks, two rams, fourteen he-lambs of the first year; they shall be without blemish;	והקרבתם עלה אשה ריח ניחוח ליהוה פרים בני-בקר שלשה עשר אילים שנים כבשים בני-שנה ארבעה עשר תמימים יהיו:	13
14	and their meal-offering, fine flour mingled with oil, three tenth parts for every bullock of the thirteen bullocks, two tenth parts for each ram of the two rams,	ומנחתם סלת בלולה בשמן שלשה עשרנים לפר האחד לשלשה עשר פרים שני עשרנים לאיל האחד לשני האילים:	14
15	and a several tenth part for every lamb of the fourteen lambs;	ועשרון עשרון לכבש האחד לארבעה עשר כבשים:	15
16	and one he-goat for a sin-offering beside the continual burnt-offering, the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof.	ושעיר-עזים אחד חטאת מלבד עלת התמיד מנחתה ונספה: (ס)	16
17	And on the second day ye shall present twelve young bullocks, two rams, fourteen he-lambs of the first year without blemish;	וביום השני פרים בני-בקר שנים עשר אילים שנים כבשים בני-שנה ארבעה עשר תמימים:	17
18	and their meal-offering and their drink-offerings for the bullocks, for the rams, and for the lambs, according to their number, after the ordinance;	ומנחתם ונספיהם לפרים לאילים ולכבשים במספרם כמשפט:	18
19	and one he-goat for a sin-offering; beside the continual burnt-offering, and the meal-offering thereof, and their drink-offerings.	ושעיר-עזים אחד חטאת מלבד עלת התמיד ומנחתה ונספיהם: (ס)	19
20	And on the third day eleven bullocks, two rams, fourteen he-lambs of the first year without blemish;	וביום השלישי פרים עשתי עשר אילים שנים כבשים בני-שנה ארבעה עשר תמימים:	20

(18) ומנחתם ונספיהם לפרים. פרי החג ע'הס. כנגד ע' אומות עוזדי גילולים שמחמעטים והולכים סימן כליה הם ובימי המקדש היו מגינין עליהם מן היסורין (סוכה נה, ז): ולכבשים. כנגד ישראל שנקראו (ירמיה נ, יז) שה פורה והם קצועים ומנינים חשעים ושמונה לנלות מהם חשעים ושמונה קללות שצמחנה תורה (מדרש אגדה). בשני נאמר ונספיהם על שני חמדי היום ולא שינה הלשון אלא לדרוש כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה בשני ונספיהם בשני ונספיהם בשני כמשפט מ"ס י"ד מ"ס הרי כאן מים רמז לנסוך המים מן התורה צוה (תענית ז, ב):

21	and their meal-offering and their drink-offerings for the bullocks, for the rams, and for the lambs, according to their number, after the ordinance;	וּמִנְחָתָהוּן וְנִסְכֵּיהוּן לְתֹרֵי וְלֹאִלָּם וְלִכְבָּשִׁים בְּמִסְפָּרָם כְּמִשְׁפָּט: כְּדִחְוִי:	21
22	and one he-goat for a sin-offering; beside the continual burnt-offering, and the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof.	וּצִפִּירָא דְחֻטָּאתָא חַד בָּר מַעֲלַת תְּדִירָא וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ:	22
23	And on the fourth day ten bullocks, two rams, fourteen he-lambs of the first year without blemish;	וּבְיוֹמָא רְבִיעָא תֹרֵי עֲשָׂרָא דְּכִרִין תְּרִין אֲמֻרִין בְּנֵי שָׁנָא אֲרְבַּעַת עֶשֶׂר שְׁלָמִין:	23
24	their meal-offering and their drink-offerings for the bullocks, for the rams, and for the lambs, according to their number, after the ordinance;	וּמִנְחָתָהוּן וְנִסְכֵּיהוּן לְתֹרֵי וְלֹאִלָּם וְלִכְבָּשִׁים בְּמִסְפָּרָם כְּמִשְׁפָּט: כְּדִחְוִי:	24
25	and one he-goat for a sin-offering; beside the continual burnt-offering, the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof.	וּצִפִּיר בֶּר עֶזֶן חַד חֻטָּאתָא בָּר מַעֲלַת תְּדִירָא מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ: וְנִסְכָּהּ: (ס)	25
26	And on the fifth day nine bullocks, two rams, fourteen he-lambs of the first year without blemish;	וּבְיוֹמָא חֲמִישָׁא תֹרֵי תִשְׁעָא דְּכִרִין תְּרִין אֲמֻרִין בְּנֵי שָׁנָא אֲרְבַּעַת עֶשֶׂר שְׁלָמִין:	26
27	and their meal-offering and their drink-offerings for the bullocks, for the rams, and for the lambs, according to their number, after the ordinance;	וּמִנְחָתָהוּן וְנִסְכֵּיהוּן לְתֹרֵי וְלֹאִלָּם וְלִכְבָּשִׁים בְּמִסְפָּרָם כְּמִשְׁפָּט: כְּדִחְוִי:	27
28	and one he-goat for a sin-offering; beside the continual burnt-offering, and the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof.	וּצִפִּירָא דְחֻטָּאתָא חַד בָּר מַעֲלַת תְּדִירָא וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ:	28
29	And on the sixth day eight bullocks, two rams, fourteen he-lambs of the first year without blemish;	וּבְיוֹמָא שְׁתִּיתָא תֹרֵי תִמְנִיָּא דְּכִרִין תְּרִין אֲמֻרִין בְּנֵי שָׁנָא אֲרְבַּעַת עֶשֶׂר שְׁלָמִין:	29
30	and their meal-offering and their drink-offerings for the bullocks, for the rams, and for the lambs, according to their number, after the ordinance;	וּמִנְחָתָהוּן וְנִסְכֵּיהוּן לְתֹרֵי וְלֹאִלָּם וְלִכְבָּשִׁים בְּמִסְפָּרָם כְּמִשְׁפָּט: כְּדִחְוִי:	30

31	and one he-goat for a sin-offering; beside the continual burnt-offering, the meal-offering thereof, and the drink-offerings thereof.	וּזְבִירָא דְחֻטְאָתָא חַד בָּר מַעֲלָת תְּדִירָא מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ:	וּשְׂעִיר חֲטָאת אֶחָד מִלֶּבֶד עֹלֹת הַתָּמִיד מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּיהָ: (ס)	31
32	And on the seventh day seven bullocks, two rams, fourteen he-lambs of the first year without blemish;	וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה תּוֹרֵי שִׁבְעָא דְּכָרִין תְּרִין אֲמֹרִין בְּנֵי שָׁנָא אֲרֻבַּעַת עֶשֶׂר שְׁלָמִין:	וּבְיוֹם הַשְּׁבִיעִי פָרִים שִׁבְעָה אֵילִם שְׁנָיִם כִּבְשִׁים בְּנֵי-שָׁנָה אֲרֻבַּעַת עֶשֶׂר תְּמִימִם:	32
33	and their meal-offering and their drink-offerings for the bullocks, for the rams, and for the lambs, according to their number, after the ordinance;	וּמִנְחָתָהוֹן וְנִסְכֵּיהוֹן לְתוֹרֵי לְדָכְרֵי וְלֵאֲמֹרֵי בְּמִנְיָהוֹן כְּדַחְזֵי לְהוֹן:	וּמִנְחָתָם וְנִסְכָּהֶם לְפָרִים לְאֵילִם וּלְכִבְשִׁים בְּמִסְפָּרָם כְּמִשְׁפָּטָם:	33
34	and one he-goat for a sin-offering; beside the continual burnt-offering, the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof.	וּזְבִירָא דְחֻטְאָתָא חַד בָּר מַעֲלָת תְּדִירָא מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ:	וּשְׂעִיר חֲטָאת אֶחָד מִלֶּבֶד עֹלֹת הַתָּמִיד מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ: (ס)	34
35	On the eighth day ye shall have a solemn assembly: ye shall do no manner of servile work;	בְּיוֹמָא תְּמִינָאָה בְּנִישִׁין תִּהְיוּ לְכוּן כָּל עֲבִידַת פּוֹלְחִין לָא תַּעֲבֹדוּן:	בְּיוֹם הַשְּׁמִינִי עֲצֶרֶת תִּהְיֶה לָכֶם כָּל-מְלָאכַת עֲבָדָה לָא תַעֲשׂוּ:	מפטיר 35
36	but ye shall present a burnt-offering, an offering made by fire, of a sweet savour unto the LORD: one bullock, one ram, seven he-lambs of the first year without blemish;	וְתִקְרְבוּן עֹלֹתָא קוֹרְבָן דְּמִתְקַבֵּל בְּרִיעוּא קָדָם יי תּוֹר חַד דְּכָר חַד אֲמֹרִין בְּנֵי שָׁנָא שִׁבְעָא שְׁלָמִין:	וְתִקְרְבֹתֶם עֹלָה אִשֶּׁה רִיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה פֶּר אֶחָד אֵיל אֶחָד כִּבְשִׁים בְּנֵי-שָׁנָה שִׁבְעָה תְּמִימִם:	36
37	their meal-offering and their drink-offerings for the bullock, for the ram, and for the lambs, shall be according to their number, after the ordinance;	מִנְחָתָהוֹן וְנִסְכֵּיהוֹן לְתוֹרָא לְדָכְרָא וְלֵאֲמֹרֵי בְּמִנְיָהוֹן כְּדַחְזֵי:	מִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לְפֶר לְאֵיל וּלְכִבְשִׁים בְּמִסְפָּרָם כְּמִשְׁפָּט:	37
38	and one he-goat for a sin-offering; beside the continual burnt-offering, and the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof.	וּזְבִירָא דְחֻטְאָתָא חַד בָּר מַעֲלָת תְּדִירָא וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ:	וּשְׂעִיר חֲטָאת אֶחָד מִלֶּבֶד עֹלֹת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ:	38

(35) עֲצֶרֶת תִּהְיֶה לָכֶם. עֲשׂוּרִים זַעֲשִׁיית מִלֵּאכָה (חֲגִיגָה יח, א). דָּבָר אַחֵר עֲזַרְתָּ עֲזָרוּ מִלֵּאכָת. מִלְּמַד שְׁטַעוֹן לִינָה (ספֵּרִי קִנָּא). וּמִדְּרָשׁ זֵאֲגָדָה (סוֹכָה שס) לִפִּי שְׁכַל יְמוֹת הַרְגֵּל הַקְּרִיבֹו כִּנְגַד ע' אֲוִמוֹת וְכַשְׁזָאִין לֵלְכַת אֲמַר לֵהֵם הַמִּקּוֹס זִבְקָשָׁה מִכֶּסַּע שׁוּ לִי סְעוּדָה קִטְנָה כְּדִי שֶׁאֵהֵנָה מִכֶּסַּע:

(36) פֶּר אֶחָד אֵיל אֶחָד. אֵיל (אֵלֹו) כִּנְגַד יִשְׂרָאֵל הַתַּעֲכָבוּ לִי מִעַט עוֹד. וְלִשׁוֹן חֲזָה הוּא זֶה כְּזִנִּים הַנִּפְטָרִים מֵאֲזִיָּהּ וְהוּא אֲוִמַר לֵהֵם קִשָּׁה עָלֵי פְרִידַתְכֶם עֲכָזוּ עוֹד יוֹם אֶחָד. מִשָּׁל לְמַלְךְ שֶׁעָשָׂה סְעוּדָה וְכו' כְּדֹאִיתָא זִבְמִסְכַּת סוֹכָה (שס) וְזִמְדִּרְשׁ רַבִּי תַנְחוּמָא (יז) לְמַדָּה תּוֹרָה דְּרַךְ אֶרֶץ שָׂמִי שִׁישׁ לוֹ אֲכַסְנָאִי יוֹם רִאשׁוֹן מֵאֲכִילוּ פִטְוּמוֹת לְמַחֵר מֵאֲכִילוּ דְגִים לְמַחֵר מֵאֲכִילוּ זֶשֶׁר זֶה־מָה לְמַחֵר מֵאֲכִילוּ קִטְנִיּוֹת לְמַחֵר מֵאֲכִילוּ יֶרֶק פּוֹחַת וְהוֹלֵךְ כְּפִרֵי הַחֲגִ:

39	These ye shall offer unto the LORD in your appointed seasons, beside your vows, and your freewill-offerings, whether they be your burnt-offerings, or your meal-offerings, or your drink-offerings, or your peace-offerings.	אֵלֶּיךָ תִּשְׁבְּעוּן קֶדֶם יְיָ בְּמוֹעֲדֵיכֶם בָּר מְנַדְרֵיכֶם וּנְדָבָתְכֶם לַעֲלֹתְכֶם וּלְמִנְחֹתְכֶם וּלְנִסְפֵיכֶם וּלְנִסְפֵיכֶם וּלְשִׁלְמֵיכֶם: וּלְנִסְפֵיכֶם וּלְשִׁלְמֵיכֶם: וּלְנִסְפֵיכֶם וּלְשִׁלְמֵיכֶם:	39
XXX	And Moses told the children of Israel according to all that the LORD commanded Moses.	וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֶת־ מֹשֶׁה: (פ)	קס פסוקים

The Haftarah is I Kings 18: 46 – 19: 21 on page 200. If it is after the 17th of Tammuz, read the Haftara on page 203 instead.

2	And Moses spoke unto the heads of the tribes of the children of Israel, saying: This is the thing which the LORD hath commanded.	וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־רָאשֵׁי הַמִּטּוֹת לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה:	מטות כו
3	When a man voweth a vow unto the LORD, or sweareth an oath to bind his soul with a bond, he shall not break his word; he shall do according to all that proceedeth out of his mouth.	אִישׁ כִּי־יִדָּר נָדָר לַיהוָה אֹר־ הַשְּׁבַע שְׁבַע לְאָסֵר אָסֵר עַל־ נַפְשׁוֹ לֹא יַחַל דְּבָרוֹ כְּכֹל־ הַיֵּצֵא מִפִּיו יַעֲשֶׂה:	3
4	Also when a woman voweth a vow unto the LORD, and bindeth herself by a bond, being in her father's house, in her youth,	וְאִשָּׁה כִּי־תִדָּר נָדָר לַיהוָה וְאָסְרָה אָסֵר בְּבֵית אָבִיהָ בְּנְעֻרֶיהָ:	4

(39) אלה תעשו לה' במועדיכם. דבר הקצוצ לחוצה: לבד מנדריכם. אם צאתם לידור קרצנות צרגל מזה היא זידכם או נדרים או נדבות שנדרתם כל השנה תקריצו צרגל שמא יקשה לו לחזור ולעלות לירושלים ולהקריצ נדרי ונמלא עובר צל תאחר (ספרי קנז):

(1) ויאמר משה אל בני ישראל. להפסיק הענין דצרי רצי ישמעאל לפי שעד כאן דצרי של מקום ופרשת נדרים מתחלת בדבורו של משה הוצרך להפסיק תחלה ולומר שחזר משה ואמר פרשה זו לישראל שאם לא כן יש צמסמע שלא אמר להם זו אלא צפרשת נדרים התחיל דצרי (ס):

(2) ראשי המטות. חלק כבוד לנשיאים ללמדם תחלה ואחר כך לכל בני ישראל ומנין שאף שאר הדצרות כן תלמוד לומר (שמות לז, לא-לז) וישבו אליהם וכל הנשיאים צעדה וידבר משה אליהם ואחרי כן נגשו כל בני ישראל. ומה ראה לאומרה כאן למד שהפרת נדרים ביחיד מומחה ואם אין יחיד מומחה מפר צלשה הדיוטות או יכול שלא אמר משה פרשה זו אלא לנשיאים צלזד נאמר כאן זה הדבר ונאמר בשחוטין חוץ (ויקרא יז, צ) זה הדבר מה להלן נאמרה לאהרן ולצניו ולכל בני ישראל שנאמר דבר אל אהרן וגו' אף זו נאמרה לכולן (ספרי מטות קנז). נדרים עה, א. צ"צ (ק): זה הדבר. משה נמצא (שמות יא, ד) צכה אמר ה' כחצות הלילה. והנציאים נמצאו צכה אמר ה' מוסף עליהם משה שנמצא צלשון זה הדבר. דבר אחר זה הדבר מיעוט הוא לומר שהחכם צלשון התרה וצעל (ואצ) צלשון הפרה כלשון הכתוב כאן ואם חלפו אין מותר ואין מופר (ספרי שם. נדרים שם):

(3) נדר. האומר הרי עלי קונם שלא אוכל או שלא אעשה דבר פלוני יכול אפילו נשבע שיאכל נבלות אני קורא עליו ככל היוצא מפיו יעשה תלמוד לומר לאסור אסר לאסור את המותר ולא להחיר את האסור (ספרי שם): לא יחל דברו. כמו לא יחלל דברו לא יעשה דצרי חולין (שם):

5	and her father heareth her vow, or her bond wherewith she hath bound her soul, and her father holdeth his peace at her, then all her vows shall stand, and every bond wherewith she hath bound her soul shall stand.	וְשָׁמַע אָבִיהָ אֶת־נִדְרָהּ וְאָסְרָהּ אֲשֶׁר אָסְרָהּ עַל־נַפְשָׁהּ וְהַחֲרִישׁ לָהּ אָבִיהָ וְקָמוּ כָל־נִדְרֶיהָ וְכָל־אָסֵר אֲשֶׁר־אָסְרָהּ עַל־ נַפְשָׁהּ יָקוּם:	וְשָׁמַע אָבִיהָ יֵת נִדְרָהּ וְאָסְרָהּ דְּאָסְרָתָּהּ עַל נַפְשָׁהּ וְיִשְׁתַּוּק לָהּ אָבִיהָ וְיִקְוֹמוּן כָּל נִדְרֶיהָ וְכָל אָסְרֵי דְּאָסְרָתָּהּ עַל נַפְשָׁהּ יִקְוֹמוּן:
6	But if her father disallow her in the day that he heareth, none of her vows, or of her bonds wherewith she hath bound her soul, shall stand; and the LORD will forgive her, because her father disallowed her.	וְאִם־יִהְיֶה אָבִיהָ אֹתָהּ בַּיּוֹם שֶׁמָּעוֹ כָּל־נִדְרֶיהָ וְאָסְרֶיהָ אֲשֶׁר־אָסְרָהּ עַל־נַפְשָׁהּ לֹא יָקוּם וַיְהִי־הָ יִסְלַח לָהּ כִּי־הִנִּיא אָבִיהָ אֹתָהּ:	וְאִם אַעֲדִי אָבִיהָ יִתְהוֹן בְּיוֹמָא דְּשָׁמַע כָּל נִדְרֶיהָ וְאָסְרֶיהָ דְּאָסְרָתָּהּ עַל נַפְשָׁהּ לֹא יִקְוֹמוּן וּמִן קֳדָם יי יִשְׁתַּבֵּיךְ לָהּ אָרִי אַעֲדִי אָבִיהָ יִתְהוֹן:
7	And if she be married to a husband, while her vows are upon her, or the clear utterance of her lips, wherewith she hath bound her soul;	וְאִם־יְהִי תַּהֲוָה לְאִישׁ וּנְדָרֶיהָ עָלֶיהָ אֹו מִבִּטָּא שְׁפָתֶיהָ אֲשֶׁר אָסְרָהּ עַל־נַפְשָׁהּ:	וְאִם מַהֲוָה תַּהֲוִי לְגִבְרָה וּנְדָרֶיהָ עָלֶיהָ אֹו פִּירוּשׁ שְׁפּוֹתֶיהָ דְּאָסְרָתָּהּ עַל נַפְשָׁהּ:
8	and her husband hear it, whatsoever day it be that he heareth it, and hold his peace at her; then her vows shall stand, and her bonds wherewith she hath bound her soul shall stand.	וְשָׁמַע אִישָׁהּ בַּיּוֹם שֶׁמָּעוֹ וְהַחֲרִישׁ לָהּ וְקָמוּ נִדְרֶיהָ וְאָסְרֶיהָ אֲשֶׁר־אָסְרָהּ עַל־נַפְשָׁהּ יָקוּמוּ:	וְשָׁמַע בַּעֲלָהּ בְּיוֹמָא דְּשָׁמַע וְיִשְׁתַּוּק לָהּ וְיִקְוֹמוּן נִדְרֶיהָ וְאָסְרֶיהָ דְּאָסְרָתָּהּ עַל נַפְשָׁהּ יִקְוֹמוּן:
9	But if her husband disallow her in the day that he heareth it, then he shall make void her vow which is upon her, and the clear utterance of her lips, wherewith she hath bound her soul; and the LORD will forgive her.	וְאִם בַּיּוֹם שֶׁמָּע אִישָׁהּ יִנִּיא אוֹתָהּ וְהִפָּר אֶת־נִדְרָהּ אֲשֶׁר עָלֶיהָ וְאֵת מִבִּטָּא שְׁפָתֶיהָ אֲשֶׁר אָסְרָהּ עַל־נַפְשָׁהּ וַיְהִי־יִסְלַח לָהּ:	וְאִם בְּיוֹמָא דְּשָׁמַע בַּעֲלָהּ אַעֲדִי יִתְהוֹן וּבִטָּל יֵת נִדְרָהּ דְּעָלֶיהָ וְיֵת פִּירוּשׁ שְׁפּוֹתֶיהָ דְּאָסְרָתָּהּ עַל נַפְשָׁהּ וּמִן קֳדָם יי יִשְׁתַּבֵּיךְ לָהּ:

- (4) בבית אביה. צרשות אציה ואפילו אינה צציתו (שס): בנעוריה. ולא קטנה ולא צוגרת שהקטנה אין נדרה נדר והצוגרת אינה צרשותו של אציה להפר נדרה ואי זו היא קטנה אמרו רבותינו (נדה מה, ז) צת י"א שנה ויום אחד נדרה נצדקין. אם ידעה לשם מי נדרה ולשם מי הקדישה נדרה נדר. צת י"ב שנה ויום אחד אינה צריכה להצדק:
- (6) ואם הניא אביה אותה. אם מנע אותה מן הנדר כלומר שהפר לה. הנאה זו איני יודע מה היא כשהוא אומר ואם ציוס שמוע אישה יניא אותה והפר הוי אומר הנאה זו הפרה (ספרי שס) ופשוטו לשון מניעה והסרה וכן (צמדצר לז, ז) ולמה תניאון וכן (תהלים קמא, ה) שמן ראש אל יני ראשי וכן (צמדצר יד, לד) וידעתם את תנאית. את אשר סרתם מעלי: ודי יסלח לה. צמה הכתוב מדצר צאשה שנדרה נזויר ושמע בעלה והפר לה והיא לא ידעה ועוצרת על נדרה ושומה יין ומטמאה למתים זו היא שצריכה סליחה ואף על פי שהוא מופר ואם המופרים צריכים סליחה קל וחומר לשאינן מופרים (ספרי):
- (7) ואם היו תהיה לאיש. זו ארוסה או אינו אלא נשואה כשהוא אומר ואם צית אישה נדרה הרי נשואה אמור וכאן צארוסה וצא לחלוק צה שצציה ובעלה מפירין נדרה הפר האצ ולא הפר הצעל או הפר האצ הרי זה אינו מופר ואין צריך לומר אם קיים אחד מהם (שס. נדרים קז): ונדרה עליה. שנדרה צצית אציה ולא שמע צהן אציה ולא הופרו ולא הוקמו (ספרי שס):
- (8) ושמע אישה וגו'. הרי לך שאם קיים הצעל שהוא קיים (שס):
- (9) והפר את נדרה אשר עליה. יכול אפילו לא הפר האצ תלמוד לומר צנעוריה צית אציה כל שצנעוריה צרשות אציה היא (קידושין יג. כחצות מו, צ):

10	But the vow of a widow, or of her that is divorced, even every thing wherewith she hath bound her soul, shall stand against her.	וְנָדָר אֶלְמָנָה וְגִרוּשָׁה כָּל אֲשֶׁר-אָסְרָה עַל-נַפְשָׁהּ יָקוּם עָלֶיהָ: וְאִסְרֹת עַל נַפְשָׁהּ קַיִים עָלֶיהָ: וְנָדָר אֶרְמְלָא וּמִתְרַכָּא כָּל דְּאִסְרֹת עַל נַפְשָׁהּ קַיִים עָלֶיהָ:	נו
11	And if a woman vowed in her husband's house, or bound her soul by a bond with an oath,	וְאִם-בֵּית אִשָּׁה נְדָרָה אוֹ-אָסְרָה אָסָר עַל-נַפְשָׁהּ אִסְרֹת אָסָר עַל נַפְשָׁהּ בְּקַיִים: וְאִם בֵּית בַּעְלָה נְדָרָה אוֹ-אִסְרֹת אָסָר עַל נַפְשָׁהּ בְּקַיִים:	11
12	and her husband heard it, and held his peace at her, and disallowed her not, then all her vows shall stand, and every bond wherewith she bound her soul shall stand.	וְשָׁמַע אִשָּׁה וְהֶחְרַשׁ לָהּ לֹא הִנִּיא אֹתָהּ וְקָמָה כָּל-נְדָרֶיהָ וְכָל-אָסָר אֲשֶׁר-אָסְרָה עַל-נַפְשָׁהּ יָקוּם: וְשָׁמַע בַּעְלָה וַיִּשְׁתַּק לָהּ לֹא אָעֲדִי יְתָהוֹן וַיְקוּמוּן כָּל נְדָרָהּ וְכָל אִסְרֵי דְאִסְרֹת עַל נַפְשָׁהּ יָקוּמוּן:	12
13	But if her husband make them null and void in the day that he heareth them, then whatsoever proceeded out of her lips, whether it were her vows, or the bond of her soul, shall not stand: her husband hath made them void; and the LORD will forgive her.	וְאִם בִּטְלָא וּבִטְלָה יְתָהוֹן בַּעְלָה בְּיוֹמָא דְשָׁמַע כָּל אִפְקוּת שְׁפוּתָהּ לְנְדָרָהּ וּלְאָסָר נַפְשָׁהּ לֹא יָקוּמוּן בַּעְלָה בִּטְלָנָהּ וּמִן קֳדָם ייִ יִשְׁתַּבֵּחַ לָהּ: וְאִם-הִפְרֹ יִפְרֹ אֹתָם אִשָּׁה בְּיוֹם שָׁמַע כָּל-מוֹצָא שְׁפָתֶיהָ לְנְדָרֶיהָ וּלְאָסָר נַפְשָׁהּ לֹא יָקוּם אִשָּׁה הִפְרָם וַיְהִי יִסְלַח-לָהּ:	13
14	Every vow, and every binding oath to afflict the soul, her husband may let it stand, or her husband may make it void.	כָּל-נְדָר וְכָל-שְׁבַעַת אָסָר לְעֵזַת נַפֶּשׁ אִשָּׁה יְקִימְנָהּ וְאִשָּׁה יִפְרְנָהּ: כָּל נְדָר וְכָל קִיּוּמַת אָסָר לְסַנְכָּא נַפֶּשׁ בַּעְלָה יְקִימְנָהּ וּבַעְלָה יְבִטְלָנָהּ:	ישראל
15	But if her husband altogether hold his peace at her from day to day, then he causeth all her vows to stand, or all her bonds, which are upon her; he hath let them stand, because he held his peace at her in the day that he heard them.	וְאִם-הֶחְרַשׁ יְחַרִּישׁ לָהּ אִשָּׁה מִיּוֹם אֶל-יוֹם וְהָקִים אֶת-כָּל-נְדָרֶיהָ אוֹ אֶת-כָּל-אִסְרֵיהָ אֲשֶׁר עָלֶיהָ הָקִים אֹתָם כִּי-הֶחְרַשׁ לָהּ בְּיוֹם שָׁמַע: וְאִם מִשְׁתַּק יִשְׁתַּק לָהּ בַּעְלָה מִיּוֹם לְיוֹם וַיְקִיִּים יֵת כָּל נְדָרָהּ אוֹ יֵת כָּל אִסְרָהּ דְּעָלָה קַיִים יְתָהוֹן אַרִי שְׁתִּיק לָהּ בְּיוֹמָא דְשָׁמַע:	15
16	But if he shall make them null and void after that he hath heard them, then he shall bear her iniquity.	וְאִם-הִפְרֹ יִפְרֹ אֹתָם אַחֲרֵי שָׁמַעוּ וְנָשָׂא אֶת-עֲוֹנָהּ: וְאִם בִּטְלָא וּבִטְלָה יְתָהוֹן בְּתַר דְּשָׁמַע וַיְקַבֵּל יֵת חֻבָּהּ:	16

- (10) כל אשר אסרה על נפשה יקום עליה. לפי שאינה לא צרשות אב ולא צרשות זעל וצאלמנה מן הנשואין הכתוב מדבר. אצל אלמנה מן האירוסין מת הצעל נחרוקנה וחזרה לרשות האב (ספרי קנד. נדרים סח, א):
- (11) ואם בית אישה נדרה. צנשואה הכתוב מדבר (ספרי סס):
- (14) כל נדר וכל שבועת אסר וגו'. לפי שאמר שהצעל מפר יכול כל נדרים צמשמע תלמוד לומר לענות נפש אינו מפר אלא נדרי ענוי נפש צלצד. והם מפורשים צמסכת נדרים (עט, א):
- (15) מיום אל יום. שלא תאמר מעת לעת לכך נאמר מיום אל יום ללמדך שאין מפר אלא עד שתחשך (שם עו, ב):
- (16) אחרי שמעו. אחרי ששמעו וקיים שאמר אפשי צו וחזר והפך לה אפילו צו ציוס (ספרי קנו): ונשא את עונה. הוא נכנס תחתיה. למדנו מכאן שהגורס תקלה לחזירו הוא נכנס תחתיו לכל עונשין:

17	These are the statutes, which the LORD commanded Moses, between a man and his wife, between a father and his daughter, being in her youth, in her father's house.	אֵלֶּה הַחֻקִּים אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶלֶּיִן קִמְיָא דְּפָקִיד יְיָ יֵת אֶת־מֹשֶׁה בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ בֵּין־אָב לְבִתּוֹ בְּנַעֲרֶיהָ בֵּית אָבִיהָ: (פ)	17
XXXI	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימֶר:	שני כז
2	'Avenge the children of Israel of the Midianites; afterward shalt thou be gathered unto thy people.'	נָקֵם נִקְמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֵת הַמִּדְיָנִים אַחֲרָה תֵּאסֵף אֶל־עַמֶּיךָ:	2
3	And Moses spoke unto the people, saying: 'Arm ye men from among you for the war, that they may go against Midian, to execute the LORD's vengeance on Midian.	וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־הָעָם לֵאמֹר הִחַלְצוּ מֵאִתְּכֶם אֲנָשִׁים לְצָבָא וַיְהִיו עַל־מִדְיָן לְתֵת נִקְמַת־יְהוָה בְּמִדְיָן:	3
4	Of every tribe a thousand, throughout all the tribes of Israel, shall ye send to the war.'	אֵלֶּף לַמַּטֵּה אֵלֶּף לַמַּטֵּה לְכָל־מִטּוֹת יִשְׂרָאֵל תִּשְׁלָחוּ לְצָבָא:	4
5	So there were delivered, out of the thousands of Israel, a thousand of every tribe, twelve thousand armed for war.	וַיִּמְסְרוּ מֵאֲלֵפֵי יִשְׂרָאֵל אֵלֶּף לַמַּטֵּה שְׁנַיִם־עָשָׂר אֵלֶּף חֲלוּצֵי צָבָא:	5
6	And Moses sent them, a thousand of every tribe, to the war, them and Phinehas the son of Eleazar the priest, to the war, with the holy vessels and the trumpets for the alarm in his hand.	וַיִּשְׁלַח אֹתָם מֹשֶׁה אֵלֶּף לַמַּטֵּה לְצָבָא אֹתָם וְאֶת־פִּינְחָס בֶּן־אֱלִעֶזֶר הַכֹּהֵן לְצָבָא וְכָל־הַקֳּדָשׁ וַחֲצֻצְרוֹת הַתְּרוּעָה בְיָדוֹ:	6

(2) מאת המדינים. ולא מאת המואבים שהמואבים נכנסו לדבר מחמת יראה שהיו יראים מהם שיהיו שוללים אותם שלא נאמר אלא (דברים ב, ט) אל תתגר בם מלחמה. אבל מדינים נתעצרו על ריב לא להם. דבר אחר מפני צ' פרידות טוובות שיש לי להוויא מהם רות המואבית ונעמה העמונית (צ"ק לח, ב):

(3) וידבר משה וגו'. אף על פי ששמע שמיחתו תלויה בדבר עשה צמחה ולא איחר (ספרי קנו): החלצו. כתרגומו לשון חלוצי צבא מוויינים: אנשים. נדיקים וכן (שמות יז, ט) בחר לנו אנשים וכן (דברים א, טו) אנשים חכמים וידועים (תנחומא מטות ג): נקמת ד'. שהעומד כנגד ישראל כאלו עומד כנגד הקב"ה (שם):

(4) לכול משות ישראל. לרבות שצט לוי (ספרי שם):

(5) וימסרו. להודיעך שצחן של רועי ישראל כמה הם חציבים על ישראל עד שלא שמעו צמיחתו מה הוא אומר (שמות יז, ד) עוד מעט וסקלוני ומשמעו שמיחת משה תלויה צנקמת מדין לא ראו ללכת עד שנמסרו על כרחן (ספרי שם):

(6) אותם ואת פינחס. מגיד שהיה פינחס שקול כנגד כולם. ומפני מה הלך פינחס ולא הלך אלעזר אמר הקב"ה מי שהתחיל במצוה שהרג כוזי בת זור יגמור (תנחומא שם). דבר אחר שהלך לנקום נקמת יוסף אזי אמו שנאמר (בראשית לו, לו) והמדנים מכרו אותו (ספרי שם) ומנין שהיה אמו של פנחס משל יוסף שנאמר (שמות ו, כה) מצנות פוטיאל מזרע יתרו שפיטם עגלים לעבודת אלילים ומזרע יוסף שפטם צינרו. דבר אחר שהיה משוח מלחמה (סוטה מג, א): וכלי הקדש. זה הארון והלִיץ

7	And they warred against Midian, as the LORD commanded Moses; and they slew every male.	7 וַיִּצְבְּאוּ עַל-מִדְיָן כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה וַיַּהַרְגוּ כָּל-זָכָר:
8	And they slew the kings of Midian with the rest of their slain: Evi, and Rekem, and Zur, and Hur, and Reba, the five kings of Midian; Balaam also the son of Beor they slew with the sword.	8 וְאֶת-מְלָכֵי מִדְיָן הָרְגוּ עַל-חֲלָלֵיהֶם אֶת-אֹנִי וְאֶת-רָקֵם וְאֶת-צֹר וְאֶת-חֹר וְאֶת-רִבְעָה חֲמִשָּׁת מְלָכֵי מִדְיָן וְאֵת בַּלְעָם בֶּן-בְּעֹר הָרְגוּ בַחֶרֶב:
9	And the children of Israel took captive the women of Midian and their little ones; and all their cattle, and all their flocks, and all their goods, they took for a prey.	9 וַיִּשְׁבּוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶת-נָשֵׁי מִדְיָן וְאֶת-טַפָּם וְאֵת כָּל-בְּהֶמְתָּם וְאֶת-כָּל-מִקְנֵתָם וְאֶת-כָּל-חֵילָם בְּזֹזוּ:
10	And all their cities in the places wherein they dwelt, and all their encampments, they burnt with fire.	10 וְאֵת כָּל-עָרֵיהֶם בְּמוֹשְׁבֹתָם וְאֵת כָּל-טִירֹתָם שָׂרְפוּ בָאֵשׁ:
11	And they took all the spoil, and all the prey, both of man and of beast.	11 וַיִּקְחוּ אֶת-כָּל-הַשָּׁלָל וְאֵת כָּל-הַמָּלְקוֹחַ בָּאָדָם וּבַבְּהֵמָה:

שהיה כללם עמהם ומפריח מלכי מדין ככשפים והוא עצמו פורח עמהם הראה להם את הנץ שהשם חקוק בו והם נופלים לכן נאמר על חלליהם במלכי מדין שנופלים על החללים מן האויר וכן כללם כתיב (בספר יהושע יג, כב) אל חלליהם (תנחומא ד): בידו. דרשותיו וכן (במדבר כא, כ) ויקח את כל ארצו מידו (ספרי קנו):

(8) חמשת מלכי מדין. וכי איני רואה שחמשה מנה הכתוב למה הוזקק לומר חמשת אלא ללמדך ששור כולם בענה והשור כולם צפורענות. כלם הלך שם ליטול שכר עשרים וארבעה אלף שהפיל מישראל בעצמו ויצא ממדין לקראת ישראל ומשיאן ענה רעה אמר להם אם כשהייתם ששים רבוא לא יכולתם להם. ועכשיו צ"צ אלף אחס צאים להלחם. נתנו לו שכרו משלם ולא קפחוהו (ס): בחרב. הוא בא על ישראל והחליף אומנתו באומנותם שאין נושעים אלא צפיהם על ידי תפלה ובקשה. וצא הוא ותפש אומנותם לקללם צפיו אף הם צאו עליו והחליפו אומנותם באומנות האומות שצאין בחרב שנאמר (בראשית כז, מ) ועל חרבך תחיה:

(10) טירתם. מקום פלטרין שלהם (ספרי שם) שהוא לשון מושב כומרים יודעי חוקיהם. דבר אחר לשון מושב שריהם כמו שמחורגם (ש"א ו, ח) סרני פלשתיים טורני פלשתיא:

(11) ויקחו את כל השלל וגו'. מגיד שהיו כשרים ודיקים ולא נחשדו על הגזל לשלוח יד בצוה שלא דרשות שנאמר את כל השלל וגו' ועליהם מפורש בקבלה (ש"א ו, ו) שניך כעדר הרחלים וגו'. אף אנשי המלחמה שניך כולם דייקים (ספרי שם): שלל. הן מטלטלין של מלבוש ותכשיטין: בז. הוא ציז מטלטלין שאינם תכשיטין: מלקוח. אדם ובהמה. ובמקום שכתוב שני אלל מלקוח שני באדם ומלקוח ובהמה:

12	And they brought the captives, and the prey, and the spoil, unto Moses, and unto Eleazar the priest, and unto the congregation of the children of Israel, unto the camp, unto the plains of Moab, which are by the Jordan at Jericho.	וַיָּבֹאוּ אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַלְעָזָר הַכֹּהֵן וְאֶל-עֵדֹת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶת-הַשְּׁבִי וְאֶת-הַמָּלְקוֹחַ וְאֶת-הַשְּׁלָל אֶל-הַמַּחֲנֶה אֶל-עֵרֶבֶת מוֹאָב אֲשֶׁר עַל-יַרְדֵּן יֶרִיחוֹ: (ס)	12
13	And Moses, and Eleazar the priest, and all the princes of the congregation, went forth to meet them without the camp.	וַיֵּצְאוּ מֹשֶׁה וְאַלְעָזָר הַכֹּהֵן וְכָל-נְשִׂאֵי הָעֵדָה לִקְרֹאתָם אֶל-מַחֲוֶיז לַמַּחֲנֶה:	שלישי (שני)
14	And Moses was wroth with the officers of the host, the captains of thousands and the captains of hundreds, who came from the service of the war.	וַיִּקְצֹף מֹשֶׁה עַל פְּקוּדֵי הַחֵיָל שָׂרֵי הָאֲלָפִים וְשָׂרֵי הַמֵּאוֹת הַבָּאִים מִצִּבְּאָה הַמִּלְחָמָה:	14
15	And Moses said unto them: 'Have ye saved all the women alive?	וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם מֹשֶׁה הֲחַיִּיתֶם כָּל-נָקֵבָה:	15
16	Behold, these caused the children of Israel, through the counsel of Balaam, to revolt so as to break faith with the LORD in the matter of Peor, and so the plague was among the congregation of the LORD.	תֵּן הַנָּה הָיוּ לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּדִבְרֵי בַלְעָם לְמַסֵּר-מַעַל בִּיהֲנוּהָ עַל-דִּבְרֵי-פְעֹזֹר וַתְּהִי הַמִּגֶּפֶה בְּעֵדֹת יְהוָה:	16
17	Now therefore kill every male among the little ones, and kill every woman that hath known man by lying with him.	וַעֲתִּיחַ הֲרֹגוּ כָל-זָכָר בֶּטָף וְכָל-אִשָּׁה יָדַעַת אִישׁ לְמִשְׁכַּב זָכָר הֲרֹגוּ:	17
18	But all the women children, that have not known man by lying with him, keep alive for yourselves.	וְכָל הַטָּף בְּנָשִׁים אֲשֶׁר לֹא יָדְעוּ מִשְׁכַּב זָכָר תַּחֲיוּ לָכֶם:	18

(13) ויצאו משה ואלעזר הכהן. לפי שראו את נערי ישראל יואכים לחטוף מן הצוה (שס):
 (14) ויקצף משה על פקודי החיל. ממונים על החיל ללמדך שכל סרחון הדור תלוי בגדולים שיש כח בידם למחות (שס):

(16) הן הנדה. מגיד שהיו מכינים אותן. זו היא שנכשל פלוני זה (ספרי וטא): בדבר בלעם. אמר להם אפילו אתם מכניסים כל המונות (ס"א האומות) שזעולס אין אתם יכולים להם שמא מרובים אתם מן המזרים שהיו שם מאות רכב צחור צואו ואשיאכם ענה. אלהיהם של אלו שונא ומה הוא וכו' כדאיתא בחלק (סנהדרין קו, א) ובספרי (שס):
 (17) וכל אשה יודעת איש. ראויה להזעל אף על פי שלא נזעלה ולפני הנץ העבירות והראויה להזעל פניה מוריקות (יצמות ט, ב): הרגו. למה חזר ואמר להפסיק הענין דברי רבי ישמעאל שאם אני קורא הרגו כל זכר בטף וכל אשה יודעת איש וכל הטף בנשים וגו' איני יודע אם להרוג (וכל אשה יודעת) עם הזכרים או להחיות עם הטף לכך נאמר הרגו (ספרי קנו):

19

וַאֲתָנֹן שָׂרוּ מִבְּרָא לַמִּשְׁרִיתָא
שִׁבְעָא יוֹמִין כָּל דְּקִטְלָ
וְנִפְשָׁא וְכָל דְּקָרֵב בְּקִטְלָא
תַּדּוֹן עֲלוּתֵי בְיוֹמָא תְּלִיתָא
וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָא אֲתָנֹן
וּשְׁבִיכֹן:

19

20

וְכָל לְבוּשׁ וְכָל מָאֵן דְּמִשְׁךָ
וְכָל עוֹבֵד דְּמַעְזִי וְכָל מִן דְּאָע
תַּדּוֹן עַל־וְהִי:

20

21

וַאֲמַר אֶלְעָזָר כֹּהֵנָּה לְגֹבְרֵי
חֵילָא דְּאֵתוֹ לְקֶרְבָּא דְּאִגְזִירַת
אוֹרִיתָא דְּפִקִּיד יִי יֵת מֹשֶׁה:

21

22

בְּרָם יֵת דְּהָבָא וְיֵת כְּסָפָא וְיֵת
נַחֲשָׂא יֵת בְּרוּזְלָא יֵת עֵבְצָא וְיֵת
אֲבָרָא:

22

23

כָּל מַדְעָם דְּמִתְעַל בְּנוֹרָא
תַּעֲבְרוּנִיהּ בְּנוֹרָא וְיִדְכִי בָרַם
בְּמִי אֲדִיוֹתָא יִתְדִי וְכֹל דְּלֹא
מִתְעַל בְּנוֹרָא תַּעֲבְרוּנִיהּ
בְּמִיָּא:

23

(19) מחוץ למחנה. שלא ינסו לעזרה: כל הורג נפש. רבי מאיר אומר זהורג דדבר המקבל טומאה הכתוב מדבר ולמדך הכתוב שהכלי מטמא אדם בחצורי המת כאלו נוגע במת עצמו או יכול אפילו זרק בו חץ והרגו תלמוד לומר וכל הנוגע בחלל מקיש הורג לנוגע מה נוגע על ידי חצוריו אף הורג על ידי חצוריו (ספרי חקת קנו): תתחשאו. במי גדה כדין שאר טמאי מתים שאף לדברי האומרים (יבמות ס, ג. סא, א) קצרי עובדי גילולים אינן מטמאין באהל שנאמר (יתזקאל לד, לא) ואטן לאני לאן מרעיתי אדם אתם קרוין אדם ואין עובדי גילולים קרוין אדם. מודה הוא שהעובדי גילולים מטמאין במגע ובמשא שלא נאמר אדם אלא אצל טומאת אהלים שנאמר (במדבר יט, יד) אדם כי ימות באהל: אחם ושביכם. לא שהנכרים מקבלין טומאה וזריכין הוא אלא מה אתם בני ברית אף שצרכם כשיצאו לברית ויטמאו זריכין הוא (ספרי קנו):

(20) וכל מעשה עזים. להציא כלי הקרנים והטלפים והעצמות (ת"כ. חולין כה, ב):

(21) ויאמר אלעזר הכהן וגו'. לפי שצא משה לכלל כעס צא לכלל טעות שנתעלמו ממנו הלכות גיעולי נכרים וכן אחת מוצא בשמיני למלואים שנאמר (ויקרא י, יז) ויקרנף (משה) על אלעזר ועל איתמר צא לכלל כעס צא לכלל טעות וכן (במדבר כ, יא) בשמעו נא המורים ויך את הסלע על ידי הכעס טעה (ספרי סס): אשר צוה ה' וגו'. תלה ההוראה בדרבו (סס):

(22) אך את הזהב וגו'. אף על פי שלא הזהיר לכם משה אלא על הלכות טומאה עוד יש להזהיר לכם על הלכות גיעול. ואף לשון מיעוט כלומר ממועטין אתם מלהשמש בכלים אפילו לאחר טהרתן מטומאת המת עד שיטהרו מבליעת איסור ונבלות. ורבותינו אמרו (יל"ש תשפ"ה) אף את הזהב לומר שצריך להעביר חלודה שלו קודם שיגעילנו וזהו לשון אך שלא יהא שם חלודה אף המתכת יהיה כמות שהוא:

(23) כל דבר אשר יבא באש. לנצל זו כלום: תעבירו באש. כדרך תשמישו הגעלתו מה שתשמישו על ידי חמין יגעילנו בחמין ומה שתשמישו על ידי צלי כגון השפוד והאסכלה ילננו צאור (ע"ז עה, 3): אך במי נדה יתחטא. לפי

24	And ye shall wash your clothes on the seventh day, and ye shall be clean, and afterward ye may come into the camp.	וְכַבְּסֶתֶם בְּגֵדֵיכֶם בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְטַהַרְתֶּם וְאַחֵר תָּבֹאוּ אֶל־הַמַּחֲנֶה: (ס)	וְתַחֲוִירוּן לְבוּשֵׁיכֶם בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְטַהַרְתֶּם וְאַחֵר תָּבֹאוּ אֶל־הַמַּחֲנֶה: (ס)
25	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:	וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה לְמִימַר:
26	‘Take the sum of the prey that was taken, both of man and of beast, thou, and Eleazar the priest, and the heads of the fathers’ houses of the congregation;	שָׂא אֶת רֹאשׁ מַלְקוֹת הַשָּׂבִי בָאָדָם וּבְבִהֵמָה אֹתָהּ וְאַלְעֹזֶר הַכֹּהֵן וְרָאשֵׁי אֲבוֹת הָעֵדָה:	קְבִיל יֵת חֹשֶׁבֶן דְּבַרְתָּ שָׂבִי בָאָדָם וּבְבִהֵמָה אֹתָהּ וְאַלְעֹזֶר כֹּהֵנָא וְרִישֵׁי אֲבֹתָת כְּנֻשָּׁתָא:
27	and divide the prey into two parts: between the men skilled in war, that went out to battle, and all the congregation;	וְחִצִּיתָ אֶת־הַמַּלְקוֹת בֵּין תַּפְשֵׁי הַמִּלְחָמָה הַיְצְאִים לְצָבָא וּבֵין כָּל־הָעֵדָה:	וְתַפְלִיג יֵת דְּבַרְתָּא בֵּין גֻּבְרֵי מְגִיחֵי קְרָבָא דְנִפְקוּ לְחִילָא וּבֵין כָּל כְּנֻשָּׁתָא:
28	and levy a tribute unto the LORD of the men of war that went out to battle: one soul of five hundred, both of the persons, and of the beeves, and of the asses, and of the flocks;	וְהִרְמֵת מֶכֶס לַיהוָה מֵאֵת אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה הַיְצְאִים לְצָבָא אֶתְד נֶפֶשׁ מִחֲמֵשׁ הַמֵּאוֹת מִן־הָאָדָם וּמִן־הַבָּקָר וּמִן־הַחֲמֹרִים וּמִן־הַצֹּאן:	וְתַפְרִישׁ נְסִיכָא קֳדָם יְיָ מִן גֻּבְרֵי מְגִיחֵי קְרָבָא דְנִפְקוּ לְחִילָא חֲדָא נֶפֶשָׁא מִחֲמִישׁ מֵאָה מִן אַנְשָׁא וּמִן תּוֹרֵי וּמִן חֲמֹרֵי וּמִן עֲנָא:
29	take it of their half, and give it unto Eleazar the priest, as a portion set apart for the LORD.	מִמַּחֲצִיתָם תִּקְחוּ וְנִתְּנָה לְאַלְעֹזֶר הַכֹּהֵן תְּרוּמַת יְהוָה:	מִפְּלִגְתָּהוֹן תִּסְבוּן וְתִתְּנוּן לְאַלְעֹזֶר כֹּהֵנָא אֶפְרָשׁוּתָא קֳדָם יְיָ:
30	And of the children of Israel’s half, thou shalt take one drawn out of every fifty, of the persons, of the beeves, of the asses, and of the flocks, even of all the cattle, and give them unto the Levites, that keep the charge of the tabernacle of the LORD.	וּמִמַּחֲצִית בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל תִּקְחוּ אֶחָדוֹ אֶחָד מִן־הַחֲמִשִּׁים מִן־הָאָדָם מִן־הַבָּקָר מִן־הַחֲמֹרִים וּמִן־הַצֹּאן מִכָּל־הַבִּהֵמָה וְנִתְּנָה אֹתָם לְלוֹוִים שְׁמֹרֵי מִשְׁמֶרֶת מִשְׁכַּן יְהוָה:	וּמִפְּלִגְתָּהוֹן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תִּסְבּוּ חֲדָ דִּיתְחָד מִן חֲמִשִּׁין מִן אַנְשָׁא מִן תּוֹרֵי מִן חֲמֹרֵי וּמִן עֲנָא מִכָּל בְּעִירָא וְתִתְּנוּן יְתָהוֹן לְלוֹוִיֵּי נְטָרֵי מִשְׁמֶרֶת מִשְׁכָּנָא דִּי:
31	And Moses and Eleazar the priest did as the LORD commanded Moses.	וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה וְאַלְעֹזֶר הַכֹּהֵן כַּאֲשֶׁר צֻוְּהָ יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה:	וַעֲבַד מֹשֶׁה וְאַלְעֹזֶר כֹּהֵנָא כַּמָּא דְפִקִּיד יְיָ יְתָ מֹשֶׁה:

פשוטו חטוי זה לטהרו מטומאת מת אמר להם צריכין הכלים גיעול לטהרם מן האיסור וחטוי לטהרן מן הטומאה. ורבותינו דרשו (שס) מכאן שאף להכשירן מן האיסור הטעין טבילה לכלי מתכות ומי נדה הכתובים כאן דרשו מים הראויים לטבול צהם נדה. וכמה הם מ' סאה: וכל אשר לא יבא באש. כל דבר שאין תשמישו על ידי האור כגון כוסות וכלויות שמשמשן צונן ולא צלעו איסור: העבירו במים. מטבילו ודיו ודוקא כלי מתכות (שס):

(24) אל המחנה. למחנה שכניה שאין טמא מת טעון שילוח ממחנה לויה וממחנה ישראל (פסחים סו, ב):

(26) שא את ראש. קח את החשבון:

(27) וחצית את המלקוח בין תפשי המלחמה וגו'. חציו לחלו וחציו לחלו:

32	Now the prey, over and above the booty which the men of war took, was six hundred thousand and seventy thousand and five thousand sheep,	וַיְהִי הַמִּלְקוֹחַ יְתֵר הַבָּזוּ אֲשֶׁר בָּזְזוּ עִם הַצָּבָא צֹאן שְׁש־מֵאוֹת אֶלֶף וְשִׁבְעִים וְחֲמִשָּׁת אֲלָפִים:	וְהָיָה דְּבִרְתָּא שְׂאָר בָּזָא דְּבִזּוּ עִמָּא דִּנְפְקוּ לְחִילָא עֲנָא שִׁית מֵאָה וְשִׁבְעִין וְחֲמִשָּׁא אֲלָפִין:
33	and threescore and twelve thousand beeves,	וּבִקָּר שְׁנַיִם וְשִׁבְעִים אֶלֶף:	וְתוֹרֵי שִׁבְעִין וְתָרִין אֲלָפִין:
34	and threescore and one thousand asses,	וְחֲמֹרִים אֶחָד וְשָׁשִׁים אֶלֶף:	וְחֲמֹרֵי שְׁתֵּין וְחָד אֲלָפִין:
35	and thirty and two thousand persons in all, of the women that had not known man by lying with him.	וּנְפֹשׁ אָדָם מִן־הַנָּשִׁים אֲשֶׁר לֹא יָדְעוּ מִשְׁכָּב זָכָר כָּל־נֶפֶשׁ שְׁנַיִם וְשָׁלֹשִׁים אֶלֶף:	וּנְפֹשָׁא דְּאִנְשָׁא מִן נְשִׂיא דְּלֹא יָדְעָא מִשְׁכָּבִי דְּכֹרָא כָּל נְפֹשָׁתָא תְּלָתִין וְתָרִין אֲלָפִין:
36	And the half, which was the portion of them that went out to war, was in number three hundred thousand and thirty thousand and seven thousand and five hundred sheep.	וַתְּהִי הַמִּחְצָה חֶלֶק הַיָּצְאִים בַּצָּבָא מִסֵּפֶר הַצֹּאן שְׁלֹשׁ־מֵאוֹת אֶלֶף וְשָׁלֹשִׁים אֶלֶף וְשִׁבְעֵת אֲלָפִים וְחֲמִשׁ מֵאוֹת:	וְהָיָה פְּלִגּוּתָא חוּלְק גּוֹבְרִיָּא דִּנְפְקוּ לְחִילָא מִנֵּן עֲנָא תְּלָת מֵאָה וְתְּלָתִין וְשִׁבְעָא אֲלָפִין וְחֲמִישׁ מֵאָה:
37	And the LORD's tribute of the sheep was six hundred and threescore and fifteen.	וַיְהִי הַמָּכֶס לַיהוָה מִן־הַצֹּאן שֵׁשׁ מֵאוֹת חֲמִשׁ וְשִׁבְעִים:	וְהָיָה נְסִיבָא קָדָם יְיָ מִן עֲנָא שִׁית מֵאָה וְשִׁבְעִין וְחֲמִישׁ:
38	And the beeves were thirty and six thousand, of which the LORD's tribute was threescore and twelve.	וְהַבִּקָּר שְׁשָׁה וְשָׁלֹשִׁים אֶלֶף וּמִכְסֵם לַיהוָה שְׁנַיִם וְשִׁבְעִים:	וְתוֹרֵי תְּלָתִין וְשִׁשָּׁא אֲלָפִין וּנְסִיבָהוּן קָדָם יְיָ שִׁבְעִין וְתָרִין:
39	And the asses were thirty thousand and five hundred, of which the LORD's tribute was threescore and one.	וְחֲמֹרִים שְׁלֹשִׁים אֶלֶף וְחֲמִשׁ מֵאוֹת וּמִכְסֵם לַיהוָה אֶחָד וְשָׁשִׁים:	וְחֲמֹרֵי תְּלָתִין אֲלָפִין וְחֲמִישׁ מֵאָה וּנְסִיבָהוּן קָדָם יְיָ שְׁתֵּין וְחָד:
40	And the persons were sixteen thousand, of whom the LORD's tribute was thirty and two persons.	וּנְפֹשׁ אָדָם שְׁשָׁה עָשָׂר אֶלֶף וּמִכְסֵם לַיהוָה שְׁנַיִם וְשָׁלֹשִׁים נֶפֶשׁ:	וּנְפֹשָׁא דְּאִנְשָׁא שְׁתַּת עָשָׂר אֲלָפִין וּנְסִיבָהוּן קָדָם יְיָ תְּלָתִין וְתָרִין נֶפֶשׁ:
41	And Moses gave the tribute, which was set apart for the LORD, unto Eleazar the priest, as the LORD commanded Moses.	וַיִּתֵּן מֹשֶׁה אֶת־מִכְסֵּי תְּרוּמַת יְהוָה לְאַלְעָזָר חֹכֵהוּן כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה:	וַיִּהְיֶה מֹשֶׁה יָת נְסִיב אֶפְרָשׁוּתָא קָדָם יְיָ לְאַלְעָזָר כֹּהֵנָא כְּמָא דְּפִשִּׁיד יְיָ יָת מֹשֶׁה:

(32) ויהי המלקוח יתר הבז. לפי שלא נטעו להריס מכס מן המטלטלין אלא מן המלקוח כתב את הלשון הזה ויהי המלקוח שצא לכלל חלוקה ולכלל מכס שהיה עודף על צו המטלטלין אשר בזו עש הצבא איש לו ולא צא לכלל חלוקה מספר הצאן וגו':

42	And of the children of Israel's half, which Moses divided off from the men that warred—	וממחצית בני ישראל אשר חצה משה מן המלחמים החיילים:	חמישי
43	now the congregation's half was three hundred thousand and thirty thousand and seven thousand and five hundred sheep,	ותהי מחצת העדה מן הצאן שלש מאות אלף ושלשים אלף שבעת אלפים וחמש מאות:	43
44	and thirty and six thousand beees,	ובקר ששה ושלשים אלף:	44
45	and thirty thousand and five hundred asses,	וחמרים שלשים אלף וחמש מאות:	45
46	and sixteen thousand persons—	ונפש אדם ששה עשר אלף:	46
47	even of the children of Israel's half, Moses took one drawn out of every fifty, both of man and of beast, and gave them unto the Levites, that kept the charge of the tabernacle of the LORD; as the LORD commanded Moses.	ויקח משה ממחצת בני ישראל את האחוז אחד מן החמשים מן האדם ומן בהמה ויתן אתם ללוים שמרי משמרת משכן יהוה כאשר צוה יהוה את משה:	47
48	And the officers that were over the thousands of the host, the captains of thousands, and the captains of hundreds, came near unto Moses;	ויקרב אל משה הפקדים אשר לאלפי הצבא שרי האלפים ושרי המאות:	48
49	and they said unto Moses: 'Thy servants have taken the sum of the men of war that are under our charge, and there lacketh not one man of us.	ויאמרו אל משה עבדיך נשאו את ראש אנשי המלחמה אשר בידנו ולא נפקד ממנו איש:	49
50	And we have brought the LORD's offering, what every man hath gotten, of jewels of gold, armlets, and bracelets, signet-rings, ear-rings, and girdles, to make atonement for our souls before the LORD.'	ונקרב את קרבן יהוה איש אשר מצא כלי זהב אצעתה וצמיד טבעת עגיל וכומז לכפר על נפשתינו לפני יהוה:	50

(42) וממחצית בני ישראל אשר חצה משה. לעדה. והוציאה להם מן האנשים המלחמים:

(43) ותהי מחצת העדה. כן וכך:

(47) ויקח משה וגו':

(48) הפקודים. הממונים:

(49) ולא נפקד. ולא נחסר ומרגומו ולא שגא חף הוא בלשון חסרון כמו (בראשית לא, לט) אנכי אחטנה תרגומו דהוה שגיא ממניגא וכן (שמואל א כ, יח) כי יפקד מושבך. יחסר מקום מושבך. איש הרגיל ליטב שם וכן (שם כז) ויפקד מקום דוד. נחסר מקומו ואין איש יושב שם:

51	And Moses and Eleazar the priest took the gold of them, even all wrought jewels.	וַיִּקַּח מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶת-הַזָּהָב מֵאַתָּם כָּל כְּלֵי מַעֲשֶׂה: וַיִּסֹּב מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר כֹּהֲנָא יְת דְּהָבָא מִנְהוֹן כָּל מָאן דְּעוֹבְדָא:	51
52	And all the gold of the gift that they set apart for the LORD, of the captains of thousands, and of the captains of hundreds, was sixteen thousand seven hundred and fifty shekels.—	וַיְהִי כָל-זָהָב הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר הָרִימוּ לַיהוָה שֵׁשֶׁה עָשָׂר אֶלֶף שֶׁבַע-מֵאוֹת וְחֲמִשִּׁים שֶׁקֶל מֵאֵת שָׂרֵי הָאֲלָפִים וּמֵאֵת שָׂרֵי הַמֵּאוֹת:	52
53	For the men of war had taken booty, every man for himself.—	וַיִּבְרִין דְּחִילָא בִּזּוּ גִבּוֹר לְנַפְשֵׁיהּ:	53
54	And Moses and Eleazar the priest took the gold of the captains of thousands and of hundreds, and brought it into the tent of meeting, for a memorial for the children of Israel before the LORD.	וַיִּקַּח מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶת-הַזָּהָב מֵאֵת שָׂרֵי הָאֲלָפִים וּמֵאֵת שָׂרֵי הַמֵּאוֹת וַיָּבִיאוּ אֹתוֹ אֶל-אֹהֶל מוֹעֵד וַיָּכֻרוּן לְבְנֵי-יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי יְהוָה: (פ)	54
XXXII	Now the children of Reuben and the children of Gad had a very great multitude of cattle; and when they saw the land of Jazer, and the land of Gilead, that, behold, the place was a place for cattle,	וּבְעִיר סִגִּי הָיָה לְבְנֵי רְאוּבֵן וּלְבְנֵי גָד תַּקִּיף לְחֹדָא וַחֲזוּ יְת אֶרֶע יַעֲזָר וְיְת אֶרֶע גִּלְעָד וְהָא אַתְרָא אַתְר פֶּשֶׁר לְבֵית בְּעִיר:	ששי (שלישי) כט
2	the children of Gad and the children of Reuben came and spoke unto Moses, and to Eleazar the priest, and unto the princes of the congregation, saying:	וַיָּבֹאוּ בְנֵי-גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן וַיֹּאמְרוּ אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְאֶל-נְשִׂאֵי הָעֵדָה לֵאמֹר:	2
3	‘Ataroth, and Dibon, and Jazer, and Nimrah, and Heshbon, and Elealeh, and Sebam, and Nebo, and Beon,	עַטְרוֹת וְדִיבּוֹן וַיַּעֲזָר וְנִמְרָה וְחֶשְׁבּוֹן וְאֶלְעָלָה וְשִׁבְם וְנָבו וּבְעֵזָן:	3
4	the land which the LORD smote before the congregation of Israel, is a land for cattle, and thy servants have cattle.’	אֶרֶעָא דְּמַחָא יְיָ יְת יְתִבְהָא קֳדָם כְּנַשְׁתָּא דִּישְׂרָאֵל אֶרֶע פֶּשֶׁרָא לְבֵית בְּעִיר הִיא וְלַעֲבָדֶיךָ אִית בְּעִיר:	4

(50) אצטעה. אלו נמידים של רגל: וצמיד. של יד: עגיל. נזמיון: וכמו. דפוס של בית הרחם לכפר על הרהור הלג של צנות מדין:
(3) עטרוות ודיבון וגו'. מארץ סיחון ועוג היו:

<p>5 And they said: 'If we have found favour in thy sight, let this land be given unto thy servants for a possession; bring us not over the Jordan.'</p>	<p>וַיֹּאמְרוּ אִם-מִצָּאנוּ חֵן בְּעֵינֶיךָ וַיֵּן אֶת-הָאָרֶץ הַזֹּאת לַעֲבָדֶיךָ לְאֻחֻזָּה אֶל-תַּעֲבֹרֵנוּ אֶת-הַיַּרְדֵּן:</p>	<p>5 וַיֹּאמְרוּ אִם-מִצָּאנוּ חֵן בְּעֵינֶיךָ וַיֵּן אֶת-הָאָרֶץ הַזֹּאת לַעֲבָדֶיךָ לְאֻחֻזָּה אֶל-תַּעֲבֹרֵנוּ אֶת-הַיַּרְדֵּן:</p>
<p>6 And Moses said unto the children of Gad and to the children of Reuben: 'Shall your brethren go to the war, and shall ye sit here?</p>	<p>וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְבְנֵי-גָד וּלְבְנֵי רְאוּבֵן הָאֲחִיכֶם יֵבֹאוּ לְמַלְחָמָה וְאַתֶּם תֵּשְׁבוּ פֹה:</p>	<p>6 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְבְנֵי-גָד וּלְבְנֵי רְאוּבֵן הָאֲחִיכֶם יֵבֹאוּ לְמַלְחָמָה וְאַתֶּם תֵּשְׁבוּ פֹה:</p>
<p>7 And wherefore will ye turn away the heart of the children of Israel from going over into the land which the LORD hath given them?</p>	<p>וְלָמָּה (כִּי תִנְאוּן) [ק' תְּנִיאוּן] אֶת-לֵב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵעֲבֹר אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-נָתַן לָהֶם יְהוָה:</p>	<p>7 וְלָמָּה (כִּי תִנְאוּן) [ק' תְּנִיאוּן] אֶת-לֵב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵעֲבֹר אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-נָתַן לָהֶם יְהוָה:</p>
<p>8 Thus did your fathers, when I sent them from Kadesh-barnea to see the land.</p>	<p>כֹּה עָשׂוּ אֲבֹתֵיכֶם בְּשַׁלְּחִי אֹתָם מִקֶּדֶשׁ בְּרַנֶּעַ לִרְאוֹת אֶת-הָאָרֶץ:</p>	<p>8 כֹּה עָשׂוּ אֲבֹתֵיכֶם בְּשַׁלְּחִי אֹתָם מִקֶּדֶשׁ בְּרַנֶּעַ לִרְאוֹת אֶת-הָאָרֶץ:</p>
<p>9 For when they went up unto the valley of Eshcol, and saw the land, they turned away the heart of the children of Israel, that they should not go into the land which the LORD had given them.</p>	<p>וַיַּעֲלֻ עַד-נַחַל אֶשְׁכּוֹל וַיֵּרְאוּ אֶת-הָאָרֶץ וַיָּנִיאוּ אֶת-לֵב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְבִלְתִּי-בֹא אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-נָתַן לָהֶם יְהוָה:</p>	<p>9 וַיַּעֲלֻ עַד-נַחַל אֶשְׁכּוֹל וַיֵּרְאוּ אֶת-הָאָרֶץ וַיָּנִיאוּ אֶת-לֵב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְבִלְתִּי-בֹא אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-נָתַן לָהֶם יְהוָה:</p>
<p>10 And the LORD's anger was kindled in that day, and He swore, saying:</p>	<p>וַיִּחַר-אַף יְהוָה בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּשָּׁבַע לֵאמֹר:</p>	<p>10 וַיִּחַר-אַף יְהוָה בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּשָּׁבַע לֵאמֹר:</p>
<p>11 Surely none of the men that came up out of Egypt, from twenty years old and upward, shall see the land which I swore unto Abraham, unto Isaac, and unto Jacob; because they have not wholly followed Me;</p>	<p>אִם-יִרְאוּ הָאֲנָשִׁים הָעֲלִים מִמִּצְרַיִם מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה אֶת הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב כִּי לֹא-מָלְאוּ אַחֲרַי:</p>	<p>11 אִם-יִרְאוּ הָאֲנָשִׁים הָעֲלִים מִמִּצְרַיִם מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה אֶת הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב כִּי לֹא-מָלְאוּ אַחֲרַי:</p>
<p>12 save Caleb the son of Jephunneh the Kenizzite, and Joshua the son of Nun; because they have wholly followed the LORD.</p>	<p>בִּלְתִּי כָלָב בֶּן-יִפְנֶה הַקִּנִּזִּי וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּן-נּוּן אֲרִי אֲשֶׁלִּימוּ בְּתֵר דַּחֲלָתָא דִּי:</p>	<p>12 בִּלְתִּי כָלָב בֶּן-יִפְנֶה הַקִּנִּזִּי וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּן-נּוּן כִּי מָלְאוּ אַחֲרַי יְהוָה:</p>

(6) האחיכם. לשון תמיהה הוא:

(7) ולמה תניאון. תסירו ותמניעו לצם מעצור שיהיו סבורים שאתם יראים לעצור מפני המלחמה וחוזק הערים והעם:

(8) מקדש ברנע. כך שמה ושני קדש היו:

(12) הקנזי. חורגו של קנז היה וילדה לו אמו של כלב את עתניאל (סוטה יא, ז):

<p>13 And the LORD's anger was kindled against Israel, and He made them wander to and fro in the wilderness forty years, until all the generation, that had done evil in the sight of the LORD, was consumed.</p>	<p>וַיִּחַר־אַף יְהוָה בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּנָּעֻם בַּמִּדְבָּר אַרְבָּעִים שָׁנָה עַד־תָּהוּ אֶת־הָדֹר הָעֹשֶׂה הָרָע בְּעֵינֵי יְהוָה:</p>	<p>13 וַיִּחַר־אַף יְהוָה בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּנָּעֻם בַּמִּדְבָּר אַרְבָּעִים שָׁנָה עַד־תָּהוּ אֶת־הָדֹר הָעֹשֶׂה הָרָע בְּעֵינֵי יְהוָה:</p>
<p>14 And, behold, ye are risen up in your fathers' stead, a brood of sinful men, to augment yet the fierce anger of the LORD toward Israel.</p>	<p>וְהִנֵּה קָמְתָם תַּחַת אֲבֹתֵיכֶם וְהָא קָמְתוּן בְּתַר אֲבֹתֵיכֶם תַּלְמִידֵי גִוְרֵיָא חֵיִיבֵיָא לְאוֹסָפָא עוֹד עַל תַּקוּף רוּגְזָא דִּי לְיִשְׂרָאֵל:</p>	<p>14 וְהִנֵּה קָמְתָם תַּחַת אֲבֹתֵיכֶם וְהָא קָמְתוּן בְּתַר אֲבֹתֵיכֶם תַּלְמִידֵי גִוְרֵיָא חֵיִיבֵיָא לְאוֹסָפָא עוֹד עַל תַּקוּף רוּגְזָא דִּי לְיִשְׂרָאֵל:</p>
<p>15 For if ye turn away from after Him, He will yet again leave them in the wilderness; and so ye will destroy all this people.'</p>	<p>אֲרִי תַתּוּבוּן מִבְּתַר דְּחִלְתִּיה וְיוֹסִיף עוֹד לְאוֹחֲרוֹתְהוֹן בַּמִּדְבָּרָא וְתַחֲבִלוּן לְכָל עַמָּא הָדִין:</p>	<p>15 כִּי תִשׁוּבוּן מֵאַחֲרָיו וְיֹסֵף עוֹד לְהַנִּיחוֹ בַּמִּדְבָּר וְשַׁחַתְתֶּם לְכָל־הָעָם הַזֶּה: (ס)</p>
<p>16 And they came near unto him, and said: 'We will build sheepfolds here for our cattle, and cities for our little ones;</p>	<p>וַיָּקִיבוּ לְוֹתִיה וַאֲמָרוּ חֲטָרִין דְּעָאן נִבְנִי לְבִעִירְנָא הָכָא וְקָרוּן לְטַפְלָנָא:</p>	<p>16 וַיִּגָּשׁוּ אֵלָיו וַיֹּאמְרוּ גִדְרֹת צֹאן נִבְנֶה לְמִקְנֵנוּ פֹּה וְעָרִים לְטַפְּנוּ:</p>
<p>17 but we ourselves will be ready armed to go before the children of Israel, until we have brought them unto their place; and our little ones shall dwell in the fortified cities because of the inhabitants of the land.</p>	<p>וַאֲנַחְנָא נִזְדַּרְזִי מִבְּעִין קָדָם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַד דְּנַעֲלִינוּן לְאַתְרֵהוֹן וְיִתִּיב טַפְלָנָא בְּקָרוּין פְּרִיכִין מִן קָדָם יִתְבִי אַרְעָא:</p>	<p>17 וַאֲנַחְנוּ נִחְלֹץ חֲשִׁים לִפְנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עַד אֲשֶׁר אִם־הִבִּיאֲנָם אֶל־מְקוֹמָם וְיֹשֵׁב טַפְּנוּ בְּעָרֵי הַמְּבָצָר מִפְּנֵי יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ:</p>
<p>18 We will not return unto our houses, until the children of Israel have inherited every man his inheritance.</p>	<p>לֹא נָתוּב לְבֵיתָנָא עַד דְּיִחְסְנוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל גְּבַר אַחְסִנְתִּיה:</p>	<p>18 לֹא נָשׁוּב אֶל־בֵּיתֵנוּ עַד הַתְּנַחֲלִי בְנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ נַחֲלָתוֹ:</p>
<p>19 For we will not inherit with them on the other side of the Jordan, and forward, because our inheritance is fallen to us on this side of the Jordan eastward.'</p>	<p>אֲרִי לֹא נַחְסִין עִמָּהוֹן מַעְבְּרָא לִירְדָנָא וְלִחְלָאָה אֲרִי קַבִּילָנָא אַחְסִנְתָנָא לָנָא מַעְבְּרָא לִירְדָנָא מִדְּנַחָא:</p>	<p>19 כִּי לֹא נִנְחַל אִתָּם מֵעֶבֶר לַיַּרְדֵּן וְלִחְלָאָה כִּי בָּאָה נַחֲלָתֵנוּ אֵלֵינוּ מֵעֶבֶר הַיַּרְדֵּן מִזְרָחָה: (פ)</p>

(13) וינעם. ויטלטלם. מן נע ונד (ס"א וטלטלם צנע ונד):

(14) לספוח. כמו (ישעיה כט, א) ספו שנה על שנה (ירמיה ז, כא) עולותיכם ספו וגו' לשון חוספת:

(16) נבנה למקננו פה. חסים היו על ממונם יותר מצניהם וצנותיהם שהקדימו מקניהם לטפם. אמר להם לא כן עשו העיקר עיקר והטפל טפל צנו לכם מחלה ערים לטפכם ואחר כך גדרות ללאנכם (תנחומא ז):

(17) ואנחנו נחלץ חשים. מזדיין מהירים כמו (ישעיה ח, א) מהר שלל חש צו (שם ה, יט) ימהר יחשה: לפני בני ישראל. צראשי גייסות. מתוך שגבורים היו. שכן נאמר בגד (דברים לג, כ) וטרף זרוע אף קדקד ואף משה חזר ופירש להם צאלה הדברים (שם ג, יח) ואזו אתכם צעת ההיא וגו' חלוצים תעזרו לפני אחיכם בני ישראל כל בני חיל. וציריחו כחיצ (יהושע ו, יג) והחלוץ הולך לפניו זה ראובן וגד שקיימו תנאם: וישב טפנו. צעודנו אלל אחינו: בערי המבצר. שנגנה עכשו:

(19) מעבר לירדן וגו'. צעזר המערבי: כי באה נחלתנו. כנר קצלנוה צעזר המזרחי:

20	And Moses said unto them: 'If ye will do this thing: if ye will arm yourselves to go before the LORD to the war,	וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם מֹשֶׁה אִם-תַּעֲשׂוּן אֶת-הַדְּבָר הַזֶּה אִם-תַּחֲלִצֻוּ לִפְנֵי יְהוָה לַמִּלְחָמָה:	שביעי (רביעי)
21	and every armed man of you will pass over the Jordan before the LORD, until He hath driven out His enemies from before Him,	וְעָבַר לָכֶם כָּל-חֲלוּץ אֶת הַיַּרְדֵּן לִפְנֵי יְהוָה עַד הוֹרִישׁוּ אֶת-אֹיְבָיו מִפְּנֵיו:	21
22	and the land be subdued before the LORD, and ye return afterward; then ye shall be clear before the LORD, and before Israel, and this land shall be unto you for a possession before the LORD.	וְנִכְבְּשָׁה הָאָרֶץ לִפְנֵי יְהוָה וְאַחַר תָּשָׁבוּ וְהָיִיתֶם נְקִיִּם מִיְּהוָה וּמִיִּשְׂרָאֵל וְהָיְתָה הָאָרֶץ הַזֹּאת לָכֶם לְאֻחֻזָּה לִפְנֵי יְהוָה:	22
23	But if ye will not do so, behold, ye have sinned against the LORD; and know ye your sin which will find you.	וְאִם-לֹא תַעֲשׂוּן כֹּן הִנֵּה חַטָּאתְכֶם לִיהוָה וְדַעוּ חַטָּאתְכֶם אֲשֶׁר תִּמְצָא אֶתְכֶם:	23
24	Build you cities for your little ones, and folds for your sheep; and do that which hath proceeded out of your mouth.'	בְּנוּ-לָכֶם עָרִים לְטַפְּכֶם וּגְדֹרֹת לְצֹאֲנֵכֶם וְהִיצֵא מִפִּיכֶם תַּעֲשׂוּ:	24
25	And the children of Gad and the children of Reuben spoke unto Moses, saying: 'Thy servants will do as my lord commandeth.	וַיֹּאמֶר בְּנֵי-גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר עֲבָדֶיךָ יַעֲשׂוּ כַּאֲשֶׁר אָדָנִי מִצִּוָּה:	25
26	Our little ones, our wives, our flocks, and all our cattle, shall be there in the cities of Gilead;	טַפֵּנוּ נְשֵׁינוּ מִקְנֵנוּ וְכָל-בְּהֶמְתָּנוּ יְהִיוּ-שָׁם בְּעָרֵי הַגִּלְעָד:	26
27	but thy servants will pass over, every man that is armed for war, before the LORD to battle, as my lord saith.'	וְעֲבָדֶיךָ יַעֲבֹרוּ כָל-חֲלוּץ צָבָא לִפְנֵי יְהוָה לַמִּלְחָמָה כַּאֲשֶׁר אָדָנִי דִּבֶּר:	27

(24) לצנאכם. תיבה זו מגזרת (תהלים ח, ח) צנה ואלפים כלם. שאין צו אל"ף מפסיק בין נו"ן לזד"י ואל"ף שצא כאן אחר הנו"ן במקום ה"א של צנה הוא. מיסודו של רבי משה הדרשן למדתי כן: והיציא מפיכם תעשו. לגזרה. שקצלתם עליכם לעבור למלחמה עד כדוש וחלוק שמה לא בקש מהם אלא ונכבשה ואחר תשובו והם קצלו עליהם עד התנחל הרי הוסיפו להמנע כשע שחלקו וכן עשו: (25) ויאמר בני גד. כולם כאיש אחד:

28	So Moses gave charge concerning them to Eleazar the priest, and to Joshua the son of Nun, and to the heads of the fathers' houses of the tribes of the children of Israel.	וַיִּצַו לָהֶם מֹשֶׁה אֶת אֱלֻעֶזֶר הַכֹּהֵן וְאֶת יְהוֹשֻׁעַ בֶּן-נּוּן וְאֶת-רָאשֵׁי אֲבוֹת הַמִּטּוֹת לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל:	28
29	And Moses said unto them: 'If the children of Gad and the children of Reuben will pass with you over the Jordan, every man that is armed to battle, before the LORD, and the land shall be subdued before you, then ye shall give them the land of Gilead for a possession;	וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לָהֶם אִם-יַעֲבֹדוּ בְנֵי-גָד וּבְנֵי-רְאוּבֵן אִתְּכֶם אֶת-הַיַּרְדֵּן כָּל-חַלּוּץ לְמַלְחָמָה לִפְנֵי יְהוָה וְנִכְבְּשָׁה הָאָרֶץ לִפְנֵיכֶם וְנָתַתֶּם לָהֶם אֶת-אֶרֶץ הַגִּלְעָד לְאֻחֻזָּה:	29
30	but if they will not pass over with you armed, they shall have possessions among you in the land of Canaan.'	וְאִם-לֹא יַעֲבֹדוּ חַלּוּצִים אִתְּכֶם וְנֹאחֲזוּ בְּתֻכְכֶם בְּאֶרֶץ כְּנָעַן:	30
31	And the children of Gad and the children of Reuben answered, saying: 'As the LORD hath said unto thy servants, so will we do.	וַיַּעֲנוּ בְנֵי-גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן לֵאמֹר אֵת אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֵל-עַבְדֶּיךָ כֹּן נַעֲשֶׂה:	31
32	We will pass over armed before the LORD into the land of Canaan, and the possession of our inheritance shall remain with us beyond the Jordan.'	נַחֲנוּ נַעֲבֹר חַלּוּצִים לִפְנֵי יְהוָה אֶרֶץ כְּנָעַן וְאַתָּנוּ אֲחֻזַּת נַחֲלָתָנוּ מֵעַבְרַת לַיַּרְדֵּן:	32
33	And Moses gave unto them, even to the children of Gad, and to the children of Reuben, and unto the half-tribe of Manasseh the son of Joseph, the kingdom of Sihon king of the Amorites, and the kingdom of Og king of Bashan, the land, according to the cities thereof with their borders, even the cities of the land round about.	וַיִּתֵּן לָהֶם מֹשֶׁה לִבְנֵי-גָד וּלְבְנֵי רְאוּבֵן וּלְחֻצֵּי שִׁבְטֹ מְנַשֶּׁה בֶּן-יוֹסֵף אֶת-מַמְלַכַּת סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֲמֹרִי וְאֶת-מַמְלַכַּת עֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן הָאָרֶץ לְעִרְיָהּ בְּגִבְלֹת עָרֵי הָאָרֶץ סָבִיב:	33
34	And the children of Gad built Dibon, and Ataroth, and Aroer;	וַיְבִנוּ בְנֵי-גָד אֶת-דִּיבּוֹן וְאֶת-עַטְרוֹת וְאֶת עֲרֹעֵר:	34
35	and Atroth-shophan, and Jazer, and Jogbehah;	וְאֶת-עַטְרוֹת שׁוֹפָן וְאֶת-יַעֲזֵר וַיִּגְבְּהָהּ:	35

(28) ויצו להם. כמו עליהם ועל תנאם מינה אלעזר ויהושע. כמו (שמות יד, יד) ה' ילחם לכם:

(32) ואתנו אחזת נחלתנו. כלומר צידנו וצרותנו מהי אחזת נחלתנו מעבר הזה:

36	and Beth-nimrah, and Beth-haran; fortified cities, and folds for sheep.	וְאֶת־בֵּית נִמְרָה וְאֶת־בֵּית הָרָן עָרֵי מִבְצָר וּגְדֵרֹת צֹאן:	וְיֵת בֵּית נִמְרָה וְיֵת בֵּית הָרָן קָרְוִין כְּרִיכָן וְחִטְרִין דְּעֹאן:
37	And the children of Reuben built Heshbon, and Elealeh, and Kiriathaim;	וּבְנֵי רְאוּבֵן בָּנוּ אֶת־חֶשְׁבֹן וְאֶת־אֶלְעָלָא וְאֶת קִרְיַתַּיִם:	וּבְנֵי רְאוּבֵן בָּנוּ יֵת חֶשְׁבֹן וְיֵת אֶלְעָלָא וְיֵת קִרְיַתַּיִם:
38	and Nebo, and Baal-meon—their names being changed—and Sibmah; and gave their names unto the cities which they builded.	וְאֶת־נְבוֹ וְאֶת־בְּעֵל מְעֹן וְאֶת־שִׁבְמָה וַיִּקְרְאוּ בְּשֵׁמֹת אֶת־שְׁמוֹת הָעָרִים אֲשֶׁר בָּנוּ:	וְיֵת נְבוֹ וְיֵת בְּעֵל מְעֹן שְׁמָהֶן וְיֵת שִׁבְמָה וַיִּקְרְאוּ בְּשֵׁמָהֶן יֵת שְׁמָהֶת קָרְוִיָא דְּבָנוּ:
39	And the children of Machir the son of Manasseh went to Gilead, and took it, and dispossessed the Amorites that were therein.	וַיֵּלְכוּ בְנֵי מָכִיר בֶּן־מְנַשֶּׁה גִלְעָדָה וַיִּלְכְּדָהּ וַיּוֹרֶשׁ אֶת־הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר־בָּהּ:	וַאֲזָלוּ בְנֵי מָכִיר בֶּר מְנַשֶּׁה גִלְעָדָה וַיִּכְבְּשׁוּהָ וַתִּרְדּוּ יֵת אֱמֹרִיָּה דְּבָהּ:
40	And Moses gave Gilead unto Machir the son of Manasseh; and he dwelt therein.	וַיִּתֵּן מֹשֶׁה אֶת־גִּלְעָד לְמָכִיר בֶּן־מְנַשֶּׁה וַיָּשָׁב בָּהּ:	וַיִּהְיֶה מֹשֶׁה יֵת גִּלְעָד לְמָכִיר בֶּר מְנַשֶּׁה וַיִּתֵּיב בָּהּ:
41	And Jair the son of Manasseh went and took the villages thereof, and called them Havvoth-jair.	וַיֵּאִיר בֶּן־מְנַשֶּׁה הֶלֶךְ וַיִּלְכֹּד אֶת־חֻתִּיָּהֶם וַיִּקְרָא אֹתָהֶן חֻת יֵאִיר:	וַיֵּאִיר בֶּר מְנַשֶּׁה אֶזֶל וַיִּכְבֹּשׁ יֵת כְּפָרְנִיָּהוּ וַיִּקְרָא יֵתָהוּן כְּפָרְנִי יֵאִיר:
42	And Nobah went and took Kenath, and the villages thereof, and called it Nobah, after his own name.	וְנָבַח הֶלֶךְ וַיִּלְכֹּד אֶת־קִנְתָּה וַיִּקְרָא לָהּ נָבַח בְּשֵׁמוֹ: (פ)	וְנָבַח אֶזֶל וַיִּכְבֹּשׁ יֵת קִנְתָּה וְיֵת כְּפָרְנִיָּהוּ וַיִּקְרָא לָהּ נָבַח בְּשֵׁמִיהּ:

The Haftarah is Jeremiah 1:1 – 2:3 on page 203. This Haftara is always read the first Shabbat after the 17th of Tammuz.

XXXIII	These are the stages of the children of Israel, by which they went forth out of the land of Egypt by their hosts under the hand of Moses and Aaron.	אֵלֶּה מַסְעֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יֵצְאוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְצִבְאוֹתָם בְּיַד־מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן:	מַסְעֵי ל
		אֵלֶּה מַסְעֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יֵצְאוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְצִבְאוֹתָם בְּיַד־מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן:	

- (36) ערי מבצר וגדרות צאן. זה סוף הפסוק מוסב על תחלת הענין ויצנו בני גד את הערים הללו להיות ערי מבצר וגדרות לאן;
- (38) ואת נבו ואת בעל מעון מוסבת שם. נבו ובעל מעון שמות עבודת אלילים הם והיו האמוריים קורים עריהם על שם עבודת אלילים שלהם וצני ראובן הסב את שמות לשמות אחרים וזהו מוסבות שם נבו ובעל מעון מוסבות לשם אחר: ואת שבמה. צנו שבמה והיא שצם האמורה למעלה (לעיל ג);
- (39) ויורש. כתר גומו ותרין. שתיצת רי"ש משמשת שתי חלוקות לשון ירושה ולשון הורשה שהוא טירוד וסירוד;
- (41) חותיהם. כפרניהון: ויקרא אתהון חות יאיר. לפי שלא היו לו צנים קראם בשמו לזכרון;
- (42) ויקרא לה נבחה. לה אינו מפיך ה"א וראיתי ציסודו של רבי משה הדורשן לפי שלא נתקיים לה שם זה לפיכך הוא רפה. שמשמע מדרכו כמו לא. ותמהני מה ידרוש בשתי תיבות הדומות לה (רות ב, יד) ויאמר לה צעז (זכריה ה, יא) לצנות לה בית:
- (1) אלה מסעי. למה נכתבו המסעות הללו. להודיע חסדיו של מקום. שאף על פי שגזר עליהם לטלטלם ולהניעם במדבר לא

2 And Moses wrote their goings forth, stage by stage, by the commandment of the LORD; and these are their stages at their goings forth.	וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֶת־מוֹצְאֵיהֶם לְמַסְעֵיהֶם עַל־פִּי יְהוָה וְאֵלֶּה מַסְעֵיהֶם לְמוֹצְאֵיהֶם: וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֶת־מִשְׁחֵי יִתְּ לְמַטְלֵיהֶן עַל מִימָרָא דִּי וְאֵלֶּיִן מַטְלֵיהֶן לְמַפְקֵיהֶן:	2 וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֶת־מוֹצְאֵיהֶם לְמַסְעֵיהֶם עַל־פִּי יְהוָה וְאֵלֶּה מַסְעֵיהֶם לְמוֹצְאֵיהֶם:
3 And they journeyed from Rameses in the first month, on the fifteenth day of the first month; on the morrow after the passover the children of Israel went out with a high hand in the sight of all the Egyptians,	וַיֵּצְאוּ מִרַעְמֶסֶס בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן מִמַּחֲרַת הַפֶּסַח יֵצְאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּיָד רָמָה לְעֵינֵי כָל־מִצְרָיִם: וַיֵּצְאוּ מִרַעְמֶסֶס בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן מִמַּחֲרַת הַפֶּסַח יֵצְאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּיָד רָמָה לְעֵינֵי כָל־מִצְרָיִם:	3 וַיֵּצְאוּ מִרַעְמֶסֶס בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן מִמַּחֲרַת הַפֶּסַח יֵצְאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּיָד רָמָה לְעֵינֵי כָל־מִצְרָיִם:
4 while the Egyptians were burying them that the LORD had smitten among them, even all their first-born; upon their gods also the LORD executed judgments.	וּמִצְרָאִי מִקְבָּרִין יֵת דְּקַטְל יִי בָּהוֹן כָּל בּוֹכְרָא וּבִטְעֻתְהוֹן עֲבַד יִי דִּינִין: וּמִצְרָאִי מִקְבָּרִין יֵת דְּקַטְל יִי בָּהוֹן כָּל בּוֹכְרָא וּבִטְעֻתְהוֹן עֲבַד יִי דִּינִין:	4 וּמִצְרָאִי מִקְבָּרִים אֵת אֲשֶׁר הִכָּה יְהוָה בָּהֶם כָּל־בְּכוֹר וּבְאֱלֹהֵיהֶם עָשָׂה יְהוָה שְׁפָטִים:
5 And the children of Israel journeyed from Rameses, and pitched in Succoth.	וַיֵּצְאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִרַעְמֶסֶס וַיִּשְׂרוּ בְּסֻכּוֹת: וַיֵּצְאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִרַעְמֶסֶס וַיִּשְׂרוּ בְּסֻכּוֹת:	5 וַיֵּצְאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל מִרַעְמֶסֶס וַיַּחֲנוּ בְּסֻכּוֹת:
6 And they journeyed from Succoth, and pitched in Etham, which is in the edge of the wilderness.	וַיֵּצְאוּ מִסֻּכּוֹת וַיִּשְׂרוּ בְּאֵיתָם דְּבִסְטֵר מִדְּבָרָא: וַיֵּצְאוּ מִסֻּכּוֹת וַיִּשְׂרוּ בְּאֵיתָם דְּבִסְטֵר מִדְּבָרָא:	6 וַיֵּצְאוּ מִסֻּכּוֹת וַיַּחֲנוּ בְּאֵיתָם אֲשֶׁר בִּקְצֵה הַמִּדְבָּר:
7 And they journeyed from Etham, and turned back unto Pihahiroth, which is before Baal-zephon; and they pitched before Migdol.	וַיֵּצְאוּ מֵאֵיתָם וַתֵּב עַל פּוֹם חִירָתָא דְּקֶדֶם בְּעִיל צִפּוֹן וַיִּשְׂרוּ קֶדֶם מִגְדּוֹל: וַיֵּצְאוּ מֵאֵיתָם וַתֵּב עַל פּוֹם חִירָתָא דְּקֶדֶם בְּעִיל צִפּוֹן וַיִּשְׂרוּ קֶדֶם מִגְדּוֹל:	7 וַיֵּצְאוּ מֵאֵיתָם וַיָּשֻׁב עַל־פִּי חִירֹת אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי בַּעַל צִפּוֹן וַיַּחֲנוּ לִפְנֵי מִגְדָּל:
8 And they journeyed from Penehahiroth, and passed through the midst of the sea into the wilderness; and they went three days' journey in the wilderness of Etham, and pitched in Marah.	וַיֵּצְאוּ מִן קֶדֶם חִירָתָא וַעֲבְרוּ בְּגו יָמָא לְמִדְּבָרָא וַאֲזָלוּ מִחֶלֶף תְּלָתָא יוֹמִין בְּמִדְּבָרָא דְּאֵיתָם וַיִּשְׂרוּ בְּמָרָה: וַיֵּצְאוּ מִפְּנֵי חִירֹת וַיַּעֲבְרוּ בְּתוֹךְ־הַיָּם הַמִּדְּבָרָה וַיֵּלְכוּ דְּרֹךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בְּמִדְּבָר אֵתָם וַיַּחֲנוּ בְּמָרָה:	8 וַיֵּצְאוּ מִפְּנֵי חִירֹת וַיַּעֲבְרוּ בְּתוֹךְ־הַיָּם הַמִּדְּבָרָה וַיֵּלְכוּ דְּרֹךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בְּמִדְּבָר אֵתָם וַיַּחֲנוּ בְּמָרָה:
9 And they journeyed from Marah, and came unto Elim; and in Elim were twelve springs of water, and threescore and ten palm-trees; and they pitched there.	וַיֵּצְאוּ מִמָּרָה וַאֲתוּ לְאֵילִים וּבְאֵילִים תְּרֵי עָשָׂר מִבּוּעִין דְּמִיּוֹן וְשִׁבְעִין דְּקָלִין וַיִּשְׂרוּ תַּמָּן: וַיֵּצְאוּ מִמָּרָה וַאֲתוּ לְאֵילִים וּבְאֵילִים תְּרֵי עָשָׂר מִבּוּעִין דְּמִיּוֹן וְשִׁבְעִין דְּקָלִין וַיִּשְׂרוּ תַּמָּן:	9 וַיֵּצְאוּ מִמָּרָה וַיָּבֹאוּ אֵילִמָּה וּבְאֵילִים שְׁתֵּים עָשָׂר עֵינֹת מַיִם וְשִׁבְעִים תְּמָרִים וַיַּחֲנוּ־שָׁם:

תאמר שהיו נעים ומטולטלים ממקע למקע כל ארבעים שנה ולא היתה להם מנוחה. שהרי אין כאן אלא ארבעים ושנים מקעות. לא מהם י"ד שכולם היו בשנה ראשונה קודם גזירה. משנסעו מרעמסס עד שצאו לרתמה. שמשם נשתלחו המרגלים שנאמר (במדבר יב, טז) ואחר נסעו העם מחצרות וגו' (שם יג, ז) שלח לך אנשים וגו'. וכאן הוא אומר ויסעו מחצרות ויחנו ברתמה למדת שהוא במדבר פארן ועוד הוצא משם ח' מקעות שהיו לאחר מיתת אהרן מהר ההר עד ערבות מואב בשנת הארבעים נמצא שכל שמנה ושלשים שנה לא נסעו אלא עשרים מקעות. זה מיסודו של רבי משה הדרשן. ורבי תנחומא (מסעי ג. במדבר רבה) דרש צו דרשה אחרת משל למלך שהיה צנו חולה והולכיו למקום רחוק לרפואתו כיון שהיו חוזרין התחיל אצלו מונה כל המקעות אמר לו כאן ישננו כאן הוקרנו כאן חששת את ראשך וכו':

(4) ומצרים מקברים. טרודים באצלם:

10	And they journeyed from Elim, and pitched by the Red Sea.	וַיֵּסְעוּ מֵאֵילָם וַיַּחֲנוּ עַל־יַם־סוּף:	וַיָּטְלוּ מֵאֵילָם וַיָּשָׁרוּ עַל יַמָּא דְסוּף:
11	And they journeyed from the Red Sea, and pitched in the wilderness of Sin.	וַיֵּסְעוּ מִיַּם־סוּף וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבַּר־סִין:	וַיָּטְלוּ מִיַּמָּא דְסוּף וַיָּשָׁרוּ בְּמִדְבָּרָא דְסִין:
12	And they journeyed from the wilderness of Sin, and pitched in Dophkah.	וַיֵּסְעוּ מִמִּדְבַּר־סִין וַיַּחֲנוּ בְּדֹפְקָה:	וַיָּטְלוּ מִמִּדְבָּרָא דְסִין וַיָּשָׁרוּ בְּדֹפְקָה:
13	And they journeyed from Dophkah, and pitched in Alush.	וַיֵּסְעוּ מִדֹּפְקָה וַיַּחֲנוּ בְּאַלוֹשׁ:	וַיָּטְלוּ מִדֹּפְקָה וַיָּשָׁרוּ בְּאַלוֹשׁ:
14	And they journeyed from Alush, and pitched in Rephidim, where was no water for the people to drink.	וַיֵּסְעוּ מֵאַלוֹשׁ וַיַּחֲנוּ בְּרִפְדִּים וְלֹא־הָיָה שָׁם מַיִם לָעָם לְשִׁתּוֹת:	וַיָּטְלוּ מֵאַלוֹשׁ וַיָּשָׁרוּ בְּרִפְדִּים וְלֹא הָיָה תַמּוֹן מֵיָא לְעָמָא לְמִשְׁתִּי:
15	And they journeyed from Rephidim, and pitched in the wilderness of Sinai.	וַיֵּסְעוּ מִרִּפְדִּים וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבַּר־סִינַי:	וַיָּטְלוּ מִרִּפְדִּים וַיָּשָׁרוּ בְּמִדְבָּרָא דְסִינַי:
16	And they journeyed from the wilderness of Sinai, and pitched in Kibroth-hattaavah.	וַיֵּסְעוּ מִמִּדְבַּר־סִינַי וַיַּחֲנוּ בְּקִבְרֹת־הַתַּאֲוָה:	וַיָּטְלוּ מִמִּדְבָּרָא דְסִינַי וַיָּשָׁרוּ בְּקִבְרֵי דְמִשְׁאָלִי:
17	And they journeyed from Kibroth-hattaavah, and pitched in Hazereth.	וַיֵּסְעוּ מִקִּבְרֹת־הַתַּאֲוָה וַיַּחֲנוּ בְּחִצְרוֹת:	וַיָּטְלוּ מִקִּבְרֵי דְמִשְׁאָלִי וַיָּשָׁרוּ בְּחִצְרוֹת:
18	And they journeyed from Hazereth, and pitched in Rithmah.	וַיֵּסְעוּ מִחִצְרוֹת וַיַּחֲנוּ בְּרִתְמָה:	וַיָּטְלוּ מִחִצְרוֹת וַיָּשָׁרוּ בְּרִתְמָה:
19	And they journeyed from Rithmah, and pitched in Rimmon-perez.	וַיֵּסְעוּ מִרִּתְמָה וַיַּחֲנוּ בְּרִמּוֹן־פֶּרֶץ:	וַיָּטְלוּ מִרִּתְמָה וַיָּשָׁרוּ בְּרִמּוֹן־פֶּרֶץ:
20	And they journeyed from Rimmon-perez, and pitched in Libnah.	וַיֵּסְעוּ מִרִּמּוֹן־פֶּרֶץ וַיַּחֲנוּ בְּלִבְנָה:	וַיָּטְלוּ מִרִּמּוֹן־פֶּרֶץ וַיָּשָׁרוּ בְּלִבְנָה:
21	And they journeyed from Libnah, and pitched in Rissah.	וַיֵּסְעוּ מִלִּבְנָה וַיַּחֲנוּ בְּרִסָּה:	וַיָּטְלוּ מִלִּבְנָה וַיָּשָׁרוּ בְּרִסָּה:
22	And they journeyed from Rissah, and pitched in Kehelah.	וַיֵּסְעוּ מִרִּסָּה וַיַּחֲנוּ בְּקֵהֶלָה:	וַיָּטְלוּ מִרִּסָּה וַיָּשָׁרוּ בְּקֵהֶלָה:
23	And they journeyed from Kehelah, and pitched in mount Shepher.	וַיֵּסְעוּ מִקֵּהֶלָה וַיַּחֲנוּ בְּהַר־שֹׁפָר:	וַיָּטְלוּ מִקֵּהֶלָה וַיָּשָׁרוּ בְּטוֹרָא דְשֹׁפָר:

(18) ויחנו ברתמה. על שם לשון הרע של מרגלים שנאמר (תהלים קכ, ד) מה יתן לך ומה יוסיף לך לשון רמיה חזי גבור שונוים עס גחלי רתמים:

24	And they journeyed from mount Shepher, and pitched in Haradah.	וַיֵּטְלוּ מִטּוֹרַא דְּשֶׁפֶר וַיִּחַנוּ בְּחָרְדָּה:	וַיֵּסְעוּ מִהַר־שֶׁפֶר וַיִּחַנוּ בְּחָרְדָּה:	24
25	And they journeyed from Haradah, and pitched in Makheloth.	וַיֵּטְלוּ מִחָרְדָּה וַיִּחַנוּ בְּמַקְהֵלוֹת:	וַיֵּסְעוּ מִחָרְדָּה וַיִּחַנוּ בְּמַקְהֵלוֹת:	25
26	And they journeyed from Makheloth, and pitched in Tahath.	וַיֵּטְלוּ מִמַּקְהֵלוֹת וַיִּחַנוּ בְּתַחַת:	וַיֵּסְעוּ מִמַּקְהֵלוֹת וַיִּחַנוּ בְּתַחַת:	26
27	And they journeyed from Tahath, and pitched in Terah.	וַיֵּטְלוּ מִתַּחַת וַיִּחַנוּ בְּתֶרַח:	וַיֵּסְעוּ מִתַּחַת וַיִּחַנוּ בְּתֶרַח:	27
28	And they journeyed from Terah, and pitched in Mithkah.	וַיֵּטְלוּ מִתֶּרַח וַיִּחַנוּ בְּמִתְקָה:	וַיֵּסְעוּ מִתֶּרַח וַיִּחַנוּ בְּמִתְקָה:	28
29	And they journeyed from Mithkah, and pitched in Hashmonah.	וַיֵּטְלוּ מִמִּתְקָה וַיִּחַנוּ בְּחֹשְׁמוֹנָה:	וַיֵּסְעוּ מִמִּתְקָה וַיִּחַנוּ בְּחֹשְׁמוֹנָה:	29
30	And they journeyed from Hashmonah, and pitched in Moseroth.	וַיֵּטְלוּ מִחֹשְׁמוֹנָה וַיִּחַנוּ בְּמוֹסְרוֹת:	וַיֵּסְעוּ מִחֹשְׁמוֹנָה וַיִּחַנוּ בְּמוֹסְרוֹת:	30
31	And they journeyed from Moseroth, and pitched in Bene-jaakan.	וַיֵּטְלוּ מִמוֹסְרוֹת וַיִּחַנוּ בְּבְנֵי יַעֲקֹן:	וַיֵּסְעוּ מִמוֹסְרוֹת וַיִּחַנוּ בְּבְנֵי יַעֲקֹן:	31
32	And they journeyed from Bene-jaakan, and pitched in Hor-haggidgad.	וַיֵּטְלוּ מִבְּנֵי יַעֲקֹן וַיִּחַנוּ בְּחוֹר הַחֲגִידְגָּד:	וַיֵּסְעוּ מִבְּנֵי יַעֲקֹן וַיִּחַנוּ בְּחוֹר הַחֲגִידְגָּד:	32
33	And they journeyed from Hor-haggidgad, and pitched in Jotbah.	וַיֵּטְלוּ מִחוֹר הַחֲגִידְגָּד וַיִּחַנוּ בְּיֹטְבָה:	וַיֵּסְעוּ מִחוֹר הַחֲגִידְגָּד וַיִּחַנוּ בְּיֹטְבָה:	33
34	And they journeyed from Jotbah, and pitched in Abronah.	וַיֵּטְלוּ מִיֹּטְבָה וַיִּחַנוּ בְּעִבְרוֹנָה:	וַיֵּסְעוּ מִיֹּטְבָה וַיִּחַנוּ בְּעִבְרוֹנָה:	34
35	And they journeyed from Abronah, and pitched in Ezion-geber.	וַיֵּטְלוּ מִעִבְרוֹנָה וַיִּחַנוּ בְּעִזִּיֹּן גִּבְר:	וַיֵּסְעוּ מִעִבְרוֹנָה וַיִּחַנוּ בְּעִזִּיֹּן גִּבְר:	35
36	And they journeyed from Ezion-geber, and pitched in the wilderness of Zin—the same is Kadesh.	וַיֵּטְלוּ מִעִזִּיֹּן גִּבְר וַיִּחַנוּ בְּמִדְבָּרָא דְּצִין הִיא רִקְם:	וַיֵּסְעוּ מִעִזִּיֹּן גִּבְר וַיִּחַנוּ בְּמִדְבָּרָצֵן הִוא קֹדֶשׁ:	36
37	And they journeyed from Kadesh, and pitched in mount Hor, in the edge of the land of Edom.—	וַיֵּטְלוּ מִרִקְם וַיִּחַנוּ בְּהוֹר טוֹרָא בְּסִיפֵי אֶרֶץ אֱדוֹם:	וַיֵּסְעוּ מִקֹּדֶשׁ וַיִּחַנוּ בְּהוֹר הַהוּא בְּקֶצֶה אֶרֶץ אֱדוֹם:	37

38	And Aaron the priest went up into mount Hor at the commandment of the LORD, and died there, in the fortieth year after the children of Israel were come out of the land of Egypt, in the fifth month, on the first day of the month.	וַיַּעַל אֶהֱרֹן חֹכֶלֶן אֶל-הַר הָהָר עַל-פִּי יְהוָה וַיָּמָת שָׁם בַּשָּׁנָה הָאַרְבָּעִים לְצֵאת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בַּחֹדֶשׁ הַחֲמִישִׁי בַּאֲחַד לַחֹדֶשׁ: וּסְלִיֵק אֶהֱרֹן כַּהֵנָּה לְהוֹר טוֹרָא עַל מִימְרָא דִּי וּמִית תַּמָּן בַּשָּׁנָה אַרְבַּעִין לְמַפָּק בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בִּירְחָא חֲמִישָׁא בְּחַד לִירְחָא:
39	And Aaron was a hundred and twenty and three years old when he died in mount Hor.	וְאֶהֱרֹן בֶּן-שָׁלֹשׁ וְעֶשְׂרִים וּמֵאָה שָׁנָה בָּמָתוֹ בְּהַר הָהָר: (ס) וְאֶהֱרֹן בֶּן מֵאָה וְעֶשְׂרִין וְתֵלֶת שָׁנִין כִּד מִית בְּהוֹר טוֹרָא:
40	And the Canaanite, the king of Arad, who dwelt in the South in the land of Canaan, heard of the coming of the children of Israel.—	וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי מֶלֶךְ עָרָד וְהוּא יָשָׁב בְּנֶגֶב אֶרֶץ כְּנָעַן בְּבֹא בְנֵי יִשְׂרָאֵל: וַיִּשְׁמַע כְּנַעֲנָה מֶלֶכָּא דְעָרָד וְהוּא יָתִיב בְּדְרוֹמָא בְּאֶרֶץ דְּכְנַעַן בְּמִיתִי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
41	And they journeyed from mount Hor, and pitched in Zalmonah.	וַיִּסְעוּ מִהָר הָהָר וַיַּחֲנוּ בְּצִלְמָנָה: וַיִּסְעוּ מִהָר הָהָר וַיַּחֲנוּ בְּצִלְמָנָה:
42	And they journeyed from Zalmonah, and pitched in Punon.	וַיִּסְעוּ מִצִּלְמָנָה וַיַּחֲנוּ בְּפּוֹנוֹן: וַיִּסְעוּ מִצִּלְמָנָה וַיַּחֲנוּ בְּפּוֹנוֹן: וַיִּסְעוּ מִפּוֹנוֹן וַיַּחֲנוּ בְּאֹבוֹת:
43	And they journeyed from Punon, and pitched in Oboth.	וַיִּסְעוּ מִפּוֹנוֹן וַיַּחֲנוּ בְּאֹבוֹת: וַיִּסְעוּ מִפּוֹנוֹן וַיַּחֲנוּ בְּאֹבוֹת: וַיִּסְעוּ מִפּוֹנוֹן וַיַּחֲנוּ בְּאֹבוֹת:
44	And they journeyed from Oboth, and pitched in Ije-abarim, in the border of Moab.	וַיִּסְעוּ מֵאֹבֹת וַיַּחֲנוּ בְּעִי הָעֲבָרִים בְּגִבּוֹל מוֹאָב: וַיִּסְעוּ מֵאֹבוֹת וַיַּחֲנוּ בְּעִי הָעֲבָרִים בְּגִבּוֹל מוֹאָב: וַיִּסְעוּ מֵאֹבוֹת וַיַּחֲנוּ בְּעִי הָעֲבָרִים בְּגִבּוֹל מוֹאָב:
45	And they journeyed from Ijim, and pitched in Dibon-gad.	וַיִּסְעוּ מֵעִיִּים וַיַּחֲנוּ בְּדִיבֹן גָּד: וַיִּסְעוּ מֵעִיִּים וַיַּחֲנוּ בְּדִיבֹן גָּד: וַיִּסְעוּ מֵעִיִּים וַיַּחֲנוּ בְּדִיבֹן גָּד:
46	And they journeyed from Dibon-gad, and pitched in Almon-diblathaim.	וַיִּסְעוּ מִדִּיבֹן גָּד וַיַּחֲנוּ בְּעֵלְמוֹן דְּבִלְתַּיִם: וַיִּסְעוּ מִדִּיבֹן גָּד וַיַּחֲנוּ בְּעֵלְמוֹן דְּבִלְתַּיִם: וַיִּסְעוּ מִדִּיבֹן גָּד וַיַּחֲנוּ בְּעֵלְמוֹן דְּבִלְתַּיִם:
47	And they journeyed from Almon-diblathaim, and pitched in the mountains of Abarim, in front of Nebo.	וַיִּסְעוּ מֵעֵלְמוֹן דְּבִלְתַּיִם וַיַּחֲנוּ בְּהָרֵי הָעֲבָרִים לִפְנֵי נֶבֹ: (א) וַיִּסְעוּ מֵעֵלְמוֹן דְּבִלְתַּיִם וַיַּחֲנוּ בְּהָרֵי הָעֲבָרִים לִפְנֵי נֶבֹ: וַיִּסְעוּ מֵעֵלְמוֹן דְּבִלְתַּיִם וַיַּחֲנוּ בְּהָרֵי הָעֲבָרִים לִפְנֵי נֶבֹ:
48	And they journeyed from the mountains of Abarim, and pitched in the plains of Moab by the Jordan at Jericho.	וַיִּסְעוּ מִהָרֵי הָעֲבָרִים וַיַּחֲנוּ בְּעַרְבַת מוֹאָב עַל יַרְדֵּן יֶרִיחוֹ: וַיִּסְעוּ מִהָרֵי הָעֲבָרִים וַיַּחֲנוּ בְּעַרְבַת מוֹאָב עַל יַרְדֵּן יֶרִיחוֹ: וַיִּסְעוּ מִהָרֵי הָעֲבָרִים וַיַּחֲנוּ בְּעַרְבַת מוֹאָב עַל יַרְדֵּן יֶרִיחוֹ:

(38) על פי ד'. מלמד שמת דנשיקה (ב"ז יז, א):

(40) וישמע הכנעני. כאן למדך שמימת אהרן היא השמועה שנסחלקו ענני כבוד וכסוד שנתנה רשות להלחם בישראל

לפיכך חזר וכתבה (ר"ה ג, א):

(44) בעיי העברים. לשון חרבות וגלים כמו (מיכה א, ו) לעי השדה (תהלים עט, א) שמו את ירושלים לעיים:

49	And they pitched by the Jordan, from Beth-jeshimoth even unto Abel-shittim in the plains of Moab.	וַיִּחַנוּ עַל-הַיַּרְדֵּן מִבֵּית הַיִּשְׁמוֹת עַד אֲבֵל הַשִּׁטִּים בְּעֶרְבַת מוֹאָב׃ (ס)	49
50	And the LORD spoke unto Moses in the plains of Moab by the Jordan at Jericho, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה בְּעֶרְבַת מוֹאָב עַל-יַרְדֵּן יְרִיחוֹ לֵאמֹר׃	שלישי (חמישי)
51	'Speak unto the children of Israel, and say unto them: When ye pass over the Jordan into the land of Canaan,	דַּבֵּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי אַתֶּם עֹבְרִים אֶת-הַיַּרְדֵּן אֶל-אֶרֶץ כְּנָעַן׃	51
52	then ye shall drive out all the inhabitants of the land from before you, and destroy all their figured stones, and destroy all their molten images, and demolish all their high places.	וְהוֹרַשְׁתֶּם אֶת-כָּל-יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ מִפְּנֵיכֶם וְאַבְדֶּתֶם אֶת כָּל-מִשְׁפִּיתָם וְאֶת כָּל-צִלְמֵי מַסַּכְתָּם תִּאָּבְדוּ וְאֶת כָּל-בְּמוֹתָם תִּשְׁמִידוּ׃	52
53	And ye shall drive out the inhabitants of the land, and dwell therein; for unto you have I given the land to possess it.	וְהוֹרַשְׁתֶּם אֶת-הָאָרֶץ וְיֹשְׁבֹתֶיהָ בָּהּ כִּי לָכֶם נָתַתִּי אֶת-הָאָרֶץ לְרִשְׁתָּהּ׃	53
54	And ye shall inherit the land by lot according to your families—to the more ye shall give the more inheritance, and to the fewer thou shalt give the less inheritance; wheresoever the lot falleth to any man, that shall be his; according to the tribes of your fathers shall ye inherit.	וְהִתְנַחֵלְתֶּם אֶת-הָאָרֶץ בְּגוּרָל לְמִשְׁפַּחְתֵּיכֶם לְרֹב תִּרְבּוּ אֶת-נַחֲלָתוֹ וּלְמַעַט תִּמְעִיט אֶת-נַחֲלָתוֹ אֵל אֲשֶׁר-יֵצֵא לוֹ שְׁמָהּ הַגּוּרָל לוֹ יִהְיֶה לְמִשְׁחוֹת אֲבוֹתֵיכֶם תִּתְנַחֲלוּ׃	54

- (49) מבית הישמת עד אבל השטים. כאן למדך שיעור מחנה ישראל י"ב מיל. דאמר רבה בר רב חנה לדידי חזי לי ההוא אתרא וכו' (עירוזין נה, ז): אבל השטים. מישור של שטים אצל שמו:
- (51) כי אתם עוברים את הירדן וגו' והורשתם וגו'. והלא כמה פעמים הוזכרו על כך אלא כך אמר להם משה כשאחס עוזרים צירדן צינשה על מנת כן תעצרו. ואם לאו מים באין ושופטין אחכם וכן מצינו שאמר להם יהושע צעודם צירדן (סוטה לז, א. תוספתא סוטה ח, ה):
- (52) והורשתם. וגרשתם. משכיתם. כמרגומו ציט סגדתהון על שם שהיו מסכנין את הקרקע צרפת אצנים של שיש להשתחוות עליהם צפישוט ידים ורגלים כדכתיב (ויקרא כו, א) ואנן משכית לא תתנו צארכס להשתחוות עליה: מסכתם. כמרגומו מתכמהון:
- (53) והורשתם את הארץ. והורשתם אותה מיושניה ואז וישצתם זה תוכלו להקיים זה ואם לאו לא תוכלו להקיים זה:
- (54) אל אשר יצא לו שמה. מקרא קצר הוא זה אל מקום אשר יאל לו שמה הגורל לו יהיה: למשחות אבותיכם. לפי חשבון יוצאי מנרים (צ"ק, א). דבר אחר צנים עשר גבולין כמנין השבטים:

55	<p>But if ye will not drive out the inhabitants of the land from before you, then shall those that ye let remain of them be as thorns in your eyes, and as pricks in your sides, and they shall harass you in the land wherein ye dwell.</p>	<p>וְאִם לֹא תִדְרֹשׁוּ אֶת-יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ מִפְּנֵיכֶם וְהָיָה אֲשֶׁר תּוֹתִירוּ מֵהֶם לְשָׂכִים בְּעֵינֵיכֶם וּלְצִנִּיָּם בְּצַדֵּיכֶם וְצָרְרוּ אֹתְכֶם עַל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם יֹשְׁבִים בָּהּ:</p>	55
56	<p>And it shall come to pass, that as I thought to do unto them, so will I do unto you.</p>	<p>וְהָיָה כַּאֲשֶׁר דִּמְיִיתִי לַעֲשׂוֹת לָהֶם אֲעֲשֶׂה לָכֶם: (פ)</p>	56
XXXIV	<p>And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>וַיֹּדְבֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:</p>	לא
2	<p>'Command the children of Israel, and say unto them: When ye come into the land of Canaan, this shall be the land that shall fall unto you for an inheritance, even the land of Canaan according to the borders thereof.</p>	<p>צֹו אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי-אַתֶּם בָּאִים אֶל-הָאָרֶץ כְּנָעַן זֹאת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תִּפֹּל לָכֶם בְּנַחֲלָה אֶרֶץ כְּנָעַן לִקְבֻלָּתָהּ:</p>	2
3	<p>Thus your south side shall be from the wilderness of Zin close by the side of Edom, and your south border shall begin at the end of the Salt Sea eastward;</p>	<p>וְהָיָה לָכֶם פְּאֵת-נֹגֵב מִמִּדְבַּר-צִין עַל-יַד־יְרֵדֵי אֲדָוִים וְהָיָה לָכֶם גְּבוּל נֹגֵב מִקְצֵה יַם-הַמֶּלַח קִדְמָה:</p>	3

(55) והיה אשר תותירו מהם. יהיו לכם לרעה: לשכים בעיניכם. ליתדות המנקרות עיניכם תרגום של יתדות שיכיל: ולצנינים. פותרים צו הפותרים לשון מסוכת קוצים הסוככת אתכם לסגור ולכלוא אתכם מאין יוצא וצא: וצררו אתכם. כתרומם:

(2) זאת הארץ אשר תפול לכם וגו'. לפי שהרבה מלות נוהגות בארץ ואין נוהגות בחוץ לארץ הוצרך לכתוב מרני גבולי רוחותיה סביב. לומר לך מן הגבולים הללו ולפנים המצות נוהגות: תפול לכם. על שם שנתחלקה בגורל נקראת חלוקה לשון נפילה. ומדרש אגדה אומר (תנחומא ד) על ידי שהפיל הקב"ה שריהם של ע' אומות מן השמים וכפתן לפני משה אמר לו ראה אין זה עוד כח:

(3) והיה לכם פאת נגב. רוח דרומית אשר מן המזרח למערב: ממדבר צן. אשר אלל אדום מתחלת מקצוע דרומית מזרחית של ארץ תשעת המטות. כיצד שלש ארצות יושבות בדרומה של ארץ ישראל זו אלל זו קצת ארץ מצרים וארץ אדום כולה וארץ מואב כולה. ארץ מצרים במקצוע דרומית מערבית שנאמר בפרשה זו מעצמון נחלה מצרים והיו תולדותיו הימה. ונחל מצרים היה מהלך על פני כל ארץ מצרים שנאמר (יהושע יג, ג) מן השיחור אשר על פני מצרים. ומפסיק בין ארץ מצרים לארץ ישראל וארץ אדום אללה לזד המזרח וארץ מואב אלל ארץ אדום בסוף הדרום למזרח וכשיצאו ישראל ממצרים אם רצה המקום לקרב את כניסתם לארץ היה מעבירים את הגילוס לזד לפון וצאין לארץ ישראל ולא עשה כן וזהו שנאמר (שמות יג, יז) ולא נחם אלהים דרך ארץ פלשתים שהם יושבים על הים במערבה של ארץ כנען כענין שנאמר בפלשתים (כפניה ג, ה) יושבי חבל הים גוי כרתים. ולא נחם אותם הדרך אלא הסיבן והוציאם דרך דרומה אל המדבר והוא שקראו יחזקאל (יחזקאל כ, לה) מדבר העמים לפי שהיו כמה אומות יושבות בצדו והולכין אלל דרומה מן המערב כלפי מזרח תמיד עד שבאו לדרומה של ארץ אדום ובקשו ממלך אדום שיניחם לעבור דרך ארצו ולהכנסם לארץ דרך רחבה ולא רצה והוצרכו לסבוב את כל דרומה של אדום עד שזאם לדרומה של ארץ מואב שנאמר (שופטים יא, יז) וגם אל מלך מואב שלח ולא אצה. והלכו כל דרומה של מואב עד סופה

<p>and your border shall turn about southward of the ascent of Akkrabbim, and pass along to Zin; and the goings out thereof shall be southward of Kadesh-barnea; and it shall go forth to Hazar-addar, and pass along to Azmon;</p>	<p>וְיִסְחָר לְכוֹן תַּחֲנוּמָא מִדְּרוֹמָא לְמִסְקָנָא דְעִקְרֵבִין וְיַעֲבֵר לְצִין וְיִהְיוּ מִפְּקֻדֵּי מִדְּרוֹמָא לְרָקִם גִּיאָה וְיִפּוֹק לְחֶצֶר אֲדָר וְיַעֲבֵר לְעֶצְמוֹן:</p>	<p>וְנֹסֵב לָכֶם הַגָּבֹול מִנֶּגֶב לְמַעַלָּה עִקְרָבִים וְעֵבֶר צִנֶּה (כ' וְהָיָה) וְהָיוּ תּוֹצְאוֹתָיו מִנֶּגֶב לְקֶדֶשׁ בְּרִנֶּעַ וְיֵצֵא חֶצֶר-אֲדָר וְעֵבֶר עֶצְמוֹנָה:</p>
<p>and the border shall turn about from Azmon unto the Brook of Egypt, and the goings out thereof shall be at the Sea.</p>	<p>וְיִסְחָר תַּחֲנוּמָא מִעֶצְמוֹן לְנַחֲלָא דְמִצְרַיִם וְיִהְיוּ מִפְּקֻדֵּי לַיָּם:</p>	<p>וְנֹסֵב הַגָּבֹול מִעֶצְמוֹן נַחֲלָה מִצְרַיִם וְהָיוּ תּוֹצְאוֹתָיו הַיָּם:</p>
<p>And for the western border, ye shall have the Great Sea for a border; this shall be your west border.</p>	<p>וְתַחֲנוּם מִעֶרְבָא וְהָיָה לָכוֹן יָמָא רַבָּא וְתַחֲנוּמֶיהָ דִּין וְהָיָה לָכוֹן תַּחֲנוּם מִעֶרְבָא:</p>	<p>וְגָבֹול יָם וְהָיָה לָכֶם הַיָּם הַגָּדוֹל וְגָבֹול זֶה-יְהִיֶּה לָכֶם גָּבֹול יָם:</p>
<p>And this shall be your north border: from the Great Sea ye shall mark out your line unto mount Hor;</p>	<p>וְדִין וְהָיָה לָכוֹן תַּחֲנוּם צְפוֹנָא מִן יָמָא רַבָּא תְּכַנְנוּן לָכוֹן לְהוֹר שׁוּרָא:</p>	<p>וְזֶה-יְהִיֶּה לָכֶם גָּבֹול צְפוֹן מִן הַיָּם הַגָּדוֹל תִּתְּאוּ לָכֶם הָהָר:</p>
<p>from mount Hor ye shall mark out a line unto the entrance to Hamath; and the goings out of the border shall be at Zedad;</p>	<p>מִהוֹר שׁוּרָא תְּכַנְנוּן לְמַטֵּי חֲמַת וְיִהְיוּ מִפְּקֻדֵּי דְתַחֲנוּמָא לְצֶדָד:</p>	<p>מִהָּר הַהוּר תִּתְּאוּ לְבֵא חֲמַת וְהָיוּ תּוֹצְאוֹת הַגָּבֹול צֶדָדָה:</p>

ומשם הפכו פניהם לנפון עד שסבבו כל מזר מזרחי שלה לרחצה וכשכלו את מזרחה מלאו את ארץ סיחון ועוג שהיו יושבין במזרחה של ארץ כנען והירדן מפסיק ביניהם והוא שנאמר ציפתח (שם יח) וילך במדבר ויסב את ארץ אדום ואת ארץ מואב ויצא ממזרח שמש לארץ מואב. וכשאו את ארץ סיחון ועוג שהיתה בצפונה של ארץ מואב. וקרבו עד הירדן והוא כנגד מקצוע צפונית מערבית של ארץ מואב נמצא שארץ כנען שבעבר הירדן למערב היה מקצוע דרומית מזרחית שלה אלל אדום: (4) ונסב לכם הגבול מנגב למעלה עקרבית. כל מקום שנאמר ונסב או ויצא מלמד שלא היה המצר שזה אלל הולך ויוצא לחוץ ויצא המצר ועוקס לזד צפון של עולם באלכסון למערב ועובר המצר בדרומה של מעלה עקרבית נמצא מעלה עקרבית לפנים מן המצר: ועבר צנה. אל צין כמו מזרמה: והיו תוצאותיו: קצותיו. בדרומה של קדש ברנע: ויצא חצר אדר. מתפשט המצר ומרחיב לזד צפון של עולם וגמשך עוד באלכסון למערב וזא לו לחצר אדר ומשם לעצמון ומשם לנחל מצרים. ולשון ונסב האמור כאן לפי שכתב ויצא חצר אדר שהחיל להרחיב משעבר את קדש ברנע ורוחב אותה רצועה שבטתה לזד צפון היתה מקדש ברנע עד עצמון ומשם והלאה נתקצר המצר ונסב לזד הדרום וזא לו לנחל מצרים ומשם לזד המערב אל הים הגדול שהוא מצר מערבה של כל ארץ ישראל. נמצא שנחל מצרים במקצוע מערבית דרומית: (5) והיו תוצאותיו הימה. אל מצר המערב שאין עוד גבול נגב מאריך לזד המערב משם והלאה: (6) וגבול ים. ומצר מערבי מהו: והיה לכם הים הגדול. למצר: וגבול. הנסין שבתוך הים אף הם הגבול והם איים שקורין אינזול"ם (גיטין ט, א): (7) גבול צפון. מצר צפון: מן הים הגדול תתאו לכם הר ההר. שהוא במקצוע צפונית מערבית. וראשו משפיע ונכנס לתוך הים ויש מרוחב הים לפנים הימנו וחוצה הימנו (שם): תתאו. תשפיעו לכם לנטות ממערב לנפון אל הר ההר: תתאו. לשון סיבה כמו (ד"ה יב, יא) אל תא הרצים (יחזקאל מ, י) ותא השער היציע שקורין אפנדי"ן שהוא מוסב ומשופע: (8) מהר ההר. תסבבו ותלכו אל מצר הנפון לזד המזרח ותפגעו בצלצח חמת זו אנטוכיא: תוצאות הגבול. סופי הגבול. כל מקום שנאמר תוצאות הגבול או המצר כלה שם לגמרי ואינו עובר להלן כלל או משם מתפשט ומרחיב ויוצא לאחוריו להמשיך להלן באלכסון יותר מן הרוחב הראשון ולענין רוחב המדה הראשון קראו תוצאות ששם כלתה אותה מדה:

9	and the border shall go forth to Ziphron, and the goings out thereof shall be at Hazar-enan; this shall be your north border.	וַיֵּצֵא הַגִּבּוֹל זִפְרוֹנָה וְהָיוּ תוֹצְאוֹתָיו חֹצֵר עֵינָן זֶה־יְהִי לָכֶם גִּבּוֹל צָפוֹן:	9
10	And ye shall mark out your line for the east border from Hazar-enan to Shepham;	וְהָתְאוּיֹתָם לָכֶם לַגִּבּוֹל קִדְמָה מִחֹצֵר עֵינָן לְשָׁפָם:	10
11	and the border shall go down from Shepham to Riblah, on the east side of Ain; and the border shall go down, and shall strike upon the slope of the sea of Chinnereth eastward;	וַיֵּרֶד הַגִּבּוֹל מִשָּׁפָם הַר־רִבְלָה מִקִּדְמָה לְעֵין וַיֵּרֶד הַגִּבּוֹל וּמָתָה עַל־כֶּתֶף ים־כִּנְרֶת קִדְמָה:	11
12	and the border shall go down to the Jordan, and the goings out thereof shall be at the Salt Sea; this shall be your land according to the borders thereof round about.'	וַיֵּרֶד הַגִּבּוֹל הַיַּרְדֵּנָה וְהָיוּ תוֹצְאוֹתָיו יָם הַמֶּלַח זֹאת תִּהְיֶה לָכֶם הָאָרֶץ לַגִּבּוֹלֶיהָ סָבִיב:	12
13	And Moses commanded the children of Israel, saying: 'This is the land wherein ye shall receive inheritance by lot, which the LORD hath commanded to give unto the nine tribes, and to the half-tribe;	וַיֹּצֵא מֹשֶׁה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֹאת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תִּתְּנוּחֶלּוּ אֹתָהּ בְּגוּלָל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה לָתֵת לְתֹשֶׁעֶת הַמִּטָּוֹת וְחֻצֵי הַמִּטָּה:	13
14	for the tribe of the children of Reuben according to their fathers' houses, and the tribe of the children of Gad according to their fathers' houses, have received, and the half-tribe of Manasseh have received, their inheritance;	כִּי לְקָחֻ מִטָּה בְּנֵי הָרֹאשִׁיבִּי לְבֵית אֲבֹתָם וּמִטָּה בְּנֵי־הַגִּדִּי לְבֵית אֲבֹתָם וְחֻצֵי מִטָּה מְנַשֶּׁה לְקָחֻ נַחֲלָתָם:	14
15	the two tribes and the half-tribe have received their inheritance beyond the Jordan at Jericho eastward, toward the sun-rising.'	שְׁנֵי הַמִּטָּוֹת וְחֻצֵי הַמִּטָּה לְקָחוּ נַחֲלָתָם מֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן יְרֵחוֹ קִדְמָה מִזְרָחָה: (פ)	15

(9) והיו תוצאותיו חצר עינן. הוא היה סוף המצר הצפוני. ונמצאת חצר עינן במקצוע כפונות מזרחית. ומשם והתאוייתם לכם אל מצר המזרחי:

(10) והתאוייתם. לשון הסבה ונטיה כמו תמאז: שפמה. במצר המזרחי ומשם הרבולה:

(11) מקדם לעין. שם מקום והמצר הולך במזרחו נמצא העין לפניו מן המצר ומארץ ישראל הוא: וירד הגבול. כל שהגבול הולך מנפון לדרום הוא יורד והולך: ומחה על כתר. עזר: ים כנרת קדמה. שיהא ים כנרת מוכן לגבול צמערב והגבול צמזרח ים כנרת ומשם יורד אל הירדן והירדן מושך וזא מן הנפון לדרום צאלכסון נוטה לזד מזרח ומתקרב לזד ארץ כנען כנגד ים כנרת ומושך לזד מזרח של ארץ ישראל כנגד ים כנרת עד שנופל ציס המלח ומשם כלה הגבול צמזרחותו אל ים המלח שממנו התחלת מצר מקצוע דרומית מזרחית הרי סובבת אותה לארבע רוחותיה:

(15) קדמה מזרחיה. אל פני העולם שהם צמזרח שרוח מזרחית קרויה פנים ומערבית קרויה אחר לפיכך דרום לימין

16	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יַי עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:	רביעי (ששי)
17	“These are the names of the men that shall take possession of the land for you: Eleazar the priest, and Joshua the son of Nun.	אֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר-יִנְחִלוּ לָכֶם אֶת-הָאָרֶץ אֲלֶעָזֶר הַכֹּהֵן וַיהוֹשֻׁעַ בֶּן-נּוֹן:	17
18	And ye shall take one prince of every tribe, to take possession of the land.	וְנָשִׂיא אֶחָד נָשִׂיא אֶחָד מִמִּטָּה תִּקְחוּ לְנַחֵל אֶת-הָאָרֶץ: וְרֵבָא חֵד רֵבָא חֵד מִשְׁבֵּטָא תִּדְבְּרוּן לְאַחְסָנָא יֵת אֶרְעָא:	18
19	And these are the names of the men: of the tribe of Judah, Caleb the son of Jephunneh.	וְאֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים לְמִטָּה וַיהוּדָה כָּלָב בֶּן-יִפְנֶה: וְאֵלִין שְׁמָהֶת גּוֹבְרִיָא לְשִׁבְטָא דִּיהוּדָה כָּלָב בֶּר יִפְנֶה:	19
20	And of the tribe of the children of Simeon, Shemuel the son of Ammihud.	וּלְמִטָּה בְּנֵי שְׁמֻעֹן שְׁמוּאֵל בֶּן-עַמִּיהוּד: וּלְשִׁבְטָא דְּבְנֵי שְׁמֻעֹן שְׁמוּאֵל בֶּר עַמִּיהוּד:	20
21	Of the tribe of Benjamin, Elidad the son of Chislon.	לְמִטָּה בְּנִימֵן אֱלִידָד בֶּן-לְשִׁבְטָא דְּבְנִימֵן אֱלִידָד בֶּר כִּסְלוֹן:	21
22	And of the tribe of the children of Dan a prince, Bukki the son of Jogli.	וּלְמִטָּה בְּנֵי-דָן נָשִׂיא בָּקִי בֶּן-יֹגְלִי: וּלְשִׁבְטָא דְּבְנֵי דָן רֵבָא בָּקִי בֶר יֹגְלִי:	22
23	Of the children of Joseph: of the tribe of the children of Manasseh a prince, Hanniel the son of Ephod;	לְבְנֵי יוֹסֵף לְמִטָּה בְּנֵי-מְנַשֶּׁה לְנָשִׂיא חַנְיָאֵל בֶּן-אֶפְדֹּד: לְבְנֵי יוֹסֵף לְמִטָּה בְּנֵי יוֹסֵף לְשִׁבְטָא דְּבְנֵי מְנַשֶּׁה רֵבָא חַנְיָאֵל בֶּר אֶפְדֹּד:	23
24	and of the tribe of the children of Ephraim a prince, Kemuel the son of Shiptan.	וּלְמִטָּה בְּנֵי-אֶפְרַיִם נָשִׂיא קִמּוּאֵל בֶּן-שִׁפְטָן: וּלְשִׁבְטָא דְּבְנֵי אֶפְרַיִם רֵבָא קִמּוּאֵל בֶּר שִׁפְטָן:	24
25	And of the tribe of the children of Zebulun a prince, Eli-zaphan the son of Parnach.	וּלְמִטָּה בְּנֵי-זְבוּלֹן נָשִׂיא אֱלִיצָפָן בֶּן-פָּרְנַח: וּלְשִׁבְטָא דְּבְנֵי זְבוּלֹן רֵבָא אֱלִיצָפָן בֶּר פָּרְנַח:	25
26	And of the tribe of the children of Issachar a prince, Paltiel the son of Azzan.	וּלְמִטָּה בְּנֵי-יִשָּׁשְׁכָר נָשִׂיא פִּלְטִיָּאל בֶּן-עֲזָן: וּלְשִׁבְטָא דְּבְנֵי יִשָּׁשְׁכָר רֵבָא פִּלְטִיָּאל בֶּר עֲזָן:	26
27	And of the tribe of the children of Asher a prince, Ahihud the son of Shelomi.	וּלְמִטָּה בְּנֵי-אָשֶׁר נָשִׂיא אַחִיהוּד בֶּן-שְׁלוֹמִי: וּלְשִׁבְטָא דְּבְנֵי אָשֶׁר רֵבָא אַחִיהוּד בֶּר שְׁלוֹמִי:	27

וּפְסוֹן לְשִׁמְעֹן:

(17) אשר ינחלו לכם. צעזילכם כל נשיא ונשיא אפטרופוס לשצטו ומחלק נחלת השצט למשפחות ולגזרים וצורר לכל אחד ואחד חלק הגון. ומה שהם עושין יהיה עשוי כאלו עשאים שלוחים. ולא יתכן לפרש לכם זה ככל לכם שצמקרא שאם כן היה לו לכתוב ינחלו לכם ינחלו משמע שהם נוחלים לכם צעזילכם וצמקומכם כמו (שמות יד, יד) ה' ילחם לכם:

(18) לנחול את הארץ. שיהא נוחל וחולק אותה צמקומכם:

28	And of the tribe of the children of Naphtali a prince, Pedahel the son of Ammihud.	וּלְמַטֵּה בְנֵי־נַפְתָּלִי נָשִׂיא פְּדֵהאֵל בֶּן־עַמִּיהוּד:	28
29	These are they whom the LORD commanded to divide the inheritance unto the children of Israel in the land of Canaan.	אֵלֶּה אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה לְנַחֵל אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ כְּנָעַן: (פ)	29
XXXV	And the LORD spoke unto Moses in the plains of Moab by the Jordan at Jericho, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּעַרְבַת מוֹאָב עַל־יַרְדֵּן יֶרֶחוֹ לֵאמֹר:	חמישי
2	'Command the children of Israel, that they give unto the Levites of the inheritance of their possession cities to dwell in; and open land round about the cities shall ye give unto the Levites.	צוֹ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְנָתַנוּ לְלוֹוִים מִנְחָלֹת אַחֲזָתָם עָרִים לְשֹׁבֹת וּמִגְרָשׁ לָעָרִים סְבִיבֹתֵיהֶם תִּתְּנוּ לְלוֹוִים:	2
3	And the cities shall they have to dwell in; and their open land shall be for their cattle, and for their substance, and for all their beasts.	וְהָיוּ הָעָרִים לָהֶם לְשֹׁבֹת וּמִגְרָשֵׁיהֶם יִהְיוּ לִבְהֶמְתָּם וְלָרֶכֶשׁ וּלְכָל חֵיתָם:	3
4	And the open land about the cities, which ye shall give unto the Levites, shall be from the wall of the city and outward a thousand cubits round about.	וּמִגְרָשֵׁי הָעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לְלוֹוִים מִקִּיר הָעִיר וְחוּצָה אֵלָּה אַמָּה סְבִיב:	4
5	And ye shall measure without the city for the east side two thousand cubits, and for the south side two thousand cubits, and for the west side two thousand cubits, and for the north side two thousand cubits, the city being in the midst. This shall be to them the open land about the cities.	וּמִדַּתָּם מִחוּץ לָעִיר אֶת־פְּאֶת־קִדְמָה אֶלְפִים בְּאַמָּה וְאֶת־פְּאֶת־נֶגֶב אֶלְפִים בְּאַמָּה וְאֶת־פְּאֶת־יָם אֶלְפִים בְּאַמָּה וְאֶת־פְּאֶת־צָפוֹן אֶלְפִים בְּאַמָּה וְהָעִיר בְּתוֹךְ זֶה יִהְיֶה לָהֶם מִגְרָשֵׁי הָעָרִים:	5

- (29) לנחל את בני ישראל. שהם ינחילו אותה להם למחלקותיה:
 (2) ומגרש. ריוח מקום חלק חוץ לעיר סביב להיות לנוי לעיר ואין רשאים לזנות שם בית ולא לנטוע כרם ולא לזרוע זריעה (ערכין לג, 3):
 (3) ולכל חיתם. לכל זכיהם (גדרים פא, א):
 (4) אלף אמה סביב. ואחריו הוא אומר אלפים באמה הא כיצד אלפים הוא נותן להם סביב ומהם אלף הפנימים למגרש והחיצונים לשדות וכרמים (עירוזין כא. סוטה כז, 3):

6	And the cities which ye shall give unto the Levites, they shall be the six cities of refuge, which ye shall give for the manslayer to flee thither; and beside them ye shall give forty and two cities.	וְיָת קָרְוֵיָא דְּתַתְּנִין לְלִינְאִי יֵת שִׁית קָרְוֵי שִׁיבֻתָּא דְּתַתְּנִין לְמַעַרְק לְתַמָּן קְטוּלָא וְעַל־יְהוֹן תַּתְּנִין אַרְבַּעִין וְתַרְתִּין קָרְוֵי:	וְאֵת הָעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לְלוֹיִם אֵת שֵׁשׁ־עָרֵי הַמִּקְלָט אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לָנֶס שְׁמֹה הָרָצַח וְעַל־יָהֶם תִּתְּנוּ אַרְבָּעִים וּשְׁתַּיִם עִיר:	6
7	All the cities which ye shall give to the Levites shall be forty and eight cities: them shall ye give with the open land about them.	כָּל קָרְוֵיָא דְּתַתְּנִין לְלִינְאִי אַרְבַּעִין וְתַמָּנִי קָרְוֵי יִתְּהוֹן וְיֵת רְחֻבֵיהוֹן:	כָּל־הָעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לְלוֹיִם אַרְבָּעִים וּשְׁמֹנֶה עִיר אֶתְּהֶן וְאֶת־מִגְרָשֵׁיהֶן:	7
8	And concerning the cities which ye shall give of the possession of the children of Israel, from the many ye shall take many, and from the few ye shall take few; each tribe according to its inheritance which it inheriteth shall give of its cities unto the Levites.	וְקָרְוֵיָא דְּתַתְּנִין מֵאַחַד בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִן סִגְיָא תִּסְגֹּן וּמִן זַעֲרֵי תִזְעֲרוֹן גְּבַר כְּפֹם אַחֲסָנְתִּיהָ דִּי־חֲסָנוֹן יִתִּין מִקְרוּוֹהֵי לְלִינְאִי:	וְהָעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ מֵאַחַד בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵאֵת הָרֹב תִּרְבּוּ וּמֵאֵת הַמְעַט תִּמְעִיטוּ אִישׁ כְּפִי נִחְלָתוֹ אֲשֶׁר יִנְחָלוּ יִתֵּן מֵעָרָיו לְלוֹיִם: (פ)	8
9	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וּמַלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר:	שְׁי (שְׁנִיעִי) לֵב
10	'Speak unto the children of Israel, and say unto them: When ye pass over the Jordan into the land of Canaan,	מַלִּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימַר לְהוֹן אֲרִי אֲתוֹן עֲבָרִין יֵת יִרְדְּנָא לְאַרְעָא דְּכַנָּעַן:	דְּבַר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי אֲתֶם עֹבְרִים אֶת־הַיַּרְדֵּן אֶרְצָה כַּנָּעַן:	10
11	then ye shall appoint you cities to be cities of refuge for you, that the manslayer that killeth any person through error may flee thither.	וְתַזְמְנוּן לְכוֹן קָרְוֵי קָרְוֵי שִׁיבֻתָּא יְהוֹן לְכוֹן וְיַעֲרוֹק לְתַמָּן קְטוּלָא דִּי־קְטוּל נַפְשָׁא בְּשָׁלוּ:	וְהִקְרִיתֶם לָכֶם עָרִים עָרֵי מִקְלָט תַּתְּיִנֶה לָכֶם וְנָס שְׁמֹה רָצַח מִכַּה־נֶּפֶשׁ בְּשִׁגָּגָה:	11
12	And the cities shall be unto you for refuge from the avenger, that the manslayer die not, until he stand before the congregation for judgment.	וְיִהְיוּן לְכוֹן קָרְוֵיָא לְשִׁיבָא מִגְּאִיל דְּמָא וְלֹא יָמוּת קְטוּלָא עַד דִּיקוּם קֳדָם כְּנַשְׁתָּא לְדִינָא:	וְהָיוּ לָכֶם הָעָרִים לְמִקְלָט מִגְּאִיל וְלֹא יָמוּת הָרָצַח עַד־עֲמֹדוֹ לִפְנֵי הָעֵדָה לְמִשְׁפָּט:	12
13	And as to the cities which ye shall give, there shall be for you six cities of refuge.	וְקָרְוֵיָא דְּתַתְּנִין שִׁית קָרְוֵי שִׁיבֻתָּא יְהוֹן לְכוֹן:	וְהָעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ שֵׁשׁ־עָרֵי מִקְלָט תַּתְּיִנֶה לָכֶם:	13

(11) והקרייתם. אין הקרייה אלא לשון הזמנה וכן הוא אומר (צראשית כו, כ) כי הקרה ה' אלהיך לפני (ספרי קנט):

(12) מגאל. מפני גואל הדם שהוא קרוב לנרצח (מכות יב, א):

(13) שש ערי מקלט. מגיד שאף על פי שהבדיל משה בחייו ג' ערים בעבר הירדן (דברים ז, מא) לא היו קולמות עד שנבחרו שלש שנתן יהושע בארץ כנען (מכות ט, ב. ספרי):

14	Ye shall give three cities beyond the Jordan, and three cities shall ye give in the land of Canaan; they shall be cities of refuge.	אתו שלש הערים תתנו מעבר לירדן ואת שלש הערים תתנו בארץ כנען ערי מקלט תהינה:	14
15	For the children of Israel, and for the stranger and for the settler among them, shall these six cities be for refuge, that every one that killeth any person through error may flee thither.	לבני ישראל ולגר ולתושב בתוכם תהינה שש־הערים האלה למקלט לנוס שמה כל־מכה־נפש בשגגה:	15
16	But if he smote him with an instrument of iron, so that he died, he is a murderer; the murderer shall surely be put to death.	ואם־בכלי ברזל הכהו וימת רצח הוא מות יומת הרצח:	16
17	And if he smote him with a stone in the hand, whereby a man may die, and he died, he is a murderer; the murderer shall surely be put to death.	ואם באבן יד אשר־ימות בה הכהו וימת רצח הוא מות יומת הרצח:	17
18	Or if he smote him with a weapon of wood in the hand, whereby a man may die, and he died, he is a murderer; the murderer shall surely be put to death.	או בכלי עץ־יד אשר־ימות בו הכהו וימת רצח הוא מות יומת הרצח:	18
19	The avenger of blood shall himself put the murderer to death; when he meeteth him, he shall put him to death.	גאל הדם הוא ימית את־הרצח בפגעו־בו הוא ימתנו:	19
20	And if he thrust him of hatred, or hurled at him any thing, lying in wait, so that he died;	ואם־בשנאה יהדפנו או־השליך עליו בצדיה וימת:	20

- (14) את שלש הערים וגו'. אף על פי שבארץ כנען ט' שבטים וכאן אינן אלא שנים וחצי השוה מנין ערי מקלט שלהם משום דנגלעד נפיש רוחאים דכתיב (הושע ו, ח) גלעד קרית פועלי און עקוצה מדם (מכות סס):
- (16) ואם בכלי ברזל הכהו. אין זה מדבר בהורג בשוגג הסמוך לו אלא בהורג במזיד וכל ללמד שההורג בכל דבר צריך שיהא בו שיעור כדי להמית שנאמר כולם אשר ימות בו דמתרגמין דהיא כמסת ד' ימות זה חוץ מן הברזל שגלוי וידוע לפני הקצ"ה שהברזל ממית בכל שהוא אפילו מחט לפיכך לא נחנה בו תורה שיעור לכחוד בו אשר ימות בו ואם תאמר בהורג בשוגג הכתוב מדבר הרי הוא אומר למטה או בכל אבן אשר ימות זה בלא ראות וגו' למד על האמורים למעלה שבהורג במזיד הכתוב מדבר (ספרי קס. סנהדרין עו, ב):
- (17) באבן יד. שיש זה מלא יד (ספרי קס): אשר ימות בה. שיש זה שיעור להמית כתרגומו לפי שנאמר (שמות כא, יח) והכה איש את רעהו באבן ולא נתן זה שיעור יכול כל שהוא לכך נאמר אשר ימות זה (ספרי קס):
- (18) או בכלי עץ יד. לפי שנאמר (שמות כא, כ) וכי יכה איש את עבדו או את אמתו בשבט יכול כל שהוא לכך נאמר בעץ אשר ימות בו שיהא בו כדי להמית (ספרי קס):
- (19) בפגעו בו. אפילו צתוך ערי מקלט:
- (20) בצדיה. כתרגומו צכמנא. צמארב:

21	or in enmity smote him with his hand, that he died; he that smote him shall surely be put to death: he is a murderer; the avenger of blood shall put the murderer to death when he meeteth him.	או בִּדְבָבוּ מִחֵהוּ בְיָדָהּ וְקָטְלָהּ אֶתְקַטְלָא וְיִקְטְלוּ מִחֵהוּ קְטוּלָא הוּא גְּאִיל דְּמָא וְקָטוּל יֵת קְטוּלָא כְּדֵי אֶתְחַיֵּיב לֵיהּ:	21	או באיבה הפכהו בידו וימת מות יומת המכה רצח הוא גאל הדם ימית את הרצח בפגועו בו:
22	But if he thrust him suddenly without enmity, or hurled upon him any thing without lying in wait,	וְאִם בְּתַכְיֵף בְּלֹא דְבָבוּ דָּחָהּ או רָמָא עֲלוּהּ כָּל מָאן בְּלֹא כְּמֵן לֵיהּ:	22	וְאִם-בְּפֶתַע בְּלֹא-אִיבָה הִדְפּוֹ או-הִשְׁלִיךְ עָלָיו כָּל-כְּלִי בְּלֹא צָדִיקָה:
23	or with any stone, whereby a man may die, seeing him not, and cast it upon him, so that he died, and he was not his enemy, neither sought his harm;	או בְּכָל אֲבָנָא דְּהִיא כְּמִסַּת דִּימּוּת בֵּה בְּלֹא חֲזִי וּרְמָא עֲלוּהּ וּמִית וְהוּא לֹא שְׁנִי לֵיהּ וְלֹא תָבַע בְּשִׂתִּיהּ:	23	או בְּכָל-אֲבָן אֲשֶׁר-יָמוּת בֵּה בְּלֹא רְאוּת וַיִּפֹּל עָלָיו וַיָּמָת וְהוּא לֹא-אוֹיֵב לוֹ וְלֹא מִבְקָשׁ רַעְתּוֹ:
24	then the congregation shall judge between the smiter and the avenger of blood according to these ordinances;	וַיִּדְיִנוּ כְּנִשְׁתָּא בֵּין מִחֵהוּ וּבֵין גְּאִיל דְּמָא עַל דִּינְנָא הָאֵלִין:	24	וְשִׁפְטוּ הָעֵדָה בֵּין הַמִּכֶּה וּבֵין גְּאִל הַדָּם עַל הַמִּשְׁפָּטִים הָאֵלֶּה:
25	and the congregation shall deliver the manslayer out of the hand of the avenger of blood, and the congregation shall restore him to his city of refuge, whither he was fled; and he shall dwell therein until the death of the high priest, who was anointed with the holy oil.	וַיִּשְׁיִיבּוּ כְּנִשְׁתָּא יֵת קְטוּלָא מִיַּד גְּאִיל דְּמָא וְיִתִּיבּוּן יְתִיה כְּנִשְׁתָּא לְקָרִית שְׁיִיבּוּתִיהּ דְּעָרָק לְתַמָּן וְיִתִּיב בֵּה עַד דִּימּוּת כְּהֵנָּא רַבָּא דְּרַבִּי יְתִיה בְּמִשַּׁח קֹדֶשׁ־שָׂא:	25	וְהִצִּילוּ הָעֵדָה אֶת-הַרֹצֵחַ מִיַּד גְּאִל הַדָּם וְהִשִּׁיבוּ אֹתוֹ הָעֵדָה אֶל-עִיר מִקְלָטוֹ אֲשֶׁר-נָס שָׁמָּה וַיֵּשֶׁב בֵּה עַד-מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדֹל אֲשֶׁר-מִשַּׁח אֹתוֹ בְּשֶׁמֶן הַקֹּדֶשׁ:
26	But if the manslayer shall at any time go beyond the border of his city of refuge, whither he fleeth;	וְאִם מִפֶּק יִפּוֹק קְטוּלָא יֵת תַּחֲסוּם קָרִית שְׁיִיבּוּתִיהּ דִּיעְרוֹק לְתַמָּן:	26	וְאִם-יֵצֵא יֵצֵא הַרֹצֵחַ אֶת-גְּבוּל עִיר מִקְלָטוֹ אֲשֶׁר יָנוּס שָׁמָּה:
27	and the avenger of blood find him without the border of his city of refuge, and the avenger of blood slay the manslayer; there shall be no bloodguiltiness for him;	וַיִּשְׁכַּח יְתִיה גְּאִיל דְּמָא מִבְּרָא לְתַחֲסוּם קָרִית שְׁיִיבּוּתִיהּ וַיִּקְטוּל גְּאִיל דְּמָא יֵת קְטוּלָא לֵית לֵיהּ דָּם:	27	וּמֵצֵא אֹתוֹ גְּאִל הַדָּם מִחוּץ לַגְּבוּל עִיר מִקְלָטוֹ וְרֹצֵחַ גְּאִל הַדָּם אֶת-הַרֹצֵחַ אֵין לוֹ דָּם:

(22) בפחע. צאונס. ותרגומו צמכיף שהיה סמוך לו ולא היה לו שהות להזהר עליו:

(23) או בכל אבן אשר ימות בה. הכהו: בלא ראות. שלא ראהו: ויפל עליו. מכאן אמרו ההורג דרך ירידה גולה דרך עלייה אינו גולה (מכות ז, ג):

(25) עד מות הכהן הגדול. שהוא צא להשרות שכינה בישראל ולהאריך ימיהם והרוח צא לסלק את השכינה מישראל ומקצר את ימי החיים. אינו כדאי שיהא לפני כהן גדול (ספרי קס). דבר אחר לפי שהיה לו לכהן גדול להחפלו שלא תאריך חקלה זו לישראל צדיק: אשר משח אותו בשמן הקדש. לפי פשוטו מן המקראות הקצרים הוא שלא פירש מי משחו אלא כמו אשר משחו המושח אותו בשמן הקדש. ורבותינו דרשוהו במסכת מכות (יא, ג) לראיית דבר ללמד שאם עד שלא נגמר דינו מת כהן גדול ומנו אחר תחתיו ולאחר מכאן נגמר דינו חוזר במיתתו של שני שנאמר אשר משח אותו וכי הוא משחו לכהן או הכהן משח אותו אלא להציא את הנמשח בימיו שמחזירו במיתתו:

28	because he must remain in his city of refuge until the death of the high priest; but after the death of the high priest the manslayer may return into the land of his possession.	כִּי בְעִיר מִקְלָטוֹ יֵשֵׁב עַד־מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדֹל וְאַחֲרֵי מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדֹל יָשׁוּב־הָרֶצַח אֶל־אֶרֶץ אֲחֻזָּתוֹ:	אֲרִי בְקָרִית שְׂיֻבוֹתֶיהָ יָתִיב עַד דִּימוֹת כֹּהֵנָא רַבָּא וּבִתְרֵי דִימוֹת כֹּהֵנָא רַבָּא יָתִיב קְטוּלָא לְאֶרֶע אֲחֻסְנָתֶיהָ:
29	And these things shall be for a statute of judgment unto you throughout your generations in all your dwellings.	וְהָיוּ אֵלֶּה לְכֶם לְחֻקֹּת מִשְׁפָּט לְדֹרֹתֵיכֶם בְּכָל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם:	וַיְהוֹן אֵלֶּין לְכוֹן לְגִזְרֵת דִּין לְדִרְיֻכוֹן בְּכָל מוֹתְבְּנִיכוֹן:
30	Whoso killeth any person, the murderer shall be slain at the mouth of witnesses; but one witness shall not testify against any person that he die.	כָּל־מִכְּה־נַפֶּשׁ לְפִי עֵדִים יִרְצַח אֶת־הָרֹצֵחַ וְעַד אֶחָד לֹא־יִעֲנֶה בְּנַפְשׁ לְמוֹת:	כָּל דִּיקְטוּל נַפְשָׁא לְפֻם סְהַדִּין יְקְטוּל יֵת קְטוּלָא וְסְהִיד חַד לֹא יִסְהִיד בְּאַנְשׁ לְמַקְטָל:
31	Moreover ye shall take no ransom for the life of a murderer, that is guilty of death; but he shall surely be put to death.	וְלֹא־תִקְחוּ כֹפֶר לְנַפֶּשׁ רֹצֵחַ אֲשֶׁר־הוּא רָשָׁע לְמוֹת כִּי־מוֹת יוֹמָת:	וְלֹא תִקְבְּלוּן מָמוֹן עַל אָנֶשׁ קְטוּל דְּהוּא חַיִּיב לְמָמַת אֲרִי אֲתַקְטֵלָא יִתְקַטֵּיל:
32	And ye shall take no ransom for him that is fled to his city of refuge, that he should come again to dwell in the land, until the death of the priest.	וְלֹא־תִקְחוּ כֹפֶר לְנוֹס אֶל־עִיר מִקְלָטוֹ לְשׁוּב־לְשִׁבְתָּ בְּאֶרֶץ עַד־מוֹת הַכֹּהֵן:	וְלֹא תִקְבְּלוּן מָמוֹן לְמַעַרְק לְקָרִית שְׂיֻבוֹתֶיהָ לְמֹתָב לְמֹתָב בְּאֶרֶעָא עַד דִּימוֹת כֹּהֵנָא:
33	So ye shall not pollute the land wherein ye are; for blood, it polluteth the land; and no expiation can be made for the land for the blood that is shed therein, but by the blood of him that shed it.	וְלֹא־תַחֲנִיפוּ אֶת־הָאֶרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם בָּהּ כִּי הַדָּם הוּא יַחֲנִיף אֶת־הָאֶרֶץ וְלֹא־יִכָּפֵר לַדָּם אֲשֶׁר שָׁפַךְ־בָּהּ כִּי־אִם בַּדָּם שִׁפְכוּ:	וְלֹא תַחֲיִיבוּן יֵת אֶרֶעָא דְאַתּוֹן בַּהּ אֲרִי דְקָמָא הוּא מַחֲיִיב יֵת אֶרֶעָא וְלֹא־אֶרֶעָא לֹא מִתְכַּפֵּר עַל דָּם זָכָא דְאַתְאֲשֵׁר בַּהּ אֲלַהִין בַּדָּם אֲשֵׁדִיָּה:
34	And thou shalt not defile the land which ye inhabit, in the midst of which I dwell; for I the LORD dwell in the midst of the children of Israel.	וְלֹא תִטְמָא אֶת־הָאֶרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם יֹשְׁבִים בָּהּ אֲשֶׁר אֲנִי שָׁכֵן בְּתוֹכָהּ כִּי אֲנִי יְהוָה שָׁכֵן בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (פ)	וְלֹא תִסְאֲבוּן יֵת אֶרֶעָא דְאַתּוֹן יִתְבִּין בַּהּ דְשְׂכִינְתִּי שְׂרִיא בְּגוּהָ אֲרִי אָנָּא יְיָ שְׂכִינְתִּי שְׂרִיא בְּגוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

(27) אֵין לוֹ דָם. הִרִי הוּא כְּהוּרָג אֶת הַמֵּת שְׂאִין לוֹ דָם (מִכּוֹת יצ):

(29) בְּכָל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם. לַמִּדָּה שֶׁהִיא סְנֵה־דְרִין [קִטְנָה] נוֹהֶגֶת צְחוּלָה לְאֶרֶץ כָּל זְמַן שְׁנוֹהֶגֶת צָאֵרֶץ יִשְׂרָאֵל (שם ז, א):

(30) כָּל מִכְּה נַפֶּשׁ וְגו'. הַצָּא לְהַרְגוֹ עַל שֶׁהִכָּה אֶת הַנֶּפֶשׁ: לְפִי עֵדִים יִרְצַח. שִׁיעִידוֹ שֶׁצִּמְזִיד וְצִהְתָּרָה הִרְגוֹ (סְפָרִי קִסָּא):

(31) וְלֹא תִקְחוּ כוֹפֶר. לֹא יִפְטֹר צִמְמוֹן (כְּמוֹצוֹת לוֹ. סְפָרִי שם):

(32) וְלֹא תִקְחוּ כֹפֶר לְנוֹס אֶל עִיר מִקְלָטוֹ. לְמִי שֶׁנֶּסֶם אֶל עִיר מִקְלָטוֹ שֶׁהִרְגַּ שְׂוֹגֵג אֵינוֹ נִפְטֹר מִגְלוֹת צִמְמוֹן לִיתָן כּוֹפֶר לְשׁוּב לְשִׁבְתָּ צָאֵרֶץ צִטְרָס יְמוֹת הַכֹּהֵן (סְפָרִי שם): לְנוֹס. כְּמוֹ לָנֶס כְּמוֹ (מִיכָה ב, ח) שׁוּבִי מִלְחָמָה שֶׁשָּׂבוּ מִן הַמִּלְחָמָה וְכֵן (פְּסָלִיָּה ג, יח) נוֹגֵי מִמּוֹעֵד וְכֵן (יְהוֹשֻׁעַ ה, ה) כִּי מוֹלִים הָיוּ כֹּאֲשֶׁר תֹּאמַר שׁוּב עַל מִי שֶׁשָּׂבָה כְּבָר וּמוֹל עַל מִי שֶׁמָּלָה כְּבָר כֵּן תֹּאמַר לְנוֹס עַל מִי שֶׁנֶּסֶם כְּבָר וְקוֹרְאוֹ נֹס כְּלוּמַר מוֹצֵרָה. וְאִם תֹּאמַר לְנוֹס לְצִרּוֹת וּתְפָרְשֶׁהוּ לֹא תִקְחוּ כּוֹפֶר לְמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ לְצִרּוֹת לְפִטְרוֹ מִן הַגְלוֹת לֹא יִדְעִי הַיֶּאֱחָר יֹאמַר לְשׁוּב לְשִׁבְתָּ צָאֵרֶץ הִרִי עֲדִיין לֹא נֶס וּמַהִיכֵן יֵשׁוּב:

(33) וְלֹא תַחֲנִיפוּ. וְלֹא תִרְשִׁעוּ. כְּתַרְגוּמוֹ וְלֹא תַחֲיִיבוּן:

XXXVI

And the heads of the fathers' houses of the family of the children of Gilead, the son of Machir, the son of Manasseh, of the families of the sons of Joseph, came near, and spoke before Moses, and before the princes, the heads of the fathers' houses of the children of Israel;

וַיָּקִרְבוּ רָאשֵׁי אֲבֹתָא לְזִרְעֵית בְּנֵי גִלְעָד בֶּרֶךְ מְכִיר בֶּרֶךְ מְנַשֶּׁה מְזִרְעֵית בְּנֵי יוֹסֵף וּקְדָם מֹשֶׁה וּקְדָם רִבְרֵכָא רִשֵׁי אֲבֹתָא לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל:

וַיָּקִרְבוּ רָאשֵׁי אֲבֹתָא לְמִשְׁפַּחַת בְּנֵי־גִלְעָד בֶּרֶךְ מְכִיר בֶּרֶךְ מְנַשֶּׁה מְמִשְׁפַּחַת בְּנֵי יוֹסֵף וַיֵּדְבְּרוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וּלְפְנֵי הַנְּשָׂאִים רָאשֵׁי אֲבֹת לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל:

שביעי

and they said: 'The LORD commanded my lord to give the land for inheritance by lot to the children of Israel; and my lord was commanded by the LORD to give the inheritance of Zelophehad our brother unto his daughters.

וַאֲמַרְוּ יְתֵר רַבּוֹנֵי פְקִיד יְיָ לְמַתָּן יֵת אֶרֶצָא בְּאַחְסָנָא בְּעֶדְכָא לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וּרְבּוֹנֵי אֶתְפַּקֵּד בְּמִימְרָא דִּי לְמַתָּן יֵת אֶחְסָנָא צִלְפַּחַד אַחֻזָּא לְבְנֵיהֶּ:

וַיֹּאמְרוּ אֶת־אֲדֹנִי צִנְהָ יְהוָה לָתֵת אֶת־הָאָרֶץ בְּנַחֲלָהּ בְּגֹוֹרָל לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֲדֹנִי צִנְהָ בִּיהוָה לָתֵת אֶת־נַחֲלַת צִלְפַּחַד אַחֻזָּנוּ לְבְנֵיהֶּ:

2

And if they be married to any of the sons of the other tribes of the children of Israel, then will their inheritance be taken away from the inheritance of our fathers, and will be added to the inheritance of the tribe whereunto they shall belong; so will it be taken away from the lot of our inheritance.

וַיְהִי וְיָחִיו לְאֶחָד מִבְּנֵי שְׁבָטֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְנִשְׁוֹן וְתִתְּמַנַּע אַחְסָנָהוֹן מֵאַחְסָנָא אֲבֹהֵתָנָא וְתִתּוּסַף עַל אַחְסָנָא שְׁבָטָא דִּיהִוִּין לְהוֹן וּמַעַדָּב אַחְסָנָתָנָא יִתְּמַנַּע:

וְהָיוּ לְאֶחָד מִבְּנֵי שְׁבָטֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לְנִשְׁוִים וְנִגְרַעָה נַחֲלָתָן מִנַּחֲלַת אֲבֹתֵיהֶּ וְנוֹסַף עַל נַחֲלַת הַמִּטָּה אֲשֶׁר תִּהְיֶינָה לָהֶם וּמִגֹּרֶל נַחֲלָתָנוּ יִגְרַע:

3

And when the jubilee of the children of Israel shall be, then will their inheritance be added unto the inheritance of the tribe whereunto they shall belong; so will their inheritance be taken away from the inheritance of the tribe of our fathers.'

וְאִם־יְהִי־הִיבֵל לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְנוֹסַפָּה נַחֲלָתָן עַל נַחֲלַת הַמִּטָּה אֲשֶׁר תִּהְיֶינָה לָהֶם וּמִנַּחֲלַת מִטָּה אֲבֹתֵיהֶּ יִגְרַע נַחֲלָתָן:

וְאִם־יְהִי־הִיבֵל לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְנוֹסַפָּה נַחֲלָתָן עַל נַחֲלַת הַמִּטָּה אֲשֶׁר תִּהְיֶינָה לָהֶם וּמִנַּחֲלַת מִטָּה אֲבֹתֵיהֶּ יִגְרַע נַחֲלָתָן:

4

And Moses commanded the children of Israel according to the word of the LORD, saying: 'The tribe of the sons of Joseph speaketh right.

וּפְקִיד מֹשֶׁה יֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל מִימְרָא דִּי לְמִימַר יְאֹוֹת שְׁבָטָא דְּבְנֵי יוֹסֵף מְמַלְלִין:

וַיִּצֹו מֹשֶׁה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל־כֵּי יְהוָה לֵאמֹר כֵּן מִטָּה בְּנֵי־יוֹסֵף דְּבָרִים:

5

(34) אשר אני שכן בתוכה. שלא תשכינו אותי בטומאתה: כי אני ה' שוכן בתוך בני ישראל. אף בזמן שהם

טמאים שכינה (שרויה) ציניהם:

(3) ונוסף על נחלת המטה. שהרי צנה יורשה והצן מתיחס על שבט אציו:

(4) ואם יהיה היובל. מכאן היה רצי יהודה אומר עמיד היוצל שיפסוק (ת"כ ויקרא פרשתא יג, א): ואם יהיה היובל. כלומר אין זו מכירה שמורת ציוצל שהירושה אינה חוזרת. ואפילו אם יהיה היוצל לא תחזור הנחלה לשבטו ונמצא שנוספה על נחלת המטה אשר תהיינה להם:

6	This is the thing which the LORD hath commanded concerning the daughters of Zelophehad, saying: Let them be married to whom they think best; only into the family of the tribe of their father shall they be married.	זֶה הַדִּבָּר אֲשֶׁר-צִוָּה יְהוָה לְבָנוֹת צֶלְפַּחָד לֵאמֹר לְטוֹב בְּעֵינֵיהֶם תִּהְיֶינָה לְנָשִׁים אֶדְ בְּמִשְׁפַּחַת מִטֵּה אֲבֵיהֶם תִּהְיֶינָה לְנָשִׁים:	6
7	So shall no inheritance of the children of Israel remove from tribe to tribe; for the children of Israel shall cleave every one to the inheritance of the tribe of his fathers.	וְלֹא-תִסָּב נַחֲלָה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּטֵּה אֶל-מִטֵּה כִּי אִישׁ בְּנַחֲלַת מִטֵּה אֲבֹתָיו יִדְבְּקוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל:	7
8	And every daughter, that possesseth an inheritance in any tribe of the children of Israel, shall be wife unto one of the family of the tribe of her father, that the children of Israel may possess every man the inheritance of his fathers.	וְכָל-בֵּת יִרְשֶׁת נַחֲלָה מִמִּטּוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְאֶחָד מִמִּשְׁפַּחַת מִטֵּה אֲבִיהַּ תִּהְיֶה לְאִשָּׁה לְמַעַן יִירָשׁוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ נַחֲלַת אֲבֹתָיו:	8
9	So shall no inheritance remove from one tribe to another tribe; for the tribes of the children of Israel shall cleave each one to its own inheritance.'	וְלֹא-תִסָּב נַחֲלָה מִמִּטֵּה לְמִטֵּה אַחֵר כִּי-אִישׁ בְּנַחֲלָתוֹ יִדְבְּקוּ מִטּוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:	9
10	Even as the LORD commanded Moses, so did the daughters of Zelophehad.	כַּמָּא דְּפָקִיד יְיָ יֵת מֹשֶׁה בֶּן עֲשָׂו בָנוֹת צֶלְפַּחָד:	10
11	For Mahlah, Tirzah, and Hoglah, and Milcah, and Noah, the daughters of Zelophehad, were married unto their father's brothers' sons.	וַתִּהְיֶינָה מַחֲלָה תִרְצָה וְחֹגִלָּה וּמִלְכָּה וְנֹעָה בָנוֹת צֶלְפַּחָד לְבְנֵי דֹדֵיהֶן לְנָשִׁים:	מפטיר
12	They were married into the families of the sons of Manasseh the son of Joseph, and their inheritance remained in the tribe of the family of their father.	מִמִּשְׁפַּחַת בְּנֵי-מְנַשֶּׁה בֶּן-יוֹסֵף הָיוּ לְנָשִׁים וַתִּהְיֶי נַחֲלָתָן עַל-מִטֵּה מִשְׁפַּחַת אֲבֵיהֶן:	12
13	These are the commandments and the ordinances, which the LORD commanded by the hand of Moses unto the children of Israel in the plains of Moab by the Jordan at Jericho.	אֵלֶּה הַמִּצְוֹת וְהַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה בְּיַד-מֹשֶׁה אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּעֶרְבַת מוֹאָב עַל יַרְדֵּן יֶרִיחוֹ:	קלז פסוקים

(8) וכל בת ירשת נחלה. שלא היה צן לאציה:

(11) מחלה תרצה וגו'. כאן מנאן לפי גדולתן וזו מוזהבית ונשא כסדר תולדותן וכל המקרא מנאן לפי חכמתן ומגיד ששקולות זו כזו (ב"ב קכ):

The Haftarah is Jeremiah 2:4 - 2:28 & 3:4 - 3:4 on page 205. Sepharadim read Jeremiah 2:4 - 2:28 & 4:1 - 4:2. Read this Haftara even on Rosh Hodesh. The Rosh Hodesh Maftir, Numbers 28:9 - 15 is still read, on page 143.

חזק חזק ונתחזק

אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה אֶל-כָּל-
יִשְׂרָאֵל בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן בְּמִדְבַּר בְּעֶרְבָה
מִזֹּל סוּף בֵּין-פָּאֶרָן וּבֵין-תְּפֶל וְלָבָן
וְחִצְרֹת וְדִי זָהָב:

אֶחָד עָשָׂר יוֹם מַחֲלָב דֶּרֶךְ הַר-שֵׁעִיר
עַד קָדֵשׁ בַּרְנֶע:

וַיְהִי בְּאַרְבָּעִים שָׁנָה בְּעֶשְׂתֵּי-עָשָׂר חֹדֶשׁ
בְּאַחַד לַחֹדֶשׁ דִּבֶּר מֹשֶׁה אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ אֱלֹהִים:

אַחֲרֵי הִכְלוּ אֶת סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר
יוֹשֵׁב בְּחֶשְׁבּוֹן וְאֶת עֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן אֲשֶׁר-
יוֹשֵׁב בְּעֶשְׂתָּרֶת בְּאֶדְרֵעִי:

בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן בְּאֶרֶץ מוֹאָב הוֹאִיל מֹשֶׁה
בְּאֵר אֶת-תְּלוּכָה הַזֹּאת לֵאמֹר:

יְהוָה אֱלֹהֵינוּ דִּבֶּר אֵלֵינוּ בְּחֶרֶב לֵאמֹר
רַב-לָכֶם שְׁבַת בְּהָר הַזֶּה:

פָּנוּ וּסְעוּ לָכֶם וּבֹאוּ הָרָא אֲמַרְי וְאֶל-
כָּל-שְׁכֵנֵי בְּעֶרְבָה בְּהָר וּבְשָׁפְלָה וּבְגִבָּה
וּבְחוּף הַיָּם אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי וְהַלְבֹּנוֹן עַד-
הַנָּהָר הַגָּדֹל נְהַר-פָּרָת:

רְאֵה נָתַתִּי לִפְנֵיכֶם אֶת-הָאָרֶץ בָּאוּ וּרְשׁוּ
אֶת-הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לְאֲבוֹתֵיכֶם
לְאֲבֹרָהֶם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב לָתֵת לָהֶם
וּלְיֹרְעָם אַחֲרֵיהֶם:

וְאָמַר אֲלֵכֶם בָּעֵת הַהוּא לֵאמֹר לֹא-אוּכַל
לְבַדִּי שְׂאת אֹתְכֶם:

יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הֲרַבָּה אֹתְכֶם וְהִנֵּכֶם הַיּוֹם
כְּכּוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם לְרֹב:

יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתְכֶם יִסָּף עֲלֵיכֶם כָּכֶם
אֶלֶף פַּעֲמִים וַיְבַרְכְּ אֹתְכֶם כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר
לָכֶם:

דברים

THESE ARE the words which Moses spoke unto all Israel beyond the Jordan; in the wilderness, in the Arabah, over against Suph, between Paran and Tophel, and Laban, and Hazeroth, and Di-zahab.

2

It is eleven days journey from Horeb unto Kadesh-barnea by the way of mount Seir.

3

And it came to pass in the fortieth year, in the eleventh month, on the first day of the month, that Moses spoke unto the children of Israel, according unto all that the LORD had given him in commandment unto them;

ו

after he had smitten Sihon the king of the Amorites, who dwelt in Heshbon, and Og the king of Bashan, who dwelt in Ashtaroth, at Edrei;

5

beyond the Jordan, in the land of Moab, took Moses upon him to expound this law, saying:

6

The LORD our God spoke unto us in Horeb, saying: 'Ye have dwelt long enough in this mountain;

7

turn you, and take your journey, and go to the hill-country of the Amorites and unto all the places nigh thereunto, in the Arabah, in the hill-country, and in the Lowland, and in the South, and by the sea-shore; the land of the Canaanites, and Lebanon, as far as the great river, the river Euphrates.

ישראל

Behold, I have set the land before you: go in and possess the land which the LORD swore unto your fathers, to Abraham, to Isaac, and to Jacob, to give unto them and to their seed after them.'

9

And I spoke unto you at that time, saying: 'I am not able to bear you myself alone;

10

the LORD your God hath multiplied you, and, behold, ye are this day as the stars of heaven for multitude.—

11

The LORD, the God of your fathers, make you a thousand times so many more as ye are, and bless you, as He hath promised you!

הפטרות

הפטרות במדבר

The Haftarah is Hosea 2:1 – 2:22. On Erev Rosh Hodesh, read the Haftarah on page 210.

וְהָיָה מִסְפַּר בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל כְּחֹל הַיָּם אֲשֶׁר
לֹא־יִמָּד וְלֹא יִסָּפֵר וְהָיָה בְּמִקְוֵם אֲשֶׁר־
יֹאמַר לָהֶם לֹא־עַמִּי אַתֶּם יֹאמַר לָהֶם בְּנֵי
אֱלֹהִים:

11:1

Yet the number of the children of Israel shall be as the sand of the sea, which cannot be measured nor numbered; and it shall come to pass that, instead of that which was said unto them: 'Ye are not My people', it shall be said unto them: 'Ye are the children of the living God.'

וְנִקְבְּצוּ בְנֵי־יְהוּדָה וּבְנֵי־יִשְׂרָאֵל יַחְדָּו
וְשָׁמוּ לָהֶם רֹאשׁ אֶחָד וְעָלוּ מִן־הָאָרֶץ כִּי
גָדוֹל יוֹם יִזְרְעֵאל:

2

And the children of Judah and the children of Israel shall be gathered together, and they shall appoint themselves one head, and shall go up out of the land; for great shall be the day of Jezreel.

אָמְרוּ לְאַחֵיכֶם עַמִּי וּלְאֶחָוֹתֵיכֶם רְחֻמָּה:

3

Say ye unto your brethren: 'Ammi'; and to your sisters, 'Ruhamah.'

רִיבוּ בְּאִמְכֶם לִיבוּ כִּי־הִיא לֹא אִשְׁתִּי
וְאֲנִכִּי לֹא אִישָׁה וְתָסֵר זְנוּנֶיהָ מִפָּנֶיהָ
וְנִאֲפֹפֶיהָ מִבֵּין שָׁדֶיהָ:

4

Plead with your mother, plead; For she is not My wife, neither am I her husband; And let her put away her harlotries from her face, And her adulteries from between her breasts;

כֹּן־אֶפְשִׁיטָנָה עֲרֻמָּה וְהַצַּגְתִּיהָ כְּיוֹם
הַיּוֹלָדָה וְשִׁמְתִּיהָ כַּמִּדְבָּר וְשִׁתְּהָ כְּאֶרֶץ
צָיָה וְתִמְתִּיהָ בְּצָמָא:

5

Lest I strip her naked, And set her as in the day that she was born, And make her as a wilderness, And set her like a dry land, And slay her with thirst.

וְאֶת־בְּנֶיהָ לֹא אֲרַחֵם כִּי־בְנֵי זְנוּנִים הֵמָּה:

6

And I will not have compassion upon her children; For they are children of harlotry.

כִּי זָנְתָה אִמָּם הַבִּישָׁה הוֹרְתָם כִּי אִמָּה
אֵלֶכָה אַחֲרֵי מֵאֲהָבִי נָתַנִּי לַחֲמִלִי וּמִימִי
צִמְרִי וּפִשְׁתִּי שִׁמְנִי וְשִׁקְוִי:

7

For their mother hath played the harlot, She that conceived them hath done shamefully; For she said: 'I will go after my lovers, That give me my bread and my water, My wool and my flax, mine oil and my drink.'

לִכְן הִנְנִי־שֹׂדֵד אֶת־דֶּרֶכָךְ בְּסִירִים
וְגִדְרֹתַי אֶת־גְּדִרָה וְנִתְיַבּוּתֶיהָ לֹא תִמָּצָא:

8

Therefore, behold, I will hedge up thy way with thorns, And I will make a wall against her, That she shall not find her paths.

וְרָדְפָה אֶת־מֵאֲהָבֶיהָ וְלֹא־תִשָּׁג אֹתָם
וּבִקְשָׁתָם וְלֹא תִמָּצָא וְאִמָּהּ אֵלֶכָה
וְאֶשׁוּבָה אֶל־אִשִּׁי הָרִאשׁוֹן כִּי טוֹב לִי אָז
מֵעַתָּה:

9

And she shall run after her lovers, but she shall not overtake them, And she shall seek them, but shall not find them; Then shall she say: 'I will go and return to my first husband; For then was it better with me than now.'

וְהִיא לֹא יָדְעָה כִּי אֲנִכִּי נָתַתִּי לָהּ
הַדָּגָן וְהַתִּירֹשׁ וְהַיֵּצֶהָר וְכֶסֶף הַרְבִּיבִיתִי
לָהּ וְזָהָב עָשׂוּ לְבַעַל:

10

For she did not know that it was I that gave her The corn, and the wine, and the oil, And multiplied unto her silver and gold, Which they used for Baal.

לִכְנָן אָשׁוּב וְלִקְחֹתִי דִגְלִי בְּעֵתוֹ וְתִירוֹשִׁי
בְּמוֹעֶדוֹ וְהִצַּלְתִּי צֹמְרִי וּפִשְׁתִּי לְכִסּוֹת
אֶת־עֲרוֹתָהּ:

11 Therefore will I take back My corn in the time thereof, And My wine in the season thereof, And will snatch away My wool and My flax Given to cover her nakedness.

וְעַתָּה אֲגַלֶּה אֶת־נִבְלָתָהּ לְעֵינֵי מְאֻהְבֶיהָ
וְאִישׁ לֹא־יִצִּילֶנָּה מִיָּדִי:

12 And now will I uncover her shame in the sight of her lovers, And none shall deliver her out of My hand.

וְהִשְׁבַּתִּי כָל־מִשׁוֹשָׁהּ חֲגֵה חֻדְשָׁהּ וְשַׁבָּתָהּ
וְכָל מוֹעֶדָהּ:

13 I will also cause all her mirth to cease, Her feasts, her new moons, and her sabbaths, And all her appointed seasons.

וְהִשְׁמַתִּי גִפְנֶיהָ וְתַאֲנָתָהּ אֲשֶׁר אָמְרָה אֶתְנָה
הֶמָּה לִּי אֲשֶׁר נָתַנּוּ־לִי מְאֻהְבָי וְשִׁמְתִים
לִי־עַר וְאָכְלָתָם חֵית הַשָּׂדֶה:

14 And I will lay waste her vines and her fig-trees, Whereof she hath said: 'These are my hire That my lovers have given me'; And I will make them a forest, And the beasts of the field shall eat them.

וּפָקַדְתִּי עָלֶיהָ אֶת־יְמֵי הַבְּעָלִים אֲשֶׁר
תִּקְטִיר לָהֶם וְתַעַד נִזְמָהּ וְחִלְיָתָהּ וְתַלְוָהּ
אֶחָד־מִמֶּנּוּ מְאֻהְבֶיהָ וְאֶת־יָדֶיהָ שָׁכַחָה נָא־
יְהוָה: (ס)

15 And I will visit upon her the days of the Baalim, Wherein she offered unto them, And decked herself with her ear-rings and her jewels, And went after her lovers, And forgot Me, saith the LORD.

לִכְנָן הִנֵּה אֲנֹכִי מִפְתִּיחַ וְהִלַּכְתִּיהָ הַמִּדְבָּר
וְדִבַּרְתִּי עַל־לִבָּהּ:

16 Therefore, behold, I will allure her, And bring her into the wilderness, And speak tenderly unto her.

וְנָתַתִּי לָהּ אֶת־כְּרָמֶיהָ מִשֵּׁם וְאֶת־עֵמֶק
עֶכְזֹר לִפְתַּח תִּקְוָהּ וְעִנְתָהּ שְׁמֹה כִּי־יָמִי
נְעוּרֶיהָ וְכִי־וָם עָלוּתָהּ מִמִּצְרַיִם־מִצְרַיִם:

17 And I will give her her vineyards from thence, And the valley of Achor for a door of hope; And she shall respond there, as in the days of her youth, And as in the day when she came up out of the land of Egypt.

וְהָיָה בַיּוֹם־הַהוּא נָא־יִהְיֶה תִקְרָאִי אִשִּׁי
וְלֹא־תִקְרָאִי־לִי עוֹד בְּעָלִי:

18 And it shall be at that day, saith the LORD, That thou shalt call Me Ishi, And shalt call Me no more Baali.

וְהִסַּרְתִּי אֶת־שְׁמוֹת הַבְּעָלִים מִפִּיהָ וְלֹא־
יִזְכְּרוּ עוֹד בְּשֵׁמָם:

19 For I will take away the names of the Baalim out of her mouth, And they shall no more be mentioned by their name.

וְכָרַתִּי לָהֶם בְּרִית בַּיּוֹם הַהוּא עִם־חֵית
הַשָּׂדֶה וְעִם־עוֹף הַשָּׁמַיִם וְרֶמֶשׂ הָאָדָמָה
וְקִשָׁת וְחֶרֶב וּמִלְחָמָה אֲשַׁבֵּר מִן־הָאָרֶץ
וְהִשְׁכַּבְתִּים לְבֶטֶח:

20 And in that day will I make a covenant for them With the beasts of the field, and with the fowls of heaven, And with the creeping things of the ground; And I will break the bow and the sword and the battle out of the land, And will make them to lie down safely.

וְאֶרְשָׁתִּיךָ לִי לְעוֹלָם וְאֶרְשָׁתִּיךָ לִי בְצַדִּיק
וּבְמִשְׁפָּט וּבְחֶסֶד וּבְרַחֲמִים:

21 And I will betroth thee unto Me for ever; Yea, I will betroth thee unto Me in righteousness, and in justice, And in lovingkindness, and in compassion.

וְאֶרְשָׁתִּיךָ לִי בְאֵמוּנָה וְיָדַעְתָּ אֶת־
יְהוָה: (פ)

22 And I will betroth thee unto Me in faithfulness; And thou shalt know the LORD.

הפטרת נשא

The Haftarah is Judges 13:2 – 13:25.

וַיְהִי אִישׁ אֶחָד מִצֹּרָחַ מִמִּשְׁפַּחַת הַדָּנִי
וּשְׁמוֹ מָנוּחַ וְאִשְׁתּוֹ עָקְרָה וְלֹא יָלְדָה:

XIII:2

And there was a certain man of Zorah, of the family of the Danites, whose name was Manoah; and his wife was barren, and bore not.

וַיֵּרָא מַלְאֲכֵי-יְהוָה אֶל-הָאִשָּׁה וַיֹּאמֶר
אֵלֶיהָ הִנֵּה-נָא אִתְּ-עָקְרָה וְלֹא יָלְדָה
וְהָרִית וְיָלְדָה בֶּן:

3

And the angel of the LORD appeared unto the woman, and said unto her: 'Behold now, thou art barren, and hast not borne; but thou shalt conceive, and bear a son.

וְעַתָּה הִשְׁמְרִי נָא וְאַל-תִּשְׁתִּי יַיִן וְשִׁכָּר
וְאַל-תֹּאכְלִי כָל-טָמֵא:

4

Now therefore beware, I pray thee, and drink no wine nor strong drink, and eat not any unclean thing.

כִּי הִנֵּךְ הָרָה וְיָלְדָה בֶּן וּמוֹרָה לֹא-יֵעָלֶה
עַל-רֹאשׁוֹ כִּי-נָזִיר אֱלֹהִים יִהְיֶה הַנֶּעַר
מִן-הַבֶּטֶן וְהוּא יִחַל לְהוֹשִׁיעַ אֶת-יִשְׂרָאֵל
מִיַּד פְּלִשְׁתִּים:

5

For, lo, thou shalt conceive, and bear a son; and no razor shall come upon his head; for the child shall be a Nazirite unto God from the womb; and he shall begin to save Israel out of the hand of the Philistines.'

וַתָּבֹא הָאִשָּׁה וַתֹּאמֶר לְאִישָׁהּ לֵאמֹר אִישׁ
הָאֱלֹהִים בָּא אֵלַי וּמְרָאָהוּ כְּמֵרָאָה מִלְּאֲד
הָאֱלֹהִים נֹרָא מְאֹד וְלֹא שְׁאַלְתִּיהוּ אִי-
מִזֶּה הוּא וְאֵת-שְׁמוֹ לֹא-הִגִּיד לִי:

6

Then the woman came and told her husband, saying: 'A man of God came unto me, and his countenance was like the countenance of the angel of God, very terrible; and I asked him not whence he was, neither told he me his name;

וַיֹּאמֶר לִי הִנֵּךְ הָרָה וְיָלְדָה בֶּן וְעַתָּה
אַל-תִּשְׁתִּי יַיִן וְשִׁכָּר וְאַל-תֹּאכְלִי כָל-
טָמֵא כִּי-נָזִיר אֱלֹהִים יִהְיֶה הַנֶּעַר מִן-
הַבֶּטֶן עַד-יוֹם מוֹתוֹ: (פ)

7

but he said unto me: Behold, thou shalt conceive, and bear a son; and now drink no wine nor strong drink, and eat not any unclean thing; for the child shall be a Nazirite unto God from the womb to the day of his death.'

וַיַּעֲתֵר מָנוּחַ אֶל-יְהוָה וַיֹּאמֶר בִּי אֲדֹנָי
אִישׁ הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר שְׁלַחְתָּ יְבוֹא-נָא עֹד
אֵלֵינוּ וַיֹּרֶנוּ מִה-נַּעֲשֶׂה לַנֶּעַר הַיּוֹלֵד:

8

Then Manoah entreated the LORD, and said: 'Oh, LORD, I pray Thee, let the man of God whom Thou didst send come again unto us, and teach us what we shall do unto the child that shall be born.'

וַיִּשְׁמַע הָאֱלֹהִים בְּקוֹל מָנוּחַ וַיָּבֹא מַלְאֲכֵי
הָאֱלֹהִים עֹד אֶל-הָאִשָּׁה וְהִיא יוֹשֶׁבֶת
בַּשָּׂדֶה וּמָנוּחַ אִישָׁהּ אֵין עִמָּה:

9

And God hearkened to the voice of Manoah; and the angel of God came again unto the woman as she sat in the field; but Manoah her husband was not with her.

וַתַּמְהַר הָאִשָּׁה וַתָּרָץ וַתִּגֵּד לְאִישָׁהּ
וַתֹּאמֶר אֵלָיו הִנֵּה נִרְאָה אֵלַי הָאִישׁ אֲשֶׁר-
בָּא בְיוֹם אֵלַי:

10

And the woman made haste, and ran, and told her husband, and said unto him: 'Behold, the man hath appeared unto me, that came unto me that day.'

וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ מְנוּחַ אַחֲרֵי אִשְׁתּוֹ וַיָּבֹא
אֶל-הָאִישׁ וַיֹּאמֶר לוֹ הֲאֵתָה הָאִישׁ אֲשֶׁר-
דִּבַּרְתָּ אֶל-הָאִשָּׁה וַיֹּאמֶר אָנִי:

11 And Manoah arose, and went after his wife, and came to the man, and said unto him: 'Art thou the man that spoked unto the woman?' And he said: 'I am.'

וַיֹּאמֶר מְנוּחַ עֲתָה יָבֹא דְבָרְיָךְ מִה-יְהִי
מִשְׁפַּט-הַנֶּעֱר וּמַעֲשָׂהוּ:

12 And Manoah said: 'Now when thy word cometh to pass, what shall be the rule for the child, and what shall be done with him?'

וַיֹּאמֶר מַלְאָךְ יְהוָה אֶל-מְנוּחַ מְכַל אֲשֶׁר-
אָמַרְתִּי אֶל-הָאִשָּׁה תִּשְׁמַר:

13 And the angel of the LORD said unto Manoah: 'Of all that I said unto the woman let her beware.

מְכַל אֲשֶׁר-יֵצֵא מִגֶּפֶן הַיֵּין לֹא תֹאכַל וַיִּין
וְשִׁכָר אֶל-תִּשְׁתַּ וְכָל-טְמֵאָה אֶל-תֹּאכַל
כָּל אֲשֶׁר-צִוִּיתִי תִשְׁמַר: (ס)

14 She may not eat of any thing that cometh of the grapevine, neither let her drink wine or strong drink, nor eat any unclean thing; all that I commanded her let her observe.'

וַיֹּאמֶר מְנוּחַ אֶל-מַלְאָךְ יְהוָה נַעֲצְרָה-נָא
אוֹתְךָ וְנַעֲשֶׂה לְפָנֶיךָ גְּדִי עֹזִים:

15 And Manoah said unto the angel of the LORD: 'I pray thee, let us detain thee, that we may make ready a kid for thee.'

וַיֹּאמֶר מַלְאָךְ יְהוָה אֶל-מְנוּחַ אִם-
תַּעֲצֹרְנִי לֹא-אֲכַל בְּלֶחְמְךָ וְאִם-תַּעֲשֶׂה
עֲלֶיהָ לִיהוָה תַּעֲלֶנָּה כִּי לֹא-יָדַע מְנוּחַ כִּי-
מַלְאָךְ יְהוָה הוּא:

16 And the angel of the LORD said unto Manoah: 'Though thou detain me, I will not eat of thy bread; and if thou wilt make ready a burnt-offering, thou must offer it unto the LORD.' For Manoah knew not that he was the angel of the LORD.

וַיֹּאמֶר מְנוּחַ אֶל-מַלְאָךְ יְהוָה מִי שְׁמֶךָ
כִּי-יָבֹא (כ' דְּבָרִיד) [ק' דְּבָרִיד] וְכַבֵּדְנוּךָ:

17 And Manoah said unto the angel of the LORD: 'What is thy name, that when thy words come to pass we may do thee honour?'

וַיֹּאמֶר לוֹ מַלְאָךְ יְהוָה לָמָּה זֶה תִּשְׁאַל
לְשְׁמִי וְהוּא-פָּלֵא: (פ)

18 And the angel of the LORD said unto him: 'Wherefore askest thou after my name, seeing it is hidden?'

וַיִּקַּח מְנוּחַ אֶת-גְּדִי הָעֹזִים וְאֶת-הַמִּנְחָה
וַיַּעַל עַל-הַצֹּר לִיהוָה וּמִפְּלֵא לַעֲשׂוֹת
וּמְנוּחַ וְאִשְׁתּוֹ רָאִים:

19 So Manoah took the kid with the meal-offering, and offered it upon the rock unto the LORD; and [the angel] did wondrously, and Manoah and his wife looked on.

וַיְהִי בְעֵלּוֹת הַלֶּהָב מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ
הַשְּׁמַיְמָה וַיַּעַל מַלְאָךְ-יְהוָה בְּלֶהָב
הַמִּזְבֵּחַ וּמְנוּחַ וְאִשְׁתּוֹ רָאִים וַיִּפְּלוּ עַל-
פְּנֵיהֶם אֲרָצָה:

20 For it came to pass, when the flame went up toward heaven from off the altar, that the angel of the LORD ascended in the flame of the altar; and Manoah and his wife looked on; and they fell on their faces to the ground.

וְלֹא-יָסַף עוֹד מַלְאָךְ יְהוָה לְהֵרָאֵה אֶל-
מְנוּחַ וְאֶל-אִשְׁתּוֹ אֲזִי יָדַע מְנוּחַ כִּי-מַלְאָךְ
יְהוָה הוּא:

21 But the angel of the LORD did no more appear to Manoah or to his wife. Then Manoah knew that he was the angel of the LORD.

וַיֹּאמֶר מְנוּחַ אֶל-אִשְׁתּוֹ מוֹת נָמוּת כִּי
אֱלֹהִים רָאִינוּ:

22 And Manoah said unto his wife: 'We shall surely die, because we have seen God.'

וַתֹּאמֶר לוֹ אִשְׁתּוֹ לֹא חָפֵץ יְהוָה לְהַמִּיתָנוּ
לֹא-לָקַח מִיָּדֵינוּ עֹלָה וּמִנְחָה וְלֹא הִרְאֵנוּ
אֶת-כָּל-אַלֹּהִים וְכַעַת לֹא הִשְׁמִיעֵנוּ כִּזְזֹאת:

23 But his wife said unto him: 'If the LORD were pleased to kill us, He would not have received a burnt-offering and a meal-offering at our hand, neither would He have shown us all these things, nor would at this time have told such things as these.'

וַתֵּלֶד הָאִשָּׁה בֶּן וַתִּקְרָא אֶת-שְׁמוֹ שָׁמְשׁוֹן
וַיִּגְדַּל הַנַּעַר וַיְבָרְכֵהוּ יְהוָה:

24 And the woman bore a son, and called his name Samson; and the child grew, and the LORD blessed him.

וַתְּחַלֵּי רוּחַ יְהוָה לַפְעֻמוֹ בְּמַחֲנֵה-דָן בֵּין
צֹרְעָה וּבֵין אֶשְׁתָּאֹל: (פ)

25 And the spirit of the LORD began to move him in Mahaneh-dan, between Zorah and Eshtaol.

הפסרת בהעלתך

The Haftarah is Zechariah 2:14 - 4:7.

רָנִי וְשִׂמְחִי בַת-צִיּוֹן כִּי הִנְנִי בָא וְשִׁכְנִיתִי
בְּתוֹכְךָ נָא-יְהוָה:

II:14 'Sing and rejoice, O daughter of Zion; for, lo, I come, and I will dwell in the midst of thee, saith the LORD.

וַיָּבֹאוּ גוֹיִם רַבִּים אֶל-יְהוָה בַּיּוֹם הַהוּא
וַהֲיוּ לִי לְעָם וְשִׁכְנִיתִי בְּתוֹכְךָ וַיֵּדְעַתְּ כִּי-
יְהוָה צִבְאוֹת שְׁלַחַנִי אֵלֶיךָ:

15 And many nations shall join themselves to the LORD in that day, and shall be My people, and I will dwell in the midst of thee'; and thou shalt know that the LORD of hosts hath sent me unto thee.

וַיִּחַל יְהוָה אֶת-יְהוּדָה חֶלְקוֹ עַל אֲדָמַת
הַקֹּדֶשׁ וּבָחַר עוֹד בִּירוּשָׁלַם:

16 And the LORD shall inherit Judah as His portion in the holy land, and shall choose Jerusalem again.

הִס כָּל-בָּשָׂר מִפְּנֵי יְהוָה כִּי נִעֹזֵר מִמֶּעוֹן
קֹדֶשׁוֹ: (פ)

17 Be silent, all flesh, before the LORD; for He is aroused out of His holy habitation.

וַיַּרְאֵנִי אֶת-יְהוֹשֻׁעַ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל עֹמֵד
לִפְנֵי מַלְאָךְ יְהוָה וְהַשָּׁטָן עֹמֵד עַל-יְמִינוֹ
לְשׂוֹנוֹ:

III:1 And he showed me Joshua the high priest standing before the angel of the LORD, and Satan standing at his right hand to accuse him.

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-הַשָּׁטָן יִגְעַר יְהוָה בְּךָ
הַשָּׁטָן וַיִּגְעַר יְהוָה בְּךָ הַבָּחֹר בִּירוּשָׁלַם
הַלֹּא זֶה אִוֵּד מִצֵּל מֵאֵשׁ:

2 And the LORD said unto Satan: 'The LORD rebuke thee, O Satan, yea, the LORD that hath chosen Jerusalem rebuke thee; is not this man a brand plucked out of the fire?'

וַיְהוֹשֶׁעַ הָיָה לְבָשׁ בְּגָדִים צוּאִים וַעֲמַד
לִפְנֵי הַמַּלְאָךְ:

3 Now Joshua was clothed with filthy garments, and stood before the angel.

וַיַּעַן וַיֹּאמֶר אֶל־הַעֲמֻדִים לִפְנֵי לְאֹמֶר
הִסִּירוּ הַבְּגָדִים הַצִּזִּים מֵעָלָיו וַיֹּאמֶר
אֵלָיו רְאֵה הָעֲבָרְתִּי מֵעָלֶיךָ עֹנֶה וְהִלְבַּשׁ
אֶתְךָ מַחֲלָצוֹת:

4 And he answered and spoke unto those that stood before him, saying: 'Take the filthy garments from off him.' And unto him he said: 'Behold, I cause thine iniquity to pass from thee, and I will clothe thee with robes.'

וַאֲמַר יִשְׁימוּ צִנִּיף טָהוֹר עַל־רֹאשׁוֹ
וַיִּשְׁימוּ הַצִּנִּיף הַטָּהוֹר עַל־רֹאשׁוֹ
וַיִּלְבַּשְׁהוּ בְּגָדִים וּמִלֶּאֱדָה יִהְיֶה עִמָּד:

5 And I said: 'Let them set a fair mitre upon his head.' So they set a fair mitre upon his head, and clothed him with garments; and the angel of the LORD stood by.

וַיַּעַד מִלֶּאֱדָה יִהְיֶה בִּיהוֹשֻׁעַ לְאֹמֶר:

6 And the angel of the LORD forewarned Joshua, saying:

כֹּה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אִם־בְּדַרְכֵּי תִלְךָ
וְאִם־אֶת־מִשְׁמַרְתִּי תִשְׁמֹר וְגַם־אֶתְהַלֵּךְ
אֶת־בֵּיתִי וְגַם־תִּשְׁמֹר אֶת־חֻצְרֵי וְנִתְּתִי לְךָ
מִהַלְכִּים בֵּין הַעֲמֻדִים הָאֵלֶּה:

7 'Thus saith the LORD of hosts: If thou wilt walk in My ways, and if thou wilt keep My charge, and wilt also judge My house, and wilt also keep My courts, then I will give thee free access among these that stand by.

שָׁמַע־נָא יְהוֹשֻׁעַ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל אֶתְהַ
וְרַעְיָךְ הַיֹּשְׁבִים לִפְנֶיךָ כִּי־אֲנִשִּׁי מוֹפֶת
הַמָּה כִּי־הִנֵּנִי מֵבִיא אֶת־עַבְדִּי צִמְחָה:

8 Hear now, O Joshua the high priest, thou and thy fellows that sit before thee; for they are men that are a sign; for, behold, I will bring forth My servant the Shoot.

כִּי הִנֵּה הָאֶבֶן אֲשֶׁר נָתַתִּי לִפְנֵי יְהוֹשֻׁעַ
עַל־אֶבֶן אַחַת שִׁבְעָה עֲנִיָּים הִנֵּנִי מִפְתַּח
פִּתְחוֹהָ נָאֻם יְהוָה צְבָאוֹת וּמִשְׁתִּי אֶת־עֲנֵן
הָאֶרֶץ־הַזֹּאת בְּיוֹם אֶחָד:

9 For behold the stone that I have laid before Joshua; upon one stone are seven facets; behold, I will engrave the graving thereof, saith the LORD of hosts: And I will remove the iniquity of that land in one day.

בְּיוֹם הַהוּא נָאֻם יְהוָה צְבָאוֹת תִּקְרְאוּ
אִישׁ לרֵעֵהוּ אֶל־תַּחַת גֶּפֶן וְאֶל־תַּחַת
הָאֵנָה:

10 In that day, saith the LORD of hosts, shall ye call every man his neighbour under the vine and under the fig-tree.

וַיָּשָׁב הַמִּלֶּאֱדָה הַדֹּבֵר בִּי וַיַּעֲרֵנִי כְּאִישׁ
אֲשֶׁר־יַעֲוֹר מִשְׁנָתוֹ:

IV:1 And the angel that spoke with me returned, and waked me, as a man that is wakened out of his sleep.

וַיֹּאמֶר אֵלָי מָה אַתָּה רֹאֶה (כ' וַיֹּאמֶר) [ק'
וַאֲמַר] רֹאִיתִי וְהִנֵּה מְנוֹרַת זָהָב כָּלָה
וּגְלָה עַל־רֹאשָׁהּ וְשִׁבְעָה נִרְתִּיָּה עָלֶיהָ
שִׁבְעָה וְשִׁבְעָה מוֹצָקוֹת לְנֹרֹת אֲשֶׁר עַל־
רֹאשָׁהּ:

2 And he said unto me: 'What seest thou?' And I said: 'I have seen, and behold a candlestick all of gold, with a bowl upon the top of it, and its seven lamps thereon; there are seven pipes, yea, seven, to the lamps, which are upon the top thereof;

וּשְׁנַיִם זֵיתִים עָלֶיהָ אֶחָד מִיְּמִין הַגְּלָה
וְאֶחָד עַל־שְׂמָאלָהּ:

3 and two olive-trees by it, one upon the right side of the bowl, and the other upon the left side thereof.'

וַאֲנִי וְאָמַר אֶל־הַמַּלְאָךְ הַדֹּבֵר בִּי לֵאמֹר מִה־אֵלֶּה אֲדֹנָי:	4	And I answered and spoke to the angel that spoke with me, saying: 'What are these, my lord?'
וַיַּעַן הַמַּלְאָךְ הַדֹּבֵר בִּי וַיֹּאמֶר אֵלַי הֲלוֹא יָדַעְתָּ מִה־הַנֶּמֶה אֵלֶּה וְאָמַר לֹא אֲדֹנָי:	5	Then the angel that spoke with me answered and said unto me: 'Knowest thou not what these are?' And I said: 'No, my lord.'
וַיַּעַן וַיֹּאמֶר אֵלַי לֵאמֹר זֶה דְּבַר־יְהוָה אֶל־זְרַבְבָּדֶל לֵאמֹר לֹא בְחֵיל וְלֹא בְכֹחַ כִּי אִם־בְּרוּחִי אִמַּר יְהוָה צְבָאוֹת:	6	Then he answered and spoke unto me, saying: 'This is the word of the LORD unto Zerubbabel, saying: Not by might, nor by power, but by My spirit, saith the LORD of hosts.
מִי־אַתָּה הַר־הַגָּדוֹל לִפְנֵי זְרַבְבָּדֶל לְמִישֹׁר וְהוֹצִיא אֶת־הָאֲבֶן הָרֹאשָׁה תִּשְׁאֲלוֹת חֵן חֵן לָהּ: (פ)	7	Who art thou, O great mountain before Zerubbabel? thou shalt become a plain; and he shall bring forth the top stone with shoutings of Grace, grace, unto it.'

הפטרת שלח לך

The Haftarah is Joshua 2:1 – 2:24.

וַיִּשְׁלַח יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נֹון מִן־הַשְּׁטִיִּים שְׁנַיִם־ אֲנָשִׁים מְרַגְלִים חָרַשׁ לֵאמֹר לְכוּ רְאוּ אֶת־הָאָרֶץ וְאֶת־יְרִיחוֹ וַיֵּלְכוּ וַיָּבֹאוּ בֵּית־ אִשָּׁה זֹנָה וּשְׁמָהּ רַחַב וַיִּשְׁכְּבוּ־שָׁמָּה:	II:1	And Joshua the son of Nun sent out of Shittim two spies secretly, saying: 'Go view the land, and Jericho.' And they went, and came into the house of a harlot whose name was Rahab, and lay there.
וַיֹּאמֶר לַמֶּלֶךְ יְרִיחוֹ לֵאמֹר הִנֵּה אַנְשִׁים בָּאוּ הֵנָּה הַלַּיְלָה מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַחְפֹּר אֶת־הָאָרֶץ:	2	And it was told the king of Jericho, saying: 'Behold, there came men in hither to-night of the children of Israel to search out the land.'
וַיִּשְׁלַח מֶלֶךְ יְרִיחוֹ אֶל־רַחַב לֵאמֹר הוֹצִיאִי הָאֲנָשִׁים הַבָּאִים אֵלֶיךָ אֲשֶׁר־בָּאוּ לְבֵיתְךָ כִּי לַחְפֹּר אֶת־כָּל־הָאָרֶץ בָּאוּ:	3	And the king of Jericho sent unto Rahab, saying: 'Bring forth the men that are come to thee, that are entered into thy house; for they are come to search out all the land.'
וַתִּקַּח הָאִשָּׁה אֶת־שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים וַתַּצְפֵּנּוּ וַתֹּאמֶר כֵּן בָּאוּ אֵלַי הָאֲנָשִׁים וְלֹא יָדַעְתִּי מֵאֵין הֵמָּה:	4	And the woman took the two men, and hid them; and she said: 'Yea, the men came unto me, but I knew not whence they were;
וַיְהִי הַשָּׁעַר לְסָגוֹר בַּחֹשֶׁךְ וְהָאֲנָשִׁים יָצְאוּ לֹא יָדַעְתִּי אָנָּה הֵלְכוּ הָאֲנָשִׁים רֹדְפוּ מִתֵּר אֲחֵרֵיהֶם כִּי תִשְׁגּוּם:	5	and it came to pass about the time of the shutting of the gate, when it was dark, that the men went out; whither the men went I know not; pursue after them quickly; for ye shall overtake them.'
וְהָיָה הָעֹלָתָם הַגָּגָה וַתִּטְמְנֶנּוּ בַּפִּשְׁתִּי הָעֵץ הָעֹרְכוֹת לָהּ עַל־הַגָּג:	6	But she had brought them up to the roof, and hid them with the stalks of flax, which she had spread out upon the roof.

וְהָאֲנָשִׁים רָדְפוּ אַחֲרֵיהֶם דֶּרֶךְ הַיַּרְדֵּן
עַל הַמַּעְבְּרוֹת וְהַשַּׁעַר סָגְרוּ אַחֲרֵי כַּאֲשֶׁר
יֵצְאוּ הָרִדְפִים אַחֲרֵיהֶם:

7 And the men pursued after them the way to the Jordan unto the fords; and as soon as they that pursued after them were gone out, the gate was shut.

וְהָמָּה טָרַם יִשְׁכְּבוּן וְהִיא עָלְתָה עֲלֵיהֶם
עַל-הַגֹּג:

8 And before they were laid down, she came up unto them upon the roof;

וַתֹּאמֶר אֶל-הָאֲנָשִׁים יָדַעְתִּי כִּי-נָתַן
יְהוָה לָכֶם אֶת-הָאָרֶץ וְכִי-נִפְלָה אִמְתְּכֶם
עָלֵינוּ וְכִי נִמְגּוּ כָּל-יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ מִפְּנֵיכֶם:

9 and she said unto the men: 'I know that the LORD hath given you the land, and that your terror is fallen upon us, and that all the inhabitants of the land melt away before you.

כִּי שָׁמַעְנוּ אֶת אֲשֶׁר-הוֹבִישׁ יְהוָה אֶת-מִי
יַם-סוּף מִפְּנֵיכֶם בְּצֵאתְכֶם מִמִּצְרַיִם
וְאֲשֶׁר עָשִׂיתֶם לְשְׁנֵי מַלְכֵי הָאֲמֹרִי
אֲשֶׁר בְּעֶבֶר הַיַּרְדֵּן לְסִיתָן וּלְעוֹג אֲשֶׁר
הִחְרַמְתֶּם אוֹתָם:

10 For we have heard how the LORD dried up the water of the Red Sea before you, when ye came out of Egypt; and what ye did unto the two kings of the Amorites, that were beyond the Jordan, unto Sihon and to Og, whom ye utterly destroyed.

וְנִשְׁמַע וַיִּמָּס לִבֵּנוּ וְלֹא-קָמָה עוֹד
רוּחַ בָּאִישׁ מִפְּנֵיכֶם כִּי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם
הוּא אֱלֹהִים בְּשָׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל-הָאָרֶץ
מִתַּחַת:

11 And as soon as we had heard it, our hearts did melt, neither did there remain any more spirit in any man, because of you; for the LORD your God, He is God in heaven above, and on earth beneath.

וְעַתָּה הִשְׁבְּעוּ-נָא לִי בַיהוָה כִּי-עָשִׂיתִי
עִמָּכֶם חֶסֶד וְעָשִׂיתֶם גַּם-אִתָּם עִם-בֵּית
אָבִי חֶסֶד וּנְתַתֶּם לִי אוֹת אֱמֻנָה:

12 Now therefore, I pray you, swear unto me by the LORD, since I have dealt kindly with you, that ye also will deal kindly with my father's house—and give me a true token—

וְהַחַיִּיתֶם אֶת-אָבִי וְאֶת-אִמִּי וְאֶת-אֲחֵי
וְאֶת-(כִּי אַחֲוִיתִי) [קִי אַחֲוִיתִי] וְאֶת כָּל-
אֲשֶׁר לָהֶם וְהַצַּלְתֶּם אֶת-נַפְשֵׁינוּ מִמּוֹת:

13 and save alive my father, and my mother, and my brethren, and my sisters, and all that they have, and deliver our lives from death.'

וַיֹּאמְרוּ לָהּ הָאֲנָשִׁים נַפְשֵׁנוּ תַחְתִּיכֶם
לְמוֹת אִם לֹא תִגִּידוּ אֶת-דְּבָרֵנוּ זֶה וְהָיָה
בְּתַת-יְהוָה לָנוּ אֶת-הָאָרֶץ וְעָשִׂינוּ עִמָּךְ
חֶסֶד וְאֱמֻנָה:

14 And the men said unto her: 'Our life for yours, if ye tell not this our business; and it shall be, when the LORD giveth us the land, that we will deal kindly and truly with thee.'

וַתוֹרְדֵם בַּחֲבֵל בְּעֵד הַחַלּוֹן כִּי בֵיתָהּ
בְּקִיר הַחוֹמָה וּבְחוֹמָה הִיא יוֹשֶׁבֶת:

15 Then she let them down by a cord through the window; for her house was upon the side of the wall, and she dwelt upon the wall.

וַתֹּאמֶר לָהֶם הִתְּרָה לָכֵן פֶּן-יִפְגְּעוּ בָכֶם
הָרִדְפִים וְנִחַבְתֶּם שְׁמָה שְׁלֹשֶׁת יָמִים עַד
שׁוּב הָרִדְפִים וְאַחֵר תֵּלְכוּ לְדַרְכְּכֶם:

16 And she said unto them: 'Get you to the mountain, lest the pursuers light upon you; and hide yourselves there three days, until the pursuers be returned; and afterward may ye go your way.'

וַיֹּאמְרוּ אֵלָיָהּ הָאֲנָשִׁים נָקִים אֲנַחְנוּ
מִשְׁבַּעְתְּךָ הַזֶּה אֲשֶׁר הִשְׁבַּעְתָּנוּ:

17

And the men said unto her: 'We will be guiltless of this thine oath which thou hast made us to swear.

הִנֵּה אֲנַחְנוּ בָּאִים בְּאָרֶץ אֶת־תִּקְנֹת חוּט
הַשָּׁנִי הַזֶּה תִּקְשְׁרִי בַּחֲלוֹן אֲשֶׁר הוֹרַדְתָּנוּ
בּוֹ וְאֶת־אֲבִיךָ וְאֶת־אִמְךָ וְאֶת־אֲחִיךָ וְאֶת־
כָּל־בֵּית אָבִיךָ תֹאסֹפִי אֵלָיֶךָ הַבַּיִתָּה:

18

Behold, when we come into the land, thou shalt bind this line of scarlet thread in the window which thou didst let us down by; and thou shalt gather unto thee into the house thy father, and thy mother, and thy brethren, and all thy father's household.

וְהָיָה כָּל־אִשְׁר־יֵצֵא מִדְלָתִי בֵּיתְךָ
הַחוּצָה דָּמּוֹ בְּרֹאשׁוֹ וְאֲנַחְנוּ נָקִים וְכָל־
אִשְׁר־יִהְיֶה אִתְּךָ בַּבַּיִת דָּמּוֹ בְּרֹאשׁוֹ אִם־
יָד תְּהִיָּה־בּוֹ:

19

And it shall be, that whosoever shall go out of the doors of thy house into the street, his blood shall be upon his head, and we will be guiltless; and whosoever shall be with thee in the house, his blood shall be on our head, if any hand be upon him.

וְאִם־תִּגִּידִי אֶת־דְּבָרֵנוּ זֶה וְהִנֵּנִי נָקִים
מִשְׁבַּעְתְּךָ אֲשֶׁר הִשְׁבַּעְתָּנוּ:

20

But if thou utter this our business, then we will be guiltless of thine oath which thou hast made us to swear.'

וַתֹּאמֶר כְּדִבְרֵיכֶם כֹּן־הוּא וַתִּשְׁלַח
וַיֵּלְכוּ וַתִּקְשֹׁר אֶת־תִּקְנֹת הַשָּׁנִי בַּחֲלוֹן:

21

And she said: 'According unto your words, so be it.' And she sent them away, and they departed; and she bound the scarlet line in the window.

וַיֵּלְכוּ וַיָּבֹאוּ הַהָרָה וַיָּשְׁבוּ שָׁם שְׁלֹשַׁת
יָמִים עַד־שָׁבוּ הָרֹדְפִים וַיִּבְקְשׁוּ הָרֹדְפִים
בְּכָל־הַדֶּרֶךְ וְלֹא מָצְאוּ:

22

And they went, and came unto the mountain, and abode there three days, until the pursuers were returned; and the pursuers sought them throughout all the way, but found them not.

וַיָּשְׁבוּ שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים וַיֵּרְדּוּ מִהָהָר וַיַּעֲבְרוּ
וַיָּבֹאוּ אֶל־יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נּוּן וַיִּסְפְּרוּ־לּוֹ אֶת־
כָּל־הַמַּצָּאוֹת אוֹתָם:

23

Then the two men returned, and descended from the mountain, and passed over, and came to Joshua the son of Nun; and they told him all that had befallen them.

וַיֹּאמְרוּ אֶל־יְהוֹשֻׁעַ כִּי־נָתַן יְהוָה בְּיָדֵנוּ
אֶת־כָּל־הָאָרֶץ וְגַם־נִמְגְּוָה כָּל־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ
מִפְּנֵינוּ: (ס)

24

And they said unto Joshua: 'Truly the LORD hath delivered into our hands all the land; and moreover all the inhabitants of the land do melt away before us.'

הפטרת קורח

The Haftarah is I Samuel 11:14 – 12:22. On Rosh Hodesh, Maftir is Numbers 28:9 – 15 on page 143 and Haftarah on page 208.

וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל־הָעָם לָכוּ וְנִלְכָּה
הַגִּלְגָּל וְנִחַדְּשׁ שָׁם הַמְּלוּכָה:

XI:14

Then said Samuel to the people: 'Come and let us go to Gilgal, and renew the kingdom there.'

וַיֵּלְכוּ כָל-הָעָם הַגִּלְגָל וַיַּמְלִכוּ שָׁם
אֶת-שָׁאוּל לִפְנֵי יְהוָה בְּגִלְגָל וַיִּזְבְּחוּ-שָׁם
זִבְחִים שְׁלָמִים לִפְנֵי יְהוָה וַיִּשְׂמַח שָׁם
שָׁאוּל וְכָל-אֲנָשֵׁי יִשְׂרָאֵל עַד-מָאד: (פ)

15

And all the people went to Gilgal; and there they made Saul king before the LORD in Gilgal; and there they sacrificed sacrifices of peace-offerings before the LORD; and there Saul and all the men of Israel rejoiced greatly.

וַיֹּאמֶר שָׁמוּאֵל אֶל-כָּל-יִשְׂרָאֵל הִנֵּה
שָׁמַעְתִּי בְקִלְכֶם לְכָל אֲשֶׁר-אָמַרְתֶּם לִּי
וָאֲמַלִּיךְ עֲלֵיכֶם מֶלֶךְ:

XII:1

And Samuel said unto all Israel: 'Behold, I have hearkened unto your voice in all that ye said unto me, and have made a king over you.

וְעַתָּה הִנֵּה הַמֶּלֶךְ מִתְהַלֵּךְ לִפְנֵיכֶם
וְאֲנִי זָקֵנִתִי וְשִׁבְתִּי וּבְנֵי הַנֶּם אִתְּכֶם
וָאֲנִי הִתְהַלַּכְתִּי לִפְנֵיכֶם מִנְעֹרִי עַד-הַיּוֹם
הַזֶּה:

2

And now, behold, the king walketh before you; and I am old and grayheaded; and, behold, my sons are with you; and I have walked before you from my youth unto this day.

הֲנִנִי עֲנִי בִּי נֶגֶד יְהוָה וְנִגַּד מִשִּׁיחוֹ אֶת-
שׁוֹר | מִי לִקְחָתִי וְחִמּוֹר מִי לִקְחָתִי וְאֶת-
מִי עֲשָׂקְתִּי אֶת-מִי רִצּוֹתִי וּמִי לִקְחָתִי
כֶּפֶר וְאֲעָלִים עֵינֵי בּוֹ וְאָשִׁיב לָכֶם:

3

Here I am; witness against me before the LORD, and before His anointed: whose ox have I taken? or whose ass have I taken? or whom have I defrauded? or whom have I oppressed? or of whose hand have I taken a ransom to blind mine eyes therewith? and I will restore it you.'

וַיֹּאמְרוּ לֹא עֲשָׂקְתָנוּ וְלֹא רִצּוֹתָנוּ וְלֹא-
לִקְחָתָ מִי אִישׁ מֵאֻמָּה:

4

And they said: 'Thou hast not defrauded us, nor oppressed us, neither hast thou taken aught of any man's hand.'

וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם עַד יְהוָה בְּכֶם וְעַד מִשִּׁיחוֹ
הַיּוֹם הַזֶּה כִּי לֹא מָצָאתֶם בְּיָדִי מֵאֻמָּה
וַיֹּאמֶר עַד: (פ)

5

And he said unto them: 'The LORD is witness against you, and His anointed is witness this day, that ye have not found aught in my hand.' And they said: 'He is witness.'

וַיֹּאמֶר שָׁמוּאֵל אֶל-הָעָם יְהוָה אֲשֶׁר עָשָׂה
אֶת-מֹשֶׁה וְאֶת-אַהֲרֹן וְאֲשֶׁר הֶעֱלָה אֶת-
אֲבֹתֵיכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם:

6

And Samuel said unto the people: 'It is the LORD that made Moses and Aaron, and that brought your fathers up out of the land of Egypt.

וְעַתָּה תִּזְכְּבוּ וְאֲשַׁפְּטָה אֶתְכֶם לִפְנֵי
יְהוָה אֶת כָּל-צְדָקוֹת יְהוָה אֲשֶׁר-עָשָׂה
אִתְּכֶם וְאֶת-אֲבוֹתֵיכֶם:

7

Now therefore stand still, that I may plead with you before the LORD concerning all the righteous acts of the LORD, which He did to you and to your fathers.

כַּאֲשֶׁר-בָּא יַעֲקֹב מִצְרָיִם וַיַּזְעֲקוּ
אֲבוֹתֵיכֶם אֶל-יְהוָה וַיִּשְׁלַח יְהוָה אֶת-
מֹשֶׁה וְאֶת-אַהֲרֹן וַיּוֹצִיאוּ אֶת-אֲבֹתֵיכֶם
מִמִּצְרָיִם וַיַּשְׁכֵּמוּ בְּמִקְוֵם הַזֶּה:

8

When Jacob was come into Egypt, then your fathers cried unto the LORD, and the LORD sent Moses and Aaron, who brought forth your fathers out of Egypt, and they were made to dwell in this place.

וַיִּשְׁכְּחוּ אֶת-יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם וַיַּמְכֹּר
אֹתָם בְּיַד סִיסְרָא שַׂר-צָבָא חֲצֹר וּבְיַד-
פְּלִשְׁתִּים וּבְיַד מֶלֶךְ מוֹאָב וַיִּלָּחֲמוּ בָּם:

9

But they forgot the LORD their God, and He gave them over into the hand of Sisera, captain of the host of Hazor, and into the hand of the Philistines, and into the hand of the king of Moab, and they fought against them.

וַיִּזְעֻקוּ אֶל־יְהוָה (כ' ויאמר) [ק' ויאמרו]
חַטָּאנוּ כִּי עֲזַבְנוּ אֶת־יְהוָה וְנַעֲבָד אֶת־
הַבְּעֻלִּים וְאֶת־הַעֲשָׁתָרוֹת וְעַתָּה הַצִּילֵנוּ
מִיַּד אֹיְבֵינוּ וְנַעֲבֹדָךְ:

וַיִּשְׁלַח יְהוָה אֶת־יִרְבָּעֵל וְאֶת־בְּדָן וְאֶת־
יִפְתָּח וְאֶת־שָׁמוּאֵל וַיַּצֵּל אֶתְכֶם מִיַּד
אֹיְבֵיכֶם מִסָּבִיב וַתֵּשְׁבוּ בְּטָח:

וַתֵּרְאוּ כִּי־נָחַשׁ מֶלֶךְ בְּנֵי־עַמּוֹן בָּא
עֲלֵיכֶם וַתֹּאמְרוּ לִי לֹא כִּי־מֶלֶךְ יִמְלֹךְ
עָלֵינוּ וַיְהוֶה אֱלֹהֵיכֶם מֶלֶכְכֶם:

וְעַתָּה הִנֵּה הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר בַּחֲרַתֶּם אֲשֶׁר
שָׁאַלְתֶּם וְהִנֵּה נָתַן יְהוָה עֲלֵיכֶם מֶלֶךְ:

אִם־תִּירָאוּ אֶת־יְהוָה וְעַבַדְתֶּם אֹתוֹ
וְשָׁמַעְתֶּם בְּקוֹלוֹ וְלֹא תִמְרוּ אֶת־פִּי יְהוָה
וְהִיִּיתֶם גַּם־אִתָּם וְגַם־הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר מֶלֶךְ
עֲלֵיכֶם אַחֵר יְהוֶה אֱלֹהֵיכֶם:

וְאִם־לֹא תִשְׁמָעוּ בְּקוֹל יְהוָה וּמְרִיתֶם
אֶת־פִּי יְהוָה וְהִיִּיתָ יַד־יְהוָה בָּכֶם
וּבְאֲבֹתֵיכֶם:

גַּם־עַתָּה הִתְנַצְּבוּ וּרְאוּ אֶת־הַדָּבָר
הַגָּדוֹל הַזֶּה אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה יְהוָה לְעֵינֵיכֶם:

הֲלוֹא קָצִיר־חִטִּים הַיּוֹם אֲקָרָא אֶל־יְהוָה
וַיִּתֵּן קִלּוֹת וּמָטָר וַדַּעוּ וּרְאוּ כִּי־רַעַתְכֶם
רָבָה אֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם בְּעֵינֵי יְהוָה לִשְׁאוֹל
לָכֶם מֶלֶךְ: (ס)

וַיִּקְרָא שָׁמוּאֵל אֶל־יְהוָה וַיִּתֵּן יְהוָה קִלֹּת
וּמָטָר בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּירָא כָּל־הָעָם מְאֹד
אֶת־יְהוָה וְאֶת־שָׁמוּאֵל:

וַיֹּאמְרוּ כָּל־הָעָם אֶל־שָׁמוּאֵל הַתְּפִלָּה
בְּעַד־עַבְדֶּיךָ אֶל־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְאֶל־נַפְשׁוֹת
כִּי־יִסְפְּנוּ עַל־כָּל־חַטֹּאתֵינוּ רָעָה לִשְׁאוֹל
לָנוּ מֶלֶךְ:

And they cried unto the LORD, and said: We have
sinned, because we have forsaken the LORD, and have
served the Baalim and the Ashtaroth; but now deliver
us out of the hand of our enemies, and we will serve
Thee.

And the LORD sent Jerubbaal, and Bedan, and
Jephthah, and Samuel, and delivered you out of the
hand of your enemies on every side, and ye dwelt in
safety.

And when ye saw that Nahash the king of the
children of Ammon came against you, ye said unto
me: Nay, but a king shall reign over us; when the
LORD your God was your king.

Now therefore behold the king whom ye have chosen,
and whom ye have asked for; and, behold, the LORD
hath set a king over you.

If ye will fear the LORD, and serve Him, and hearken
unto His voice, and not rebel against the
commandment of the LORD, and both ye and also
the king that reigneth over you be followers of the
LORD your God—;

but if ye will not hearken unto the voice of the LORD,
but rebel against the commandment of the LORD,
then shall the hand of the LORD be against you, and
against your fathers.

Now therefore stand still and see this great thing,
which the LORD will do before your eyes.

Is it not wheat harvest to-day? I will call unto the
LORD, that He may send thunder and rain; and ye
shall know and see that your wickedness is great,
which ye have done in the sight of the LORD, in
asking you a king.

So Samuel called unto the LORD; and the LORD sent
thunder and rain that day; and all the people greatly
feared the LORD and Samuel.

And all the people said unto Samuel: 'Pray for thy
servants unto the LORD thy God, that we die not; for
we have added unto all our sins this evil, to ask us a
king.'

וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל-הָעָם אַל-תִּירְאוּ אֹתָם
עֲשִׂיתֶם אֵת כָּל-הָרָעָה הַזֹּאת אֲדָּא אֶל-
תַּסּוּרוּ מֵאַחֲרַי יְהוָה וְעַבַדְתֶּם אֶת-יְהוָה
בְּכָל-לִבְבְּכֶם:

וְלֹא תַסּוּרוּ כִּי אַחֲרַי תִּהְיוּ אֲשֶׁר לֹא-
יִנְעִילוּ וְלֹא יִצְּלִי כִּי-תִהְיוּ הֵמָּה:

כִּי לֹא-יִשָּׁשׁ יְהוָה אֶת-עַמּוֹ בְּעָבוּר שְׁמוֹ
הַגָּדוֹל כִּי הוֹאִיל יְהוָה לַעֲשׂוֹת אִתְּכֶם לֹא
לָעָם:

20 And Samuel said unto the people: 'Fear not; ye have indeed done all this evil; yet turn not aside from following the LORD, but serve the LORD with all your heart;

21 and turn ye not aside; for then should ye go after vain things which cannot profit nor deliver, for they are vain.

22 For the LORD will not forsake His people for His great name's sake; because it hath pleased the LORD to make you a people unto Himself.

הפסרת חקת

The Haftarah is Judges 11:1 – 11:33. On Rosh Hodesh, Maftir is Numbers 28:9 – 15 on page 143 and Haftarah on page 208.

וַיִּפְתַּח הַגִּלְעָדִי הַזֶּה גִּבּוֹר חָיִל וְהוּא בֶן-
אִשָּׁה זִנְיָה וַיּוֹלֵד גִּלְעָד אֶת-יִפְתָּח:

וַתֵּלֶד אִשְׁת־גִּלְעָד לּוֹ בָנִים וַיַּגְדִּלוּ בָנֵי-
הָאִשָּׁה וַיַּגְרִשׁוּ אֶת-יִפְתָּח וַיֹּאמְרוּ לוֹ לֹא-
תִנְחַל בְּבֵית-אָבִינוּ כִּי בֶן-אִשָּׁה אַחֲרֵת
אֵתָהּ:

וַיִּבְרַח יִפְתָּח מִפָּנֵי אֶחָיו וַיָּשָׁב בְּאֶרֶץ טוֹב
וַיִּתְּלַקְטוּ אֶל-יִפְתָּח אַנְשֵׁים רִיקִים וַיֵּצְאוּ
עִמּוֹ: (פ)

וַיְהִי מִיָּמִים וַיִּלְחֲמוּ בָנֵי-עַמּוֹן עִם-
יִשְׂרָאֵל:

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר-נִלְחֲמוּ בָנֵי-עַמּוֹן עִם-יִשְׂרָאֵל
וַיִּלְכוּ זָקְנֵי גִלְעָד לָקַחַת אֶת-יִפְתָּח מֵאֶרֶץ
טוֹב:

וַיֹּאמְרוּ לְיִפְתָּח לָכֵּה וְהָיִיתָה לָּנוּ לְקָצִין
וְנִלְחָמָה בְּבָנֵי עַמּוֹן:

וַיֹּאמֶר יִפְתָּח לְזָקְנֵי גִלְעָד הֲלֹא אֹתָם
שָׂנֵאתֶם אוֹתִי וְתִגְרִשׁוּנִי מִבֵּית אָבִי וּמִדּוֹעַ
בְּאַתֶּם אֵלַי עַתָּה כַּאֲשֶׁר צָר לָכֶם:

XI:1 Now Jephthah the Gileadite was a mighty man of valour, and he was the son of a harlot; and Gilead begot Jephthah.

2 And Gilead's wife bore him sons; and when his wife's sons grew up, they drove out Jephthah, and said unto him: 'Thou shalt not inherit in our father's house; for thou art the son of another woman.'

3 Then Jephthah fled from his brethren, and dwelt in the land of Tob; and there were gathered vain fellows to Jephthah, and they went out with him.

4 And it came to pass after a while, that the children of Ammon made war against Israel.

5 And it was so, that when the children of Ammon made war against Israel, the elders of Gilead went to fetch Jephthah out of the land of Tob.

6 And they said unto Jephthah: 'Come and be our chief, that we may fight with the children of Ammon.'

7 And Jephthah said unto the elders of Gilead: 'Did not ye hate me, and drive me out of my father's house? and why are ye come unto me now when ye are in distress?'

וַיֹּאמְרוּ זִקְנֵי גִלְעָד אֶל־יִפְתָּח לֵכֵן עִתָּהּ
שָׁבְנוּ אֵלֶיךָ וְהִלַּכְתָּ עִמָּנוּ וְנִלְחַמְתָּ בְּבָנֵי
עַמּוֹן וְהָיִיתָ לָּנוּ לְרֹאשׁ לְכָל יֹשְׁבֵי גִלְעָד:

וַיֹּאמֶר יִפְתָּח אֶל־זִקְנֵי גִלְעָד אִם־מְשִׁיבִים
אַתֶּם אוֹתִי לְהִלָּחֵם בְּבָנֵי עַמּוֹן וְנָתַן יְהוָה
אוֹתָם לִפְנֵי אֲנֹכִי אֶהְיֶה לָּכֶם לְרֹאשׁ:

וַיֹּאמְרוּ זִקְנֵי־גִלְעָד אֶל־יִפְתָּח יְהוָה יְהוּה
שְׁמֵעַ בֵּינוֹתֵינוּ אִם־לֹא כְדִבְרְךָ כֵּן נַעֲשֶׂה:

וַיֵּלֶךְ יִפְתָּח עִם־זִקְנֵי גִלְעָד וַיִּשְׁמְנוּ הָעָם
אוֹתוֹ עֲלֵיהֶם לְרֹאשׁ וּלְקָצִין וַיְדַבֵּר יִפְתָּח
אֶת־כָּל־דִּבְרָיו לִפְנֵי יְהוָה בְּמִצְפָּה: (פ)

וַיִּשְׁלַח יִפְתָּח מַלְאָכִים אֶל־מֶלֶךְ בְּנֵי־
עַמּוֹן לֵאמֹר מַה־לִּי וְלָךְ כִּי־בָאתָ אֵלַי
לְהִלָּחֵם בְּאַרְצִי:

וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ בְּנֵי־עַמּוֹן אֶל־מַלְאָכָיו
יִפְתָּח כִּי־לָקַח יִשְׂרָאֵל אֶת־אַרְצִי בְּעֵלוֹתוֹ
מִמִּצְדֹּת מֵאֲרָנוֹן וְעַד־תִּיבַק וְעַד־הַיַּרְדֵּן
וְעַתָּה הַשִּׁיבָה אֹתָהֶן בְּשָׁלוֹם:

וַיּוֹסֶף עוֹד יִפְתָּח וַיִּשְׁלַח מַלְאָכִים אֶל־
מֶלֶךְ בְּנֵי עַמּוֹן:

וַיֹּאמֶר לוֹ כֹּה אָמַר יִפְתָּח לֹא־לָקַח
יִשְׂרָאֵל אֶת־אַרְצוֹ מוֹאָב וְאֶת־אַרְצוֹ בְּנֵי
עַמּוֹן:

כִּי בְּעֵלוֹתָם מִמִּצְדֹּת וַיֵּלֶךְ יִשְׂרָאֵל
בְּמִדְבַר עַד־יַם־סוּף וַיָּבֹא קָדֵשׁ:

וַיִּשְׁלַח יִשְׂרָאֵל מַלְאָכִים אֶל־מֶלֶךְ
אֱדוֹם לֵאמֹר אֶעֱבְרָה־נָּא בְּאַרְצְךָ וְלֹא
שָׁמַע מֶלֶךְ אֱדוֹם וְגַם אֶל־מֶלֶךְ מוֹאָב שָׁלַח
וְלֹא אָבָה וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּקָדֵשׁ:

And the elders of Gilead said unto Jephthah:
‘Therefore are we returned to thee now, that thou
mayest go with us, and fight with the children of
Ammon, and thou shalt be our head over all the
inhabitants of Gilead.’

And Jephthah said unto the elders of Gilead: ‘If ye
bring me back home to fight with the children of
Ammon, and the LORD deliver them before me, I
will be your head.’

And the elders of Gilead said unto Jephthah: ‘The
LORD shall be witness between us; surely according to
thy word so will we do.’

Then Jephthah went with the elders of Gilead, and
the people made him head and chief over them; and
Jephthah spoke all his words before the LORD in
Mizpah.

And Jephthah sent messengers unto the king of the
children of Ammon, saying: ‘What hast thou to do
with me, that thou art come unto me to fight against
my land?’

And the king of the children of Ammon answered
unto the messengers of Jephthah: ‘Because Israel took
away my land, when he came up out of Egypt, from
the Arnon even unto the Jabbok, and unto the
Jordan; now therefore restore those cities peaceably.’

And Jephthah sent messengers again unto the king of
the children of Ammon;

and he said unto him: ‘Thus saith Jephthah: Israel
took not away the land of Moab, nor the land of the
children of Ammon.

But when they came up from Egypt, and Israel walked
through the wilderness unto the Red Sea, and came to
Kadesh;

then Israel sent messengers unto the king of Edom,
saying: Let me, I pray thee, pass through thy land; but
the king of Edom hearkened not. And in like
manner he sent unto the king of Moab; but he would
not; and Israel abode in Kadesh.

וַיֵּלֶךְ בַּמִּדְבָּר וַיָּסֹב אֶת-אֶרֶץ אֲדוֹם וְאֶת-
אֶרֶץ מוֹאָב וַיָּבֹא מִמִּזְרַח-שֶׁמֶשׁ לְאֶרֶץ
מוֹאָב וַיַּחֲנוּ בְּעֵבֶר אֲרֹנוֹן וְלֹא-בָאוּ
בְּגִבּוֹל מוֹאָב כִּי אֲרֹנוֹן גִּבּוֹל מוֹאָב:

18 Then he walked through the wilderness, and
compassed the land of Edom, and the land of Moab,
and came by the east side of the land of Moab, and
they pitched on the other side of the Arnon; but they
came not within the border of Moab, for the Arnon
was the border of Moab.

וַיִּשְׁלַח יִשְׂרָאֵל מַלְאָכִים אֶל-סִיחֹן מֶלֶךְ-
הָאֱמֹרִי מֶלֶךְ חֶשְׁבּוֹן וַיֹּאמֶר לוֹ יִשְׂרָאֵל
נַעֲבְרָה-נָא בְּאַרְצְךָ עַד-מָקוֹמִי:

19 And Israel sent messengers unto Sihon king of the
Amorites, the king of Heshbon; and Israel said unto
him: Let us pass, we pray thee, through thy land unto
my place.

וְלֹא-הֶאֱמִין סִיחֹן אֶת-יִשְׂרָאֵל עֲבַר
בְּגִבּוֹלוֹ וַיֵּאסֶף סִיחֹן אֶת-כָּל-עַמּוֹ וַיַּחֲנוּ
בִּיהָצָה וַיִּלָּחֶם עִם-יִשְׂרָאֵל:

20 But Sihon trusted not Israel to pass through his
border; but Sihon gathered all his people together,
and pitched in Jahaz, and fought against Israel.

וַיִּתֵּן יְהוָה אֱלֹהֵי-יִשְׂרָאֵל אֶת-סִיחֹן וְאֶת-
כָּל-עַמּוֹ בְּיַד יִשְׂרָאֵל וַיָּכּוּם וַיִּירֶשׁ יִשְׂרָאֵל
אֶת-כָּל-אֶרֶץ הָאֱמֹרִי וַיֹּשֶׁב הָאֶרֶץ הַהִיא:

21 And the LORD, the God of Israel, delivered Sihon and
all his people into the hand of Israel, and they smote
them; so Israel possessed all the land of the Amorites,
the inhabitants of that country.

וַיִּירֶשׁוּ אֶת כָּל-גִּבּוֹל הָאֱמֹרִי מֵאֲרֹנוֹן
וְעַד-הַיַּבֶּק וּמִן-הַמִּדְבָּר וְעַד-הַיַּרְדֵּן:

22 And they possessed all the border of the Amorites,
from the Arnon even unto the Jabbok, and from the
wilderness even unto the Jordan.

וְעַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הוֹרִישׁ אֶת-
הָאֱמֹרִי מִפְּנֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְאַתָּה תִירָשֵׁנִי:

23 So now the LORD, the God of Israel, hath dispossessed
the Amorites from before His people Israel, and
shouldest thou possess them?

הֲלֹא אַתָּה אֲשֶׁר יוֹרִישֶׁךָ כְּמוֹשׁ אֱלֹהֶיךָ
אוֹתוֹ תִירָשׁ וְאַתָּה כָּל-אֲשֶׁר הוֹרִישׁ יְהוָה
אֱלֹהֵינוּ מִפְּנֵינוּ אוֹתוֹ נִירָשׁ:

24 Wilt not thou possess that which Chemosh thy god
giveth thee to possess? So whomsoever the LORD our
God hath dispossessed from before us, them will we
possess.

וְעַתָּה הַטּוֹב טוֹב אַתָּה מִבָּלָק בֶּן-צְפּוֹר
מֶלֶךְ מוֹאָב הָרוֹב רַב עִם-יִשְׂרָאֵל אִם-
נִלָּחֶם נִלָּחֶם בָּם:

25 And now art thou any thing better than Balak the son
of Zippor, king of Moab? did he ever strive against
Israel, or did he ever fight against them?

בְּשֵׁבַת יִשְׂרָאֵל בְּחֶשְׁבּוֹן וּבְכַנּוּתִיָּה
וּבְעֶרְעוֹר וּבְכַנּוּתִיָּה וּבְכָל-הָעָרִים אֲשֶׁר
עַל-יְדֵי אֲרֹנוֹן שָׁלֹשׁ מֵאוֹת שָׁנָה וּמִדּוּעַ
לֹא-הִצַּלְתֶּם בָּעֵת הַהִיא:

26 While Israel dwelt in Heshbon and its towns, and in
Aroer and its towns, and in all the cities that are
along by the side of the Arnon, three hundred years;
wherefore did ye not recover them within that time?

וְאֲנֹכִי לֹא-חָטָאתִי לָךְ וְאַתָּה עָשִׂה אִתִּי
רָעָה לְהִלָּחֶם בִּי וַיִּשְׁפֹּט יְהוָה הַשֹּׁפֵט הַיּוֹם
בֵּין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּבֵין בְּנֵי עַמּוֹן:

27 I therefore have not sinned against thee, but thou
doest me wrong to war against me; the LORD, the
Judge, be judge this day between the children of Israel
and the children of Ammon.

וְלֹא שָׁמַע מֶלֶךְ בְּנֵי עַמּוֹן אֶל-דְּבָרֵי יִפְתָּח
אֲשֶׁר שָׁלַח אֵלָיו: (פ)

28 Howbeit the king of the children of Ammon
hearkened not unto the words of Jephthah which he
sent him.

וַתְּהִי עַל־יִפְתָּח רוּחַ יְהוָה וַיַּעֲבֹר אֶת־
הַגִּלְעָד וְאֶת־מְנַשֶּׁה וַיַּעֲבֹר אֶת־מִצְפֵּה
גִּלְעָד וּמִמִּצְפֵּה גִלְעָד עָבַר בְּנֵי עַמּוֹן:

וַיִּדְרֹךְ יִפְתָּח נֶדֶר לַיהוָה וַיֹּאמֶר אִם־נָתַתָּ
תְּתֶנָּה אֶת־בְּנֵי עַמּוֹן בְּיָדִי:

וְהָיָה הַיּוֹצֵא אֲשֶׁר יֵצֵא מִדְלֹתַי בֵּיתִי
לִקְרָאתִי בְּשׁוּבִי בְּשָׁלוֹם מִבְּנֵי עַמּוֹן וְהָיָה
לַיהוָה וְהַעֲלִיתִהוּ עֹלָה: (פ)

וַיַּעֲבֹר יִפְתָּח אֶל־בְּנֵי עַמּוֹן לְהִלָּחֵם בָּם
וַיִּתְּנֵם יְהוָה בְּיָדוֹ:

וַיִּכֹּם מֵעֲרוֹעֵר וְעַד־בְּאֵר מִנִּית עֲשָׂרִים
עִיר וְעַד אָבֶל כְּרָמִים מִכָּה גְדוֹלָה מְאֹד
וַיִּכְנַעוּ בְּנֵי עַמּוֹן מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל: (פ)

29 Then the spirit of the LORD came upon Jephthah, and he passed over Gilead and Manasseh, and passed over Mizpeh of Gilead, and from Mizpeh of Gilead he passed over unto the children of Ammon.

30 And Jephthah vowed a vow unto the LORD, and said: 'If Thou wilt indeed deliver the children of Ammon into my hand,

31 then it shall be, that whatsoever cometh forth of the doors of my house to meet me, when I return in peace from the children of Ammon, it shall be the LORD'S, and I will offer it up for a burnt-offering.'

32 So Jephthah passed over unto the children of Ammon to fight against them; and the LORD delivered them into his hand.

33 And he smote them from Aroer until thou come to Minnith, even twenty cities, and unto Abel-cheramim, with a very great slaughter. So the children of Ammon were subdued before the children of Israel.

הפסטר בלק

The Haftarah is Micah 5:6 – 6:8.

וְהָיָה שְׂאֵרִית יַעֲקֹב בְּקֶרֶב עַמִּים רַבִּים
כַּטֵּל מֵאֵת יְהוָה כְּרִבִּיבִים עָלֶי־עֵשֶׂב
אֲשֶׁר לֹא־יִקְנֶה לְאִישׁ וְלֹא יִחַל לִבְנֵי
אָדָם: (פ)

V:6 And the remnant of Jacob shall be in the midst of many peoples, As dew from the LORD, as showers upon the grass, That are not looked for from man, Nor awaited at the hands of the sons of men.

וְהָיָה שְׂאֵרִית יַעֲקֹב בְּגוֹיִם בְּקֶרֶב עַמִּים
רַבִּים כְּאֲרִיָּה בְּבִהְמוֹת יַעַר כְּכִפִּיר
בְּעֵדְרֵי־צֹאן אֲשֶׁר אִם־עָבַר וְרָמַס וְטָרַף
וְאֵין מַצִּיל:

7 And the remnant of Jacob shall be among the nations, in the midst of many peoples, As a lion among the beasts of the forest, As a young lion among the flocks of sheep, Who, if he go through, treadeth down and teareth in pieces, And there is none to deliver.

תָּלַם יָדָךְ עַל־צָרֶיךָ וְכָל־אֹיְבֶיךָ יִכָּרְתוּ:

8 Let Thy hand be lifted up above Thine adversaries, And let all Thine enemies be cut off. .

וְהָיָה בַּיּוֹם־הַהוּא נֹאֵם־יְהוָה וְהִכְרַתִּי
סוּסֶיךָ מִקְרָבְךָ וְהִאֲבֹדְתִי מִרְכָּבֶיךָ:

9 And it shall come to pass in that day, saith the LORD, That I will cut off thy horses out of the midst of thee, And will destroy thy chariots;

וְהִכְרַתִּי עָרֵי אֶרְצְךָ וְהִרְסֹתִי כָל־
מִבְצָרֶיךָ:

10 And I will cut off the cities of thy land, And will throw down all thy strongholds;

וְהִכְרַתִּי כְּשָׁפִים מִיָּדְךָ וּמַעֲוֹנִים לֹא־
יִהְיוּ־לָךְ:

11 And I will cut off witchcrafts out of thy hand; And thou shalt have no more soothsayers;

והכרתי פסיליך ומצבותיך מקרבך
ולא תשתחנה עוד למעשה ידיך:

12

And I will cut off thy graven images and thy pillars out of the midst of thee; And thou shalt no more worship the work of thy hands.

ונתשתי אשיריך מקרבך והשמדתי
עריך:

13

And I will pluck up thy Asherim out of the midst of thee; And I will destroy thine enemies.

ועשיתי באף ובחמה נקם את הגוים אשר
לא שמעו: (פ)

14

And I will execute vengeance in anger and fury upon the nations, Because they hearkened not.

שמעו־נָא את אשר־יהוה אמר קום ריב
את־ההרים ותשמענה הגבעות קולך:

VI:1

Hear ye now what the LORD saith: Arise, contend thou before the mountains, And let the hills hear thy voice.

שמעו הרים את־ריב יהוה והאתנים
מוסדי ארץ כי ריב ליהוה עם־עמו ועם־
ישראל יתנכח:

2

Hear, O ye mountains, the LORD'S controversy, And ye enduring rocks, the foundations of the earth; For the LORD hath a controversy with His people, And He will plead with Israel.

עמי מה־עשיתי לך ומה הלאיתיך ענה
כי:

3

O My people, what have I done unto thee? And wherein have I wearied thee? Testify against Me.

כי העליתיך מארץ מצרים ומבית
עבדים פדיתיך ואשלח לפניך את־משה
ואהרן ומרים:

4

For I brought thee up out of the land of Egypt, And redeemed thee out of the house of bondage, And I sent before thee Moses, Aaron, and Miriam.

עמי זכר־נא מה־יעץ בלק מלך מואב
ומה־ענה אתו בלעם בן־בעור מן־
השטים עד־הגלגל למען דעת צדקות
יהוה:

5

O My people, remember now what Balak king of Moab devised, And what Balaam the son of Beor answered him; From Shittim unto Gilgal, That ye may know the righteous acts of the LORD.

במה אקדם יהוה אכף לאלהי מרום
האקדמנו בעולות בעגלים בני שנה:

6

'Wherewith shall I come before the LORD, And bow myself before God on high? Shall I come before Him with burnt-offerings, With calves of a year old?

הירצה יהוה באלפי אילים ברבבות
נחלי־שמן האתן בכורי פשעי פרי בטני
חטאת נפשי:

7

Will the LORD be pleased with thousands of rams, With ten thousands of rivers of oil? Shall I give my first-born for my transgression, The fruit of my body for the sin of my soul?

הגיד לך אדם מה־טוב ומה־יהוה דורש
ממך כי אם־עשות משפט ואהבת חסד
והצנע לכת עם־אלהיך: (ס)

8

It hath been told thee, O man, what is good, And what the LORD doth require of thee: Only to do justly, and to love mercy, and to walk humbly with thy God.

הפסרת פינחס

The Haftarah is I Kings 18:46 – 19:21. If it is after the 17th of Tammuz, read the Haftarah on page 203 instead.

וַיִּדְּ-יְהוָה הֵיטֵה אֶל-אֱלִיהוּ וַיַּשְׁנֵם מִתְּנִיּוֹ
וַיִּרְץ לִפְנֵי אַחָב עַד-בֶּאֱכָה יִזְרְעֵאלָהּ:

XVIII:46

And the hand of the LORD was on Elijah; and he girded up his loins, and ran before Ahab to the entrance of Jezreel.

וַיֹּגֵד אַחָב לְאִיזֶבֶל אֵת כָּל-אֲשֶׁר
עָשָׂה אֱלִיהוּ וְאֵת כָּל-אֲשֶׁר הָרַג אֶת-כָּל-
הַנְּבִיאִים בַּחֶרֶב:

XIX:1

And Ahab told Jezebel all that Elijah had done, and withal how he had slain all the prophets with the sword.

וַתִּשְׁלַח אִיזֶבֶל מַלְאָךְ אֶל-אֱלִיהוּ לֵאמֹר
כֹּה-יַעֲשׂוּן אֱלֹהִים וְכֹה יוֹסִפּוּן כִּי-כַעַת
מִחֵר אֲשִׁים אֶת-נַפְשְׁךָ כְּנַפֵּשׁ אֶחָד מֵהֶם:

2

Then Jezebel sent a messenger unto Elijah, saying: 'So let the gods do [to me], and more also, if I make not thy life as the life of one of them by to-morrow about this time.'

וַיֵּרָא וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ אֶל-נַפְשׁוֹ וַיָּבֹא בְּאֵר
שֶׁבַע אֲשֶׁר לַיהוּדָה וַיִּנַּח אֶת-נַעֲרֹ שָׁם:

3

And when he saw that, he arose, and went for his life, and came to Beer-sheba, which belongeth to Judah, and left his servant there.

וְהוּא-הֵלֵךְ בַּמִּדְבָּר הַרְדֵּי יוֹם וַיָּבֹא וַיָּשֶׁב
תַּחַת רְתֵם (כ' אחת) [ק' אֶחָד] וַיִּשְׁאַל אֶת-
נַפְשׁוֹ לָמוּת וַיֹּאמְרוּ רַב עֲתָה יְהוָה קַח
נַפְשִׁי כִּי-לֹא-טוֹב אֲנִי מֵאֲבֹתַי:

4

But he himself went a day's journey into the wilderness, and came and sat down under a broom-tree; and he requested for himself that he might die; and said: 'It is enough; now, O LORD, take away my life; for I am not better than my fathers.'

וַיִּשְׁכַּב וַיִּישָׁן תַּחַת רְתֵם אֶחָד וַהֲנִיחָהּ
מַלְאָךְ נֹגַע בּוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ קוּם אֲכֹל:

5

And he lay down and slept under a broom-tree; and, behold, an angel touched him, and said unto him: 'Arise and eat.'

וַיִּבֹט וַהֲנִיחָ מִרְאשָׁתָיו עֲגַת רִצְפִּים וְצַפְחַת
מַיִם וַיֹּאכַל וַיִּשְׁתֵּי וַיָּשֶׁב וַיִּשְׁכַּב:

6

And he looked, and, behold, there was at his head a cake baked on the hot stones, and a cruse of water. And he did eat and drink, and laid him down again.

וַיָּשֶׁב מַלְאָךְ יְהוָה וּשְׁנִיתַי וַיִּנְגַע-בּוֹ וַיֹּאמֶר
קוּם אֲכַל כִּי רַב מַסְעֶיךָ הַדֶּרֶךְ:

7

And the angel of the LORD came again the second time, and touched him, and said: 'Arise and eat; because the journey is too great for thee.'

וַיָּקָם וַיֹּאכַל וַיִּשְׁתֵּי וַיֵּלֶךְ בְּכַחוֹ הָאֲכִילָה
הַזֶּה אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה עַד
הַר הָאֱלֹהִים חֶרֶב:

8

And he arose, and did eat and drink, and went in the strength of that meal forty days and forty nights unto Horeb the mount of God.

וַיָּבֹא-שָׁם אֶל-הַמְּעָרָה וַיִּלֵּן שָׁם וַהֲנִיחָ
דְּבַר-יְהוָה אֵלָיו וַיֹּאמֶר לוֹ מַה-לָּךְ פֹּה
אֱלִיהוּ:

9

And he came thither unto a cave, and lodged there; and, behold, the word of the LORD came to him, and He said unto him: 'What doest thou here, Elijah?'

וַיֹּאמֶר קָנָא קָנָאתִי לַיהוָה אֱלֹהֵי
צָבָאוֹת כִּי-עָזְבוּ בְרִיתְךָ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
אֶת-מִזְבְּחֶיךָ הָרְסוּ וְאֶת-נְבִיאֶיךָ הָרְגוּ
בַּחֶרֶב וְאֹתִי אֲנִי לְבַדִּי וַיִּבְקְשׁוּ אֶת-נַפְשִׁי
לְקַחְתָּהּ:

10

And he said: 'I have been very jealous for the LORD, the God of hosts; for the children of Israel have forsaken Thy covenant, thrown down Thine altars, and slain Thy prophets with the sword; and I, even I only, am left; and they seek my life, to take it away.'

וַיֹּאמֶר צֵא וְעַמְדָּתָ בְּהָרָא לִפְנֵי יְהוָה
וְהִנֵּה יְהוָה עֹבֵר וְרוּחַ גְּדוֹלָה וְחֹזֶק מִפָּרֶק
הָרִים וּמִשְׁבַּר סָלְעִים לִפְנֵי יְהוָה לֹא
בְּרוּחַ יְהוָה וְאַחֲרֵי הָרוּחַ רָעַשׁ לֹא בָרֶעַשׁ
יְהוָה:

וְאַחֲרֵי הָרֶעַשׁ אֵשׁ לֹא בָאָשׁ יְהוָה וְאַחֲרֵי
הָאֵשׁ קוֹל דְּמָמָה דְּקָה:

וַיְהִי כַשְּׁמַע אֵלָיו וַיִּלְט פָּנָיו בְּאַדְרָתּוֹ
וַיֵּצֵא וַיַּעֲמֵד פֶּתַח הַמְּעָרָה וְהִנֵּה אֵלָיו קוֹל
וַיֹּאמֶר מַה-לָּךְ פֹּה אֵלָיו:

וַיֹּאמֶר קָנָא קָנָאתִי לַיהוָה אֱלֹהֵי
צִבְאוֹת כִּי-עָזְבוּ בְּרִיתְךָ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
אֶת-מִזְבְּחֶיךָ הָרָסוּ וְאֶת-נְבִיאֶיךָ הָרְגוּ
בְּחֶרֶב וְאֶתְּךָ אֲנִי לְבָדִי וַיִּבְקְשׁוּ אֶת-נַפְשִׁי
לְקַחְתָּהּ: (ס)

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלָיו לֵךְ שׁוּב לְדֶרֶךְךָ
מִדְּבָרָה דַּמֶּשֶׁק וּבֹאָתָ וּמִשְׁחָתָ אֶת-חֲזָאֵל
לְמֶלֶךְ עַל-אַרָּם:

וְאֵת יֵהוּ בֶן-נִמְשִׁי תִמְשָׁח לְמֶלֶךְ
עַל-יִשְׂרָאֵל וְאֶת-אֵלִישָׁע בֶּן-שַׁפְטַי מֵאֲבֵל
מִחוּלָה תִמְשָׁח לְנָבִיא תַחְתֶּיךָ:

וְהָיָה הַנִּמְלָט מִחֶרֶב חֲזָאֵל יָמִית יֵהוּ
וְהַנִּמְלָט מִחֶרֶב יֵהוּ יָמִית אֵלִישָׁע:

וְהִשְׁאֲרֵתִי בְּיִשְׂרָאֵל שִׁבְעַת אֲלָפִים כָּל-
הַבְּרָכִים אֲשֶׁר לֹא-כָרְעוּ לַבַּעַל וְכָל-
הַפֶּה אֲשֶׁר לֹא-נָשָׁק לוֹ:

וַיֵּלֶךְ מֹשֶׁם וַיִּמְצָא אֶת-אֵלִישָׁע בֶּן-שַׁפְטַי
וְהוּא חֹרֵשׁ שְׁנַיִם-עָשָׂר צִמְדִּים לִפְנָיו וְהוּא
בְּשָׁנִים הָעָשָׂר וַיַּעֲבֵר אֵלָיו וַיַּשְׁלֵךְ
אֲדָרְתּוֹ אֵלָיו:

And He said: 'Go forth, and stand upon the mount
before the LORD.' And, behold, the LORD passed by,
and a great and strong wind rent the mountains, and
broke in pieces the rocks before the LORD; but the
LORD was not in the wind; and after the wind an
earthquake; but the LORD was not in the earthquake;

and after the earthquake a fire; but the LORD was not
in the fire; and after the fire a still small voice.

And it was so, when Elijah heard it, that he wrapped
his face in his mantle, and went out, and stood in the
entrance of the cave. And, behold, there came a voice
unto him, and said: "What doest thou here, Elijah?"

And he said: 'I have been very jealous for the LORD,
the God of hosts; for the children of Israel have
forsaken Thy covenant, thrown down Thine altars,
and slain Thy prophets with the sword; and I, even I
only, am left; and they seek my life, to take it away.'

And the LORD said unto him: 'Go, return on thy way
to the wilderness of Damascus; and when thou comest,
thou shalt anoint Hazael to be king over Aram;

and Jehu the son of Nimshi shalt thou anoint to be
king over Israel; and Elisha the son of Shaphat of
Abel-meholah shalt thou anoint to be prophet in thy
room.

And it shall come to pass, that him that escapeth from
the sword of Hazael shall Jehu slay; and him that
escapeth from the sword of Jehu shall Elisha slay.

Yet will I leave seven thousand in Israel, all the knees
which have not bowed unto Baal, and every mouth
which hath not kissed him.'

So he departed thence, and found Elisha the son of
Shaphat, who was plowing, with twelve yoke of oxen
before him, and he with the twelfth; and Elijah
passed over unto him, and cast his mantle upon him.

וַיַּעֲזֹב אֶת-הַבָּקָר וַיִּרְעַץ אַחֲרַי אֵלָיו
וַיֹּאמֶר אֲשַׁקֶּה-נָּא לְאָבִי וּלְאִמִּי וְאֵלֶיךָ
אֲחֵרָיָה וַיֹּאמֶר לוֹ לֵךְ שׁוּב כִּי מִה-עָשִׂיתִי
לָךְ:

20

And he left the oxen, and ran after Elijah, and said:
'Let me, I pray thee, kiss my father and my mother,
and then I will follow thee.' And he said unto him:
'Go back; for what have I done to thee?'

וַיָּשָׁב מֵאַחֲרָיו וַיִּקַּח אֶת-צִמְד הַבָּקָר
וַיִּזְבְּחֵהוּ וּבִכְלֵי הַבָּקָר בִּשְׁלֵם הַבָּשָׂר וַיִּתֵּן
לָעָם וַיֹּאכְלוּ וַיִּקֶּם וַיֵּלֶךְ אַחֲרַי אֵלָיו
וַיִּשְׁרָתֵהוּ: (פ)

21

And he returned from following him, and took the
yoke of oxen, and slew them, and boiled their flesh
with the instruments of the oxen, and gave unto the
people, and they did eat. Then he arose, and went
after Elijah, and ministered unto him.

הפטרות מטות

The Haftarah is Jeremiah 1:1 – 2:3. This Haftarah is always read the first Shabbat after the 17th of Tammuz.

דְּבָרֵי יִרְמְיָהוּ בֶן-חִלְקִיָּהוּ מִן-הַכֹּהֲנִים
אֲשֶׁר בַּעֲנֻתוֹת בְּאֶרֶץ בִּנְיָמִן:

1:1

THE WORDS of Jeremiah the son of Hilkiah, of the
priests that were in Anathoth in the land of
Benjamin,

אֲשֶׁר הָיָה דְּבַר-יְהוָה אֵלָיו בִּימֵי יֹאשִׁיָּהוּ
בֶן-אֲמוֹן מֶלֶךְ יְהוּדָה בִּשְׁלֹש-עָשָׂרָה שָׁנָה
לְמָלְכוֹ:

2

to whom the word of the LORD came in the days of
Josiah the son of Amon, king of Judah, in the
thirteenth year of his reign.

וַיְהִי בִימֵי יְהוֹיָכִים בֶּן-יֹאשִׁיָּהוּ מֶלֶךְ
יְהוּדָה עַד-תָּם עֲשֵׂתִי עֲשֶׂרָה שָׁנָה
לְצִדְקִיָּהוּ בֶן-יֹאשִׁיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה עַד-
גָּלוּת יְרוּשָׁלַם בַּחֹדֶשׁ הָחֲמִישִׁי: (פ)

3

It came also in the days of Jehoiakim the son of
Josiah, king of Judah, unto the end of the eleventh
year of Zedekiah the son of Josiah, king of Judah,
unto the carrying away of Jerusalem captive in the
fifth month.

וַיְהִי דְּבַר-יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר:

4

And the word of the LORD came unto me, saying:

בְּטֶרֶם (כ' אֲצֹרֶךְ) [ק' אֲצֹרֶךְ] בִּבְטֶן
יְדַעְתִּיךָ וּבְטֶרֶם תֵּצֵא מִרֶחֶם הַקֹּדֶשׁתִּיךָ
נָבִיא לְגוֹיִם נִתְּתִיךָ:

5

Before I formed thee in the belly I knew thee, And
before thou camest forth out of the womb I sanctified
thee; I have appointed thee a prophet unto the
nations.

וַאֲמַר אֶהְיֶה אֲדֹנִי יְהוָה הִנֵּה לֹא-יָדַעְתִּי
דְּבַר כִּי-נָעַר אָנֹכִי: (ס)

6

Then said I: 'Ah, Lord GOD! behold, I cannot speak;
for I am a child.'

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי אַל-תֹּאמַר נָעַר אָנֹכִי
כִּי עַל-כָּל-אֲשֶׁר אֲשַׁלְּחֶךָ תֵּלֶךְ וְאֵת כָּל-
אֲשֶׁר אֲצִוְּךָ תִּדְבָּר:

7

But the LORD said unto me: Say not: I am a child; For
to whomsoever I shall send thee thou shalt go, And
whatsoever I shall command thee thou shalt speak.

אַל-תִּירָא מִפְּנֵיהֶם כִּי-אֵתָךְ אֲנִי לְהַצִּילָךְ
נָא-יְהוָה:

8

Be not afraid of them; For I am with thee to deliver
thee, Saith the LORD.

וַיִּשְׁלַח יְהוָה אֶת־יָדוֹ וַיַּגַּע עַל־פִּי וַיֹּאמֶר
יְהוָה אֵלַי הִנֵּה נָתַתִּי דְבָרִי בְּפִיךָ:

9 Then the LORD put forth His hand, and touched my mouth; and the LORD said unto me: Behold, I have put My words in thy mouth;

רְאֵה הַפְקַדְתִּיךָ הַיּוֹם הַזֶּה עַל־הַגּוֹיִם
וְעַל־הַמַּמְלָכוֹת לְנִתּוֹשׁ וּלְנִתּוֹץ וּלְהַאַבִּיד
וּלְהָרוֹס לְבָנוֹת וּלְנָשׁוּעַ: (פ)

10 See, I have this day set thee over the nations and over the kingdoms, To root out and to pull down, And to destroy and to overthrow; To build, and to plant.

וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר מִה־אַתָּה
רֹאֶה יִרְמְיָהוּ וְאָמַר מִקֵּל שָׁקַד אֲנִי רֹאֶה:

11 Moreover the word of the LORD came unto me, saying: 'Jeremiah, what seest thou?' And I said: 'I see a rod of an almond-tree.'

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי הִיטַבְתָּ לְרֹאיוֹת כִּי־
שָׁקַד אֲנִי עַל־דְּבָרִי לַעֲשׂוֹתוֹ: (ס)

12 Then said the LORD unto me: 'Thou hast well seen; for I watch over My word to perform it.'

וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי שֵׁנִית לֵאמֹר מִה
אַתָּה רֹאֶה וְאָמַר סִיר נְפוּחַ אֲנִי רֹאֶה וּפָנָיו
מִפְּנֵי צָפוֹנָה:

13 And the word of the LORD came unto me the second time, saying: 'What seest thou?' And I said: 'I see a seething pot; and the face thereof is from the north.'

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי מִצָּפוֹן תִּפְתַּח הָרְעָה
עַל כָּל־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ:

14 Then the LORD said unto me: 'Out of the north the evil shall break forth upon all the inhabitants of the land.'

כִּי הִנְנִי קֹרָא לְכָל־מְשַׁפְּחוֹת מַמְלָכוֹת
צָפוֹנָה נֹאֵם־יְהוָה וּבָאוּ וַנִּתְּנוּ אִישׁ כִּסְאוֹ
פֶתַחוֹ שַׁעְרֵי יְרוּשָׁלַם וְעַל כָּל־חוֹמֹתֶיהָ
סָבִיב וְעַל כָּל־עָרֵי יְהוּדָה:

15 For, lo, I will call all the families of the kingdoms of the north, saith the LORD; and they shall come, and they shall set every one his throne at the entrance of the gates of Jerusalem, and against all the walls thereof round about, and against all the cities of Judah.

וּדְבַרְתִּי מִשְׁפָּטִי אוֹתָם עַל כָּל־רָעָתָם
אֲשֶׁר עָזְבוּנִי וַיִּקְטְרוּ לְאֱלֹהִים אֲחֵרִים
וַיִּשְׁתַּחֲווּ לַמַּעֲשֵׂי יְדֵיהֶם:

16 And I will utter My judgments against them touching all their wickedness; in that they have forsaken me, and have offered unto other gods, and worshipped the work of their own hands.

וְאַתָּה תִּאָּזֵר מִתְּנִיךְ וּקְמָתְךָ וּדְבַרְתָּ
אֲלֵיהֶם אֵת כָּל־אֲשֶׁר אֲנֹכִי אֹצֵר אֵלַי־
תַּחַת מִפְּנֵיהֶם פֶּן־אַחֲתֶךָ לַפְּנִיָּהם:

17 Thou therefore gird up thy loins, and arise, and speak unto them all that I command thee; be not dismayed at them, lest I dismay thee before them.

וְאֲנִי הִנֵּה נִתְּתִיךָ הַיּוֹם לְעִיר מְבֻצָּר
וּלְעַמּוּד בְּרֹזֶל וּלְחֻמוֹת נְחֹשֶׁת עַל־כָּל־
הָאָרֶץ לְמַלְכֵי יְהוּדָה לְשָׂרֵיהָ לְכַהֲנֶיהָ
וּלְעַם הָאָרֶץ:

18 For, behold, I have made thee this day a fortified city, and an iron pillar, and brazen walls, against the whole land, against the kings of Judah, against the princes thereof, against the priests thereof, and against the people of the land.

וְנִלְחֲמוּ אֵלֶיךָ וְלֹא־יִנְיֻכְלוּ לָךְ כִּי־אַתָּה
אֲנִי נֹאֵם־יְהוָה לְחַצִּילֶךָ: (פ)

19 And they shall fight against thee; but they shall not prevail against thee; For I am with thee, saith the LORD, to deliver thee.'

וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר:

II:1 And the word of the LORD came to me, saying:

הָלֹךְ וְקִרְאתָ בְּאָזְנֵי יְרוּשָׁלַם לֵאמֹר כֹּה
אָמַר יְהוָה זְכַרְתִּי לְךָ חֶסֶד נְעוּרֶיךָ אֲהַבֵּת
כָּלֹל תֵּיךְ לְכַתֵּךְ אַחֲרֵי בְּמִדְבָּר בְּאֶרֶץ
לֹא זְרוּעָה:

2

Go, and cry in the ears of Jerusalem, saying: Thus saith the LORD: I remember for thee the affection of thy youth, the love of thine espousals; how thou wentest after Me in the wilderness, in a land that was not sown.

קֹדֶשׁ יִשְׂרָאֵל לַיהוָה רֵאשִׁית תְּבוּאָתָהּ
כָּל-אֲכָלֶיךָ יֹאשְׁמוּ רָעָה תָּבֹא אֲלֵיהֶם
נָאִם-יְהוָה: (פ)

3

Israel is the LORD'S hallowed portion, His first-fruits of the increase; all that devour him shall be held guilty, evil shall come upon them, saith the LORD.

הפטרות מסעי

The Haftarah is Jeremiah 2:4 – 2:28 & 3:4 – 3:4. Read this Haftarah even on Rosh Hodesh. The Rosh Hodesh Maftir, Numbers 28:9 – 15 is still read, on page 143.

שִׁמְעוּ דְּבַר-יְהוָה בֵּית יַעֲקֹב וְכָל-
מִשְׁפָּחוֹת בֵּית יִשְׂרָאֵל:

II:4

Hear ye the word of the LORD, O house of Jacob, and all the families of the house of Israel;

כֹּה אָמַר יְהוָה מִה-מִצְאוּ אֲבוֹתֵיכֶם בִּי
עוֹל כִּי רָחֲקוּ מֵעָלַי וַיֵּלְכוּ אַחֲרֵי הַהֶבֶל
וַיִּהְיֶה בָלִי:

5

Thus saith the LORD: What unrighteousness have your fathers found in Me, that they are gone far from Me, and have walked after things of nought, and are become nought?

וְלֹא אָמְרוּ אֵינָהּ יְהוָה הַמַּעֲלֶה אֶתְנוּ מֵאֶרֶץ
מִצְרַיִם הַמּוֹלִיךְ אֶתְנוּ בְּמִדְבָּר בְּאֶרֶץ
עֲרִבָה וְשׁוּחַח בְּאֶרֶץ צִיָּה וְצִלְמוֹת בְּאֶרֶץ
לֹא-עֹבֵר בָּהּ אִישׁ וְלֹא-יָשֵׁב אָדָם שָׁם:

6

Neither said they: 'Where is the LORD that brought us up Out of the land of Egypt; that led us through the wilderness, through a land of deserts and of pits, through a land of drought and of the shadow of death, through a land that no man passed through, and where no man dwelt?'

וְאָבִיא אֶתְכֶם אֶל-אֶרֶץ הַפְּרִמָּל לֶאֱכֹל
פְּרִיָּה וְטוֹבָה וְתִבְאֹו וְתִטְמְאֹו אֶת-אֶרְצִי
וְנִחַלְתִּי שְׁמִי לְתוֹעֵבָה:

7

And I brought you into a land of fruitful fields, to eat the fruit thereof and the good thereof; but when ye entered, ye defiled My land, and made My heritage an abomination.

הַכֹּהֲנִים לֹא אָמְרוּ אֵינָהּ יְהוָה וְתַפְשִׁי
הַתּוֹרָה לֹא יָדְעוּנִי וְהַרְעִים פִּשְׁעוּ בִּי
וְהַנְּבִאִים נִבְּאוּ בַּפֶּעַל וְאַחֲרֵי לֹא-יֹעֲלוּ
הָלְכוּ:

8

The priests said not: 'Where is the LORD?' And they that handle the law knew Me not, and the rulers transgressed against Me; the prophets also prophesied by Baal, and walked after things that do not profit.

לִכֵּן עַד אָרִיב אֶתְכֶם נָאִם-יְהוָה וְאֶת-בְּנֵי
בְּנֵיכֶם אָרִיב:

9

Wherefore I will yet plead with you, saith the LORD, and with your children's children will I plead.

כִּי עֲבְדוּ אֲנִי כַּתִּיטִים וְרָאוּ וְקִדְר שְׁלָחוּ
וְהִתְבּוֹנְנוּ מֵאֵד וְרָאוּ הֵן הִיָּתָה כְּזֹאת:

10

For pass over to the isles of the Kittites, and see, and send unto Kedar, and consider diligently, and see if there hath been such a thing.

הַחַיִּמִּיר גּוֹי אֱלֹהִים וְהִמָּה לֹא אֱלֹהִים
וְעַמִּי הַמִּיר כְּבוֹדוֹ בָּלֹא יוֹעִיל:

11 Hath a nation changed its gods, which yet are no gods? But My people hath changed its glory For that which doth not profit.

שָׁמוּ שָׁמַיִם עַל-זֹאת וְשָׁעָרוֹ חָרְבוּ מְאֹד
נֶאֱמַר-יְהוָה:

12 Be astonished, O ye heavens, at this, and be horribly afraid, be ye exceeding amazed, saith the LORD.

כִּי-שְׁתֵּימָּה רַעוּת עָשָׂה עַמִּי אֱלֹהֵי עֲזָבוּ
מִקְוֵאוֹ מַיִם חַיִּים לַחֲצֹב לָהֶם בְּאֵרוֹת
בְּאֵרֹת נִשְׁבָּרִים אֲשֶׁר לֹא-יִכְלוּ הַמַּיִם:

13 For My people have committed two evils: They have forsaken Me, the fountain of living waters, and hewed them out cisterns, broken cisterns, That can hold no water.

הַעֲבַד יִשְׂרָאֵל אִם-יֵלִיד בֵּית הָאֵל הוּא מְדוּעַ
הָיָה לַבַּיִת:

14 Is Israel a servant? Is he a home-born slave? Why is he become a prey?

עָלְיוֹ יִשְׁאַנּוּ כְּפָלִים נִתְּנוּ קוֹלָם וַיִּשְׁתִּינוּ
אֶרְצוֹ לְשִׁמְמָה עָרָיו (כ' נצתה) [ק' נצתו]
מִבְּלִי יֵשֵׁב:

15 The young lions have roared upon him, and let their voice resound; and they have made his land desolate, his cities are laid waste, without inhabitant.

גַּם-בְּנֵי-נֹפֶחַ (כ' ותחפנס) [ק' ותחפנחס]
יִרְעוּךָ קֶדְקֶד:

16 The children also of Noph and Tahpanhes feed upon the crown of thy head.

הֲלוֹא-זֹאת תַּעֲשֶׂה-לָּךְ עֲזָבְךָ אֶת-יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ בְּעֵת מוֹלֶכְךָ בְּדֶרֶךְ:

17 Is it not this that doth cause it unto thee, that thou hast forsaken the LORD thy God, when He led thee by the way?

וְעַתָּה מַה-לָּךְ לְדֶרֶךְ מִצְרַיִם לְשִׁתּוֹת מִי
שִׁחֹר וּמַה-לָּךְ לְדֶרֶךְ אַשּׁוּר לְשִׁתּוֹת מִי
נָהָר:

18 And now what hast thou to do in the way to Egypt, to drink the waters of Shihor? Or what hast thou to do in the way to Assyria, to drink the waters of the River?

תִּסְכַּךְךָ רַעֲתֶךָ וּמִשְׁבוֹתֶיךָ תוֹכַחְךָ
וּדְעִי וּרְאִי כִי-רָע וְמָר עֲזָבְךָ אֶת-יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ וְלֹא פָחַדְתִּי אֵלֶיךָ נָא-אֲדַגֵּי
יְהוָה צְבָאוֹת:

19 Thine own wickedness shall correct thee, and thy backslidings shall reprove thee: Know therefore and see that it is an evil and a bitter thing, that thou hast forsaken the LORD thy God, neither is My fear in thee, Saith the Lord GOD of hosts.

כִּי מֵעוֹלָם שָׁבַרְתִּי עָלֶיךָ נִתְקַתִּי
מוֹסְרוֹתֶיךָ וְתֹאמְרִי לֹא (כ' אעבור) [ק'
אעבור] כִּי עַל-כָּל-גִּבְעָה גִבְהָה וְתַחַת
כָּל-עֵץ רַעֲנָן אֶת צֶעֶה זָנָה:

20 For of old time I have broken thy yoke, and burst thy bands, and thou saidst: 'I will not transgress'; upon every high hill And under every leafy tree Thou didst recline, playing the harlot.

וְאֲנֹכִי נִטְעַתִּיךָ שׁוֹרֵק כֶּלֶה זָרַע אֲמַת
וְאִיךָ נִהַפְכְּתִי לִי סוּרִי הִגָּפִן נִכְרִיָּה:

21 Yet I had planted thee a noble vine, Wholly a right seed; How then art thou turned into the degenerate plant Of a strange vine unto Me?

כִּי אִם-תִּכְבֹּסִי בְּנִתָּר וְתִרְבִּי-לָךְ בְּרִית
נִכְתָּם עוֹנֶיךָ לִפְנֵי נָא אֲדַגֵּי יְהוָה:

22 For though thou wash thee with nitre, and take thee much soap, yet thine iniquity is marked before Me, saith the Lord GOD.

אֵיךְ תֹאמַרְי לֹא נִטְמַאתִי אַחֲרֵי הַבְּעָלִים
לֹא הִלַכְתִּי רֹאֵי דֶרֶכְךָ בְּגִיָּא דְעֵי מָה
עָשִׂית בְּכֶרֶךָ קָלָה מְשַׁרְכֶת דְּרַכְיָהּ:

23 How canst thou say: 'I am not defiled, I have not gone after the Baalim'? See thy way in the valley, know what thou hast done; thou art a swift young camel traversing her ways;

פָּרְהוּ לְמַד מִדְּבָר בְּאַנָּת (כ' נפשו) [ק'
נִפְשָׁה] שְׂאֵפָה רוּחַ תִּאֲנָתָהּ מִי יִשְׁבְּנָהּ
כָּל־מִבְקָשֶׁיהָ לֹא יִיעָפוּ בְּחֻדָּשָׁה
יִמְצְאוּנָהּ:

24 A wild ass used to the wilderness, that snuffeth up the wind in her desire; her lust, who can hinder it? All they that seek her will not weary themselves; in her month they shall find her.

מִנְעִי רַגְלֶךָ מִיָּחֹף (כ' וגורנד) [ק' וגרונד]
מִצְמָאָה וְתֹאמַרְי נֹאֲשׁ לֹא כִי־אֶתְבַּתִּי
זָרִים וְאַחֲרֵיהֶם אֵלַי:

25 Withhold thy foot from being unshod, and thy throat from thirst; but thou saidst: 'There is no hope; No, for I have loved strangers, and after them will I go.'

כְּבִשְׁת גִּנְבֹּב כִּי יִמָּצֵא כֵן הִבִּישׁוּ בֵּית
יִשְׂרָאֵל הֲמָה מְלָכֵיהֶם שְׂרִיָּהֶם וְכֹהֲנֵיהֶם
וְנְבִיאֵיהֶם:

26 As the thief is ashamed when he is found, so is the house of Israel ashamed; they, their kings, their princes, and their priests, and their prophets;

אֲמָרִים לְעֵץ אָבִי אֶתָּה וּלְאֶבֶן אֶתָּה (כ'
יִלְדַתְנִי) [ק' יִלְדַתְנִי] כִּי־פָנּוּ אֵלַי עֲרָף
וְלֹא פָנִים וּבָעֵת רָעָתָם יֹאמְרוּ קוּמָה
וְהוֹשִׁיעֵנוּ:

27 Who say to a stock: 'Thou art my father', and to a stone: 'Thou hast brought us forth', for they have turned their back unto Me, and not their face; but in the time of their trouble they will say: 'Arise, and save us.'

וְאֵינָה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר עָשִׂיתָ לָּךְ יִקְוֹמוּ אִם־
יִוֹשִׁיעוּךָ בְּעֵת רָעָתְךָ כִּי מִסְפָּר עָרֶיךָ הֵיוּ
אֱלֹהֶיךָ יְהוּדָה: (ס)

28 But where are thy gods that thou hast made thee? Let them arise, if they can save thee in the time of thy trouble; for according to the number of thy cities Are thy gods, O Judah.

הֲלֹא מַעַתָּה (כ' קראתי) [ק' קראת] לִי
אָבִי אֵלֹנִי נַעֲרִי אֶתָּה:

III:4 Didst thou not just now cry unto Me: 'My father, Thou art the friend of my youth.'

הפטרת שבת ראש חודש

The Maftir for Shabbat Rosh Hodesh is Numbers 28:9 – 15. The Haftarah is Isaiah 66:1 – 24.

כֹּה אָמַר יְהוָה הַשָּׁמַיִם כִּסֵּאִי וְהָאָרֶץ
הַדָּם רִגְלִי אֵי-יִזָּה בֵּית אֲשֶׁר תִּבְנוּ-לִי
וְאֵי-יִזָּה מְקוֹם מְנוּחָתִי:

LXVI:1

Thus saith the LORD: The heaven is My throne, and the earth is My footstool; where is the house that ye may build unto Me? And where is the place that may be My resting-place?

וְאֵת-כָּל-אֲלֵה יְדֵי עֲשֵׂתָהּ וַיְהִיו כָּל-אֲלֵה
נַאֲם-יְהוָה וְאֶל-זֶה אֶפְיֹט אֶל-עֵינִי
וְנִכְבְּה-רוּחַ וְחָרַד עַל-דְּבָרִי:

2

For all these things hath My hand made, and so all these things came to be, saith the LORD; but on this man will I look, even on him that is poor and of a contrite spirit, and trembleth at My word.

שׁוֹחֵט הַשּׁוֹר מִכֶּה-אִישׁ זֹבֵחַ הַשֶּׁה עֶרְךָ
כְּלֵב מַעֲלָה מִנְחָה דֶם-חֲזִיר מִזְכִּיר לְבָנָה
מִבְרַךְ אִוֹן גַּם-הִמָּה בָּחֲרוּ בְּדַרְכֵיהֶם
וּבִשְׁקוּצֵיהֶם נַפְשָׁם חִפְצָה:

3

He that killeth an ox is as if he slew a man; he that sacrificeth a lamb, as if he broke a dog's neck; He that offereth a meal-offering, as if he offered swine's blood; he that maketh a memorial-offering of frankincense, as if he blessed an idol; according as they have chosen their own ways, and their soul delighteth in their abominations;

גַּם-אֲנִי אֶבְחַר בְּתַעֲלָלֵיהֶם וּמִגּוֹרָתָם
אָבִיא לָהֶם יָעַן קִרְאָתִי וְאִין עֲוֹנָה דְּבָרָתִי
וְלֹא שָׁמְעוּ וַיַּעֲשׂוּ הָרַע בְּעֵינֵי וּבִאֲשֶׁר
לֹא-חִפְצָתִי בָחָרוּ: (ס)

4

Even so I will choose their mockings, And will bring their fears upon them; Because when I called, none did answer; When I spoke, they did not hear, But they did that which was evil in Mine eyes, And chose that in which I delighted not.

שָׁמְעוּ דְּבַר-יְהוָה הַחֲרָדִים אֶל-דְּבָרוֹ
אָמְרוּ אֲחֵיכֶם שְׂנְאִיכֶם מִנְדִּיכֶם לְמַעַן שְׁמִי
יִכְבֵּד יְהוָה וְנִרְאָה בְּשִׂמְחַתְכֶם וְהֵם יִבְשׁוּ:

5

Hear the word of the LORD, Ye that tremble at His word: Your brethren that hate you, that cast you out for My name's sake, have said: 'Let the LORD be glorified, That we may gaze upon your joy', But they shall be ashamed.

קוֹל שָׂאוֹן מִעִיר קוֹל מְהִיכָל קוֹל יְהוָה
מִשְׁלֵם גָּמוֹל לְאֹיְבָיו:

6

Hark! an uproar from the city, Hark! it cometh from the temple, Hark! the LORD rendereth recompense to His enemies.

בְּטָרִם תַּחֲלִיל יִלְדָה בְּטָרִם יָבוֹא תִּבֵּל לָהּ
וְהִמְלִיטָה זָכָר:

7

Before she travailed, she brought forth; Before her pain came, She was delivered of a man-child.

מִי-שָׁמַע כְּזֹאת מִי רָאָה כְּאֵלֶּה הַיּוֹחֵל
אָרֶץ בְּנוֹם אֶחָד אִם-יִנְלַד גּוֹי פַּעַם אַחַת
כִּי-תֵלַד גַּם-יִלְדָה צִיּוֹן אֶת-בְּנֵיהָ:

8

Who hath heard such a thing? Who hath seen such things? Is a land born in one day? Is a nation brought forth at once? For as soon as Zion travailed, She brought forth her children.

הֲאֲנִי אֲשַׁבֵּיר וְלֹא אוֹלִיד יֹאמַר יְהוָה
אִם-אֲנִי הַמוֹלִיד וְעַצְרָתִי אָמַר אֱלֹהֶיךָ: (ס)

9

Shall I bring to the birth, and not cause to bring forth? Saith the LORD; Shall I that cause to bring forth shut the womb? Saith thy God.

שִׂמְחוּ אֶת-יְרוּשָׁלַם וּגִילוּ בָּהּ כָּל-אֲהֲבֶיהָ
שִׂישׂוּ אֶתְּהָ מְשׁוֹשׁ כָּל-הַמְתַּאֲבָלִים עָלֶיהָ:

10

Rejoice ye with Jerusalem, And be glad with her, all ye that love her; Rejoice for joy with her, All ye that mourn for her;

לִמְעַן תִּינָקוּ וּשְׂבַעְתֶּם מִשָּׂד תִּנְחֲמֶיהָ
לִמְעַן תִּמְצְוּ וְהִתְעַנְּגֶתֶם מִזֵּיז כְּבוֹדָהּ:
(ס)

11 That ye may suck, and be satisfied With the breast of her consolations; That ye may drink deeply with delight Of the abundance of her glory.

כִּי־כֹה אָמַר יְהוָה הִנְנִי נֹטֶה־אֲלֶיהָ כְּנָהָר
שָׁלוֹם וּכְנַחַל שׁוֹטֵף כְּבוֹד גּוֹיִם וַיִּנְקֶתֶם
עַל־צֵד תִּנְשְׂאוּ וְעַל־בְּרָכִים תִּשְׁעֲשְׂעוּ:

12 For thus saith the LORD: Behold, I will extend peace to her like a river. And the wealth of the nations like an overflowing stream, and ye shall suck thereof: Ye shall be borne upon the side, and shall be dandled upon the knees.

כְּאִישׁ אֲשֶׁר אָמַר תִּנְחַמְנִי בֶן אֶזְכִּי
אֲנַחֲמָכֶם וּבִירוּשָׁלַם תִּנְחַמְנוּ:

13 As one whom his mother comforteth, So will I comfort you; and ye shall be comforted in Jerusalem.

וְרֵאִיתֶם וְשֵׁשׁ לִבְכֶּם וְעֲצָמוֹתֵיכֶם כִּדְשָׁא
תִּפְרַחְנָה וְנוֹדָעָה יַד־יְהוָה אֶת־עַבְדָּיו
וְזַעַם אֶת־אֹיְבָיו: (ס)

14 And when ye see this, your heart shall rejoice, and your bones shall flourish like young grass; and the hand of the LORD shall be known toward His servants, and He will have indignation against His enemies.

כִּי־תִהְיֶה יְהוָה בָּאֵשׁ יָבוֹא וְכִסּוּפָה
מִרְכָּבָתָיו לְהָשִׁיב בְּחִמָּה אָפוּ וְגַעְרָתוֹ
בְּלַהֲב־אֵשׁ:

15 For, behold, the LORD will come in fire, And His chariots shall be like the whirlwind; to render His anger with fury, And His rebuke with flames of fire.

כִּי בָאֵשׁ יְהוָה נִשְׁפָּט וּבַחֲרָפוֹ
אֶת־כָּל־בָּשָׂר וְרַבּוֹ חָלָלִי יְהוָה:

16 For by fire will the LORD contend, And by His sword with all flesh; And the slain of the LORD shall be many.

הַמְתַּקְּדִּים וְהַמְטַהֲרִים אֶל־הַגִּנּוֹת אַחֵר
(כִּי אַחַד) [קִי אַחַת] בְּתוֹךְ אֲכָלִי בָשָׂר
הַחֲזִיר וְהַשֶּׁקֶץ וְהָעֶכְבֵּר יַחְדָּו יִסָּפוּ
נַאֲם־יְהוָה:

17 They that sanctify themselves and purify themselves to go unto the gardens, behind one in the midst, Eating swine's flesh, and the detestable thing, and the mouse, Shall be consumed together, saith the LORD.

וְאֶזְכִּי מַעֲשֵׂיהֶם וּמַחְשְׁבֹתֵיהֶם בָּאֵה
לְקַבֵּץ אֶת־כָּל־הַגּוֹיִם וְהַלְשֹׁנוֹת וּבָאוּ וַרְאוּ
אֶת־כְּבוֹדִי:

18 For I [know] their works and their thoughts; [the time] cometh, that I will gather all nations and tongues; and they shall come, and shall see My glory.

וְשִׁמְתִּי בָהֶם אוֹת וְשַׁלַּחְתִּי מוֹתָם וּפְלִיטִים
אֶל־הַגּוֹיִם תַּרְשִׁישׁ פּוּל וְלֹד מְשַׁכֵּי קֶשֶׁת
תִּבְלִי וַיּוֹן הָאִיִּים הָרְחֻקִּים אֲשֶׁר לֹא־שָׁמְעוּ
אֶת־שְׁמִיעִי וְלֹא־רָאוּ אֶת־כְּבוֹדִי וְהִגִּידוּ
אֶת־כְּבוֹדִי בְּגוֹיִם:

19 And I will work a sign among them, and I will send such as escape of them unto the nations, to Tarshish, Pul and Lud, that draw the bow, to Tubal and Javan, to the isles afar off, that have not heard My fame, neither have seen My glory; and they shall declare My glory among the nations.

והביאו את-כל-אחיכם מכל-הגוים
מנחה ליהוה בסוסים וברכב ובצבים
ובפרדים ובכרכרות על הר קדשי
ירושלם אמר יהוה כאשר יביאו בני
ישראל את-המנחה בכלי טהור בית
יהוה:

20

And they shall bring all your brethren out of all the nations for an offering unto the LORD, upon horses, and in chariots, and in fitters, and upon mules, and upon swift beasts, to My holy mountain Jerusalem, saith the LORD, as the children of Israel bring their offering in a clean vessel into the house of the LORD.

וגם-מהם אקח לפהנים ללויים אמר
יהוה:

21

And of them also will I take for the priests and for the Levites, saith the LORD.

כי כאשר השמים החדשים והארץ
החדשה אשר אני עשה עמדים לפני
נאם-יהוה כן יעמד זרעכם ושםכם:

22

For as the new heavens and the new earth, which I will make, shall remain before Me, saith the LORD, so shall your seed and your name remain.

והיה מדי-חדש בחדשו ומדי שבת
בשבתו יבוא כל-בשר להשתחות לפני
אמר יהוה:

23

And it shall come to pass, that from one new moon to another, and from one sabbath to another, shall all flesh come to worship before Me, Saith the LORD.

ויצאו וראו בפגרי האנשים הפשעים כי
כי תולעתם לא תמות ואשם לא תכבה
והני דראון לכל-בשר: והיה מדי חדש
בחדשו ומדי שבת בשבתו יבוא כל בשר
להשתחות לפני אמר יהוה

24

And they shall go forth, and look Upon the carcasses of the men that have rebelled against Me; For their worm shall not die, Neither shall their fire be quenched; And they shall be an abhorring unto all flesh.

הפטרת שבת מחר חודש

The Haftarah for Shabbat Maḥar Ḥodesh is I Samuel 20:18 – 42.

ויאמר-לו יהונתן מחר חדש ונפקדת כי
יפקד מושבך:

XX:18

And Jonathan said unto him: 'To-morrow is the new moon; and thou wilt be missed, thy seat will be empty.

ושלשת יתרד מאד ובאת אל-המקום
אשר-נסתרת שם ביום המעשה ונשבת
אצל האבן האזל:

19

And in the third day thou shalt hide thyself well, and come to the place where thou didst hide thyself in the day of work, and shalt remain by the stone Ezel.

ואני שלשת החצים צדה אורה
לשלח-לי למטה:

20

And I will shoot three arrows to the side-ward, as though I shot at a mark.

והנה אשלח את-הנער לך מצא
את-החצים אם-אמר אמר לנער הנה
החצים ממך והנה קחננו ונבאה כי-שלום
לך ואין דבר חיהוה:

21

And, behold, I will send the lad: Go, find the arrows. If I say unto the lad: Behold, the arrows are on this side of thee; take them, and come; for there is peace to thee and no hurt, as the LORD liveth.

וְאִם־כֹּה אָמַר לְעֵלָם הִנֵּה הַחֲצִיִּים מִמֶּנִּי
וְהִלָּאָה לָךְ כִּי שָׁלַחְךָ יְהוָה:

22 But if I say thus unto the boy: Behold, the arrows are beyond thee; go thy way; for the LORD hath sent thee away.

וְהִדְבָּר אֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ אֲנִי וְאַתָּה הִנֵּה יְהוָה
בֵּינִי וּבֵינֶךָ עַד־עוֹלָם: (ס)

23 And as touching the matter which I and thou have spoken of, behold, the LORD is between me and thee for ever.

וַיִּסְתֵּר דָּוִד בַּשָּׂדֶה וַיְהִי הַחֹדֶשׁ וַיָּשֶׁב
הַמֶּלֶךְ (כ״ע) [ק״א] לֶאֱכֹל:

24 So David hid himself in the field; and when the new moon was come, the king sat him down to the meal to eat.

וַיָּשֶׁב הַמֶּלֶךְ עַל־מוֹשְׁבֹו כַּפְּעַם וּכַפְּעַם
אֶל־מוֹשֵׁב הַקִּיר וַיָּקָם יְהוֹנָתָן וַיָּשֶׁב אַבְנֵר
מִצֵּד שְׂאוּל וַיִּפְקֹד מְקוֹם דָּוִד:

25 And the king sat upon his seat, as at other times, even upon the seat by the wall; and Jonathan stood up, and Abner sat by Saul's side; but David's place was empty.

וְלֹא־דִבֶּר שְׂאוּל מֵאוֹמָה בַּיּוֹם הַהוּא כִּי
אָמַר מִקִּרְיָהּ הוּא בִּלְתִּי טָהוֹר הוּא כִּי־לֹא
טָהוֹר: (ס)

26 Nevertheless Saul spoke not any thing that day; for he thought: 'Something hath befallen him, he is unclean; surely he is not clean.'

וַיְהִי מִמָּחָרֵת הַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי וַיִּפְקֹד מְקוֹם
דָּוִד (פ) וַיֹּאמֶר שְׂאוּל אֶל־יְהוֹנָתָן בְּנוֹ
מָדוּעַ לֹא־בָּא בֶן־יִשָּׁי גַם־תָּמוּל גַּם־הַיּוֹם
אֶל־הַלֶּחֶם:

27 And it came to pass on the morrow after the new moon, which was the second day, that David's place was empty; and Saul said unto Jonathan his son: 'Wherefore cometh not the son of Jesse to the meal, neither yesterday, nor to-day?'

וַיַּעַן יְהוֹנָתָן אֶת־שְׂאוּל נִשְׁאֵל נִשְׁאֵל דָּוִד
מֵעַמֻּדֵי עַד־בֵּית לָחֶם:

28 And Jonathan answered Saul: 'David earnestly asked leave of me to go to Beth-lehem;

וַיֹּאמֶר שְׁלַחְנִי נָא כִּי זָבַח מִשְׁפָּחָה
לָנוּ בָּעִיר וְהוּא צִוָּה־לִּי אָחִי וְעַתָּה
אִם־מָצָאתִי חַן בְּעֵינֶיךָ אֲמַלְטָה נָא וְאַרְאֶה
אֶת־אָחִי עַל־כֵּן לֹא־בָּא אֶל־שֻׁלְחַן
הַמֶּלֶךְ: (ס)

29 and he said: Let me go, I pray thee; for our family hath a sacrifice in the city; and my brother, he hath commanded me; and now, if I have found favour in thine eyes, let me get away, I pray thee, and see my brethren. Therefore he is not come unto the king's table.'

וַיַּחַר־אַף שְׂאוּל בִּיהוֹנָתָן וַיֹּאמֶר לוֹ
בֶּן־נִעוּת הַמֶּרְדּוּת הֲלוֹא יָדַעְתִּי כִּי־בָחַר
אַתָּה לְבֶן־יִשָּׁי לְבִשְׁתֶּךָ וּלְבִשֶׁת עֲרוֹת
אִמֶּךָ:

30 Then Saul's anger was kindled against Jonathan, and he said unto him: 'Thou son of perverse rebellion, do not I know that thou hast chosen the son of Jesse to thine own shame, and unto the shame of thy mother's nakedness?

כִּי כָל־הַיָּמִים אֲשֶׁר בֶּן־יִשָּׁי חַי
עַל־הָאֲדָמָה לֹא תִפּוֹן אַתָּה וּמַלְכוּתְךָ
וְעַתָּה שְׁלַח וְקַח אֹתוֹ אֵלַי כִּי בֶן־מוֹת
הוּא: (ס)

31 For as long as the son of Jesse liveth upon the earth, thou shalt not be established, nor thy kingdom. Wherefore now send and fetch him unto me, for he deserveth to die.'

וַיַּעַן יְהוֹנָתָן אֶת־שְׂאוּל אָבִיו וַיֹּאמֶר אֵלָיו
לָמָּה יוֹמַת מֶה עָשָׂה:

32 And Jonathan answered Saul his father, and said unto him: 'Wherefore should he be put to death? what hath he done?'

וַיִּטֹּל שְׁאוֹל אֶת־הַחֲנִית עָלָיו לְהַכּוֹתוֹ
וַיָּדַע יְהוֹנָתָן כִּי־כָלָה הָיָא מֵעַם אָבִיו
לְהָמִית אֶת־דָּוִד: (ס)

33 And Saul cast his spear at him to smite him; whereby Jonathan knew that it was determined of his father to put David to death.

וַיָּקָם יְהוֹנָתָן מִמַּעַם הַשֻּׁלְחָן בְּחַר־יָאָר
וְלֹא־אָכַל בַּיּוֹם־הַהוּא הַשֵּׁנִי לֶחֶם כִּי
נִעְצַב אֶל־דָּוִד כִּי הִכְלִמוֹ אָבִיו: (ס)

34 So Jonathan arose from the table in fierce anger, and did eat no food the second day of the month; for he was grieved for David, and because his father had put him to shame.

וַיְהִי בַּבֹּקֶר וַיֵּצֵא יְהוֹנָתָן הַשָּׂדֶה לְמוֹעֵד
דָּוִד וְנָעַר קָטָן עִמּוֹ:

35 And it came to pass in the morning, that Jonathan went out into the field at the time appointed with David, and a little lad with him.

וַיֹּאמֶר לְנָעָרוֹ רֵץ מֵצֵא נָא אֶת־תַּחֲצִים
אֲשֶׁר אֲנֹכִי מוֹרֶה הַנָּעַר רֵץ וְהוּא־תָּרָה
הַחֲצִי לְהַעֲבֵרוֹ:

36 And he said unto his lad: 'Run, find now the arrows which I shoot.' And as the lad ran, he shot an arrow beyond him.

וַיָּבֹא הַנָּעַר עַד־מְקוֹם הַחֲצִי אֲשֶׁר יָרָה
יְהוֹנָתָן וַיִּקְרָא יְהוֹנָתָן אַחֲרֵי הַנָּעַר וַיֹּאמֶר
הֲלוֹא תַחֲצִי מִמֶּנּוּ וְהִלָּאָה:

37 And when the lad was come to the place of the arrow which Jonathan had shot, Jonathan cried after the lad, and said: 'Is not the arrow beyond thee?'

וַיִּקְרָא יְהוֹנָתָן אַחֲרֵי הַנָּעַר מִהֵרָה חוֹשָׁה
אֶל־תַּעֲמֹד וַיִּלָּקֵט נֶעַר יְהוֹנָתָן אֶת־כִּי
(הַחֲצִי) [ק' תַּחֲצִים] וַיָּבֹא אֶל־אֲדֹנָיו:

38 And Jonathan cried after the lad: 'Make speed, hasten, stay not.' And Jonathan's lad gathered up the arrows, and came to his master.

וְהַנָּעַר לֹא־יָדָע מֵאוֹמֶה אֵד יְהוֹנָתָן וְדָוִד
יָדְעוּ אֶת־הַדָּבָר: (ס)

39 But the lad knew not any thing; only Jonathan and David knew the matter.

וַיִּתֵּן יְהוֹנָתָן אֶת־כְּלָיו אֶל־הַנָּעַר אֲשֶׁר־לוֹ
וַיֹּאמֶר לוֹ לֵךְ הֲבִיא הָעִיר:

40 And Jonathan gave his weapons unto his lad, and said unto him: 'Go, carry them to the city.'

הַנָּעַר בָּא וְדָוִד קָם מֵאֲצֹל הַגִּבּוֹב וַיִּפֹּל
לְאַפָּיו אַרְצָה וַיִּשְׁתַּחוּ שְׁלֹשׁ פַּעַמִּים
וַיִּשָּׁקוּ אִישׁ אֶת־רֵעֵהוּ וַיִּבְכּוּ אִישׁ
אֶת־רֵעֵהוּ עַד־דָּוִד הִגְדִּיל:

41 And as soon as the lad was gone, David arose out of a place toward the South, and fell on his face to the ground, and bowed down three times; and they kissed one another, and wept one with another, until David exceeded.

וַיֹּאמֶר יְהוֹנָתָן לְדָוִד לֵךְ לְשָׁלוֹם אֲשֶׁר
נִשְׁבַּעְנוּ שְׁנֵינוּ אֲנַחְנוּ בְּשֵׁם יְהוָה לֵאמֹר
יְהוָה יִהְיֶה בֵּינָהּ וּבֵינָהּ וּבֵין זֶרְעֵי וּבֵין
זֶרְעָךָ עַד־עוֹלָם: (פ)

42 And Jonathan said to David: 'Go in peace, forasmuch as we have sworn both of us in the name of the LORD, saying: The LORD shall be between me and thee, and Between my seed and thy seed, for ever.'